S

S, s ['ɛse] *f* črka S, s.
s- (+ slovarska enota) je skrajšani predlog sl. ne-, iz-, raz- itd.
S. ['san, sante] *kratica* → ***san, sante***.
Sabà [sa'ba] *kr.i f* Saba *f*; ***la regjine di ~*** Kraljica iz Sabe (Sabska kraljica).
sabaiâ [sabai'a:] (*o sabai, tu sabais, al sabaie, o sabaìn, o sabaiais, a sabain*) *it* jecati, jecljati, mrmrati, godrnjati; kruliti; govoriti; *il tintinâ des tacis e dai plats. il ~ de signorie za scjaldade dal ramandul. (F).*
Sabât [sa'ba:t] → ***San Laurinç di ~***.
Sabaudie [sa'baudie] *kr.i f* Savoja *f*.
sabaut [sa'baut], **-de** *adj* savojski; *O viôt svintulâ une bandere che e samee danese ma e podarès ancje jessi sabaude (Pa 05/07).*
sabecolâ [sabeko'la:] *it* (*neobič.*) jecati, jecljati, mrmrati, godrnjati; *dopo il spavent al scomençâ a svariâ e a ~. (F).*
sabide ['sabide] *f* sobota *f*; *e a son viertis di ~ e tes fiestis* so odprte ob sobotah in ob praznikih; ***~ sante*** velika sobota; *la gleseute cristiane de Sante Sabide (Lenghe 2000).*
sabidin [sabi'din] *adj* soboten; *Lune sabidine, di cent une di buine. (www.gatago.com).*
sabidine [sabi'dine] *f* večerja po polnoči na veliko soboto; *une sere di sabide, tornât no sai di ce marcjât, al pensà ben di fâ la "~". (F).*
sabine [sa'bine] *f* BOT blaženo drevce *n* (*Juniperius sabina*).
Sabine [sa'bine] *os.i f* Sabina *f*.
sablâ [sa'bla:/ʃa-] *tr* raniti s sabljo;
~ it (po)sabljati.
sablade [sa'blade, ʃ-] *f* sunek, udarec s sabljo.
sablassât [sabla'sa:t], **-ade** *adj* ?? *Intant un frut al po jessi des voltis disgraciât, mâl ~ (Urli).*
sable ['sable, ʃ-] *f* sablja *f*.
saborâ [sabo'ra:] *tr* 1. (ogenj, roke) podneti, podpihovati, podžgati; *il fûc, scuasi, al è in cinise.../ Parce lâlu a ~?*; → ***sboreâ*** 2. (občutki, emocije) podneti, podžgati, spodbuditi, podražiti, hujskati; ***~ il popul*** hujskati ljudstvo; *Chel li al sabore il popul, insegnant par dute la Gjudee (Bibl-Lc)* Ljudstvo hujska, ko uči po vsej Judeji 3. (t. FIG) (izpre)mešati, predelati, preurediti 4. zalezovati, (iz)podkovati;
~ it 1. iztikati, (pre)brskati 2. spletkariti, intrigirati.
saborade [sabo'rade] *f* vbod *m* (npr. z nožem).
saboradôr [sabora'do:r] *m* 1. podpihovalec *m* (ognja); FIG podpihovalec *m* (občutkov); *e soredut par folpeâ chei che al calcole tanche saboradôrs. (Eg)*
2. grebljica *f* (za ogenj) 3. nekdo, ki brska, iztika 4. orodje za brskanje, iztikanje.
sabotâ [sabo'ta:] *tr* sabotirati.
sabotaç [sabo'tatʃ] *m* sabotaža *f*; *in chê volte si fevelâ di ~ (CoCamp).*
sabrache [sa'brake] *f* (ARH *gor.*) konjska odeja *f*, podsedlica *f*.
sabulî [sabu'li:] *it* kisati se, vreti, razkrojiti se; *La jarbe e il muscli a jerin une vore umits, e lis fueis che a sabulivin partiere, ancje lôr a judavin la umiditât. (Sg)*;
~ tr dati kisati.
sabulît [sabu'li:t], **-ide** *adj* 1. skisan, prevret, razkrojen, gnil 2. FIG podzemeljski, pokopan, skrit.
sac ['sak] *m* 1. vreča *f*, žep *m*; ***~ de montagne*** nahrbtnik *m*; ***~ di ciment*** vreča cementa; ***~ di cjarbon*** vreča oglja; *Dopovuere a son stâts "vendûts par un sac di cjarbon". (Onde)* 2. obilica *f*; ***un ~ di*** mnogo, veliko, ogromno; *cuntun ~ di peraulis in prestit sei par robis tecnichis e sientifichis (Vichi)* z veliko izposojenkami; ***un ~ di lavôr*** veliko dela; *tu tu âs dit un ~ di monadis* rekel si mnogo bedarij 3. vrečevina *f*; 4. FIG ***dâ il ~*** nekomu dati dvojko, dati svobodo, pustiti na svobodo; ***fâ lis robis un tant al ~*** delati stvari na neotesan način; ***implantâ ~ e râfs*** opustiti vse; ***lâ vie cu lis pivis tal ~*** z dolgom nosom oditi; ***meti un tal ~*** nekoga v kozji rog ugnati; ***no sta mai dî tac se nol è tal ~*** ne delaj račune brez krčmarja; ***pierdi ~ e râfs*** izgubiti vse; ***tignî il ~*** pri tatvini pomagati.
sacâ [sa'ka:] *it* v vrečo vtakniti.
sacal [sa'kal, ʃ-] *m* 1. ZOOL šakal *m* (*Canis aureus*) 2. FIG tat *m*, ropar *m* (zapuščenih reči), šakal *m*; lakomnež *m*.
sacarine [saka'rine] *f* saharin *m*.
Sacastoie [sakas'tɔie] *kr.i f* Sottocostoia; *~ - Dami un tic di chê indivie, Regjine, doi solts, no di plui. Joisus, ce biele! (Tolazzi).*
saceâ [satʃe'a:] *tr* → ***saciâ***.
sacerdot [satʃer'dɔt] *m* REL duhovnik *m*.
sacerdotâl [satʃerdo'ta:l] *adj* REL duhovniški; svečeniški; *O ringrazii Diu che mi à permetût di passâ i agns de mê primizie ~ fasint doi mistîrs (Bel)*; *di difindilu in judizi, di sostituî il patriarcje tai uficis no compatibii cu la sô vieste ~. (Storie).*
sacerdotalmentri [satʃerdotal'mentri] *adv* REL duhovniško; svečeniško.
sacerdotesse [satʃerdo'tese] *adj* REL svečenica *f*; *Ven a stâi a deventâ une caste muinie impari a lis sacerdotessis di Diane, la dee de castitât che e à par simbul la lune. (ShW).*
sacerdozi [satʃer'dɔtsi] *m* 1. REL duhovništvo *n*, duhovniški stan; duhovniško poslanstvo; svečeništvo *n*
2. FIG poslanstvo *n*.
sacheburache [sakebu'rake] *f* → ***sacheburate***.
sacheburate [sakebura'te] (t. ***sacheburache, buratefarine***) *f* vrsta otroške igre.
sachecitis [sake'tʃitis] → ***sachemule***.
sachemule [sake'mule] v: ***a ~*** na ramenih, štuporamo; *cui fruts al cuel o a ~ o pe manute (Lenghe 2000).*
sachemulin [sakemu'lin] → ***sachemule***.
sachere [sa'kere] *f* torbica *f*; denarnica *f*.
sachet I [sa'kɛt] *m* vrečica *f*, mošnja *f*;
sachet II [sa'kɛt] → ***Cuestesachet***.
sachetâ [sake'ta:] *tr* → ***insachetâ***.
sachetade [sake'tade] *f* poln žep *m*.
sachete [sa'kɛte] *f* žep *m*; torbica *f*; ***cu lis mans te ~*** z rokami v žepu, nič ne narediti; *cence movi un dêt e nus jude nome di peraulis, o e reste lì cu lis mans te ~ a viodi che che o sin bogns di fâ (scritorsfurlans)*; ***meti in ~ un*** nekoga v kozji rog ugnati; ***nol vê un franc te ~, no vê un crût te ~*** biti brez ficka; ***prometi il mont inte ~*** obljubiti nebesa; *si cressi magari la paie, si prometi il mont inte ~ (La 06/3)*; ***simpri un talar in ~*** vedno kakšen dinar v žepu (*Percude*); ***vê in ~ un (alc)*** nekomu lahko zaupati.
sachetin [sake'tin] *m* majhen žep (npr. na telovniku).

sacheton [sake'ton] *m* velik žep *m*.
sachizâ [saki'dža:] *tr + it* (iz)ropati, pleniti; *Vignesie a prometè dut, fasintsi paiâ grassis indenitâts di cui che nol voleve jessi sachizât dai siei soldâts.*
saci ['satʃi] *adj* → ***saciât***.
saciâ [satʃi'a:] (*o sacii, tu saciis, al sacie*) *tr* (pre)nasititi, potešiti, zadovoljiti (npr. radovednost); *Dal Cil tu ur âs dât il pan par ~ la lôr fan (Bibl-Nehemie)*; *Un procedi tipic di cui che al è aromai saceât di dut. (La 05/6)*.
saciade [satʃi'ade] *f* sitost *f*, nasičenost *f*.
saciât [satʃi'a:t], **-ade** *adj* sit, nasičen; naveličan; zadovoljen.
Sacîl [sa'tʃi:l] *kr.i m* Sacile (PN); *i paîs plui gruès, come Cividât, Glemone, San Vît o ~, a podevin vê, rive o no rive, tremil animis. (JM)*.
Sacilat [satʃi'lat] *kr.i f* (Fossalte) Sacilato.
Sacilet [satʃi'lɛt] *kr.i f* (Rude) Saciletto; *Daspò il timp da la infanzie a Mosse e ciertis curtis scampagnadis fintremai a ~ il furlan bandonât par plui di trente agns (La 03/03)*.
sacoce [sa'kɔtʃe] *f* 1. bisaga *f*, torba *f*; *no pan, no ~, no bêçs te cinturie (glesie)*; → ***bisacje*** 2. šolska torba *f*, mapa *f*; → ***bigoce***.
sacodâ [sako'da:] *tr* 1. stresati, (pre)tresti 2. FIG slabo ravnati, iz kože dati;
~ it majati se sem ter tja, gugati se;
~**si** *refl* 1. prejeti udarce, tresljaje; pustiti se gugati; 2. (*recipr.*) eden drugega tresti.
sacodade [sako'dade] *f* stresanje *n*, tresljaj *m*, sunek *m*, udarec *m*; *E i ricuarts si fissavin cumò su chês musis sacodadis di fadie, contentis. (PauluzzoN)*
sacodâl [sako'da:l] *m* 1. (za živino) breme *n*, tovor *m* 2. FIG tepec *m*, neroda *f*.
sacodament [sakoda'ment] *m* (s)tresanje *n*, pretresanje *n*, tresljaj *m*, sunek *m*, udarec *m*.
sacomâ [sako'ma:] *tr* 1. meriti prostornost, vsebino (npr. sod) 2. natlačiti; napolniti (želodec) 3. zadovoljiti, zadostiti, utešiti (radovednost ipd.) 4. → ***sagomâ***;
~**si** *refl* nabasati se (želodec).
sacomât [sako'ma:t], **-ade** *adj* sit, nasičen, poln.
sacrâ [sa'kra:] *tr* posvetiti; *sacri me stes e cjot 'es bielis arts*.
sacrabolt! [sakra'bolt] (t. **sacravolt!**) *int* prekleto!; *ma ~ cumò mi mancje il timp*;
~ m 1. kletvica *f*; *fin che la tos no lu scjafoiave e i faseve dî cuatri sacrabolts* 2. F oseba ali stvar, ki povzroči začudenje; čudak *m*; *a jerin doi sacrabolts grancj e gruès, plens di buine volontât*.
sacraboltâ [sakrabol'ta:] *it* preklinjati; *ju sintin a bruntulâ e a ~ magari cuintri la int ignorante*; *No isal pe nestre lenghe che o sacraboltìn cuintri dal podê (Mucci)*.
sacraboltât [sakrabol'ta:t], **-ade** *adj* preklet, hudičev, presnet; *cumò parvie dai timps sacraboltâts*.
sacralitât [sakrali'ta:t] *f* sakralnost *f*, svetost *f*; *che a vevin la mission di gratâur vie ogni olme e puce e segnâl di salvadi e di barbar, e di insegnâur la ~ de patrie taliane (BelAlci)*; *non sugjestîf che al riclamave ae memorie la ~ dal fûc e (Scf)*.
sacrament [sakra'ment] *m* REL zakrament *f*; hostija *f*; prisega *f*
sacramentâ [sakramen'ta:] *tr* REL obhajati; *al si è confessât, ma il predi nol è rivât adore di ~lu*;
~ it preklinjati; *al leve sacramentant cuintri la vuere*.
sacramentâl [sakramen'ta:l] *adj* REL zakramentalen; slovesen.
sacramentât [sakramen'ta:t], **-tade** *tr* FIG, F preklet.
sacranon [sa'kra:t] ??
sacrât [sa'kra:t], **-ade** *adj* 1. posvečen; cerkven; *rive il tren si avanze il crocifar, l'arcivescul, la turbe sacrade* 2. svet; *no sintivin nuie di ~*;
sacrâts [sa'kra:ts] *mpl* redovniki *mpl*, duhovniki *mpl*; duhovščina *f*, duhovništvo *n*; *torni pûr la comitive cui sacrâts in procession*.
sacravolt! [sakra'volt] *int* → ***sacrabolt***.
sacredevanzeli! [sakredevan'dželi] *int* pri ljubi duši!; → ***savognel!, seogneli!***
sacretirefûr! [sakretire'fu:r] *int* (*olepš.*) per dindirinda; *e cheste ese robe di avocat, ~?*
sacri ['sakri] *adj* svet; *e lu vevin tratât tantche un animâl ~ (friuli.qnet.it)*;
→ ***sacrât***.
Sacri Cûr [~ 'ku:r] *i.m* Sveto srce; *e di glesiis: la capele dal ~ a Udin, Sante Marie dai Agnui e Sant Antoni a Glemone (Pa 7/2000)*.
sacrificâ [sakrifi'ka:] (*o sacrifichi* [sakri'fiki]) *tr* žrtvovati, darovati, posvetiti; *o soi stufe di sei simpri sacrificade*.
sacrificabil [sakrifi'kabil] *adj* ki se lahko žrtvuje.
sacrificâl [sakrifi'ka:l] *adj* žrtven.
sacrificât [sakrifi'ka:t], **-ade** *adj* posvečen, žrtvovalen; *o vîf la vite sô sacrificade*.
sacrifici [sakri'fitʃi] *m* → ***sacrifizi***.
sacrifizi [sakri'fitsi] *m* žrtev *f*.
Sacri Graal [~ 'gra:l] *i.m* sveti gral (sveta kri, sveti kelih); *la ricercje dal ~ (SiF)*.
sacrileç [sakri'letʃ] (***sacrileçs*** [-'lets]) *m* skrumba *f*, božji rop *m*.
sacrilegamentri [sakrilega'mentri] *adv* bogoskrunsko.
sacrileghe [sakri'lege] *adj* → *f* od ***sacrileç***.
sacrilic [sa'krilik], **-lighe** *adj* brezbožen, bogoskrunski; *Come che al sarès ~ sunâ cjampanis e metisi a cjantâ e a balâ suntune tiere distrute (Pa 7/99)*; *passât par ben cinc voltis cu la lame des lôr spadis sacrilighis (La 05/6)*.
Sacri Roman Imperi ['sakri] *m* Sveto rimsko cesarstvo; *in ete alt-medievâl Carli il grant cul so ~(Pa 03/10)*.
Sacris Scrituris [sakris skri'turis] ?? *che Gjesù al fos finalmentri l'om just, mandât da Jahvè e descrit des ~ (Pa 03/8)*.
sacristan [sakri'stan] *m* cerkovnik *m*; (*bolj obič.*) → ***muini***.
sacristie [sakris'tie] *f* zakristija *f*, žagrad *m*.
sacrosant [sakro'zant] *adj* svet; nedotakljiv; *Che nol è plui impuartant o ~ di chel de diviersitât. (Pa 02)*; *dal ambient come de culture e po sigûr dal dirit ~ che e à la comunitât di vê vôs in cjapitul là che si decît i siei afârs: (Ac)*.
Sacudiel [sakudi'ɛl] *kr.i f* (Cordovât) Sacudello.
sacume ['sakume] *f* 1. ARH enotna mera *f* 2. oblika *f*, prerez *m*, profil *m*; → ***sagume***.
Sacun [sa'kun] (*lad.*) → ***San Jacun***.
sacut [sa'kut] *f* 1. vrečica *f*, mošnja *f* 2. ANAT → ***secondine***.
saç I ['satʃ] *m* 1. (pri zlatu in srebru) vzorec *m*; 2. pokušnja *f*; poskus *m* 3. izvedba *f*, nastop *m* 4. EKO mera *f*.

saç II ['satʃ] *m* esej *m*, razprava *f*; *Esemplâr sun chest cont al è il ~ di Franco Quai "I Celti - Protostoria del Friuli" (La 03/5).*
Sadi ['sadi] → ***Mont di Sadi***
sadic [sa'dik], **-iche** *adj* PSIH sadističen; *Mi cjapavin par un mat, un ~, une robate. (BrLi)*;
~ m PSIH sadist *m*.
saducei [sadu'tʃɛi] *m* HIST saducej *m*; *Viodint a capitâ unevore di fariseos e di saduceos par fâsi batiâ, ju tacà disint (Bibl-Mt).*
saetâ [sae'ta:] *it* s puščicami strelati.
saete [sa'ɛte] *f* 1. puščica *f* 2. strela *m* 3. jeza *f*.
sâf ['sa:f] *m* → ***'save***; *al è come il ~ che al vorès cjapâ dut il fossâl.*
Saf ['saf] *os.i* ?? *Si trate de traduzion di framents dai poetis lirics grêcs Archiloc, .., Iponat, Saf, (CoUd)*
safar ['safar] *m* → ***safaron***.
safarâ [safa'ra:] *it* vtikati nos, vtikati se.
safaron [safa'ron] *m* vtikljivec *m*;
~ adj vtikljiv; ***simie safarone*** *- seial un leon, un ors, un lôf, un taur, une simie safarone o un macaco indafarât (ShW)*; *e sedi un spieli e une garanzie de nestre serietât, e no la simiotadure de mode safarone e globâl e des americanadis di lenti vie. (La 06/3).*
safaronâ [safaro'na:] *it* → ***safarâ***.
safaroneç [safaro'nɛtʃ] (*pl* [safaro'nɛts]) *m* (pos. za ženske) zarota *f*, zaplet *m*, spletka *f*.
saghe ['sage] *f* LIT saga *f*; *dai films che o ai viodût: une misture di Alien e dal prin episodi de ~ di Indiana Jones. (Ta)*; *A esistin diviersis contis di cheste teribile ~ (SiF 02/1, 31-45).*
sagjist [sa'ġist] *f* esejist *m*.
sagjistic [sa'ġistik], **-iche** *adj* esejističen.
sagjistiche [sa'ġistike] *f* esejistika *f*; *sezion di ~: Premi di 1.000 euros par un saç su di un avigniment (Codroip, Avis).*
sagomâ [sago'ma:] (*o sagomi* [sa'gɔmi]) *tr* 1. vzeti mero, oblikovati, upodobiti 2. FIG oblikovati; *e cussì si viôt a colp se lis regulis metudis dongje par ~ il sistem de lenghe intune cierte fase evolutive (SiF 02/1)*; → ***sacomâ***.
sagrâ [sa'gra:] → ***sacrâ***.
sagrarûl [sagra'ru:l] *m* obiskovalec cerkvenih proščenj, cerkvenih praznovanj, veselic.
sagrât [sa'gra:t] *adj* → ***sacrât***; *Finide la messe al si fermà sul ~. (Sg)*; → ***segrât***.
Sagrât [sa'gra:t] *kr.i m* Zagradec *m* (IT Sagrado) GO.
sagre ['sagre] *f* 1. cerkvene proščenje *n*, cerkveno praznovanje *n*; veselica *f*; *Cintin nol va a lis sagris, pai paîs dal Friûl (Pasolini)* 2. (t. ***lis sagris***) slaščice, ki se prodajajo na veselici.
sagri ['sagri] *adj* → ***sacri***.
sagrificâ [sagrifi'ka:] *tr* in *refl* → ***sacrificâ***.
sagrifizi [sagri'fitsi] *m* → ***sacrifizi***.
sagrin [sa'grin] *m* šagren (usnje).
sagrinâ [sagri'na:] *tr* ??
sagrinât [sagri'na:t] *adj* ??
sagristan [sagris'tan] *m* → ***sacristan***.
sagristie [sagris'tie] *f* → ***sacristie***.
sagume ['sagume] *f* prerez *m*, profil *m*; → ***sacume***.
sai [sa'in] *povr. zaim. komb* < *si* + *ju* se jih; *~ puarte a cjase.*
saìn [sa'in] *m* KUL svinjska mast *m*, zabela *f*; *Intant si met sul fûc la cite da la aghe, si prepare da bande pôc ~ (Natisone/furlanis).*
sal ['sal, ʃ-] *m* → ***salete***.
sâl ['sa:l] *m* 1. sol *f*; ***une prese di ~*** ščepec soli; *Metevin ~ e pevar intune scudiele (ciavedal.org)* 2. FIG zdrava pamet *f*; ***cence meti ~*** brez zadržka; ***dolç di ~*** omejen (človek); ***jessi ~ e pevar*** ?? *a jerin aromai sâl e pevar (PauluzzoN)*; ***meti in ~*** FIG opustiti, pozabiti na celo stvar; ***ni di pevar ni di ~*** brez vsakega okusa; ***tignî in ~*** shraniti 3. sodin nitrat *m*;
sal ['sal] *povr. zaim. komb* < *si* + *lu* se to; *~ fâs dibessôl*; *e il Brocul sal viodeve ancjemò devant dai voi (MazzonIol)*; *Sef sal visave ben, ve la istantanie che e trime, flusche, tai voi bielzà dismagâts. (PauluzzoN)*
salâ [sa'la:] *tr* (na)soliti; *Aghe tal cjalderuç (magari di ram), ~ cuanche a bol (Natisone).*
salabrac [sala'brak] *m* malopridnež *m*, lopov *m*; *A son scuasi nome i salabracs, lis lingjeratis, i barabàs, e je nome la puinte (scritorsfurlans).*
salacâ [sala'ka:] *it* tratiti, zapravljati na veliko.
salacor [sala'kor] *adv* morda, mogoče, morebiti; *e bat i arbui ~ par sveâ la nature e puartâ fertilitât (Furlanist).*
Saladin ['sal??] *os.i m* Saladin *m*; *Sichè Bin Laden si identifiche cul Maomet dal esili, cul ~ che al pare vie i crosâts o cun Hassan Sabah (Pa 02/10-11).*
salafist [sala'fist] *adj* salafističen; *Bin Laden, dissepul dal sunnisim ~, nol palese une solidaritât musulmane assolude (Pa 02/10-11).*
salam [sa'lam] *m* 1. salama *f*; *une fete di ~* košček salame; *devant di un tai di vin e di une fete di ~ di chel bon. (natisone)*; ***une rudiele di ~*** košček salame; ***dâ ~ a, dâ pan e ~*** ; ***salams picjâts*** ?? *(MazzonIol)*
2. FIG ničvrednež *m*, tepec *m*, cepec *m*;
PROV *Come chel dai salams, par ordin che a vegnin-sù . (ProvBr).*
salamandre [sala'mandre] *f* → ***salamandrie***.
Salamant [sala'mant] *kr.i m* (Prepot) Salamanti (IT Salamant).
salamâr [sala'ma:r] *m* klobasar *m*, prekajevalec *m*, prodajalec *m* delikates ; → ***salsamentâr***.
Salamine [sala'mine] *kr.i f* Salamina *f*; *Rivâts a ~, si meterin a predicjâ la peraule di Diu tes sinagoghis dai gjudeos. (Bibl-Az).*
salamon I [sala'mon] *m* (t. **salmon**) *m* ZOOL losos *m* (riba) (*Salmo solar*).
salamon II ['] → ***salomon***.
Salamon [sala'mon] *os.i m* → ***Salomon***; *Omp che al dà conseis maraveôs = tanche Salamon (Bibl-Isaje)*
salamore [sala'more] *f* → ***salmuerie***.
salamp [sa'lamp] *m* → ***salam***.
salari [sa'lari] *m* mezda *f*, plača *f*; *Si podeve ancje dineâi il ~, tant lui al jere un galiot. (Sg).*
salariât [salari'a:t], **-ade** *adj* plačan, najet;
~ m plačanec *m*; nameščenec *m*.
salarin [sala'rin] *m* (manj obič. ***salarine*** *f*, ***salarûl*** *m*) solnica *f*, solnik *m*.
salarine [sala'rine] *f* → ***salarin***.
Salârs [sa'la:rs] *kr.i f* (Ravasclêt) Salars.
salarûl [sala'ru:l] *m* → ***salarin***.
salàs [sa'las] *m* puščanje krvi.
salassâ [sala'sa:] *tr* puščati krvi; → ***ponzi la vene***.
salât [sa'la:t], **-ade** *adj* 1. slan, nasoljen, zasoljen 2. FIG zasoljen (cena); *Tant e tant, chest compit di*

"gendarme" al coste ~ (Pa 04/07); ***tassis saladis*** zasoljeni davki; *a jerin obleâts a paiâ ae republiche tassis simpri plui saladis. (Natisone/furlanis)*
3. FIG oster (npr. pismo);
~ *m* prekajeno, nasoljeno meso *n*.
salate [sa'late] *f* solata *f*, vrtna solata *f*; ***cuinçâ in ~*** pripraviti (solato) s kisom in oljem; ***~ dal diaul*** (*Lactuca virosa*); ***~ di aghe*** studenčni jetičnik (*Veronica beccabunga*); ***~ di mus*** ametistasta možina (*Eryngium amethystinum; Eryngium campestre*) 2. FIG (*šalj.*) ukor *m*, graja *f*.
salatiere [salati'ɛre] *f* skleda *f* za solato.
salatute [sal'tute] *f* demin. od ***salate***; *"Radic cul poc. Nuviel, missâr, e la ~ di prin tai..." (Mar)*.
Salcan [sal'kan] *i.m* Solkan *m*; *Gurize o, miôr, la vile di Gurize, dipendence dal cjiscjel di ~, leade al Patriarcjât aquileiês (Pa 03/10)*.
saldâ [sal'da:] *tr* 1. MEH variti, spajkati 2. pritrditi, zvezati trdno 3. celiti (rane) 4. poravnati (račune); *e nol è pussibil pesâ arint vonde di ~ il so presit. (Bibl-Jop)*
saldadôr [salda'do:r] *m* MEH varilec *m*; → ***stagnadôr***.
saldadure [salda'dure] *f* MEH lotanje *n*, spajkanje *n*; → ***stagnadure***.
saldam [sal'dam] *m* kremenast pesek.
saldece [sal'detʃe] *f* trdnost *f*, čvrstost *f*; vztrajnost *f*; *e lis amiciziis fatis sù pes monts e cu la int di mont e àn la ~ des monts, spieli di eternitât. (BelAlci)*; ***~ di caratar*** trdnost karakterja; *Al jere malât e indeul, ma al conservave inmò ~ di caratar, lampidece di pinsîr e judizi ferbint. (JM, Salvâ)*.
saldi ['saldi] (t. **saldo**) *m* TRG poravnava *f* (računov); saldo *n*.
saldo ['saldo] *adv* stalno, neprenehno, brez prestanka; *i petin ~* delali so brez prestanka; *Catia mi cjale ~ plui di spes, la sô amîe e je su lis spinis, si vîse come di intrigâ. (BrLi)*; *Intant che al lavorave, feminis e fruçs a vignivin ~ (Sg)*; *e di mil, tocjantsi il dêt su la lenghe e lamentantsi ~ che no si podeve plui lâ indenant (Sg)*.
saldo ['saldo] *m* → ***saldi***.
sale ['sale] *f* dvorana *f*; ***~ des Conferencis*** konferenčna dvorana; *La proclamazion dai autôrs vincidôrs …si le farà inte ~ des Conferencis de Biblioteche civiche di Codroip (Codroip, Avis)*; ***~ des convignis*** zborna dvorana *f*; simpozijska dvorana; *a 5 di sere, inte ~ des convignis di palaç Antonini, te Universitât dal Friûl (Pa)*.
Salem ['salem] *kr.i m* Salem *m*; *là che intal 1692 si è vude la innomenade cause di ~ cuintri da lis striis. (SiF 02/1, 31-45)*.
salen [sa'len] *m* BOT → ***solen***.
salentin [salen'tin] *adj* salenski, ki se nanaša na Salento;
~ *m* 1. Salenčan 2. LING salenščina *f*.
Salent [sa'lɛnt] *kr.i m* Salento; *intal ~, dulà che la lenghe e je clamade grico (Provincia)*.
Salerni [sa'lerni] *kr.i m* Salerno.
salesian [salezi'an] *adj* salezijanski; *Vie pal 2000, J. B. Aristide, che al jere stât un predi ~ e un partesan de "Teologjie de liberazion" (Pa 06/2)*;
~ *m* salezijanec *m*.
Salet I [sa'lɛt] *kr.i f* (Dogne) Saletto.
Salet II [sa'lɛt] *kr.i f* (Morsan) Saletto.
Salet III [sa'lɛt] *kr.i f* (Scluse) Saletto.
salet [sa'lɛt] *m* gozdiček na rečni prodini; *La rive drete e je pelose di salets e di gjatui (Percude)*; *Ogni tant si fermavin a polsâ, cumò tai salets e tai gjantui za sflorîts (Scf)*.
salet ['sal, ʃ-] *m* → ***salete***.
salete ['sal, ʃ-] (t. **salet, sal**) *m* OBL šal *m*.
salf ['salf], **salve** *adj* (*redko*) rešen, odrešen; *parceche al à tornât a vê so fî san e ~. (Bibl-Lc)* ker je dobil zdravega nazaj; ***meti in ~*** rešiti, spraviti na varno; *O vevi la impression che la puarte, sierantsi, mi metès in ~ e te cjamare inmò miôr (BrLi)*.
salgâr [sal'ga:r] *m* BOT → ***vencjâr***.
Saligoi [sali'gɔi] *kr.i m* (Stregne) Šalguje (t. Šaligoj, -oja , pri Šaligoju (IT Saligoi).
Salin [sa'lin] *kr.i m* (Paulâr) Salino.
saline [sa'line] *f* solina *f*, solni rudnik *m*, solovarnica *f*.
salîs [sa'li:s] *m* → ***salizo***; *sul scjalin e sul salîs a usavin a fermâsi a contâse (MazzonIol)*.
Salisburc [saliz'burk] *kr. i m* Salzburg *m*, Solnograd *m*.
saliso [sa'lizo] *m* → ***salizo***.
salivâ [sali'va:] *it* sliniti (se).
salivazion [salivatsi'on] *f* slinjenje *n*.
salive [sa'live] *f* slina *f*; *Dopo dit cussì, al spudà par tiere e al fasè un piç di paltan cu la ~ e al slargjà il paltan sui voi di lui. (Bibl-Zn)* Ko je to izgovoril, je pljunil na tla in s slino naredil blato.; *Al veve un fil di ~ di une bande de bocje e si sfadiave par rivâ a fevelâ. (Enrico)*.
salizâ [sali'dza:] *tr* polagati pod (v sobi), tlakovati z opeko.
salizât [sali'dza:t] *m* → ***salizo***.
salizo [sa'lidzo] *m* (kamniti) tlak *m*; *La jentrade e à il ~ di len, une bancje cuintri il mûr e dut al nase di net, di varachine. (BrLi)*; *O magari la sô ombrene apene disegnade tal ~. (BrLi)*.
salm ['salm] *m* psalm *m*; *Dait sù il ~ e sunait il timpli, la citare gjoldibil insieme cu la arpe. (Pa 10/99)*; *ce che al jere scrit sul gno cont te Leç di Mosè, tai Profetis e tai Salms. (Bibl-Lc)* kar je pisano o meni v Mojzesovi postavi, prerokih in psalmih; *E il pensîr mi à lât al Salm 139. (Pa 02)*.
salmandrie [sal'mandrie] *f* ZOOL močerad *m*.
salmarie [salma'rie] *f* VOJ prtljaga *f*, pratež *m*.
salmastrât [salmas'tra:t], **-ade** *adj* nasoljen.
salmastri [sal'mastri] *adj* slan, solnat.
salmodeâ [salmode'a:] *it* REL peti psalme; *che la prucission e pierdes il so cors ondulant a madrac vie e il ritmo salmodiant dal predi (BelR)*.
salmodiâ [salmodi'a:] *it* → ***salmodeâ***;
salmon ['salmon] *m* ZOOL → ***salamon I***.
salmuerie [salmu'eri] *f* razsol *m*, slanica *f*.
salnitri [sal'nitri] *m* KEM soliter *m*.
salomon [salo'mon] *m* oster ukor *m*, (očetovska) pridiga *f*.
Salomon [salo'mon] *os.i m* Salamon *m*; *David al gjenerà ~, di chê che e jere stade la femine di Urie. (Bibl-Mt)* Davidu je Urijájeva žena rodila Salomona.
salon [sa'lon] *m* salon *m*, dvorana *f*.
Salonic [salo'nik] *kr.i m* Solun *m*.
salot [sa'lɔt] *m* 1. sprejemnica *f*, salon *m* 2. FIG salon *m*; krožek *m*; ***~ leterari*** literarni salon; *ma si sa ancje che lui al mantignì contats strets cui salots leteraris dal Friûl Orientâl (Pa 03/10)*.
salotin [salo'tin] *m* demin. od ***salot***; *Po, tal ~, lis cjartis mes deve jê e jo lis sistemavi te credince. (BrLi)*.

sals ['sals] *m* slanost *f*.
salsamentâr [salsamen'ta:r] *m* TRG trgovec z delikatesami.
salsamentarie [salsamenta'rie] *f* TRG delikatesna trgovina *f*.
salse ['salse] *f* paradižnikova omaka *f*.
salsiç [sal'sitʃ] *m* → ***muset***.
salt ['salt] *tr* 1. (t. FIG) cel; trden; soliden, trajen, kompakten, obstoječ, obstojen, trpežen; ***~ in gjambe*** trdno na nogah; ***stâ ~ in alc*** vztrajati pri nečem 2. (pri mesu) krvav, na pol surov, na pol pečen; (pri testeninah) al dente; ***cjâr salde*** krvavo meso;
~ m trdnost *f*, odpornost *f*.
salt ['salt] *m* 1. skok *m*; *viodint di dâ ducj i sugjeriments che a coventin par un ~ svilup de istituzion (CIRF)*; ***petâ un ~*** skočiti; *R. al molà la bale par cori de sô bande, petant salz come un zupet. (Sg)*; ***i salts*** predstava plesalcev na vrvi, cirkus *m* 2. brzica *f* (reke).
Salt I ['salt] *kr.i m* (Dartigne) Salt.
Salt II ['salt] *kr.i m* (Paulêt) Salt.
Zuan al jere jentrât tune ostarie dongje Salt. (PauluzzoN)
saltâ [sal'ta:] *it* skočiti; ***~ di mieç*** skočiti vmes, skočiti v besedo; ***~ in cjâf*** priti na misel;
~ tr preskočiti; ***salte la golezion*** izpustiti zajtrk, ne iti na zajtrk; *al è un tipo particolâr: des voltis al salte la golezion par durmî. (Ta)*.
saltâ fûr [- 'fu:r] *it* 1. ven iti (priti), izstopiti; *Lis dôs musis no ridin plui, a cirin di ~ des suazonis di len indorât (Tolazzi)* 2. iziti (v časopisu); ***saltât fûr*** izšlo (v časopisu); *saltât fûr par talian sul setemanâl "Il Popolo" di Pordenon ai 13 di Setembar dal 1998 e voltât par furlan di Roberta Melchior (Pa 8-9/99)* 3. priti ven (kot rezultat), priti na dan, izhajati iz; privreti iz (voda).
salta sù [- 'su] *it* 1. (gor) skočiti, naskočiti 2. vstati, upreti se 2. vzklikniti.
saltaçâ [salta'tʃa:] *it* nerodno, smešno poskakovati.
saltadôr [salta'do:r] *m* prečka *f* (v kletki).
saltament [salta'ment] *m* poskakovanje *n*.
saltarin [salta'rin] *m* 1. plesalec na vrvi, skakalec *m*; plesalec *m* 2. → ***saltadôr*** ;
~ adj skakajoč.
saltât [sal'ta:t], **-ade** *adj* *(carn.) CORADELE SALTADE (Natisone/furlanis)*.
salteimbanc [salteim'bank] *m* glumač *m*, plesalec na vrvi.
saltel [sal'tɛl] *m* zaskočka *f*, zatik *m*; *co e jere par tirâ sù il ~ e vierzi il puartelut (MazzonIol)*
saltemartin [saltemar'tin] *m* ZOOL pokalica *f* (*Elater*); ***~ di aghe*** močvirski tekač, mlinar *m* (*Hydrometra stagnorum*).
salteri [sal'teri] *m* 1. staro strunsko glasbilo 2. ***Salteri*** REL psalter *m* 3. (knjiga) abecedarij *m*.
saltet [sal'tɛt] *m* skokec *m*; → ***saltut, saltin***.
saltinâ [salti'na:] *it* → ***saltuçâ***.
saltonâ [salto'na:] *it* → ***saltononâ***.
saltononâ [saltono'na:] (t. **saltonâ**) *it* napraviti velike skoke, noro poskakovati.
saltuçâ [saltu'tʃa:] (t. **saltinâ**) *it* poskakovati; *Al jentrà cun lôr tal templi cjaminant, saltuçant e laudant Idiu. (Bibl-Az)*.
salubri [sa'lubri] *adj* zdrav, zdravilen.
salubritât [salubri'ta:t] *f* zdravilnost *f*.
saludâ [salu'da:] *tr* pozdraviti; ***saludâ cu la man*** ??pozdraviti z roko; *Lu saludà cu la man (PauluzzoN)*;
~si *refl* pozdraviti se; ***~si a scjampon*** *?? Al è facil fâ biele figure e comparî intune celebrazion, intune conference, intun ~si a scjampon. (Bel)*.
salugjee [salu'ǵɛe] *f* BOT šetraj *m* (*Satureia hortensis*).
salustri [sa'lustri] *m* 1. razjasnitev *f*; ***il timp fâ ~*** zjasnilo se je (vreme) 2. bleščeč trenutek *m*, preblisk *m*; izboljšano stanje pri bolniku;
~ adj v: ***cîl ~*** jasno nebo.
salût I [sa'lu:t] *m* 1. zdravje *n*; zdravstvo *n*; ***stât di ~*** zdravstveno stanje *(CIRF)*; ***~ publiche*** javno zdravje; *cun chês iniziativis popolârs di chei agns ca in favôr de ~ publiche (Ac)* 2. zveličanje *n*, rešenje *n*, blaginja *f*; ***o soi in ~*** gre mi dobro.
salût II [sa'lu:t] *m* 1. pozdrav *m*; *Chest ~ nus pant che il libri al jere mandât ai cristians. (Bibl-Apoc)* 2. VOJ pozdrav *m* 3. ***salûts*** pozdravi.
salutâr [salu'ta:r] *adj* 1. zdravilen; *Come che nol è ~ ne dignitôs cjapâ la dì pe gnot, usance i gnotui. (Pa 04/07)*; *a vegnin celebradis tal timp di Pasche, il timp plui sant e ~ dal an (BelR)* 2. koristen.
salutazion [salutatsi'on] *f* 1. pozdrav *m* 2. REL (angelski) pozdrav *m*.
salute [sa'lute] *f* na zdravje (pri pitju); *O voi a sentâmi te seconde ~ là che o viodevi taulins libars. (BrLi)*.
salvâ [sal'va:] *tr* 1. (od)rešiti 2. (o)hraniti; (ob)varovati;
~si *refl* rešiti se; (o)hraniti se.
salvadein [salvade'in] *m* (pos. vkus ipd.) divji; robat, osoren.
salvadi [sal'vadi], **-ie** *adj* 1. divji (žival, človek, rastlina); ***nemâl ~*** divja zver; *Il colomp di citât al è un nemâl ~ (CoUd)* 2. → ***salvadein***;
~ m divjačina *f*.
salvadiin [salva'diin] *m* → ***salvadein***.
salvadôr [salva'do:r] *m* odrešenik *m*, rešitelj *m*.
Salvadôr [salva'do:r] *m* → ***Sant ~***.
salvaguardâ [salvaguar'da:] *tr* varovati; *Si trate di ~ chê sô "Gestalt" di suns, di formis, di combinazions (Pa)*.
salvaguardie [salvagu'ardie] *f* varstvo *n*, varnostna straža *f*; *e stabilive la possibilitât di finanziâ misuris gjenerâls di ~ (Cisilino, treball)*; *unîts intune grande organizazion furlaniste, metude sù par garantî la vigjilance e la ~ de leç 482/99 (Pa 02)*.
salvament [salva'ment] *m* reševanje *n*, rešitev *m*; ***a ~*** spraviti na varno; *Dopo di vê metût a ~ chei puars che si lambichin (BelFa)*.
salvan [sal'van] *m* MIT favn *m*; *chest amôr di un ~ par une biele dumle (Pa)*.
Salvarûl [salva'ru:l] *kr.i f* (Pramaiôr) Salvarolo; *A gjestre lis flamis a jessin fûr dai barcons de cjase dai ~ e dai Cucagne (Tolazzi)*.
salvazion [salvatsi'on] *f* rešitev *f*, zveličanje *n*.
salv-condot [salfkon'dɔt] *m* 1. prepustnica *f* 2. HIST, JUR jamstveno pismo.
salve ['salve] *int* zdravo! *Cumò mi cjalin cence di nie. "~!" ur dîs a vôs alte. (BrLi)*.
salvece [sal'vetʃe] *f* rešitev *f*; *Par nô umign e pe nestre ~ al è dismontât jù dai cîi. (BelFa)*.
salverobe [salve'robe] *f* 1. shramba *f* (za živila) 2. garderoba *f*, garderobna omara *f*.
salvestruture [salvestru'ture] *f* ki ohranja strukturo; *tignint ben iniment che e je une filosofie salvevite e no salvetacuin (ven a stâi ~). (SiF 03/3, 97)*.

salvetacuin [salvetaku'in] *m* ki čuva, ohranja denarnico; *tignint ben iniment che e je une filosofie salvevite e no ~ (SiF 03/3, 97).*
salvevite [salve'vite] *f* ki ohranja življenje; *tignint ben iniment che e je une filosofie ~ e no salvetacuin (ven a stâi salvestruture). (SiF 03/3, 97).*
salvezenoli [salvedže'noli] *m* nakolenka *f*; kolenski ščitnik *m*.
salvie ['salvie] *f* BOT žajbelj *m* (*Salvia officinalis*); ***~ salvadie*** BOT travniška kadulja (*Salvia pratensis*).
Salviestri [salvi'estri] *os.i m* Silvester *m.*
salvific [sam'blɛe], **-iche** *adj ?? se e à privilegjât Diu e la sô vore salvifiche, e à condizionât e umiliât no pôc la prime creature saltade fûr des mans dal Creadôr. (BelFa).*
salvo ['salvo] (*it.*) rešen; izvzemši, razen.
Salzburc ['salzsburk] *kr.i m* → ***Salisburc***.
Samardencje (De Basse) [samar'dɛnqe] *kr. i f* (Puçui) Sammardenchia.
Samardencje [samar'dɛnqe] *kr.i f* (Tarcint) Sammardenchia; *a scomence a popolâsi di paisuts che a àn un non sclâf: Gurize, .., ~ e vie indenant (JM).*
Samarie [sama'rie] *kr.i f* BIBL Samarija *f*; *Al scugnive passâ pe ~. (Bibl-Zn)* Moral je iti skozi Samarijo.
samaritan [samari'tan] *adj* samarijski; *~ m* Samaritanec *m*; *Chei a partirin e a jentrarin tun borc di samaritans, par prontâi ce che i coventave. (Bibl-Lc)* Pred seboj je poslal svoje glasnike, ki so spotoma prišli v neko samarijsko vas.
sambe ['sambe] *f* (ples) samba *f*; *La ~ al è il bal carateristic dal Brasîl (Vichi).*
samblee [sam'blɛe] *f* zbor *m*, skupščina *f*; ***~ constitutive*** ustanovna skupščina, konstitutivna skupščina; *La ~ constitutive de societât si le fasarà a Udin, ai 17 di Zenâr dal 2001, (Pa)*; ***~ gjenerâl*** generalna skupščina; *la ~ gjenerâl de int di Udin che i siorats le an sierade jù pal 1513 (Ac)*; ***~ Gjenerâl des Nazions Unidis*** Generalna skupščina Organizacije združenih narodov.
sambucâl [sambu'ka:l] *adj ?? dulà che il morâr si messede cun altris arbui, cumò al cîr il ~. (Mar).*
sameâ [same'a:] *tr, it, refl* → ***someâ***.
samenâ [same'na:] *tr* → ***semenâ***.
samence [sa'mentʃe] *f* → ***semence***.
samizdat [salve'robe] *m* samizdat *m*; *e cjaparà dentri ancje collages di Hrabal e volums ~. (CoUd).*
Samont [sa'mɔnt] *kr.i f* (Midun) Sottomonte.
sampagne [sam'pañe, ʃ-] *f* in *m* šampanjec *m*; belo peneče vino.
sampagnin [sampa'ñin, ʃ-] *m* peneča pijača mešana s sladkim sirupom.
sampogn [sam'pɔgn] *m* (kravji) zvonec *m*; *E inmò si va dilunc a zovâsi di furniments rituâi come i sampogns e lis ramis di peç, propiziatôris de purificazion e di fertilitât (Scf).*
sampognâ [sampo'ña:] *it* (*redko*) nihati, gugati se kot kravji zvonec.
san I ['san] *adj* zdrav; ***~ tanche un vues/ rôl/ pes*** zdrav kakor riba, zdrav kot Rus; *che jê no veve mai durmît tune cjamare scjaldade e che in compens si è mantignude sane tanche un pes. (BrLi).*
san II ['san] *adj* → ***sant***.
san III ['san] M3 od → ***savê***.
sanâ [sa'na:] *tr* 1. (o)zdraviti 2. uravnati, v red spraviti, popraviti, sanirati; *In Svuizare, dal 2000 incà, la pluipart dai implants di risalide a son calcolâts "aziendis di ~". (Pa 03/11)*
sanc ['sank] *m* 1. kri *f*; ***lâ a ~*** všeč biti, ugajati; ***ros come il ~*** rdeč kot kri; *E po i meluçs "ros come il ~, taronts come il marimont (don)*; ***trasfusion dal ~*** nadomestitev krvi, transfuzija krvi; *Par chel o dîs che, dongje des trasfusions dal ~, a coventin, par ducj nô, altris trasfusions (glesie)* 2. otroci *mpl*, potomci *mpl.*
sancî [san'tʃi:] (*sancìs, sancissis, sancìs*) *tr* odobriti, potrditi; *ven a stâi chel che al sancìs che "la libertât di lenghe e je garantide" (Cisilino, treball)*; *Al sarà propit il Statût a ~ un gnûf model di Regjon (Leng).*
sancîr [san'tʃi:r], **-ire** *adj* 1. odkrit; pristen 2. trezen.
sancirâ [santʃi'ra:] *tr* določiti, ugotoviti, razločiti.
sancirece [santʃi'retʃe] *f* pristnost *f*, odkritost *f*; *a peraulis si po nome interpretâle: si po dî che cheste mediocritât e je positivitât, soliditât, sostanzie e ~. (Pa).*
sancirementri [santʃire'mentri] *adv* iskreno, pristno.
sanciretât [santʃire'ta:t] *f* odkritosrčnost *f*, pristnost *f.*
San Damian [sandami'an] ?? *prin di lâ a mangjâ i fasin ancjemò in timp a viodi San Damian (sfolmenats).*
San Denêl [sande'ne:l] *kr.i m* Sveti Danijel (IT San Daniele del Friuli, DE San Daniel) (UD); *E. al viodeve lis culinis e i boscs di Buie e di ~ (Sg).*
sandenelin [sandene'lin] *adj* iz San Daniela; *~ m* prebivalec San Daniela; *par la ospitalitât dai cjârs sandenelins.*
Sandonât [sando'na:t] *kr.i. m* → ***Sant Donât***.
sandrache [san'drake] *f* KEM sandarak *m*.
Sandri ['sandri] *os.i m* Sandi *m*, Sašo *m*; (demin. ***Sandrin***); *La delegazion e jere componude dal puartevôs dal Comitât Carli Pup e .. ~ Carrozzo (Pa 02).*
sandul ['sandul] (*pl* ***sandui***) *m* (obutev) sandala *f*; *e jo no merti nancje di puartâ i siei sandui. (Bibl-Mt).*
Sandurlì [sandur'li] *kr.i m* Dolina *f* (TS) (IT San Dorligo della Valle).
sane ['sane] *f* MEH zaponka *f*.
Sanedis [sa'nɛdis] (t. **Savonelis**) *kr.i f* (Sant Denêl) Aonedis.
sanetât [sane'ta:t] *f* → ***sanitât***.
sanfasson [sanfa'son] v: ***a ~*** nepremišljeno, brez repa in glave.
sanganâ [sanga'na:] (*o sangani* [san'gani]) *it* krvaveti, puščati kri, izgubljati kri; FIG trpeti; *e de int che e je muarte di tribulazion, e di chei che e àn scugnût partî cul cûr sanganant. (BelAlci)*; *~ tr* → ***insanganâ***.
sanganât [sanga'na:t], **-ade** *adj* 1. krvav, okrvavljen; *e la frutine scaturide a sta cjalant so pari, ~, sbasît* 2. FIG z velikimi mukami, krvavo; ***pan ~*** krvavo zaslužen kruh.
sanganel [sanga'nel] *m* krvavica *f*; pražena kri *f*; *siôr Barbe si contene di un muset, di un ~.*
sanganiç [sanga'nitʃ] *m* krvava tekočina; *parât di une telate di ducj i colôrs, tacolade di ~.*
sanganôs [sanga'no:s], **-ose** *adj* krvav; *daûr la sanganose repression des protestis antiguvierna tivis sclopadis dilunc il 1988. (Pa 02)*; *che al varès puartât, tai agns daspò, a la sanganose stagjon dal terorisim.*
sanghin [san'gin] *adj* krvav, krvni; sangviničen; *al jere un omp ~ e scjaldinôs.*
sanghinele [sangi'nele] *f* BOT → ***sanghin***.

sanghit [san'git] *m* BOT rdeči dren *m* (*Cornus sanguinea*); *la scove lungje di ~ a fâs di parone*.
sanglâr [san'gla:r] *m* ZOOL merjasec *m*, divji prašič *m*; → ***cenglâr, cignâl***.
sangloç [san'glotʃ] (*pl* [-'glots]) *m* kolc *m*, kolcanje *n*; ihtenje *n*.
sangloçâ [sanglo'tʃa:] *it* kolcati; ihteti; *la lôr vôs sangloçant, dute plene di pore*; *Cualchidun altri al sangloçave ma jo o rivavi a condurâ. (Enrico)*; *O tocj il so cuarp, o sint che ancjemò 'e sangloce. (BrLi)*
sangloçât [sanglo'tʃa:t]. **-ade** *adj* ihteč; *al fevelave cu la vôs sangloçade.*
sanglot [san'glot] *m* → ***sangloç***.
sanglotâ [sanglo'ta:] *it* → ***sangloçâ***.
sango ['sango] *m* kletvica *f*; → ***blesteme***;
sangonâ [sango'na:] *it* preklinjati; (*bolj obič.*) → ***blestemâ***.
sangonon! [sango'non] *int* širokoustnež *m*.
Sanguarç [sangu'artʃ] (lok. Sanguars, Sanuars) *kr.i f* (Cividât) IT Sanguarzo.
Sanguars [sangu'ars] → ***Sanguarç***.
sanguin [sangu'in] *m* sokrvnik *m*, sorodnik *m*, krvni sorodnik *m*.
sanguete [sangu'ete] *f* ZOOL pijavka *f* (*Hirudo medicinalis*); *Ducj fruts che a jerin a stâ dongje il parco, di estât che la aghe a jere tiepide, a traversavin il fosâl discolç, ancje se a vevin pôre da lis sanguetis. (Pa 02)*; → ***sansuie***.
Sanicolò [saniko'lo] *kr. i f* → ***Sant Nicolau***
sanitât [sani'ta:t] *f* zdravje *n*, zdravstvo *n*; zdravstvena služba *f*; ***Organizazion Mondiâl de ~*** Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).
Sanlaurinç di Mosse [sanlau'rintʃ] *kr.i. m* → ***Sant Lurinç dal Lusinç***.
Sanlenart di Cividât [sanle'nart di tʃivi'da:t] *kr.i. m* → ***Sant Lenart***.
San Luigji [lu'iġi] *os.i m* → ***Sant Luîs***.
San Marin [~ ma'rin] *kr.i f* San Marino; *al bandonà l'insegnament e al fasè donazion de sô ricje biblioteche sientifiche a la republiche di ~*; ***Republiche di ~*** Republika San Marino.
sanmartin [sanmar'tin] v: ***fâ ~ ??***
Sanmartin di Volveson [sa'] *kr.i m* San Martino al Tagliamento (PN).
San Martin te Badie [sanmar'tin te ba'die] *kr.i m* San Martino in Badia/St. Martin in Thurn (BZ); *a son La Val, ~, Badie (Cisilino, treball).*
sanmartine [sanmar'tine] *f* BOT krizantema *f*; *cui simitieris iluminâts da miârs di lumins e fodrâts sanmartinis (La 05/11)*; → ***rose autunâl***.
sanpieri [sanpi'eri] *m* 1. ZOOL (*Zeus Faber*) 2. ***zuiâ di sanpieri in cjadree*** napraviti otroški stolček.
Sanpieri [sa'] *kr.i. m* → ***Sant Pieri***.
sanscrit [sans'krit] *m* sanskrt *m*.
sanscugnî [sansku'ñi:] ?? *La polse no je un "optional", un lusso par massepassûts, ma un ~ di ogni creature.*
Sanson [san'son] *os.i m* BIBL Samson *m*.
sansuie [san'suie] (t. **sanguete**) *f* 1. ZOOL pijavka *f* (*Hirudo medicinalis*) 2. FIG pijavka *f*, (človek, ki izkorišča).
sant ['sant] (pred soglasnikom t. **san**), **sante** (pred samoglasnikom: **sant'**) *adj* svet; ***aghe sante*** blagoslovljena voda; *cuanche i vons a cjapavin achì la aghe sante dal Batisim (La)*; ***joibe sante*** *Ma vuê e je joibe sante. (Sg)*; ***l'An Sant*** sveto leto *n*, jubilej *m*; ***vuere sante*** sveta vojna *(Pa)*
~ *m* REL svetnik *m*; ***Ducj i Sants, i Sants*** REL vsi sveti (praznik); *Il contadin furlan di une volte i tignive a meti a sotet la blave pai Sants. (SiF 02/1, 31-45)*; ***nol è ~ (che al tegni)*** ni ga boga, ni pomoči; ***o par un ~ o par chel altri*** zaradi tega ali onega (razloga); ***al è chel ~ istès*** ni razlike, to stvar ne spremeni.
Sant Ambrôs [~ am'bro:st] *m* Sveti Ambrož; *soredut trope int che si sarès presentade tal biel teatri "Gnomo", dongje de Basiliche di ~.(Pa 7/2000)*.
Sant Andrât dal Judri [~ an'dra:t] *kr.i f* (Cuar Di Rosacis) Sant'Andrat dello Iudrio.
Sant Andrât di Talmassons [an'dra:t] *kr.i m* (Talmassons) Sant'Andrat del Cormor.
?? *e passà pe place dal marcjât di Sant Andrât (MazzonIol)*
Sant Andree I [~ an'drɛe] *m* Sveti Andrej; *La bandiere basche (Ikurrina) e à une crôs di arint suntune crôs di ~ verde il dut in cjamp ros (Ac)*; PROV *A ~ il purcit su la bree" al pant un vieri proverbi furlan (don)*.
Sant Andree II [~ an'drɛe] *kr.i f* (Pasian Di Pordenon) IT Sant'Andrea.
Sant Andree III [~ an'drɛe] *kr.i f* (Gurize) Štandrež *m* (IT Sant'Andrea); *a cirin di fâ sù un mûr a Gurize par confinâ o ghetizâ i gurizans di lenghe slovene jenfri il teritori di ~, Oslavie, Plume e San Maur. (Pa 02/12)*.
Sant Anselm [~ an'z] *m* Sveti Anzelm *m*; *un argoment ontologjic simil a chel classic di ~ in teologjie! (SiF 03/4, 133)*.
Sant Antoni [~ an'tɔni] *m* Sveti Anton *m*; *e di glesiis: la capele dal Sacri Cûr a Udin, Sante Marie dai Agnui e ~ a Glemone...(Pa 7/2000)*; PROV *sempre in giro come "il purcit di ~" (natisone)*.
Sant Antoni [~ an'tɔni] *kr.i m* (Purcie) Sant'Antonio.
Sant Antoni [~ an'tɔni] *kr.i m* (Tarvis) Sant'Antonio.
Sant Antoni [~ an'tɔni] *kr.i m* (Flumisel) Sant'Antonio.
Sant Aroc [~ kua'rin] *kr.i m* (Forgjarie) San Rocco (Ud).
Sant Augustin [~ augus'tin] *m* Sveti Avguštin *m*; *Une des pagjinis plui straordenariis de leterature mondiâl, che e po stâ benon dongje des "Confessions" di ~. (Bel)*.
Sant Carli [~ 'karli] *m* *e a dan dongje pacuts di chilo e ju vendin (1 euro dal un) al marcjât di ~, a Dael. (Pa 04/02)*.
Sant Cassan [~ ka'san] *kr.i f* (Brugnere) IT San Cassiano Di L.
Sant Cjancian [~ qantʃi'an] *kr.i f* Škocjan na Soči (IT San Canzian d'Isonzo) (Go).
Sant Cuarin [san kua'rin] *f* → ***Sant Quarin***.
Sant Denêl [de'ne:l] *kr. i f* → ***San Denêl***.
Sant Donât [~ do'na:t] *kr.i m* San Donà di Piave (VE).
Sant Dree [~ 'drɛe] → ***San Andree*** (*Štandrež*); *e sul pas internazionâl ~-Vrtojba, che al unìs lis valadis dal Lisunç e de Vipau. (Pa 03/12)*.
Sant Durì [~ du'ri] *kr.i f* (Flaiban) Sant'Odorico.
Sant Durì [~ du'ri] *kr.i f* (Sacîl) Sant'Odorico.
Sante Catarine [~ kata'rine] *f* Sveta Katarina *f*; *Pordenon al è lât sot aghe il dì di ~ (25 di novembar stât) (La 03/02)*.

Sante Catarine [~ kata'rine] *kr. i f* (Malburghet) Sveta Katrija *f* (IT Santa Caterina).
Sante Cristine [~ kris'tine] *f* → ***S. Martin te Badie***; *I comuns a maiorance ladine ..a son ... Marebe, Corvare, ~, .. (Cisilino, treball).*
Sante Gnês [~ 'ñe:s] *kr. prelaz* Sella Sant'Agnese; *cuant che il paîs, cun dutis lis ostariis daûri, al lave sù sul cuel di ~ (sf).*
Sante Luzie [~ 'lutsie] *kr.i f* (Buduee) IT Santa Lucia;
Sante Luzie di Tulmin [~ '] *kr. i f* Sveta Lucija *f* (danes: Most na Soči) (IT Santa Lucia di Tolmino); *e sepolcrêts a son stâts cjatâts a Dernaçà, ~, Cjaurêt (AcademieSt).*
Sante Margarite [~ marga'rite] *kr.i f* (Morus) Santa Margherita; *dute altre tonalitât al à cognossût e doprât Riedo Pup, cressût te armonie des culinis di ~ (Pa 02)*;
Sante Marie [~ ma'rie] *kr.i f* (Listize) Santa Maria.
Sante Marie [~ ma'rie] *kr.i f* → ***~ la Lungje***.
Sante Marie dai Agnui [~ ma'rie] *i f* Sveta Marija angelov (Kraljica angelov); *e di glesiis: la capele dal Sacri Cûr a Udin, ~ e Sant Antoni a Glemone (Pa 7/2000).*
Sante Marie la Lungje ['lunġe] *kr.i. m* Santa Maria la Longa (UD); *al è un preside di scuele mezane e un poet che al è nassût a ~ tal 1933. (La 03/01).*
Sante Marie Madalene [mada'lɛne] *kr.i f* (Montenârs) Santa Maria Maddalena.
Sante Marisse [ma'ritse] *kr.i f* → **Sante Marize**
Sante Marissute [ma'ritse] *kr.i f* → **Sante Marizute**
Sante Marize ['maritse] *kr.i f* (Vile Di Var) Santa Marizza; *a scomence a popolâsi di paisuts che e àn un non sclâf: Gurìze…, Sante Marize (JM)*// < slov. *Marica*.
Sante Marizute [mari'tsute] *kr.i m* Santa Marizzutta.
Sante Sofie [mari'tsute] *f* Sveta Sofija (cerkva v Carigradu); *Al è stât architet imperiâl di Istambul dal 1891 al 1908, dulà che al à restaurât ~. (GE).*
santenzie [sen'tentsie] *f* → ***sentenzie***.
santescugne [sante'skuñe] *f ??* *Frau al à sotliniât cemût che i limitâts finanziaments a son stâts indreçâts, par ~, aes cuestions plui urgjentis (Pa).*
Sant Florean [~ flore'an] *kr.i f* (Buie) IT San Floreano.
Sant Florean dal Cuei [sanflore'an dal ku'ɛi] *kr.i m* San Florian del Collio (GO).
Sant Foche [~ al'ka] *kr. i f* (Sant Quarin) San Foca.
Sant Francesc [~ fran'tʃɛsk] *m* Sveti Frančišek.
Sant Francesc [~ fran'tʃɛsk] *kr.i m* (Cjanâl) (Vît) San Francesco.
Sant Gjervâs [~ ġer'va:s] *kr.i f* (Cjarlins) IT San Gervasio.
Sant Gotart [~ go'tart] *kr.i f* (Udin) San Gottardo.
santificâ [santifi'ka:] (*santifichâ* [santifi'ka:]) *tr* posvetiti, posvečevati; med svetnike prišteti; *Pari, che al sedi santificât il to non, che al vegni il to ream. (Bibl-Lc)* .. posvečeno bodi tvoje ime; *che e àn segnât e consacrât e santificât ogni tassel. (BelAlci).*
santificazion [santifikatsi'on] *f* posvečevanje *n*; kanonizacija *f*; *in chê zornade un grum di int de diocesi e larà jù a Rome pe ~ di pre Luigi Scrosoppi. (O)*
santificetur [santifi'tʃɛtur] *m* svetohlinec *m*, pobožnjakar *m*.
santimonie [santi'mɔnie] *f* pobožnjakarstvo *n*, svetohlinstvo *n*.
Santine [san'tine] *f* → ***Vile ~***.
Santipe [san'tipe] *os.i f* Ksantipa *f*.
santissim [san'tisim] *adj* presveti, najbolj sveti; *Santissime Trinitât*;
~ m Najsvetejše; *I confradis dal Santissim no saltavin la lôr fieste, là che si presentavin cun tant di cape, nancje se a vevin la fiere batecule. (Bel).*
Santissime [san'tisime] *f ??* *Dute la zone de ~ e je lade sot aghe. (La 03/01).*
santissimât [santisi'ma:t], **-ade** *adj* močen, masten, hud (klofuta ipd.); *chê volte chest bombon di fantate e je deventade sfuriose e i à molade ae siore une onte santissimade, po je tornade trancuile (Urli)*; *Veretât santissimade! (Pa 04/02).*
santitât [santi'ta:t] *f* svetost *f*; *Si trate di dôs tombis di doi personagjos distants siet secui, diferents dibot in dut, units dome inte ~ . (Bel).*
Sant Jacum [~ 'jakum] *kr.i m* (Ruvigne) San Giacomo.
Sant Jaroni [~ ja'roni] *m* Sveti Hieronim, Sveti Jeronim; *~ al conte che il vescul Fortunazian di Acuilee (IV secul) al scrivè un comentari ai Vanzêi (JM).*
Sant Just [~ 'just] *kr. i m* (Concuardie) IT San Giusto.
Sant Laurinç [~ lau'rintʃ] *kr. i m* → ***Sant Lurinç***.
Sant Lenart [~ le'nart] *kr.i m* (Montreâl) San Leonardo.
Sant Lenart [~ le'nart] *kr.i m* Podutana *f* (Porutana), Sveti Lenart; *Pal sloven i comuns interessâts a son: ..Stregne, ~, .. (O).*
San Lenart di Cividât [~ di tʃivi'da:t] *kr.i m* → ***San Lenart***.
Sant Liseu [~ li'zɛu] *kr.i f* (Maian) Sant'Eliseo.
Sant Luche [~ 'luke] *m* Sveti Luka *f*; *Al à insegnât a la academie di ~ di Rome. (GE).*
Sant Luîs [~ lu'i:s] *os.i m* Sveti Alojzij *m*; *Che la religjon no je fate dome di devozions e di coroncinis e di Sanluigjis par fâ vignî sium (Pa 05/05).*
Sant Lurinç dal Lusinç [~ lu'rintʃ dal lu'zintʃ] *kr.i. m* Šlovrenc (GO) (IT San Lorenzo Isontino).
Sant Lurinç [~ lu'rintʃ] *kr.i m* → ***Sant Lurinç di Solescjan***.
Sant Lurinç [~ lu'rintʃ] *kr.i m* (Darzin) San Lorenzo
Sant Lurinç [~ lu'rintʃ] *kr.i m* → ***~ dal Lusinç.***
Sant Lurinç [~ lu'rintʃ] *kr.i m* → ***San Lurinç di Sedean.***
Sant Lurinç [~ lu'rintʃ] *kr.i m* (Flumisel) San Lorenzo.
Sant Lurinç di Sedean [~ di sede'an] *kr.i m* (Sedean) San Lorenzo.
Sant Lurinç di Solescjan [~ di soles'qan] *kr.i m* San Lorenzo di Soleschiano; *Te sô cjase di ~, piçul borc agricul (Pa 03/4).*
San Lurinç di Sabât [~ di sa'ba:t] *kr.i m* St. Lorenzen im Pustertal; *cuntune fibule vignude fûr a Lothen/Campolino (ret San Laurinç di Sabât/St. Lorenzen in Pustertal) (La 03/5).*
Sant Lurinç di Mosse [~ lu'rintʃ] *kr. i m* → ***San Lorenzo Isontino***.
Sant Marc [~ 'mark] *kr.i m* (Merêt Di Tombe) San Marco; *Al à progjetât la glesie di ~ di Merêt di Tombe (GE).*
Sant Marc [~ 'mark] *kr.i m* Sveti Marko; ***leon di ~*** lev svetega marka; ***Place ~*** Trg svetega Marka; ***La Republiche di ~*** Republika svetega Marka, Beneška republika.

Sant Martin [~ mar'tin] *m* Sveti Martin *m*; *Il procès al ven fat te glesie di ~ di Çurçuvint (Pa 02).*
Sant Martin [~ mar'tin] *kr.i m* (Montreâl) San Martino;
Sant Martin [~ mar'tin] *kr.i f* (Codroip) IT San Martino
Sant Martin [~ mar'tin] *kr.i f* (Tierç) San Martino.
Sant Martin Dal Cjars [~ dal 'qars] *kr.i f* (Sagrât) Martínščina *f*, Smartín (IT San Martino Del Carso, DE Sannd Martin ob Gradisch).
San Martin de Tor [~ de 'tor] *kr.i m* St. Martin in Thurn (Bz); *Nol larà vie cui sa cetant che al sarà pront, a ~ in Val Badie (La).*
Sant Martin Di Volves Òn [~ mar'tin] *kr.i f* San Martino Al Tagliamento (Pn)
Sant Maur [~ 'maur] *kr.i f* (Sant Micjêl) Štmaver (IT San Mauro); *a cirin di fâ sù un mûr a Gurize par confinâ o ghetizâ i gurizans di lenghe slovene jenfri il teritori di Sant Andree, Oslavie, Plume e ~. (Pa 02/12).*
Sant Michêl [~ mi'ke:l] *kr.i f* → ***San Micjêl***.
Sant Micjêl [~ mi'qe:l] *kr.i f* (Savogne Di Gurize) Vrh *m* (Vrh Svetega Mihaela) (IT San Michele Del Carso).
Sant Micjêl [~ mi'qe:l] *kr.i f* (Sacîl) San Michele.
Sant Micjêl [~ mi'qe:l] *kr.i f* San Michele al Tagliamento (Ve).
Sant Micjêl [~ mi'qe:l] *kr.i m* Šmihel nad Mozirjem *(parochiâl di ~) (1903) (GE).*
Sant Nicolau [~ niko'lau] *m* Sveti Nikolaj, Sveti Miklavž.
Sant Nicolau [~ niko'lau] *kr.i f* (Rude) San Nicolò.
santocj [san'tɔq] *m* svetohlinec *m*, pobožnjakar *m*.
santolance [santo'lantʃe] *f* (*neobič.*) protekcija *f*, zaščita *f*, pokroviteljstvo *n*, patronat *m*; *oltri a "Benetton", a son presintis ancje lis multinazionâls di ~ nord-merecane (Pa 7/2000)*; *dome se si fos stâts bogns di disberdeâsi de ~ dal guviêr italian (La).*
Sant Om [~ 'ɔm] *m* sveti človek, Jezus *m*; *A samee che l'ucel al cirive di tirâ fûr lis spinis che a jerin implantâdis tal cjâf dal ~. (sf).*
santonic [san'tɔnik] *m* BOT morska metlika *f* (*Artemisia maritima*).
santonine [santo'nine] *f* FARM santonin *m*.
santorâl [santo'ra:l] *f* ?? *No intint meti in pîts un gnûf santorâl, magari dissacrant, ma slargjâ la liste dai fameis di Diu. (Bel).*
Sant Pauli [~ 'pauli] *m* Sveti Pavel.
Sant Pauli [~ 'pauli] *kr.i m* (Morsan) San Paolo.
Sant Pauli dal Brasîl [~ dal bra'zi:l] *kr.i m* Sao Paulo.
Sant Pieri [~ pi'eri] *kr.i f* (Ruvigne) San Pietro.
Sant Pieri [~ pi'eri] *kr.i f* (Codroip) IT San Pietro.
Sant Pieri [~ pi'eri] *adj* *Pal sloven i comuns interessâts a son: ..Stregne, Sant Lenart, ~, Pulfar, Prepot (O).*
Sant Pieri Dai Bisiacs [~ dai bizi'aks] *kr. i m* → ***Sant Pieri dal Lusinç.***
Sant Pieri dai Sclavons [~ dai skla'vons] *kr.i m* Špeter *m*, Špietar *m* (IT San Pietro al Natisone (Ud); *e par agns sindic di Špeter/~, Marinig al è di une dade president de Comunitât montane (Pa).*
Sant Pieri dal Lusinç [~ dal lu'zintʃ] *kr.i m* San Pier d'Isonzo (GO); *causât dal trafic a son chês dongje Palme, tra Foian e Roncjis di Monfalcon, a ~ e a Cjamplunc de Tor. (O).*
Sant Pieriburc [~ pieri'burk] *kr.i m* Sankt-Peterburg *m*; *Tal 1838 si note te scuele militâr di inzegnirie di ~ (Urban).*
Sant Quarin [~ kua'rin] *kr.i f* → ***Puint Di ~.***
Sant Quarin [~ kua'rin] *kr.i f* San Quirino (Pn); *che a mancjin inmò a son: ..~, Sest, Travês e Vivâr. (Pa).*
Sant Ramacul [~ ra'makul] *kr.i m* *~ e Sant Grivôr a son fra i convertîts (Vichi).*
Sant Rem [~ '] *kr.i m* San Remo; *La polizie municipâl di ~ e à secuestrât desinis di CD (Furlanist).*
Sant Roc [sant'rɔk] *m* Sveti Rok *m*.
Sant Roc (Forgjarie) [sant'rɔk] *kr.i f* → ***Sant Aroc***.
Sant Roc [sant'rɔk] *m* San Rocco (Ud).
Sant Salvadôr [~ salva'do:r] *kr.i f* (Maian) San Salvatore.
Sant Stiefin [~ sti'ɛfin] *kr.i f* (Sante Marie) Santo Stefano.
Sant Stiefin [~ sti'ɛfin] *kr.i f* (Buie) Santo Stefano.
Sant Stin [~ 'stin] *kr.i f* San Stino Di Livenza (Ve); *si votarà ancje pes ministrazions comunâls di Çopule, di Manzan, di Sant Micjêl dal Tiliment, di ~ (Pa).*
Sant Svualt [~ zvu'alt] *kr.i m* (Udin) Sant'Osvaldo; *o savin che a Sauris a esistevin bielzà dôs glesiis, e che une e jere stade dedicade a ~. (Pa 8-9/99)*
Sant Tomâs [~ to'ma:s] *kr.i m* Sveti Tomaž *m*; *A ~ e je la zornade plui curte (Nazzi) (raco.cat).*
Sant Tomâs [~ to'ma:s] *kr.i f* (Maian) San Tommaso.
santuari [santu'ari] *m* svetišče *n*, božjepotna cerkev *f*.
santuçat [santu'tʃat] *m* svetniček *m*.
Sant Ufici [~ u'fitʃi] *m* Sveti urad (Sacrum officium); *stroncât dai jesuits de Civiltât Catoliche" e ritirât de circolazion dal ~ cun tant di proibizion di ristampâlu e di tradusilu (Bel).*
santul ['santul] *m* 1. krstni boter *m* 2. zaščitnik *m*, patron *m*; *La jentrade di chel librut la scrivè "il ~" Marchet. (RB)* 3. ***siôr Santul*** gospod župnik (ki krsti); *Siôr ~, doman o passandoman lui s'in' va e nô o restìn culì!". (BelAlci).*
santule ['santule] *f* 1. botra *f* 2. babica *f* (pri porodih).
santut [san'tut] *m* REL sveta podobica *f*.
Sant Valantin [~ valan'tin] *kr.i m* (Flumisel) San Valentino.
Sant Vidot [~ vi'd t] *kr.i f* (Cjamin Di Codroip) IT San Vidotto.
Sant Vît dal Tiliment *[~ 'vi:t dal tili'ment]* kr.i. m *San Vito al Tagliamento (Pn).*

Sant Vît de Tor *[~ 'vi:t]* kr.i. m *San Vito al Torre (Ud).*

Sant Vît de Tor *[~ 'vi:t]* kr.i. m *San Vito al Torre (Ud).*

Sant Vît di Crauì *[~ 'vi:t di krau'i]* kr.i. m → **Sant Vît de Tor.**

Sants Vuerîrs *['sants vue'ri:rs]* mpl ?? e de dibisugne di tirâ sù convents, glesiis e capelis par legjitimâ il lôr podê e domandâ intercession a Crist, ae Vergjin e ai ~ (Pa)

Sant Volfanc [~ vol'fank] *kr. i f* (Drencje) San Wolfango.
Sant Zili [~ '??] *kr. i f* (Aquilee Ud) IT San Zili.

Sant Zorç [~ 'džɔrtʃ] *m* Sveti Jurij *m*; PROV *Se al plôf il dì di ~ (23/04) il cavalîr al va te cort . (ProvBr).*
Sant Zorç [~ 'džɔrtʃ] *kr.i f* (Montenârs) San Giorgio.
Sant Zorç [~ 'džɔrtʃ] *kr.i f* (Resie) Bila *f* (IT San Giorgio).
Sant Zorç [~ 'džɔrtʃ] *kr.i f* (Sant Micjêl) San Giorgio Al Tagliamento.
Sant Zorç De Richinvelde [~ rikin'vɛlde] *kr. i f* S.Giorgio Della Richinvelda (Pn); *si votarà ancje pes ministrazions comunâls di Çopule, di Manzan, di Sant Micjêl dal Tiliment, di Sant Stin, di ~ e (Pa 03/5).*
Sant Zorç Di Noiâr [~ noi'a:r] *kr. i m* San Giorgio Di Nogaro (Ud); *par costruî un canâl navigabil di Udin fin a ~, studi (GP).*
Sant Zorç di Spilimberc [sanve'robe] *kr.i m* → ***Sant Zorç De Richinvelde.***
Sant Zuan [~ džu'an] *kr.i f* (Pulcinic) San Giovanni.
Sant Zuan [~ džu'an] *kr.i f* (Cjasarse) IT San Giovanni.
Sant Zuan dal Nadison [~ dal nadi'son] *kr.i f* San Giovanni Al Natisone (Ud); *che a vevin interessât docents e impleâts des sedis di Gurize, Triest e ~ (O).*
Sant Zuan Dal Templi [~ dal 'templi] *kr.i f* (Sacîl) San Giovanni Del Tempio.
Sant Zuan Di Livence [~ di li'ventʃe] *kr.i f* (Sacîl) San Giovanni Di Livenza.
Sant Zuan Di Manzan [~ di man'tsan] *kr. i f* → ***Sant Zuan dal Nadison.***
Sanuars [sanu'ars] → ***Sanguarç***.
sanvidot [sanvi'dɔt] *adj* iz San Vito;
~ *m* prebivalec San Vita.
Sanvît [san'vi:t] *kr.i m* → ***Sant Vît***
sanzion [santsi'on] *f* sankcija *f*; *se a vegnin passâts lis sanzions a àn di deventâ un grum pesantis (Pa 02).*
sanzionâ [santsio'na:] *tr* potrditi, odobriti, sankcije izvajati.
sanzurzin [sandžur'džin] *adj* se nanaša na San Giorgio Di Nogaro;
~ *m* prebivalec San Giorgia Di Nogara; *tiere che e à dât nassince a un, vuê, mertori ~ (bassafriulana).*
Saorgnan [saor'ñan] *kr.i f* (Paulêt) Savorgnano Del Torre.
Saorgnan [saor'ñan] *kr.i f* (Sant Vît Dal Tiliment) Savorgnano.
sap ['sap] *m* betonski tramiček *m*.
sapâ [sa'pa:] *tr* AGR okopavati; opleti;
~ *it* kopati, pleti; *O vuei ~ ben tor a tor di cheste plante e butâi ancje ledan. (Bibl-Lc).*
sapacin [sapa'tʃin] *m* dvojni plug; → ***solçadôr di sapâ, disaradôr***.
sapade [sa'pade] *f* 1. udarec z motiko 2. kopanje *n*, okopavanje *n*.
Sapade [sa'pade] *kr.i f* Sappada (Bl); ***Cime Di ~*** Cima Sappada (Zepodn).
sapadin [sapa'din] *adj* nanaša na Sappada
~ *m* prebivalec Sappade; *il professôr Denison al è da la opinion che e sedi la istesse dai sapadins e di chê di altris comunitâts di divignince todescje (Pa 8-9/99).*
sapagn [sa'pañ] *m* (*neobič.*) 1. KUL vrsta čorbe 2. (t. **sapagnon**) nerednež *m*; zmešanec *m*.
sapagnon [sapa'ñon] *m* → ***sapagn***.
sape ['sape] *f* rovača *f*, motika *f*.
sapience [sapi'ɛntʃe] *f* modrost *f*, učenost *f*; *Tu ju viodis a cressi in ~, etât e gracie ma ancje in baronade, in tristerie, in egoisim. (Bel).*
sapient [sapi'ent] *adj* vedoč; moder; *Par chei che no acetin la dutrine, utopistiche ma evangjeliche, sapiente, profetiche de no violence (Pa 04/04).*
sapin [sa'pin] *m* AGR plevelnica *f*, pralica *f*;
sapinâ [sapi'na:] *tr* AGR pleti; *Nol baste migo plantâ lis vîts, tu âs di solçâ, fresâ, ~ (PauluzzoN)*;
→ ***sarî***.
sapinade [sapi'nade] *f* AGR 1. enkratna pletev 2. plevna kultura.
sapît [sa'pi:t], **-ide** *adj* plehek, neslan, brez okusa, neokusen; (*bolj obič.*) → ***dissavît, lami***.
sapon [sa'pon] *m* AGR velika motika *f*, greblja *f*.
sapontâ [sapon'ta:] (t. **sopontâ**) *tr* 1. podpreti; ***~ un mûr*** podpreti zid; 2. FIG podpreti; *In face di chei che a continuin a ~ il dogme de santissime unitât de Regjon (Pa 04/06)*; *Lui, a chel pont, si tirarès di bande sapontant cu la sô atente presince l'imbassadôr sielt (Mar).*
saponte [sa'ponte] (t. **soponte**) *f* opora *f*.
saprotrof [sa'ponte] *m* saprotrof *m*; *A nivel ecologjic a puedin vivi come tipics patogjins des plantis, endofitis .. o come saprotrofs in cont des fermis vegjetâls te tiere. (SiF 02/1, 31-45).*
sapuartâ [sapuar'ta:] *tr* (pre)nesti, prenašati, trpeti.
sapuce [sa'putʃe] *f* sodarska zakrivljena sekira.
sapulcri [sa'pulkri] *m* → ***sepulcri***.
sapulî [sapu'li:] *tr* pokopati, zagrebsti; *L'Antelau sclapât al precipitave e al sapulive intun bot Marceane e Taulen. (Percude)*; *e dome lunis si podarà sapulîle (MazzonIol).*
sapulît [sapu'li:t], **-ide** *adj* pokopan.
sapulture [sapul'ture] *f* 1. pokop *m*, pogreb *m* 2. grob *m*.
sâr ['sa:r] *m* (naslov) gospod *m*; *mi soi rissolût a scrivi dut par ordin, ~ Teofil (Bibl-Lc)* sem sklenil tudi jaz, .. nadvse odlični Teofil.
sarâ [sa'ra:] *it* koga z gospodom naslavljati.
sarabande [sara'bande] *f* ?? *Difat, la comedie si siere cuntune ~ di creaturis fadadis che, passant di stanzie in stanzie (ShW).*
saracen [sara'tʃen??] *it* ?? *esempli perfet dal stîl indian ~ (CoUd).*
Saracen [sara'tʃɛn] *m* → ***Sarasin***.
sarache [sa'rake] *f* ZOOL (*Clupea papalina Chiereg., Alosa papalina Bp.*); → ***papaline***.
saracinesc [saratʃi'nɛsk] *adj* ?? *Vignût il benstâ si met la saracinesche di plastiche. (Pa 7/2000).*
sarade [sa'rade, ʃ-] *f* 1. IGRE uganka zlogovnica *f* 2. FIG uganka *f*.
saradele [sara'dele] (t. **sardele**) *f* 1. ZOOL sardina *f*, sardela *f* 2. udarec s palico dlan (kazen v šoli).
saradelon [sarade'lon] *m* ZOOL → ***sardelon***.
saran [sa'ran] M3 fut. od ***jessi***; *I dâts des elezions europeanis a ~ i prins a saltâ fûr (Pa)*
Sarasin [sara'zin] *i.m* Saracen *m*; *Vignesie a veve scugnût contentâsi di svuatarâ tes sôs aghis e di traficâ par mâr cun Bizantins e cun Sarasins. (JM).*
sarasin [sara'zin] *m* BOT turščica *f* (*Polygonum fagopyrum*); → ***paian***.

sarasin di mûr [- 'mu:r] *m* BOT materina dušica *f* (*Thymus serpyllum*).
sarasin di prât [- 'pra:t] *m* BOT smetlika *f* (*Euphrasia officinalis*); → ***paianine***.
sarasin mat [- 'mat] *m* BOT → ***guselâr***.
sarasin salvadi [- sal'vadi] *m* BOT kačnik *m* (*Polygonum bistorta*); → ***paian salvadi***.
sarasinace [sarazi'natʃe] *f* stebla turščice (po mlatenje).
sarcasim [sar'kazim] *m* sarkazem *m*.
sarcastic [sar'kastik], **-che** *adj* sarkastičen.
sarclut [sar'klut] *m* → ***sapin***.
Sardegne [sar'deñe] *kr.i f* Sardinija *f*; *si place a mieze strade jenfri lis cinc stelis di Piemont, Emilie Romagne, Sicilie e Toscane e la stele di ~ e Calabrie. (O)*.
sardegnûl [sarde'ñu:l], **-ole** *adj* sardinski; *al "musicâl" ~ dal grop studentesc "Othoca", fintremai ai studis di pre Gilberto Pressac. (Pa)*;
~ m Sardinec *m*.
sardele [sar'dele] *f* → ***saradele***.
sardelon [sarde'lon] (t. **saradelon**) *m* ZOOL ?? ; → ***cospeton***.
sardin [??'zardin] → ***zardin***;
sardinîr [sardi'ni:r] *m* → ***zardinîr***.
sardon [sar'don] *m* ZOOL sardela *f* (*Engraulis encrasicholus*).
sarêli [sa're:li] *m* → ***soreli***
sarès [sa'rɛs] E1, 3 pogoj od ***jessi***; *Se al fos tant facil fâ un pecjât, il paradîs al ~ un disiert! (Mucci)* Če bi bilo tako preprosto grešiti, bi bil raj puščava!
saret [sa'rɛt] *m* koleselj *m*.
sargjent [sar'ġɛnt] *m* → ***sergjent***.
sargle ['sargle] *f* nekončna, neprekinjena vrv.
sarî [sa'ri:] *tr* AGR opleti, okopavati.
saride [sa'ride] *f* AGR 1. enkratna pletev 2. plevna kultura.
Sarmatic [sar'matik] *m* HIST (ant. ljudstvo) Sarmat *m*; *o parvìe des invasions (che a scomençarin sot di M. Aurelius, cui Marcomans e i Sarmatics. (JM)*.
sarmontâ [sar'matik] *m ?? Un cisicôr, un sutîl murmuiament, come di piçulis lontanis lizeris vôs che si incrosin e si sarmontin a vongulis (Daidussi)*.
sarodin [sa'rɔdin] *adj* 1. pozen, pozno zrel, zakasnel *sore il dut dopo di vê calumade une riparazion piçule e sarodine. (Pa 03/6)* 2. večeren.
Saronis [sa'rɔnis] *kr.i f* (Cjanive Di Sacîl) IT Sarone.
saròs [sa'rɔs] *m* → ***soròs***.
sarpan [sar'pan] *m* MUZ serpent *m*.
sarpe ['sarpe, ʃ-] *f* 1. OBL ovratna ruta 2. prepasica *f*, pas *m* 3. MED oporna ruta *f*.
Sarpi ['sarpi] *priimek Pauli ~ al jere nassût a S.Vît dal Tiliment dal 1552. (Natisone/furlanis)*.
sarpint [sar'pint] *m* kača *f*; *Jo us ai dât il podê di tibiâ sarpints e sgarpions e di fruçâ ogni potence dal nemî. (Bibl-Lc)*.
sarpintin [sarpin'tin] *adj* kačji; ***lenghe sarpintine*** strupen jezik.
sarpintine [sarpin'tine] *f* cestna vijuga *f*, serpentina *f*.
Sarsêt [sar'se:t] (t. **Ceresêt**) *kr. i f* (Martignà) Ceresetto.
Sart ['sart] *m* Sardinec *m*; *cun altris minorancis etnichis in Italie (Sarts, Ladins, Slovens, Ocitans etc..)(O)*
sartôr [sar'to:r] *m* krojač *m*; *il ~ al cjapà pôre e al tacà a ridi sfuarçât. (Sg)*; *il ~ invezi lu tratave come se a fossin vecjos amîs (Sg)*.
sartorâ [sarto'ra:] *it* krojačiti, delati kot krojač.
sartore [sar'tore] *f* krojačnica *f*.
sartorie [sarto'rie] *f* krojačnica *f*.
sarule ['sarule] *f* BOT → ***panoglete***.
Sarvignan [sarvi'ñan] *f* (lok. izgov.) → ***Çarvignan***;
sas ['sas] *m* trd cementni gramoz.
sasonâ [sazo'na:] *m ?? Il cjastinâr al sasone ben e a nol fraidìs facilmentri parvie dai tanins che a son presents sedi te scuarce che tal len (SiF 03/4, 9)*.
sassare ['sasare] (t. **zazare**) *f* dolgi lasje *mpl*, griva *f*.
sassin [sa'sin] *m* 1. morilec *m*; *âstu finît di urlâ come un ~ di strade? (MazzonIol)* 2. FIG zelo slab izvajalec *m*.
sassinâ [sasi'na:] *tr* 1. umoriti; 2. FIG uničiti.
sassinament [sasina'ment] *m* umor *m*.
sassinefameis [sasinefa'mɛis] *m* propad družin.
sassini [sa'sini] *m* → ***sassinament***.
sasson [sa'son] *adj* saški, saksonski;
~ m Saksonec *m*; *Cumò il ~ al à miôr la gnove Volkswagen a la Trabant. (Ta)*; *ai timps des vueris arturianis .. cuintri dai invasôrs sassons. (Ac)*.
sassonês [saso'ne:s], **-ese** *adj* saški;
~ m Saksonec *m*.
Sassonie [sa'sɔnie] *kr.i f* Saška *f*; *apene partît Carli da la Italie pe vuere di ~, al pensà di rivielâsi. (JM)*.
Satan [sa'tan] (t. **Satanas**) *m* hudič *m*, Satan *m*; *Alore Gjesù i disè: «Va vie di chi, satane! . (Bibl-Mt)*
satanàs [sata'nas] *m* 1. hudič *m* 2. FIG obsedenec *m*, nasilnež *m*.
satanic [sa'tanik], **-iche** *adj* satanski, peklenski; *cierte int e crôt che chei che a scoltin gotic a fasin siguramentri part di cualchi sete sataniche (Ta)*.
satanisim [sata'nizim] *m* zlodejstvo *n*, satanizem *m*.
satare ['satare] (t. **zatare**) *f* satira *f*; *se a son rivâts adore di imbastî alc di bon, lu àn fat cu lis sataris e cu lis ridadis (Pa)*.
sataron [sata'ron] (t. **zataron**) *m* satirični verzi.
satelit [sa'tɛlit] *m* satelit *m*;
~ adj satelitski; ***capele-~*** REL satelitska kapela *(Pa)*.
satelitâr [sateli'ta:r] *adj* satelitski; *antene ~* satelitska antena.
satir ['satare] ?? *Esercits di "caesares", dius, satirs, gorgonis, "musae", grifons, efebos, ducj perfetamentri alineâts a sfidâ la eternitât! (Pa 05/04)*.
satire ['satire] *f* satira *f*; ***~ politiche*** politična satira.
satiric [sa'tirik], **-iche** *adj* satiričen; *ur dediche une restrospetive a 3 dissegnadôrs satirics nassûts tal "Teritori" (Pa 04/06)*.
satisfâ [satis'fa:] *tr* (*neobič.*) zadovoljiti; izponiti, izpolnjevati; ugoditi; → ***sodisfâ***.
satisfazion [satisfatsi'on] *f* → ***sodisfazion***.
sâtu ['sa:tu] → ***sâstu***; *~, Lussie che ti copi jo! (Natisone)*.
satûl [sa'tu:l] *m* etui *m*, škatla *f*, puščica *f* (pos. za zlatnine); *E inmò, la presentazion dal ~ che al cjape adun i "Ricordi Goriziani (La 06/1)*; *cussì lui ju metè in doi satûi di arint e i ai mandà. (Zili)*.
saturâ [satu'ra:] *tr* nasititi; *in acuardi cu la stime che o podin fâ noaltris doprant chei pôcs pixel che no son saturâts tes nestris imagjins. (SiF 02/2, 11-24)*.

saturazion [saturatsi'on] *f* nasičenje *n*; *la superficie de discjarie e superave il limit di ~ stabilît dal comun di Puçui, ven a dî il cuantitatîf di scovacis (Pa).*

Saturni [sa'turni] *m* 1. ASTR Saturn *m*; *doi cuarps plui gruès che a orbitin ator di lui, Jupiter e ~ (Vichi)* 2. (božanstvo) Saturn *m*.

Saul [sa'ul] *os.i m* BIBL Savel *m*; *~ al jere di acuardi ancje lui di copâlu. (Bibl-Az).*

saur ['saur] *m* rjavec *m* (konj); *Alore il ~, stratignût un altri sgorlon dal cjâf, al è a çampe che si môf (Mar).*

sauran [sau'ran] *adj* nanaša se na Sauris; *che al à studiât a dilunc sul cont de realtât saurane (Pa 8-9/99)*; *~ m* prebivalec Saurisa; *il Tamauês, il ~, ..., il Bisiac, il Gradês, il Maranês (Pa 05/12)*; ***dal Sauran*** *hišno i. Propit pas sôs divigninças la famee a ven clamade ancje "dal Sauran".(Piç).*

saurî [sau'ri:] *tr* okusno napraviti, dati okus, popraviti okus; *Il sâl al è bon, ma se al piert il so savôr, cun ce si puedial tornâ a ~lu? (Bibl-Lc)* Sol je sicer dobra, če se pa tudi sol pokvari, s čim se bo popravila?; *po meti adun i pomodoros a tocs, ~it cun sâl e pevar (Natisone/furlanis)*; → ***savorî***.

Sauris ['sauris] *kr.i m* Sauris (UD) (DE Zahre).

Sauris Disore [~ di'zɔre] *kr.i m* (Sauris) Sauris Di Sopra (DE Ober Zahre (Oubrzahre), Plotsn); *Zahre si cjate te Alte Cjargne e al è il plui alt comun de regjon, jessint la vile di Ober Zahre (~) a 1390 metris. (Pa 8-9/99).*

Sauris Disot [~ di'zɔt] *kr. i m* Sauris di Sotto (DE Dörf (Untrzahre)); *i altârs di len di For Disore, Glemone, Luvint di Davâr, Osôf, ~ e di cetancj paîs dal Cjadovri. (GE).*

saurît [sau'ri:t], **-ide** *adj* 1. okusen, začinjen, zasoljen; *Sô mari e jere devote ae mê regule e, tal ~ aiar indian, di gnot dispès e peteçave dongje me (ShW)* 2. (lit. delo, umetnost) izbran, izviren.

saût [sa'u:t] *m* BOT → ***savût***; *e sintì tal aiar odôr di saût (MazzonIol)*

savai [sa'vai] *m* 1. spletka *f*; ravnanje *n*, raba *f*, uprava *f*; testnica *f*, pasteta *f*; zmeda *f*; *ma al è il timp di finî chest brut ~, / che al puce trop di invidie* 2. zmešnjava *f*, zmeda *f*; nered *m*; sramota *f*; hrup *m*, ropot *m*; šala *f*; *chel ~ al fâs vignî fûr la none, che sul prin no capìs*; (bolj običajno ***savalêt***) 3. (t. ***savaion*** *m*) šušmar, mazač; zmeda (zmeden človek); *cemût fevelistu, cussì a ~?*

savaion [savai'on] *m* 1. ; *par cuinçâ il stomi / cul ~ e il the* 2. → ***savai 4.***

savalêt [sava'le:t] (*manj obič.* ***savaleti*** ['']) *m* zmešnjava *f*, zmeda *f*; nered *m*; sramota *f*; hrup, ropot; šala; vrvež; *ce ~ dal lôf! / si sdrondene, / si bute par aiar.*

savaleti ['] *m* → ***savalêt***.

savalon [sava'lon] *m* pesek *m*; *Pensâ di rilassâsi sul ~ dal mâr (Pa)*; *par fâ une malte si doprin dome ciment, ~ e aghe (SiF 03/3).*

savalonâr [savalo'na:r] *m* peskar *m*.

savaloniç [savalo'nitʃ] *m* peščena tla *f*.

savalonôs [savalo'no:s], **-ose** *adj* peščen, peskovit.

Savalons [sava'lɔns] *kr.i m* (Merêt Di Tombe) Savalons.

'save ['zave] (*manj običajno* ***sâv*** *m* in ***savot m***) *f* 1. krastača *f*; 2. FIG odtoč *m*.

savê [sa've:] *m* znanje *n*, vedenje *n*, vednost *f*.

savê [sa've:] (*sai sâs sa savìn savês san – che o sepi – imper. sepi sepit* (*savêt*) *– p savût*) *tr* vedeti, (po)znati; *sâstu il grêc* znaš, govoriš grško?; *Sâstu ancje il grêc? (Bibl-Az)*; *No, amancul che o sepi jo (BrLi)* Ne, vsaj ne da bi vedel.; ***a dî*** znati povedati, dati vedeti; ***~ adaments*** vedeti/znati na pamet; ***jessi un che al sa il so fat*** biti nekdo, ki se spozna na svoje delo; *E. i semeave un omp che al saveve il so fat (Sg)*; ***~ a memorie*** znati na pamet; *I gjornâi ju savevi a memorie. (BrLi)*; ***~ i siei fats*** vedeti za kaj gre; *Ognun al sa i siei fats. (Sg)*; ***~ un dret*** točno nekaj vedeti; ***che ben si sa*** kakor je znano; PROV *Fâ , ~ fâ e dâle ad intindi a son lis trê colonis dal mont. (ProvBr)*;
~ it ***~ di*** dišati po; *doi ninçûi ruspis..che a savevin di lave (BrLi)*; ***~ di bon*** dobro dišati; ***mi sa che*** ?? *mi sa che al rive il burlaç subite (MazzonIol).*

saveon [save'on] *adj* moder, pameten; *Fin che al è rivât il plui ~ che al à dit: "Al à di cognossisi se". (Bel).*

Saveri [sa'vɛri] *os.i m* Ksaver *m*.

savi ['savi] *adj* moder, pameten; *E la pôre no je une compagne savie. (Patrie 06/1).*

savietât [savie'ta:t] *f* modrost *f*; *„Ogni paîs la sô usance, ogni cjase il so costum" a disevin i viei te lôr ~ . (BelR)*; *Dome la ~, la previdence e la volontât tolerant a puedin rivâ al pont di eculibri positîf e vitâl (Pa 03/10).*

savint [sa'vint] *adj* vedoč; moder, pameten;
~ m modrijan *m*, učenjak *m*; *Pasolini, o sin persuadûts, al sarès stât considerât dal sigûr un dai grancj savints de çampe italiane (La).*

Savogne di Cividât ['] *kr.i f* Sovodnja *f* (IT Savogna) (UD).

Savogne Di Gurize [~ gu'ritse] *kr. i f* Sovodnja ob Soči (IT Savogna D'Isonzo) (Go).

Savogne dal Lusinç [~ lu'zintʃ] *kr.i f* → ***Savogne Di Gurize***.

Savogne Di Udin ['] *kr. i f* Savogna (Ud)

savogneli! [sa'vint] *int* → ***seogneli!***

Savoiarde [savoi'arde] *f* Savojka *f*.

savoiart [savoi'art] *adj* savojski; *a traviers un mecanic slargjâsi in dute la penisule, la sô legjislazion di marc ~ (La 03/02)*;
~ m Savojec *m*.

savoltâ [savol'ta:] *tr* 1. obrniti, prevrniti, odvrniti, odmakniti, valiti 2. zmesti, napraviti nered, narobe (na glavo) postaviti; *Jerial pussibil che une femine apene cucade tal davoi di une ostarie 'e puedi ~mi la vite? (BrLi)* 3. podpihovati, hujskati (revoluc.) 4. preobrniti (vlado).

savoltament [savolta'ment] *m* prevrat *m*, preobrat *m*; preobračanje *n*; *daspò 60 agns di savoltaments gjenetics (Pa 03/12)*; ***mi fâs ~ di stomi*** mi povzroča obračanje želodca; *Chest articul mi fâs ~ di stomi. (Pa 05/04).*

savolton [savol'ton] *m* obračanje *n*, preobrat *m*; ***~ di stomi*** slabost *f* (počutje).

savoltum [savol'tum] *m* vzburkanje *n* (krvi).

savon [sa'von] *m* 1. milo *n*; *i imprescj che i vevin coventât a chê vore, il pinel, la zilet, il savon (PauluzzoN)* 2. FIG ukor *m*, graja *f*.

savonâ [savo'na:] *tr* in *refl* → ***insavonâ***.

savonade [savo'nade] *f* 1. milnica *f*; miljenje *n* 2. FIG ukor *m*, graja *f*.

savonarie [savo'narie] *f* BOT blevica *f*, milnica *f* (*Saponaria officinalis*).

Savonelis [savo'nɛlis] *kr.i f* → ***Sanedis***.

savonetâ [savone'ta:] *tr* FIG koga pošteno ošteti.

savonete [savo'nɛte] *f* 1. toaletno milo 2. vrsta žepne ure iz dvojnega kovinskega ohišja iz 19. st. 3. ***va vent savonetis!*** .

savonôs [savo'no:s], **-ose** *adj* milnati, milast.
savôr [sa'vo:r] *m* 1. okus *m*, okusnost *f*; *Signôr, tu nus âs dât un pan dal cîl, plen di bon gust e di ~ (glesie)* 2. FIG osebnost *f*; ***come ogni che al à un ~*** kakor vsak, ki ima neko osebnost; duhovitost *f*; ***om di ~*** duhovit človek 3. zadovoljstvo *n*; ***vite cence savôrs*** življenje brez zadovoljstva.
savoresse [sa'von] *f* BOT → ***pît di crot***.
Savorgnan [sa'von] *priimek* Savorgnan; *lis fameis nobilis: i Cjistiel, i Strassolt.., i Savorgnans e vie indenant. (Pa 06/3)*; *I Savorgnans a forin la sô sgrife e i siei agjents tal Patriarcjât (JM)*.
savorgne ['sɔtsi] *f* 1. del vodnjaka, kjer zbira in čisti deževnica 2. NAVT obtežitev *f*, obremenitev *f*.
savorî [savo'ri:] (t. **saurî**) *tr* okusno napraviti, dati okus.
savorôs [savo'ro:s], **-ose** *adj* okusen, slasten.
savôrs [sa'vo:rs] *mpl* BOT peteršilj *m* (*Petrosileum hortense*).
'savot [za'vɔt] *m* ZOOL → ***'save***
savût [sa'vu:t], **-ude** *adj* vedoč, vešč, izkusen, izveden.
savût [sa'vu:t] (t. **saût**) BOT črni bezeg *m* (*Sambucus nigra*).
sazâ [sa'dža:] *tr* (zlato, srebro) preskusiti, oceniti.
sbaciâ [zbatʃi'a:] (*o sbacii* [zba'tʃii]) (t. **sbaziâ**) *tr* 1. stresati, tresti (steklenico) 2. izpirati (obleko).
sbadai [zba'dai] *m* zehanje *n*; (bolj obič.) → ***sossedade***.
sbadaiâ [zbadai'a:] *it* zehati; (bolj obič.) → ***sossedâ***.
sbadaiarole [zbadaia'role] *f* stalna potreba po zehanju; (*bolj obič.*) → ***sossedarie***.
sbafarât [zbafa'ra:t], **-ade** *adj* razgaljen, izrezan.
sbaiafâ [zbaia'fa:] *it* ARH čenčati, govoriti čenče.
sbaiafon [zbaia'fon] *m* kvasač *m*, blebetač *m*.
sbal ['zbal] *m* *?? che il bevi al è concentrât dome tai fin setemane, par cirî il ~. (SiF 03/4, 147)*.
sbalâ [zba'la:] *it* 1. zgubiti (v igri, prekoračiti dovoljeno število točk) 2. → ***sbalî***.
sbalât [zba'la:t], **-ade** *adj* (oseba) propadel, uničen, v denarnih stiskah.
sbalç ['zbalt∫] (*pl* ***sbalçs*** ['zbalts]) *m* skok *m*, sunek *m*.
sbalçâ [zbal't∫a:] *it* 1. odskočiti, vreči; 2. zanesti (ladjo); 3. odleteti; poditi.
sbalçade [zbal't∫ade] *f* pos. v ***a sbalçadis*** skokovito, neenakomerno.
sbaldî [zbal'di:] *tr* raztresti, razvedriti;
~**si** *refl* razstresti se, razvedriti se.
sbaldiment [zbaldi'ment] *m* 1. razvedritev *f*, zabava *f* 2. zmedenost *f*, raztresenost *f*, nepazljivost *f* 3. nezvestost *f*, nezvestoba *f*.
sbaldît [zbal'di:t], **-ide** *adj* raztresen, brezskrben; veder.
sbalgjade [zbal'ġade] *f* ?? *Cui no aial fatis sieltis sbalgjadis, stupidis, di vergognâsi? (BelFa)*.
sbalî [zba'li:] (t. **sbalâ**) *it* (dež, vročina) (pre)nehati, (iz)giniti;
~ *tr* pregnati.
sbaliâ [zbali'a:] *tr* motiti se, zgrešiti;
~**si** *refl* motiti se.
sbaliât [zbali'a:t], **-ade** *adj* zgrešen; napačen, zmoten.
sbalinâ [zbali'na:] *tr* 1. s kroglami prerešati, obstreljevati s šibrami 2. FIG poraziti, premagati, pregnati.
sbalinade [zbali'nade] *f* obstrelitev (s šibrami).
sbalizâ [zbali'dža:] *tr* žogati se.
sbalonâ [zbalo'na:] *tr* in *refl* → ***balonâ***.
sbalotâ [zbalo'ta:] *tr* stepati; sem ter tja gugati;
~ *it* poskočiti, majati se.
sbalotât [zbalo'ta:t], **-ade** *adj* stepan.
sbalsamâ [zbalsa'ma:] *tr* prestrašiti;
~ *it* tresti se od strahu, biti prestrašen.
sbalsamant [zbalsa'mant] *adj* (bol) oster, rezek, boleč, grozen, strašen; divji.
sbalsamât [zbalsa'ma:t], **-ade** *adj* zastrašen, prestrašen, pretresen.
sbancament [zban'qa:] ?? *denant di se un sgjâf di ~ par une fonde, trâfs e foredons, malte che e colave jù dai stramieçs su lis cjaldanis (PauluzzoN)*
sbancjâ [zban'qa:] *tr* IGRE razbiti banko, izprazniti banko.
sbandâ [zban'da:] *tr* v stran peljati; s poti odgnati;
~ *it* iti s prave poti, iztiriti, iz tira skočiti, s poti kreniti; *In plui cuant che al cjaminave o al guidave la machine al veve scomençât a ~ a drete. (SiF 02/1)*.
sbandade [zban'dade] *f* AVTO zdrs *m*, zdrsnjenje *n*, iztirjenje *n*.
sbandât [zban'da:t], **-ade** *adj* razkropljen, pogrešan, zgubljen, zašel.
sbandî [zban'di:] (*o sbandìs*) *tr* 1. iz-, pre-gnati 2. razglasiti (za svoje), oznaniti 3. (natečaj, razpis) objaviti, razglasiti.
sbandierant [zban'di:] ??
sbandon [zban'don] *m* 1. razpršitev *f* 2. zmeda *f*, zmešnjava *f* 3. AVTO, NAVT nagib *m*, nagibanje *n*; iztirjenje *n*.
sbâr ['zba:r] *m* strel *m*, streljanje *n*.
sbarâ [zba'ra:] *tr* 1. (top ipd.) razparati, izstreljati 2. (na osebo ipd.) streljati na, ustreliti; *il purcit che mi scjampe àn sbarât* 3. tvesti, širiti laži ipd.; *J. Haider, un om imprevedibil, che nol à nissun pudôr a ~ judizis semi-assolutoris su la tragjedie dal Olocaust (Pa)* 4. dati brc, udarec z nogo.
sbaraçâr [zbara't∫a:r] ?? *Cussì il predi stes a voltis al impiave il tasson des cjanis di sorturc e di ramis di peç e ~ (La 03/01)*.
sbarade [zba'ra:de] *f* 1. streljanje *n*, puškarjenje *n* 2. FIG baharija *f*, bahaštvo *n*; izmišljotinja *f*, laž *f*; *No si trate des sbaradis dal ultim predi o frari anticonformist (glesie)*.
sbarae [zba'rae] *f* razpršitev *f*, zmeda *f*, zmešnjava *f*, nered *m*; ***a la ~*** na srečo, neznano; *che tal bosc, a la ~, a va in cercje di fâ il nît*; *butantsi a la ~* iti nekam na slepo, brez cilja.
sbaraiâ [zbarai'a:] (*sbarai, sbarais, sbarae, sbaraìn, sbaraiais, sbarain*) *tr* razpršiti, razkropiti, vreči naokoli, stran: *àn sbaraiât purancje i spirituâi nemîs*.
sbarament [zbara'ment] *m* 1. pregraditev *f*, zapora *f* 2. POL omejitev *f* (minimum glasov za vstop v skupščino); *Par vie dal ~ dal 5% no saran rapresentâts in Consei Rifondazion Comuniste (O)*; *là che si invide la Regjon Friûl-Vignesie Julie a eliminâ de normative eletorâl il ~ dal 5% a nivel provinciâl (O)*.
sbarbâ [zbar'ba:] *tr/refl* → ***sbarbirâ***.
sbarbirâ [zbarbi'ra:] (t. **barbirâ, disbarbirâ**) *tr* 1. (o)briti; (o)goliti, pukati dlako; *o lu ai fat ~ , la comparse di un biel zovin*; ***fâmi ~*** daj me obrij; 2. striči, obrezovati 3. FIG izkoreniniti, izrvati;
~**si** *refl* obriti se; *si insavone, si sbarbire* se namili (namaže s kremo), se obrije.

sbarbirât [zbarbi'ra:t], **-ade** (t. **barbirât**) *adj* obriti; ogolen, gladek; pobrit; *un siôr dut ~; il muini ingaluçât cuintri il so solit, al jere ~.*
sbarcjâ [zbar'qa:] *tr/ it* → ***disbarcjâ***; ***~le (la vite)*** priti skozi, preriti se, preživiti do konca leta; *dai lavôrs che tu fasevis par ~le manco piês.*
sbardaiâ [zbardai'a:] (*sbardai, sbardais, sbardae*) *it* blebetati, kvasiti, čvekati; dreti se; lajati; *dami, Muse, un pôc di spirit par che o puedi ~.*
sbarlufî [zbarlu'fi:] *tr/ refl* → ***sberlufî***.
sbarlufît [zbarlu'fi:t], **-ide** *adj* → ***sberlufît***.
sbassâ [zba'sa:] *tr* znižati, spustiti; povesiti; ponižati; *cui, mo, fidantsi dal Signôr aial scugnût ~ il cjâf? (Bibl-FidiSirac)*; ***~ la paie*** znižati plače; *lis aziendis a àn fat l'erôr di agjî dome sul cost dal lavôr, "sbassant lis pais, rindint precariis e flessibilis lis prestazions (La 05/7)*;
~**si** *refl* znižati se, spustiti se; *Jo o speri tant di sì, che se no, dut chest sbassiâsi, messedâsi, strabossenâsi in non dal furlan (La 06/3).*
sbassament [zbasa'ment] *m* znižanje *n*, ponižanje *n*; upad *m*, pojemanje *n*.
sbatacolâ [zbatako'la:] *tr* in *it* → ***sbatecolâ***.
sbatadôr [zbata'do:r] *m* *??*
sbatecolâ [zbateko'la:] (t. **sbatacolâ**) (*o sbatecoli* [zbate'kɔli]) *tr* 1. loputati, udarjati, tepsti, stepati 2. (roke ipd.) mahati, vihteti, stresati 3. zamahati (s perutmi);
~ it loputati, udarjati, tepsti, stepati, stresati.
sbati ['zbati] (*o sbat*) *tr* stepati; ***~ i dincj*** zvečiti, jesti;
~ it trkati (na vrata);
~**si** *refl* ***~si il cjâf*** razbiti si glavo; *Al è vêr che la stagjon passade un fantat al jere muart, parcè che al veve sbatût il cjâf suntun cret a spiç (Daidussi).*
sbati jù ['zbati ju] *tr* na tla vreči; pobiti; podreti, porušiti.
sbatimans [zbati'mans] *m* ploskanje *n*, aplavz *m*, ovacija *f*.
sbatiment [zbati'ment] *m* udarjanje *n*, utripanje *n*.
sbatocjâ [zbato'qa:] *it* premetavati, loputati, udariti, udarjati;
~ tr zaloputati (vrata).
sbatude [zba'tude] *f* 1. utrip *m*, utripanje *n* 2. udar *m*, udarec *m*.
sbatudin [zbatu'din] *m* → ***sbatût***.
sbatût [zba'tu:t] *m* juha z žvrkljanimi jajci;
~, **-ude** *adj* 1. KUL stepen 2. oslabel, bled, potolčen, utrujen.
sbavâ [zba'va:] *tr* in *it* → ***bavâ***.
sbavacjâ [zbava'qa:] *tr* razlivati (barvo), omadežovati z barvo;
~**si** *refl* razlivati se.
sbavacjadure [zbavaqa'dure] *f* *??* *a son Riccardo Illy, il so guvier e la sô maiorance, incolpâts, cence pêl in lenghe, di «cetantis sbavacjaduris; (Pa 04/03)*; *ma si son limitadis a regjistrâ, magari cun cualchi ~, l'eculibri che la realtât e veve bielzà determinât. (Pa 03/4).*
sbave ['zbave] *f* vihar *m*, zelo močen veter.
sbaziâ [zbatsi'a:] *tr* → ***sbaciâ***.
sbecolâ [zbeko'la:] *tr* okrušiti, odlomiti (porcelan ipd.).
sbeçolâ [zbetʃo'la:] *it* → ***beçolâ***.
sbeçulin [zbetʃu'lin] *m* podkupljiv, brezobziren poslovnež; špekulant *m*.
sbegaç [zbe'gatʃ] (*pl* ***sbegaçs*** [zbe'gats]) *m* 1. packa *f*, madež *m* 2. (umetnina) zmazek *m* 3. (oseba) grdoba *f* 4. neumnost *f*, norost *f*, nepremišljena stvar *f*.
sbegaçâ [zbega'tʃa:] *tr* 1. s črnilom zamazati, omadeževati 2. FIG uničiti, izbrisati.
sbegherlâ [zbeger'la:] *it* → ***berghelâ***.
sbelançât [zbelan'tʃa:t], **-ade** *adj* neuravnovešen, prismuknjen, zmešan.
sbelançon [zbelan'tʃon] *m* nepričakovan velik skok.
sbeleâ [zbele'a:] *tr* 1. spakovati se, zasmehovati 2. grajati, osramotiti, onečastiti; *E se no je la etichete juste e àn cûr di ~ il vin just (BelFa).*
sbeleade [zbele'ade] *f* spaka *f*, spakovanje *n*, zasmeh *m*.
sbeleadôr [zbelea'do:r] *m* spakovalec *m*, grajač *m*; *Stait atents alore che no us capiti ce che si lei tai profetis: Cjalait ben, sbeleadôrs, sgrisulaisi e sparît, (Bibl-Az).*
sbeleât [zbele'a:t], **-ade** *adj* 1. poševen, kriv 2. nesramen; *Jo o soi vezetarian ma i miei doi amîis, par no ofindi nissun e par no sameâ sbeleâts, ai dan dentri un par bande diretementi ta raine come doi lôfs! (sfolmenats).*
sbeleot [zbele'ot] *adj* zasmehljiv; posmehljiv;
~ m zasmehljivec *m*.
sbelet [zbe'lɛt] *m* šminka *f*, ličilo *n*, lepotilo *n*, kozmetika *f*.
sbeletâ [zbele'ta:] *tr* naličiti, našmikati;
~**si** *refl* našminkati se.
sbeletade [zbele'tade] *f* okras *m*, ličilo *n*.
sberghelâ [zberge'la:] *it* → ***berghelâ***.
sberlâ [zber'la:] *it* → ***berlâ***.
sberlaçâ [zberla'tʃa:] *it* → ***berlaçâ***.
sberlâsi [zber'la:si] *refl* → ***imberlâsi***.
sberlarie [zberla'rie] *f* → ***berlarie***.
sberle ['zbɛrle] *f* (*neobič.*) klofuta *f*; → ***papin, pataf***.
sberlef [zber'lɛf] *m* kremženje *n*, spakovanje *n*, grimasa *f*; *Chest al varès di moviti a pietât plui che al ~. (ShW)*; (*bolj obič.*) → ***sbeleade***.
sberlocjâ [zberlo'qa:] *tr* in *it* → ***sberlucjâ***.
sberlon [zber'lon] *m* → ***berlon***.
sberlotâ [zberlo'ta:] *tr* oklofutati, dati klofuto, pripeljati eno.
sberlucjâ [zberlu'qa:] (t. **sberlocjâ**) *tr* ogledovati; gledati naokoli, postrani, kradoma gledati.
sberlucjade [zberlu'qade] (t. **sberlocjade**) *f* kratek pogled *m*.
sberlufî [zberlu'fi:] *tr* 1. prestrašiti, preplašiti; ***~ il popul*** ustrahovati narod; → ***scaturî*** 2. omotiti, zmesti; vznemiriti;
~**si** *refl* 1. prestrašiti se, preplašiti se 2. biti omotičen.
sberlufît [zberlu'fi:t], **-ide** *adj* 1. razpršen, zmeden, razkuštran; *cjavêi sberlufîts* 2. prestrašen, preplašen; vznemirjen 3. v zadregi, izgubljen 4. začuden, osupel.
sbessul ['zbɛsul] *adj* *??*
sbessule ['zbɛsule] *f* štrleča brada; → ***barbuç a ~, barbe a ~*** ; ***lavrîs a ~*** štrleče ustnice *f*.
sbicje ['zbiqe] *f* vodenelo vino, razvodenela pijača.
sbigheç [zbi'gɛtʃ] *m* → ***sbighet***.
sbighet [zbi'gɛt] v: ***in ~/ di ~/ a ~*** pošev, postrani; počez; *formant chel che, daspò di un tai sec e di ~, al deventarès il pipul dal sivilot (Mar).*
sbignâ [zbi'ña:] v: ***~le, ~se*** (*neobič.*) popihati jo.

sbigule ['zbigule] *f* F strah *m*, trema *f*; *Si sintì ros te muse, ma no jere la pôre, pluitost la vergogne di sameâ chel che al veve ~ (Tolazzi)*;
→ ***fufe, spali, spac***.
sbilf ['zbilf] *m* ?? *l'om al devente simpri plui ~ e plui debul (scritorsfurlans); Il ~ da la Sgnape ! (fogolar.org)*.
sbilfâ [zbil'fa:] *tr* vreči se na koga, napasti koga; *Mancul di nie, ma istès o volevi ~ju. (BrLi)*.
sbilfe ['zbilfe] *f* harpija *f*, furija *f*, čarovnica *f*.
sbilfon [zbol'fon] *m* ?? *Al è chel che ti clame "~" e cui "Puck il dolç" dal moment che tu ur disbratis lis voris e a son contents (ShW)*.
sbilisiâsi [zbilizi'a:si] *refl* → ***bilisiâsi***.
sbilitâsi [zbili'ta:si] *refl* lepotičiti se, urediti se.
sbilitât [zbili'ta:t], **-ade** *adj* urejen, nalepotičen, ubran, uglajen.
sbîr ['zbi:r] *m* ZOOL hudournik *m* (*Apus apus*), (ptič) hudournica *f*; → ***rondon***;
~ *adj* prebrisan, zvit, prevejan, lokav.
sbirgnifâ [zbirñi'fa:] *it* (*redko*) ??
sbîrs ['zbi:rs] *m* → ***sbîr***.
sbisiâ [zbizi'a:] *it* 1. brskati, iztikati; *Ma dut tun colp si à viodût che la idee - dai e dai - a planc a planc e veve fate strade, e veve sfurducjât, sbisiât, fermentât, si jere slargjade. (La 06/3)* 2. radoveden biti, radovednost pasti, zijati 3. brkljati, delati (nekaj) 4. srbeti, (z)bosti, ščemeti, ščipati 5. brenčati, brneti, (pre)šiniti (misel), utripati 6. (dež) kapljati, rositi, vihteti.
sbisiade [zbizi'ade] *f* (površen) pregled *m*, brskanje *n*; brskanje *n*, iztikanje *n*, iskanje *n*.
sbisiament [zbisia'ment] *m* želja *f*, vzburjenje *n*, ščeget *m*, spodbuda *f*.
sbisie ['zbizie] *f* norost *f*, vznemirjenje *n*, nemir *m*, vrenje *n* (med ljudstvom), strast *f*, želja *f*.
sbisieç [zbizi'ɛtʃ] *m* spodbuda *f*, ščeget *m*; vznemirjenje *n*.
sbisighin [zbizi'gin] (t. **bisighin**) *m* bojazen *m*, strah *m*, tesnoba *f*.
sbision [zbizi'on] *m* iztikač *m*, ki ima navado iztikati, brskati.
sbisiôr [zbizi'o:r] *m* (*redko*) nemir *m*, norost *f*; nora strast, želja; (bolj obič.) → ***sbisie***.
sbisiôs [zbizi'o:s], **-ose** *adj* vznemirljiv, zbadljiv.
sbisiot [zbizi'ɔt] *m* pos. v: ***un ~ di frut*** živ, stikljiv otrok; ***chel ~ .***
sbisium [zbizi'um] *m* 1. vznemirjenje *n*, nemir *m*, vrenje *n* 2. manjše delo, manjša stvar.
sbisiutâ [zbiziu'ta:] *it* podelati manjša dela, opravljati manjša dela, podelovati.
sbit ['zbit] *m* 1. ptičje sranje *n*; 2. majhna, majcena stvar, majhno bitje ipd.; ***un ~*** malo, nekaj; *Nol mancjave nancje un ~ di bowling e un ping-pong. (friuli.qnet)*;
~ *adj* majcen, zelo majhen.
sbite ['zbite] *f* majcena stvar (dekle ipd.).
sbitiâ [zbiti'a:] (*o sbitii* [zbi'tii]) *it* 1. VULG (pos. golobi ipd.) srati, posrati 2. (pos. slab novinar) čečkati, pisariti.
sbitiament [zbitia'ment] *m* VULG sranje *n*.
sbitiarole [zbitia'rɔle] *f* VULG driska *f*.
sbivicjâ [zbivi'qa:] *it* rositi (dež).
sbivicjade [zbivi'qade] *f* spomladanski dež (kratko rosenje), plohica *f*, pršavica *f*; → ***sbivicje***.
sbivicje [zbi'viqe] *f* pršec *m*, dežek *m*, pršavica *f*.
sblacjâ [zbla'qa:] *tr* in *refl* → ***imblacjâ***.
sblacje ['zblaqe] *f* → ***blacje***.
sbladac [zbla'dak] *m* hrkelj *m*.
sbladacâ [zblada'ka:] (manj obič. **sbladacjâ**) *it* hrkati, pohrkavati.
sbladacade [zblada'kade] *f* pljunec *m*, pljunek *m*.
sbladacon [zblada'kon] *m* hrkač *m*.
sblancjâ [zblan'qa:] (t. **sblancjizâ**) *tr* (po)beliti; *i mûrs difûr a jerin sblancjâts, la puarte pene piturade (MazzonIol)*;
~ *it* beliti se, postati bel, zbledeti.
sblancjade [zblan'qade] *f* beljenje *n*.
sblancjadôr [zblanqa'do:r] *m* 1. TEKST belivec *m*; 2. soboslikar *m*.
sblancjament [zblanqa'ment] *m* belež *m*, beljenje *n*; *Cjarte preparade cence doprâ il clôr tal procediment di ~ de paste di len. (linmiter)*.
sblancjizâ [zblanqi'dža:] *tr* (po)beliti; *a Mueç al faseve purgâ e ~ il prodot (Natisone/furlanis)*;
~ *it* beliti se, postati bel, zbledeti.
sblec ['zblɛk] *m* → ***blec***.
sblecâ [zble'ka:] *tr* → ***imblecâ***.
sblefâ [zble'fa:] *tr* zasmehovati, norčevati se.
sblefe ['zblɛfe] *tr* zasmeh *m*, šala *f*.
sbletâ [zble'ta:] *tr* in *refl* → ***disbletâ***.
sbobe ['zbobe] *f* VOJ vojaški obrok *m*, menaža *f*.
sbocj ['zbɔq] *m* ŠP, IGRE krogla *f* (za balinanje); ***zûc di ~*** balinanje *n* (igra); ***zuiâ di ~, dâ di ~*** balinati.
sbocjâ [zbo'qa:] *tr* 1. ŠP, IGRE zbijati pri balinanju 2. spodriniti, spodrivati, nagnati, napoditi;
~ *it* priti na dan, pojaviti se.
sbocjade [zbo'qade] *f* ŠP, IGRE zbijanje pri balinanju.
sbocjassâ [zboqa'sa:] *it* vreščati, vriskati, vpiti.
sbocjassât [zboqa'sa:t] *m* vpitje *n*, vreščanje *n*.
sbocjât [zbo'qa:t], **-ade** *adj* o konju, ki je izgubil čut v gobcu.
sbocje ['zbɔqe] *f* (*redko*) ŠP krogla *f* (za balinanje); (*bolj obič.*) → ***bale, burele***.
sbocognâ [zboko'ña:] *tr* krušiti, okrušiti.
sboentâ [zboen'ta:] *tr* 1. (o)peči, (se)žgati 2. kuhati (perilo) 3. KUL opražiti, (p)opariti, vkaditi (meso);
~ *it* žgati se, močno se greti; ***~ tal soreli*** žgati se v soncu;
~**si** *refl* opeči se, ožgati se.
sboentade [zboen'tade] *f* KUL opraženje *n*.
sboentadure [zboenta'dure] *f* opeklina *f*.
sboentât [zboen'ta:t], **-ade** *adj* 1. ožgan, opečen; *Dele e jere là, cu lis maniis rodoladis sui braçs e lis mans sbuentadis. (BrLi)* 2. FIG preklet, presnet.
sbolognâ [zbolo'ña:] *tr* obesiti (komu ničvredno stvar); *Cualchidun mi clame par inglês, vint voie di ~mi alc. (Pa 05/04)*; *Cumò, sintimi me, Otti. Prime di dut nol pò ~ti cuntune pidade. (BrLi)*.
sbols ['zbols] *adj* 1. nadušljiv (konj) 2. (npr. govor) mlahav, nepreprečljiv, slab, slaboten
sbolsarie [zbol'sarie] *f* 1. nadušljivost *f* (konj) 2. (npr. govor) mlahavost *f*, nepreprečljivost *f*.
sbolseâ [zbolse'a:] (t. **sboseâ**) *it* neprestano kašljati.
sbolseament [zbolsea'ment] (t. **sboseament**) *m* napad kašlja, asmatičen kašelj.
sbolsearie [zbolse'arie] *f* dražljiv kašelj.
sbolzâ I [zbol'dža:] *tr* obtolči (bakreno posodo ipd.).
sbolzâ II [zbol'dža:] *tr* → ***sborzâ***.

sbolzadure [zboldža'dure] *f* obtolčenost *f*.
sbombâsi [zbom'ba:si] *refl* požvižgati se na; *i citadins si sbombavin di dut* državljani so se na vse požvižgali; *che si sbombi dut!* naj gre vse k hudiču!
sborâ [zbo'ra:] *tr* (dimi) duška dati, (vodo) ven spustiti; *~ it* ejakulirati;
~**si** *refl* VULG požvižgati se (na kaj).
sboradôr [zbora'do:r] *m* dušnik *m*, preduh *m*; odvod *m*, izliv *m*.
sboradure [zbora'dure] *f* 1. seme *n* (živalsko) 2. (pos. za razposajenca) svinja umazana.
sborât [zbo'ra:t], **-ade** *adj* nesrečen, beden.
sbordon [zbor'don] *m* ribarjeva palica (s katero gonijo ribe v mrežo).
sbordonâ [zbordo'na:] *tr* 1. (s palico) (izpre)mešati, (po)drezati; ***~ pes*** gnati ribe v mrežo; ***~ la nâf*** poganjati ladjo z vesli 2. FIG spodbadati, spraviti v pogon.
sbordonade [zbordo'nade] *f* spodbadanje *n*; podrezanje *n*.
sbore [zbore'a:] *f* ?? *chês sberladis lu tormentavin ma lu ecitavin ancjemò cuant che al pensave al so caz che al jentrave in chê cjar morbide e cjalde e bagnade cu la ~ dai siei amîs (Daidussi).*
sboreâ [zbore'a:] *tr* 1. (ogenj) podpihovati; → ***saborâ*** 2. FIG zanetiti, podpihovati.
sboreade [zbore'ade] *f* širokoustenje *n*, bahanje *n*.
sboreadôr [zborea'do:r] *m* drezalni drog; grebljice *fpl*.
sboredôr [zbore'do:r] *m* → ***sboradôr***.
sborf I ['zbɔrf] *m* ZOOL kuščar *m*, zelenec *m* (*Lacerta viridis*); *vert di rabie come un ~ (Natisone).*
sborf II ['zbɔrf] *m* ščet *m* (za pranje).
sborfâ [zbor'fa:] *tr* (po-/o-)škropiti; *a ufrissaran il sanc e lu sborfaran torator (Bibl 172)* darujejo kri in jo škropijo naokoli. → ***sclipignâ, spergotâ***.
sborfade [zbor'fade] *f* poškropitev *f*.
sborfadôr [zborfa'do:r] (t. **sborfedôr**) *m* škropilec *m*, škropilnica *f*.
sborfedôr [zborfe'do:r] *m* → ***sborfadôr***.
sborfin [zbor'fin] *m* → ***sburfin***.
sborfinâ [zborfi'na:] *tr* → ***sburfinâ***.
sborsâ [zbor'sa:] *tr* izplačati, plačati.
sborsarûl [zborsa'ru:l] *m* 1. žepar *m* 2. izkoriščevalec *m*.
sborzâ [zbor'dža:] (*o sborzi*) *tr* 1. plevel puliti 2. FIG izrabljati, izkoriščati, izžemati; *il popul rurâl al jere stât sbolzât* kmečki narod so izkoriščali 3. izslediti, splašiti.
sborzadure [zbordža'dure] *f* AGR uničevanje plevela.
sboseâ [zboze'a:] *it* → ***sbolseâ***.
sbotedôr [zbote'do:r] *m* čebrič, sod *m* (za most ipd.); → ***semple***.
sbracâ [zbra'ka:] *it* premetavati se, vihteti, mahati z rokami.
sbracament [zbraka'ment] *m* premetavanje *n*, vihtenje *n*, mahanje *n* (z rokami).
sbraghessâ [zbrage'sa:] *it* → ***braghessâ***.
sbramîsi [zbra'mi:si] *refl* → ***disbramîsi***.
sbratâ [zbra'ta:] *tr* in *refl* → ***disbratâ***.
sbregâ [zbre'ga:] *tr/it* (*ben.*) (raz)trgati, razdrapati. → ***sbridinâ, slambrâ***.
sbregadure [zbrega'dure] *f* raztrgano mesti, razdrapano mesto.
sbregât [zbre'ga:t], **-ade** *adj* raztrgan, razdrapan, razparan.
sbreghe [zbre'ga:] *f* KUL prepečenec *m*.
sbreghebalon [zbre'ga:] v: ***a ~*** na veliko, z veliko hitrostjo, v veliki količini; *e no spiete propit tancj intervents a ~ par continuâ a savê esprimi ancje la modernitât. (Pa).*
sbreghemontagnis [zbre'ga:] *m* bahač *m*, širokoustnež *m*; *o podarès recitâ Ercul come pôcs di lôr, o une pârt di bulo, di ~ (ShW).*
sbrego [zbre'ga:] *m* (*ben.*) → ***sbridin, siet, sbregadure***.
sbregot [zbre'gɔt] *m* bahač *m*, širokoustnež *m*; *~ adj* bahaški.
sbregotâ [zbrego'ta:] *it* (*redko*) postavljati se, bahati se, širokoustiti se.
sbreguçâ [zbregu'ʧa:] *tr* potrgati malo, razdrapati malo.
sbrenâsi [zbre'na:si] *refl* sprostiti se.
sbrenât [zbre'na:t], **-ade** *adj* sproščen, nebrzdan, razuzdan.
sbrendolâ [zbrendo'la:] (*o sbrendoli* [zbren'dɔli]) *it* biti razcapan.
sbrendolin [zbrendo'lin] *m* cunjica *f*.
sbrendolon [zbrendo'lon] *adj* potepuh *m*, klatež *m*; klošar *m*; cigan *m*; ***a ~*** na potep, sem ter tja, gor pa dol.
sbrendolôs [zbrendo'lo:s], **-ose** *adj* razcapan, pocapan.
sbrendul ['zbrɛndul] (*pl* ***sbrendui***) *m* 1. capa *f*, cunja *f*; ***a ~*** raztrgan, pocapan; ***un ~ di marît*** ušiv mož; ***un ~ di vistît*** ponošena obleka, cunja 2. PEJ fantič *m*, poba *f*, mladenič *m*; → PEJ ***sbrendulat*** 3. ***un ~*** malo, trohica; *un sbrendul di autonomie e di competence al Friûl?*
sbridin [zbri'din] *m* 1. raztrgano mesto 2. košček *m*, krpa *f*; → ***blec***.
sbridinâ [zbridi'na:] *tr* 1. iz-, raz-trgati, razdrapati 2. razmrcvariti 3. uničiti, pustošiti, po-rušiti; ***~ il cûr*** zlomiti srce;
~ it razpokati 2. pihati (burja, močan veter);
~**si** *refl* 1. raztrgati se, razdrapati se 2 uničiti se, uničevati se.
sbridinament [zbridina'ment] *f* (*neobič.*) trganje *n*, razkosanje *n*.
sbridinât [zbridi'na:t], **-ade** *adj* 1. pocapan, raztrgan (obleka ipd.); *in dut chel timp a jere rivade adore di ridusilu come un peçot ~. (JM)* 2. (papir) raztrgan, razkosan 3. uničen, opustošen 4. FIG razkosan, razdeljen na koščke (npr. država ipd.).
sbrignâ [zbri'ña:] *tr, it, refl* → ***sbrugnâ***.
sbrinzie ['zbrintsie] *f* 1. (pos. za seno in travo) velika košara *f* 2. FIG prebrisano dekle.
sbris ['zbris] *m* (*redko*) strm klanec; ***di ~*** hitro, na brzino, v naglici, mimogrede, po naključju; ***lâ di ~*** izgubiti se, uiti, izginiti.
sbrîs ['zbri:s], **sbrise** *adj* 1. raztrgan, razcapan (oseba); 2. ponošen (obleka); 3. rabljen, iztrošen, v slabem stanju (orodje, stavba).
sbrissâ [zbri'sa:] *it* 1. z-, spo-drsniti; zdrkniti, drseti 2. zdrsniti z rok, izginiti, zbežati; ***~ fûr*** priti ven/na dan, pokazati se; ***~ a*** za trenutek skočiti nekam 3. zakriviti nekaj, nakopati se krivdo.
sbrissade [zbri'sade] *f* 1. spodrs *m*, drsenje *n* 2. skok *m*, kratek skok.
sbrisson [zbri'son] *m* spodrsljaj *m*, padec *m*; ***di ~*** zdrsljaje; bežeče; na hitrico; → ***di sbris***; ***lâ di ~*** izgubiti se, uiti, izginiti; → ***lâ di sbris***.

sbrissôs [zbri'so:s], **-ose** *adj* (s)polzek, opolzel, gladek.
sbrissot [zbri'sɔt] *adj* 1. (s)polzek, opolzel, gladek; 2. FIG bežen 3. FIG ki lahko pade.
sbrissul ['zbrisul] *m* 1. MEH zatič *m*, zaskočka *f* 2. gumb *m* (na aparatih), poteg *m*; ročaj *m*, držaj (ki spravi v pogon) 3. zadrga na poteg;
~ *adj* LING proparoksiton.
sbrissulade [zbrisu'lade] *f* stihi s rimami proparoksitoni.
sbroâ [zbro'a:] *tr* → ***sbroiâ***.
sbroc [zbro'a:] *m* → ***sbrocade***.
sbrocâ (fûr) [zbro'ka:] *tr* (mnenje, občutek) duška dati, izražati, dati vedeti; ***~ la passion*** izliti strast;
~ *it* izbruhniti; izkazati se, izražati se, pokazati se, odražati se, priti ven;
~**si** *refl* izkazati se, izražati se, pokazati se, odražati se, priti ven; *Ducj a savevin che il redentôr di ducj al veve un afiet particolâr pe famee di Betanie là che al leve di tant in tant a ~si tes sôs delusions (BelAlci)*;
nol le finive plui ma si viôt che e veve bisugne di sbrocâsi di dut il gnervôs ingrumât di matine. (MazzonIol)
sbrocaçâ [zbroka'tʃa:] *tr* dajati duška.
sbrocade [zbro'kade] (t. **sbroc, sbrocament**) *f* odvod *m*, odtok *m*; izliv *m*; dušek *m*.
sbrocament [zbroka'ment] *m* → ***sbrocade***.
sbrodacj [zbro'daq] *m* redka juha *f*; *altris voltis invezit o scliçavin i balins par fâ un ~ scûr o disevin che al jere ingjustri (MazzonIol)*;
(*bolj obič.*) → ***sbrudiot, sbrudie***.
sbrodacjâ [zbroda'qa:] *tr* zamazati; zamastiti (juho ipd.); (*bolj obič.*) → ***sbrudiâ***.
sbrodegâ [zbrode'ga:] *tr* → ***brodegâ***.
sbrodegon [zbrode'gon] *m* → ***brodegon***.
sbrodegot [zbrode'gɔt] *m* → ***brodegot***.
sbrodoleç [zbrodo'lɛtʃ] *m* → ***brodoleç***.
sbroiâ [zbroi'a:] (*sbroi, sbrois, sbroie, sbroin, sbroiais, sbroin*) *tr* 1. osmukati (listje); 2. ***~ la piel*** iz kože dati 3. odviti, obračati (vijak).
Sbroievacje [zbroie'vaqe] (t. Toratis) *kr.i f* (Cjons) IT Torrate.
sbrovâ [zbro'va:] *tr* 1. opeči 2. kuhati perilo 3. (p)opariti (meso) 4. ***~ sù*** (npr. molitev) momljati, žebrati; *La cassele puestâl de redazion tache a ~ (Furlanist)*;
~ *it* peči, žgati.
sbrovade [zbro'vade] *f* 1. opraženje *n*; opeklina *f* 2. → ***brovade***.
sbrovadin [zbrova'din] *m* → ***brovadin***.
sbrovât [zbro'va:t], **-ade** *adj* ?? *al mostre une cognossince dal furlan par nuie superficiâl e sbrovade (Pa).*
sbrovent [zbro'vɛnt] (t. **sbrovant**) *adj* pekoč; žgoč.
sbroventâ [zbroven'ta:] *tr* in *it* → ***sbrovâ, sboentâ***.
sbruade [zbru'ade] *f* → ***brovade***.
sbruadin [zbrua'din] *m* → ***brovadin***.
sbrudiâ [zbrudi'a:] *tr* umazati, politi (z juho); zamastiti (juho); → ***sbrodacjâ***.
sbrudiât [zbrudi'a:t], **-ade** *adj* zamazan; zmazan; zamaščen.
sbrudie ['zbrudie] *f* plehka juha *f*; → ***sbrudiot***.
sbrudiot [zbrudi'ɔt] *m* 1. redka, plehka juha; *Di mangjâ, nus davin un ~ di rîs, uardi e fasûi. (Enrico)* 2. FIG mešanica *f*; *al fevelave un ~ di lengaçs* govoril je neko mešanico raznih jezikov.
sbruduiâ [zbrudui'a:] *tr* in *refl* → ***sbrudiâ***.
sbruf ['zbruf] *m* 1. brizganje *n*; ***~ di pantan*** blatni madež 2. ***un ~ di ridi*** izbruh v smeh 3. → ***buf 2.***
sbrufâ [zbru'fa:] *it* puhati, sopsti (konj, vlak); ***~ di ridi*** izbruhniti v smeh;
~ *tr* oškropiti.
sbrufade [zbru'fade] *f* oškropitev *f*.
sbrugnâ [zbru'ña:] (t. **sbrignâ**) *tr* odnesti, odvzeti, izmakniti; poneveriti;
~ *it + refl* ***~se*** popihati jo.
sbrui ['zbrui] v: ***lâ a ~*** slabo se končati, iti po vodi, propasti.
sbrum ['zbrum] *m* (*redko*) smetana *f*; (*bolj obič.*) → ***sbrume***.
sbrumâ [zbru'ma:] *tr* 1. peno posneti; smetano posneti 2. izmikati, krasti po malem;
~ *it* peniti se.
sbrumacje [zbru'maqe] *f* → ***brumacje***.
sbrumade [zbru'made] *f* 1. pena *f* 2. FIG površno znanje *n*.
sbrumant [zbru'mant] *adj* (valovi, vino itd.) peneč se.
sbrumât [zbru'ma:t], **-ade** *adj* posneto (mleko),
sbrume ['zbrume] *f* 1. pena *f*; *Il spazi-timp a chestis distancis si compuarte come une sorte di ~ fofe (foam). (SiF 03/4, 133)* 2. smetana *f* (t. FIG).
sbrumôs [zbru'mo:s], **-ose** *adj* penast; *un tai di vin rubest e ~ (Mar).*
sbrundâ [zbrun'da:] *it* → ***brondâ***.
sbrundulâ [zbrundu'la:] (t. **sbrunzulâ**) *it* 1. grmeti 2. šumeti (voda) 3. → ***bruntulâ***.
sbrundulade [zbrundu'lade] *f* → ***bruntulade***.
sbrundulament [zbrundula'ment] *m* grmenje *n*, bobnenje *n*.
sbrundulon [zbrundu'lon] *m* → ***bruntulon 1.***
sbruntulâ [zbruntu'la:] *it* → ***bruntulâ, sbrundulâ.***
sbrunzulâ [zbrundžu'la:] *it* → ***sbrundulâ.***
sbrunzule ['zbrundžule] *f* → ***brunzule.***
sbrussul ['zbrusul] *m* ZOOL → ***brussul.***
sbudielâ [zbudie'la:] *tr* razparati trebuh; raniti;
~**si** *refl* razparati si trebuh, raniti se.
sbudielament [zbudiela'ment] *m* razparanje trebuha.
sbuentâ [zbuen'ta:] *tr* → ***sboentâ***.
sbuerâ [zbue'ra:] *it* pihati veter; pihati burja.
sbuf ['zbuf] *m* → ***buf*** .
sbufâ [zbu'fa:] *it* puhati, sopsti, prskati.
sbufade [zbu'fade] *f* → ***bufade***.
sbufonâ [zbufo'na:] *tr* zasmehovati (koga), rogati se (komu);
~ *it* → ***bufonâ***.
sbuliâ [zbuli'a:] *it* 1. počasi vreti, kuhati 2. skeleti, peči, ščemeti 3. gomazeti, mrgoleti; *Diu al creà lis besteonis dal mâr e dut ce che al sclice e che al sbulie ta l'aghe (glesie)*; → ***bulizâ***.
sbuliament [zbulia'ment] *m* 1. vretje 2. skelenje *n*, ščemenje *n* 3. FIG vnema *f*, žar *m*, gorečnost *f*; *Gjavant il naturâl ~ preeletorâl e il rincorisi di nons e di marculis di une liste in chê altre, dâts (Pa)* 4. gomazenje *n*, mrgolenje *n*; rojenje *n*.
sbulie ['zbulie] *f* vnema *f*, žar *m*, gorečnost *f*; nestrpnost *f*; → ***sbuliament***.

sbulium [zbuli'um] *m* 1. MED sudamina *f*, miliarija *f*, prosasti mehurčki 2. (pos. FIG) vrenje *n*, prekipevanje *n*.
sbultricâ [zbultri'ka:] *tr* nasiti; tlačiti, basati; napolniti; ~**si** *refl* 1. nasititi se do sitega; nabasati se 2. pokati od smeha.
sbultricade [zbultri'kade] *f* žrtje *n*, požrtija *f*.
sbultricât [zbultri'ka:t], **-ade** *adj* debel; natlačen, nabasan.
sburfin [zbur'fin] (t. **sborfin**) *m* ščetka *f*.
sburfinâ [zburfi'na:] (t. **sborfinâ**) *tr* krtačiti, česati (konja).
sburide [zbu'ride] *f* → ***buride 1.***
sburidece [zburi'detʃe] *f* hitrost *f*, brzina *f*.
sburît [zbu'ri:t] (t. **insburît**) *adj* hiter, uren; nagel; *Si è tratât di un colp di man (e di pîts), ~ tanche un lamp. (bassafriulana)*; → ***imburît***.
sbursin [zbur'sin] *m* 1. → ***sburfin*** 2. ***sbursins*** BOT suknarska češlja? (*Dipsacus sylvestris*).
sbursinâ [zbursi'na:] *tr* → ***sburfinâ***.
sburt ['zburt] *m* 1. sunek *m*, udarec *m* 2. FIG pomoč *m*, podpora *f*.
sburtâ [zbur'ta:] *tr* suvati, riniti, priganjati; FIG spodbuditi; *Intant o disin graziis a Matteo Fogale e Emanuele Paolini pe vore che a àn fate, e ju sburtin a fânt di altris. (SiF 02/1, 231)*.
sburtâ fûr [zbur'ta:] *tr* moleti, štrleti (ven).
sburtâ indaûr [zbur'ta:] *tr* zavrniti; odbiti, odvrniti; odsuniti.
sburtâ jù [zbur'ta:] *tr* poslati dol, suniti dol.
sburtâ sù [zbur'ta:] *tr* suniti gor, poslati gor.
sburton [zbur'ton] *m* močen sunek *m*.
sbûs ['zbu:s], **sbuse** *adj* preluknjan, z luknjo; ***cjâf ~*** prazna glava.
sbusâ [zbu'za:] *tr* luknjati, preluknjati; *une "lance che e rive a ~ dut", al conclût il "Han Feizi" (scritorsfurlans)*; *viôt di no sbusâle.. e viôt di no colâ. (MazzonIol)*;
~**si** *refl* preluknjati se.
sbusadôr [zbuza'do:r] *m* (*šalj.*) kontrolor *m*, kondukter *m* (na vlaku ipd.).
sbusenêf [zbuze'ne:f] *m* BOT zvonček *m* (*Galanthus nivalis*); (*bolj obič.*) → ***campanele (campanelis), piluic***.
sbusolôs [zbuzo'lo:s], **-ose** (t. **sbusôs**) *adj* luknjast.
sbuson [zbu'zon] *m* F svinja *f*, prekleti *m*, usrane *m*.
sbusôs [zbu'zo:s], **-ose** *adj* → ***sbusolôs***.
sbutulâ [zbutu'la:] (t. **disbutulâ**) *tr* sneti, pobrati popke (pos. pri murvi);
~ *it* → ***butulâ***.
scabel [ska'bɛl] *m* nočna omarica *f*; *il frut che al si poià suntun ~ di fier a cjapâ flât. (salmandrie)*;
masse alt il ~ e il linçûl tant curt che i pîts i scjampavin parsot (PauluzzoN);
scabele [ska'bɛl] *f* ?? *ur davin cjocolate buine e scabelis di puartâ ancje cjase (MazzonIol)*
scabrôs [ska'bro:s], **-ose** *adj* 1. hrapav, težaven; 2. FIG krut, oster (pos. pri vremenu); *lis letaris dal amì condanât ancje tai passaçs plui ~ e iperbolics (Bel)*.
scac ['skak] *m* šahovsko polje *n*; ***a scacs*** križem kražem; ***dâ il ~*** šah napovedati, dati šah; ***scacs*** šah *m*; *il plui grant campion furlan di ~ (Furlanist)*; ***partide a scacs*** šahovska partija; ***zuiâ a scacs*** igrati šah, šahirati.
scachere ['] *f* šahovnica *f*; *In veretât l'"Lra" al jere insuazât intune ~ complicade (Pa)*.
scachît [ska'ki:t], **-de** *adj* slabo raščen, bolehen, slaboten; *Feminis smaridis di colôr, zoventût buine di nuie e ducj pitinins e scachîts che a fasevin stomi (Percude)*.
scadessence [skade'sentʃe] *f* pos. v *pl* izbruh jeze.
-scaf ['skaf] *drugi del zloženke s pomenom* 'prevozno sredstvo'; npr. ***motoscaf*** 'hitri motorni čoln'.
scafâl [ska'fa:l] *m* (*it.*) polica *f*; *e cumò e meteve in file lis tacis sul tres dal ~ , une daûr chê altre (PauluzzoN)*.
scafe ['skafe] *f* ?? ; (*bolj obič.*) → ***piere dal seglâr***.
scagaçâ [skaga'tʃa:] *it* → ***cjiaçâ***.
scagaite [ska'gaite] *f* → ***cjiarole***.
scagarele [skaga'rele] *f* → ***cjiarole***.
scagarin [skaga'rin] *adj* VULG skromen, beden, neznaten.
scaghe ['skage] *f* nadutost *f*, ošabnost *f*, vzvišenost *f*.
scaghet ['skage] (t. **caghet**) *m* domišljavi; *Lui al jere Meni, jo un ~, e lui al jere propit cemût che si lasse induvinâ des sôs contis (Pa 03/2)*;
~ *adj* nekoliko domišljav, nadut.
scagn ['skañ] (t. **scagnut**) *m* podnožnik *m*, pručka *f*; *Ae bigote che un grum vaiote storie e pant e mi cjape par un ~, cence dâi a cjalâ par aiar le mandi sbrissantji vie di sot il sentâ (ShW)*; ***montâ in ~*** imeti se za razsodnika.
scagnel [ska'ñɛl] *m* 1. podnožnik *m* 2. ***il ~ dal nâs*** 3. MUZ mostiček (pri glasbilih na strune).
scagnut [ska'ñut] *m* → ***scagn***; *E jere ancje la none che riduçave contente, sentade sul so scagnut dongje il spargher. (MazzonIol)*
scaiâ [skai'a:] (*scai, scais, scaie, scaìn, scaiais, scain*) *tr* 1. klati luske (pri ribi); delati drobce 2. drobiti 3. ;
~**si** *refl* drobiti se.
scaiadure [skaia'dure] *f* drobljenje *n*, razdrobitev *f*; drobci *mpl*.
scaiarole [skaia'rɔle] *f* → ***scaiole***.
scaie ['skaie] *f* 1. luska *f* 2. drobec *m*, iver *m*; *cubul di polente cjalde cun ~ di Montâs. (consorziocastelli)*; ***~ di piere*** šibra *f* 3. prhljaj *m*, luskine *fpl* 4. FIG nimfomanka *f* 5. napitnina *f*.
scaiete [ska'iete] *f* vrsta tobaka, njuhanca, v prahu.
scaìn [ska'in] *m* majhen drobec, iver.
scaiole ['skage] (t. **scaiarole**) *f* GRAD alabastrni mavec *m*.
scaion I [skai'on] *m* VULG pohotnež *m*, ženskar *m*.
scaion II [skai'on] *m* stopnja *f*, stopnica *f*; *Iai = numar di insegnaments di zontâ riferîts al ~ i-esim; a son individuâts a scaions di 200, 400 e 800 students. (SiF 02/1, 209)*.
scaiôs [skai'o:s], **-ose** *adj* luskast, luskinast.
scalâr [ska'la:r] *adj* postopen.
scalc ['skalk] *m* strežaj *m*.
scalç ['skaltʃ] (*pl* ***scalçs*** ['skalts]) *m* brca *f* (pos. konja); → ***pan, ripade***.
scalçâ [skal'tʃa:] *it* brcniti; *E je grivie par te chê di ~ cuintri di un spiçot. (Bibl-Az)*; ***~ sù*** vstati s postelje.
scalçade [skal'tʃade] *f* (t. FIG) brca *f*.
scalembri [ska'lembri] *adj* poševen, kriv, ukrivljen; *jê e lavorave cul cjâf sbassât, ~ (PauluzzoN)*.
scaletarie [skaleta'rie] *f* slaščičarna *f*; ***scaletariis*** slaščice *fpl*; *ducj i bombons di dutis lis scaletariis (Zili)*
scalete [ska'lete] *f* tenka rezina biskvita.
scaletîr [skale'ti:r] *m* slaščičar *m*.

scalfarot [skalfa'rot] *m* → ***scarfarot***.
scalfe ['skalfe] *f* → ***schelfe***.
scalfûr [skal'fu:r] *m* trušč *m*, vik *m*.
scalmanâ [skalma'na:] *tr* prehladiti;
~ *refl* 1. prehladiti se 2. utruditi se, utrujati se.
scalmanât [skalma'na:t], **-ade** *adj* 1. prehlajen 2. utrujen; *Al insgrispà il cerneli e al si tirà dongje di chel ~. (Sg)*; *I plui scalmanâts si tirarin di fûr e a scomençarin a cjantâ come mats. (Sg)*.
scalmane [skal'mane] *f* 1. prehlad *m* 2. FIG razburjenost *f*, strast *f*, zagretost *f*.
scalognât [skalo'ña:t], **-ade** *adj* nesrečen.
scalogne I [ska'lɔñe] *f* smola *f*, nesreča *f*; *jo no sai se la mê e je ~ o se culì, ta cheste Patrie salde oneste e lavoradore (Tolazzi)*.
scalogne II [ska'lɔñe] *f* BOT kozjek *m*, skalonja *f*, šalota *f* (*Allium ascalonicum*); → ***ceve***.
scalognôs [skalo'ño:s], **-ose** *adj* nesrečen, usoden, poguben.
scaltri ['skaltri] *adj* zvit, prevejan, iznajdljiv.
scaltrî I [skal'tri:] *tr* izučiti, spametovati se.
scaltrî II [skal'tri:] *tr* KUL pocvreti, popražiti.
scaltrît I [skal'tri:t], **-ide** *adj* izučen; premeten; spametovan.
scaltrît II [skal'tri:t], **-ide** *adj* KUL ocvrt, popražen.
scambi ['skambi] *m* izmenjava *f*, zamenjava *f*, zamena *f*; ***un ~ di esperiencis*** menjava izkušenj; *insiorade cul lavôr di grop pal ~ di esperiencis tra zovins (CoUd)*.
scambievul [skambi'evul] *adv* medsebojen, vzajemen, obojestranski; *la dì che consacrarà fra di me e il gno ben il pat eterni di ~ amôr (ShW)*.
scambievulmentri [skambievul'mentri] *adv* medsebojno, vzajemno, obojestransko; *e considerant, dal pont di viste statistic, E1 e E2 come ~ esclusîfs, si podarà scrivi la probabilitât colegade al event principâl come (SiF 03/4, 47-59)*.
scambio ['skambio] *m* → ***scambi***.
scamofe ['] *f* → ***camofe***.
scamp ['skamp] *m* ZOOL škamp *m*, morski rakec *m* (*Nephros norvegicus*); *salate dai Gonzaghe, cunin dai Estens, scamps luciferins in cjalderon sulfuri (consorziocastelli)*.
scampagnade [skampa'ñade] *f* izlet na deželo, na kmet, piknik *m*.
scampanelâ [skampane'la:] *it* pozvoniti, pozvanjati.
scampanotâ [skampano'ta:] *it* 1. zveneti, doneti, bobneti; *Intal stes moment lis cjampanis de glesie lì dongje a àn scomençât a ~ pe messe piçule di Pasche. (SiF 03/3, 31-49)* 2. velik hrušč, trušč, rompompom delati (orkester) 3. vpiti, kričati; na glas razpravljati 4. FIG šepati; 4. ŠP navijati; *Compliments a Michele e a ducj chei che a continuin a ~ pai nestris paîs. (christianromanini 07/02)*;
~ *m* zvonjenje *n*, donenje *n*; ***~ des cjampanis*** zvonjenje zvonov; *Finalmentri il ~ des cjampanis dal Glorie sul tart di sabide sante (La 03/4)*.
scampanotade [skampano'tade] *f* pozvanjanje *n*.
scampanotadôr [skampanota'do:r] *m* FIG navijač *m*; *O ringrazii Michele, un zovin scampanotadôr di Maian che mi à segnalât il sît de lôr associazion (christianromanini 07/02)*
scampizâ [skampi'dža:] *it* preživljati se, životariti, živeti z dneva v dan; ***~le*** id.
scampul ['skampul] (*pl* ***scampui***) *m* (človek z značilnim vedenjem) tip *m*, posebnež *m*, mojster *m*, maher *m*.
scanâ [ska'na:] *tr* izčrpati, utruditi, utrujati; uničiti sile; *Dolç amôr, ti à scanade tal bosc a fâti vagolâ e, par dîle juste (ShW)*;
~**si** *refl* izčrpati se, izgubiti moči; utruditi se.
scanalâ [skana'la:] *tr* izžlebiti.
scanaladure [skanala'dure] *f* 1. žlebljenje *n*, žlebitev *f* 2. žleb *m*.
scanât [ska'na:t], **-ade** *adj* izčrpan, močno oslabel, utrujen.
scancarâ [skanka'ra:] (*o scancari* [skan'kari]) *tr* s tečajev sneti (vrata); razbiti, v nered spraviti.
scancarât [skanka'ra:t], **-ade** *adj* 1. razbit, razmajan 2. v slabem stanju 3. prostaški, neotesan.
scancelâ [skantʃe'la:] *tr* prečrtati, izbrisati; *e scancelave lis lontanancis dal so viazâ tal forest, e strucjave un distin di salvadi mendic di siums (PauluzzoN)*;
~**si** *refl* prečrtati se, izbrisati se;
→ ***parâ jù***.
scanceladure [skantʃela'dure] *f* prečrtanje *n*, izbris *m*.
scancelazion [skantʃelatsi'on] *f* prečrtanje *n*, izbris *m*; *La predominance di ciertis lenghis ..tai procès di globalizazion no puartarà di sigûr a la ~ di dutis chês altris lenghis e mieçs (Pa 02)*.
scandai [skan'dai] *m* 1. (orodje) (sondno) grezilo *n* 2. FIG raziskovanje *n*, poizvedovanje *n*, poizkus *m*; ***dâ un ~*** napraviti raziskavo.
scandaiâ [skandai'a:] (*scandai, scandais, scandaie, scandain, scandaiais, scandain*) *tr* 1. meriti globino 2. pozvedovati, preveriti; *e devente un strument par ~ la propie identitât (Leng)*
scandaiade [skandai'ade] *f* raziskava *f*, pozvedba *f*, poizkus *m*; pregled *m*, kontrola *f*.
scandalôs [skanda'lo:s], **-ose** *adj* pohujšljiv, spotikljiv; sramoten, skandalozen.
scandalosementri [skandaloze'mentri], **-ose** *adj* pohujšljiv, spotikljiv; *Parcè che o vin tragjichementri e ~ peât religjon e vuere, predi e vuerîr (Bel)*.
scandele [skan'dɛle] *f* BOT (*Hordeon distichon*).
Scandinavie [skandi'navie] *kr.i f* Skandinavija *f*; *Cumò o stin vierzint in ~ e Anglie (Pa 02)*.
scandoleç [skando'lɛtʃ] (*pl* ***scandoleçs*** [skando'lɛts]) *m* škandal *m*, sramotno dejanje *n*, nečastno dejanje *n*; spotika *f*; nepoštenje *n*;→ ***scandul***.
scandul ['skandul] (*pl* ***scandui***) *m* 1. škandal *m*, sramotno dejanje *n*, nečastno dejanje *n*; spotika *f*, pohujšanje *n*; ***dâ ~*** delati sramoto, biti v spotiko; *Se il to pît ti dâ ~, tailu: al è miôr par te jentrâ inte vite çuet (friuli.qnet.it)* 2. FIG hrup *m*, govorice *fpl*.
scandulizâ [skanduli'dza:] *tr* praviti škandal; zbuditi ogorčenje *n*; pohujševati; *stin atents invessi di no inçopedâ o ~ il fradi. (Bibl-Pauli)*.
scane ['skane] *f* (*neobič.*) trud *m*, napor *m*.
scanelâ [skane'la:] *tr* TEKST odviti, odvijati, odmotati, odmotavati.
scansel [skan'sɛl] (*pl* ***scansei***) *m* predal *m*, miznica *f*; ***i mancje un ~*** manjka mu kakšen koleščeк.
scansie [skan'sie] *f* predalnik *m*; polica *f*; *a son atents a la esposizion su lis scansiis, ai timps di acuist, ai percors di acuist (SiF 03/3, 69-81)*.
scansion [skansi'on] *f* ??

scantinâ [skanti'na:] *tr* narazen vzeti; ločiti; odklopiti; ~ *it* 1. biti negotov, omahovati 2. opotekati se, bloditi, tavati;
~**si** *refl* pohabiti se.
scantinade [skanti'nade] *f* spotik *m*; skok *m*; lahkotnost *f*; poskočnost *f*; *Achì dut al è fadie, par noaltris di planure, atents ai pas su lis pieris scantinadis (Patrie 06/1)*.
scantinât [skanti'na:t], **-ade** *adj* odklopljen, ločen; razdejan, pretolčen.
scapelot [skape'lɔt] *m* zaušnica *f*.
scapelotâ [skapelo'ta:] *tr* oklofutati, primazati zaušnico.
scapolâ [skapo'la:] *tr* popihati jo, pobegniti, izogniti se.
scapolâr [skapo'la:r] *m* v pl: ***i scapolârs de schene*** ANAT lopatice *fpl*.
scapriçâsi [skapri'tʃa:si] *refl* → ***discapriçâsi***.
scapuç [ska'putʃ] (*pl* ***scapuçs*** [ska'puts]) *m* spotik *m*, greh *m*; krivda *f*.
scapuçâ [skapu'tʃa:] *it* grešiti, napraviti greh, pregrešiti se.
scapul ['skapul] *adj* izven nevarnosti, rešen, na varnem.
scarabaç [skara'batʃ] (*pl* ***scarabaçs*** [skara'bats]) *m* (*redko*) (*gor.*) bič *m*; šiba *f*. // cf. sl. *korobač* preko hrv.srb. *korbač* kot madž. *korbács* iz osman. tur. *kIrbaç* 'iz spletenih usnjenih trakov narejen bič' (Bz, Sn).
scarabaçade [skaraba'tʃade] *f* (*redko*) (*gor.*) udarec z bičem *m*, šibo *f*.
scarabai [skara'bai] *m* (*gor.*) ZOOL ščurek *m*; → ***grison***.
scarabatul [skara'batul] *m* 1. steklena jedilna, kuhinjska omara 2. ropotija *f*, šara *f*.
scarabere [skara'bɛre] *f* 1. (t. **carabere**) bedno stanovanje *n*, luknja *f*; brlog *m*, luknja *f*, beznica *f* 2. stara ropotija *f*, stara šara *f*.
scarabocj [skara'bɔq] (t. **scarabot**) *m* vrsta igre s kartami.
scarabossâ [skarabo'sa:] *tr* in *it* → ***scartossâ***.
scarabot [skara'bɔt] *m* → ***scarabocj***.
scarabotâ [skarabo'ta:] *it* razgrajati, vreščati, škripati, ropotati.
scarabotade [skarabo'tade] *f* bobnenje *n*, grmenje *n*.
scaracaval [skar??'] *m* (pirotehnika) .
scaraçolon [skaratʃo'lon] *m* → ***scraçolon***.
scaraçule [ska'ratʃule] *f* → ***scraçule***.
scarafon [skara'fon] *m* ?? *"Ma sigûr" mi diseve il segretari, "lu compagni jo tal ufici di chel ~ di omp. (BrLi)*.
scaramuç [skara'mutʃ] (*pl* ***scaramuçs*** [skara'muts]) *m* hud spor *m*, polemika *f*.
scarant [ska'rant] *m* ??
scaranzie [skaran'tsie] *f* MED angina *f*.
scardule ['skardule] *f* ZOOL → ***sgjardule***.
scarfarot ['] *m* 1. zimska topla copata *f*; *E lassà su la puarte lis dalminis sporcjis di ledan, par impirâ un pâr di scarfarots. (Sg)* 2. FIG zguba *f*, nesposobnež *m*.
scarlat [skar'lat] *m* škrlat *m*; *La femine e jere vistude di purpure e ~ (Bibl-Apoc)*.
scarlatee ['] *f* BOT lučca *f* (*Lychnis chalcedonica*).
scarlatin [skarla'tin] *adj* škrlatnordeč, škrlatast.
scarlatine [skarla'tine] *f* MED škrlatinka *f*, škrlatica *f*.
scarm ['skarm] (t. **scherm**) *adj* tenek, droben, slaboten; *(mascare) Di len penç e scûr, e mostrave une fature strambe, liniaments scarms, plets, tormentâts. (PauluzzoN)*.
scarmî [skar'mi:] (*redko* **schermî**) *tr* stanjšati; FIG zmanjšati; *Lui, cui drets de man in sfrese nancje che al volès ~ il contat (Mar)*;
~**si** *refl* stanjšati se; zmanjšati se.
scarmît [skar'mi:t], **-ide** *adj* stanjšan; zmanjšan; shujšan.
scarmulin [skarmu'lin] (t. **schermulin**) *adj* tenek, droben, drobčkan; slaboten; suh, suhljat.
scarmulîsi [skarmu'li:si] (*redko* **schermulîsi**) *refl* stanjšati se, zmanjšati se.
scarnoç [skar'nɔtʃ] *m* → ***scornòs***.
scarnòs [skar'nɔs] *m* → ***scornòs***.
scaroçâ [skaro'tʃa:] *it* → ***caroçâ***.
scarpâ [skar'pa:] *tr* → ***inscarpâ***.
scarpade [skar'pade] *f* škarpa *f*, brežina *f*; podzid *m*.
scarpâr [skar'pa:r] *m* čevljar *m*.
scarparie [skarpa'rie] *f* 1. prodajalna čevljev; 2. čevljarska delavnica *f*.
scarpât [skar'pa:t], **-ade** *adj* → ***inscarpât***.
scarpe ['skarpe] *f* 1. čevelj *m*, cokla *f*; ***scarpis cul tac*** čevlji s stopalom; *lis scarpis cul tac e la cotule che i taponave apene il zenoli. (Sg)*; ***scarpis di cuintâl*** *A cjaminavin cu lis scarpis di cuintâl. (Sg)*; ***scarpis di gjinastiche*** telovadke, adidaske; *Lôr a àn i anfibios o lis scarpis di gjinastiche. (Ta)*; PROV *miei fruiâ scarpis che no linçûi* ; ***lustrâ scarpis*** FIG prilizovati se; ***lassâ lis scarpis*** poginiti, konec vzeti 2. bočje *n*, ježa *f*, škarpa *f*.
scarpegne [skar'peñe] *f* ZOOL škarpina *f*, bodika *f* (*Scorpaena porcus*).
scarpel [skar'pɛl] (*pl* ***scarpei***) *m* dleto *n*, zasekač *m*.
scarpelâ [skarpe'la:] *tr* dolbsti, z dletom rezati.
scarpet [skar'pɛt] *m* 1. trad. karnijska ženska obutev iz platna; (manj obič.) → ***stafet*** 2. stopalo *n* (nogavice) 3. ***tirâ sù i scarpets*** poginiti, konec vzeti, stegniti se.
scarpetâ [skarpe'ta:] *tr* ?? ;
~ *it* cepetati; pešačiti; hitro hoditi; *che si è passûts e dibot massepassûts, a son sieradis e tes corts là che a scarpetave la mularie al è puest dome pes lisertis (BelAlci)*.
scarpin [skar'pin] *m* čeveljček; ***vivi a ~*** živeti kot mož pa žena, živeti skupaj.
scarpion [skarpe'la:] *m* → ***sgarpion***.
scarpon [skar'pon] *m* velik čevelj, gojzar *m*
scarpons [skar'pons] *mpl* gorski škornji *mpl*, gojzarji *mpl*; *Sot dai scarpons la strade glaçade (Sg)*.
scarsanâl [skarsa'na:l] *m* → ***scarsanali***.
scarsanali [skarsa'nali] (t. **scarsanâl**) *m* 1. ANAT okostje *n*; okostnjak *m*; *Mmmmmh… o pensi a un ~ di om…magari che al ilumine di une frede lûs verde lis stanziis scuris (Ta)*; *là che i carabinîrs a vevin cjatât il cadavar di une frute, ma al jere restât nome il ~ di jê (Tolazzi)* 2. FIG okostje *n*; ogrodje *n*.
scart ['skart] *adj* 1. slab, neznaten, drugovrsten, drugorazreden; zapadel; *Ducj a tirin fûr prime il vin bon e po, cuant che si è legris, chel plui ~. (Bibl-Zn)* Vsakdo postreže najprej z dobrim vinom, in ko se ljudje napijejo, s slabšim 2. VOJ (nabornik) nesposoben (za vojsko);
~ *m* 1. IGRE slaba, škartna karta 2. VOJ za vojsko nesposoben nesposoben 3. slabši, drugorazredni; *Se no si vûl che lis lenghis plui piçulis a restin simpri sul plan*

dal ~ (Pa 11/99); *cu la produzion di milions di mestri cubis di materiâl di scart (La 07/04)*

scartâ [skar'ta:] *tr* 1. škartirati; izločiti, izločati; zavreči, zavračati; uničiti, izničiti; *Duncje si scartin altris pussibilis causis de autoscopie come la fiere, l'alcolisim e le emicranie. (SiF 03/3, 31-49)*; ***~ la ipotesi*** zavreči predpostavko; *il test di Kolmogorov-Smirnov al permet di ~ la ipotesi che lis dôs distribuzions a sedin simpri chê. (SiF 02/2, 39-58)* 2. IGRE škartirati karto.

scartabelâ [skartabe'la:] *tr* listati, prelistati, prelistavati; *Nissun miôr di Faggin nol podeve ~ dafonts intal so vocabolari par tirâ fûr un lessic fin e vivarôs (Pa).*

scartafaç [skarta'fatʃ] *m* → ***scartafàs***.

scartafàs [skarta'fas] *m* beležnica *f*, zvezek *m*; papirji *mpl*.

scartele [skar'tɛle] *f* IGRE slaba, škart karta *f*.

scartin [skar'tin] *m* (oseba) zguba *f*, levak *m*, ničvrednež *m*.

scartoç [skar'tɔtʃ] *m* → ***scartòs***.

scartoçâ [skarto'tʃa:] *m* → ***scartossâ***.

scartòs [skar'tɔs] *m* 1. vrečka *f*, škrnicelj *m* 2. koruzno listje 3. ARGO ki je nesposoben za vojsko.

scartossâ [skarto'sa:] *tr* → ***discartossâ***.

scartum [skar'tum] *m* 1. škartirano *n*, kar se izloča, zavrača 2. FIG svojat *m*, sodrga *f*.

scartarel [skarta'rɛl] *m* VOJ petelin *m* (pri strelnem orožju).

scatûr [ska'tu:r] *m* strah *m*, preplah *m*; trema *f*; *Scoltantlu, mi vignivin sgrisui di ~ pensant a la mê idee di partî (Enrico).*

scaturî [skatu'ri:] *tr + it* prestrašiti, preplašiti; ~**si** *refl* ustrašiti se, preplašiti se.

scaturît [skatu'ri:t], **-ide** *adj* 1. prestrašen, preplašen 2. zmeden, zgubljen; bedast, top.

scéler ['ʃeler] → ***seler, sjeler***

scelerât [ʃele'ra:t] → ***selerât***.

schedât [ske'da:t], **-ade** *adj* katalogiziran; *E pocjis robis come la sessualitât a son stadis catalogadis, schedadis, condizionadis de glesie. (Bel).*

schede ['skɛde] *f* spaka *f*, šala *f*.

schede ['skɛde] *f* listek *m*; naročilnica *f*; *~ pes votazions* glasovnica *f*

schelfe ['skɛlfe] (t. **scalfe**) *f* prhljaj *m*.

schematic [ske'matik], **-iche** *adj* pregleden, v glavnih potezah, shematičen.

scheme ['skɛme] *m* shema *f*, obris *m*, očrt *m*; *La ativitât scolastiche e je stade puartade indenant cun cjartis che a mostravin i schemis dai contescj dai esperiments studiâts (SiF 03/3, 9-18)*; ***fûr dai schemis*** izven shem, zunaj shem, izven običajnih okvirov.

schenâl [ske'na:l] (t. **schenîl**) *m* 1. pleče *n* (živine), hrbtenjača *f* (pri zaklani živini) 2. FIG hrbet *m*, grba *f* 3. naslonilo *n*, naslanjalo *n* (sedeža, klopi); *slargjant i braçs come un dominusvobiscum, Valantin Giavitto si poià indaûr sul ~ (Tolazzi)*; *Il ~ de poltronute al molà une altre rantighe e za i braçons si jerin slargjâts (Tolazzi).*

schenarili [skena'rili] *m* naslonilo *n*, naslanjalo *n* (sedeža, klopi); *Saldo e cjalave partiere tormentant cu lis mans il ~ de cjadree. (BrLi).*

schenât [ske'na:t], **-ade** *adj* 1. z ravnimi rameni 2. → ***inschenât***. 's

schene ['skɛne] *f* 1. hrbet *m*; *I àn trat de ~ doi todescs. (BelR)*; *Alore il paron al cjapà la cjame e je metè sù pe ~ dal cjaval (Cjargne)*; FIG ***butâ te ~ di cdn*** komu v hrbet pasti; *No si jere mai butât te ~ di nissun. (BrLi)*; ***durmî in ~*** spati na hrbtu; ***il fîl de ~*** hrbtenica *f*; ***voltâ la ~*** kazati hrbet; *par scjampâ vie de realtât, par voltâi la ~ (PauluzzoN)*
2. FIG hrbet *m*; hrbtišče *n*, križ *m*; grba *f*; ***la ~ dal curtis*** nožev hrbet; ***la ~ dal libri*** knjižni hrbet; ***la ~ dal cuel*** vrh griča; ***no vê il fil de ~*** biti brez karakterja.

schenîl [ske'ni:l] *m* → ***schenâl***.

schenili [ske'nili] *m* → ***schenâl 3***.

scherç ['skɛrtʃ] *m* šala *f*; *e nol jere nancje interessât ai scherçs. (SiF 03/3, 31-49)*; ***par ~*** za šalo; *Si crodeve che i esars fadâts a sgambiassin te cune - par ~ o parcè che a jerin plui brutis – (ShW)*; *no si pues mai dîti nuie par ~ a ti! (MazzonIol).*

scherm ['skɛrm] *adj* → ***scarm***.

schermi ['skɛrmi] *m* zaslon *m*; *Proietôr e ~ (15X7 metris) a saran preparâts al aviert (CoUd)*; ***~ zigant*** veliki zaslon.

schermî [sker'mi:] *tr* in *refl* → ***scarmî***.

schermulin [skermu'lin] *adj* → ***scarmulin***.

schermulîsi [skermu'li:si] *refl* → ***scarmulîsi***.

scherz ['skɛrts] *m* 1. šala *f*; ***fâsi ~ di un*** delati se norca iz nekoga 2. (pri pisavi) zavojček *m*, kljuke *fpl*, vijuge *fpl*.

scherzâ [sker'tsa:] *it* hecati se, šaliti se; (*bolj obič.*) → ***mateâ***.

scherzevul [sker'tsevul] *adj* šaljiv.

scherzotâ [skertso'ta:] *it* hecati se, šaliti se

scherzuçâ [skertsu'tʃa:] *it* šaliti se malo, pohecati se.

schetin ['sketin] *m ??* *Relé al vuide la fuee intal mismàs dal aiar tant che un ~ dilunc une ribe. (ShW)*

schie ['skie] *f* 1. BOT osina *f* 2. ribja kost, koščica *f* 3. → ***schelfe***.

schierament [skiera'ment] *f* razvrstitev *f*; *no podint sielzi altri di miôr; restâ par libare sielte tal discomut ma impreteribil zûc democratic dai schieraments talians. (Pa 03/12).*

schifo ['skifo] *f* ***vê ~*** ?? *un al rive a viodisi smondeât di ogni soreplui, e al pues vê ~ di se (PauluzzoN)*

schifôs [ski'fo:s], **-ose** *adj* gnusen, ostuden; *O sai che tu ciris di metimi cuintri dal mont e di fâmal semeâ ~ par mût che o sinti mancul displasê a lassâlu. (Mucci)*

schile ['skile] *f* ZOOL navadna peščena kozica (*Crangon vulgaris*); rakci *mpl*, morski rakci.

schinc ['skink] *m* → ***sghinc***.

schincâ [skin'ka:] *tr* odkljukati; ***~ la pene*** ; ~ *it* 1. zdrsniti, kiksniti pri biljardu 2. kiksniti pri petju.

schincade [skin'kade] *f* 1. zdrsljaj pri biljardu 2. MUZ napačna nota.

schinchepenis [skinke'pɛnis] *m* pisun *m*; pisarček *m*.

schinchinîsi [skinki'ni:si] *refl* zmanjšati, postati suh, reven; *La ipotese che il Soreli al puedi ~ fin a vê un diametri di pôcs chilometris e podarès someâ ridiculose (Pa 7/99)*; *o podevin ancje spietâsi che altris stelis a podessin ~ ancjemò di plui fin a deventâ busis neris. (Pa 7/99).*

schinchinît [skinki'ni:t], **-ide** *adj* (*redko*) beden, reven, suh, samo koža in kosti; *E lu à fat ancje binidî, chel sacut ~, a ogni aniversari in glesie (Mar).*

schinele [ski'nɛle] *f* 1. vrsta razpoke kože pri zadnjem golenu 2. FIG bolezen *f*, nadloga *f*, tegoba *f*.

schirat [ski'rat] *m* ZOOL → ***sghirate***.
schirel [ski'rɛl] (t. **sghirel**) *m* LOVSTVO lovna mreža za ptice.
schiriament [skiria'ment] *f* 1. VOJ razporeditev vojakov v enote 2. razvrstitev v skupino, razporejanje v skupino; *M. Strassoldo al à sielzût di lâ cul ~ di centri-diestre, tradint l'acuardi cui autonomiscj che a àn alore decidût di poiâ il candidât (O).*
schiribiç [skiri'bitʃ] (*pl* ***schiribiçs*** [skiri'bits]) *m* 1. muha *f*, kaprica *f* 2. → ***scribiç***.
schiribiçâ [skiribi'tʃa:] *tr* → ***scribiçâ***.
schirie ['skirie] *f* četa *f*, vrsta *f*, truma *f*, krdelo *n*, skupina *f*, ekipa *f*; *I miôrs specialiscj de regjon si dan di volte ogni sere fin a miezegnot intune ~ di programs (O)* v vrsti programov; *Lis schiriis di trasmissions a rivuart de storie dal Friûl (O)*; *al è stât ricuardât domenie cuntune ~ di iniziativis di memoreazion che si son davueltis in buine part dai paîs furlans.(O).*
schismatic [skiz'matik], **-iche** *adj* shizmatičen; *o fevelìn di Glesie furlane e di autonomie inte religjon, no intindìn di dineâ nissune veretât e di tentâ nissune division o separazion schismatiche. (Pa 02).*
schisme ['skizme] *f* REL shizma *f*.
schiz I ['skits] *adj* v: ***nâs ~*** ploščat nos.
schiz II ['skits] *m* očrt *m*, osnutek *m*, skica *f*.
schizâ [ski'tsa:] *tr* skicirati, začrtati, delati osnutek.
schize ['skitse] *f* 1. (šaljivo) nos *m* 2. ***la Schize***
schizofrenic ['skitse], **-iche** *adj* PSIH shizofreničen; *Al sarès fûr dal vade e ~, lambicâsi a fâ sù un mûr tal mieç dal Friûl. (Pa 04/03).*
schizofrenie [shizofre'nie] *f* PSIH shizofrenija *f*; *Chest miscliç di teolighe e di cuintriglobalizazion al rapresente la ~ profonde de societât saudite (Pa 02/10-11).*
schizon [ski'tson] *m* 1. nosat, ki ima velik nos 2. → ***schize 2.***
schrapnel [skrap'nɛl] *m* ?? *Il 28 al ven colpît di une ~ al pet e une sclese i ferìs une gjambe. (SiF 02/1, 155-165)*
schultar ['skultar] *m* (*carn.*) vrsto mesnate jedi; *Il ~ si lu met a cuei sabide sante. (La)*; *Pasche a Tamau cun ~ e pinça (La 03/4)*; *Un bon toc di ~ al à di vê trê chilos di cjâr e un di vuès (La).*
scjaçâ [sqa'tʃa:] *tr* → ***discjaçâ***.
scjadê [sqa'de:] (t. **scjadi**) (*al scjât*) *it* propadati, zapasti, poteči; *al scjât ai 31 di Otubar (Leng)* zapade z 31. oktobrom; ***al scjât il tiermin par*** zapade rok za; *~ m* potek *m*; ***tal ~ dal mandât*** ob poteku mandata.
scjadenâ [sqade'na:] *tr* in *refl* → ***discjadenâ***.
scjadence [sqa'dentʃe] *f* → ***scjadince***;
scjadi ['sqadi] *it* → ***scjadê***.
scjadince [sqa'dintʃe] *f* potek *m*, zapadlost *f*; rok *m*; ***~ tecniche*** *In considerazion des scjadincis tecnichis e contabils che a colavin a fin di Lui (Pa 03/11)*
scjadint [sqa'dint] *adj* neznaten, slab, manj vreden; zapadel.
scjafocul [sqa'fɔkul] *m* (*redko*) majhna jama.
scjafoi [sqa'foi] *m* soparica *f*.
scjafoiâ [sqafoi'a:] (*scjafoi, scjafois, scjafoie, scjafoìn, scjafoiais, scjafoin*) *tr* 1. (u)dušiti, zadušiti, u-, po-topiti; *Mi sint a ~! O Diu, o Diu! ... Mame ... O mûr . (Cadorini/furlan)* 2. zatirati, potlačiti; *un biât mindic, e al scuen ~ mieze part de sô personalitât (Pa).*
scjafoiaç [sqafoi'atʃ] *m* sopara *f*, neznosna vročina.
scjafoiade [sqafoi'ade] *f* dušenje *n*, zadušitev *f*.
scjafoiât [sqafoi'a:t], **-ade** *adj* 1. zadušen, dušen 2. zatiran, potlačen.
scjafoiepredis [sqafoe'predis] *m* BOT črni trn (*Prunus spinosa*).
scjafoion [sqafoi'on] v: ***a ~*** v veliki naglici.
scjafuite [sqafu'ite] *f* BOT → ***scjafoepredis***.
scjaipolon [sqaipo'lon] (t. **scjepolon**) *f* 1. velika kletka (za ptice), velika ptičnica *f* 2. (t. **scjaipolate**) ARGO zapor *m*.
scjaipule ['sqaipule] (t. **scjepule**) *f* (ptičja) kletka *f*; *Difat, denant di une persone cjare che nus ven cjolte e denant de nestre stesse muart, nô o viodìn dome la ~ vueite. (BelFa)*; *Cu lis scjaipulis, cui reclams e cul lâ atôr pal mont a fâ il mistîr dal oseladôr (Percude)*; *Lui al veve i ucei che a cjantavin tes scjaipulis e jo, tai agns '60 (Ta).*
scjalâ [sqa'la:] *tr* 1. plezati, preplezati; 2. odšteti, odštevati 3. stopnjevati.
scjalade [sqa'lade] *f* 1. plezanje *n*, vzpenjanje *n*, vzpon 2. ŠP (alpinizem) vzpon.
scjaladôr [sqa'lade] *m* plezalec *m*, alpinist *m*.
scjalâr [sqa'la:r] *m* 1. nakladalni pod pri kmečkem vozu 2. kmečki voz 3. FIG ***un ~ di, un gran ~ di*** ogromno, morje (nečesa); ***a scjalârs*** na milijone;
scjalâr [sqa'la:r] *adj* postopen; *al baste fâ il cuadrât dal prodot ~ dai vetôrs che a descrivin i stâts dal foton prime e daspò la misure. (SiF 03/3, 9-18)*; *Nô o considerin impuartant vê rindude plausibile la idee che une "schirie di amplitudins", adun cui lôr prodots scjalârs (SiF 03/3, 9-18).*
scjalarade [sqala'rade] *f* (poln) voz, tovor enega voza; ***a scjalaradis*** na kupe, v trumah.
scjaldâ [sqal'da:] *tr* 1. (p)ogreti; razžariti; ***~ il jet*** *O magari a svoglitâ se la femine di Andree e jere a palaç o se e jere daûr a ~ il jet dal Collorêt. (Mar);* ***~ il lat*** FIG nekaj pogrevati; *che si scjaldin il lat par nuie che a fevelin une vore e no fasin nuie, che a son mestris di dâle ad intindi (Pa)* 2. FIG ogreti (nekoga čustveno); ***bevandis che a scjaldin*** opojne pijače; *nol bevarà ni vin ni bevandis che a scjaldin, ma al sarà colmât di Spirtu Sant fin dal grim di sô mari. (Bibl-Lc)* Vina in opojne pijače ne bo pil in že v materinem telesu bo napolnjen s Svetim Duhom;
~ it biti vroče; ***vuê al scjalde*** danes je vroče;
~si *refl* 1. zgreti se 2. FIG ogreti se, zagreti se (čustveno).
scjaldade [sqal'dade] *f* segrevanje *n*.
scjaldadice [sqalda'ditʃe] *f* vročina *f*, sopara *f*, pasja vročina.
scjaldejet [sqalde'iet] *m* → ***scjaldêt***; *lis moletis che a coventavin per meti lis boris tal ~ o predi (Scf)*
scjaldepîts [sqalde'pi:s] *m* grelec za noge.
scjaldêt [sqal'de:t] (t. **scjaldeiet**) *m* posteljni grelec.
scjaldin [sqal'din] *m* posoda za žerjavico, žerjavnica *f*.
scjaldinôs [sqaldi'no:s], **-ose** *adj* jezljiv, jeznorit, hitre jeze; vroč, vročekrven;
~ m ki je jeznorit, vročkrven; *L'idealist, il ~, il smoderât, l'om fantastic, scuilibrât, fûr dal ordenari, noaltris o podarìn capîlu o ancje scusâlu (Pa).*
scjaldinositât [sqaldinozi'ta:t] *f* jeznoritost *f*, vročekrvnost *f*; *e inte ativitât militâr plui voltis e à presentât moments di ~ e di agressivitât. (SiF 03/3, 31-49).*
scjalduçâ [sqaldu'tʃa:] *tr* malce pogreti, zgreti.

scjale ['sqale] *f* 1. ***scjalis*** stopnice *fpl*; ***~ a cai, ~ a bovul*** polžaste stopnice; ***pes scjalis*** po stopnicah; *pes scjalis si passe ae vie di Jan Neruda (Cadorini/furlan)*; ***scjalis di piere*** kamnite stopnice; 2. lestva *f*, lestvica *f*; ***La ~ Richter*** Rihterjeva lestvica; 3. merilo *n* (na zemljevidih); *Dongje di cheste mape in ~ 1:150.000 (Pa)*; ***su ~ mondiâl*** v svetovnem merilu; *A sucedin robis , su scjale mondiâl*.

Scjale ['sqale] *kr.i f* (Grimac) Scale; *Cuintri Rizart di Cjamin e i siôrs de ~ parons di Verone, cuintri i conts di Gurize e i duchis de Carintie (La 05/6)*.

scjalete [sqa'lete] *f* stopničke *fpl*.

scjalin [sqa'lin] *m* stopnička *f*; *E. i le daûr, poiant a planc i pîts sui scjalins. (Sg, 11)* Eliseu je šel za njemu in počasi stopal po stopničkah; ***falâ un ~*** napraviti napako.

scjalinâ [sqali'na:] *tr* vsekovati stopnice, napraviti stopničasti teren.

scjalinade [sqali'nade] *f* stopnišče *n*; *No varai vût clâr dut ma une robe o ai capît: chês scjalinadis nu àn fat mancjâ il flât! (Pa 05/07)*.

scjalinut [sqali'nut] *m* ??

scjalminât [sqalmi'na:t], **-ade** *adj* (*neobič.*) vročekrven, vročeglav.

scjalon [sqa'lon] *m* 1. lestev za spuščanje sodov 2. reprezentativno stopnišče.

scjalterî [sqalte'ri:] *tr* odpreti oči, prebuditi, zbuditi; opomniti.

scjalterît [sqalte'ri:t], **-ide** *adj* prebujen; pozoren; opomnjen; streznjen; *Alessandra Guerra, che i osservadôrs plui creançâts a definissin "ostaç" dai potentâts romans e dai nazionaliscj triestins plui scjalterîts (Pa 03/6)*.

scjalute [sqalu'te] *f* 1. demin. od ***scjale*** 2. BOT (*Pimpinella magna Lin.*)

scjamâ [sqa'ma:] ?? *Di consecuence ducj i lavôrs, semenâ, disjerbâ, ~ e vie indenant (SiF 02/1, 31-45)*

scjampâ [sqam'pa:] *tr* izbegati (kaj), uiti, izogniti se; *~ it* 1. bežati, uiti, utekati, izogniti se 2. (iti na določeno mesto) skočiti, leteti (mimo);
~**si** *refl* izogniti se.

scjampade [sqam'pade] *f* 1. beg *m* 2. utek *m*, kratek izlet *m*.

scjampadice [sqampa'ditʃe] *f* beg *m*, pobeg *m*; množičen beg.

scjampanât [sqampa'na:t], **-ade** *adj* OBL zvonast.

scjampe ['sqampe] *f* 1. beg *m*; ***in ~*** na begu 2. rešitev *f*.

scjampe-scjampe ['sqampe] *m* množičen beg.

scjampon [sqam'pon] *m* skok *m*, kratek izlet *m*; ***di ~*** mimogrede, na hitrico, bežno.

scjamponut [sqampo'nut] *m* demin. od ***scjampon***.

scjan ['sqan] *m* peščena sipina (pos. pri reki).

scjanâ I [sqa'na:] *tr* vrat prerezati; ubiti.

scjanâ II [sqa'na:] *tr* → ***discjanâ***.

scjandaç [sqan'datʃ] *m* leseni drog.

scjandule ['sqandule] *f* GRAD (lesena) skodla *f*.

scjantonâ [sqanto'na:] *tr* zaobliti rob; *ma Rita e rivave simpri a ~ pe plui curte. (Sg)*.

scjao ['sqao] *int* (pozdrav) živjo, zdravo.

scjap ['sqap] *m* 1. jata *f* (ptic); *Un ~ di ucei neris a traviersavin il cîl, svolant in rie (Sg)* 2. ČEBEL roj *m* 3. truma *f*, krdelo *n*, skupina *f*; *e à publicât un ~ des contis di fra D. M. Turoldo (Pa 05/04)*; → ***cjap***.

scjapâ [sqa'pa:] *it* uiti, odnesti jo, rešiti se.

scjape ['sqape] *f* → ***scjapin***.

scjapelâ [sqape'la:] *tr* in *refl* → ***discjapielâ***.

scjapielâ [sqapie'la:] *tr* in *refl* → ***discjapielâ***.

scjapin [sqapin] *m* 1. prednjik *m* (pri čevlju) 2. FIG zguba *f*, levak *m*, mojster skaza; *tu sês un ~* si ena zguba.

scjapinâ [sqapi'na:] *it* (*neobič.*) pešačiti, dolgo hoditi.

scjapinade [sqapi'nade] *f* slabo napravljeno delo, fuš.

scjapinant [sqapi'nant] *m* PEJ sodni sluga, vratar *m*, hišnik *m*.

scjapinele [sqapi'nɛle] v: ***in ~*** 1. v nogavicah 2. (*šalj.*) brez prigrizka.

scjapizâ [sqapi'dža:] (*o scjapizi*) *tr* 1. menjati, menjavati, zamenjati 2. → ***cjapizâ***.

scjariâ [sqari'a:] (*o scjarii*) (t. **discjariâ**) *tr* 1. razkladati, razbremeniti 2. izprazniti (puško), izteči se (čas) 3. izliti, dol vreči, odvreči 4. RAČ sneti, naložiti, prenesti (datoteko); *tu puedis ancje ~ programs e musiche (ass3.sanita)*;
~**si** *refl* (od)rešiti, osvoboditi se, izprazniti se.

scjariade [sqari'ade] (t. **discjariade**) *f* 1. iztovarjanje *n*, izkrcavanje *n*, odlaganje *n* 2. FIG praznjenje *n*, polom *m*, poraz *m*.

scjariadôr [sqaria'do:r] *m* → ***discjariadôr***.

scjariadure [sqaria'dure] *f* → ***discjariadure***.

scjariât [sqari'a:t], **-ade** (t. **discjariât**) *adj* razbremenjen; prazen, izpraznjen.

scjarie ['sqarie] *f* izpraznitev *f*; *La ~ neuronâl e à la stesse intensitât (SiF 04/5)*.

scjarnâ [sqar'na:] (t. **discjarnâ**) *tr* 1. ostrgati meso, očistiti meso 2. FIG obubožati, postati reven.

scjarnete [sqar'nete??] *f* → ***stiernete***.

scjarni ['sqarni] *tr* → ***stierni***.

scjarnît [sqar'ni:t], **-ide** *adj* suh, mršav.

scjarpî [sqar'pi:] ?? *Altris le àn judade a ~ i doplons de galete pe bavele di puartâi a Gjinesio Batistute mastri coltrâr di Sante Marie. (Urli)*.

scjars ['sqars] *adj* 1. pičel, reven, boren, skop; *scjarse la leterature relative a altris studis sul argoment. (SiF 02/1, 209)*; *Il motîf di chest ~ svilup de tratazion dai carics di lavôr (SiF 02/1, 209)* 2. srednji, povprečen, slabši (npr. kakovosti) 3. pičle pameti.

scjarsece [sqar'setʃe] *f* → ***scjarsetât***.

scjarsetât [sqarse'ta:t] *f* pomanjkanje *n*; *Cumò la mission e je finide par ~ di vitimis, e i templis de culture taliane a son sierâts, come i templis de istituzion gleseastiche. (BelAlci)*.

scjarsî [sqar'si:] *tr* postati pičel, reven, pomanjkati, poslabšati; skopariti, stiskati.

scjarsizâ [sqarsi'dža:] *it* manjkati, primanjkati, pomanjkati.

scjarsît [sqar'si:t], **-ide** *adj* pičel, reven, slab, skop.

scjarterît [sqarte'ri:t] ?? *Brun Sì, ma ~! E podarès jessi une reson par fâle finide! (Mucci)*.

scjas I ['sqas] *m* sunek *m*, stresljaj *m*, pretres *m*, udarec *m*, ploha *f*; ***a ~*** hipoma, sunkovito, naglo; *e i slungjave une pidade a ~ (teatrodivile)*.

scjas II ['sqas] *m* hrup *m*; *Il vê nomenade la Universitât al faseve un grant ~: a colp si meteve la gjachete e mi invidave a sentâmi. (BrLi)*; ***cence ~*** brez hrupa, bahavosti.

scjassâ [sqa'sa:] *tr* stresati, (pre)tresti; *i corè daûr cu la vôs sô mari, prime di ~ il cjâf cuntune riduçade*.

(Tolazzi); *Dait e us vignarà dât: in' cjapareis in misure buine, cjalcjade, scjassade e incolme di spandi (Bibl-Lc)*; *la tiere e à scjassât e si è spalancade (Patrie 06/1)*; *Al lave cu lis mans scjassant - Andava a mani vuote, oziando. (Verone)*;
~**si** *refl* ganiti se, poskočiti.
scjassâ [sqa'sa:] (t. **cjassâ**) *it* razgrajati, razsajati.
scjassade I [sqa'sade] *f* sunek *m*, stresljaj *m*, stresanje *n*, pretresanje *n*, pretres *m*; *E je rivade la volte di dâsi une ~ (La 07/03)*.
scjassade II [sqa'sade] (t. **cjassade**) *f* hrup *m*, ropot *m*; hrupna zabava.
scjassament [sqasa'ment] *m* sunek *m*, stresljaj *m*, stresanje *n*.
scjassealis [sqase'alis] *m* ZOOL sivi muhar (*Muscicapa striata*).
scjassecode [sqase'kode??] *m* ZOOL ovčarica *f* (*Motacilla flava*); → ***bandule***.
scjassolâ [sqaso'la:] *tr* na rahlo stresti, stresati.
scjasson [sqa'son] *m* nenaden močen sunek; ***a scjassons*** v nenadnih sunkih.
scjassonâ [sqaso'na:] *tr* močno stresti.
scjassonade [sqaso'nade] *f* močen stresljaj *m*, sunek *m*.
scjassôs [sqa'so:s], **-ose** (t. **cjassôs**) *adj* 1. hrupen; veseljaški 2. FIG pozornost vzbujajoč, razburljiv, presenetljiv; *che di ogni bande o vin sot dai voi, di un aretrament ~ e che no si pues ignorâ afat. (Patrie 06/1)*; *Fin cumò, il risultât plui ~ dal "confront" eletorâl (Pa 03/4)*; *Il spieli plui ~ al è chel dal forment. (Pa 03/12)* 3. FIG (barva ipd.) kričeč, živ.
scjassul ['sqasul] (t. **scjassule**) *m* vrsta zapaha v mlinskem grotu.
scjassule ['sqasule] *f* → ***scjassul***.
scjate ['sqate] *f* → ***scjatule***.
scjatolam [sqato'lam] *m* 1. škatle *fpl* 2. konzerve *fpl*; *Stant su la rive si po pescjâ dome scarpis rotis e ~ (glesie)*.
scjatolâr [sqato'la:r] *m* izdelovalec, prodajalec škatel.
scjatolete [sqato'lete] *f* ?? *a mangjavin in fabriche cun scjatoletis, »sandwich« o pûr tal »self-service« de mense. (PauluzzoN)*
scjaton [sqa'ton] *m* 1. pero ptice 2. (*šalj.*) dlaka *f*, kocina *f*.
scjatule ['sqatule] (t. **scjate**) *f* škatla *f*, zabojček *m*; *Il len al jere doprât in edilizie, par fâ mobilie, paladis, scjatulis, botis, traviersinis e ancje struments di musiche (SiF 03/4, 9)*; *Cu la agravant che tantis voltis si riscje di privilegjâ la ~ e i flocuts sul pôc o nuie che al è dentri. (christianromanini 07/04)*.
scjatûr [sqa'tu:r] *m* → ***scatûr***.
scjaturî [sqatu'ri:] *tr* in *refl* → ***scaturî***.
scjavace [sqa'vatʃe] *f* 1. stranska, prečna ulica, pot 2. → ***scjaveç***.
scjavacecuel [sqavatʃeku'ɛl] *m* vratolomnež *m*; drznež *m*.
scjavalcjâ [sqaval'qa:] *tr* → ***scjavalgjâ***.
scjavaç [sqa'vatʃ] v: ***a ~*** → ***scjaveç***.
scjavaçâ [sqava'tʃa:] *tr* 1. zlomiti, preklati, zdrobiti; *(carn.)col compito di "scjaveciâ" (sezionare) la pianta, (don)* 2. prečkati; *chei che a varessin di ~ la Cjargne e lis Valadis dal Nadison (Pa)*; ***~ la strade*** prečkati cesto; *~ it* v stran speljati; s poti kreniti.
scjavaçade [sqava'tʃade] *f* 1. razkosanje *n*, razklanje *n* 2. AGR omejek *m* (njive).
scjavaçât [sqava'tʃa:t], **-ade** *adj* ločen, razdeljen, razkosan, razdrobljen.
scjavaçon [sqava'tʃon] v: ***a ~*** → ***scjaveç***.
scjavaçum [sqava'tʃum] *m* (*redko*) veliko razkosanje, razklanje, drobljenje.
scjavalç [sqa'valtʃ] v: ***a ~*** tu in tam, občasno, neredno, spontano.
scjavalgjâ [sqaval'ǵa:] *tr* 1. razsedlati, s konja vreči 2. FIG spodriniti, preriniti; 3. (zid ipd.) preskočiti; preplezati; *o vevin di scjavalgjâ une montisele - (Enrico)*; *ad ôr des grandis tratis di comunicazion che a scjavalcjavin lis Alps. (La 06/3)*.
scjavece [sqa'vetʃe] *f* → ***scjavace***.
scjaveç I [sqa'vɛtʃ] *m* lahko vino, vodeno vino; patočno vino.
scjaveç II [sqa'vɛtʃ] v: ***a ~*** poprek, počez; *un fossâl a ~ ta un cjamp masse piçul (Mar)*.
scjaveçâ [sqave'tʃa:] *tr, it, refl* → ***scjavaçâ***.
scjaveçade [sqave'tʃade] *f* → ***scjavaçade***.
scjavelâ [sqave'la:] *tr, refl* → ***discjavelâ***.
scjavle ['sqavle] *f* ANAT (*neobič.*) lopatica *f*; → ***palete***.
scjele [sqave'la:] *f* → ***stiele***.
scjepolate [sqepo'late] *f* → ***scjaipolate***.
scjepolon [sqepo'lon] *m* → ***scjaipolon***.
scjepule ['sqɛpule] *f* → ***scjaipule***.
scjernete [sqer'nete??] *f* → ***stiernete***.
scjerni ['sqerni] *f* → ***stierni***.
scjif ['sqif] *m* 1. žitna mera, mera za žito 2. enosedežni čoln, šalupa *f*.
scjinche ['sqinke] *f* (pos. v *pl*) frnikola *f* (igrača za otroke); (*bolj obič.*) → ***balute***.
scjinfâ [sqin'fa:] *tr* odmakniti, odmikati, prezirati; ~**si** *refl* izmakniti se, izmuzniti se.
scjinfe ['sqinfe] *f* (pos. v *pl*) (*neobič.*) ??
scjinfon [sqin'fon] *m* zabušant *m*, lenoba *f*; *i publics dipendents che a scugnin sopuartâ, cun vergogne, di sedi considerâts dai scjinfons, voie di fâ nuie (Pa 05/12)*.
scjoc ['sqɔk] *m* pok *m*, tlesk *m*.
scjocâ [sqo'ka:] *it* počiti, pokati; tleskniti; ***~ cu la scorie*** pokati z bičem.
scjocade [sqo'kade] *f* pokanje *n*, tleskanje *n*.
scjonele [sqo'nele] *f* kovinski obroč, trkalo.
scjuc ['squk] *m* skok v vodo (plavalcev).
scjuî [squ'i:] *tr* → ***scjuvî***.
scjuvâ [squ'va:] (t. **scjuvî**) *tr* izogniti se, izogibati se; *O scjuvavi la soference e ogni sorte di dolôr. (Bel)*; *e la cause denant de opinion publiche e lôr si sintivin sigûrs di vê scjuvât un riscjo mortâl. (Bel)*.
scjuvî [squ'vi:] (*o scjuvis*) *tr* izogniti se, izogibati se.
sclabaç [skla'batʃ] (*pl* [skla'bats]) *m* 1. (t. FIG) packa *f*, zamazek *m*, packarija *f*; *massime dai miei sclabaçs no jeri mai avâr cun nissun* mojih risb (packarij) 2. neumnost *f*, norost *f*; *che no salti fûr cualchi marachele o cualchi ~ de zoventût!* ; → (*bolj obič.*) ***sbegaç***.
sclabaçâ [sklaba'tʃa:] *tr* 1. (t. FIG) zamazati, (s)pacati, packariti; *o sclabaci cualchi viers di pôc afâr* 2. onesnažiti (pes); *par no mi ~ soi lest a alçâ la gjambe*; *~ it* (vino ipd.) izliti se, razliti se; *cui al vûl vêlu nostran e cui forest; no abadin se al sclabace: lu spandin sul mantîl...*
sclabaçot [sklaba'tʃot] *m* zakotni pisun *m*; *cheste solene antifone imbote a fasè pierdi al ~ la bussule*.

sclaçâ [skla'tʃa:] ?? *ma a viodile di gnot cun chês struturis maestosis e fâs l'efiet di une citât titaniche pronte a ~ti. (Pa 05/07)*.

sclâf I ['skla:f] (*pl* ['skla:fs] ['skla:s]) *adj* suženjski; ***vivi di ~*** živeti kot suženj; ***zuiâ di sclâfs*** igrati se roparje in žendarje;
~ *m* suženj *m*, hlapec *m*; ***cumierç dai sclâfs*** trgovanje s sužnji; *Tal Sîscent, però, a son lis potencis mercantîls protestantis che a procurin di cjapâ il monopoli assolût dal cumierç dai sclâfs. (Pa 02)*.

sclâf II ['skla:f] (*pl* ['skla:fs] ['skla:s]) *adj* 1. slovanski; *Il Friûl, crosere di 3 antighis civiltâts, la latine, la todescje e la sclave,(Pa)*; *tacade mil e 300 agn indaûr, di "cerniere" fra mont latin e mont ~.(Pa)*;
2. slovenski;
~ *m* 1. Slovanščina *f* 2. Slovenščina *f*;
→ ***slâf, sloven***.

Sclâf ['skla:f] (*pl* ['skla:fs] ['skla:s]) *m* 1. Slovan *m*; *Arnefrît al domandà jutori ai Sclâfs*; ***sclâfs alpins*** alpski Slovani; *daspò de vanzelizazion dai sclâfs alpins (Pa 05/12)* 2. Slovenec *m*;
→ ***Slâf, Sloven***.

sclafagnâ [sklafa'ña:] *tr* 1. (t. **~ sul cûl, ~ il cûl**) dati po riti, po zadnjici nabiti; *se nol jere lui, siôr dotôr, i varès sclafagnât ben o no mâl il cûl* 2. FIG biti, udariti, (pri)zadeti; *che il Signôr al ju sclafagne.*

sclafagnade [sklafa'ñade] *f* batine *fpl* (po zadnjici), plosk po riti.

sclagn ['sklañ] *adj* 1. suh(oten), mršav, shujšan, osušen, tenak; *A son pagjinis sclagnis, ma di indulà che al spiche la situazion di vite (Pa 02)*; ***a panze sclagne*** s praznim trebuhom; *chê flamute sclagne*; ***deventâ plui ~*** shujšati; *zovins che nus àn rispuindût al cuestionari a àn cirût tal ultin an di fâ alc par deventâ plui sclagns (SiF 03/4, 147)* 2. siromašen, reven, beden, skromen; *pe sclagne pension anue di cincmil ducâts*; ***~ di*** reven česa, osiromašen; *oh Cjargne, tiere sclagne di omps e cence vin!*; *Dulà ese, in Italie une regjon plui sclagne de nestre sul cont des miezis riis?(Pa)*.

sclagnece [skla'ñɛtʃe] *f* suhost *f*, mršavost *f*; tenkost *f*; bednost *f*, skromnost *f*.

sclagnî [skla'ñi:] (*o sclagnis*) *tr* 1. hujšati 2. (s)tanjšati, pomanjšati 3. (o)siromašiti;
~**si** *refl* po-, osušiti se, stanjšati se; *i ponts de scriture si sclagnissin in cifaris*.

sclampe ['sklampe] *f* dolga lesena prekla, treska (zakuriti ogenj); *o pensavi a cui che o ves di dâje prime jù pe creste cheste s(c)lampe di cjastenâr*.

sclap ['sklap] *m* razpoka *f*, špranja *f*, razpora *f*; *e il mûr grîs in ca e in là sg(r)umbulât e a sclaps.*; *la puarte a bocons e il mur grîs in ca e in là sgumbulât e a sclaps, si capive subit che jere di un puaret.(scf)*;

sclapâ [skla'pa:] *tr* (raz)cepiti, (raz)klati; *tiere che il soreli al sclape*;
~**si** *refl* razpokati, razklati se; *brusade la tiere si sclape par dut.*; *La cinise si alçave, 'e rodolavin jù lis boris, cà e là si sclapave il grum. Chel altri frut, cul so stec (scf)*.

sclapadure [sklapa'dure] *f* 1. cepitev *f*, cepljenje; *Lens e Cjarbons. ~ e Seadure a Machine* 2. razpoka *f*, špranja *f*; *a son po i mûrs ducj plens di sclapaduris.*; *Ma, animutis, a son contentis di cisicâsi par une ~ dal Mûr. (ShW)*.

sclapât [skla'pa:t], **-ade** *adj* 1. razpokan, razcepljen, razklan; *da cjâf dal fûc, dongje i lens sclapâts* 2. počen (kozarec ipd.); *la muraie e jere sclapade e no si podeve plui tirâ a lunc; Baste vierzi il televisôr a ogni gambiament di timp, cu la tiere arsinide e sclapade, cui flums che a esondin a ogni slavin (Pa 02)* 3. ARH odločen, razločen, ločen;
e chei altris ce fasarano di chê maserie une volte dispueade e sclapade fra divisions e barufis? (PauluzzoN)

sclapeçocs [sklape'tʃoks] *m* 1. drvar *m*, cepilec (drv) *m*; *Enea, cuntune manarie di dôs mans jere fra ducj il re dai ~*; → (*bolj obič.*) ***taielens, boscadôr*** 2. FIG neotesanec *m*, zagovednež *m*, tepec *m*, bebec *m*; *a àn pôre di semeâ sclapeçocs, int indaûr e ignorante (La 06/1)*
3. FIG nesposobnež *m*, ničvrednež *m*, mojster skaza *f*, češki mojster *m*; *un ciroic ~, boie malpratic*.

sclarî [skla'ri:] (*o sclaris*) *tr* 1. razjasniti, razsvetliti, zvedriti; *Bastian al sclarì la stale cul ferâl che i pincjulave de man*; ***~ la vôs*** *?? ;* ***~ il voli*** FIG uživati pri gledanju, odpočiti si oči, pasti oči; *si fermavin su la puarte a ~ il voli cun Zisute*. 2. FIG razjasniti (zadevo), razložiti, pojasniti; *Checo mi à sclaride la istorie*; *No dutis lis esitancis su la organizazion teritoriâl di chest spazi a son stadis ancjemò sclaridis (Pa)* 3. (z)redčiti;
~ *it* (npr. vreme) razjasniti se, razsvetliti se; *il timp al sclarìs*;
~**si** *refl* 1. razživeti, zvedriti se; *done Lise si sclarive in chê gnove companie e tornave a imbastî un sium che i plaseve* 2. (*tudi recipr.*) razjasniti se, pojasniti se, postati jasno; *tu devis ~ti cumò, se nò...*; *Si è sclaride intant la posizion de Leghe Nord inte Zonte comunâl di Udin (O)*.

sclaride [skla'ride] *f* svetlost *f*, jasnina *f*; *la prime ~ da la albe*.

sclarificazion [sklarifikatsi'on] *f* razjasnitev *f* (t. FIG), obrazložitev *f*; *Leghe Nord Friûl: incuintri di ~ (O)*.

sclariment [sklari'ment] *m* razjasnitev *f* (t. FIG), obrazložitev *f*; *fats dal plui grant studiât dal monument, il norvegjês Torp, a àn puartât un ulteriôr ~ de situazion (Pa)*.

sclarissâ [sklari'sa:] *tr* razjasniti, pojasniti; *S'and è alc altri di dî, si lu sclarissarà te semblee ordenarie. (Bibl-Az)*.

sclarît [skla'ri:t], **-ide** *adj* pojasnen, razjasnen; *si viôt Bologne a çampe di lontan sclaride di un biel soreli ormai jessût dal nûl.*; *Sclaride ancje la vicende Cecotti cu la Leghe (O)*.

sclaueç [sklau'ɛtʃ] → ***sclavueç***.

Sclaunic [sklau'nik] *kr.i m* (Listize) Sclaunicco; *a scomence a popolâsi di paisuts che e àn un non sclâf: .., ~, Samardencje.. (JM)*// (< slov.).

Sclavanie [sklava'nie] *kr.i. f* HIST Slovenija *f*; *intant che te part furlane sot la Austrie a forin clamâts unevore di contadins de ~. (Storie)*; → ***Slovenie***.

sclave ['sklave] *f* narodni ples soroden mazurki; *al bale sclavis, valz e minuè*.

Sclave ['sklave] *f* 1. Slovanka *f* 2. Slovenka *f*; *co i vevin metût il corpet lis infermieris i levin dongje a cheste sclave e i disevin "cudicia precleta" (Urli)*.

sclavine [skla'vine] *f* obleka *f* (romarska, puščavniška); *la nêf: une buine ~ che a difint i forments dai vints inglaçâts*.

sclavisim [skla'vizim] *m* suženjstvo *n*; *E la storie dal ~ nordmerecan no pues jessi distacade di une suaze religjose calviniste e fondamentaliste. (Pa 02)*.

sclavistic [skla'vistik], **-iche** *adj* suženjski; *Lis primis obiezions religjosis a lis teoriis razistichis e sclavistichis lis vin cui Quacker, cui Mennonits..(Pa 02)*.

sclavitût [sklavi'tu:t] *f* sužnost *f*, suženjstvo *n*, hlapčevstvo *n*; *Daûr de ~ dai neris e dal distermini dai indians (Pa 02)*; *Tant e tant, la ~ no je mai stade abolide. (Pa 02)*.

sclavizâ [sklavi'dza:] *tr* slovanizirati; slovenizirati; *O ài let su la riviste dai Slovens di Italie che la provincie di Gurize e volarès ~ ancje Cormons, Mosse, Lucinins, St. Laurinç e altris comuns furlanofons! (Pa 03/6)*.

sclavon [skla'von] *m* 1. HIST Slovan v beneški republika; *doi Sclavons, fradi e sûr* ; *e par agns sindic di Špeter/Sant Pieri dai Sclavons, Marinig al è di une dade president de Comunitât montane* 2. severni vzhodni veter; *al veve soflât jù des monts chel ~ intosseât.*

Sclavons [skla'vɔns] *kr.i m* → ***Sant Pieri Dai ~***.

Sclavons [skla'vɔns] *kr.i m* (Cordenons) Sclavons.

sclavueç [sklavu'ɛtʃ] v: ***lâ in ~, cjaminâ in ~*** po strani iti; *Vignût leve in ~; in zornade al va a scuare*; ***ni par dret ni par ~*** na noben način; *nol po cucâlu ni par dret ni par ~*.

sclavueçâ [sklavue'tʃa:] *tr* (*redko*) zalučati, zagnati; *se no àn un fregul di religjon, jo ju sclavueci fûr dal porton*.

sclendar ['sklɛndar] *adj* 1. (telo ipd.) tenek, droben, suhljat; *E jere di fisic ~, il cuel sutîl, lis manutis di frute. (BrLi)* 2. (glas) vreščeč, prediren, medel, slaboten, tenek; *In chel e sune sclendare e scriule une campanele. (ShW)*.

sclendare ['sklɛndare] *f* (za korbe, pletenine) palica *f*, letvica *f*, trska *f*, drobec lesa.

sclerosi [skle'rɔzi] *m* MED skleroza *f*; *la ~ multiple* multipla skleroza.

sclerotic [skle'rɔtik], **-iche** *adj* sklerotičen; *e je cetant significant de viertidure pluralistiche in cjamp culturâl di chescj agns e de vision vivarose, no sclerotiche, no parziâl, des cjossis de culture (La Leter)*.

sclesâ [skle'za:] *tr* razcepiti, razdrobiti, razklati; okrušiti.

sclese ['skleze] *f* iver *m*, treska *f*; drobec *m*; košček *m*, rezina *f*; *Il 28 al ven colpît di une schrapnel al pet e une ~ i ferìs une gjambe. (SiF 02/1, 155-165)*; *o ai cjatât un che al jere daûr a cjapâ sù par strade sclesis de sô moto.. (christianromanini 07/04)*; ***~ di canele*** ščepec cimta; *500 gr di zucar, 74 fuees di jerbe Luise, une ~ di canele, 3 clauts di garoful, un tic di osmarin (Natisone/furlanis)*.

scleson [skle'zon] *m* velika treska.

sclet ['sklɛt] *adj* 1. preprost, enostaven, skromen, zmeren; 2. naraven, čist, pristen, zdrav; ***aghe sclete*** navadna voda; ***cafè ~*** črna kava; *un furlan ~* pristna furlanščina 3. odkrit, zvest, pošten; *Alore Pauli e Barnabe a disin net e ~ (Bibl-Az)*; *al à fevelât ~ (Uniud)* govoril je odkrito; *in mût diret e ~* na neposredni in odkriti način 4. hiter, uren, gibčen;
~ adv hitro, pri priči, takoj, v trenutku;
~ m trenutek *m*; ***intun ~*** v trenutku.

scletece [skle'tɛtʃe] *f* preprostost *f*, enostavnost *f*, skromnost *f*, zmernost *f*; pristnost *f*, naravnost *f*.

scletementri [sklete'mentri] *adv* preprosto, enostavno, skromno, zmerno; naravno, pristno.

sclibe ['sklibe] *f* (*redko*) PEJ vrsta *f*, rod *m*, pasma *f*, sorta *f*, tip *m*.

scliç ['sklitʃ] (*pl* ***scliçs*** ['sklits]) *m* 1. brizgalka *f* 2. MED brizgalka *f*, inekcija *f* 3. meh *m*, črpalka *f* (za plin, zrak).

scliçâ [skli'tʃa:] *tr* (o)brizgati, oškropiti, pršeti, špricati; *altris voltis invezit o scliçavin i balins par fâ un sbrodacj scûr o disevin che al jere ingjustri (MazzonIol)*;
~ it brizgniti; škropiti.

scliçade [skli'tʃade] *f* brizganje *n*, brizg *m*; ***~ di pantan*** blatni brizg *m*, blatni madež *m*.

scliçot [skli'tʃɔt] (t. **sclipot**) *m* brizgalka *f*; puhalka *f*.

scliçotâ [sklitʃo'ta:] *tr* (o)brizgati, vbrizgavati, oškropiti, pršeti, špricati; *un mâr vert di mediche, strafuei e grame, apene scliçotât dal latisin de barburice, (Mar)*.

scliçote [sklitʃo'ta:] *f* (*šalj.*) žaba *f*.

sclincar [sklin'kar] *m* → ***clincar***.

sclip ['sklip] *m* 1. ***un ~*** en požirek, nekaj malega, majčkeno; *dulà che si fevele anglês, francês e salacor ancje un ~ di talian (Pa)*; ***a ~*** po požirkih; 2. (t. **scliput**) klofuta *f*.

sclipâ I [skli'pa:] *tr* (o)škropiti, (o)brizgati.

sclipâ II [skli'pa:] *tr, refl* → ***sclipî***.

sclipî [skli'pi:] *tr* mlačen postati, malo se ogreti. → ***inclipî***;
~si

sclipign [skli'piñ] *m* brizg *m*, pršavica *f*; *e o pues volêi ben nome a chê tiere che o ai lassât, là che a son restâts i sclipigns dal gno sanc (Urban)*.

sclipignâ [sklipi'ña:] *tr* (po-/o-)škropiti, (o)brizgati, zmočiti; *a ridevin se par câs la aghe lis sclipignave (MazzonIol)*;
~ it 1. brizgniti, curniti 2. (dež) rositi.

sclipignadôr [sklipiña'do:r] *m* 1. pršilnik *m* 2. REL kropilo *n*.

sclipot [skli'pa:] *m* → ***scliçot 2.***

sclocjâ [sklo'qa:] *tr* 1. stresti, stresati (zabojček, hranilnik ipd.);
~ it cvrčkati; (voda) pljuskati; → ***clocâ***.

sclofâ [sklo'fa:] *tr* ličkati koruzo; → ***scartossâ***.

sclofe ['sklɔfe] *f* (pos. v *pl*) koruzno listje; → ***scartòs, scus***.

sclontenâ [sklonte'na:] *tr* močno stresti;
~si *refl* stresti se močno.

sclontenament [sklontena'ment] *m* močen tresljaj; močno tresenje.

sclop ['sklɔp] *m* 1. pok *m*, izbruh *m*, eksplozija *f*, trušč *m*, udarec *m*; ***dâ un ~*** počiti, poginiti, umreti; ***~ de scorie*** udarec z bičem; *..(cjavâi) il lôr sglinghinâ e i sclops de scorie si sintiviju di lontan. (Sg)*; ***~ de vuere*** izbruh vojne; *1914 fint al ~ de grande vuere. (eltomat.it)* 2. velik kos (lesa ali drugega materiala); izstrelek *m*, bomba *f* 3. puška *f*; ***un ~*** lepotica *f*; ***a ~*** bliskovito. 4. ***sclops*** BOT mehurka *f*, laška leča *f*, turška leča *f* (*Colutea arborescens*);
~ adj ***bot e ~*** odenkrat, v mahu; *une domande bot e ~ (Uniud)*; *Chestis aghis e vegnirin a mancjà di bot e ~ te seconde metât dal IV secul (Vichi)*.

sclopâ [sklo'pa:] *it* 1. počiti, razpočiti se, raznesti, razleteti, eksplodirati; ***~ di salût*** pokati od zdravje, biti zdrav kot riba; *Ancje il purcit, biât, al sclope di salût. (glesie)* 2. crkniti, umreti 3. razcvesti se; odpreti se (cvet); ***~ fûr*** izvirati (iz), izhajati (iz).

sclope ['sklɔpe] *f* puška *f*, lovska puška *f*; ***stâ cu la ~ a la muse*** FIG ; ***un tûr di ~, un colp di ~*** strel s puško; ***~ di cjace*** lovska puška.

sclopecûr [sklope'ku:r] *m* žalost *f*, bolečina *f*, hudo *n*; *A recitâlu lu si snature dal dut e guai se no lu si cjante in glesie a ~ (glesie)*.

sclopet [sklo'pɛt] *m* 1. mala puška *f*; → ***sclopete*** 2. (pos. v *pl*) popcorn *m*, popovka *f*.

sclopetâ [sklope'ta:] *it* 1. prasketati 2. tleskniti s prsti 3. pokati z bičem;
~ *tr* 1. pokati bič 2. zadeti s streljanjem.
sclopetade [sklope'tade] *f* streljaj *m*, strel *m*.
sclopetament [sklopeta'ment] *m* prasketanje *n*, ropot, ropotanje *n*.
sclopete [sklo'pɛte] *f* streljajček *m*.
sclopetin [sklope'tin] *m* 1. orožar *m*; izdelovalec orožja, trgovec z orožjem 2. BOT → ***sclopit***.
sclopeton [sklope'ton] *m* pok *m*, tresk *m*; eksplozija *f*.
sclopit [sklo'pit] *m* BOT lepnica *f* (*Silene*).
sclopon [sklo'pon] *m* 1. BOT nagelj *m*, klinček *m* (*Dianthus caryphyllus*) 2. ***un ~*** FIG (otrok ipd.) rožica *f*, luštkan, srčkan otrok.
sclops ['sklɔps] *mpl* → ***sclop 4.***
scloteâ [sklote'a:] *it* odločiti, odklopiti, izklopiti;
~ *tr* razbiti, razdejati, sneti s tečajev.
scloteât [sklote'a:t], **-ade** *adj* 1. odklopljen, izklopljen; ločem, odločen; iz tečajev snet; razbit 2. FIG prostaški, neotesan.
scludi ['skludi] (*sclût, scludis, sclût,* p *scludût/sclut*) *tr* 1. izsušiti, izsuševati, izprazniti (vodni žleb ipd.) 2. ***~ di flât*** jemati sapo;
~**si** *refl* 1. izsušiti se, izprazniti se 2. ***~si di flât*** ostati brez sape.
sclufât [sklu'fa:t] *adj* accuccia??; *e palidut il nini al ven fûr curint e sclufât tal glerin al matièa bessôl c'un gamelot lusint. (Pasolini).*
sclupâ [sklu'pa:] *tr* skriti, skrivati, prekriti, prekrivati, zadelati; (bolj obič.) → ***platâ, taponâ, scuindi***.
sclupidonis [sklupi'donis] v: ***zuiâ di ~*** igrati se skrivalnice, skrivati se; (bolj obič.) → ***zuiâ di scuindisi***.
sclusan [sklu'zan] *adj* nanaša se na Kluže;
~ *m* prebivalec Kluž, Klužan *m*.
sclusat [sklu'zat] *m* predel v hlevu za mlado živino.
scluse ['skluze] *f* GEO soteska *f*; *intune sorte di " ~ " jenfri il Tiliment (Leng).*
Scluse ['skluze] *kr.i f* Kluže *fpl* (IT Chiusaforte, DE Klausen) (Ud); *Pai agns che a vegnin o vin intal cjâf di fâ jessî lavôrs su Buri, ~ (Pa 02).*
Scluse ['skluze] *kr.i f* (Scluse) Chiusavecchia.
scluset [sklu'zɛt] *m* zatvornica *f* (kanala).
sclusîr [sklu'zi:r] *adj* neveden, zaostal, nazadnjaški; *al ven beromai considerât un ategjament ~ (Pa)*; *sul cont de richieste di autonomie, nus disin di no. Nô sclusîrs? Pitost rinovadôrs. (La 07/03).*
sclusivitât [skluzivi'ta:t] *f* izključnost *f*; *nol po fâ di mancul di considerâ il toc di fonde che al dîs a clâr dal dirit dal propietari propit in chê plenece e ~ che lui al po "gjoldi e disponi" des sôs robis (Pa Vicinia).*
scoc ['skɔk] *m* zgornji del klobuka; klobuk *m*.
scocje ['skɔqe] *f* IRON ponošen, star klobuk.
scocjin [sko'qin] *m* (duhovniška) čepica *f*.
scocolâ [skoko'la:] *tr* → ***discocolâ***.
scodaròs [skoda'rɔs] (t. **codaròs**) *m* ZOOL rdečeperka *f*, pogorelček *m* (*Sylvia phoenicurus*); ***~ di montagne*** (*Monticola saxatilis*); ***scodarossin*** (*Sylvia tithys*).
scodarossin [skodaro'sin] *m* → ***scodaròs***.
Scodevacje [skode'vaqe] *kr.i f* (Cervignan) IT Scodovacca.
scodolâ [skodo'la:] (*o scodoli* [sko'dɔli]) *tr* stresati, (pre)tresti.
scodolade [skodo'lade] *f* stresanje *n*.
scodolon [skodo'lon] *m* stresanje *n*; zmig *m*, zmigovanje *n*.
scodoròs [sqatu'ri:] → ***scodaròs***; *Scjampait, scjampait, fantatis, che al ven il ~ (sf).*
scoet [sko'ɛt] *m* → ***scovet 2.***
scoi ['skɔi] *m* skala *f*, pečina *f*; *tant che, a ricuart di chest event, si de il non dal poete a un ~ che al da sù (consorziocastelli)*; ***finîle sui scois*** končati na pečinah; *Cu la pôre di lâ a finîle sui scois, a molarin jù par daûr cuatri ancuris (Bibl-Az).*
scoiere [sko'iɛre] *f* pečevje *n*, čeri; *Ti impensistu di chê volte che o jeri sentât suntune ~ par scoltâ une sirene in grope di un delfin (ShW).*
scoionâ [skoio'na:] *tr* VULG ponižati; omalovaževati.
scoionament [skoiona'ment] *m* ponižanje *n*, omalovaževanje *n*.
scôl ['sko:l] *m* metlica *f*.
scolâ [sko'la:] *tr* odcejati se, izpiti do dna, izprazniti, napajati se; *Fâlis cuei e ~les cuanche a son ancjemò durutis. (Natisone/furlanis)*;
~**si** *refl* teči, izteči, iztekati, odteči, odtekati; ***~si di flât*** biti brez sape; ***~si di sanc*** izkrvaveti; ***~si di lagrimis*** bridko jokati; ***~si di fuarcis*** izgubiti moči.
scolade [sko'lade] *f* pitje *n*, žlampanje *n*, popivanje *n*.
scoladice [skoladi'tʃe] *f* žlindra *f*.
scoladiç [skola'ditʃ] *m* → ***scoladice***.
scoladôr [skola'do:r] *m* odtok *m*; odtočna cev *f*.
scoladure [skola'dure] *f* odcejanje *n*; izcedek *m*, odcedek *m*; *si cjareçave e si slissave il sen, slargjant simpri di plui la ~ a ogni passade di dets. (Daidussi).*
scolament [skola'mɛnt] *m* 1. odtekanje *n*; odcejanje *n* 2. popivanje *n*, pitje *n* 3. MED iztok *m*, kapavica *f*, gonoreja *f*.
scolarizazion [skolaridzatsi'on] *f* → ***scuelarizazion***.
scolastic [sko'lastik], **-iche** *adj* 1. ŠOL šolski; ***an ~*** šolsko leto; ***il calendari ~*** šolski koledar; ***ispetôr ~*** šolski inšpektor; ***ufici ~*** šolski Urad, Urad za šolstvo *(Pa)* 2. FILOZ sholastičen;
~ *m* 1. FILOZ sholastik *m* 2. sholast *m*, (srednjeveški) učitelj *m* 3. JUR razlagalec *m*, komentator *m*.
scolastiche [sko'lastike] *f* sholastika *f*.
scolastichementri [skuelastike'mentri] *adv* 1. ŠOL šolsko 2. FILOZ sholastičen.
scolât [sko'la:t], **-ade** *adj* 1. odcejan; izpraznjen; izpit, brez ene kapljice 2. FIG izčrpan, končan, na koncu (z močmi).
scoline [sko'line] *f* → ***scouline***.
scolmadôr [skolma'do:r] *m* *??*
~ *adj* *Di fat tai prins agns '90 dal secul a pene passât la Regjon e à volût fâ a ogni cost un canâl ~ (Patrie 06/1)*; *e/o di fâ un cjanâl ~ tai contors di Tisane. (Pa 03/4)*
scolorî [skolo'ri:] *tr* → ***discolorî***.
scolorît [skolo'ri:t], **-ide** *adj* 1. → ***discolorît*** 2. FIG brez življenja, enoličen, pust.
scoltâ [skol'ta:] *tr* poslušati; uslišati; prisluškovati; *comunitâts furlanis tal mont che ogni setemane a puedin lei e ~ il nestri GR in rêt. (O)*; *e dopo chel altri o lin a ~ il sermon (Pa)*;
~**si** *refl* slišati se; *in Friûl si fevele furlan e si lu scolte, si cjacare, si comuniche (Pa)* se govori, se ga sliši.
scoltabil [skol'tabil] *adj* slišen; *Fin a lis trasmissions real audio scoltabilis sul nestri sît internet (O).*

scoltadôr [skolta'do:r] (t. **scoltant**) *m* poslušalec *m*: *L'ûs de lenghe furlane, il bon palinsest gjornalistic e musicâl, la partecipazion direte dai scoltadôrs (O); di 364 mil spetadôrs di telegjornâi e di 177 mil scoltadôrs di radiogjornâi. (Pa).*
scoltant [skol'tant] *m* → ***scoltadôr***.
scolte ['skolte] *f* poslušanje *n*; ***dâ ~*** prisluhniti; *lavâ ben e no dâ ~ ni a massariis ni a fantats*; ***stâ in ~*** poslušati.
scomâ [sko'ma:] *tr* 1. tolči, mlatiti (žito) 2. FIG grdo ravnati, trpinčiti.
scomade [sko'made] *f* 1. udarec *m* (s palico); mlatenje *n* (žita) 2. ***cjapâ une ~*** biti tepen, dobiti batine; ***dâ une ~ a*** močno udariti.
scomât [sko'ma:t], **-ade** *adj* FIG potolčen, zbit.
scombati [skom'bati] (*o scombat*, p *scombatût*) *it* 1. utruditi se, trpinčiti se, izčrpati se 2. → ***combati***.
scombuiâ [skombui'a:] *tr* (*neobič.*) zmešati, spraviti v nered.
scombuiât [skombui'a:t], **-ade** *adj* (*neobič.*) zmešan, v neredu.
scombussâ [skombu'sa:] *tr* zmešati, spraviti v nered.
scombussulâ [skombusu'la:] *tr, refl* → ***scombussâ***.
scombussulament [skombusula'mɛnt] *m* zmešnjava *f*, nered *m*.
scomedâ [skome'da:] *tr* → ***discomedâ***.
scomençâ [skomen'tʃa:] *tr* začeti;
~ it začeti se;
~**si** *refl* začeti se; PROV *Mai no si scomence e mai no si finìs. (ProvBr)*;
→ ***començâ***.
scomençament [skomentʃa'ment] *m* začetek *m*.
scomesse [sko'mɛse] *f* stava *f* (igra); *e i pâi mieç infraidîts a stavin ancjemò in pîts par ~ (MazzonIol)*.
scometi [sko'mɛti] (*o scomet*, p *scometût*) *tr* staviti; *o scomet il cuel, che* stavim glavo, da.
scomodâ [skomo'da:] *tr* → ***discomodâ***.
scomodât [skomo'da:t] *adj* → ***discomodât***.
scomoditât [skomodi'ta:t] *f* neudobnost *f*, neprijetnost *f*; *A restaran par simpri dome che un ricuart la ~ di spostaments di un puest in chel altri de citât (Patrie 06/1)*.
scompagnâ [skompa'ña:] *tr* → ***discompagnâ***.
scomparî [skompa'ri:] *it* → ***discomparî***.
scompart [skom'part] *m* razdelitev *f*, razdeljevanje *n*; ločitev *f*, ločevanje *n*.
scompartî [skompar'ti:] (*o scompartis*) *tr* 1. porazdeliti; *I foncs presints sui grans a son stâts scompartîts in doi grups. (SiF 02/1, 31-45)*
2. ločiti, deliti, razločevati.
scompartiment [skomparti'mɛnt] *m* 1. oddelek *m*, razdelek *m* 2. ADMIN območje *n*.
scomponi [skom'pɔni] *tr* razstaviti, razčleniti, razkrojiti; razdejati;
~**si** *refl* zmesti se, zbegati se.
scomposizion [skompozitsi'on] *f* razstavitev *f*, razkroj *m*; *Daûr des definizions che a son stadis dadis culì di sore, la ~ dai ponts di Brier e je che ca: (SiF 02/2, 39-58)*; *si pues fâ di mancul di considerâ successivis scomposizions di E2 (SiF 03/4, 47-59)*.
scomuniche [sko'munike] *f* REL izobčenje *n*; *Un gjest, un non, une ~, une roture e jemplarès il vueit di tantis peraulis inutilis. (Pa 03/2)*; *e je rivade la ~ dal Sant Ufizi (Bel)*.
scomunicjâ [skomuni'qa:] (*o scomunicji* [skomu'niqi]) *tr* REL izobčiti.
scomunicje [sko'muniqe] *f* → ***scomuniche***.
scomut ['sk mut], **-ude** *adj* → ***discomut***.
sconciertâ [skontʃier'ta:] *tr* in *refl* → ***sconzortâ***.
sconclusion [skonkluzi'on] *f* *??*
sconclusionât [skonkluzio'na:t], **-ade** *adj* neodločen, neurejen; *vuere sconclusionade e cence risultât pal possès di chê fuartece (JM)*.
sconcuardie [skonku'ardie] *f* → ***disconcuardie***.
sconfuart [skonfu'art] *m* → ***disconfuart***;
intes sôs poesiis al da cuarp al dolôr coletîf cun peraulis di ingòs e sconfuart. (La 06/3)
sconfuartâ [skonfuar'ta:] *m* → ***disconfuartâ***.
sconsacrât [skonsa'kra:t], **-ade** *adj* onesveščen, oskrunjen; *cjanton ~ dal simitieri, a son sfurtunâts ancje dopo muarts (Bel)*.
sconseâ [skonse'a:] *tr* → ***disconseâ***.
scont ['skɔnt] *m* odplačilo *n*; popust *m*, skonto *m*; ***fâ benzine*** *dongje Vencò, li che o levi a fâ benzine cuant che no vevin i sconts. (christianromanini 07/04)*
scontâ [skon'ta:] *tr* odplačati; ***~ la pene*** odsedeti kazen.
scontentâ [skonten'ta:] *tr* → ***discontentâ***.
scontrâ [skon'tra:] (t. **scuintrâ**) *tr* srečati;
~**si** *refl* srečati se; ***scontrâsi cun*** srečati se s.
scontradure [skontra'dure] *f* očaranje *n*, urok *m*.
scontre ['skɔntre] *f* 1. zareze v lesu, ki spominjajo na opravljana dela 2. TRG račun *m*, listek *m*.
scontri ['skontri] *m* 1. srečanje *n* 2. dogodek *m*; spopad *m*; → ***incuintri***.
scontrin [skon'trin] *m* TRG račun *m*, listek *m*; ***~ fiscâl*** *Nissun no si è mai insumiât di fâ taponâ ju musciulins di ledan o di domandâ un ~ fiscâl a di chê int (Pa 03/8)*; → ***scontre***.
scontrôs [skon'tro:s], **-ose** *adj* 1. trpek, rezek, oster 2. obstojen, neobčutljiv 3. (teren) neraven.
sconvenience [skonveni'ɛntʃe] *f* neprimernost *f*, nespodobnost *f*.
sconvenient [skonveni'ɛnt] *adj* neprimeren, nespodoben.
sconvolgjent [sconvol'ǵent] *adj* povzročajoč slabost; *Soredut cuanche, a fevelâ di temis sconvolgjents come la resurezion (BelFa)*.
sconzortâ [skontsor'ta:] *tr* 1. zmesti, zmotiti, zbegati 2. nasprotovati;
~**si** *refl* zmotiti se, zbegati se.
sconzortât [skontsor'ta:t], **-ade** *adj* zmeden, zmoten, zbegan.
sconzûr [skon'džu:r] *m* 1. rotitev *f*, zagovor *m*; *Lant a cjalâ tal rituâl, o ai cjatât che la prime benedizion o ~, cuintri dal folc e de tampieste (BelR)* 2. odpovedovanje *n*, darovanje *n*.
sconzurâ [skondžu'ra:] *tr* 1. zle duhove izganjati 2. zaklinjati, rotiti 3. raziskati (kraj).
scoordenât [skoorde'na:t], **-ade** *adj* *??* *proviodi ducj i gambiaments che a son capitâts dopo. Salacor masse e masse scoordenâts. (Bel)*.
-scop [skop] *drugi del zloženke s pomenom* 'naprava za opazovanje', sln. *-skop*; ***microscop*** mikroskop.
scopo ['skɔpo] *m* smoter *m*, namen *m*; *cul ~ di spaventâ un signâl i triscj par che a si raviodin (Bibl-Let-Pieri)*.

scopule ['skɔpule] *f* 1. krc po glavi 2. klofuta *f*, zaušnica *f*; *Dopo la ~ cjapade a Zama, i Cartaginês a vevin scugnût fâ la pâs cun Rome (JM).*
scordâ [skor'da:] *tr* MUZ razglasiti (glasbilo).
scordât [skor'da:t], **-ade** *adj* MUZ razglašen, neuglašen.
scoreâ [skore'a:] *tr* 1. bičati, šibati; *Isal permitût a vualtris di ~ un roman e ancjemò no condanât? (Bibl-Az)* 2. FIG izrabiti; ***vaî tanche un scoreât*** bridko jokati.
scoreade [skore'ade] *f* udarec z bičem, šibo; *Il Friûl al à bisugne di une ~ (La 06/7).*
scorein [skore'in] *m* biček *m*.
scorence [sko'rentʃe] *f* → ***discorence***.
scoret [sko'rɛt] *adj* nepravilen, napačen.
scorete [sko'rɛte] *f* bežen pregled, hitro branje, preletavanje (besedila, časopis).
scorevul [sko'revul] *adj* tekoč; bežen, lahek; *In gjenerâl il stîl des sôs opariis al è clâr, sempliç, ~ (Pa 05/06).*
scori ['skɔri] (*scôr*) *tr* preteči; preleteti (knjigo, časopis);
~ it teči, tekati; *al torne in Friûl par ~ ju fin a zontâsi cu le Tor e là a butâsi tal Lusinç (Vichi)*;
~ m 1. (pri živalih) pojanje *n*, gonja *f* 2. tok (reke); *Cualchidun al cîr di fermâ il ~ dal flum (Pa)*
scorie ['skɔrie] *f* bič *m*, šiba *f*; ***~ di cuardins*** iz vrvi spleten bič; *Fate une ~ di cuardins, al parà fûr ducj dal templi (Bibl-Zn)* In iz vrvi je spletel bič ter vse izgnal iż templja; ***tignî sot ~*** imeti pod strogo komando; ***sclops de ~*** pokanje z bičem; *(cjavâi) il lôr sglinghinâ e i sclops de ~ si sintiviju di lontan. (Sg).*
scorizade [skori'džade] *f* 1. tekanje *n*; skok *m* 2. VOJ vpad *m*; *Une vore griviis a forin lis conseguencis de ~ dal 1477, cuant che a forin distruts Gonârs e Antognan (CoGonars).*
scornoç [skor'nɔtʃ] *m* → ***scornòs***.
scornòs [skor'nɔs] *m* 1. vrečka *f*, škrnicelj *m* 2. koruzno listje *n* 3. (**~ di rocje**) 4. (*šalj.*) škofova kapa *f*.
scorobùs [skoro'bus] *m* MED skorbut *m*; ***mâl dal ~*** skorbut.
scoroç [sko'rɔtʃ] *m* (*redko*) jeza *f*, nejevolja *f*.
scoroçâsi [skoro'tʃa:si] *refl* (*redko*) jeziti se, biti nejevoljen; mrščiti se.
scoroçât [skoro'tʃa:t], **-ade** *adj* (*redko*) jezen, srdit, hud.
scorondul ['sklɛt] *m* → ***corondul***.
scorsâ [skor'sa:] *tr* 1. zapoditi, pregnati 2. zasledovati, biti za petami.
scorsade [skor'sade] *f* VOJ vpad *m*, vdor *m*; napad *m*; *Algeri al jere il lor nît e di li a partivin pes lôr scorsadis. (Storie).*
scorse ['skɔrse] *f* 1. zalet *m*; ***cjapâ la ~*** zaleteti se, zagnati se 2. sled *m* (v snegu) 3. → ***corse***.
scorsenâ [skorse'na:] *tr* 1. preganjati, (pre-, za-)poditi; izgnati 2. nazaj zapoditi 3. zasledovati, biti za petami, loviti.
scorsenât [skorse'na:t], **-ade** *adj* v teku, tekajoč; *Al sclopà un altri ton, e fusetis lonatnis a segnavin il cîl scûr, jenfri nûi che a corevin a larc, scorsenâts. (Sg).*
scorsete [skor'sɛte] *f* 1. kratek zalet *m* 2. kratek, hiter pregled, prelet (knjige, časopisa ipd.).
scorsizâ [skorsi'džа:] (*scorsizi, scorsizis, scorsize*) *it* letati sem ter tja/ gor pa dol;
~ tr prehoditi, prevoziti, pretekati, preleteti.
scorsizade [skorsi'džade] *f* tekanje *n*; skok *m*.
scorsonâ [skorso'na:] *tr* 1. pregnati, zapoditi 2. zasledovati 3. priganjati, spodbosti.
scortâ [skor'ta:] *tr* spremiti, spremljati.
scorte ['skɔrte] *f* spremljava *f*, spremstvo *n*; *Bertrant e i umigns de ~ fermarin une dade a cjapâ flât te plane de Richinvelde. (La 05/6).*
scorteâ [skorte'a:] (*o scortei* [skor'tɛi]) *tr* odreti, odirati, iz kože dejati; ***fâsi ~*** (*šalj.*) iti na operacijo, iti pod nož.
scorteadôr [skortea'do:r] *m* → ***scorteghin***.
scorteghin [skorte'gin] *m* 1. odiralec *m* (živine) 2. FIG (*šalj.*) mesar *m*, kirurg *m*;
~ adj skrhan.
scorzonie [skor'tsɔnie] *f* BOT pitanka *f*, kozja smrt *f* (*Scorzonera hispanica*).
scosagn [sko'zañ] *adj* skrit, skriven; hlinjen, sleparski, goljufiv.
scosolâ [skozo'la:] *tr* → ***discosolâ***
scossâ [sko'sa:] *tr* 1. stresati, (pre)tresti; *In pôc timp o capì che il frut al jere dal dut scossât; al veve la fiere (bassafriulana)* 2. FIG pretresati, vtis napraviti;
~si *refl* zmesti se; skrbeti, biti v skrbeh.
scossât [sko'sa:t], **-ade** *adj* pretresen.
scosse ['skose] *f* tresenje *n*; *E metè in moto e il pît al jevà sù planchin de frizion fin che la »Mini« e partì, lizerute e cence scossis (PauluzzoN).*
scotâ [sko'ta:] *tr* (o)peči, (p)opariti; *fasinus ~ il cûr dentri-vie cuant che tu nus fevelis (glesie)*;
~ it peči, žgati; *Gambiâ i ricuarts che a scotin. (PauluzzoN)*;
~si *refl* ožgati se; *Un non che al pâr di scotâsi a dîlu (PauluzzoN).*
scotade [sko'tade] *f* 1. KUL opraženje *n* 2. FIG razočaranje *n*, grenka izkušnja *f* 3. (t. **scotadure, scoton**) opeklina *f*.
scotadure [skota'dure] *f* MED opeklina *f*.
Cuant che un al cjape une ~ su la piel (Bibl-Levitic); → ***scotade***.
scotât [sko'ta:t], **-ade** *adj* (t. FIG) opečen; opražen;
~ m ***un ~*** bednež *m*, revež *m*.
scotedêt [skote'de:t] v: ***a ~*** hitro, na hitrico, v enem (pos. piti, jesti); *A ~ t'e gjave e, biel cjaminant daûr dal Signôr, al s'e leve roseant in scuindon. (Percude).*
scoton [sko'ton] *m* → ***scotade 3.***
scotôr [sko'to:r] *m* huda vročina *f*; *Sigûr, voie di divertîs, e di parâsi di chei dopodimisdîs di ~, ma al jere ancje cualchi alc altri. (Daidussi).*
scoul ['skɔul] *m* → ***scôl***.
scoulâ [skou'la:] (t. **scovolâ**) *it* ??
scoulade [skou'lade] (t. **scovolade**) *f* ??
scouline [skou'line] (t. **scovoline, scoline**) *f* ??
scovâ [sko'va:] *tr* (p)ometati; *scove denant de tô puarte!* pometaj pred svojim pragom! brigaj se za sebe!
scovace [sko'vatʃe] *f* (pos. v *pl*) smeti *mpl*, odpadki *mpl*; *Nol è amissibil che il "Plan energjetic regjonâl" al fasi une ecuiparazion fra incinisiment des scovacis (Pa 04/02)*; ***racuelte des scovacis*** zbiranje odpadkov; *pe distribuzion dal gas, pe racuelte e smaltiment des scovacis (Leng).*
scovacere [skova'tʃɛre] *f* smetišnica *f*; *parceche il Signôr al butarà te ~ chêi che tu ti fidis (Bibl-Gjeremie).*
scovacin [skova'tʃin] *m* smetar *m*.
scovaçâr [skova'tʃa:r] *m* smetišče *n*; *La nature, la tiere, l'ambient nol è un ~ là che si pues fâ ce che si vûl e*

come che si vûl. (Patrie 06/1); *Se sul ~ dal mont a flurissin ancjemò lis rosis (Bel).*

scovade [sko'vade] *f* 1. pometanje *n* 2. udarec z metlo.

scovadice [skova'ditʃe] *f* (pometene) smeti *mpl*; *Magari cussì no, e je impastade a fuarce di scovadicis. (Scf).*

scovadure [skova'dure] *f* (pos. v *pl*) 1. pometanje *n* 2. (pometene) smeti *mpl*.

scove ['skɔve] *f* 1. metla *f*; ***mi a dât la ~*** dal mi je dvojko (zapustiti ljubljeno ali obratno); ***cresemâ cul mani de ~*** tepsti, udariti; ***dret come un mani di ~*** raven kot sveča 2. (pos. v *pl*) ***scovis*** BOT veliki vres (*Erica arborea*) 3. igra na karte.

scovestradis [skove'stradis] *m* smetar *m*; *Chest sintiment, come un ~, al nete vie dut il neri (Natisone/furlanis).*

scovet [sko'vɛt] *m* 1. → ***scovete 1.*** 2. → ***gjiron***.

scovetâ [skove'ta:] *tr* krtačiti, ščetkati.

scovetade [skove'tade] *f* krtačenje *n*, ščetkanje *n*; *la Bise cu la code a fâs dute une ~, ribaltant lampion e rocje (sangiorgioinsieme).*

scovete [sko'vɛte] *f* 1. (t. **scovet**) metlica ognjišča 2. krtača *f*, ščetka *f* (za čiščenje oblek).

scovolâ [skovo'la:] *it* → ***scoulâ***.

scovolade [skovo'lade] *f* → ***scoulade***.

scovoline [skovo'line] *f* → ***scouline***.

scovul [skovo'lade] *m* → ***scôl***.

scozês [sko'tse:s], **-ese** *adj* škotski; *ancjemò plui antîc dai Parlaments anglês e ~. (Pa 02)*;
~ *m* Škot *m*.

scozês-galês [sko'tse:s], **-ese** *adj* škotsko galsko.

Scozie ['skɔtsie] *kr.i f* Škotska *f*.

scozon [sko'tson] *m* krotilec konj.

scozonâ [skotso'na:] *tr* ukrotiti, uhajati konja.

scraçolâ [skratʃo'la:] *it* → ***craçolâ***.

scraçolon [skratʃo'lon] *m* MUZ glasbilo podobno raglji.

scraçule ['skratʃule] *f* raglja *f*, ropotulja *f*; *daspò joibe sante chentissù si po inmò viodi i fruts a zirâ pai borcs cu lis scraçulis par visâ la ore des funzions. (La 03/4).*

scrasanâli [sqatu'ri:] *?? Pluitost o darès il so ~ ai miei mastins. (ShW).*

scrassigne ['skrasiñe] *f* → ***crassigne***.

scrasson [skra'son] *m* 1. koruzni storž z malo zrni; → ***civon*** 2. FIG nerodna ženska.

scravaç [skra'vatʃ] *m* → ***scravuaç***.

scravaçâ [skrava'tʃa:] *it* → ***scravuaçâ***.

scravuaç [skravu'atʃ] (t. **scravaç**) *m* ploha *f*, naliv *m* (t. FIG).

scravuaçâ [skravua'tʃa:] (t. **scravaçâ**) *it* liti (dež), poplaviti.

screâ [skre'a:] *tr* 1. otvoriti, odkriti; *La esposizion e vignarà screade sabide ai 28 di Fevrâr a lis 16. (Pa 04/02)*; *il barut dal centri sportîf al è stât screât cheste sere e si clame Bar...bi. (christianromanini 07/04)*;
~ un monument odkriti spomenik; *Ancje in Inghiltiere, chel altri an, al è stât screât un monument pai "disertôrs" (Pa 02)*; *al è stât fat un monument, screât a Rovereto, tal Trentin (Pa 05/05)*; *Screât il museu fotografic a Udin. (O)* 2. (ples) odpreti, začeti 3. napovedati (letni čas ipd.) 4. spraviti v pogon (stroj) 5. odvzeti nedolžnost (deklici);
~**si** *refl* roditi se, izvirati.

scredêl [skre'de:l] *adj* → ***scridêl***.

screditâ [skredi'ta:] *tr* → ***discreditâ***.

scree ['skrɛe] *f* otvoritev *f*, odkritje *n*; *No a câs, ae ~ dal an academic, al à auspicât che (La 05/6)*; ***di ~*** nov, svež, deviški; *al jere masse vecjo par vivi di ~ (PauluzzoN)*; ***ae ~ dal monument*** ?? *Ae scree dal monument a jerin presints sorestant politics, aministratîfs e eclesiastics. (La 06/12)*

scremâ [skre'ma:] *tr* posneti smetano; ***~ il lat*** posneti smetano; *chel che al spaurìs lis fantatis dal contor, che al screme il lat e te pigne si met a traficâ di mût che sbatint dibant la massarie al fâs sfladâ (ShW).*

screule ['skreule] *f* MED *ma ancje par la cure de ~: une forme di tubercolosi che e cause sbulium. (digilander.libero.it/aielloscuola/botanica/lamium_purpureum.pdf)*

scribiç [skri'bitʃ] (*pl* ***scribiçs*** [skri'bits]) *m* 1. packa *f*, čačka *f* 2. zmazek *m*.

scribiçâ [skribi'tʃa:] *tr* zapackati, zamazati; *O vevi scribiçât une sorte di vignete, anzit dôs. (BelFa)*; *Cualchi volte lu scribiçavin in presse (PauluzzoN)*;
~ *it* čečkati, packati.

scriç ['skritʃ] (***scriçs*** ['skrits]) *m* ZOOL taščica *f* (ptič).
→ ***petaros***.

scriçât [skri'tʃa:t], **-ade** *adj* pisan, pester, raznobarven.

scriçulâ [skritʃu'la:] (*o scriçuli* [skri'tʃuli]) *it* škripati.

scridêl [skri'de:l], **-ele** *adj* 1. (vino, koža ipd.) suh, osušen 2. (duša) suhoparen, neploden; *Nol è che un caratel vieli e ~, che dopo muart il miò puar om nol è stât mai plui doprât. (Scf).*

scridelî [skride'li:] *tr* 1. narazen vzeti, ločiti 2. posušiti, osušiti; 3. žgati, goreti;
~**si** *refl* 1. ločiti se, odločiti se 2. posušiti se;
?? *la vite, gnove, divierse, che al veve pensade, si jere scridelide tal ripetisi dai ricuarts. (PauluzzoN)*

scrideliç [skride'litʃ], **-ice** *adj* (*redko*) tu in tam počen.

scridelît [skride'li:t], **-ide** *adj* 1. počen 2. suh, posušen; *A jerin madûrs e il fueam sec e i cosui scridelîts a scrossavin cun gran rumôr. (Percude)*;
cun voi scridelîts ?? *Dirce e veve alçade la muse dal grim e lu fissave cun voi scridelîts. (PauluzzoN)*

scrign ['skriñ] *f* ?? *Po la mobilie sicu l'armâr, l'armaron, il ~, la librarie, lis cjadreis, ma purpûr il televisôr, il videoregjistradôr e il telecomant. (La 07/03).*

scrimadôr [skrima'do:r] *m* sabljač *m*.

scrime ['skrime] *f* 1. borilstvo *n*; sabljanje *n* 2. FIG → ***sgrimie***.

scrin ['skrin] *m* predalnik *m*; *Deguna farina te ~, degun pan sun pontin! (noeles).*

scrisul ['skrizul] *adj* pikast, lisast; meliran.

scrit ['skrit] *m* 1. spis *m*, pisanje *n*; pismo *n*, dokument *m*; *A jerin i agns che i lenghiscj italians plui che ai scrits di De Saussure o dal Ascoli a cirivin di conformâsi al mît italiote dal regjim fassist (Cisilino, treball)*; *no vin mai cjapât un ~ di lui (MazzonIol)* 2. pisava *f*.

scrite ['skrite] *m* napis *m*; *A passavin camions di benzine cun scritis in todesc, cun cjamis di breis e di madons (Sg).*

scritôr [skri'to:r] *m* pisar *m*; pisatelj *m*;

scritore [skri'tore] *f* pisateljica *f*.

scritori [skri'tori] *m* 1. pisarna *f*; → ***mezât*** 2. pisalna miza *f*; *E lu diseve plui voltis zuiant cuntun lapis sul ~. (BrLi).*

scriturâl [skritu'ra:l] *m* pisar *m* (predvsem VOJ).

scriture [skri'ture] *f* 1. pisava *f*; pisanje *n*; lepopisje *n*;
~ creative kreativno pisanje; *cors di ~ creative par*

furlan /par scritôrs (CIRF) 2. knjigovodstvo *n*; pogodba *f* 3. BIBL pismo *n*; *Chel che al crôt in me, come che e dîs la Scriture (Bibl-Zn)* Kdor veruje vame, bodo, kakor pravi Pismo; ***Scrituris → Sacris Scrituris***

scriturist [skritu'rist] (*pl* ***scrituriscj***) *m* biblijski strokovnjak *m*; *che lui al scugnive lâ a Gjerusalem e patî ungrum par colpe dai anzians, dai sorestants dai predis e dai scrituriscj (Bel)*.

scriul ['skriul] (*pl* ***scriui***) *m* oster krik, vrisk; veselo vriskanje; klic *m*.

scriulâ [skriu'la:] *it* vriskati od veselja, vreščati, kričati; škripati.

scriulade [skriu'lade] *f* krik *m*, vrisk *m*, veselo vriskanje *n*.

scrivant [skri'vant] *m* pisar *m*; knjigovodja *m*, tajnik *m*; *A 'nd è avonde di fâ un pan di gras par scrivants e avocats. (Mar)*.

scrivi ['skrivi] (*o scrîf* – p *scrit/scrivût*) *tr* 1. za-, na-pisati; *Nô o vin scomençât a ~ ancje par furlan (Pa)* pisati po furlansko 2. vpisati; ***fâsi ~ in*** vpisati se; ***~ indaûr*** odgovoriti, odpisati. 3. pisati (pismo); *Al rive a ~ ancje al re Gustaf VI (SiF 04/5)*.

scrizion [skritsi'on] v: ***a ~*** nepremišljeno, tjavdan.

scroc I ['skrɔk] *m* 1. pok *m*, pokanje *n* 2. FIG glas *m*, govorice *fpl*.

scroc II ['skrɔk] *m* zajedalstvo *n*; zajedalec *m*; ***a ~*** zastonj, brezplačno; *che al mangjave e al beveve a ~ e ancjemò al vignive idolatrât des sôs vitimis. (Bel)*.

scrocâ I [skro'ka:] *it* (t. ~ *fûr*) 1. izbruhniti, počiti, razleteti se (razstrelivo), doneti, zaloputniti (vrata) 2. odpovedati, ne sprožiti se; *o a fâ une partide di cjartis, pipant un toscan scrocât a un dai zuiadôrs. (Enrico)*.

scrocâ II [skro'ka:] *tr* + *it* zastonj jesti in piti.

scrocon [skro'kon] *m* parazit *m*, zajedavec *m*; zastonjkar *m*.

scrodeâ [skrode'a:] (t. **discrodeâ**) *tr* odreti, odirati, iz kože dejati.

scrodeament [skrodea'ment] *m* odiranje *n*, odrtje *n*.

scrofâ [skro'fa:] *tr* na tla vreči; pobiti; podreti; *Un pôc a la volte lis sos pontis altis come trê cjampanîi si jerin scrofadis (Scf)*;
~**si** *refl* leči, počepniti, skriti se.

scrofule ['skrɔfule] *f* → ***screule***.

scrosop [skro'zɔp] *m* → ***scrusup***.

scrosopâ [skrozo'pa:] *it* šumeti, šelesteti;
~ m šum *m*, šelestenje *n*, šumenje *n*; *al si sintive lontan un ~ cuiet di fueis e un vuacâ di cjan. (PauluzzoN)*; *e il cidinôr al jere rot di cualchi ~ di fuee sot il lôr pas. (PauluzzoN)*.

scrosopament [skrozopa'ment] *m* šum *m*, šelestenje *n*.

scrossâ [skro'sa:] *tr* šumeti, šelesteti.

scrostâ [skros'ta:] *tr* in *refl* → ***discrostâ***.

scrostolâ [skrosto'la:] *tr* in *refl* → ***discrostolâ***.

scrovarie [skrova'rie] *f* umazanija *f*, svinjarija *f*, obscenost *f*.

scrove ['skrɔve] *f* 1. svinja *f* 2. FIG (ženska) prasica *f*. ***scrove → zigâ come une scrove***

scrovetât [skrove'ta:t] *f* → ***scrovarie***.

scrudulî [skrudu'li:] *tr* → ***discrudulî***.

scrufui [skru'fui] v: ***in ~ → scrufuiut***.

scrufuîsi [skrufu'i:si] *refl* → ***scrufuiâsi***.

scrufuiâsi [skrufui'a:si] *refl* počepniti, pripogniti se; skriti se; → ***scrofâsi***.

scrufuiât [skrufui'a:t], **-ade** *adj* zleknjen, prepognjen; *Un cjan, ~ tal stes puest di chê altre volte. (Mar)*.

scrufuiut [skrufui'ut] v: ***in ~*** čepe.

scrupul ['skrupul] (*pl* ***scrupui***) *m* sum *m*, sumnja *f*, dvom *m*, bojazen *f*, pomislek *m*; *Tu, propit tu che no tu ti sês mai fat ~ di capî ce che a podevin jessi i nestris umôrs (Enrico)*; ***om cence scrupui*** brezvesten, brezobziren človek.

scrupulâ [skrupu'la:] *tr* in *it* sumiti, sumničati; dvomiti; podvomiti.

scrupulon [skrupu'lon] *adj* sumljiv; nezaupljiv; sumničav.

scrupulôs [skrupu'lo:s], **-ose** *adj* 1. dvomljiv, sumljiv 2. pazljiv, natančen, tankovesten.

scrupolosementri [skrupoloze'mentri] *adv* dvomljivo, sumljivo; *chei che lu àn tratât, si son tignûts ~ tes sinis segnadis (JM)*.

scrusignâ [skruzi'ña:] *tr* 1. (skrivnost ipd.) raziskovati, poskusiti razkriti; *un piçul scandai, scomençant a ~ la situazion di une scuele ..(bassafriulana)*; *par uns 12 agn conseîr di bin Laden e scrusignât pal atentât a la imbassade merecane di Nairobi (Pa 03/4)* 2. (kraj) raziskovati, razgledovati se 3. (osebo) opazovati 4. (knjige) za svet povprašati, posvetovati se;
~ it 1. (z rokami) brskati, iskati; *Ma ancjemò nol dismet di ~. (Mar)*; ***~ in tal armâr*** brskati po omari 2. vtikati nos, biti radoveden 3. raziskovati (znanost);
~ m raziskava *f*, preiskava *f*, raziskovanje *n*, pozvedovanje *n*.

scrisignon [skruzi'ñon] *m* radovednež *m*.

scrisignot [skruzi'ñot] *m* preiskovalec *m*, raziskovalec *m*; radovednež *m*;
~ adj preiskovalen, raziskovalen; radoveden; *La lûs che e rivoche la façade cumò e je mancul evidente, spicant pluitost, come tancj voi scrusignots, lis busis dai balcons. (Mar)*.

scrusup [skru'zup] *m* pos. v: ***un ~ di cjasute, un ~ di cjase*** revna hiša, podrtija *f*.

Scrut ['skrut] *kr.i f* (Sant Lenart) Škrútovo (Škrútove) (IT Scrutto).

scrutadôr [skruta'do:r] *m* raziskovalec *m*, skrutinator *m*; *I dâts des elezions europeanis a saran i prins a saltâ fûr, parcè che i scrutadôrs a varan di fâ la verifiche daurman (Pa)*.

scrutinâ [skruti'na:] *tr* + *it* 1. raziskovati, preučiti; za svet povprašati; analizirati; *I tescj ju scrutinarà une Jurie. (Codroip, Avis)* 2. brskati, iskati, vtikati nos, biti radoveden.

scrutini [skru'tini] *m* raziskava *f*, preiskava *f*, analiza *f*; *Il spuei e il ~ des schedis al ven fat subit daspò di vê sierât lis votacidus di elezion dal President dal ufici (CIRF)*; *Il ~ des oparis presentadis (Pa 03/2)*.

scuac [sku'ak] *m* star, ponošen klobuk.

scuacarâ [skuaka'ra:] *tr* odkrito povedati; izblebetati;
~ it čenčati, blebetati.

scuacarelâ [skuakare'la:] *it* imeti drisko.

scuacaron [skuaka'ron] *m* blebetač *m*, klepetulja *f*.

scuadrâ [skua'dra:] *tr* 1. v četverokot spraviti 2. premeriti, motriti;
~ it pristajati; ugajati.

scuadrade [skua'drade] *f* 1. četverokotna obdelava 2. FIG oster, pozoren pogled; *Ur de une ~ di brut e po ur domandà ce che volevin. (Scf)*.

scuadre [sku'adre] *f* VOJ četa *f*; ***~ de muart*** četa smrti; *sassinât devant de sô cjase di Belfast di une ~ de muart dal "Uda" tal 1989. (Pa 03/8)*.
scuadri [sku'adri] *m* BOT → ***cuadri***.
scuadron [skua'dron] *m* VOJ eskadron *m*.
scuadronâ [skuadro'na:] *tr* VOJ razvrstiti (enote).
scuaiâ [skui'a:] (*scuai, scuais, scuaie, scuain, scuaiais, scuain*) *tr* 1. odkriti, zalotiti nekoga, presenetiti, razkrinkati 2. razkriti, izdati (skrivnost) 3. osramotiti.
scuaiade [skui'ade] *f* varanje *n*, razočaranje *n*, zasmeh *m*, ponižanje *n*; neuspeh *m*.
scuaiât [skui'a:t], **-ade** *adj* razočaran, ponižan, osramočen.
scuâl I [sku'a:l] *m* ZOOL morski volk *m*.
scuâl II [sku'a:l] *m* BOT trpežna ljuljka (*Lolium perenne*); *a seont de bavesele, a spachin lis lôr semencis i fros dal ~, ma il cocolâr ni che al bute ni che al mene (Percude)*; → ***vraiuce***.
scualine [skua'line] *f* ZOOL navadni sklač (*Squatina squatina*).
scuam [sku'am] *m* ČEBEL roj *m*; *chel ca nol è util al ~ nol è util nancje a la âf (logosquotes)*.
scuamâ [skua'ma:] *it* ČEBEL rojiti.
scuancàs [skuan'kas] *m* v: ***in ~*** v zmedi, v neredu.
scuancassâ [skuanka'sa:] *tr* in *refl* razdejati, pretolči.
scuancassât [skuanka'sa:t], **-ade** *adj* razdejan, pretolčen, uničen.
scuarce [sku'artʃe] *f* skorja *f*; *Disot de ~ si viôt une masse di miceli colôr creme. (SiF 03/4, 9)*; *Dopo di vê tirât vie la ~, tal ôr dal cancar e dut ator e ven aplicade la misture in busutis distantis 2-3 cm. (SiF 03/4, 9)*; ***~ cerebrâl*** možganska skorja; *cui studis su la rapresentazion dal lengaç intai bilengâi cu la stimolazion eletriche de ~ cerebrâl (SiF 03/4, 97-114)*.
scuarç [sku'artʃ] (*pl* ***scuarçs*** [sku'arts]) *m* 1. krajnik *m* 2. LOVSTVO limanica *f*.
scuarçâr [skuar'tʃa:r] *m* strojar *m*, kožar *m*; prodajalec kož.
scuarçarie [skuartʃa'rie] *f* strojarstvo; strojarnica *f*.
scuare [sku'are] *f* 1. (pripomoček) kotnik *m*; ***a ~*** pravokotno; ***sot ~*** pod ostrim kotom;
2. FIG red *m*, pravilnost *f*; ***a ~*** v popolnem redu; ***fûr di ~*** v neredu; ***lâ a ~*** ugajati, biti všeč; ***no i va a ~*** ni mu všeč; ***meti a ~*** urediti, spraviti v red; ***stâ in ~*** biti v redu; ***cjantâ sot ~*** neubrano peti, s prenizkim glasom peti.
scuâre [sku'a:re] *f* ekipa *f*, moštvo *n*, vrsta *f*.
scuarel [skua'rɛl] (t. **scuaret**) *m* ??
scuaret [skua'rɛt] *m* → ***scuarel***.
scuarnâ [skuar'na:] *it* → ***cuarnâ 1.***
scuarnade [skuar'nade] *f* → ***cuarnade 1.***
scuarnassâ [skuarna'sa:] *it* trkati, suvati z rogmi; → ***cuarnâ***;
~**si** *refl* suvati se, udarjati se z rogmi.
scuarnassade [skuarna'sade] *f* sunek z rogmi.
scuarnât [skuar'na:t], **-ade** *adj* 1. z odlomljenim, okrnjenim rogmi 2. FIG osramočen, prevaran.
scuartâ [skuar'ta:] *tr* razčetveriti; razčetrtiti (zaklano živino); zaklati; strgati, (raz)parati; *forsi cualchidun si è za dismenteât ce che a i è tocjât a un dai sassins, slavrât, scuartât e picjât in place a Spilimberc. (Tolazzi)*.
scuartadôr [skuarta'do:r] *m* razparač *m*, kdor razkosava.
scuarzi [sku'ardži] (*scuarç, scuarzis, scuarç* - p *scuarzût/scuart*) *tr* 1. eskortirati, spremljati, voditi 2. ponuditi, podajati (npr. denar, pomoč).
scuasi [sku'azi] *adv* → ***scuasit***.
scuasin [sku'azin] *adv* → ***scuasit***.
scuasit [sku'azit] *adv* 1. skoraj, približno 2. kot, kot da.
scudarie [skuda'rie] *f* 1. konjušnica *f*; kobilarna *f* 2. ŠP dirkalni konji.
scudelâr [skude'la:r] *m* → ***scudielâr***.
scudelot [skude'l?? t] *m* → ***scudielot***.
scudielâr [skudie'la:r] (t. **scudelâr**) *m* lončar *m*; prodajalec loncev.
scudiele [skudi'ɛle] *f* skodela *f*; torilo *n*.
scudielin [skudie'lin] *m* 1. skodelica *f*; posodica *f* 2. ARH del pri puški pri sprožilcu, kamor se je stavil eksploziv.
scudielot [skudie'l?? t] *m* 1. velika skleda *f*, posoda *f* 2. lesena skleda *f*.
scudielute [skudie'lute] *f* 1. demin. od ***scudiele*** 2.??
scudîr [sku'di:r] *m* 1. HIST oproda *f* 2. dvorni pribočnik *m*; *om di grande sgrimie par ogni robe, che al jere ancje so ~. (Pa 03/2)*
scudulâ [skudu'la:] *tr* ohromiti, pohabiti;
~ it kruljavo hoditi.
scudulât [skudu'la:t], **-ade** *adj* hrom, kruljav;
~ m kruljavi, kruljavec *m*.
scudulice [skudu'litʃe] *f* ZOOL → ***codon***.
scuedarin [skueda'rin] *adj* zavezan davku; davčen.
scuedarûl [skueda'ru:l] *m* → ***scuedidôr***.
scuedi [sku'edi] (*scuêt, scuedis, scuêt*) *tr* 1. zahtevati denar/plačilo 2. izterjati, pobirati denar/plačilo; *Chei che a scuedevin lis tassis e i pecjadôrs i levin dongje par scoltâlu. (Bibl-Lc)* Približevali so se mu vsi cestninarji in grešniki; ***~ i credits*** pobirati dolgove; *i disè che nol jere rivât a ~ i siei credits (Sg)*. 3. doseči, uspeti, dobiti.
scuedidôr [skuedi'do:r] *m* izterjevalec *m*; davkar *m*.
scuelâ [skue'la:] *tr* → ***inscuelâ***.
scuelade [skue'lade] *f* učenci *mpl*, šolarji *mpl*; razred *m*.
scuelâr [skue'la:r] (t. **scuelari**) *m* učenec *m*, šolar *m*; *Al è un ~ che nol sa frenâsi. (BrLi)*.
scuelari [skue'lari] *m* → ***scuelâr***.
scuelarie [skue'larie] *f* učenka *f*, šolarka *f*.
scuelaritât [skuelari'ta:t] *f* šolanje *n*, obiskovanje šole.
scuelarizazion [skuelaridzatsi'on] *f* šolanje *n*, vključevanje v šolski pouk.
scuelastic [skue'lastik], **-iche** *adj* → ***scolastic***.
scuelastichementri [skuelastike'mentri] *adv* → ***scolastichementri***.
scuelât [skue'la:t] *m* znanstvenik *m*, učenjak *m*.
scuele [sku'ɛle] *f* 1. šola *f*; ***lâ a ~*** iti v šolo, obiskovati šolo; ***~ de infanzie*** predšola *f??*; *la letare mandade dal diretôr.. a ducj i gjenitôrs dai fruts de ~ de infanzie, elementâr o mezane (Pa)*; ***di mieze ~*** nešolan, z nizko izobrazbo; *di un prejudizi creât par solit di personis di mieze ~ (La 07/04)*; ***~ di specializazion*** šola za specializacijo; ***~ elementâr*** osnovna šola; ***~ latine*** klasična gimnazija; ***~ materne*** otroški vrtec; *ai predis al fo proibît di fevelâ furlan tes scuelis maternis. (Natisone/furlanis)*; ***~ mezane*** srednja šola; ***~ privade*** zasebna šola; ***~ publiche*** državna šola; ***~ techniche*** tehnična šola; 2. šola *f*, učenje *n*, nauk *m*, teorija *f*; ***la***

~ di Jesù Jezusov nauk; ***~ di pinsîr ??***; ***~organiciste*** ; ***~psicanalitiche*** psihoanalitična šola; *une che e ten sù la anatomie e la neuropatologjie (~ organiciste) e chê altre invezit la psicologjie (~ psicanalitiche) (SiF 02/1, 155-165)* 3. izkušnje *mpl*, znanje *n*, prakca *f*.

scueleative [skuelea'tive] *f* ?? *Cuatri lis sezions de scueleative tal comun di Tavagnà (Pa).*

scuelebus [sku'ɛlebus] *m* šolski avtobus; *assistence domiciliâr lizere e servizi di compagnament; vuaite denant des scuelis e sui ~ (Pa 03/12).*

scuelute [skue'lute] *f* demin. od ***scuele***; *Tal an scuelastic 1998/99, a jerin notâts tes scuelutis, tes scuelis elementârs, miezanis e superiôrs dal Friûl 2 mil 110 fruts (Pa 4/2000).*

scuero [sku'ero??] *m* ladjedelnica *f*.

scuestâsi [skues'ta:si] *refl* → ***discuestâsi***.

scuete [sku'ɛte] *f* 1. skuta *f*; *Pal pastum: pan gratât, formadi, ~ frescje (Natisone/furlanis)*; ***~ fumade*** *preparà pan gratât e ~ fumade, 1 sedon di zucar e misturâ (Natisone/furlanis)*; 2. ***mandâ in ~*** FIG (*neobič.*) polomiti ga kaj; ***lâ in ~*** FIG (*neobič.*) razlesti se, razdrobiti se.

scuf ['skuf] *m* čepica *f* (moška); čelada *f*.

scufarie [sku'farie] *f* modistka *f*.

scufe ['skufe] *f* 1. čepica *f* (ženska), avba *f*; *O pensi a Balzac cu la sô ~ di gnot daspò (scritorsfurlans)* 2. slušalka *f* 3. klobuk iz oblakov na nebu 4. ***fâ ~*** propasti; ***lâ in ~*** iti po vodi, propasti; ***mandâ in ~*** *une cjaladure che mi mandave in ~ (BrLi).*

scufin [sku'fin] *m* majhna čepica *f*.

scufiot [skufi'ot] *m* klofuta *f*, zaušnica *f*; ***molâ un ~*** primazati klofuto; *Fasintsi dongje al frut, i molà un ~ sul cjâf... (sf)*; *Ti molarès doi scufiots, cjale! (Tolazzi).*

scufiotâ [skufio'ta:] *tr* oklofutati, primzati eno, primazati zaušnico.

scufon [sku'fon] *m* 1. kratka nogavica 2. dolga nogavica 3. velika volnena čepica.

scufonâsi [skufo'na:si] *refl* (*redko*) nadeti si težke nogavice.

scuful [sku'ful] *m* BOT semenska glavica, strok *m*.

scufulît [skrufu'li:t], **-ide** *adj* ?? *So sûr lu cjalave scufulide. (PauluzzoN)*

scufunuç [skufu'nutʃ] *m* BOT → ***madresilve***.

scufute [sku'fute] *f* ?? *cuntun biel vistît blanc e lunc e larc e une scufute blancje su cjâf par tignî sù il vêl (MazzonIol)*

scugne ['skuñe] v: ***sante ~*** potreba *f*, nujnost *f*, nuja *f*, potrebno *n*.

scugnî [sku'ñi:] (*scuen, scuegnis, scuen, scugnìn, scugnîs, scuegnin*) *it* morati, biti prisiljen, primoran; ***o scuen dî*** moram reči; *cence ~ comprâ e spindi (Pa)*; *Il pastor al scuen cognossi i passons bogns (Glesie).*

scugno ['skuño] *f* v: ***santo ~*** → ***scugne***.

scuinç [sku'intʃ] v: ***in ~*** krivo, poševno, postrani.

scuindarili [skuinda'rili] *m* → ***scuindarole 1.***

scuindarole [skuinda'rɔle] *f* 1. skrivališče *n*, brlog *m* 2. (pos. v *pl*) skrivaje narejena stvar *f*, tajna *f*, pretveza *f*, zarota *f*; ***fâ une ~*** delati nekaj na skrivaj.

scuindi [sku'indi] (*scuint, scuindis, scuint*) *tr* skri(va)ti, prikrivati; *forsit, une volte, cualchidun al veve alc di ~ (cadorini/furlan)* ..je nekdo nekaj skrival; *no rive a ~ la vergogne. (Bibl-FidiSirac)* ne uspe mu skriti sramoto; ~**si** *refl* skrivati se; *~si intun prât seât* zanikati očividna dejstva.

scuindon [skuin'don] v: ***a ~, in ~, di ~*** na skrivaj, tajno; *A scotedêt t'e gjave e, biel cjaminant daûr dal Signôr, al s'e leve roseant in ~. (Percude)*; *che al jere just e nol voleve disonorâle denant di ducj, al decidè di mandâle indaûr di ~. (Bibl-Mt).*

scuindude [skuin'dude] *f* skriti kraj *m*; ***pes scuindudis*** na skrivaj, nevideno; ***a la ~*** na skrivaj, tajno.

scuinternâ [skuinter'na:] *tr* razstaviti, razstavljati; dati narazen.

scuintiâ [skuinti'a:] (*o scuintii* [skuin'tii]) *tr* umazati, onesnažiti, osrati;
~**si** *refl* umazati se; posrati se na.

scuintiât [skuinti'a:t], **-ade** *adj* 1. umazan, osran 2. pobit, potrt, žalosten 3. raz-, v-burjen, vznemirjen, zbegan 4. v slabem stanju, zdelan.

scuintrâ [skuin'tra:] *tr* srečati; naleteti; ugajati; → ***scontrâ***.

scuintri [sku'intri] *m* (pri ključavnica) skladanje *n*, ujemanje *n*.

scuisît [skui'zi:t], **-ide** *adj* (*neobič.*) okusen; izbran, prefinjen; *che i viers de autore a «manifestin une scuiside sensibilitât umane e poetiche (Pa 05/06).*

sculacebancs [skulatʃe'banks] *m* pobožnjakar *m*, svetohlinec *m*; → ***patafebancs, cjitin, santificetur***.

sculacebancjis [skulatʃe'banqis] *m* → ***sculacebancs***.

sculaçâ [skula'tʃa:] *tr* v: ***~ i bancs*** svetohliniti; redno hoditi v cerkev.

sculpî [skul'pi:] *tr* iz-, v-klesati, vrezati.

scultôr [skul'to:r] *m* kipar *m*; *Il scultôr Matteo Civitali (1436-1502), artist dal Cuatricent al è ritignût un protagonist de art luchese (Pa 04/06)*; *Ancje i fiis di Vinazer a deventarin scultôrs dal len (La 06/3).*

scultoric [skuar'ta:] *adj* kiparski; *architetonic, ~, culturâl che al jere stât par secui (Bel).*

sculture [skul'ture] *f* skulptura *f*, kip *m*, kiparski izdelek *m*, kiparstvo *n*.

scumbuiâ [skumbui'a:] *tr* → ***scombuiâ***.

scumbussulâ [skumbusu'la:] *tr* in *refl* → ***scombussulâ***.

scunâ [sku'na:] *tr* zibati.

scune ['skune] *f* zibel *f*, zibka *f*, zibelka *f*; *idee che si disarès propit la ~ dal Islam (Pa)*; ***Scune Furlane*** Furlanska zibelka; *e publicât il periodic "Scune Furlane". (La Leter).*

scunî [sku'ni:] *tr* 1. zdelati, utruditi; izrabiti, izkoristiti; uničiti 2. osiromašiti, obubožati, oslabeti;
~**si** *refl* utruditi se; obubožati ; *Al jere l'amont e ancje la vuere e cjatave ogni dì il so amont serâl, si scunive. (PauluzzoN).*

scuniment [skuni'ment] *m* oslabitev *f*, oslabelost *f*, izčrpanost *f*; *che al è un pervertît e une figure porche, lu ai cognossût par câs, une dì di ~ e di ploie. (Bel).*

scunît [sku'ni:t], **-ide** *adj* 1. utrujen, izčrpan, pobit, uničen; shujšan, zdelan; ***o soi ~*** sem izčrpan; 2. reven, obubožan, prazen; *Invecit, trop che e vuadagne in rispueste al è un ancjetant ~ cidinôr, corîf, come se pal vuarp al fos aromai inutil contâ (Mar).*

scupiât [skupi'a:t], **-ade** *adj ?? Fin che al è ~ il progrès. (Scf).*

scûr ['sku:r] *adj* 1. temen, mračen, temačen; ***~ come in bocje*** popolna tema 2. FIG (vase) zaprt, molčljiv, boječ, čemeren 3. FIG nejasen, težko umljiv, temačen, čuden; *~ m* 1. tema *f*, temina *f*; ***a ~*** v temi; FIG v nevednosti; *scûr a scûr Nol è di maraveâsi se, denant dal mâl personâl e dal mont, plui di un si cjate a scûr*

(christianromanini 07/04); *lavorâ di un ~ e chel altri* delati dan in noč; ***~ di lune*** mlaj *m*, noč brez lune; ***tra lûs e ~*** v somraku; v svitu
2. oknica *f*; zastora *f*, medoknice *fpl*; *Linde e sierave i scûrs, planchin, cun cure meticolose. (PauluzzoN)*.
scuret [sku'rɛt] *m* oknica *f*.
scuretât [skure'ta:t] *f* tema *f*, mrak *m*, zamračitev *f*.
scurete [sku'rɛte] *f* (pos. v *pl*) deščice, ki pokrivajo steklena okna znotraj sobe.
scurî [sku'ri:] *tr* zatemniti, zamračiti;
~ *it* (z)nočiti se, postati temno, mračiti se;
~ *m* mračenje *n*, zatemnitev *f*; ***sul ~*** potemniti se, potemneti.
scuriâ [skuri'a:] (*o scurii* [sku'rii]) (t. **discuriâ**) *tr* METAL odstraniti žlindro.
scurie ['skurie] *f* METAL žlindra *f*.
scurît [sku'ri:t], **-ide** *adj* zatemnjen, zamračen.
scurôr [sku'ro:r] *m* LIT (pesniško) mrak *m*, tema *f*; *Nol pues jessi vêr: vûstu bandonâmi tal ~? (ShW)*; *in chê volte no vevi viodût un tâl ~! (Urban)*.
scursôr [skur'so:r] *m* → ***cursôr***.
scurt ['skurt] *m* ARS perspektivna upodobitev.
scurtâ [skur'ta:] *tr* 1. (o)krajšati, skrajšati, skrčiti 2. zmanjšati, omejiti;
~**si** *refl* 1. skrajšati se 2.
scurtade [skur'tade] *f* krajšanje *n*.
scurtadorie [skurta'd rie] *f* ?? *No doprant une razionalitât frede e cence anime ma passant pe ~ de fantasie e de emotivitât. (Bel)*.
scurte ['skurte] (t. **curte**) *f* bližnjica *f*.
scurtissâ [skurti'sa:] (t. **curtissâ**) *tr* raniti z nožem, zabosti.
scurtissade [skurti'sade] (t. **curtissade**) *f* sunek z nožem; *lu vevin viodût mieç sapulît te torbe, dut plen di scurtissadis, sfigurât come un Crist (MazzonIol)*.
scurubùs [skuru'bus] *mpl* koruzno listje; → ***scartòs, sclofis, scus***.
scus ['skus] *mpl* lupina *f*, luščina *f*; skorja *f*; ***al è ancjemò tal ~, al à apene vignût fûr dal ~*** je še zelo mlad; ***plen tanche un ~*** popolnoma poln; ***rompi il ~*** iziti knjiga na svetlo.
scusâ [sku'za:] *tr* 1. opravičiti, oprostiti; *scusait dal cjacareç* oprostite za govorice 2. služiti kot, nadomestiti; *la camisole mi scuse il tabâr* suknja mi služi kot plašč;
~ *it* služiti, biti uporaben; *ogni palanche a scuse* vsak dinar pomaga;
~**si** *refl* opravičiti, opravičevati se.
scuse ['skuze] *f* opravičilo *n*; izgovor *m*; *puartâ fûr scusis* ponujati izgovore.
scussâ [sku'sa:] *tr* 1. (sadje, zelenjava) lupiti 2. odreti, iz kože dati 3. odrgniti (si) kožo, opraskati se 4. odkrušiti (zid) 5. FIG okoli prinesti, ogoljufati 6. obledeti (barva) 7. naprtiti (kazen), dati (kaj nevšečnega), primazati (zaušnico); ***~ i dincj*** FIG pokazati zobe; ***~ il music*** FIG razbiti gobec.
scussade [sku'sade] *f* (t. **~ dal piel**) lupljenje *n*, luščenje *n*.
scussât [sku'sa:t], **-ade** *adj* obrabljen, ponošen (blago, sukno); *E difat i puartà une vecje Bianchi, che no i mancjave nuie, ma dute scussade e un tic inrusinide ca e là. (Sg)*; *Lens no scussâts di Castanea e di Quercus (SiF 03/4, 9)*.
scusse ['skuse] *f* 1. (rastlina) skorja *f*, lubje *n*, strok *m*, lupina *f*; *lui, paron Toni, incjastrât in te ~ dure di tradissions milenariis (Enrico)*; ***~dal çurviel*** MED možganska skorja; *un carateristic grâf mâl progressîf de ~ dal çurviel (SiF 02/1, 155-165)*; ***~dal limon*** KUL limonina lupina; *gratâ la ~ dal limon (Natisone/furlanis)* 2. FIG zunanjost *f*, videz *m*; koža *f*, telo *n*; ***puartâ fûr la ~, salvâ la ~*** rešiti kožo; *Tancj, plui di ce che si crôt, a àn salvade la ~ ma soterade la sperance e la voie di vivi. (Patrie 06/1)*; *Culì la int e je malfidant, ruspiôse di ~, dificil di capî. (BrLi)*.
scusson [sku'son] *m* ZOOL hrošč *m*; poljski majski hrošč (*Melolontha melolontha*); *a che a di chê ore i scussons a svolavin jenfri i ramaçs (MazzonIol)*; PROV *i scussons a mangjin lis cecjis*.
scusson des vîts [~ des 'vi:s] *m* ZOOL zeleni trtni hrošč (*Anomala vitis*).
scusson di San Zuan [~ di sandžu'an] *m* ZOOL ?? (*Melolontha solstitialis Fabr.*).
scût ['sku:t] *m* ščit *m*; bramba *f*; grb *m*; tolar *m*.
scuviert [skuvi'ɛrt] *adj* odprt; ***zuiâ a cjartis scuviertis*** igrati z odprtimi kartami *(La 06/3)*.
scuvierte [skuvi'ɛrte] *f* odkritje *n*.
scuvierzi [skuvi'ɛrdži] (*al scuvierç*) *tr* in *refl* → ***discuvierzi***.
scuvierzidôr [skuvierdži'do:r] *m* okritelj *m*, odkrivalec *m*.
scuvrî [sku'vri:] *tr* in *refl* → ***scuvierzi***.
Scluse ['skluze] *kr.i. f* Klúže *f* (IT Chiusaforte, DE Klausen) (UD); ***fuart di ~*** utrdba Kluže.
sdanz ['zdants] *m* (po)skok *m*.
sdanzâ [zdan'tsa:] *it* planiti, poskočiti; majati se, gugati se.
sdarnâ [zdar'na:] *tr* → ***sdranâ***.
sdarnali [zdar'nali] *m* 1. ZOOL veliki strnad? (*Emberiza miliaria*) 2. FIG bedak *m*, budala *m*.
sdavàs [zda'vas] *adj* nemaren, zanikrn; ***a ~*** v neredu, zanemarjeno; *e che dispès a scomencin a cjapâ pît un grum adore, a son il bevi, il fumâ, il doprâ lis droghis, il mangjâ a ~ (SiF 03/4, 147)*;
~ *m* 1. neurejen, zanemarjen človek 2. nered *m*.
sdavassâ [zdava'sa:] *tr* zmesti, v nered spraviti.
sdavassament [zdavasa'mɛnt] *m* nemarnost *f*, zanikrnost *f*.
sdavassarie [zdavasa'rie] *f* → ***sdavassament***.
sdavassât [zdava'sa:t], **-ade** *adj* 1. razmetano, v neredu, neurejen; razmotano 2. nemaren, zanikrn; → ***sdavàs.***
sdavassisim [zdava'sizim] *m* → ***sdavassament***.
sdavasson [zdava'son] *m* → ***sdavàs***; *che i furlans a vegnin presentâts come int sdavassone che no je buine di fâ il so mistîr. (christianromanini 07/03)*.
sdavassum [zdava'sum] *m* razmetavanje *n*, zmeda *f*, zmešnjava *f*, nered *m*.
sdegnât [zde'ña:t], **-ade** *adj* → ***disdegnât***.
sdenteâ [zdente'a:] (manj obič. **disdenteâ**) *tr* 1. lomiti zobe (na orodju) 2. načeti, načenjati;
~**si** *refl* zlomiti se zobje; izgubiti zobe.
sdenteât [zdente'a:t], **-ade** (manj obič. **disdenteât**) *adj* 1. brezzob 2. zlomljen, okrušen, pokvarjen, načet.
sdoanâ [zdoa'na:] *tr* zacariniti; *par doanâ e ~ la marcjanzie.*
sdoganâ [zdoga'na:t] → ***sdoanâ***; *Cecot al à sdoganât Illy, e cumò al fevele di "model catalan". (Pa 03/8)*.

sdongjâ [zdon'ġa:] *it* približevati se; *O jeri par strade e mi sdongjavi di Damasc cuanche (Bibl-Az)*; *Al jere in viaç e si stave sdongjant di Damasc (Bibl-Az)*.
sdopleâ [zdople'a:] *tr* in *refl* → ***disdopleâ***.
sdotorâ [zdoto'ra:] *it* delati se učenega, razkazovati učenost, modrijaniti.
sdovâ [zdo'va:] *tr* sneti doge (s soda).
sdragonceis [zdragon'tʃɛis] (t. **stragonceis**) *mpl* 1. MED vnetje mandeljnov, tonzilitis, angina 2. VETER vnetje žleze (pri konjih).
sdraie ['zdraie] *f* ležalnik *m*.
sdramàs [zdra'mas] *m* 1. hrum *m*, hrup *m*, trušč *m* 2. glasna oseba.
sdramassâ [zdrama'sa:] *tr* 1. na tla vreči, pobiti, podreti, porušiti; *Des monts al rive un aiar fuart e glaçât che al sdramasse lis pontis dai pins. (BrLi)*; *e i pareve che ogni tant cualchidun lu sdramassàs (PauluzzoN)* 2. FIG premagati, spraviti na kolena;
~ *it* 1. napraviti hrum, trušč 2. veliko truda si prizadeti, napenjati se 3. na tla telebniti.
sdramassade [zdrama'sade] *f* 1. pad *m*, padec *m*, padanje *n* 2. štrbunk *m*, pljusk *m*, hrupen padec 3. FIG hud poraz, nezgoda *f*, neuspeh *m*.
sdramasson [zdrama'son] *m* 1. akreš. od ***sdramàs*** 2. v: ***a ~*** v štrbunku; padajoč.
sdranâ [zdra'na:] (t. **sdarnâ**) *tr* 1. močno pretresati, premetavati 2. razsipati, razpršiti.
sdranade [zdra'nade] *f* 1. stresljaj *n*, pretresanje *n* 2. razdvojitev *f*; razsipanje *n*, razpršenje *n*.
sdranament [zdrana'ment] *m* → ***sdranade***.
sdrangolâ [zdrango'la:] (*o sdrangoli* [sdran'gɔli]) *tr* pretresati, stresti, potresti; ***~ la vite*** zvijati se;
~**si** *refl* 1. stresti se, zviti se, zvijati se 2. poskakovati (npr. voz).
sdrangolade [zdrango'lade] *f* stresljaj *n*, pretresanje *n*.
sdrangolament [zdrangola'ment] *m* → ***sdrangolade***.
sdrangulin [zdrangu'lin] *m* → ***strangolin***.
sdrasse ['zdrase] (t. **strasse**) *f* trak *m*, pas *m*.
Sdraussine ['zdrausine] *kr.i f* (Sagrât) Poggio Terz'armata
sdravacâsi [zdrava'ka:si] *refl* → ***stravuacâsi***.
sdravaiâ [zdravai'a:] *tr* vleči glasno (copate, cokle);
~ *it* vleči glasno (copate, cokle).
sdravuacâsi [zdravua'ka:si] *refl* → ***stravuacâsi***.
sdrindulâ [zdrindu'la:] *tr, it, refl* → ***trindulâ***.
sdris ['zdris] v: ***a ~*** (*neobič.*) drseč, plazeč.
?? železno orodje za označevanje drevesa za posek *(don)*
sdrissâ [zdri'sa:] *tr* 1. drsati, podrsati 2. oplaziti, oprasniti;
~ *it* 1. plaziti se, lesti 2. oplaziti (kaj).
sdrogâ [zdro'ga:] *tr* 1. začiniti 2. drogirati 3. ŠP dopirati.
sdroghe ['zdrɔge] *f* 1. (t. **droghe**) ***sdroghis*** dišava *f*, začimba *f* 2. → ***frambue***.
sdroi ['zdrɔi] *m* prepad *m*; huda strmina *f*.
sdrondenâ [sdronde'na:] *tr* 1. loputati, zaloputniti (vrata) 2. brenkati, slabo igrati 3. FIG mučiti, trpinčiti (osebo);
~ *it* napraviti hrum, trušč, razgrajati, ropotati.
sdrondenade [zdronde'nade] *f* stresanje *n*, sunek *m*, pretres *m*.
sdrondenament [zdrondena'ment] *m* 1. neprestan hrup, hrušč *m* 2. presanje *n*, stresanje *n*, pretres *m*.
sdrondenon [zdronde'non] *m* 1. loputanje *n* (vrata) 2. ***a ~*** na potep, sem ter tja.
sdrondine ['zdrɔndine] *f* vlačuga *f*; kurba *f*; *di so pari, che al veve parade fûr la femine par menâ in cjase une ~ di 17 agns (Bel)*.
sdrum ['zdrum] *m* (*redko*) kup *m*, kopica *f*; ***un ~ di*** kup (česa), veliko, mnogo; → ***grum***.
sdrumâ [zdru'ma:] *tr* 1. porušiti, podreti (zid); na tla vreči (osebo) 2. FIG uničiti, razdejati;
~ *it* podreti se, rušiti se; polzeti (zemlja).
sdrumade [zdru'made] *f* 1. razpad *m*, polom *m* 2. usad *m*, udor *m* (zemlje).
sdrume ['zdrume] *f* kup *m* (ljudi, stvari), obilica *f*, množica *f*, množtvo *n*, truma *f*, krdelo *n*; *Dopo Alarì e altris barbars ancjemò, dal 489 al rive Teodorì cuntune ~ di Ostrogots (Natisone/furlanis)*; ***~ di int*** množica ljudi; ***in ~*** vsi skupaj, strnjeno, množično; ***a sdrumis*** trumoma, na kupe (ljudi).
sdrumiere [zdrumi'ɛre] *f* (*gor.*) 1. množica *f*, truma *f* (ljudi) 2. veliko, ogromno zemlje.
sdrup ['zdrup] *m* ovinek *m*, zavoj *m*; strmina *f*; jama *f* (na cesti); *al cjaminave di bessôl tal scûr, sui sdrups de stradele dal Cuel (PauluzzoN)*; *Al cjaminà pe stroncje, che si pleave a sdrups fin là jù insom (PauluzzoN)*; *cul cjar daûr che al sdrondenave fra i sdrups e lis cunetis. (PauluzzoN)*.
sdrupiât [zdrupi'a:t], **-ade** *adj* ?? *lenghe furlane e risulte "aspre, malavuâl, plene di zoncjaduris, sdrupiade, ingrisignide (scritorsfurlans)*.
sduliâ [zduli'a:] *tr* in *refl* → ***disduliâ***.
se ['se] *co* če, ko, ako; *~ l'amôr fos scrit in cjarte* če bi bila ljubezen napisana na papirju; ***~ di no*** v nasprotnem primeru; ***~ ancje, ancje ~*** četudi; *Treno, ti l'às puartàt viers il mar azùr, ah se malincunia murì via dal Friul. (Pasolini)*.
se ['se] *pro* se, sebe; *che i voi se gjoldevin (MazzonIol)*??;
a ~ sebi; ***sens di Se*** *Jo Cundiplui il curriculum psicologjic dal frut (Jo, sens di Se, Identitât) (mediateca-codroipo)*.
seâ [se'a:] *tr* 1. (raz)žagati 2. seči, kositi; ***~ jerbe*** kositi travo; *la jerbe e jere stade seade (MazzonIol)*; ***sul ~*** v času košnje 3. FIG trgati, parati.
seade [se'ade] *f* 1. žaganje *n* (delo); rezanje *n* 2. košnja *f*.
seadure [sea'dure] *f* žaganje *n* (material); *se nol jere ancjemò stuf di stâ dut il dì a implenâsi il gargat di ~ (Sg)*.
se ancje [se'anqe] *co* četudi, čeprav; *Cemût fasino a dî che il Crist al à di jessi fî di Davit, ~ Davit, tal libri dai salmos al dîs (Bibl-Lc)* čeprav David sam pravi v knjigi psalmov.
se-bute [se'bute] *adv* če pride do tega, v primeru tega, mogoče.
sec ['sɛk] *adj* 1. suh, mršav; posušen; *Al jere un om grant e ~, cu la muse plene di grispis e di vuès, lis ceis simpri tiradis (Sg)*; ***~ incandît*** suh ko trska;
2. FIG neprijazen, nevljuden; *La rispueste dal "Psoe" e je stade un no ~. (Pa 04/05)*; *Un omp cence etât, che al semeave zovin, cjavei neris, ~ di personâl (BrLi)*
3. FIG kratek, nenaden, čist; *In fonts al taiave vie i tocs in plui cuntun colp ~. (Sg)*; *E i al dîs a ~: "Jo o crôt invecit che o podarìn fâ des bielis tabaiadis insieme. (BrLi)*; ***a ~*** nenadoma; *le àn mandade a ~ une dì intal*

Isolament. (Urli); ***a ~*** zastonj, po suhem; ***capî a ~*** pri priči razumeti;
~ m suša *f*.
secandul [se'kandul] *m* (*redko*) bedak *m*, butec *m*.
Sece ['setʃe] *kr.i f* (Zui) Sezza.
secession [setʃesi'on] *f* secesija *f*; ločitev *f*.
secessionisim [setʃesio'nizim] *m* secesionizem *m*.
secessionist [setʃesio'nist] *m* secesionist *m*;
~ adj secesionističen.
secessionistic [setʃesio'nistik], **-iche** *adj* secesionističen.
sechin [se'kin] (t. **secjin**) *m* v: ***odôr di ~*** **??**
secjâ [se'qa:] *tr/it* 1. (p)osušiti (se) 2. FIG dolgočasiti, nadlegovati, težiti (nekomu);
~**si** *refl* 1. (p)osušiti se 2. FIG dolgočasiti se.
secjade [se'qade] *f* 1. sušenje *n* 2. FIG dolgočasje *n*, nadlega *f*, sitnost *f*; ***jessi di ~*** biti v nadlego.
secjadôr [seqa'do:r] *m* AGR sušilnica *f*; *Il piçul agricultôr nol ten la blave a cjase sô, e ven mandade tal ~ de cooperative. (SiF 02/1, 31-45)*.
secjarie [se'qarie] *f* suša *f*.
secjât [se'qa:t], **-ade** *adj* naveličan, zdolgočasen; ***~ di dut*** imeti vsega dost, biti vsega sit; *La menave (la machine) ..cuntune sigurece grandiose, e come ~ di dut. (Sg)*.
secje ['sɛqe] *f* 1. oseka *f* (morja); plitvina *f*, sipina *f* 2. ***in ~*** brez vsega ostati; v škripcih.
secjecoions [seqekoi'ons] *m* VULG tečnež *m*, nadležnež *m*.
secjecûl [seqe'ku:l] *m* VULG tečnež *m*, nadležnež *m*.
secjel [se'qɛl] *m* REL vedro z blagosloveno vodo.
secjemirindis [seqemi'rindis] *m* tečnež *m*, nadležnež *m*; *E jere cheste la situazion cuant che intal secul IX al comparî il prin ~: Vignesie. (Pa 03/2)*.
secjete [se'qɛte] *f* nočni stol, prenosno stranišče.
secjin [se'qin] *m* → ***sechin***.
SeCO [se'qin] *kratica* Servizi Civîl Obligatori; *i zovins dovaressin adempli al Servizi Civîl Obligatori, o SeCO. (ALF)*.
secolâr [seko'la:r] *adj* in *m* → ***seculâr***.
secolarizâ [sekolari'dza:] *tr* sekularizirati.
secolarizazion [sekolaridzatsi'on] *f* sekularizacija *f*; *O sin al paradòs che, tun moment di ~ gjeneralizade, il papât e il pape e àn un puest mai vût tal inmagjinari mondiâl. (Pa 03/11)*.
secolarmentri [sekolar'mentri] *adv* posvetno, laično;
secondâ [sekon'da:] *tr* → ***seondâ***.
secondari [sekon'dari] *adj* drugoten, postranski.
secondariementri [sekondarie'mentri] *adv* drugotno, postransko; *~ une lenghe e je formade di peraulis che invecit a gambiin di un continui in dutis lis lenghis. (Pa 04/02)*.
seconde [se'konde] v: ***a ~*** → ***seonde***.
secondin [sekon'din] *m* ječar *m*, jetniški paznik; *e disi che San Pieri al veve batiât i soi secondins cu la aghe vignude fûr miracolosementri di une risultive. (Pa 05/04)*.
secondine [sekon'dine] *f* ANAT, BOT posteljica *f*, placenta *f*.
secont [se'kɔnt], **-de** *adj* 1. drugi 2. drugovrsten, drugorazreden; ***pe seconde*** drugič, v drugo; 3. → ***seont***;
~ m 1. sekunda *f* 2. MUZ bariton *m* 3. AGR druga žetev *f*; 4. KUL glavna jed; *Mi plâs cusinâ une vore i prins e i dolçs. I segonts no tant parceche no ai tante passion pe cjar. (Furlanist)*;
~ prep in *adv* → ***seont***.
secontri (di) [se'kɔntri] *prep* po, sledeč, v skladu (z); ***~ me*** po mojem mnenju; ***~ i siei ordins*** v skladu z njegovimi ukazi; ***~ che*** glede na to.
secret [se'krɛt] (t. **segret**) *adj* 1. skriven, tajen; *I inzignîrs eletronics e informatics a àn studiât cussì ben i segrets des lenghis (O)* 2. ***mâl ~, malatie secrete*** spolna bolezen; *il vuarvuelon, i tumôrs frêts, lis malatiis secretis* 3. FIG (oseba) pridržan, nepristopen, skrivnosten, tajinstven; *o soi ~ ..che al disi* znam zadržati zase tajno;
~ m 1. tajna *f*, skrivnost *f*; *cul pat che mantignût a i siei il ~* ; ***in ~*** tajno, skrivaj; ***tignî un ~*** ne izdati tajno 2. ***i secrets*** zapah *m* ; *i secrets de sieradure*.
secretari [sekre'ta:ri] (t. **segretari**) *m* 1. tajnik *m* 2. POL tajnik *m*, sekretar *m*: *..al à vût scrit Andrej Berdon, ~ regjonâl di "Union slovene"*.
secretarie I [sekre'tarie] (t. **segretarie**) *f* tajnica *f*, sekretarka *f*.
secretarie II [sekreta'rie] (t. **segreterie**) *f* tajništvo *n*: *La ~ de scuele e je a Udin, alì dal vieri..* Tajništvo šole je v Vidmu; *Cheste decision - al à comentât A. C. de ~ provinciâl di Udin de Cgil (O)*; ***orari di ~*** uradne ure tajništva; *che in orari di ~ (di lunis a vinars, des 3 e 6 dopomisdì). (O)*.
secrete [se'krɛte] (t. **segrete**) *f* 1. samoten zapor *m*, celica *f*; *malapene in chê ~, une vôs scroche dal alt* 2. tajen, skriven kraj *m*; *sot un volt je une ~ cun dai vuès e des cinisis*.
secretece [sekre'tɛtʃe] (t. **segretece**) *f* tajnost *f*; molčečnost *f*, skrivnost *f*; *singloce in ~*.
secretementri [sekrete'mentri] (t. **segretementri**) *adv* tajno, (na) skrivaj, v tajnem; *sôl dai nestris dafaduts, che si dîs ~ par no fâ savê di ducj*.
secualin [sekua'lin] *adj* nanaša se na Sequals;
~ m prebivalec iz Sequalsa.
Secuals [seku'als] *kr.i m* Sequals (PN); *Un altri conseîr regjonâl di ~ (Pa 03/6)*; *Primo Carnera al è nassût a ~ (Carnera)*.
secuence [seku'entʃe] *f* 1. zaporednost *f*, zaporedje *n*, sekvenca *f*; posledica *f*; ***~ logjiche*** logična sekvenca; *Un stîl une vore formalizât, fat di secuencis logjichis di definizions (SiF 02/1, 231)* 2. TEH, KEM sekvenca *f*; *une ~ di 28 nucleotidis a la fin 5'. (SiF 03/4, 9)*.
secuence [seku'entʃe] *f* REL sekvenca *f*.
secuençament [sekuentʃa'ment] *m* *~. Identificazion e inriament des secuencis a vegnin valutadis (stimadis) (SiF 02/1, 31-45)*
secuenziâl [sekuentsi'a:l] *adj* sekvenčen, zaporeden; *A 'nd è di dôs fatis: chel ~, che al permet di cjatâ il dât dome dopo di vê fate dute la strade (brevet)*.
secuestrâ [sekues'tra:] *tr* zapleniti, zaseči;
~**si** *refl* (*redko*) zaustaviti se.
secuestrabil [sekues'trabil] *adj* ki ga je moči zapleniti, zaseči.
secuestri [seku'ɛstri] *m* 1. zasega *f*, zaplemba *f* 2. FIG nadležnež *m*.
secul ['sɛkul] (*pl* ***secui***) *m* 1. stoletje *n*; 2. FIG večnost *f*; doba *f*; ***secui seculorum*** večnost, tisočletja, stoletja; *a vivin dongjelaltris in pâs, che a son secui seculorum (Pa 02)* 3. ***al ~*** alias, po domače; *In chê dì a Rome, il pape Benedet XIV, al ~ P. L., bolognês, cu so penâl intenzût tal ingjustri ros de curie (Natisone/furlanis)*.

seculâr [seku'la:r] (t. **secolâr**) *adj* 1. stoleten 2. posveten, laičen;
~ *m* laik *m*, svetni človek *m*.
seculorum [seku'lɔrum] → ***seculorums***.
seculorums [seku'lɔrums] v: ***secui seculorums*** večnost, tisočletja, stoletja.
secum [se'kum] *m* suhljad *f*, posušene veje *fpl*, suho listje *n*; *Cumò si inacuarç che cjanis e altri ~ a son dapardut. (Mar).*
secure [se'kure] *f* ARH suša *f*; FIG suhota *f*; → ***secjarie***.
sedaç [se'datʃ] (t. **sedagn**) *m* VETER ??.
sedagn [se'dañ] *m* → ***sedaç***.
sedâl [se'da:l] *m* BOT → ***lescule***.
sedatîf [seda'ti:f], **-ive** *adj* FARM pomirjevalen, blažilen, sedativen; *Premi tal ben, ~ tal mâl. (Pa 04/04)*;
~ *m* FARM pomirjevalo *n*, sedativ *m*.
sede I ['sɛde] *f* 1. svila *f* 2. ščetina *f*, žima *f* 3. (pri svinji itd.) kocina *f*
sede II ['sede] *f* 1. sedež *m*, bivališče *n*, seja *f*; *al à viert une ~ ancje a Spilimberc, par slargjâ lis sôs iniziativis (istitutladinfurlan)*; *Inte ~ de Societât Filologjiche Furlane* na sedeži SFF; ***vê une ~*** imeti sedež; *che e à la ~ a Pordenon (SiF)*; *al varà la sô ~ a Pole (Onde)* 2. REL stolica *f*, sedež *m*; ***Sante Sede*** Sveta sedež, Vatikan; *la politiche de Sante Sede te ultime vuere mondiâl (glesie).*
Sedean [sede'an] *kr.i m* Sedegliano (UD); *al à fat deventâ il zovin artist di ~ un "espert" dal flum e un testemoni dal so spirt. (Pa 02).*
Sedecie [sede'tʃie] *os.i f* Sedekija *f*; *cul re ~ svuarbât (Bibl-Gjeremie).*
sedentari [seden'tari] *adj* sedentaren; sedeč;
~ *m* sedentarna oseba; *che al apliche, tant che un storic e un protosociolic, ai rapuarts fra Arabics e Berbers, i prins sedentaris (Pa 02/10-11).*
sedentarizazion [sedentaridzatsi'on] *f* ANTROP sedentarizacija *f*.
sedete [seko'l ??] *f* svila iz nepopolnih zapredki.
sedi ['sedi] *E1, E3 prez konj* od ***jessi***; *Domandait e o cjaparês, di mût che la vuestre contentece e sedi incolme. (Bibl-Zn).* Prosíte in boste prejeli, da bo vaše veselje dopolnjeno.
sedie ['sɛdie] *f* 1. dvokolesni voz 2. REL papeška nosilnica.
sedîl [se'di:l] *m* sedež *m*, FIG sedalo *n*.
Sedilis [se'dilis] *kr.i f* (Tarcint) Log ?? (IT Sedilis); *un pôc a Tarcint e un pôc a ~, une borgade a dome trê chilometros dal paîs (sf).*
sedim [se'dim] *m* (*redko*) kmečko posestvo zraven domačije; kmečko dvorišče.
sediment [sedi'ment] *m* 1. usedlina *f* 2. GEO sediment *m*.
sedimentadôr [sedimenta'do:r] *m* sedimentacijska naprava; *In plui une analisi di sensitivitât e je stade fate sui sedimentadôrs secondariis. (SiF 03/4, 73-84)*;
~ *adj* sedimentacijski;
sedimentologjic [sedimento'lɔǵik], **-iche** *adj* sedimentološki.
sedimentologjie [sedimentolo'ǵie] *f* sedimentologija *f*.
sedino [sedi'no] *co* če ne ??; *Ma Serrajotto nol à di vê let il libri, ~ nol varès concludût cu la afermazion (Pa 05/07).*
sediol [sedi'ɔl] *m* kočijski sedež; enosed *m*, enosedežni voz.
sedis ['sɛdis] *card* šestnajst.
sediziôs [seditsi'o:s], **-ose** *adj* uporen; prevratniški, prekucuški;
~ *m* prevratnik *m*.
sedon [se'don] *f* žlica *f*; *une ~ di spongje, un dint di ai (Ponte)*; ***lassâ la ~*** umreti.
sedonâr [sedo'na:r] *m* nosilec, stojala za jedilni pribor.
Sedran [se'dran] *kr. i f* (Sant Quarin) Sedrano.
sedrât [se'dra:t], **-ade** *adj* v: ***mâl ~*** → ***malsedrât***.
sedre ['sedre] *f* odvodni jarek.
sedrere [se'drere] *f* → ***cedrere***.
sedude [se'dude] *f* seja *f*; obravnava *f*; → ***session***.
sedule ['sɛdule] *f* ZOOL ??
sedusi [se'duzi] (*o sedûs* – p. *sedusût/sedot*) *tr* zapeljati, privabiti, mikati, pritegniti; očarati; *E ogni moment che si presente devant di lui par lui al è sedusint. (Pa 05/05).*
sedutôr [sedu'to:r] *m* zapeljivec *m*.
seduzion [sedutsi'on] *f* 1. zapeljevanje *n*; zapeljivost *f* 2. napeljevanje *n*.
see ['sɛe] *f* → ***siee***.
'Sef ['zef] (*accorciativo od **Josef***) *os.i m* Pepe *m*, Joško *m*.
sêf ['se:f] *m* loj *m*; ***cjandele di ~*** lojenka *f*.
'Sefe ['sɔtsi] demin. Sefin *os.i. m* *??*h.
segat [se'gat] *m* žagar *m*.
segherie [sege'rie] *f* žaga *f* (obrat); *che culì al veve un grun di boscs, un mulin e une ~ . (BrLi).*
seghet [se'gɛt] *m* 1. žagica *f* 2. vrsta nagobčnik za konje 3. MUZ lok *m*.
seghetâ [sege'ta:] *tr* 1. žagati, rezati z žagico 2. klati živino po židovskem običaju.
segjovie [seǵo'vie] *f* ŠP sedežnica *f*; *al è vignût fûr ret la stazion de ~ di "Piz de Plais", logade su la cleve de mont viers Marêb (La 03/5).*
seglâr [se'gla:r] *m* lijak *m*; *L'odôr dal ~ mal visi ancjemò. (Ta)*; ***la piere dal ~??*** ; ***la buse dal ~***.
seglot [se'gl t] *m* vedro *n*; *Si lavarin tun ~ di plastiche (Sg).*
segment [seg'ment] *m* segment *m*; členek *m*.
segmentazion [segmentatsi'on] *f* segmentacija *f*.
segn ['sɛñ] *m* 1. (pred)znamenje *n*, znak *m*; *sedino cuotidian de scriture furlane..e cui segns grafics che la segnalin (Pa)* grafični znaki; *Segns di pueste a vignaran metûts pes braidis, pai bearçs, pai cjasâi. (Pa)* krajevne oznake; ***fâsi il ~ de (sante) crôs*** pokrižati se; ***in(tal) ~ de*** v znamenju; *al è Vinars Sant, e la nature intere je scure in ~ di lutto e di preiere* v znamenju žalovanja in molitve; *Risultâts tes elezions comunâls intal ~ de continuitât (O)* v znamenju kontinuitete; ***dâ il ~*** dati znak; *la cjampane a à dât il ~*; ***fâ di ~*** namigniti, dati znak; *a fâmi cu la man di ~* ; ***par ~ tâl che*** tako, da; *e simpri plui si persuât che a puedi sei nome cussì, par ~ tâl che, co al è stât su la crosere, al à tirât dret* 2. sled *f*, znak *f* 3. značka; žig *m*, pečat *m* 4. telesno znamenje *n* 5. meja *f*, mera *f* 6. cilj *m*, tarča *f*: ***trai a ~, tirâ a ~*** (tarčo in t. FIG) zadeti v črno, zadeti; uganiti; *mascalzons che cui balons di nêf e glaç si àn cjolt l'impegn di trai a ~ sui disgraciâts.*
segnâ [se'ña:] *tr* 1. zaznamovati, označiti 2. risati; *e cui lôr cureorelis segnin cuadris di gnovis fantasiis* 3. (po)kazati, nakazati; *al navigave slançôs e sigûr che l'odôr dal sanc i segnave il vierzisi dal dì*; ***~ in neri*** očrniti; *ma che e à segnât in neri dut il timp che al va de unificazion taliane ai nestris dîs.(O)* 4. nakazati;

določiti; *jo o ai zà pensât di segnâi, par intant, i doi fituâi di Premariâs* 4. → ***insegnâ***;
~**si** *refl* pokrižati se, križati se, prekrižati se; *E. si segnà e si inzenoglà intun dai ultins bancs, preiant cualchi recuie pai siei muarts. (Sg)*.

Segnà [se'ña] *kr.i m* Segnacco.

segnacolar [señako'lar] nabor oznak (tagset); *Di chê altre bande il grât di sucès al incrès ancje par un secont fatôr, ven a stâi il repertori dai segnacui doprâts, che lu clamìn segnacolari (tagset). (SiF 02/1)*.

segnacul [se'ñakul] *m* (t. *šalj*.) znamenje *n*, znak *m*, označba *f*; *Il so voli si slargje sui cjamps, su lis cuelinis, sui paîs de sô tiere, e dai segnacui che lis stagjons a lassin sul paisaç (Pa 05/06)*; *Jo us propon un ~ che vualtris o podês tratâ daûr des vuestris capacitâts (Pa 05/05)*.

segnadôr [seña'do:r] *m* 1. pokazalec *m*, kazalec *m* 2. podpisnik *m*.

segnâl [se'ña:l] *m* 1. (pred)znamenje *n*; znak *m*; *Chest al è il plui impuartant ~ dal leam (O)*; *Cun chestis nominis la Filologjiche e à volût dâ un ~ fuart di rignuviment (O)* dati odločen znak prenove..; *o tem che al sei ~ di ploie vicine* znamenje za bližnji dež; ***dâ ~ di vite*** dati znaki življenja; *Ce biel viodi la lûs dal fogolâr: un ~ di vite. (Ta)* 2. znak *m*, simbol *m*, oznaka *f*; (črkovni) znak; *Di prin trat si domandarin se no fossin segnâi provignints di une civilizazion extraterest. (Pa)* znamenja nezemeljske civilizacije; *tal scrivi il furlan a à volût cualchi ~ di plui dal solit* kak črkovni znak več; *in maniere di permeti ai students di lei i tocs cence passâ traviers di grafiis e segnâi grafics incoerents tra di lôr.(O* ..črkovni znaki 2. (t. FIG) tarča *f*; cilj *m*; *ma intant il to voglut nol sgare se al ten come ~ la mame elete* 3. ***un ~ di*** komaj nekaj, nekaj malega od; *i erêts, par dividi cuatri cjamps e un ~ di cjase mieze dirocade*; *cence ~ di leç* brez kakršnega koli zakona; ***a ~ che*** tako da, s tem da; *ridots che a forin a ~ che tiere in nissun lûc si scuvierzeve.*

segnalâ [seña'la:] (t. **signalâ**) *tr* zaznamovati, označiti, znamenje dati; javiti; nakazati; izpostaviti, (posebno) omeniti; *e invide dutis lis aziendis a ~ a lis direzions des associazions di categorie la disponibilitât eventuâ di cjoli sù inmigrâts (Pa)* javiti pripravljenost; *Tra i convitâts plui impuartants si à di ~ il sotsegretari delegât aes minorancis (O)* je potrebno izpostaviti podsekretarja; *dal rapuart ancje visîf cun la peraule e cui segns grafics che le segnalin (Pa)* z besedo in s črkovnimi znaki, kateri jo zaznamujejo.

segnalazion [señalatsi'on] *f* 1. signalizacija *f*; dajenje znaka 2. FIG pripomba *f*, namigovanje *n*; *I trê a varan il compit di ricevi e tratâ lis segnalazions dai citadins (O)*; *La proclamazion dai autôrs vincidôrs e di chei a àn mertade une ~ (Codroip, Avis)*.

segnaletic [seña'lɛtik], **-iche** *adj* identifikacijski; *il valôr ~ de lenghe pes personis che le doprin (dal lûc/forest, puar/siôr.. (SiF 03/3, 69-81)*.

segnaletiche [seña'lɛtike] *f* signalizacija *f*, znakovni sistem; *Ducj i doi, non uficiâl e non comun, a son stâts doprâts dongje dal non talian inte gnove ~ des stradis (CoGonars)*; *la ~ di benvignût, di salût e di invît ai puescj di ristôr e convivialitât e jere stade realizade esclusivementri par furlan (SiF 03/3, 69-81)*; *al stabilìs che la ~ bilengâl (Cisilino, treball)*.

segnât [se'ña:t], **-ade** *adj* 1. zaznamovan, označen, nakazan 2. preskušen, zaznamovan od življenja; *e siôr Simon?" "simpri plui ~"* 3. določen, namenjen, vnaprej namenjen; *il contadin ...al è ~ par paiâ in cualchi mût la sô viltât*.

segnefiere [señefi'ere] *m* termometer *m*, toplomer *m*; *apene che pe vite si sint cierts sgrisulaçs, si tache il ~ imbote sot i braçs*.

segnelibri [señe'libri] *m* bralni znak; *Ur vegnin daûr i vielis, là che la difusion dai segnelibris e pues contâ par altri intun Ambit Socioassistenziâl che al cjape dentri une utence di adiriture (Leng)*.

segno ['seño] *m* (it.) → ***segn***.

segont [se'gont] → ***secont***.

Segovie [señefi'e??] Segovija *f* (Segovia);

segrât [se'gra:t] *m* pokopališče *n*;

segregâ [segre'ga:] *tr* ločiti, ločevati; oddeliti; osamiti;
~**si** *refl* izolirati se, osamiti se.

segregazion [segregatsi'on] *f* izločanje *n*, segregacija *f*.

segret- [segu'i:] → ***secret-***,

segretarie [segre'tarie] *f* → ***secretarie***.

seguaç [segu'atʃ] (*pl* ***seguaçs*** [segu'atsʃ]) *m* privrženec *m*, pristaš *m*; *Al cjacarave a une sdrumie di seguaçs .. fasint un discors rivoluzionari (Pa 03/8)*; *e daspò o pratindês che i vuestris seguaçs di fûr vie a tegnin impiade la lum scrivint bielis robutis "in dialet" (La 07/04)*.

seguî [segu'i:] *tr* 1. slediti, zasledovati; *seguît de Provincie di Triest (31,8%) (Pa)* 2. spremljati, slediti (npr. informacijam), držati se, ravnati se po ; *il spazi risiervât ae lenghe di chê int che e seguìs il servizi informatîf nol è par nuie adeguât. (Pa)*; *ce criteriis varessial di seguî? (Pa)*; ***~ un consei*** ravnati se po nasvetu; *A son 240 in dì di vuê i fruts che, par vie de situazion critiche in famee, a son seguîts des istituzions in istitûts specifics..(Pa)*; ***~ un cors*** udeležiti se tečaj; *I insegnants che a àn seguît il cors (Pa)*;
3. nadaljevati; *Il progjet ..al è stât ideât e al vignarà seguît te sô aplicazion de associazion "Vicini di Casa" (O)*; *Pi di mancul, lis particelis che a formin il to cuarp a seguitaran, tun ciert sens, la lôr esistence tun altri univers. (Pa)* 4. posnemati;
~ *it* 1. slediti 2. zgoditi se, dogoditi se, pripretiti se

seguint [segu'int] *adj* sledeč, naslednji; *la gnot ~ a chê fatâl zornade* naslednja noč po.

seguit ['seguit] *m* 1. spremstvo 2. nadaljevanje *n*; *Varano un ~ o vino di considerâju episodis isolâts?* 3. posledica *f* 4. naslednik *m*, privrženec *m*, 6. zaporedje, zaporedna vrsta; ***di ~*** zapored, zapovrstjo; *Si vè almancul trê jessudis di un ~, che al veve il titul "Patrie dal Friûl"*.

seguitâ [segui'ta:] (*o seguiti* [segu'iti]) *tr* 1. slediti: *seguitin il Dotôr che si incjamine*; ***~ une usance*** slediti neki rabi, ravnati se po neki rabi; *tal cjanâl di San Pieri (par ~ la usance cjargnele, lu dirai cjanâl*); *parcè che prime o dopo aes peraulis il Messie al vorès fat ~ i fats (Pa 03/8)* 2. zasledovati: *cjaçant ca e là la man, chei seguitin, corint, lis lusignis* 3. nadaljevati; *si capis che intant al seguitave a governâ*;
~ *it* nadaljevati se.

seguitîf [segui'ti:f], **-ive** *adj* 1. neprenehljiv, trajen, nepretrgan, neprestan; *lis sperancis inviadis dal regim di Idi Amìn, daurman disfantadis dal incressi ~ di conflits (Pa)* 2. naslednji; zaporeden; *che lu governarin par otante agn seguitîfs*.

seguitivementri [seguitive'mentri] *adv* zapored, zapovrstjo; nepretrgano, trajno; *chê pronunzie che, modificade ~*.

sei ['sei] *skrajšana oblika od **jessi**,* npr. (Codroip): *O varès gust di ~ inmò util. (BrLi).*
sei ['sei] → ***sedi*** konj od ***jessi***.
sei...sei ['sei] *co* bodisi....bodisi; → ***sevie...sevie, seial..seial.***
seial...seial [sei'al] *co* bodisi...bodisi.
seil ['seil] *m* (Cjasarse) → ***cîl***.
Seilon ['seilon] *kr.i m* Cejlon *m*; *che la insule di Taprobane no je identificade cun ~ (Ceylon) ma cun Samatra! (Pa 05/04).*
Sèimo ['sɛimo] ?? *Il fûc al cuiste nons diferents di lûc a lûc (Fogaron, Fughere, Foghera, Fugarizze, Pan-e-vin, Medili, Boreon, Mieli, ~) (La 03/01).*
seiter ['seiter??] *f* ARH kozarec *m*, čaša *f*; tace; *altris a son ladis dismenteadis, come sgaravât (mascare), sloiar (vêl), ~ (tace) e vie indenant. (JM)* // (< st.v.nem.).
selar ['sɛlar] *m* BOT zélena (*Apium graveolens*); ***~di montagne*** luštrek *m* (*Levisticum officinale*).
selâr [se'la:r] *m* BOT → ***fusâr***.
sele ['sele ??] *f* večje leseno vedro, škaf *m*; *Al jere il toblât di parecjâ pal soreâl e po al sarès stât ancje di comedâ lis selis dal lat (PauluzzoN)*; PROV *va tant la ~ al poç fin che a reste dentri* ; ***plovi a selis*** liti kot iz škafa; *il porcjâr i cridave e che la ploie a vignive jù a selis. (Zili).*
Sele ['sele ??] *kr.i f* (Rivignan) Sella.
seleâr [sele'a:r] *m* snop iz slame, ki služi kot strešno kritje.
seleni [se'leni] *m* KEM selen (*Se*).
selenic [se'lɛnik], **-iche** *adj* MIN, KEM selenov.
selenite [sele'nite] *f* MIN selenit *m*.
selenitic [sele'nitik], **-iche** *adj* MIN seleniten.
séler [ske'da:t] → ***seler, sjeler*** **???**
selerât [sele'ra:t, ʃ-], **-ade** *adj* zločinski, hudodelski; podel, gnusen, zloben, zel;
che ancje la colpe di no vêle batïade tu varâs di pajâle tu, mari scelerade! (Tolazzi)
seletîf [sele'ti:f], **-ive** *adj* selektiven, izbiren, ločevalen.
seletivitât [seletivi'ta:t] *f* selektivnost *f*; *I studis a vignî a rindaran plui clare la specificitât e la ~ di chestis interazions. (SiF 03/4, 97-114).*
selezion [seletsi'on] *f* 1. selekcija *f*, izbor *m* 2. BIOL selekcija *f* 3. ŠP selekcija *f*.
selezionâ [seletsio'na:] *tr* selekcionirati, izbrati, izbirati; *Dal sigûr un mût par "rindi zovine" une lenghe, o almancul la popolazion che le fevele, al è chel di ~ i veicui di difusion (CIRF).*
selezionadôr [seletsiona'do:r] *m* selektor *m*.
selino ['sɛlino] (t. **selin**) *m* *(carn.)* BOT zelena; *Dôs zumieles di fasûi e 1 di sorc, fâ boli cui savôrs, ~, carote, cevole, muset (Natisone/furlanis)*; *jentrant in cusine dal curtîl cuntune cjavece di selino intune man (PauluzzoN)*; → ***selar***.
selinon [seli'non] ??
selve ['sɛlve] *f* 1. gozd *m*; *Altris a son scjampats di maleman te ~. (Pa)* 2. FIG množica *f*.
Selve ['sɛlve] *kr.i f* → ***Lâc di ~***.
selviculture [selvikul'ture] *f* GOZD gozdno gospodarstvo, gozdarstvo *n*, gojenje gozdov; *ma se no si fâs agriculture (o ~) su lis monts, e rimet ancje la planure (Pa).*
Selvis ['sɛlvis] *kr.i f* (Remanzâs) Selvis.
Selvucis [sel'vutʃis] *kr.i f* Selvuzzis; *Cuant che o durmivi te cjase dai vons a ~ e mi sveavi a buinorone (Ta).*
sem ['sem, ʃ-] *adj* neumen, prismuknjen.
sêm ['se:m] *m* *(carn.)* AGR seme *n*; ***vueli di sêms*** semensko olje; *in bande tor une frissorie di chês che nus tache a si met doi dioz di vueli di sêms (Natisone/furlanis).*
semâ [se'ma:, ʃ-] *tr* zmanjšati, zniževati;
~ it zmanjšati se; pasti, upadati; pešati, slabeti.
semade [se'made] *f* 1. MED mandeljnovo olje 2. (pijača) mandeljnovo mleko.
semafor [se'mafor] *m* semafor.
se mai [se'mai] *co* in *adv* 1. če; *~ un fradi al à la femine che no crôt (Bibl-Pauli)* 2. kvečjemu; v najslabšem primeru; *la Vignesie Gjulie no esist plui, ~ e je esistude di là dal confin! (Pa).*
semantic [se'mantik], **-iche** *adj* LING pomenosloven; semantičen, pomenski; ***cjamp ~*** LING pomenoslovno polje; *Par esempli, il cjamp ~ dai colôrs al è formât di ducj (Pa).*
semantiche [se'mantike] *f* LING pomenoslovje *n*, semantika *f*; ***~ lessicâl*** leksikalno pomenoslovje; *a puedin jessi specializadis par components specifics de elaborazion lenghistiche, come la ~ lessicâl. (SiF 03/4, 97-114).*
semanticitât [semantitʃi'ta:t] *f* semantičnost *f*, pomenskost *f*.
semblee [sem'blɛe] (t. **assemblee**) *f* zbor *m*, skupščina *f*; *si scuen meti adun, cun leç regjonâl, la "Semblee des provincis furlanis" (Pa 02).*
semeâ [seme'a:] *tr, it* → ***someâ***.
Semedons [sotme'dɔns] *kr.i f* (Scluse) Sotmedons.
semenâ [seme'na:] *tr* 1. sejati, po-v-sejati; 2. FIG trositi, razsipavati.
semenadôr [semena'do:r] *m* sejalec *m*.
semenât [seme'na:t] *m* (pos. v *pl*) setev *f*, posejano polje *n*; ***lâ fûr dai semenâts*** iti preko mejo, pretiravati, izgubiti nadzor, izgubiti živce.
semence [se'mɛntʃe] *f* 1. seme *n*, semensko žito *n*; ***lâ in ~*** poganjati (solata) 2. FIG bacil *m*, virus *m* 3. FIG rod *m*, pleme *n*, rasa *f* 4. (pri čevljarju) žebljički za čevlje.
semençâl [semen'tʃa:l] (manj obič. **semençâr**) *m* 1. sadilnica *f* 2. drevesnica *f*, razsad *m* 3. FIG gnezdo *n*, leglo *n*.
semençâr [semen'tʃa:r] *m* → ***semençâl***.
semeneson [semene'zon] *f* sejanje *n*, setev *f*; *A son comprindûts: "Ici", bonifiche dal teren, compre de samence, aridure, 2 passaçs di stirpadôrs, une fresadure, la ~ (Pa 04/02)*; → ***semine***.
semestrâl [seme'stra:l] *adj* polleten, semestrski.
semestri [se'mestri] *m* polletje *n*, semester *m*.
semi- ['semi] *predp* pol-, na pol
semianalfabet [semianalfa'bet] *m* polpismeni *m (Bel).*
semianalfabetisim [semianalfabe'tizim] *f* polpismenost *f*; *la presince di ~ te lenghe local (SiF 03/3, 69-81).*
semiassolutori [semiasolu'tori] *adj* na pol oprostilen, skorajda oprostilen; *un om imprevedibil, che nol à nissun pudôr a sbarâ judizis semi-assolutoris su la tragjedie dal Olocaust (Pa).*
semiautomatic [semiauto'matik], **-iche** *adj* polavtomatski.

semicomplessîf [semikomple'si:f], **-ive** *adj* polskupen, polceloten.
semiconsonant [semikonso'nant] *f* LING polglasnik *m*; *Ae stesse maniere si zontarà un **i** ancje co l'acent tonic al varès di colâ sul j lunc (semivocâl o ~). (Verone)*.
semiconsonantic [semikonso'nantik], **-iche** *adj* LING polglasen.
semide ['sɛmide] *f* steza *f*, potka *f*; (*bolj obič.*) → ***troi***.
semifinâl [semifi'na:l] *m* polfinale *m*; *e à zuiât martars a Udin la seconde gare di ~ (Onde)*.
semil ['sɛmil] *m* (vrsta žemlje) kajzerica *f*, okrogla žemlja *f* // < nem. *Semmel*.
semilavorât [semilavo'ra:t], **-ade** *adj* polizdelan; *Il 50% de materie prime semilavorade e rive de Italie (Pa 02)*.
'seminari [zemin'nari] *m* 1. sadilnica *f*, drevesnica *f* 2. REL semenišče *n*; *al è lât in ~. (Pa 02)*; *No mi visi di vêlu viodût trop, di piçul, di fat nol jere mai cjase: prin in ~ a Cividât (Pa)*; 3. (univerza ipd.) seminar *m*, znanstveno srečanje, razprava; *al presente i ats di un ~ di studis fat a Cortine tal 200 (Pa)*.
'seminarist [zemina'rist] (*pl* ***seminariscj***) *f* REL semeniščnik *m*.
seminaturâl [seminatu'ra:l] *adj* na pol naraven; *Pal fat che e à mantignût un regjim ~ e je cognossude, studiade e cussiderade dapardut.(Pa 02)*.
semine ['sɛmine] (*manj obič.* **semeneson)** *f* sejanje *n*, setev *f*; *Tu âs di tirâ fûr la decime part di ce che ti bute la to ~ dai cjamps (Bibl-Deut)*.
semi-public [semi'publik] *adj* ?? *che la economie di cheste aree e vebi di continuâ a jessi une economie semi-publiche, assistude, dipendent (La 07/04)*.
semisferic [semi'sfɛrik] *adj* polsferičen, na pol sferičen; *buride fûr di une buse fate apueste (foram gnomonic) su di une piere di forme semisferiche. (La)*.
semit [se'mit] *m* semit *m* ;
~ *adj* semitski.
semitic [se'mitik], **-iche** *adj* semitski ; ***lenghis semitichis*** semitski jeziki ;
~ *m* semitščina *f*.
semitist [semi'tist] (*pl* ***semitiscj***) *m* semitolog *m*; *a forin il ~ ebreu Samuêl D. Luzzatto (La 07/03)*
semitistiche [semi'tistike] *f* semitologija *f*.
semiuficiâl [semiufitʃi'ra:l] *adj* poluraden; *e che si lei tai pronunciaments uficiâi e semiuficiâi. (Bel)*.
semivocâl [semivo'ka:l] *f* LING polglasnik *m*; *Se il funtôr al scomence par vocâl i, u, la vocâl inte pronunciazion e passe a ~ (Cad)*.
semivocalic [semivo'kalik], **-iche** *f* LING polglasniški.
semolei [semo'lɛi] *m* otrobova moka; → ***noli***.
sempiade [sempi'ade, ʃ-] *f* → ***sempieç***.
sempieç [sempi'ɛtʃ, ʃ-] (*pl* ***sempieçs*** [sempi'ɛts, ʃ-]) *m* neumnosti *fpl*, bedarije *fpl*.
sempiolt [sempi'olt, ʃ-] *adj* in *m* → ***semplon***.
sempiterni [sempi'tɛrni] v: ***in ~*** večno, vekomaj; *Ancje Sigjeart al otignì gnovis grandis concessions: ai 11 di Jugn, difat, Indrì al donà in ~, a lui e a la sô Glesie, la marcje di Carniole (Pa 03/4)*.
semplat [sem'plat, ʃ-] *adj* in *m* → ***semplon***.
semple ['sɛmple] *f* čebrič *m*; *che a vignivin puartâts sot des ariis, e tai curtîi i contadins a metevin in sest i turclis e a bagnavin lis semplis par sgonflâ lis dovis. (Sg)*; → ***sbotedôr***.
semplicementri [semplitʃe'mentri] *adv* preprosto, navadno.
semplicistic [sempli'tʃistik], **-iche** *adj* preprost; simplicističen.
semplicitât [semplitʃi'ta:t] (t. **simplicitât**) *f* preprostost *f*, enostavnost *f*; naravnost *f*.
sempliç ['semplitʃ] (*pl* ***sempliçs*** ['semplits]) *adj* enostaven, preprost; navaden; čist, nemešan; osnoven; odkrit, pristen; → ***sclet***.
semplificâ [semplifi'ka:] *tr* poenostaviti, poenostavljati;
~**si** *refl* poenostaviti se.
semplificadôr [semplifika'do:r] *m* poenostavitelj *m*, simplifikator *m*; *o sin preocupâts devant de avanzade di modei simpri plui centralistics e semplificadôrs (Patrie 06/1)*.
semplificatîf [semplifika'ti:f], **-ive** *adj* poenostavitven; *Il criteri modelistic al è basât su la ipotesi semplificative (SiF 03/4, 73-84)*.
semplificatori [semplifika'tori] *adj* poenostavitven.
semplis ['sene] *adj* → ***sempliç***.
semplon [sem'plon, ʃ-] *adj* neumen, bedast?
~ *m* bedak *m*, trapa *f*, neumnež *m*.
semule ['sɛmule] *f* *(carn.)* otrobi *mpl*; *Dôs parts di farine di sorc masinade fine e lassât dentri un pôc di ~. (Natisone/furlanis)*.
semulute [semu'lute] *f* neka fantovska igra.
semût [se'mu:t] *pro* → ***cemût***.
sen I ['sɛn] *m* nedrja *npl*, prsi *fpl*; *si cjareçave e si slissave il ~, slargjant simpri di plui la scoladure a ogni passade di dets. (Daidussi)*; → ***stomi, pet***.
sen II ['sɛn] *f* velika želja *f*, poželenje *n*, spodbuda *f*, hrepenenje *n*, potreba *f*, lakota *f*; ***o ai ~*** moram na stranišče, moram scati; *A ogni mût cumò o jeri sveât e mi plaseve di gjoldi il clip dal jet ancje se o vevi une ~ mostre di fâ 'sisìn. (BrLi)*; ***vê ~ di fâ cacan*** F morati kakati.
sen III ['sɛn] *m* ARH pamet *m*; razum *m*, razumnost *f*; ***gambie ~!*** nehaj s tem!; ***da ~*** → ***dassen***.
senadôr [sena'do:r] *m* → ***senatôr***.
senape ['sɛnape] *f* gorčica *f*.
senapisim [sena'pizim] *m* MED gorčični obkladek.
senari [se'nari, ʃ-] *m* 1. TEAT scena *f*, scenografija *f*; 2. FIG scenarij *m*; *il sisteme di difese che miôr si adate al livel di sigurece necessari al ~ naturâl e antropic esaminât. (SiF 03/4, 47-59)*; *biel che Pasolini al à vût par ~ la Rome degradade de periferie (Bel)*.
senarist [sena'rist, ʃ-] (*pl* ***senariscj***) *m* TEAT, FILM scenarist *m*.
senât [se'na:t] *m* 1. HIST senat *m* 2. POL senat *m*, zgornji dom; *a saran presints il gardenâl Angelo Scola, patriarcje di Vignesie, e il president dal Senât di Rome, Marcello Pera. (La 05/6)*.
senatôr [sena'to:r] (t. **senadôr**) *m* senator *m*; *Al diseve il ~ paian dal IV secul, Quintus Aurelius Simmacus: .. (Pa 02)*; *Dai 20 parlamentârs (13 deputâts e 7 senatôrs) elets inte nestre regjon 15 a son dal centri-diestre (O)*.
sene I ['sɛne, ʃ-] *f* 1. TEAT, FILM oder *m*; kulisa *f*; scena *f*; prizorišče *n*; prizor *m*; nastop *m*; ***lâ in ~*** biti uprizorjen; *In chel jo o fasarai un elenc di dut chel che nus covente par lâ in ~. (ShW)*; ***meti in ~*** uprizoriti; *a van a dilunc cun chê propagande negative e artificiose che a àn metût in ~ fin cumò.(O)*; *L'autôr-atôr al puarte su la ~, midiant de sô memorie emotive, ritmis fisics e*

verbâi (Pa); 2. scena *f* (npr. glasbena ~); *programs che a son deventâts un pont di riferiment par dute la "~ musicâl" furlane. (O).*

sene II ['sɛne] *f* BOT senes (*Cassia senna*).

Seneche ['sɛlvis] *os.i m* Seneka *f*; *E alore, chei che le àn sacrificade, la vite lôr? E Socrate? E ~? (Mucci).*

Senegal [sene'gal] *kr.i m* Senegal *m*.

senegalês [senega'le:s], **-ese** *adj* senegalski;
~ m Senegalec *m*.

senegjâ [sene'ǵa:] *m* ?? *Par Radio Onde Furlane al à senegjât il romanç* "Prime di sere" *(La 07/04).*

senegjât [sene'ǵa:t] *m* televizijska nadaljevanka; *Tu ti slontanis dal presint e tu deventis come Foster/Pagliai tal ~ Il segno del comando. (Ta).*

senegjadure [seneǵa'dure] *f* razpored prizorov, filmskih scen; *A saran ametudis dome lis senegjaduris scritis in grafie furlane normalizade (O).*

seneôs [sene'o:s], **-ose** *adj* poželjiv, pohlepen, pohoten, lakomen, hrepeneč, nepotrpežljiv; *O sin plui che mai ~ di viodi a butulâ cheste vierte autonomiste. (La 07/01)*; *di stamp todesc a jentrarin in chê volte te lenghe furlane e, in part, si lis dopre ancjemò (…glove, ~ etec.) (JM)*// (< st.v.nem.).

seneosetât [seneoze'ta:t] *f* (*neobič.*) poželenje *n*, pohlep *m*.

sengul ['sɛngul] *adj* 1. (*neobič.*) posamezen; sam, edini; enojen; zapuščen, opuščen; *afirmant che no si è rivâts a un acuardi nome par une sengule cuistion (Pa 04/02)*; *al à dite che chê cunvigne e veve di disferenziâsi par une sengule peraule, (Pa 02/10-11)*;
~ m 1. posameznik *m*; *si metarès intune posizion di assurditât se nol lassàs al popul la libertât di pandi il so parê no dome midiant de vôs di un ~ (Pa 05/05).*

senîl [se'ni:l] *adj* senilen, ostarel; ***plachis senîls*** MED senilni plaki; *chel che si à cjatât tai çurviei dai cuatri malâts (plachis senîls e degjenerazions fibrilârs) e la involuzion de vecjaie. (SiF 02/1, 155-165).*

senilisim [seni'lizim] *m* senilnost *f*.

se no [se'nɔ] *co* če ne, v nasprotnem primeru, drugače; *e che al sedi zovin e plen di buine volontât di lavorâ, ~ al è miôr che al resti in Italie* naj bo mlad in pripravljen delati, če ne je bolje, da ostane v Italiji.

se no altri [seno'altri] *co* če ne drugače; *~ si pense di cuistâsi credit denant di Diu e de storie. (Bel)*; *~ no sarin libars dal timp che al passe e de muart che nus mene vie. (BelR).*

senograf [seno'graf, ʃ-] *f* TEAT scenograf *m*.

senografic [senogra'fik, ʃ-], **-iche** *adj* TEAT scenografski.

senografie [senogra'fie, ʃ-] *f* TEAT scenografija *f*.

sens ['sɛns] *m* 1. čut *m*, čutilo *n*, občutek *m*; ***i cinc sens*** pet čutov; ***fâ ~*** pozornost vzbuditi; ***fâ brut ~*** delati slab vtis 2. zavest *f*, mišljenje *n* 3. pomen *m*; smisel; ***~ finît*** *par permeti di esprimi un pinsîr cuntune o plui frasis di ~ finît. (Verone)*; ***tal ~ plui vêr de peraule*** v najožjem pomenu besede; *Bon di anim, inteligjent e sensibil, dotât di une culture enciclopediche tal ~ plui vêr de peraule. (Pa 06/2)* 4. smer *f*; ***in ogni ~*** v vsako smer; ***~ unic*** AVTO obvezna smer, prepovedana smer; FIG *tant plui preziôs in chescj timps di globalizazion galopant e imperant a ~ unic ...(Pa 03/2).*

sensâr [sen'sa:r] *m* 1. mešetar *m*, posrednik *m* 2. ženitveni posrednik.

sensarie [sensa'rie] *f* posredništvo *n*, mešetarina *f*.

sensazion [senzatsi'on] *f* občutek *m*, vtis *m*; pozornost *f*, senzacija *f*.

sensazionâl [senzatsio'na:l] *adj* senzacionalen.

sensazionalisim [senzatsiona'lizim] *m* senzacionalizim *m*.

Sense ['sense] *f* REL Vnebohod *m*; *Il dì da ~ la mularie a lave tal bosc a fâ fieste (Natisone/furlanis)*; PROV *se al plôf il dì de ~, par cuarante dîs no si sta cence.*

sensibil [sen'sibil] *adj* občuten, občutljiv, rahločuten; pomemben; *Claudio Violino, che mi à stât simpri dongje cu la sô vôre inteligjente e sensibile..(Pa 11/99)*; ***il ~*** *m* moški spolni ud *m*, penis *m*.

sensibilitât [sensibili'ta:t] *f* občutljivost *f*, rahločutnost *f*, senzibilnost *f* ; *ma a son cuistions che a esulin de ~ e de cussience dal podê.(Pa)*; *E i eletôrs, cemût cjalino la ~ dai lôr ministradôrs a chest rivua? (Pa 5/99).*

sensibilizâ [sensibili'dza:] *tr* 1. napraviti dovzetnega, sensibilizirati ; *e ur à domandât di ~ i ministeris competents par une soluzion positive de vicende. (O 8/2/2002)* 2. napraviti dovzetno (za svetlobo).

sensibilizazion [sensibilidzatsi'on] *f* sensibilizacija *f*; *I programs plui impuartants a son chei di ~ culturâl a rivuart de problematiche etnic-linguistiche..(O).*

sensibilmentri [sensibil'mentri] *adv* občutno, občutljivo.

sensitometri [sensi'tɔmetri] *m* OPT senzitometer *m*.

sensitometric [sensito'mɛtrik], **-iche** *adj* OPT senzitometrija *f*.

sensitometrie [sensitome'trie] *f* OPT senzitometrija *f*.

sensôr [sen'zo:r] *m* FIZ senzor *m*; ***tacâ un ~*** aktivirati senzor.

sensori [sen'zɔri] *adj* FIZIOL čuten, senzoričen.

sensoriâl [senzori'a:l] *adj* FIZIOL čuten, senzoričen.

sensorizâ [senzori'dza:] *tr* opremiti s senzorji.

sensuâl [sensu'a:l] *adj* čuten, telesen, polten, senzualen.

sensualisim [sensua'lizim] *m* FILOZ, ARS senzualizem *m*.

sensualitât [sensuali'ta:t] *f* čutnost *f*, telesnost *f*, senzualnost *f*.

sent ['sɛnt] *adj* ARH svet;
~ m ARH svetnik *m*; → ***sant***.

Sent ['sɛnt] ?? *Lis ultimis pagjinis a son po dediadis a la poesie e al cjant popolâr des tre regjons, da Rueras a Urtijëi, da Gonârs a ~ e a Claut. (La Leter).*

sentâ [sen'ta:] *tr* dati sedeti, postaviti, položiti;
~ it sedeti; *stâ sentâts su dôs cjadreis* sedeti na dveh stolih;
~si *refl* sedeti, (u)sesti se; *E il muart si sente e al scomence a fevelâ. (Bibl-Lc)*;
~ m zadnjica *f*; *il fogolâr cu lis bancjis ator, la mê sente dongje dal fûc (Enrico).*

sentâl [sen'ta:l] (t. **sintâl**) *m* (*redko*) sedež *m*; (*bolj obič.*) → ***sente***.

sentament [senta'ment] *m* ?? *cence lassâ passâ il timp che al covente pal ~ dai materiâi (Patrie 06/1).*

sentarin [senta'rin] (t. **sintarin**) *m* sedež *m*.

sentâsi [sen'ta:si] *m* v: ***il ~de cjadree***

sentât [sen'ta:t] (t. **sintât**) *adj* 1. sedeč; ***sintât a "capo taule"*** *La presence di me pari in cjase, sintât a "capo taule" a nûs deve a dûc un grant sens di sigurece e contentece. (sf)* 2. ležeč (kraj).

sente ['sɛnte] (t. **sinte**) *f* 1. sedež *m*, klop *m* 2. 3. FIG sedež *m* 4. ANAT korak *m*.

sentenâl [sente'na:l] *m, f* v: ***dut il ~ dal di*** celi ljubi dan, čez celi dan.
sentence [sen'tɛntʃe] *f* (raz)sodba *f*; mnenje *n*; izrek *m*.
sentenziâ [sententsi'a:] *tr* in *it* izreči, izrekati sodbo; *In te so opere Copernic al sentenze (fundacer)*; *E duncje si pues ~ che cul passâ de monede viere (fogolarmilano)*.
sentiment [senti'ment] *m* zavest *f*; čustvo *n*; *Il Friûl par me al è un ~ (Leng)*.
sentimentâl [sentimen'ta:l] *adj* čustven; sentimentalen, pretirano čustven.
sentimentalisim [sentimenta'lizim] *m* sentimantalnost *f*; FILOZ sentimentalizem *m*; *Tal sens plui alt de peraule, no tal sens di ~. (Pa 05/12)*.
sentimentalist [sentimenta'list] *m* sentimentalnež *m*.
sentimentalitât [sentimentali'ta:t] *f* sentimentalnost *f*, čustvenost *f*.
sentine [sen'tine] *f* brenta *f*.
sentinele [senti'nele] *f* VOJ straža *f*; *Dome une, di bande, di ~ e reste. (ShW)*.
senton [sen'ton] (t. **sinton**) *m* 1. avtomobilski sedež; 2. ***in ~*** sede; ***jevâ in ~*** ?? *Jê alore e davierç i voi, e viodût Pieri, e jeve in ~. (Bibl-Az)*; *si jevà in ~ sul jet par respirâ miôr (MazzonIol)*.
senze ['sentse] *m* → ***cence***.
seogneli [seo'ñeli] (t. **savogneli**) *int* za božjo voljo, zaboga.
seon I [se'on] *m* gozdna žaga *f*, gozdarska žaga, velika žaga; *Par taiâ legns si doprave il curciel o la manare; par seâju, il ~ (sangiorgioinsieme)*.
seon II [se'on, ʃ-] *m* 1. vrtinčasti veter, vrtinec *m* 2. FIG nesreča *f*, vihar *m*, nadloga *f*.
seon III [se'on] *prep* → ***seont***.
seondâ [seon'da:] (t. **secondâ**) *tr* podpirati; soglašati, dati posluh; dati prednost; *e da la nestre disponibilitât di impastanâ gnovis ativitâts par ~ cun coerence lis vocazions dal teritori (Patrie 06/1)*; *par ~ la lote dai dissidents iranians (Patrie 06/1)*; → ***dâ seont (a)***.
seonde [se'ɔnde] v: ***lâ a ~*** *??* ; ***dâ ~ a un*** → ***seont***.
seont [se'ɔnt] *adj* 1. (*neobič.*) drugi 2. ugoden, naklonjen 3. ***dâ(i) ~ a un*** podpreti, spodbuditi koga.
seont [se'ɔnt] *prep* po, v skladu s čim, glede na; *Il Vanzeli ~ Matie* Evangelij po Mateju; ***~ me*** po mojem (mnenju); *~ me, bisugne stâ une vore atents. (Patrie 06/1)*; *~ Chomsky no si pues* po Chomskyju se ne more; *~ il lôr umôr* glede na njihov humor;
seont che [se'ɔnt ke] *co* 1. kakor, tako kot, kot; *Jo o soi lât a platâle ~ il Signor mi veve ordenât. (Bibl)* Šel sem in ga skril (pri Evfratu), kakor mi je Gospod ukazal. (Jer 13,5) 2. če.
Seorgnan [seor'ñan] *m* → ***Saorgnan***.
sepal ['sɛpal] *m* BOT čašni list.
separâ [sepa'ra:] *tr* iz-, od-ločiti, razdružiti; *e e volarès ~ lis diviersis produzions de ZaMet par tornâ a vendi chês che no i interessin. (O)*; *par cjapâ cussience di ce tant piçule che e je la distance che nus separe (Pa)*; ~**si** *refl* ločiti se;
→ ***dissepârâ***.
separât [sepa'ra:t], **-ade** *adj* 1. poseben, ločen, dodaten 2. oddvojen, ločen; *No je cheste une fisime di professôrs separâts de vite culturâl e linguistiche dal popul (O)*; *che i doi indians, pûr jessint fradis, a jerin destinâts a vivi separâts (Pa)* 3. (zakon) ločen;
~ m ločenec *m*, ločena oseba *f*.
separatisim [separa'tizim] *m* separatizem *m*.
separazion [separatsi'on] *f* 1. (iz)ločitev *f*, separacija *f*, razdružitev *f*, razdvojitev *f*; *fin de emigrazion e des sclavitûts militârs, identitât etniche, autonomie e ~ di Triest (Pa)*; *e il presint no si saressin mai plui cjatâts, e che de lôr ~ al vignive dut il mâl (Pa)*; 2. (zakon) ločitev *f*.
sepe I ['sɛpe] *f* 1. (sadje) pečka *f*; *che a vevin plui ~ che polpe e no jerin nancje tant dolcis. (Natisone/furlanis)*; *cence sepis* brez pečk; 2. FIG pamet *f*, sodilo *n*, razumnost *f*.
sepe II ['sɛpe] *f* ZOOL navadna sipa *f* (*Sepia officinalis*); ***vuès di ~*** sipja kost.
sepidiu [sepi'diu] → ***sepi Diu***.
sepi Diu [sepi'diu] *adv* bog ve; *Ma ~ cuant che rivarà chê zornade! (don)*.
sepi, sepis, sepin ['sepi..] *prez konj* od ***savê***.
sepolcrêt [sepol'kre:t] *m* pokopališče *n*; grobišče *n*; *e sepolcrêts a son stâts cjatâts a Dernaçà, Sante Luzie di Tolmin (AcademieSt)*.
sepulcri [se'pulkri] *m* grob *m*, grobnica *f*; ***Sant Sepulcri*** Sveti grob (v Jeruzalemu); *L'ûs dal incens intal Sant Sepulcri (Pa)*.
sepulî [sepu'li:] *tr* → ***sapulî***.
sepulin [sepu'lin] *m* ZOOL ?? (*Sepiola Rondoleti Leach.*)
sepulture [sepul'ture] *f* → ***sapulture***.
se pûr [se'pu:r] *co* če (sploh), tudi če; *Il vocabulari, ~ plui piçul di dimensions, si presente (Pa)*.
serade [se'rade] *f* 1. (ves) večer 2. večerna prireditev *f*, večerna seja *f*; *In ~ la decision di rinviâ ai 17 di Fevrâr la metude dai sigjii ae aziende...(O)*; *Dal 1987 e je la prime Mixerade, une ~ di musiche e teatri (O)*; *In chê ~ o ai cognossût P. Patui (Pa 12/99)* 3. izkupiček gledališke predstave.
serafic [se'rafik], **-iche** *adj* REL serafinski, serafski; FIG miren, blažen; *Francesc al è clamât "~ in ardôr", ma cui si sintial di sustignî che Milani nol vedi vût il stes amôr (Bel)*.
Serafin [sera'fin] *os.i m* Serafin *m*.
serafin [sera'fin] *m* REL seraf *m*, serafin *m*.
Serafine [sera'fine] *os.i f* Serafina *f*.
serâl [se'ra:l] *adj* večeren; *Al jere l'amont e ancje la vuere e cjatave ogni dì il so amont ~, si scunive. (PauluzzoN)*.
serbatori [serba'tori] *m* 1. rezervoar *m*, tank *m* 2. VOJ magazin *m*, nabojni vložek *m*.
serbian [serbi'an] *adj* srbski; *I cors di lenghe e culture serbiane in Gjermanie si tegnin dut il timp dal an (Pa 7/2000)*;
~ m 1. Srb *m* 2. LING srbščina *f*; *che a cognossin al mancul un pôc il ~ o il todesc. (Pa 7/2000)*.
serbian-crauat [~ krau'at] *m* srbohrvaščina *f*; *cence contâ chês che no son uficiâls come ~, rom, ucrain (Pa 04/03)*.
Serbie ['serbie] *kr.i f* Srbija *f*.
sere ['sɛre] *f* večer *m*; ***a la ~*** zvečer; *Cussì ancje a la ~ cuant che Aron al impiarà i lusôrs. (Bibl-Esodo)*; ***buine ~ !*** dober večer!; ***di ~*** zvečer; *Miercus di ~ la scuadre furlane e je stade batude (Onde)*; ***doman di ~*** jutri zvečer; ***îr de ~*** včeraj zvečer; ***sot ~*** zvečer; *aes 8 sot ~ (Leng)*; ***sul fâsi de ~*** ko se mrači; *Sul fâsi de sere il lavôr al è finît. (BrLi)*; ***su la ~*** proti večeru; ***te ~*** zvečer; ***tor ~*** okoli večera;
sereâ [sere'a:] *tr* brzdati; zapreti; zatirati.

Seregnò [sere'ño] *i. g* → ***Crete di Serniate***.
seren [se'rɛn] *adj* jasen; veder; miren; *No che al fos propit ~ (Sg)*;
~ m vedro nebo, vreme; prosto *n*
serenâ [sere'na:] *tr* (t. FIG) zjasniti, razvedriti;
~ it zjasniti se, razvedriti se;
~**si** *refl* zjasniti se, razvedriti se.
serenade [sere'nade] *f* 1. razvedritev neba 2. MUZ serenada *f*.
serenât [sere'na:t], **-ade** *adj* (t. FIG) veder, pomirjen.
Serenât [sere'na:t] *i. gore* Sernio.
serendipitôs [serendipi'to:s], **-ose** *adj ??* *Scuvierte serendipitose di une code mareâl in NGC632 (SiF 02/2, 11-24)*.
serene [se'rene] *f* → ***sirene***.
serenementri [serene'mentri] *adv* jasno, mirno, vedro.
Serenissime [sere'nisime] *f* HIST Beneška republika; *Cussì la ~ no si riscjà a butâ dut par aiar, salacor par pôre (La)*.
serenitât [sereni'ta:t] *f* jasnost *f*, vedrost *f*.
sergjent [ser'ġɛnt] *m* podnarednik *m*, podčastnik *m*; *Un ~ prussian al sarès stât plui delicât di jê. (Ta)*.
Sergjo ['sɛrġo] *os.i m* Sergij *m*; *come che al à ben dite ~ Cecot (Pa 04/02)*.
seri ['sɛri] *adj* resen, tehten; *In Friûl il probleme da la contaminazion di fumonisinis al è ~ (Figure 1). (SiF 02/1, 31-45)*; → ***seriôs***.
serie ['sɛrie] *f* 1. vrsta *f*, serija *f*; 2. ŠP liga *f*; ***campionât di ~ A*** prvenstvo prve lige; ***scuadre di ~ A*** moštvo prve lige; ***di ~ B*** FIG drugorazreden, druge lige; *Si tratave di une zone di ~ B, cun int di ~ B e cun predis di ~ B. (BelAlci)*.
serietât [serie'ta:t] *f* resnost *f*; *Il Guvier regjonâl al intint cun dute ~ di lâ indevant cu la politiche pal svilup dal turisim e dal sport (Pa 03/11)*.
serif I [se'rif] *m* šerif *m*.
serif II [se'rif] *m* šerif *m* (naslov Mohamedovih potomcev).
serio ['sɛrio] → ***seri***.
seriôs [seri'o:s], **-ose** (t. **seri**) *adj* 1. resen, tehten 2. častitljiv.
seriosementri [sere'na:t] (t. **seriementri**) *adv* 1. resno 2. hudo.
seriot [seri' t] *adj* čemeren, resen.
seris ['sɛris] v: ***di ~*** (*redko*) zvečer.
se-rive [se'rive] *adv* mogoče, morda; *Bon, bon - dissal - ti concedarai, tirile-sù, ~. (Natisone/miti)*.
sermon [ser'mon] *m* pridiga *f*; govor *m*; *O fasin doi grops, di fat, e prime un e dopo chel altri o lin a scoltâ il ~. (Pa)*.
sermonâ [sermo'na:] *it* (*šalj.*) pridigati, nakladati.
sermonesse [sermo'nese] *f* (*šalj.*) enolična pesem, lajna *f*.
Serniate [serni'ate] → ***Crete di ~***.
serotonine [seroto'nine] *f* BIOL serotonin *m*.
serpe ['sɛrpe] (t. **serpin**) *f* kozel (na kočiji).
serpin [ser'pin] *m* → ***serpe***.
serpint [ser'pint] *m* → ***sarpint***.
Sert ['sɛrt] *kratica* Servizi Tossicodipendencis (SerT); *referent dal program di prevenzion dal ~ di Udin, 'e à dit (La 03/5)*.
serule ['sɛrule] *f* ZOOL 1. srednja žagarica *f* (*Mergus serrator*) 2. (t. **serulon**) velika žagarica *f* (*Mergus merganser*).
serulon [seru'lon] *m* ZOOL → ***serule***.
servent [ser'vɛnt] *m* ljubimec *m*, kavalir *m*.
server ['sɛrver] *m* RAČ → ***famei***.
servî [ser'vi:] (*serf* ['sɛrf], *servis* ali*: sierf, siervis*) *tr* (po)služiti; ***~ Messe*** ?? *o lavi simpri a servî Messe (MazzonIol)*;
~ it 1. *nol servis a nuie* ne služi ničemur; ***~ par*** služiti za; biti dobro za; *lis fueis a siervin pe salût* listi so dobri za zdravje 2. služiti, biti služabnik, služkinja.
servidôr [servi'do:r] *m* sluga *m*, služabnik *m*; *Cuntun provediment incualificabil, il ministeri, .., al à rimovût un so ~ (Pa 02/10-11)*; ***servidôrs di cjase*** pars dominica ; ***servidôrs rustics*** pars massaricia; *e a jerin dividûs in dôs categoriis: servidôrs di cjase (pars dominica) e servidôrs rustics (pars massaricia) (Storie)*.
servilisim [servi'lizim] *m* ponižnost *f*, hlapčevstvo *n*, klečeplaznost *f*; *te arogance e sigurece di une bande cuintriponude al ~ un pôc fals di chêaltre. (BelFa)*.
servilitât [servili'ta:t] *f* hlapčevstvo *n*, klečeplaznost *f*; *Dome cussì si spieghe la pôre de miserie che o vin ancje nô, che o vivìn te bondance, e il sens di ~ e di sotanance in timps là che ognun al pò fâ ce che al vûl (BelAlci)*.
servitût [servi'tu:t] *f* 1. suženjstvo *n*; 2. služba *f*; služnost *f*; ***~ di masnade*** *E inmò a un altri vantaç nobii e siôrs a vevin scugnût rinunziâ dilunc dal XV secul: ae ~ di masnade. (Storie)*.
servizi [ser'vitsi] *m* 1. služba *f*; usluga *f*; ***contrat di ~*** servisna pogodba; ***~ di informazions*** informacijska služba; *Cundiplui, al organizà un ~ di informazions (GP)* 2. postrežba *f* 3. GOSP ***~ di arint*** servis (jedilno orodje); *I servizis di arint tornâts a comprâ gnûfs a restin par plusôrs agns no doprâts intes scjatulis. (La 06/1)*.
serviziâl [servitsi'a:l] *m* MED klistir *m*; → ***lavatîf***.
servizievul [servitsi'evul] *adj* uslužen.
ses ['sɛs] *m* 1. spol *m*; ***la discriminazion jenfri i ~*** diskriminacija med spoloma 2. seks *m*; ***la industrie dal ~*** seks industrija.
ses ['ses] *pro pers < si + lis 3.* se jih; *lis pipis che ~ scrivin tes lenghis slavis* ..ki se jih piše v slovanskih jezikih.
sês ['se:s] *E2 prez* od ***jessi***.
seselâ [sese'la:] *tr* AGR žeti, kositi; *parcè che al è timp di lâ a ~ tai cjamps (Vichi)*.
seseladiç [sesela'dit∫] *m* ***il ~*** (*kolekt.*) strnišče žita; → ***i stecs***.
seseladôr [sesela'do:r] *m* 1. AGR žanjec *m* 2. ARH (ime meseca) julij *m*.
seseladure [sesela'dure] *f* 1. AGR žetev *f* 2. AGR (pridelek) žetev *f*.
seselât [sese'la:t], **-ade** *adj* pokošen, požet.
seson [se'zon] *f* 1. letni čas *m* 2. vreme *n* 3. čas zorenja 4. sezona *f*; *~ teatrâl* gledališka sezona;
sesonâ [sezo'na:] *tr* in *refl* zoriti (vino, sir); sušiti (les).
sesonadure [sezona'dure] *f* zorenje *n* (vina, sira ipd.); sušenje *n* (lesa).
sessagjesime [sesa'ġɛzime] *f* REL seksagezima *f*, šestdesetnica *f*.
sessante [se'sante] *card* šestdeset.
sessantesim [sesan'tezim] *num* šestdeseti.

sessantevot [sesante'vot] *card* 1. oseminšestdeset; 2. POL oseminšestdeseto leto; *tant che cierts le àn considerade come un atac al moviment dal Sessantevot (La).*
sessantin [sesan'tin] *adj* šestdesetleten;
~ *m* šestdesetletnik *m*.
sessantine [sesan'tine] *f* 1. šestdeseterica *f* 2. šestdeset let.
session [sesi'on] *f* seja *f*, zasedanje *n*.
sessuâl [sesu'a:l] *adj* spolen.
sessualitât [sesuali'ta:t] *f* spolnost *f*, seksualnost *f*.
Sest ['sɛst] *kr.i f* Sesto Al Reghena (Pn); *che a mancjin inmò a son: ..San Quarin, ~, Travês e Vivâr. (Pa).*
sest ['sɛst] *m* 1. red *m*, ureditev *f*; ***in ~*** v redu, urejen; ***meti in ~*** dati v red, urediti; *al regalà 113 marcjis di denârs par meti in ~ il nestri cjistiel (consorziocastelli)* 2. (oseba) izgled *m*, urejenost *f*; *Rivant, le cjate nete e ben sestade (Bibl-Lc)* 3. ljubeznivost *f*, olika *f*; ***om di ~*** olikan človek; ***pôc di ~*** nespodoben, neprimeren; *Crist, a une femine pôc di ~ e samaritane (Bibl-Zn)* 4. način *m*, priložnost *f*.
sest ['sɛst] *card* šesti;
~ *m* šestina *f*.
sestâ [ses'ta:] *tr* urediti, spraviti v red, pospraviti;
~**si** *refl* namestiti, vseliti se.
sestât [ses'ta:t], **-ade** *adj* urejen; *l'ordin di un mont ~ e gjerarchic intune identitât (brevet)*; ***ben ~*** preudaren, razumen, točen, urejen; ***avonde ~*** *??* ; ***mâl ~*** → ***malsestât***.
sesterzi [ses'tɛrtsi] *m* sestercij *m*.
sestin [ses'tin] *m* → ***sest***.
sestine [ses'tine] *f* 1. LIT sekstina *f* 2. MUZ dvojna triola.
sestîr [ses'ti:r] *m* mestni predel *m*, mestna četrt; *tant che si dovè trasferî une part de popolazion in altris sestîrs. (GP).*
sesule ['sɛsule] *f* srp *m*, kosa *f*; *cul cjâf coronât di toressis e cuntune ~ di lune daûr il cjâf. (Bibl-Az).*
sêt ['se:t] *f* žeja *f*; ***vê ~*** biti žejen; *o compri une robe danese apene che o ai ~ (Furlanist).*
setâ [se'ta:] *it* oprijeti se, prilagajati se, prileči se; *Che al seti il câs de glesie in te sô struture? (BelFa)*; ?? *A tacarin ducj i doi a cjariâ lis tamossis sul cjar e a setâlis cui forcjons (PauluzzoN)*
setantecinc [setante'tʃink] *card* petinsedemdeset.
setantesim [setan'tɛzim] *num* sedemdeseti.
setât [se'ta:t], **-ade** *adj* prilegajoč se.
sete ['sɛte] *f* ločina *f*, sekta *f*, tajna družba *f*; *o Dauger de Cavoye, fi galiot di une famee nobil ingaiât in setis satanichis (Pa 04/05)*; ***di ogni ~, di mil setis*** vsake vrste, vsakega tipa.
setemanâl [setema'na:l] *adj* tedenski;
~ *m* tednik *m*.
setemane [sete'mane] *f* teden *m*; ***te ~ des trê joibis*** (*šalj.*) ?? ; ***vie pe ~*** škilast, vsak po svoje; ***il fin de ~*** konec tedna; ***pe fin de ~*** ob koncih tedna; *al è viert dome pe fin de ~ daûr prenotazion (consorziocastelli)*; ***la ~ cu ven*** prihodnji teden; ***la ~ stade*** prejšnji teden; *La ~ stade, obleât di lâ a Udin al puest di so fradi parvìe dal nivel dal mulin (Mar)*; ***~ sante*** REL veliki teden; *E se ancje si è profitât de ocasion par cirî aventuris cu la mularie romane, nol à pierdude une funzion de ~ sante in San Pieri.(Bel)*; *une ore par ~* ena ura na teden.
Setembar [se'tɛmbar] *m* september *m*, kimavec *m*.
setembrin [setem'brin] *adj* septemberski.
setembrine [setem'brine] *f* BOT ?? (*Aster Amelus*).
setenari [sete'nari] *adj* LIT sedmerostopen;
~ *m* LIT septenar *m*, sedmerec *m*.
setentrion [setentri'on] *m* sever *m*; *I Tamil a son simpri stâts tal ~ (Pa).*
setentrionâl [setentrio'na:l] *adj* severen; severnjaški; *Tal rest de Italie ~ (CoGonars)*;
~ *m* severnjak *m*.
setic I ['sɛtik], **-iche** *adj* 1. skeptičen 2. dvomeč, nezaupljiv;
~ *m* 1. FILOZ skeptik *m* 2. dvomljivec *m*.
setic II ['sɛtik], **-iche** *adj* MED septičen.
seticemic [seti't∫ɛmik], **-iche** *adj* MED septikemičen.
seticemie [setit∫e'mie] *f* MED septikemija *f*, zastrupitev krvi; *da la stazion feroviarie a lu puartin diretementri in ospedâl, probabilmentri par une ~ (SiF 02/1, 155-165).*
seticisim [seti't∫izim] *m* 1. FILOZ skepticizem *m* 2. dvomljenje *n*, skeptičnost *f*; *Un mûr: dreçât su dai siei paisans par crevâ il so ~ sul confin di une fè di ricognossi intune comunance di temporalia ac spiritualia (Mar).*
setiç [se'tit∫] *m* žaganje *n* (material); PROV *par grande che a sei la çocje, a fuarce di fâ sidiç (~) si consume* ; → ***seadure***.
setim ['semi] *adj* sedmi;
~ *m* sedmina *f*.
Setim ['sɛtim] *kr.i f* (Cint) IT Settimo
setimin [seti'min] *m* 1. MED nedonošenček *m* (rojen po sedmih mesecih) 2. MUZ septet *m*.
setimine [seti'mine] *f* pogrebna gostija, katero se prireja v roku enega tedna po smrti.
setôr I [se'to:r] *m* kosec *m*, žanjec *m*; *a lampin i falcets, sunin lis côts, pardut setôrs van distrigant la vore.*;
setôr II [se'to:r] *m* 1. sektor *m*, odsek *m*, izsek *m*, cona *f*, območje *n*, pas *m*; *Une trate che e jere passade, daspò Berlin-Marzahn, pal infiêr di Auschwitz-Birkenau, tal ~ "B II".(Pa)* 2. EKO, POL sektor *m*, področje *n*, veja *f*; *e permet di stanziâ i fonts destinâts de leç su lis minorancis linguistichis al ~ de istruzion. (O)*; ***~ comerciâl*** komercialno področje; *~ comerciâl : Adriano Venturini (O)*; ***~ informatic*** informacijsko področje; *~ tecnic e informatic : Stefano Devoti, Luca Peresson (O)*; ***~ musicâl*** glasbeno področje; ***~ primari*** primarni sektor; *E chest puedial capitâ dome tal ~ primari, o ancje tal secondari e tierçari? (Pa 02)*; ***~ tecnic*** tehnično področje; ***~ terziari*** EKO terciaren, tretjereden sektor. ***~ tessil*** tekstilni sektor; *Pe proprietât il proviodiment al diven de crisi dal ~ tessil furlan (O)*
3. vrste travnika; *Par furlan o vin ancje diviers vocabui par cjacarâ di chel che par talian al ven lessicalizât cun "prato": "braide", "bearç", "~" e v.i. (Pa).*
setoriâl [setori'a:l] *adj* sektorski, področen, panožen; *il studi dai lengaçs setoriâi e la promozion de coinè romance. (Cisilino, treball)*; *Al è fondamentâl, soredut in dì di vuê, in cheste nestre societât ~, framentarie, calcoladorie, disumane e ciniche (BelR).*
setri ['sɛtri, ∫-] *m* 1. žezlo *n*; *dal alt di un tron la Justizie intune man e à il ~ (bassafriulana)* 2. prednost *f*, prvenstvo *n*; prednost *f*.
Seuze ['sɛutse] *kr.i f* (Grimac) Seuza.
Sevean [seve'an] *kr.i m* (Bagnarie Ud) Sevegliano.
Sevean [seve'an] *kr.i m* (Rivignan) Sivigliano.
sevêr [se've:r] *adj* strog, resen.

severementri [severe'mentri] *adv* strogo, resno.
severetât [severe'ta:t] (t. **severitât**) *f* strogost *f*, resnost *f*; ostrost *f*; *Po mi dreçave i voi cun ~. (BrLi)*; *Cavedalis, convint che oremai al fos tart par dâ esemplis di ~ . (GP).*
severitât [severi'ta:t] *f* → ***severetât***.
Severn ['s??] *r.i* Severn *m* (najdaljša britanska reka).
sevi ['sevi] *co* bodisi; *Al jere ~ un poete che un brâf scritôr di teatri. (ShW)*; **~ ~** bodisi..bodisi; *che o vivìn dongjelaltri, ~ a Gurize ~ in dute la Regjon (Pa).*
sevie [se'vie] *co* bodisi; **~ ~** bodisi..bodisi; *a blocâ i claps che si movin, ~ naturalmentri (boscs, trinceis naturâls), ~ cun bariduris pare claps za esistentis. (SiF 03/4, 47-59)*; → ***sei..sei***.
Sevilie [se'vilie] *kr.i f* Sevilla *f*.
Sevrut [se'vrut, ʃ-] *m* 1. (t. **il dì di ~**) pustni ponedeljek 2. pust *m*, lutka, ki predstavlja pusta na pustni ponedeljek.
sezion [setsi'on] *f* 1. pre-, od-sek; 2. MED sekcija *f*, razudba *f*; 3. FIG sekcija *f*, odsek, oddelek *m*, služba *f*.
sfachinâ [sfaki'na:] *it* → ***fachinâ***.
sfachinade [sfaki'nade] *f* → ***fachinade***.
sfadiâ [sfadi'a:] *it* truditi se, mučiti se; *Argjentine no tu âs fat altri che lavorâ cirint di ~ mancul che tu podevis (Enrico)*;
~**si** *refl* truditi se (za), (na)mučiti se (za).
sfadiât [sfadi'a:t], **-ade** *adj* 1. utrujen, truden 2. težak, naporen.
sfadion [sfadi'on] *adj* delaven, marljiv, priden;
~ *m* kdo, ki je priden, delaven.
sfadiôs [sfadi'o:s], **-ose** (t. **fadiôs**) *adj* naporen, težak, mučen, trd.
sfalç ['sfalt͡ʃ] *m* AGR košnja *f*; *pulizie des stradis, ~ des areis verdis, di ceis e fossâi (CoGonars).*
sfalçâ [sfal't͡ʃa:] *tr* → ***falçâ***.
sfalçade [sfal't͡ʃade] *f* → ***falçade***.
sfantâ [sfan'ta:] *tr* 1. izginiti, razpršiti, razpustiti, od-, raz-vezati; ***~ ogni mâl*** odgnati vse slabo 2. uničiti, porabiti;
~**si** *refl* izginiti, izgubiti se; *ogni desideri, al è destinât a ~si (Pa)*; *E za la gnot umide e je daûr a ~si tal cîl (Lenghe 2000).*
sfantâ vie [sfan'ta: vie] *tr* osmešiti, blamirati;
~ *it* (*redko*) izgubiti se, odditi, odhajati.
sfantament [sfanta'ment] *m* razpust *m*, razpuščanje *n*; uničenje *n*; *915 mil firmis jenfri i austriacs par domanda il ~ de central. (Leng)*
sfarinâ [sfari'na:] *tr, refl* → ***disfarinâ***.
sfâsi ['sfa:si] *refl* → ***disfâsi***.
sfasseâ [sfase'a:] *tr* (*neobič.*) razbiti; razdreti, razdirati; podreti, rušiti; razpasti.
sfasseât [sfase'a:t], **-ade** *adj* (*neobič.*) razbit; razdret; razpadel; porušen; odklopljen.
sfassei [sfa'sɛi] *m* (*neobič.*) razpad *m*, propad *m*, razsulo *n*.
sfere ['sfɛre] *f* 1. krogla *f*, obla *f*, žoga *f* 2. območje *n*, področje *n*, sfera *f*; ***di prime ~*** prve vrste, prvenstven; ***di ogni ~*** vsake vrste; ***~ di influence*** vplivno območje; *e à cjapât une ~ di influence plui slargjade. (Pa 04/07).*
sfesâsi [sfe'za:si] *refl* → ***sfresâsi***.
sfese I ['sfɛze] *f* → ***sfrese***.
sfese II ['sfɛze] *adj f* v: ***vôs ~*** vreščeč, počen glas.
SFF ['s ??] *kratica* > Societât Filologjiche Furlane.
sfi ['sfi] (*pl* ***sfîs***) *m* BOT poganjek *m*.
sfiâ [sfi'a:] *it* BOT obraščati se.
sfidâ [sfi'da:] *tr* → ***disfidâ***.
sfide ['sfide] *f* → ***disfide***.
sfigurâ [sfigu'ra:] *tr* iznakaziti, izmaličiti;
~ *it* narediti slab vtis.
sfilâ [sfi'la:] *it* mimo iti, prehoditi, preiti;
~ *tr, refl* → ***sfiliâ***.
sfilade [sfi'lade] *f* 1. mimohod *m*, revija *f* 2. ***a la ~*** na hitro, na hitrico.
sfiladone [sfila'done] *f* poškodovana, razpokana os.
sfilât [sfi'la:t], **-ade** *adj* 1. suh, tenek 2. hiter.
sfile ['sfile] *f* (*redko*) palica *f*, držalo *n*.
sfiliâ [sfili'a:] (*o sfilii* [sfi'lii]) *tr* 1. pukati nitke 2. iti tik mimo, oplaziti; *(la manarie) E. al le prime dal marangon par dâi un colp di smerili, e podopo te cantine di cjase sô, par ~le cu la muele (Sg)* 3.
~**si** *refl* 1. razcefrati se 2. shujšati; (s)tanjšati 3. odviti se, razgrniti se.
sfiliât [sfili'a:t], **-ade** *adj* 1. (t. FIG) razcefran, scefran 2. → ***sfilât***.
sfiliôs [sfili'o:s], **-ose** (t. **filiôs**) *adj* razcefran; vlaknast, nitast.
sfiliot [sfili'ɔt] *m* → ***filiot***.
sfilzâ [sfil'tsa:] *tr* nizati, natakniti; → ***insfilzâ***.
sfilzade [sfil'tsade] (t. **filzade**) *f* pokrivalo iz volne.
sfilze ['sfiltse] *f* 1. niz *m*, sveženj *m*, snopec *m* 2. (dokumenti ipd.) sveženj *m*, fascikel *m*; *La bibliografie e met in ~ plui di mil 600 titui sul argoment (Pa)* 3. niz *m*, zaporedje *n*; vrsta *f*, serija *f*.
sfingje ['sfinġe] *f* 1. ARS sfinga *f* 2. FIG uganka *f*, nedoumljiv človek.
sfingolipit ['s ??] *m* sfingolipid *m*; *La someance struturâl e permet a lis fumonisinis di disturbâ la sintesi dai sfingolipits (SiF 02/1, 31-45).*
sfiol [sfi'ɔl] (*pl* ***sfioi***) *m* 1. klica *f*, kal *m*, poganjek *m* 2. FIG začetek *m*, vir *m*; potomec *m*, sin *m*; *dâ-fur di Davit un ~ just (glesie)*; → ***sfi***.
sfiolâ [sfio'la:] *tr* AGR obrezati trtne poganjke.
sfiorâ [sfio'ra:] *tr* dotakniti, dotikati se; *I poiavi lis cjartis sui braç sfiorantle apene e cisicangj tes orelis la lôr destinazion tanche un segret. (BrLi).*
sfisiâ [sfizi'a:] (*o sfisii* [sfi'zii]) *tr* 1. dušiti, zadušiti 2. FIG mučiti, nadlegovati;
~**si** *refl* zadušiti se.
sfisie ['sfizie] (t. **sfissie**) *f* 1. MED zadušitev *f*, asfiksija *f* 2. ARGO opitost *f*, pijanost *f*.
sfissiâ [sfisi'a:] *tr* in *refl* → ***sfisiâ***.
sfissie ['sfisie] *f* → ***sfisie***.
sflacje ['sflaqe] (manj obič. **flacje**) *f* utrujenost *f*, mlahavost *f*, slabost *f*.
sflacjôs [sfla'qo:s], **-ose** *adj* len, nedelaven; *daûr la ande sflacjose dal timp si è indurmidît (Mar).*
sfladâ [sfla'da:] *tr* izhlapevati, izpuhtevati, izdihniti; *Si sintive, ma lontane, une vôs di aghe, come un ~ di sinigo sui cjamps. (PauluzzoN).*
sfladassâ [sflada'sa:] *it* težko dihati, biti zadihan; *Ma in chel o sint un ~ asmatic e un omp al jesseve simpri di che puarte. (BrLi)*; *O ai sfladassât, sâstu: colpe dai spagnolets, che a son simpri masse (Enrico).*
sfladassât [sflada'sa:t], **-ade** *adj* brez sape.
sflameâ [sflame'a:] → ***sflamiâ***;
sflameade [sflame'ade] *f* → ***sflamiade***.

sflamiâ [sflami'a:] *tr* 1. goreti ogenj; goreti, plapolati; *E ve che un agnul dal Signôr si presentà e une lûs e sflamià te preson. (Bibl-Az)* 2. FIG plapolati; *Il non dal dotôr si jere un pôc sflamiât e i balinave intal cjâf (Urli).*
sflamiade [sflami'ade] *f* 1. plamen *m*; *Cun chê ramaçade si podeve fâ al plui une biele ~, ma cuei la polente al jere za un afâr seri. (Sg)* 2. FIG plamen *m*; *Cualchi utopist isolât, cualchi ~ momentanie in cheste direzion si jere simpri mostrade in Friûl (La 06/3).*
sflanchinâ [sflanki'na:] *it* 1. utruditi se, porabiti se 2. sopihati 3. FIG slabeti, pešati.
sflanchinât [sflanki'na:t], **-ade** *adj* 1. porabljen, oguljen, ponošen 2. sopihajoč, zasopel.
sflancjâ [sflan'qa:] *tr* 1. razbijati, podreti, podirati 2. FIG utruditi, utrujati, oslabiti.
sflanconâ [sflanko'na:] *tr* 1. udariti na šibki strani, suniti s komolcem 2. FIG spodbujati, spodbuditi.
sflanconade [sflanko'nade] *f* udarec z bokom, udarec s komolcem.
sflandocjâ [sflando'qa:] *it* (*neobič.*) govoriti izmišljotine; šaliti se.
sflandocje [sflan'doqe] *f* (*neobič.*) izmišljotina *f*, marnja *f*.
sflandogne [sflan'doñe] (t. **flandogne**) *f* izmišljotina *f*, marnja *f*, pravljica *f*.
sflandôr [sflan'do:r] *m* sij *m*, sijajnost *f*, blišč *m*, blesk *m*; FIG veličastvo *n*; *Denant di chest ~ di basiliche, cjalant chestis colonis (glesie)*; ***fâ ~*** sijati, bleščati se.
sflandorâ [sflando'ra:] *it* bleščati se, svetiti se.
sflandorôs [sflando'ro:s], **-ose** *adj* bleščeč, sijoč.
sflocâ [sflo'ka:] *it* 1. (t. **sflochetâ**) (z bičem ipd.) pokati, počati, tleskniti, tleskati 2. (t. **sflocetâ**) plapolati (zastava ipd.) 3. pljuskati (voda) 4. razcvetati se (pomlad).
sflochetâ [sfloke'ta:] *it* → ***sflocâ, sflocjâ***.
sflocjâ I [sflo'qa:] *tr* (*redko*) zalučati, vreči; dajati duška.
sflocjâ II [sflo'qa:] *it* razkošno živeti.
sflocjâ III [sflo'qa:] *it* → ***flocâ***.
sflocje ['sflɔqe] *f* čenča *f*, laž *f*, burka *f*; zgodbica *f*, bajka *f*; *Par cualchidun no je une ~, ma jo che o soi un pôc lenghist (Pa)*; ***sflocjis di ostarie*** *Giacomo Bezzi, al à dit che i coments di Galan «a partegnin a la categorie des sflocjis di ostarie (Patrie 06/1).*
sflocjon [sflo'qon] *adj* lažniv;
~ m lažnivec *m*.
sflondon [sflon'don] *m* mlaka *f*, luža *f*.
sflorâ [sflo'ra:] *tr* → ***disflorâ***.
sflorezâ [sflore'dža:] *it* → ***sflorizâ***.
florî [sflo'ri:] *it* → ***florî, disflorî***.
sfloride [sflo'ride] *f* → ***floride***.
sfloridure [sflori'dure] *f* → ***floridure***.
sflorizâ [sflori'dža:] *tr* v: ***~ la place*** → ***place***;
~ it → ***florizâ***.
sflorision [sflorizi'on] *f* → ***florision***.
sflorît [sflo'ri:t], **-ide** *adj* → ***florît***.
sflurît [sflu'ri:t] *adj* → ***sflorît***.
sfodrâ [sfo'dra:] *tr* 1. → ***fodrâ*** 2. → ***disfodrâ*** 3. FIG razkazovati.
sfodre [sfo'dra:] *f* → ***fodre***.
sfogâ [sfo'ga:] *tr* → ***disfogâ***;
~ it → ***fogâ***.
sfogade [sfo'gade] *f* 1. odvod *m*, odtok *m* 2. izliv *m*; dušek *m*.
sfogât [sfo'ga:t], **-ade** *adj* → ***fogât***.
sfogonât [sfogo'na:t], **-ade** *adj* vnet, razvnet.
sfoiâl [sfoi'a:l] *m* ZOOL → ***foiâl***.
sfoiet [sfoi'ɛt] *m* listič *m*, časopis *m*.
sfolât [sfo'la:t], **-ade** *m* evakuiran; pobegel; izseljen; *La vore e conte lis strussiis dai oeraris dai cantîrs sfolâts in Jugoslavie tal 1947 (Pa 04/02)*;
~ m begunec *m*; evakuiranec *m*; ***cjamps par sfolâts*** begunski tabor *(Pa/Buteghe)*.
sfolmenâ [sfolme'na:] *tr* razpršiti, pregnati, gnati v beg;
~si *refl* ustrašiti se, razburiti se.
sfolmenament [sfolmena'ment] *m* 1. nered *m* 2. FIG vznemirjenje *n*, vznemirjenost *f*, nemir *m*; *che si scugnive tignîle alì dentri, une dì, dôs, mighe trop, juste la bulidure dal ~. (Urli).*
sfolmenât [sfolme'na:t], **-ade** *adj* 1. prestrašen, razburjen, zmeden 2. navdušen, blazen, obseden.
sfondâ [sfon'da:] *tr* potopiti, potapljati; → ***infondâ***.
sfondacs [sfon'daks] *mpl* usedlina *f*.
sfondacj [sfon'daq] *m* → ***sfondacs***.
sfondar ['sfɔndar] *m* vdolbina *f*, vzboklina *f*.
sfondare ['sfɔndare] *f* 1. GEO naravni bazen, naravna luknja 2. kotanja *f*; *Pe prime volte la telecjamare te ~ de curve nord dal stadi Friûl (Furlanist).*
sfondaron [sfonda'ron] *m* brezno *n*, prepad *m*, globel *m*.
sfonderâ [sfonde'ra:] (*o sfonderi* [sfon'deri]) *tr* 1. dno izbiti, uničiti; PROV *il trop vuadagn al sfondere la borse* 2. izkopati; ***~ la fuesse*** izkopati jarek.
sfonderât [sfonde'ra:t], **-ade** *adj* 1. brez dna, nenasiten; uničen 2. → ***sfondrât***.
sfondrât [sfon'dra:t], **-ade** *adj* sodrga *f*, lopov *m*, ničvrednež *m*.
sfondron [sfon'dron] *adj* podlež *m*, goljuf *m*.
sfont ['sfont] *m* 1. ozadje *n* 2. RAČ ozadje *n*; *Il ~ al ven instalât in automatic.. (CIRF).*
sforadi [sfo'radi] *adj* 1. bojazljiv, boječ, plašen, prestrašen 2. strahopeten.
sforcjâ [sfor'qa:] *it* AGR delati z vilami.
sforeâ [sfore'a:] *tr* preplašiti, spoditi, v beg gnati;
~si *refl* preplašiti se.
sforeât [sfore'a:t], **-ade** *adj* preplašen, vznemirjen.
sforonglât [sforon'gla:t], **-ade** *adj* (*neobič.*) luknjast, poln lukenj; *si podès lustrâ e imbielî un mobil vecjo, dut ~ (PauluzzoN).*
sforzîr [sfor'tsi:r] *m* blagajna *f*, trezor *m*.
sfotâ [sfo'ta:] *tr* 1. (žensko) posiliti, posiljevati 2. FIG zajebati, prevarati.
sfotade [sfo'tade] *f* posiljevanje *n*, posilstvo *n*.
sfracaiâ [sfrakai'a:] (manj obič. **sfracuiâ**) *tr* treti, stiskati, mečkati, tlačiti, tiščati, pritiskati;
~si *refl* stlačiti se, stisniti se, stiskati se.
sfracaiât [sfrakai'a:t], **-ade** (manj obič. **sfracuiât**) *adj* stisnjen, stlačen; *dilunc i secui che a àn viodût il Friûl dividût e ~ tra la potence austriache e chê venite. (Pa 03/10).*
sfracassâ [sfraka'sa:] *tr, refl* → ***fracassâ***.
sfracheât [sfrake'a:t] → ***sfracaiât***.
sfracuiâ [sfrakui'a:] *tr, refl* → ***sfracaiâ***.

sfrancjâ [sfran'qa:] *tr* 1. osvoboditi, odrešiti; *cu la scuse di ~ il popul dal jôf (CoCamp)*; ***~ dal tiran*** rešiti se od tirana 2. poravnati (dolg) 3. frankirati (pismo) 4. vaditi, uriti 5. razvezati (jezik, gibe) 6. raz-, po-jasniti.
sfrancjadure [sfranqa'dure] *f* 1. jarek *m* 2. vdolbina *f*, udrtina *f*.
sfrancjament [sfranqa'ment] *f* 1. osvoboditev *f* 2. oprostitev *f* (dajatev).
sfrancjât [sfran'qa:t], **-ade** *adj* 1. osvobojen, prost 2. oproščen (davka) 3. frankiran 4. sposoben, spreten, izkušen.
sfrandeu [sfran'dɛu] *m* → ***frandeu***.
sfrantâ [sfran'ta:] ?? *E, soredut, mentri che une malte e à un compuartament crevulîs e si sfrante di bot (SiF 03/3, 97)*;
~**si** *refl* ?? *par cheste strade al è daûr a lâ in malore chel di Gurize e al scomence a ~si chel di Udin (La 07/03)*.
sfrantoi ['sevie] ?? *cun trê mans di resine epossidiche spolvarant la ultime, a refût, cun savalon di sfrantoi. (SiF 03/3, 97)*
sfrantumâ [sfrantu'ma:] *tr, refl* → ***frantumâ***.
sfrascjâ [sfras'qa:] *it* (pri pticah) leteti od veje do veje.
sfrat ['sfrat] *m* prisilna izselitev; *Ae fin dai agns Cincuante il Circul Artistic Furlan al vignì disfat, ancje par colpe dal ~ dai locâi dulà che e jere logade la sede (La 05/11)*.
sfreade [sfre'ade] *f* → ***freade***.
sfreadôr [sfrea'do:r] *m* cunja *f*, krpa *f*.
sfredâ [sfre'da:] *tr, refl* → ***disfredâ***.
sfredôr [sfre'do:r] *m* → ***disfredôr***.
sfredulîs [sfredu'li:s], **-ise** (t. **fredulîs**) *adj* 1. zmrzljiv, občutljiv na mraz 2. (podnebje) hladen, mrzel.
sfree ['sfrɛe] *f* → ***free***.
sfrente ['sfrente ??] *f* → ***sfrenzude***.
sfrenzi ['sfrendži ??] (*o sfrenç* ['sfrɛntʃ], *sfrenzis, sfrenç*, p *sfrenzût/sfrent*) *tr* 1. stisniti med prsti 2. (npr. narod) omejiti, omejevati (na določeno ozemlje).
sfrenzude [sfren'džude] (t. **sfrente**) *f* tlačenje *n*, stiskanje *n*, mečkanje *n*; stisk *m*.
sfreolâ [sfreo'la:] *tr* 1. drgniti, brisati; 2. FIG ljubkati, gladiti (nek.) 3. (z)mrviti, (z)drobiti, krušiti.;
~**si** *refl* obrisati si; ***~si i voi*** obrisati si oči; *Lui si gjave i ocjaluts, par ~si i voi (Mar)*.
sfreolade [sfreo'lade] *f* drgnjenje *n*, brisanje *n*.
sfreolament [sfreola'ment] (manj obič. **freolament**) *m* drgnjenje *n*, drsanje *n*.
sfreoleç [sfreo'lɛtʃ] (manj obič. **freoleç**) (*pl* ***sfreoleçs*** [sfreo'lɛts]) samo v *pl* osladno, prisilno vedenje med zaljubljenci; → ***figoteçs, garbeçs***.
sfreolon [sfreo'lon] (t. **freolon**) *m* mrvica *f*, trohica *f*.
sfreolot [sfreo'l t] (manj obič. **freolot**) *adj* (glas) sladek, osladen, prisiljen, izumetničen.
sfresâsi [sfre'za:si] (t. **sfesâsi**) *refl* (*redko*) razklati se (les).
sfrese ['sfreze] (t. **sfese**) *f* razcep *m*, razpoka *f*, špranja *f*; ***sierâ in ~, vierzi in ~*** pripreti, pripirati; *no i reste che di domandâsi, sierant in ~ a planc i voi sgarbelôs (Mar)*; ***une puarte (un balcon etc.) in ~*** pripreta vrata (okno); ***cjalâ in ~*** kradoma gledati.
sfrints ['sfints] *mpl* → ***sfrunts***.
sfris ['sfris] (*redko* **sfrîs**) *m* 1. črta *f*, poteza *f*, čačka *f* 2. (na koži) praska *f*, poškodba *f*; *Magari il ~ fat di un strion in plen cerneli, i baline tal cjâf. (Mar)* 3. (na predmetu) praska *f*, odrgnina *f* 4. (na obleki) luknja *f*, raztrgano mesto 5. (svetlobni) žarek *m*.
sfrîs ['sfri:s] *m* → ***sfris***.
sfrisâ [sfri'za:] *tr* → ***sfrissâ***.
sfrisade [sfri'zade] *f* → ***sfrissade***.
sfrisot [sfri'z t] *m* ZOOL → ***frisot***.
sfrissâ [sfri'sa:] (manj obič. **sfrisâ**) *tr* 1. odreti (kožo), rezati 2. umazati, skaziti, skruniti 3. drgniti, plaziti se, osmukniti 4. FIG užaliti, onečastiti.
sfrissade [sfri'sade] (manj obič. **sfrisade**) *f* praska *f*, odrgnina *f*.
sfrisul ['sfrizul] *m* ZOOL → ***frisul***.
sfrontât [sfron'ta:t], **-ade** *adj* nesramen, predrzen.
sfros ['sfros] *m* utaja *f* (carinska, davčna); ***di ~*** skrivaj, skrivoma; *nancje di ~ un fregul di jutori (poetidelparco.it)*.
sfrosâ [sfro'za:] *tr* utajiti (blago, davek), tihotapiti.
sfrosadôr [sfroza'do:r] *m* tihotapec *m*.
sfrosegnâ [sfroze'ña:] *tr* → ***infrusignâ***.
sfruçonâ [sfrutʃo'na:] *tr, refl* → ***fruçonâ***.
sfruçugnâ [sfrutʃu'ña:] *tr, refl* → ***fruçonâ***.
sfrunts ['sfrunts] (t. **sfrints, frunts**) *mpl* obmejek njive, polja.
sfrusignâ [sfruzi'ña:] *tr* → ***infrusignâ***.
sfrusin [sfru'zin] *m* → ***frusin***.
sfrutâ [sfru'ta:] *tr* izkoristiti, izkoriščati; *no permet di ~ ad implen lis potenzialitâts dal strument di comunicazion (SiF)*.
sfrutament [sfruta'ment] *m* izkoriščanje *n*; ***~ coloniâl*** kolonialistično izkoriščanje; *il fenomen tai tiermins marxiscj-leniniscj di "~ coloniâl" (Pa 02)*; ***~ minorîl*** izkoriščanje mladoletnikov; *de desertificazion e de deforestazion, dal ~ minorîl (Pa 04/04)*
sfuarç [sfu'artʃ] (*pl* ***sfuarçs*** [sfu'arts]) *m* napor *m*, trud *m*; ***a ~*** s silo, s težavo; ***cence ~*** brez truda, brez težave; *cence ~ e impare almancul dôs lenghis (CoTav)*.
sfuarçâ [sfuar'tʃa:] *tr* 1. (pri)siliti, izsiliti, zatirati; *il sartôr al cjapà pôre e al tacà a ridi sfuarçât. (Sg)* 2. zavzeti (mesto) 3. udreti (vrata).
sfuarçadementri [sfuartʃade'mentri] *adv* prisiljeno; na silo.
sfuarçadure [sfuartʃa'dure] *f* prisiljenost *f*; *Cun semplicitât ur disìn di no a dut ce che nus causione malstâ, insoference, nus pâr une ~ (Pa 03/11)*; *La Europe, viere scune di civiltât, e nulìs une ~ intes pratesis merecanis (Pa 03/12)*.

sfuarçât [sfuar'tʃa:t], **-ade** *adj* prisiljen, izsiljen; ***a marcje sfuarçade*** VOJ pospešeni marš, dolg in hiter pohod; ***brovade sfuarçade*** → ***brovade***; ***il lavôr ~*** prisilno delo; ***marideç ~*** prisiljena

poroka; *Tant a dî che e je nassude dal ~ jenfri une realtât - il Friûl - e un ricuart - la Vignesie Julie (Pa)*; ***vin ~*** ?? ;
sfueâ [sfue'a:] *tr* in *refl* → ***disfueâ***.
sfueade [sfue'ade] *f* KUL torta iz listnatega testa.
sfueâl [sfue'a:l] *m* → ***foiâl***.
sfueat [sfue'at] *m* → ***sfuei***.
sfueât [sfue'a:t] *adj* → ***disfueât***.
sfuee [sfu'ɛe] *f* ZOOL morski list *m* (*Solea*).
sfuei [sfu'ei] *m* 1. list *m*, pola *f*; ***~ di cjarte*** list papirja, pola *f*; ***~ di disen*** papir za risanje; *A si proviôt di doprâ lapis, sfueis di disen, colôrs (didatic)*; ***~ di mil*** tisočak; *..i svolave vie de sachete un ~ di mil, e ancje di plui. (Sg)* 2. časopis *m*, časnik *m*; *Il ~ gurizan al brame che la comission e cjapi posizion.* Goriški časnik želi, da bi komisija zavzela stališče. 3. meh *m* 4. (t. **sfueat**) mlaka *f*, luža *f* 5. ZOOL → ***sfuee***
6. KUL *(carn.)* listnato testo; *Pe sfuee: 1 kg di farine di flôr, metile a poçut su pe bree (Natisone/furlanis)*.
sfuei-svolant [sfu'ei] *m* propagandni letak *m*.
sfueiade [sfuei'ade] *f* → ***sfueade***.
sfueiat [sfuei'at] *m* → ***sfueat***.
Sfueime [sfu'ɛime] *i. f* Soima *f*; *a vevin semenât il forment, e dongje la aghe scure de ~. (Sg)*.
sfulmin ['sfulmin] (manj obič. **fulmin**) *m* 1. blisk *m*, strela *f*; (*bolj obič.*) → ***folc*** 2. velika količina, množtvo *n*.
sfulminâ [sfulmi'na:] (manj obič. **fulminâ**) *tr* 1. treščiti, bliskati se, udariti (strela) 2. uničiti, razdejati 3. (blago) uničiti, zdrobiti, odvzeti 4. žreti; popivati, na dušek piti.
sfumâ [sfu'ma:] *it* → ***fumâ***.
sfumade [sfu'made] *f* → ***fumade***.
sfumin [sfu'min] *m* ARS otiralo *n* (slikarjev).
sfurducjâ [sfurdu'qa:] *tr* in *it* → ***furducjâ***.
sfuriôs [sfuri'o:s], **-ose** *adj* razjezan, znorel;
~ m znoreli *m*, norec *m*; *Juste cui ~ intal manicomi no savevin ben di ce bande cjapâju e alore se no propite pal cuel ju cjapavin in vite, ju peavin, ju sieravin (Urli)*.
sgabel [zga'bɛl] *m* pručnica *f*, podnožek *m*; *Alte di sofit, blancje di mûrs, nete, un armâr di peç, une cjadree cun sore la valîs inmò di disfâ, un lavandin, il ~ e jo tal jet. (BrLi)*.
sgagnarie [zgaña'rie] *f* ARGO alkoholne pijače *f*.// od ***sgagne*** ali od sl. *žganjerija*.
sgagne ['zgañe] *f* ARGO žganje *n*// < sl. *žganje*.
sgagnî [zga'ñi:] *it* 1. (pri konju) rezgetati 2. (t. **sghignî**) režati se, posmehovati se; *Jo o scherzi cun Oberon e lu fâs solazâ co un gras e ben mitût cjaval o rivi a ingjanâ, sgagnint tant che une puiere plene di morbin. (ShW)*.
sgagnide [zga'ñide] *f* rezget *m*, rezgetanje *n*; *"Al è vignût a scuedi il testament" al murmuie cumò intune ~ che e je dute inte onde des mostacjis. (Mar)*.
sgai ['zgai], **sgaie** *adj* čil, čvrst, vesel; *cui che al è fuart, ~, plen di voie di fâ (Uniud)*.
sgailâ [zgai'la:] *it* (*šalj.*) biti živahen, ognjevit, mladosten.
sgaile ['zgaile] *f* bič *m* (pos. za vole).
sgambade [zgam'bade] *f* → ***gjambade***.
sgambi ['zgambi] *m* iz-, za-menjava *f*.
sgambiâ [zgambi'a:] *tr* zamenjati; izmenjati.
sganaf [zga'naf] *m* klofuta *f*, zaušnica *f*.
sganassâ [zgana'sa:] *it* in *refl* (*neobič.*) režati se, pokati od smeha.
sganasson [zgana'son] *m* zaušnica *f*.
sgarâ [zga'ra:] *it* 1. motiti se; *Chei di vualtris che e àn autoritât, che a vegnin cun me e, se chest om al à in cualchi maniere sgarât, che lu denuncin. (Bibl-Az)* 2. zamuditi, zamujati; → ***svargâ***.
sgaravât [zgara'va:t] *f* ARH krinka *f*, maska *f*; *altris a son ladis dismenteadis, come ~ (mascare) .. (JM)*// < st.v.nem.
sgarbel ['zgarbel] *m* pos. v *pl* krmeželj *m*, očesni gnoj *m*; *il ~ e je la sostance snacaose che si indurìs tal cjanton dai voi (Lenghe 2000)*;
~ adj → ***sgarbelôs***.
sgarbelin [zgarbe'lin] *m* → ***sgarbel***;
~ adj → ***sgarbelôs***.
sgarbelinôs [zgarbeli'no:s], **-ose** *adj* → ***sgarbelôs***.
sgarbelôs [zgarbe'lo:s], **-ose** *adj* krmežljav; *no i reste che di domandâsi, sierant in sfrese a planc i voi ~ (Mar)*.
sgarbetâ [zgarbe'ta:] *it* → ***sgarmetâ***.
sgarbonâ [zgarbo'na:] *tr* → ***sgjarbonâ***.
sgarbui ['zgarbui] *m* → ***garbui***.
sgarbuiâ [zgarbui'a:] *tr* 1. odmotavati (klobko) 2. razčistiti, razjasniti (zadevo);
~si *refl* 1. odmotavati se 2. razčistiti, razjasniti se.
sgarbuion [zgarbui'on] *m* → ***garbuion***.
sgarç ['zgartʃ] (*pl* ***sgarçs*** ['zgarts]) *m* 1. BOT divja ščetica *f* (*Dipsacus pullonum*) 2. → ***garç 1.***
sgarduf [zgar'duf] *m* 1. čop *m*, šop *m*; *I lavris penç colôr viole, i cjavei grîs ducj un ~. (BrLi)* 2. FIG vprašanje *n*, zapletena firma *f* ;
~ adj (*redko*) 1. skuštran 2. zapleten; (*bolj obič.*) → ***sgardufât***.
sgardufâ [zgardu'fa:] (*redko* **sgardufî**) *tr* 1. razmršiti, skuštrati 2. koga za lase povleči
sgardufât [zgardu'fa:t], **-ade** (*redko* **sgardufît**) *adj* 1. (lasje) skuštran, neurejen; *lavìe dal olm sglovât dal aiar e des aghis benvolentis che a cjareçin il vert ~ su di un jet di glerie, lavìe dal vuarp e di so pari. (Mar)*; *e si viodeve che e veve fate la mesinplee la matine, cussì lustre e sgardufade cemût che e jere (PauluzzoN)*
2. (misli, sanje) zamotan, čuden, zapleten, zmešan.
sgardufî [zgardu'fi:] *tr* in *refl* → ***sgardufâ***.
sgardufît [zgardu'fi:t] *adj* → ***sgardufât***.
sgardufon [zgardu'fon] *m* 1. zmešnjavec *m* 2. prevarant *m*.
sgaret [zga'rɛt] *m* → ***sghiret***.
sgarfâ [zgar'fa:] *it* 1. (kokoš) brskati; stružiti; praskati; kopati 2. iskati, brskati; *ma al è lât a ~ ancje ta memorie (bassafriulana)* 3. najti, poiskati denar, priti do denarja;
~ tr 1. brskati; stružiti; praskati 2. zgrabiti s kremplji 3. vrezati, zarezati 4.;
~ m FIG glodanje *n*, grizenje *n*.
sgarfâ fûr [zgar'fa: fu:r] *tr* izbrskati, izkopati; *Al si trate di ~ dutis lis potenzialitâts di une lenghe (nuovofriuli)*.
sgarfade [zgar'fade] *f* 1. pobrskanje *n*, struganje *n*, praskanje *n* 2. (površen) pregled *m*, brskanje *n*.
sgarfament [zgarfa'ment] *m* 1. pobrskanje *n*, struganje *n*, praskanje *n* 2. tatvina *f*, kraja *f*, ropanje *n*.
sgarfon [zgar'fon] *m* 1. zmešnjavec *m*; goljuf *m* 2. tat *m*, ropar *m*.
sgargai [zgar'gai] *m* → ***gargai***.

sgargaiâsi [zgargai'a:si] *refl* grgrati.
sgargaiôs [zgargai'o:s], **-ose** (t. **gargaiôs**) *adj* 1. MED kataren, bolan za katarjem 2. (glas) hripav, golten; → ***gatarôs, grocj*** 3. krmežljav; → ***sgarbelôs***.
sgargarizâsi [zgargari'dza:si] *refl* ??
sgarmetâ [zgarme'ta:] *it* 1. capljati, hoditi gor in dol, sem ter tja 2. prizadevati se, truditi se 3. brcati 4. (živali) tacati 5. (ribe, zamisel ipd.) švigati, šiniti.
sgarmetade [zgarme'tade] *f* 1. capljanje *n* 2. brcanje *n* 3. šviganje *n*.
sgarpedâ [zgarpe'da:] *it* → ***sgjarpedâ***.
sgarpion [zgarpi'on] *m* ZOOL 1. škorpijon *m* (*Scorpio europaeus*); *Jo us ai dât il podê di tibiâ sarpints e sgarpions e di fruçâ ogni potence dal nemî. (Bibl-Lc)* 2. **~ *di aiar*** rogač *m*, rogin *m* (*Lucanus cervus*); → ***puarteletaris***.
sgaruf [zga??'ta:] *m* → ***garuf***.
sgarui [zga??'ta:] *m* → ***sgjarui***.
sgaruiâ [zgarui'a:] *tr* → ***sgjaruiâ***.
sgarzâ [zgar'dža:] *tr* 1. → ***garzâ*** 2. FIG omikati, ugladiti, vzgojiti, izoblikovati;
sgarzade [zgar'džade] *f* → ***garzade***.
sgarzadôr [zgardža'do:r] *m* → ***garzadôr***.
sgarzadure [zgardža'dure] *f* → ***garzadure***.
sgarzât [zgar'dža:t], **-ade** *adj* FIG brez predsodkov, napreden; prebrisan; *Une incressite plui fuarte e svariade de Cine, parcè che e je plui sgarzade par chel che al rivuarde lis riformis (Pa 05/07).*
sgavarâ [zgava'ra:] (t. **sgavarî**) *it* 1. (konj) rezgetati; → ***sgagnî*** 2. režati se, smejati se, pokati od smeha.
sgavarade [zgava'rade] (t. **sgavaride**) *f* 1. (konj) rezget *m*, rezgetanje *n*; → ***sgagnide*** 2. režanje *n*, smeh *m*, krohot *m*, krohotanje *n*.
sgavarî [zgava'ri:] *it* → ***sgavarâ***.
sgavaride [zgava'ride] *f* → ***sgavarade***.
sgherbetâ [zgerbe'ta:] *it* → ***sgarmetâ***.
sgherfâ [zger'fa:] *it, tr* → ***sgarfâ***.
sgherle ['zgɛrle] *adj f* (deklica) navihana, živahna, prebrisana.
sgherlif [zger'lif] *m* (*pos. v pl*) odvečen okras; okraski *mpl*, okrasni trakovi *mpl*; *ancjemò sgherlifs, un parsore di chel altri, come se il nodâr nol fos bon di molâ par unmoment la rapresentazion di se. (Mar).*
sgherlifâsi [zgerli'fa:si] *refl* okrasiti se z odvečnimi okraski.
sgherlifât[zgerli'fa:t], **-ade** *adj* (obleka) poln odvečnih okraskov.
sghignî [zgi'ñi:] *it* → ***sgagnî***.
sghignuçâ [zgiñu'tʃa:] (*al sghignuce*) *it* režati se; *"O vevin di spetâsale..." e sghignuce sotvôs Ailîs. (ShW).*
sghinc ['zgink] *m* ANAT golenica *f*, piščal *m*.
sghindâ [zgin'da:] *tr* ogniti, izogibati se, uiti; *Il pericul di ~ al è chel di fermâsi devant des diviersitâts o di spaurîsi pes disavualitâts fra lis nazions europeanis. (Pa 02/12)*;
~**si** *refl* 1. umakniti, odmikati se 2. ubraniti se, izogniti se, izogibati se.
sghirât [zgi'ra:t] *m* → ***sghirate***.
sghirate [zgi'rate] *f* 1. ZOOL veverica *f* (*Sciurus vulgaris*) 2. FIG zoprna, pregnana ženska.
sghirel [zgi'rɛl??] *m* → ***schirel***.
sghiret [zgi'rɛt] *m* ANAT zadnja golen (pri govedu, konju); ***tirâ i sghirets, distirâ i sghirets*** FIG crkniti, umreti; *a scrivi intun lengaç che nol esist plui o che al è daûr a tirâ i ultins sghirets (Pa).*
sghiribiç [zgiri'bitʃ] *m* 1. → ***schiribiç***; 2. ime revije: *"Sghiribiç" che al è un progjet di prime alfabetizazion, progjet european di scriture creative (CIRF).*
sghirlâ [zgir'la:] *it* 1. skakati, poskakovati 2. švigati, šiniti; brenčati; frfotati; letati; poditi se;
~ *tr* vreči, metati, zalučati.
sghirlade [zgir'lade] *f* 1. vrtinčenje *n* (pri plesu) 2. švig *m*, šviganje *n* 3. frfotanje *n*, udarjanje kril.
sghirle ['zgirle] *f* ARGO žganje *n*, vinski tropinec.
sghirlif ['zgirlif] *m* → ***sgherlif***.
sghirlissâ [zgirli'sa:] *tr* razrezati na kosce.
sgitarament ['semi] ?? *miei ancjemò se compagnât di un ~ gjenerâl cun sdrondenament di pignatis e batiment di mans e pîs. (BelR).*
sgjâf ['zġa:f] *m* iz-, v-dolbina *f*; *cualchi ~ al à menât a la lûs vançums di elements architetonics, sicu colonis e cjapitei (Leng)*; *i ogjets cjatâts intai sgjâfs di Zamardi in Ongjarie (O)*; *denant di se un ~ di sbancament par une fonde, trâfs e foredons, malte che e colave jù dai stramieçs su lis cjaldanis (PauluzzoN)*
sgjambade [zġam'bade] *f* → ***gjambade***.
sgjanôr [zġa'no:r] *m* → ***sgjarnôr*** ;
si zontavin a chês plui vicinis de ultime vuere e di chel saborâ, di chel ~ (PauluzzoN)
sgjarbonâ [zġarbo'na:] (t. **sgarbonâ**) *tr* in *it* AGR kopat, okopavati zemljo, obdelovati zemljo; izruvati, trebiti, odstraniti plevel.
sgjardon [zġar'don] *m* → ***gjardon***.
sgjardul ['zġardul] *m* → ***sgjardule***.
sgjardule ['zġardule] (t. **sgjardul**) *f* ZOOL rdečeperka *f* (*Scardinus erythrophtalmus*).
sgjarfâ [zġar'fa:] *it* in *tr* → ***sgarfâ***.
sgjarlâ [zġar'la:] ?? *che i bêçs che i sgjarlavin tes mans a vignivin sì des sôs voris faturosis, sudadis, che a cognossevin nome strussie (PauluzzoN)*
sgjarnâ [zġar'na:] (manj obič. **sgjernâ**) *tr* 1. raztrositi, raztresti; razkropiti; *Sot di lôr lis fueis za secjis, sgjarnadis a taront, i ramaçs crots come mans neris cun gotis di rosade che a slusin tal soreli. (BrLi).* 2. skuštrati (lase); *par ~ cu lis sôs bugadis (la buere) rabiosis lis vîts e i morârs. (Sg)*;
~**si** *refl* razkropiti se.
sgjarnât [zġar'na:t], **-ade** (manj obič. **sgjernât**) *adj* 1. razkropljen, raztresen; FIG izgubljen 2. skuštran (lasje).
sgjarnôr [zġar'no:r] (t. **sgjanôr**) *m* neobdelana zemlja.
sgjarnum [zġar'num] *m* (*redko*) zmedeno, neurejeno početje *n*, nered *m*, kolobocija *f*, zmeda *f*.
sgjarpedâ [zġarpe'da:] *it* premikati se tipaje;
~ *tr* brkljati, šariti.
sgjarpî [zġar'pi:] *tr* cefrati (npr. volna).
sgjarpie [zġar'pie] *f* (*redko*) pajčevina *f*; *sufit di len, dôs tais metudis par lunc e parsore breis, dut plen di sgjarpiis impolvaradis. (Tolazzi)*; (*bolj obič.*) → ***tele di ragn***.
sgjarui [zġar'ui] *m* 1. orehovo jedrce 2. ukrivljen nožiček.
sgjaruiâ [zġarui'a:] (t. **sgaruiâ**) *tr* 1. odstraniti orehovo jedrce 2. FIG vzeti ven.
sgjavâ [zġa'va:] *tr* (iz)kopati.
sgjavadôr [zġava'do:r] *m* → ***ingjavadôr***.
sgjavelâ [zġave'la:] *tr* (pos. lasje) razkuštrati; spraviti v nered;

~**si** *refl* razkuštrati se, biti v neredu; spraviti se v nered.
sgjavelât [zġave'la:t], **-ade** *adj* (pos. lasje) razkuštran; nepočesan, neurejen.
sgjaventâ [zġaven'ta:] *tr* vreči, zagnati;
~**si** *refl* vreči, zagnati se, pognati.
sgjavin [zġa'vin] *m* konec polja, obmejek polja; → ***teraçade, cjaveç***.
sgjavine [zġa'vine] *f* → ***sgjavin***.
sgjerfâ [zġer'fa:] *it* in *tr* → ***sgarfâ***.
sgjernâ [zġer'na:] *it* in *refl* → ***sgjarnâ***.
sgjernât [zġer'na:] *it* in *refl* → ***sgjarnât***.
sglaçâ [zgla'tʃa:] *tr* in *refl* → ***disglaçâ***.
sglavin [zgla'vin] *m* → ***slavin***.
sglavinâ [zglavi'na:] *it* in *tr* → ***slavinâ***.
sglavinade [zglavi'nade] → ***slavinade***.
sglendonâ [zglendo'na:] *it* obirati uši;
~**si** *refl* obirati si uši.
sgliciâ [zglitʃi'a:] (*o sglicii* [zgli'tʃii]) *it* 1. z-, spodrsniti; drseti 2. drsati se (na ledu); *E cuant che par tiere la nêf si è poiade e si podè ~ (ciavedal.org)*; ***~ su la glace*** drsati se na ledu.
sgliciade [zglitʃi'ade] *f* spodrs *m*; drsanje *n*, drsenje *n*; *si viodevin lis feradis de sgliçiadis dai fruts. (Sg)*.
sgliciament [zglitʃia'ment] *m* drsanje *n*, drsenje *n*.
sgliç ['zglitʃ] (*pl* ***sgliçs*** ['zglits]) *m* 1. ledena plošča, ledena površina 2. IGRE tobogan *m*.
sgliçul ['zglitʃul] *m* IGRE tobogan *m*.
sglinghignâ [zglingi'ña:] (t. **sglinghinâ**) *it* zvončkljanje *n* (kovancev ipd.); *(cjavâi) il lôr ~ e i sclops de scorie si sintiviju di lontan. (Sg)*; *Al montà sù i trê scjalins e al vierzè une puarte a veris, che e fasè ~ cuatri cinc voltis un campanel platât. (Sg)*;
~ *tr* napraviti, delati, da zvončklja.
sglinghignade [zglingi'ñade] (t. **sglinghinade**) *f* 1. zvončkljanje *n* 2. zven *m*, zvonjenje *n*; odmev *m*.
sglinghignai [zglingi'zglitʃul] (t. **sglinghinai**) *m* 1. kraguljček *m* 2. ovratnik s kraguljčki.
sglinghignament [zglingi'zglitʃul] (t. **sglinghinament**) *m* 1. zvončkljanje *n* 2. zvonjenje *n*, pozvanjanje *n*.
sglinghinâ [zglingi'na:] *it, tr* → ***sglinghignâ***.
sglonf ['zglɔnf] *adj* 1. napihnjen, nadut, otekel; ***~ tant che un balon*** napihnjen kot balon, okrogel kot balon 2. FIG nabuhel, pompozen 3. FIG ***jessi ~*** biti sit, naveličan, imeti dovolj;
~ *m* kar je napihnjeno, nabuhlo; *Ancje il so ~ al deventave simpri plui dûr. (Daidussi)*.
sglonfâ [zglon'fa:] *tr* 1. napihniti 2. FIG natrpiti, natlačiti 3. FIG prilizovati se 4. ***~ il balon/ ~le*** pretiravati, napihniti dejstva 5. dolgočasiti (nek.);
~**si** *refl* dolgočasiti se; *Il studiât no si sglonfe. (Bibl-Sprocs)*.
sglonfade [zglon'fade] *f* VULG tlačenje *n*, basanje *n*.
sglonfadure [zglonfa'dure] *f* 1. napihovanje *n*, pretiravanje *n*; 2. nabuhlina *f*; *Lant indenant la infezion e finìs par cercenâ il branc e chest al mostre dispès sglonfaduris..cun sclapaduris svilupadis par lunc. (SiF 03/4, 9)*.
sglonfe ['zglɔnfe] *f* dolgčas *m*; *la solite monotonie e ~ de vite (Pa)*; ***vê une ~*** imeti dovolj, biti sit, naveličan.
sglonfebufulis [zglonfe'bufulis] *m* bahač *m*, širokoustnež *m*.
sglonfidugn [zglonfi'duñ] (manj obič. **sglonfum**) *m* (t. FIG) oteklina *f*, oteklost *f*.
sglonfon [zglon'fon] *m* bahač *m*, postavljač *m*, širokoustnež *m*.
sglonfôrs [zglon'fo:rs] *m* ?? *Tra chei sglonfôrs colôr viole 'e saete une cjaladure tanche une lame uzade. (BrLi)*.
sglonfum [zglon'fum] *m* → ***sglonfidugn***.
sglongjâ [zglon'ġa:] *it, tr* → ***glongjâ***.
sglovâ [zglo'va:] *tr* izrvati, odlomiti, raz-, od-trgati (pos. veje);
~**si** *refl* zlomiti, razbiti se.
sglovadure [zglova'dure] *f* razpoka *f*, špranja *f*.
sglovât [zglo'va:t], **-ade** *adj* zlomljen, odlomljen, raztrgan, odtrgan, izruvan.
sgludâ [zglu'da:] *tr* in *refl* → ***disgludâ***.
sgnac ['zñak] *int* tak, tiktak.
sgnacâ [zgña'ka:] *tr* vreči, zagnati, metati; ***~ in preson*** vreči v zapor, zapreti; *a faserin brincâ i apuestui e ju sgnacarin te preson publiche. (Bibl-Az)*; *parceche se no ti sgnachin in preson cence tancj compliments. (Enrico)*.
sgnacade [zña'kade] *f* met *m*, metanje *n*.
sgnanf ['zñanf] *adj* (glas) nosen.
sgnanfâ [zñan'fa:] *it* govoriti skozi nos.
sgnanfeç [zñan'fɛtʃ] *m* nosni izgovor, govorjenje skozi nos.
sgnangassâ [zñanga'sa:] *tr* (t. FIG) trgati, parati;
~**si** *refl* FIG pokati od smeha.
sgnangassât [zñanga'sa:t], **-ade** *adj* 1. raztrgan, razparan 2. (oseba) pocepan; prostaški
sgnaolâ [zñao'la:] *it* → ***gnaolâ***.
sgnaolot [zñao'l t] *m* → ***gnaolot***.
sgnaparie [zñapa'rie] *f* (*kolekt.*) alkoholne pijače, žganjarija *f*.
sgnape ['zñape] *f* F žganje *n*; ***~ di barancli*** brinovec *m*; *par fâmi cercâ une sô spezialitât: la ~ di barancli, masse mâre par me. (BrLi)*;
→ ***snops, aghedivite*** // cf. nem. *Schnaps*.
sgnapetâ [zñape'ta:] *it* F piti žganje, alkohol.
sgnapetarie [zñapeta'rie] *f* 1. prodajalna likerjev, žganja 2. tovarna likerjev, žganih pijač.
sgnapete ['zñape] *m* F pijanec *m*.
sgnargot [zñar'g t] *adj* (*redko*) godrnjav;
~ *m* godrnjač *m*.
sgnargotâ [zñargo'ta:] *it* (*redko*) stokati, godrnjati; cviliti; *e ju sintivi a prontâsi pe gnot biel che a strachis a sgnargotavin alc. (Urban)*; *Ma no si capive la rispueste sgnargotade dal nodâr (Mar)*.
sgnervâ [zñer'va:] *tr* → ***disgnervâ***.
sgnesule ['zñɛzule] *f* 1. udarec *m*; *ogni tant a riduçave, e alore il miò copari i à molade une ~ te schene e i à dit di tasê (Tolazzi)* 2. FIG nesreča *f*, nesrečni udarec *m*; *no i perdonà plui ai Furlans lis sgnesulis cjapadis in chê vuere; e, apene muart il patriarcje Marcuart (JM)* 3. ***une ~ di*** IRON nekaj, malo, majčkeno.
sgnicâ [zñi'ka:] *tr* (*redko*) okrušiti.
sgnicade [zñi'kade] *f* (*redko*) drobljenje *n*, razdrobitev *f*.
sgnocolâ [zñoko'la:] *tr* VULG žreti, basati se.
sgnocule ['zñɔkule] *f* (*redko*) (*šalj.*) lakota *f*.
sgnofâ [zño'fa:] (t. **sgnofrâ**) *tr* ***~ il nâs*** usekniti se, obrisati si nos.
sgnofrâ [zño'fra:] (t. **sgnofrade**) *f* smrčati; (*bolj obič.*) → ***ronceâ***;

~ *tr* → ***sgnofâ***.
sgnofrade [zño'frade] *f* → ***sgnofade***.
sgnoframent [zñofra'ment] *m* smrčanje *n*.
sgobâ [zgo'ba:] *tr* upogniti, prepogniti navzdol;
~**si** *refl* upogniti se, prepogniti se.
sgobât [zgo'ba:t], **-ade** *adj* prepognjen, upognjen, zakrivljen, ukrivljen.
sgodin ['zgɔdin] *m* BOT jelenov rog (*Rhus cotinus*).
sgoibâ [zgoi'ba:] *tr* (*redko*) klesati; vrezovati.
sgoibe ['zgɔibe] *f* 1. OBRT žlebilo *n* (za obdelavo lesa) 2. dulec *m* 3. BOT (*Globularia vulgaris*).
sgoibie ['zgɔibie] *f* → ***sgoibe***.
sgoif ['zgɔif] *m* 1. (pri reki) vrtinec *m*; *ma ancje unevore di Turcs a restarin inneâts tra i sgoifs insidiôs dal flum (Storie)* 2. FIG vihar.
sgoife ['zgɔife ??] *f* → ***goife***.
sgombât [zgom'ba:t], **-ade** *adj* (zid) kriv, postrani.
sgomberâ [zgombe'ra:] *tr* izprazniti; pospraviti; evakuirati; *Sgomberât il cjamp di babanits dal gjenar, e reste di une bande la teomachie di Turoldo. (Pa 02).*
sgombri ['zgombri] *m* ZOOL skuša *f*, skomber *m* (*Scomber scombrus*).
sgonflâ [zgon'fla:] *tr* 1. izprazniti, izpustiti zrak; *che a vignivin puartâts sot des ariis, e tai curtîi i contadins a metevin in sest i turclis e a bagnavin lis semplis par ~ lis dovis. (Sg)* 2. odstraniti.
Sgonic ['zgonik] *kr.i m* Zgonik *m* (IT Sgonico) (TS).
sgorc ['zgɔrk] *m* v: ***a sgorcs*** v izobilju, na veliko.
sgoreâ [zgore'a:] *?? A faserin daûr che al veve conseât lui e, clamâts i apuestui, ju sgorearin e ur inibirin di fevelâ tal non di Gjesù. (Bibl-Az)*; *jo o fasevi meti in preson e ~ chei che a crodin tal to non. (Bibl-Az)*
sgorgade [zgor'gade] (t. **gorgade**) *f* povračanje *n*.
sgorgolâ [zgorgo'la:] *it* privreti (iz); izvirati; *Cemût varessio podût inventâle biel sôl, o ben fâle ~ dal gno cûr? (Urban).*
sgorlâ [zgor'la:] *tr* in *it* 1. stresati, stresati; skomigniti, skomigovati; (pre)tresti; sem ter tja metati, majati 2. → ***sgurlâ***.
sgorlade [zgor'lade] *f* 1. stresanje *n*, zmig *m*, zmigovanje *n*; *I pâi des vîts a jerin vecjos, e E. ur dave une ~ par viodi se a tignivin ancjemò. (Sg)*; ***une ~ di ploie*** ploha *f* 2. → ***sgurlade***.
sgorlon [sgor'lon] *m* močno stresanje *n*, pretres *m*, trzaj *m*, sunek *m*.
Sgorlon [sgor'lon] *priimek m* pisatelj Carli Sgorlon.
sgornâ [zgor'na:] *it* odcediti, odcejati;
~**si** *refl* ***~si di sanc*** (t. FIG) izkrvaveti.
sgorneâ [zgorne'a:] *it* 1. zviti, zvijati se 2. skakati od veselja.
sgorneade [zgorne'ade] *f* 1. vitje *n*, zvijanje *n*; vrtenje *n* 2. *mpl* vzkliki veselja, skakanje od veselja.
sgosâ [zgo'za:] *tr* in *refl* → ***disgosâ***.
sgotâ [zgo'ta:] *tr* in *refl* → ***disgotâ***.
sgraf ['zgraf] *m* → ***sgrif***.
sgrafâ [zgra'fa:] *tr* → ***sgrifâ***.
sgrafe ['zgrafe] *f(m)* 1. prgišče *n*; *E compagn par un melon, par un pomodoro, par un ~ di cisarons o (Natisone/furlanis)*; → ***grampe*** 2. → ***sgrife***.
Sgrafe ['zgrafe] *kr. i f* → ***Vile Sgrafe***.
sgrafon [zgra'fon] *m* grabežljivec *m*, tat *m*; → ***sgrifignon***.
sgrafonâ [zgrafo'na:] *it* in *tr* pograbiti; ukrasti, suniti.
sgragnelâ [zgrañe'la:] *tr* in *refl* → ***disgragnelâ***.
sgragneladure [zgrañela'dure] *f* AGR luščenje *n*, robkanje *n*.
sgragnolâ [zgraño'la:] *tr* in *refl* → ***disgragnolâ***.
sgramâ [zgra'ma:] *tr* trgati, ruvati, izkoreniniti.
sgramaticât [zgramati'ka:t], **-ade** *adj* slovnično napačen; *Al è in Cjargne che o ai sintût pe prime e ultime volte chel proverbi ~ ma significatîf (BelR).*
sgramolâsi [zgramo'la:si] *refl* pokati od smeha.
sgranâ [zgra'na:] *tr* → ***disgranâ, disgragnelâ, specolâ***.
sgranât [zgra'na:t], **-ade** *adj* v: ***cui voi sgranâts*** z izbuljenimi očmi ?
sgrasai [zgra'zai] *m* 1. strganje *n*, praskanje *n* (v grlu) 2. hropenje *n* 3. vreščeč glas 4. MED prehlad *m*, nahod *m*.
sgrasaiâ [zgrazai'a:] (*sgrasai, sgrasais, sgrasaie*) *it* 1. hrkati, odkašljati se 2. grgrati, hropsti 3. (motor ipd.) brenčati, hrumeti; *E i cjars dai cosacs che a jentravin sgrasaiant tor sere (PauluzzoN)*
4. (skržat) cvrčati;
~ *tr* 1. izkašljati, izpljuvati 2. povedati s hropečim glasom;
~**si** *refl* izkašljati se, osvoboditi kašlja.
sgrasaiament [zgrazaia'ment] *m* 1. strganje *n*, praskanje *n* (v grlu) 2. hropenje *n*.
sgrasaiâr [zgrazai'a:r] (t. **sgrasalâr**) *m* grlo *n*, goltanec *m*.
sgrasaiôs [zgrazai'o:s], **-ose** *adj* (t. FIG) kataren, hripav; *De bande de cusine e rive une vôs sgrasaiose, che e faseve riviel. (BrLi).*
sgrasalâr [zgraza'la:r] *m* → ***sgrasaiâr***.
sgrasie ['zgrazie] *f* hripavost *f*; (*bolj obič.*) → ***grocjarie***.
sgrausìs [zgrau'zis] *adj* hripavi; *Un puc ciocs a ciantin la matina bunora cui fassolès ros stress ator la gola, e a comandin ~ cuatri litros di vin (Pasolini).*
sgrazâ [zgra'tsa:] *tr* praskati, opraskati.
sgrazade [zgra'tsade] *f* praskanje *n*, praska *f*.
sgredeâ [zgrede'a:] *tr* in *refl* → ***disgredeâ***.
sgredei [zgre'dɛi] *tr* in *refl* → ***disgredei***.
sgrembie ['zgrɛmbei] *f* ***~ di femine*** grda, zoprna ženska.
sgrendenât [zgrende'na:t], **-ade** *adj* (lasje) neurejen, skuštran; (*bolj obič.*) → ***sgardufât***.
sgresâ [zgre'za:] *tr* → ***disgresâ***.
sgriâ [zgri'a:] (*o sgrii* ['zgrii]) *tr* 1. v-, za-rezati, črtati, (za)risati, označiti 2. FIG načeti, načenjati, dotakniti se, , dotikati se, vplivati, delati vtis; prizadeti;
~**si** *refl* v-, za-rezati se, začrtati se.
sgriade [zgri'ade] *f* 1. vrez *m*, zareza *f*, rez *m* 2. ARS rez *m*, gravura *f*; *sgriadis tal len, 4 lenghis, chês dal Friûl, par dî une peraule sole (Patrie 06/1).*
sgriament [zgria'ment] *m* praska *f*; odrgnina *f*.
sgriât [zgri'a:t], **-ade** *adj* vrezan, zarezan, začrtan, zarisan; odrgnjen.
sgrif ['zgrif] *m* 1. krempelj *m*; (*bolj obič.*) → ***sgrife*** 2. kavelj *m* 3. ozobek *m* (na podkvi) 4. (t. **~ di cais**) dvozobno železo, s katerim se pobira polže; → ***sgrifecais*** 5. praska *f*; (*bolj obič.*) → ***sgrifade, sgrazade*** 6. ***o di ~ o di sgraf*** na ta ali oni način, tako ali drugače; *che se no a varessin scugnut sorevivi o di ~ o di sgraf su la strade (CoUd)* 7. ***~ di passare*** BOT (*Delphinium consolida*); → ***pît di passare, spironele***.
sgrifâ [zgri'fa:] *tr* 1. praskati, opraskati 2. zgrabiti, pograbiti 3. FIG raniti; poškodovati.

sgrifade [zgri'fade] *f* 1. praska *f* 2. FIG udarec z nohti, s kremplji.
sgrife ['zgrife] *f* (t. FIG) krempelj *m*; noht *m*; *o poiarai la mê ~ su lis citâts ingrumadis, ma tornadis a tirâ sù (Bibl-Ezechiel).*
sgrifecais [zgrife'kais] *m* → ***sgrif 4***.
sgrifign [zgri'fiñ] *m* praska *f*.
sgrifignâ [zgrifi'ña:] *tr* 1. praskati, opraskati 2. oprasniti, odrgniti 3. zmakniti, suniti, ukrasti, pograbiti, pobrati;
~**si** *refl* opraskati se.
sgrifignade [zgrifi'ñade] *f* 1. praska *f* 2. kraja *f*.
sgrifignament [zgrifiña'ment] *m* kraja *f*.
sgrifignât [zgrifi'ña:t], **-ade** *adj* 1. popraskan, opraskan 2. odrgnjen 3. ukraden.
sgrifignon [zgrifi'ñon] *m* 1. (akreš. od ***sgrifign***) 2. grabežljivec *m*; tat *m*.
sgrifignôs [zgrifi'ño:s], **-ose** *adj* FIG jedek, oster, zajedljiv.
sgrifignot [zgrifi'ñot] *adj* krempljast, opremljen s kremplji;
~ *m* grabežljivec *m*; tat *m*; → ***sgrifignon***.
sgrignelâ [zgriñe'la:] *tr* in *refl* → ***disgrignelâ***.
sgrimie I ['zgrimie] *f* 1. previdnost *f*, preudarnost *f*; bistroumnost *f* 2. razum *m*, duhovitost *f*, nadarjenost *f*, zmožnost *f*; *un mont produtîf e di une ~ fûr dal. ordenari: Toni Broili (Lenghe 2000)* 3. spretnost *f*, ročnost *f*.
sgrimie II ['zgrimie] *f* (oseba) gobec *m*, oduren gobec *m*; ***di ~*** kot zver, zverinsko.
sgrip ['zgrip] *m* skokec, majhen skok; PROV *ogni zocul al à di fâ il so ~ .*
sgripe ['zgripe] *f* tačica *f*, majhna taca; ***tirâ sù lis sgripis*** umreti, konec vzeti.
sgripiâ [zgripi'a:] (*o sgripii* [zgri'pii]) *it* 1. capljati, cepetati z nogami; tacati 2. migati, pomikati se, motati se 3. FIG vreti, fermentirati se 4. vleči se, težko se premikati 5. FIG truditi se, mučiti 6. splezati 7. (po bolezni ipd.) postaviti se zopet na noge, priti k sebi.
sgripiade [zgripi'ade] *f* gribanje *n*, stresanje *n*; capljanje *n*, premetavanje *n*.
sgripiament [zgripia'ment] *m* 1. gibanje *n*, capljanje *n*, tacanje *n* 2. FIG ferment *m*, vrenje *n*.
sgripieç [zgripi'ɛtʃ] *m* FIG poželenje *n*, želja *f*, nestrpnost *f*.
sgrisul ['zgrizul] *m* 1. trepet *m*, drget *m*; utrip *m*; ***vignî un ~*** *che nus compagne tal nestri vivi di ogni dì che ti fâs vignî un ~. (La 04/11)*; ***vignî un ~ jù pe schene*** 2. brizg(ljaj) *m*, žarek *m*, švig *m*; 3. ZOOL vinski drozg, rdeči drozg (*Turdus musicus*) 4. ZOOL ?? (*Helix nemoralis*); → ***cai di vît***.
sgrisulâ [zgrizu'la:] (redko **insgrisulâ**) *it* → ***sgrisulâsi***.
sgrisulaç [zgrizu'latʃ] *m* srh *m*, groza *f*, trepet *m*, tresenje *n* (pos. od vročine).
sgrisularie [zgrizu'larie] *f* tresenje *n*, trepetanje *n*; *mi fasin vignî sù la ~ (Natisone).*
sgrisulâsi [zgrizu'la:si] (redko **insgrisulâsi**) (*mi sgrisuli* [zgri'zuli]) *refl* tresti se, trepetati; zgroziti, zgražati se.
sgrisulât [zgrizu'la:t], **-ade** *adj* 1. (redko **insgrisulât**) pretresen, tresoč se od strahu, prestrašen, preplašen 2. (t. FIG) črtast; pisan, pobarvan.
sgrisuleç [zgrizu'lɛtʃ] *m* (*redko*) dolgo tresenje *n*, tresljaji *mpl*.
sgrisulò [zgrizu'lɔ] *m* → ***grisulò***.
sgropolâ [zgropo'la:] *tr* → ***disgropolâ***.
sgrosolâ [zgrozo'la:] *it* (listje ipd.) šumeti, šelesteti; *cu la vôs che e sgrosolave (PauluzzoN).*
sgrugnon [zgru'ñon] *m* (*neobič.*) udarec v obraz.
sgrumbulâ [zgrumbu'la:] *tr* zmečkati, obtolči.
sgrumbulât [zgrumbu'la:t], **-ade** *adj* zmečkan, obtolčen.
sgrumbulôs [zgrumbu'lo:s], **-ose** *adj* → ***grumbulôs***.
sgrusuie [zgruzu'??] *f* sprana, neuporabna zemlja, kamneni, nerodoviti del polja.
sgubul ['zgubul] *m* ovoj *m*, luščina *f*, oklep *m*, lupina *f*.
sgubulâ [zgubu'la:] *tr* in *refl* → ***disgubulâ***.
sguinzâl ['zgub??] *m* vrvica *f*.
sgumilicje [zgumi'liqe] *f* (*redko*) smola *f*, nesreča *f*.
sgurlâ [zgur'la:] *it* 1. vrtinčiti se, frfotati, obračati se 2. FIG rojiti, priti na pamet 3. (ptice) čivkati, peti, cvrčati, cvrketati 4. MUZ (glasbilo) vibrirati, zveneti, doneti, odmevati;
~ *tr* 1. zavrteti, obrniti, obračati 2. pustiti odleteti, odfrčati 3. (ples) plesati, zavrteti se;
~ *m* 1. vrtinčenje *n* 2. FIG vznemirjenje *n*, nemir *m*; *Jê crote come che la vevi viodude, un ~, un ingirli di lûs là che o cirivi di butâ i miei braçs. (BrLi).*
sgurlade [zgur'lade] *f* frfotanje *n*, udarjanje kril.
sgurlament [zgurla'ment] *m* letanje *n*, obletavanje *n*.
sgurletâ [zgurle'ta:] *it* vrteti se; delati piruete.
sgurlete [zgur'lete ??] *f* (lahka ženska) spogledljivka *f*, koketa *f*.
sgurli ['zgurli] *m* → ***gurli*** ;
Nus cjape par sgurlis (PauluzzoN)
shakespearian [ʃɛikspiri'an] *adj* shakespearovski; *ancjemò plui di trop che al è lontan cronologjichementri il timp de comedie shakespeariane. (Pa 05/04).*
shock ['ʃok] *m* šok *m*.
si ['si] *pro* si, se; ***~ viôt*** vidi se; *o ~ sin maridadis* omožile smo se.
sì ['si] *adv* da; tako; ***po ~, ~ po*** seveda! ***ni ~ ni no*** kvečjemu, niti ne; ***jessi sul ~ e sul no par*** biti na tem; ***~ ben → siben*** ; ***si la fè → silafè*** ; ***ma la fe ~ → malafesì***; ***~ e no*** verjamete ali ne, prav zares; *Par vincjesiet agn i veve scrit ~ e no une cartuline a Pasche e Nadâl (Sg).*
sìa ['sia] *f (ben.it.)* → ***agne***; *no disin "gno barbe e mê agne", a disin "il sìo e la sìa (La 07/03).*
Sià [si'a] *kr.i f* (Paulêt) Siacco.
siadôr [sia'do:r] *m* ŠP smučar *m*; *La partecipazion di ducj i siadôrs disabî dal Friûl a cerimoniâ di apertura a Tarvis (Pa 03/6).*
siale [si'ale] *f* BOT rž *m* (*Secale cereale*); *Une part di farine di ~. (Natisone/furlanis)*; ***~ di jerbe, ~ salvadie*** mišji ječmen (*Hordeum murinum*); → ***code dal diaul***.
sialet [sia'lɛt] *?? Un sialet i cuviarts lis spalis, i pîts discolçs i jessin dapît. (BrLi).*
Siam ['siam] *kr.i m* Siam *m*.
siaman [sia'man] *m* šaman *m*; *Di fat in tantis culturis umanis par deventâ un ~, ven a stâi un om di cognossince (SiF 03/3, 31-49).*
siamanisim [siama'nizim] *m* šamanstvo *n*.
siamanistic [siama'nistik], **-iche** *adj* šamanstvo *n*.
siamês [sia'me:s], **-ese** *adj* siamski;
~ *m* 1. Siamec *m* 2. LING siamščina *f*.
siarpe [si'arpe] *f* ?? *di no vê cjapât sù nancje la siarpe (PauluzzoN)*

siarpete [zgra'ma:] ??sciallette *; Un puc ciocs a ciantin di matina bunora e su li so siarpetis gh'inzela il flat'la bora (Pasolini).*
siart [si'art] *(Cormòns)* → ***ciert***.
siatalgjie [siatal'ġie, ʃ-] *f* MED ishias *m*, ishialgija *f*.
siatic [si'atik, ʃ-], **-iche** *adj* MED, ANAT ishiadičen; ***gnerf ~*** ishiadični živec;
~ m MED, ANAT ki boleha za ishias.
siatiche [si'atike, ʃ-] *f* MED ishias *m*.
si ben [si'bɛn] *co* čeprav, četudi:
si ben che [si'bɛn ke] *co* čeprav, dasi tudi, četudi; *~ sanitât vûl dî ancje salût* Četudi zdravstvo pomeni tudi zdravje.
siberian [siberi'an] *adj* sibirski; *lis popolazions origjinariis siberianis ricuviertis di piels che si fasevin fotografâ cu lis vuaitis armadis. (Pa 05/05)*;
~ m Sibirec *m*.
Siberie [si'bɛrie] *kr.i f* Sibirija *f*; *cuatri agn di galere e cuatri di servizi militâr in ~. (Urban).*
sibilant [sibi'lant] *adj* LING sičniški, sibilantski; *Il sun ~ palatâl sort si lu scrîf semplicementri cul segn (OLF 2002)*;
~ f sičnik *m*, sibilant *m*.
sibile [si'bile] *f* MIT sibila *f*, prerokovalka *f*.
sic ['sik] v: ***sul ~*** tako kot je treba, comme il faut; *ce grande fiestone fate sul ~* ; ***al si met sul ~*** pokazati, koliko je vreden.
sicâ [si'ka:, ʃ-] *it* (o furl. izgovoru) izgovarjati nebnike [tʃ, dž] kot sičnike [s,ʃ] npr. *crôs* [-ʃ], *spietâ* [ʃ-].
sicaris [si'kari] *m* najeti morilec *m*; *ma ancje culì doi ~ a rivarin a distanâlu e, tal març dal 1512, a copâlu a tradiment. (Natisone/furlanis).*
si che duncje [sike'dunqe] *co* 1. torej, no torej; *~ al è ca il gno paîs* no torej tu je moja dežela 2. zato, zato ker.
Sichem ['sikem] *kr.i m* BIBL Sihem *m*; *Sentât dongje dal poç di ~, Gjesù al dîs (BelR).*
sicilian [sitʃili'an] (t. **cicilian**) *adj* sicilijanski;
~ m Sicilijanec *m*.
Sicilie [si'tʃilie] (t. **Cicilie**) *kr.i f* Sicilija *f*.
sicomôr [siko'mo:r] *m* BOT sikomora *f* (*Ficus sycomoris*); *Alore al corè indenant e, par rivâ a viodilu, si rimpinà sù par un ~ . (Bibl-Lc).*
sicosi [si'kɔzi] *f* MED sikoza *f*.
sicu ['siku] *adv* 1. kot, kakor 2. na enak način.
sicutere ['semi] v: ***jessi al ~*** biti na izhodišču; ***tornâ al ~*** vrniti se na izhodišče.
siç ['sitʃ] *m* sirotka skisanega mleka; kis narejen s sirotke.
siçâr [si'tʃa:r] *m* sod, kjer se hrani skisano sirotko.
siderâl [side'ra:l] *adj* ?? *La campagne, te lûs de lune, e veve un aspiet siderâl (PauluzzoN).*
siderosi [side'rɔzi] *f* MED sideroza *f*.
siderurgjic [sider'urġik], **-iche** *adj* (kovinarstvo) siderurgičen; *Daspò di une esperience di lavôr te industrie siderurgjiche e chimiche (GE).*
siderurgjie [siderur'ġie] *f* (kovinarstvo) siderurgija *f*;
sidiâ [sidi'a:] (*o sidii* [si'dii]) *tr* 1. (po)sušiti; *ream di tramontane, che te ete di Ezechiel al jere za stât sidiât e disfat. (Bibl-Ezechiel)* 2. FIG skrb, žalost prizadeti, strašiti, mučiti;
~si *refl* 1. (po)sušiti se 2. FIG skrb, žalost prizadeti se, strašiti se, mučiti se.
sidiât [sidi'a:t], **-ade** *adj* 1. (jezik, polenta itd.) suh, posušen 2. bled, shujšan.
sidiç [si'ditʃ] *m* → ***setiç***.
sidrâ [si'dra:] (t. **sidrî**) *tr* in *refl* zmrzniti, zmrzovati.
sidrât [si'dra:t], **-ade** (t. **sidrît**) *adj* 1. od mraza odrevenel, otrpel 2. suh, presušen, izsušen.
sidrere [si'drere] *f* rastlinjak *m*.
sidrî [si'dri:] *tr* in *refl* → ***sidrâ***.
sidrît [si'dri:t] *adj* → ***sidrât***.
sidro ['sidro] *m* sadjevec *m*, sadni mošt; *Jo o ordeni un cafè, Catia une tace di ~, la sô amîe une cjocolate. (BrLi).*
Sièe [si'ɛe] *kr.i f* (Gruâr) Sega.
siee [si'ɛe] (t. **see**) *f* 1. žaga *f* (orodje); ***~ a machine*** motorna žaga, motorka *f* 2. žaga *f* (kraj) 3. ***zuiâ di ~*** ??
siei [si'ɛe] *adj* in *pro mpl* njegovi, svoji.
sielâ [sie'la:] *tr* (o)sedlati (konja).
sielâr [sie'la:r] *m* OBRT sedlar *m*.
siele [si'ɛle] *f* 1. sedlo *n*; *ju veve metûts te ~ dal camel (Bibl-Gjen)*; *Al montà su la ~, slargjant la manteline parsore il manubri. (Sg)* 2. klop *f*, sedež *m* 3. GEO sedlo *n*, prelaz *m*.
Siele Nevee [si'ɛle ne'vɛe] *kr.i f* → ***Nevee***.
sielte ['siɛlte] *f* izbor *m*, izbira *f*; *La ~ che a fasin masse gjenitôrs, di no insegnâur ai fîs la lenghe furlane (O)*; ***a ~*** na izber, po prosti izbiri; *il lûc dal parlament, par ~ plene..* ..enoglasno..; ***fâ la ~*** izbirati, odločiti se; *..al candidât ae presidence Marzio Strassoldo di fâ une ~ tra lis fuarcis che lu poiavin*.
sielzi [si'eldži] (*o sielç* [si'ɛltʃ], *tu sielzis, al sielç* [si'ɛltʃ]; p *sielzût/sielt*) *tr* 1. izb(i)rati; odločiti se za; *a àn invezit sielzût di montâ sù suntune des ciminieris de cartiere (O)*; *A saran sielzûts 3 premiâts (O 4/2/2002)*; *cuale variant di lenghe furlane ~ e normalizâ (Pa 12/99)* 2. POL izvoliti; *Ca di un mês, ai 26 di Març, la Russie e sielzarà un president gnûf (Pa 2/2000).*
sience [si'ɛntʃe] *f* 1. znanost *f*; veda *f*; ***~ aplicade*** uporabna ali aplikativna znanost (Izsledki aplikativne znanosti so uporabni v vsakdanjem življenju); ***~ de informazion*** informacijska znanost; *un dai massims esperts di simulazion de realtât, e di ~ de informazion. (SiF 03/4, 133)*; ***~ matematiche*** matematicna znanost; ***siencis economichis*** ekonomske vede; *Si indotorà in siencis economichis e sociâls (uniud/furlans)*; ***siencis esatis*** eksaktne vede; *dividudis in 6 principâi setôrs sientifics dissiplinârs: siencis esatis (matematiche, informatiche (Pa/OLF)*; ***siencis filosofichis*** filozofske znanosti; ***siencis fisichis*** **..**fizikalne vede; ***siencis morâls*** moralne vede; *di assegnâlu a une opare che e ves intindiments di divulgazion o tal cjamp des siencis fisichis o ta chel des siencis morâls. (CoUd)*; ***siencis naturâls*** naravoslovne vede; *Si indotorà a Padue in jurisprudence e in siencis naturâls (uniud/furlans)*; ***siencis ocultis*** okultizem; ***siencis politichis*** politične vede; *Par cualchi an al à insegnât Statistiche inte Facoltât di Siencis politichis (Provincia)*; ***siencis sociâls*** družbene vede; ***siencis sperimentâls*** eksperimentalne vede; ***siencis statistichis*** statistične vede; ***siencis storichis*** zgodovinske vede 2. znanje *n*, vedenje *n*; učenost *f* 3. ***siencis*** znanost *f*; naravoslovne znanosti; ***laureâsi in siencis*** diplomirati na naravoslovni fakulteti.
sienciât [sientʃi'a:t] *m* → ***sienziât***.
Siene [si'ɛne] *kr.i f* Siena; *intant che subite dopo e vignive soprimude a ~, Pise, Parme (Natisone/furlanis).*
sienês [sie'ne:s], **-ese** *adj* nanaša na Siena;

~ *m* prebivalec Siene.
sientific [sien'tifik, ʃ-], **-iche** *adj* znanstven.
sientifichementri [sientifike'mentri, ʃ-], **-iche** *adv* znanstveno; *pôcs par validâle ~ in maniere sigure. (SiF 03/4)*
sientificitât [sientifitʃi'ta:t, ʃ-] *f* znanstvenost *f*.
sientisim [sientifitʃi'ta:t, ʃ-] *m* 1. FILOZ scientizem *m* 2. REL scientizem (nauk ločine Christian Science).
sientist [sien'tist, ʃ-] (*pl* ***sientiscj***) *m* 1. FILOZ scientist *m* 2. REL scientist *m*; privrženec scientizma (nauk ločine Christian Science).
sientistic [sien'tistik, ʃ-], **-iche** *adj* FILOZ scientističen.
sienziade [sientsi'ade, ʃ-] *m* znanstvenica *f*.
sienziât [sientsi'a:t, ʃ-] *m* znanstvenik *m*.
sierâ [sie'ra:] *tr* 1. zapreti; zaključiti, zakleniti; ***~ la puarte cu la clâf*** zapreti vrata s ključem; ***~ la puarte in muse*** zapreti vrata pred nosom; *i sierave la puarte in muse! (MazzonIol)*
2. zavirati (voz) 3. zaceliti (rano) 4. ***~ cul clostri ,*** 5. ***no podê ~ un voli*** ne zapreti očesa, ne spati; ***~ i voi*** FIG zatisniti oči; *a sierin ducj i 2 i voi sui grâfs ats di violazion dai dirits umans in Iran. (Patrie 06/1)*; ***~ un voli*** FIG zatisniti eno oko; ***~ in sfrese*** obdati, okleniti; ~**si** *refl* zapreti se, zaključiti se, zakleniti se.
sierâ dentri [~ 'dentri] *tr* zapreti.
sierâ dongje [~ 'donġe] *tr* obdati, okleniti.
sierâ intor [~ in'tor] *tr* obdati, okleniti.
sierade [sie'rade] *f* 1. zaprtje *n*; *par impedî che la ~ de aziende e puarti consecuencis sul plan ocupazionâl. (O)*; *e domandât ai aministradôrs e ae aziende di ativâsi par impedî la ~ de cartiere.(O)*; 2. FIG zaključek *m*, zaključevanje *n*, končanje *n* (dogodek ipd.); *La mostre e à duncje vût un grues sucès, testemoneât ancje de ~ posticipade di un mês (O)* 3. zapora *f*.
Sierade [sie'rade] *f* Jesen (letni čas).
sieradure [siera'dure] *f* ključavnica *f*.
sierai [sie'rai] *m* 1. zaprt prostor; zapor *m* 2. (pos. za ovce, kokoši) ograda *f*, ograja *f* 3. staja *f*; ***sierai des pioris*** ovčja staja; *Chel che nol jentre pe puarte tal ~ des pioris ma si rimpine dentri di une altre bande, chel li al è un lari e un brigant. (Bibl-Zn)* Kdor ne pride v ovčjo stajo skozi vrata..; ***~ des bestiis*** zverinjak *m*, zoo *m*; *la malatie e je stade osservade pe prime volte sui cjastinârs americans dal ~ des bestiis di New York (SiF 03/4, 9)*.
sieraie [sie'raie] *f* 1. zavora *f*, brzda *f*; → ***slaif*** 2. FIG zavora *f* 3. ARHIT 4. gneča *f*
5. zaprtje *n* ?? *Ve tai detais lis sieraiis, che a viodaran dome une zornade di ~ (CoUd)*
sierament [siera'ment] *f* 1. zaklep *m* 2. prehlad *m*, nahod *m*; ***~ di nâs*** nahod *m*; vnetje nosne sluznice.
sierande [sie'rande] *f* roleta *f*, navojnica *f*; ***tirâ jù la ~***
sierât [sie'ra:t], **-ade** *adj* 1. zaprt; *di scjassâ de lungje stagnazion dai siei ideâi, flevare e malferme e malfident, ~ tai confins strents dai numars e dai interès. (Pa)*; ***~ dongje*** priprt 2. oklenjen (morje, gore); *li di une maraveose universitât neogotiche sierade jenfri il mâr..(Pa)* oklenjene od morja..; 3. zaključen, končan; *Come par dutis chês altris cuistions cjapadis in cont si à ritegnût di cjapâ une posizion no sierade (Pa)*.
sierbul [si'ɛrbul] (t. **cierbul**) *m* BOT jerebika *f* (*Sorbus domestica*).
sieresegnacul [sierese'ñakul] ?? *ma no je une robe banâl meti il prin ~ </s> scrit gruessut intal puest just, (SiF 02/1)*; *Daspò al ven il contignût dal ~ che al è delimitât dal ~ (facoltatîf). (SiF 02/1)*
sieron [sie'ron] *m* loputanje *n* (vrat, oken).
siervî [sier'vi:] → ***servî***.
siervidôr [siervi'do:r] *m* → ***servidôr***.
siet [si'ɛt] *card* 1. sedem; ***cence spietâ ni ~ ni disesiet*** takoj, pri priči, brez obotavljanja; ***a son simpri in ponte di ~!*** so vedno brez greha, so nezmotni; 2. OBL razpoka, luknja pri obleki 3. ***i Siets, Siet Durmients*** ASTR ozvezdje Plejade *fpl*, gostosevci *mpl*.
sietcent [siet'tʃɛnt] *card* 1. sedemsto 2. osemnajsto stoletje; *La famee Tellini e veve la sô divignince di Palme e il "Telìn" che si lei tun document dal secont Sietcent (La)* 3. ***Sietcent*** LIT, ARS settecento.
sieul [si'ɛt] *m* → ***cieul***.
sigâr [si'ga:r] *m* cigara *f*; ***fumâ il ~*** kaditi cigaro; *dulà che al capite di viodile a fumâ il ~ (Pa 03/4)*.
sigaret [siga'rɛt ??] *m* cigareta *f*. → ***spagnolet***.
Sighiet [sigi'ɛt] *kr.i f* (For Di Voltri) Sigilletto.
Sigjeart [siġe'art ??] *os.i m* Sigehard *m*; *al fo dal sigûr Indrì IV imperadôr a stabilî il sucessôr, sielzint il so cancelîr ~ (Pa 03/4)*.
sigjel [si'ġɛl] *m* → ***sigjîl***.
sigjelâ [siġe'la:] *tr* → ***sigjilâ***.
Sigjêt [sigi'e:t] ?? *Par esempli "Sigjièt" al è scrit cul acent grâf, ma al va cul acent lunc, "Sigjêt", parcè che al ven di "Sigjôt"». (Pa 7/2000)*.
sigjilâ [siġi'la:] *tr* (za)pečatiti.
sigjîl [si'ġi:l] (*pl* ***sigjîi***) *m* 1. pečat *m*, pečatnik *m*; *In serade la decision di rinviâ ai 17 di Fevrâr la metude dai sigjii ae aziende (O)*; *La Procure di Tumieç e à concedût une proproghe di 48 oris prin di meti i sigjii al depuradôr (O)*; *Che te vision cristiane des robis e je la plui alte garanzie di feconditât, il ~ des robis voludis di Diu. (Pa 10/99)* 2. ***~ di Salamon*** BOT šmarnica *f* (*Convallaria maialis*); *edare, barburicis, campanelis, sizîi di Salamon (F)*; → ***lilie (liliis)***.
Sigjismont [siġis'mont] *m* Žiga *f*; *Dopo dal tratât di pâs tra Vignesie e l'imperadôr dal S.R.I. ~ (1435) e la decision dal pape di nomenâ (Storie)*.
sigmatic [sig'matik], **-iche** *adj* LING sigmatičen; *il plurâl ~* sigmatična množina.
sigmatisim [sigma'tizim] *m* LING sigmatizem *m*.
signâl [si'ña:l] *m* → ***segnâl***.
signalâ [siña'la:] *tr* in *refl* → ***segnalâ***.
signestri [si'ñestri] *adj* srdit, čemeren, hud, lev; *La lame dal curtissat a tirà dongje dute la pocje lûs che a lave a torzeon pe stanze e la ficjà tai voglons di Jacum cuntun lusî ~. (Tolazzi)*; *O gnot signiestre! O gnot di scûr neri tant che mai! (ShW)*;
~ *m* nesreča *f*.
significâ [siñifi'ka:] (*o significhi* [siñi'fiki]) *tr* pomeniti; sporočiti.
significance [siñifi'kantʃe] *f* pomen *m*, vrednota *f*, pomembnost *f*; ***nol à ~*** ni pomembno, nima pomena; *Cheste presentazion e à il fin di facilitâ la consultazion, ancje se nol à ~ imediade (CoGonars)*.
significant [siñifi'kant] *adj* značilen, pomenljiv.
significât [siñifi'ka:t] *m* pomen *m*.
significatîf [siñifika'ti:f], **-ive** *adj* 1. pomenski 2. pomenljiv; značilen, pomemben, signifikanten; *Li al vierzarà une librarie anticuarie e buteghe filateliche, cuntun non ~: "Libreria Zorutti", (Pa 04/05)*; *Par altri*

il risultât plui ~ al è che cuant che chest cDNA (SiF 03/4, 9).

significativementri [siñifikative'mentri] *adv* izrazito, značilno; *a son i Comuns "dulà che la lenghe furlane e je fevelade tradizionalmentri e ~ (Pa).*

signins [si'ñins] *mpl* ANAT kolenska jamica ??.

signôr [si'ño:r] *m* 1. gospod *m*, plemeniti gospod *m* 2. ***il Signôr*** Gospod *m*, Bog *m*; ***lâ cul ~*** iti v nebesa, umreti; *cuant che o soi lât a è cjatâ te sô è cjase di Udin Josef Marchet ... pôcs mês denant che al les cul Signôr. (JM, Salvâ).*

signore [si'ñore] *f* gospa *f*, dama *f*.

signorie [siño'rie] *f* 1. gospostvo *n*; *Il so compit al jere chel di rapresentâ la ~ venite (Storie)*; *La ~ di Russits daprûf Cormons e je propietât dal cont Lataour in Voire. (La 06/1)* 2. (*kolekt.*) bogati ljudje, gospodje.

signorîl [siño'ri:l], **-ile** *adj* gosposki.

signorine [siño'rine] *f* gospodična *f*; *Signorine, viôt di jessi diestre e plene di bon sens (ShW)*; → ***fraile***.

sigrìz [sigi'ɛt] ?? *Dut il dì a mus, cul so divin bambin tal braçs, par stradis fûr di man, par sigrìz e par trois. (Scf)*

sigûr [si'gu:r], **sigure** *adj* 1. varen; ***sintûsi ~*** počutiti se varnega; ***un puest ~*** varno mesto 2. gotov, zanesljiv, F siguren; *Une des pocjis robis siguris e je chê di fâi cognossi une vore di lenghis (Pa)*; ***jessi ~*** biti prepričan; *Pal apostrof sêstu ~? (Vichi)* ali si prepričan; ***par ~, di ~, dal ~*** gotovo, zagotovo; *la citât, di sigure origjin pre-romane, e à dât il non ae Patrie*; ***~ di se*** vase prepričan; *al à cjapât vizis e virtûts de int di Glemone, siore, grande, sigure di se, un pêl strafotente e arogante e, se si vûl, antipatiche. (Pa 05/05)* 3. izurjen, izkušen;
~ *adv* gotovo, zanesljivo;
~ *m* varnost *f*; ***meti in ~*** spraviti na varno.

sigurâ [sigu'ra:] *tr* 1. zagotoviti, F zasigurati; *Ciampi al à dut câs sigurât la sô presince in Regjon tal cors di chest an. (O)*; *a son stâts sigurâts finanziaments par dibot 319 milions.(Pa)* 2. zavarovati 3. pritrditi, privezati; *al sigurà une cuarde a un lendarûl (F)*;
~ *it* (pri balinanju) *zuiavin di balis..Betaç al sigurave di prin.(F)*;
~**si** *refl* 1. prepričati se, uveriti se: *sono stelis di passade capitadis cul stravint? Cemût puedio sigurâmi?* 2. zaupati, poveriti, upati, nadejati se; *Rivarai dal plevan e mi siguri di jessi ricevût cun cûr aviert (F).*

sigurance [sigu'rantʃe] *f* zagotovilo *n*; varnost *f*; *tal mont sientific mondiâl e inte ativitât dal setôr de ~ (Pa).*

sigurazion [siguratsi'on] *f* zagotovitev *f*; *Tondo al à clarît chest pont, limitantsi a riferî lis sigurazions vudis de dirigjence de Magneti-Marelli pal setôr de fanalerie (O)*; *la mode indecent (cun cuâi bêçs?!), il solit bal e, comedie finâl, lis canonichis e lis glesiis cence ~. (BelAlci).*

sigurece [sigu'rɛtʃe] *f* varnost *f*; gotovost *f*, sigurnost *f*: *La menave (la machine) ..cuntune ~ grandiose, e come secjât di dut. (Sg)*; ***dî cun ~*** reči nekaj z gotovostjo; *E daspò da la ultime vuere, jo mi sint di dîlu cun ~ (Pa)*; ***meti in ~*** spraviti na varno; *i aministradôrs a domandin di considerâ ipotesis alternativis pe metude in ~ dal flum (O)*; ***~ stradâl*** prometna varnost; *cunvigne su la ~ stradâl*; *lis normis di ~ (F)*; *Te ~ stradâl la nestre zoventût e va avonde ben (SiF 03/4, 147)*; ***~ sul puest di vore*** varnost na delovnem mestu, varnost pri delu.

sigurementri [sigure'mentri] *adv* gotovo, z gotovostjo, *A penis mitût in pîts al jere ~ isolât rispiet dai altris edifizi (O)*; *ma intal mont di vuê ~ nol baste (Pa).*

siìt [si'it] *adj* REL šiitski; *ma ancje anti-ocidentâl in gjenerâl, e il dâsi adun di un podê siìte dentri de regjon, che al podarès lâ a finîle (Pa 05/06)*;
~ *m* REL šiit *m*; *l'ayatollah iranian Komeini (1902-1989), ~. (Pa 03/2).*

Sikhisim [si'kizim] *m* Sikhizem *m*.

Sîl ['si:l] *r.i m* ?? *si po ricuardâ la sortide di Treporti fin al litorâl dal Cavallino e al flum ~ (22 di otubar)(GP)*

silabe ['silabe] *f* zlog *m*.

silabic [si'labik], **-iche** *adj* zlogoven, silabičen.

sì lafè [sila'fɛ] *adv* 1. v resnici, zares; ***~ che*** seveda da, zagotovo da 2. ***~ !*** predstavljaj si! pomisli!

silenzi [si'lɛntsi] *m* tišina *f*; mir *m*; *Però, ancje se al è il ~ o scuegnin dî alc di front a la muart, parceche il sens de nestre vite al è cence sens (Pa).*

silfide ['silfide] *f* ?? *un colp di aiar al cjapà sù la balarine che, svualant lizere tanche une ~ (Zili).*

Sili ['sili] *os.i m* Cecilij *m*.

siliâ [sili'a:] *tr* in *refl* → ***sidiâ***.

siliât [sili'a:t], **-ade** *adj* → ***sidiât***.

silice ['silitʃe] *m* MIN silicijev dioksid, kremen *m*; ***pulvin di ~*** kremenčev prah; *mentri che par fâ une RPM si doprin ancje pulvin di ~, filiots di açâr (SiF 03/3, 97)*; ***~ blanc*** beli kremen, kresilni kamen; *pulvin di ~ blanc .., savalon fin (mancul di 0,5-0,6 mm di diametri) (SiF 03/3, 97).*

silicosi [sili'kɔzi] *f* MED silikoza *f*; *Jo i polmons ju vevi bogns ma, stant che gno pari al veve cjapade la ~ lant a vore in France (sf).*

Silie ['silie] *os.i f* Cecilija *f*.

Silina [si'lina ??] *os.i f* *(lok.)* > ***Ciline***.

Siloe [si ??'ɛt] *i f* BIBL Siloa *m*; *E chei disevot che a son muarts sfracaiâts sot de torate di ~ .(Bibl-Lc).*

silo ['silo] *m* silos *m*; *Par Puiatti l'unic dât reâl al è chel che al inten la presince di blave transgjeniche intai silos de regjon (O).*

silurâ [silu'ra:] *tr* 1. VOJ torpedirati 2. FIG preprečiti, onemogočiti; odstaviti, odstavljati; *Mi visi che une volte, fevelant cuntun diretôr dal Ent, metût li dopo di jessi stât silurât de pressidence di une comunitât (Pa 04/02).*

Silveri [sigi'ɛt] *os.i m* Silverij *m* ; *ossei in maniere vulude une instituzion storiche che, cemût che al à vût scrit Pier ~ Leicht (La 03/4).*

silvestri [sil'vɛstri] *adj* gozden, divji.

silvi-pastorâl [silvipasto'ra:l] *adj* ?? *Al è inmò interessant memoreâ che il patrimoni silvi-pastorâl de Cjargne al è diferenziât in trê sortis di propietât (La 07/04).*

Silvie ['silvie] *os.i f* Silvija *f*; *"Sì" dissè la femine. "Poldo, Virgjilio, ~ e Gjulie." (Sg).*

Silviestri [silvi'ɛstri] *os.i m* → ***Salviestri***.

Silvius ['silvius] *os.i m* Silvo *m*.

simbiosi [simbi'ɔzi] *f* BIOL simbioza *f*, sožitje *n*; ***vivi in ~*** živeti v simbiozi; *Al vîf in ~ cun la tiere (Furlanist).*

simbiotic [simbi'ɔtik], **-iche** *adj* BIOL simbiotičen; *il rapuart ~* simbiotični odnos.

simbolic [sim'bɔlik], **-iche** *adj* simboličen.

simbolisim [simbo'lizim] *m* simboličnost *f*; simbolizem *m*.

simbolist [simbo'list] *m* ARS simbolist *m*;
~ *adj* ARS simbolističen.

simbologjie [simbolo'ǵie] *f* simbologija *f*; *il ricors a la ~, la atenzion pe vite rurâl e cristiane (La)*; *cun*

bondance di ~ faliche e di messedaments di ogni gjenar che nô (BelR).
simbul ['simbul] *m* simbol *m*, podoba *f*, znamenje *n*.
Simeon [sime'on] *os.i m* Simeon *m*.
simetric [si'mɛtrik], **-iche** *adj* someren, simetričen.
simetrichementri [simetrike'mentri], **-iche** *adv* somerno, simetrično.
simetrie [sime'trie] *f* somernost *f*, somerje *n*, simetrija *f*; *La prime e pant une impression di stabilitât, ordin, ecuilibri (infuartide ancje di un sigûr as di ~ verticâl) (CIRF).*
simie ['simie, ʃ-] *f* 1. ZOOL opica *f*; ***fâ balâ la ~*** *??*; ***~ safarone*** *- seial un leon, un ors, un lôf, un taur, une ~ safarone o un macaco indafarât - i corarà daûr, inemorade mate. (ShW)* 2. FIG pijanost *f*.
simieç [simi'ɛtʃ, ʃ-] (*pl* ***simieçs*** [simi'ɛts, ʃ-]) *m* (pos. v *pl*) neumnost *f*, otročarija *f*, (dobesedno) F afnarija *f*.
simil ['simil] *adj* podoben;
~ m podobni, bližnji; PROV *Ogni ~ al ame il so ~ . (ProvBr)*
similitudin [simili'tudin] *f* podobnost *f*; podoba *f*, prispodoba *f*; *E in fuarce di chê ~, buine di scuedi cimiaments gustôs dai doi coparis (Mar).*
siminâ [simi'na:] *it* 1. ?zažgati, požgati, ožgati, sežgati; *e da la Alte a la Basse al siminave / l'esercit populâr cul scopo istès...* 2. drgetati; hrumeti, rjoveti; besneti; vrtinčiti se; *al rive l'aiar dilunc-jù de mont, / al simine pe braide jenfri i lens* 3. obračati se; plesati; majati se; *sui voi mi siminavin mil paveis* 4. zvijati se; širiti se (bolezen itd.); *invece un sborf, che al scjampà vie siminant da un bâr di jerbe, i fasè dreçâ la arme di colp* 5. frfotati, brnetizavreti, vreti, vzkipeti, kipeti; *Signôr benedet, po ce ti siminial pal cjâf? .* 6. zbuditi se; *tal cjalduç la tiere a tove, a siminin ducj i umôrs* 7. iskati, brskati; izpremešati, mešati; *Al nase, al simine par ogni cjanton par viodi se al cjate la cuintrivenzion* 8. v: ***mi sint a ~ tal stomi***; *mê sûr Marìe, a chê sentence di muart butade là cuntune riduçade tanche si fos tratât di un bilit, si sintì a ~ tal stomi*;
~ refl (redko) ??;
~ m gomezenje *n*, mrgolenje *n*; vrtinec *m*, vrtež *m*, vrtinčenje *n*; *si sintive aromai dibessole tal mieç di chel ~ velegnôs.*
siminament [simina'ment] *m* gomezenje *n*, mrgolenje *n*; gomazenje *n*, ščemenje *n*, srbež *m*.
siminâr [simi'na:r] *m* 1. vrelci; vrvranje *n*, vrvenje *n*; *oh n l, siore parone, si implenarès di cimis and'è un ~* 2. vrelci; vrvranje *n*, vrvenje *n*; roj; množica *f*; *par cjalâ e fâ meti a fûc chel ~ mai cuiet di frutats.*
siminari [simi'nari] *m* sadilnica *f*, drevesnica *f*; semenišče *n*.
siminarist [simina'rist] (*pl* ***siminariscj***) *m* → ***'seminarist***.
simiot [simi'ɔt, ʃ-] *m* 1. mlada opica *f* 2. skaza *f*, spaka *f* 3. ***il mâl dal ~*** atrepsija *f*.
simiotâ [simio'ta:, ʃ-] *tr* 1. rogati se 2. posnemati, oponašati; *Cumò dutis lis lenghis a corin daûr a ~ la lenghe plui globalizade, al ven a stâi l'inglês. (Pa 04/02)*; *che al è miôr pensâ di plui a la salût che ~ i modei mostrâts dispès de television (SiF 03/4, 147)*; *Masse unic par jessi simiotât (Bel).*
simiotadure [simiota'dure] *f* oponašanje *n*, posnemanje *n*; *e sedi un spieli e une garanzie de nestre serietât, e no la ~ de mode safarone e globâl e des americanadis di lenti vie. (La 06/3)*
simitiere [si'mon] → **??** ; ***simitiere di vuere*** *li al jere un simitiere di vuere (MazzonIol)*
Simon [si'mon] *os.i m* Simon *m*; *Gjesù al viodè doi fradis, ~ clamât Pieri e Andree so fradi (Bibl-Mt).*
Simone [si'mone] *os.i m* Simona *f*.
simonist [simo'nist] (*pl* ***simoniscj***) *m* simonist *f*.
simonizâ [simoni'dza:] *tr* trgovati s svetimi rečmi.
simpatic [sim'patik], **-iche** *adj* simpatičen, prikupljiv, sočuten.
simpatie [simpa'tie] *f* simpatija *f*, sočutje *n*.
simpatizâ [simpati'dza:] *it* imeti sočutje, sočutiti, simpatizirati.
simpletic [sim'plɛtik ??], **-iche** *adj ??* *rivestiments ramificâts di superficiis algjebrichis, fibrazions di Lefschetz e il lôr leam cu lis varietâts simpletichis (SiF 02/1, 234).*
simplicitât [simplitʃi'ta:t] *f* → ***semplicitât***.
simpliç ['simplitʃ] *adj* → ***sempliç***.
simplificâ [simplifi'ka:] (*o simplifichi* [simpli'fiki]) *tr* poenostaviti.
Simplizi [sim'plitsi] *os.i m* Simplicij *m*.
simposi [sim'pɔzi] *m* 1. HIST simpozij *m* 2. simpozij *m*; *Al torne il "~ internazionâl di sculture" (Pa 04/06).*
simpri ['simpri] *adv* 1. vedno, zmeraj; vekomaj; *e lui us darà un altri Confuartadôr, di mût che al sedi ~ cun vualtris (Bibl-Zn)* da bo ostal pri vas vekomaj; *~ a lis vot e trê cuarts di sere* vedno ob tričetrt na devet zvečer; ***par ~*** za zmeraj, za vekomaj; *La fotografie e à gambiât par ~ la art de piture (Vichi)*; ***~ plui*** vedno bolj; *Il passâ dai agns, la cjame ~ plui cjalcjade (glesie)* 2. še; *~ tal cjâflûc furlan il 22 a tacarà (Furlanist)* 3. vendar; ***ma ~*** a še vedno; *ma simpri in pericul di jessi sierât (Vichi)* vedno v nevarnosti.
simpri che ['simpri ke] *co* da le, če le ; *~ il guviernadôr nol vebi di cambiâ linie politiche* Če le guverner ne bo moral menjati politično linijo; *~ a sedin stadis presentadis dentri dai tiermins* če so bili le predstavljeni znotraj rokov.
simprivert [simpri'vɛrt], **-verde** *adj* zimzelen;
~ m zimzelen *m*.
simprivîf [simpri'vi:f] *m* BOT netresk *m* (*Sempervivum tectorum*).
simulâ [simu'la:] *tr* simulirati; *~ lis condizions di une rêt di distribuzion; sisteme simulât di distribuzion, (Simulated Distribution System POX) (SiF 02/1, 11)*
simulatôr [simula'to:r] *m* simulator *m*.
simulazion [simulatsi'on] *f* simulacija *f*; simuliranje *n*; *al è indispensabil vê un strument di ~ matematiche (SiF).*
sin ['sin] *prep* → ***fin***.
s'in ['sin] *pro compost* se + in (ind).
sinagoghe [sina'gɔge] (t. **sinigoghe**) *f* 1. REL sinagoga *f*; *Gjesù al insegnave intes lôr sinagoghis nunsiant il vanseli dal ream. (Bibl-Mt)* 2. sinagoga *f*; vrišč *m*; hrup, ropot; šala; kor, zbor; *dai gjats la ~ principie in ton be-mi.*
Sinai ['sinai] *kr.i m* Sinaj *m*.
sinaitic [sina'itik], **-iche** *adj* sinajski.
sinapsi [si'napsi] *f* MED sinapsa *f*.
sinaptiche [si'naptik], **-iche** *adj* sinaptičen; ***ativitât sinaptiche*** sinaptična aktivnost; *Gjeneralmentri al è acetât che il flus dal sanc intes regjons dal çurviel (rCBF) al rifleti la ativitât sinaptiche. (SiF 03/4, 97-114).*
sincîr [sin'tʃi:r] *adj* → ***sancîr***.

sincretisim [sinkre'tizim] *m* FILOZ, LING sinkretizem *m*.
sincronic [sin'krɔnik], **-iche** *adj* sočasen, sinkroničen.
sincronie [sinkro'nie] *f* sočasnost *f*, sinkronija *f*.
sincronisim [sinkro'nizim] *m* sinhronost *f*; sinhronizem *m*; *Il ~ di chel vierzi, cul inrompi di une lûs subitanie, la sorprint. (Mar)*.
sinç ['sintʃ] (t. **assinç**) *m* BOT pelin *m*, pelinkovec *m* (*Artmisia absinthium*); ***~ di montagne, ~ di mont*** planinski pelin (*Achillea Clavenae*); ***~ di cjarande → altanisie***.
sindacâl [sinda'ka:l] *adj* sindikalen; ***manifestazion ~*** sindakalna manifestacija *(O)*
sindic ['sindik] *m* 1. župan *m*: *Cassis di espansion: la proteste dai sindics (O 8/2/2002)*; *ancje se cuntun gambi inte poltrone di ~ ocupade cumò di Gianfranco Pizzolitto(Pa)*; *Sore il dut il ~ furlanist di Udin, Sergio Cecotti,..(Pa 7/2000)*; → ***merie, podestât*** 2. upravitelj konkurzne mase.
sindicalisim [sindika'lizim] *m* sindikalizem *m*.
sindicance [sindi'kantʃe] *f* 1. pisarna župana *f*, županski urad 2. županstvo *f*.
sindicât [sindi'ka:t] *m* 1. županstvo *n* 2. (delo) sindikat *m*; *che di bande dai stes sindacâts si à pandût la dificoltât intal garantî l'ordin public (O)*.
sindichesse [sindi'kɛse] *f* županja *f*; *un mandi particolâr a la mê coscrite Elia, za ~ di Paluce (christianromanini 07/03)*.
sindilâsi [sindi'la:si, ʃ-] *refl* (*carn.*) oditi; *Nus console il fat che nô no vìn spietât che si sindilàs, par dî ben di lui. (La 06/1)*.
sindilât [sindi'la:t] ?? *che no croderin mai di jessi par so cont, cemût che ur capità a altris di lôr sindilâts propit in chei agns vie pal Nordameriche (Pa)*.
sine ['sine, ʃ-] *f* ŽELEZ tir *m*; *sedinò no si varà gran il sburton necessari pe eculibrazion modâl gome- ~ -aghe. (Pa 03/10)* // < nem. *Schiene*.
Sine ['sine] (t. ***Taresine***) *os.i. m* F Rezka *f*; *~, fie di anime*.
sineresi [si'nɛrezi] *f* LING, KEM sinereza *f*.
sinergjic [si'nɛrġik], **-iche** *adj* FIZIOL, FARM sinergijski, sinergičen; *insumis stramudâ il sistem furlan di fâ imprese par presidiâ il teritori dal pont di viste de comierçalizazion des cjadreis e di chei altris prodots sinergjics (Pa 02)*.
sinergjie [siner'ġie] *f* sinergija *f*; *une messe dai trê popui e no rivi a capî parceche no si po ancje operâ concretamentri in sintonie e ~. (BelAlci)*.
sinergjisim [siner'ġizim] *m* FARM, REL sinergizem *m*.
sinfonic [sin'fɔnik], **-iche** *adj* simfoničen.
sinfonie [sinfo'nie] *f* simfonija *f*; skladnost *f*.
sing. ['singul] *kratica → singolâr* GRAM edn. (ednina).
singalês [singa'le:s], **-ese** *adj* cejlonski;
~ m 1. Cejlonec *m* 2. LING cejlonščina *f*.
Singapore [singa'pore] *kr.i f* Singapur *m*.
singolâr [singu'la:r] *adj* 1. edinstven; *Une strategjie cuintrifurlane: il câs ~ dal Friûl ocidentâl (Pa 03/6)* 2. posamezen; edninski;
~ m LING ednina *f*.
singolaritât [singulari'ta:t] *f* posebnost *f*.
singolarmentri [singolar'mentri] *adv* posebno, posebej.
singul ['singul] *adj m* → ***sengul***.
Sinigaie [sini'gaie] *kr.i f* Senigallia *f*.
sinigo ['singul] ?? *Si sintive, ma lontane, une vôs di aghe, come un sfladâ di sinigo sui cjamps. (PauluzzoN)*
'sinigoghe [zini'gɔge] *f* → ***sinagoghe***.
sinò [si'no] *co* → ***se no***.
sinodi ['sinodi] *m* cerkveni zbor *m*, sinoda *f*, koncil *m*; ***convocâ un ~*** sklicati koncil.
sinodic [si'nɔdik], **-iche** *adj* sinodska.
sinolic [si'nɔlik] *m* sinolog *m*; *Missionari francescan, ~. (GE)*
sinologjie [sinolo'ġie] *f* sinologija *f*.
sinonim [si'nɔnim] *m* LING sinonim *m*;
~ adj sinonimen.
sinonimic [sino'nimik], **-iche** *adj* sinonimen.
sinonimie [sinoni'mie] *f* sinonimija *f*.
sinossi [si'nɔsi] *f* sinopsis *m*; REL sinopsa *f*.
sinostosi [sinos'tɔzi] *f* MED sinostoza *f*.
sinotic [si'nɔtik], **-iche** *adj* sinoptičen, pregleden; *In dì di vuê intai ents publics si lavore cun cronograms, azions di sisteme e schemis sinotics operatîfs (Patrie 06/1)*.
sintâ [sin'ta:] *tr* in *refl* → ***sentâ***.
sintagmatic [sintag'matik], **-iche** *adj* LING sintagmatičen.
sintagme [sin'tagme] *f* LING sintagma *f*.
sintar ['sintar, ʃ-] *m* konjederec *m*; → ***copecjans***.
sintàs [sin'tas] *m* → ***sintassi***.
sintassi ['] *f* GRAM skladnja *f*.
sintatic [sin'tatic], **-iche** *f* GRAM skladen; *e verps che a pierdin la lôr specificitât semantiche par cjariâsi di une funzion sintatiche pragmatiche. (Prax)*.
sintaticist [sintati'tʃist] *m* ?? *e une disambiguazion di sucès e covente che i lôr autôrs a sedin sintaticiscj brilants (SiF 02/1)*.
sinte ['sinte] *f* → ***sente***.
sintesi ['sintezi] *f* sinteza *f*, sestav *m*; *coretôrs automatics des peraulis e de gramatiche furlane; sistemis di ~ vocâl in lenghe furlane ("text to speech")(Pa)*.
sintetic [sin'tɛtik], **-iche** *adj* sintetičen; ***droghe sintetiche*** sintetična droga.
sinteticitât [sintetitʃi'ta:t] *f* sintetičnost *f*; *Chel test .. al jere une vore sclagn, ma inte sô ~ al pandeve bielzà une atenzion particolâr (SiF 03/3, 115)*.
sintetizâ [sinteti'dza:] *tr* sintetizirati.
Sinti ['sinti] *mpl* (narodnost) Sinti *mpl*; *Persecuzion e tragjedie dai ~ e dai Rom (Pa)*; *Un dai ~ inclostrâts tal lager di Berlin-Marzahn (Pa)*.
sintî [sin'ti:] (*sint, sintis, sint*) *tr* 1. (ob)čutiti; *si sint un ciert content* 2. čuti, slišati, poslušati; *o ai sintût a dî* slišal sem, pravijo, da..; *che a cognossevin la Afriche nome par sintût a contâ* ; ***sintilis*** jih slišati; *cussì lis veve ancje sintudis sul lavôr, parcè che plui di une volte e veve lassât rompi il fîl (MazzonIol)*;
~ cu lis spalis siguris čutiti se varnega (preskrbljenega) *che lu fasès ~ cu lis spalis siguris par simpri. (Sg)* 3. duhati; *e cuanche in France al sintive odôr di stiç al svualave in Italie. (Bel)*;
~ it imeti okus po; imeti vonj, duh po; *tu sintivis di fen e di rosade; o frute de campagne..*;
~si *refl* počutiti se; imeti občutek; *Cussì mi sint intune forest (african) e citadin (european)" (Pa)*; *Alore ti sintistu di fâ la vore?* misliš, da boš zmogel opraviti delo?; ***~si a disagjo*** počutiti se neprijetno; *Jo mi sint a disagjo tai puescj masse fins; ma no stêt a crodi (Pa 05/07)*.
sintibil [sin'tibil] *adj* slišen, zaznaven; občuten.

sintiment [sinti'ment] *m* 1. čustvo *n*, občutek *m*, čut *m*; *La marilenghe si cjate intai nestris sintiments, intal nestri cuarp prime che intal çurviel. (Pa)*; ***jessi in ~*** biti domišljav; *il plevan 'l voltât di ~!*; ***pierdi il ~, i ~s*** omedleti, onesvestiti se; *Diu! Diu! o vevi pierdût cuasi il ~.* 2. zdrava pamet *f*, mišljenje *n*, mnenje *n*; *vivi cun ~, cun justizie e cun religjon*; ***lâ fûr di ~, voltâsi di ~*** izgubiti pamet.

sintimentâl [sintimen'ta:l] *adj* sentimentalen, čustven.

sintimentalisim [sintimenta'lizim] *m* sentimentalnost *f*, čustvenost*f*.

sintimentalitât [sintimentali'ta:t] *f* sentimentalnost *f*, čustvenost *f*.

sintinele [sinte'mai] ?? *Conclusion: noaltris o scugnìn jessi lis sintinelis. impavidis de Romanitât, de Venezianitât, de Talianitât cuintri i lôr tradizionâi aversaris (JM).*

sintinemai [sinte'mai] *prep* → ***fintinemai***.

sintineore [sintine'ore] *adv* → ***fintineore***.

sintirie ['tase] ??

sintom ['sintom] *m* 1. MED simptom *m*, znamenje (bolezni); *Il malât nol presentave nissun ~ di afasie (SiF 02/1)*; ***~ clinic*** klinični simptom; *I sintoms clinics dal ergotisim a jerin cognossûts di vieri. (SiF 02/1, 31-45)*; 2. FIG znak *m*, znamenje *n*.

sintomatic [sinto'matik], **-iche** *adj* MED simptomski; simptomatičen.

sintomaticitât [sintomatitʃi'ta:t] *f* MED simptomatičnost *f*.

sintomatologjie [sintomatolo'ġie] *f* MED simptomatologija *f*; *In base a cheste ~ Alajouanine (1963) al è stât il prin neurolic che al à afermât che Dostoevskij (SiF 03/3, 31-49).*

sinton [sin'ton] *m* → ***senton***.

sintonic [sin'tכnik], **-iche** *adj* uglašen, skladen.

sintonie [sinto'nie] *f* 1. (*radio*) Abstimmung 2. uskladitev *f*, usklajenje *n*; ***in ~*** soglasno, skladno; *sburtâts dal spirt plui che de letare dal Concili Vatican II, in ~ cu la teologjie de liberazion (Pa 02).*

sintremai [sintre'mai] *prep* → ***fintremai***.

sìo ['sio] *m* *(ben.it.)* → ***barbe*** ; *no disin "gno barbe e mê agne", a disin "il sìo e la sìa (La 07/03)*

Sion ['sion??] *i.g* Sion *m*; ***mont di ~*** gora Sion.

sionisim [sio'nizim] *m* POL sionizem *m*.

sionist [sio'nist] *m* sionist *m*; *par distruzi la societât e par promovi ju interès sioniscj (Pa 03/10).*

sionistic [sio'nistik], **-iche** *adj* POL sionističen.

siop [si'כpar] *m* darilo *n*; pos. v *pl* ***siops*** darovi, ki se jih dobi od fantov, ki pojejo v noči na praznik razglašenja Gospodova; *(vrsta darila v Karniju) Il vê di vê, par augûrs cussì speciâi, a jerin i siops, o un solt. (La 05/12).*

siopar [si'כpar, ʃ-] *m* stavka *f*; brezdelje *n*; ***dirit di ~*** stavkovna pravica; ***lâ in ~*** stopiti v stavko; ***~ di fam*** gladovna stavka: *..un altri ancjemò al à inviât un ~ de fam.. (O)*; ***~ gjenerâl*** splošna stavka; *Lunis i sindacâts a àn proclamât un ~ gjenerâl in dute la Cjargne (O)*; ***in ~*** v stavki; *Lavôr: 50 mil metalmecanics in ~ in regjon (O 19/5/2001).*

sioperâ [siope'ra:, ʃ-] (*o sioperi* [sio'pεri]) *it* stavkati; *indevant dai lavoradôrs dai cantîrs navâi che martars a an sioperât par domandâ plui sigurece sul puest di vore (O 7/7/2001).*

siôr [si'o:r] *m* 1. gospod *m*; ***~ sì ~, no*** da, gospod..ne, gospod; ***~ sì mo che, mo ~ sì che*** seveda da; ***~ Cjossul*** → ***cjossul*** 2. ZOOL kačji pastir *f* (žuželka); *~ adj* bogat, gosposki; *parceche ancje se un al è unevore ~, la sô vite no dipent de sô robe. (Bibl-Lc)*; ***jessi ~*** biti gospod, biti svoboden; → ***svuarbecjavai, svuarbevoi***.

siorat [sio'rat] ??

siore [si'כre] *f* gospa *f*; *~ adj* 1. bogata 2. v *pl* ***sioris*** KUL pokavka *f*, popkorn *m*; ***fâ lis sioris*** ; → ***sclopets***.

sioretât [siore'ta:t] *f* bogastvo *n*, premoženje *n*.

siorie [sio'rie] *f* 1. (spoštljivo) gospod *m* 2. ***la ~*** (*kolekt.*) gospostvo *n*; gosposka *f*; *I talians, ...,a podevin pardabon considerâsi tant che ~ par simpri di dute la regjon. (Pa 03/4).*

siorine [sio'rine] *f* gospodična *f*; *"Bundì, ~ Catia!" i dîs a vôs alte. (BrLi)*; → ***signorine, fraile***.

sioron [sio'ron] *adj* zelo bogat; *ma la morfologjie verbâl e je siorone (SiF 02/1).*

Siorsì [sior'si] ?? *Siorsì, che al viodi. (JM, Salvâ)*

siort [si'ort ??] *adj* in *m* → ***sort***.

siorte [si'orte ??] *adj* in *m* → ***sorte***.

siorut [sio'rut] *m, adj* od ***siôr***.

sipari [si'pari] *m* odrski zastor *m*; *Plui e plui voltis il ~ si vierç par fâ vignî fûr i atôrs che, a turni, a fasin un inchin di rispueste al bati des mans. (ShW).*

sîr ['si:r] *m* 1. sokrvica *f*, sirotka *f*; *a lavin di cjase in cjase a purcitâ purcits tirâts sù par cinc - sîs mês, cun ~, lavaduris, blave e côcis, (don)*; *Pal lat de buinore e de sere, pal formadi e pal ~, oltri che pes riunions statutariis e di public interès. (BelAlci)* 2. MED serum *m*, cepivo *n*.

Siracuse [si' ??] *kr.i f* Sirakuza *f*; *O rivarin a ~, là che si fermarin trê dîs (Bibl-Az).*

sirene [si'rene] (t. **serene**) *f* sirena *f*.

sirenute [sire'nute] *f* demin. od ***sirene***.

siriac [si'riak], **-ache** *adj* sirski; *Chest motîf al ven de tradizion siriache (Pa)*; *~ m* Sirijec *m*.

sirian [siri'an] *adj* sirski; *~ m* Sirijec *m*.

Sirie ['sirie] *kr.i f* Sirija *f*; *e plui che artiscj rock mi ricuardin i eremits dal desert de antighe ~ (Ta).*

Sirio ['sirie] *f* ?? *2 Yepun e je la peraule Mapuche pe stele Sirio. (SiF 02/2, 11-24)*

siroc [si'rכk, ʃ-] *m* METEO jugovzhodnik *m*, široko *m*; ***aiar di ~*** jugovzhodni veter.

sirocâ [siro'ka:, ʃ-] *it* ***al siroche*** piha jugovzhodnik; ***il mâr al siroche*** po morju piha jugovzhodnik.

sirocôs [siro'ko:s, ʃ-], **-ose** *adj* METEO južen (se nanaša na široko).

sirofenician [sirofenitʃi'an] *adj* ?? *une preiere formalistiche e cence anime e tai predis mancul fede e santitât che in tune biade femine paiane sirofeniciane. (BelR).*

sirop ['sirie] *m* sirup *m*; *A rivuart dai ricuarts di savôrs, un che no ai plui cjatât al è chel dal ~ di frambue (sf)*; *Alore un ~ o aspirinis di fâ une buine sudade. (MazzonIol)*; *Interessant e je ancje la produzion dai sirops. (La 07/03).*

siropâ [siro'pa:] *tr* (hruško ipd.) osladiti, v sirup zmešati.

siruc [si'כpar] ??

sirucament [siruka'ment] *m ??* *il ~ de Russie, erêt de Union Sovietiche sot l'aspiet gjeopolitic. (Pa 04/07)*
sîs ['si:s] *card* šest; ***a lis ~ di matine*** ob šestih zjutraj.
si sa po [sisa'po] (t. **sissapo**) *adv* pa seveda, kako da ne!; *Po ~, a mi coste cinc marcs! (sangiorgioinsieme).*
sisapo [sisa'po] → ***si sa po***.
sîscent ['si:stʃent] *card* šeststo;
~ m 1. šeststo 2. sedemnajsto stoletje; *Si è interessade dai doi maiôrs poets furlans dal Sîscent: Ciro di Pers e Ermis di Colorêt. (La).*
sîscentesim [sistʃen'tezim] *num* šeststoti; šeststotinka *f*.
sise ['size] (t. '**sisin**) *f* INF urin *m*, seč *m*, scalnica *f*; ***fâ la ~*** INF lulati.

sìsigûr **[sisi'gu:r]** ***m ?? De sience un sìsigûr (Pa)***

sisile [si'zile] *f* → ***cisile***.
'sisin [zi'zin] *m* INF čivčiv *m*, urin *m*, seč *m*, scalnica *f* ; v : ***fâ ~*** lulati, scati, odliti; *Finalmentri mi soi sveât crodint di vê durmide une gnot e une zornade interie e cuntune grande sen di fâ ~. (BrLi)*; ***âstu fat ~ ?*** Ali si lulal?
'sisinâ [zizi'na :] *it* INF, F lulati, scati; (*bolj obič.* ***fâ 'sisin***).
sisine [si'zine] *f* → ***sisinute***.
sisinute [sizi'nute] *f* 1. F k 2. ??
sisme ['sizme] *f* GEO potres *m*;
sisme ['sizme] *f* REL shizma *f*; *chês che a forin la cause dal ~ dai Trê Cjapitui (Natisone/furlanis).*
sismic ['sizmik], **-iche** *adj* GEO seizmičen, potresen; *pûr jessint une tiere di periodiche e vivarose ativitât sismiche (SiF 03/3, 97).*
sismicitât [sismitʃi'ta:t] *f* GEO seizmičnost *f*, pogostnost potresov; *In chest câs specific, tignût cont de ~ de zone e des ativitâts umanis elencadis disore, al è someât acetabil di fissâ un valôr di SLREQ=0.98. (SiF 03/4, 47-59).*
sismograf [sizmo'graf] *m* GEO potresomer *m*, seizmograf *f*.
sismografic [sizmo'grafik], **-iche** *adj* GEO seizmografski.
sismografie [sizmogra'fie] *f* GEO seizmografski.
sismogram [sizmo'gram] *m* GEO seizmogram *m*.
sismolic [siz'mɔlik] *m* GEO seizmolog *m*.
sismologjic [sizmo'lɔǵik], **-iche** *adj* GEO seizmologija *f*.
sismologjie [sizmolo'ǵie] *f* GEO seizmologija *f*.
Sismont [sis'mɔnt] *os. i m* Žiga *f*, Žigmond *m*; *~ di Lussimburc, rê di Ongjarie, nol rivave adore di fâsi ricognossi imperadôr (JM)* Žigmond Luksemburški, kralj Madžarske.
sissapo [sisa'po] *adv* → ***sisapo***.
sissignôr [sisi'ño:r] *m ??*
sissule ['sisule] *f* F zasoljeni račun.
sistem [sis'tɛm] *m* → ***sisteme***.
sistemâ [siste'ma:] *tr* urediti, urejati; *La veture lu invidave e alore John si fasè coragjo e al cjalcjà il boton sistemât su la puarte (Ta)*;
~si *refl* urediti si stanovanje, nastaniti se; *J. lu fasè jentrâ tal stanzon di chê altre volte e i domandà se si jere sistemât. (Sg).*
sistematic [siste'matik], **-iche** *adj* sistematičen;
~ m sistematik *m*.
sistematichementri [sistematike'mentri] *adv* sistematično; *Al semee che a vedin fat un pat selerât di dâsi une man ~. (Bel).*
sistematicitât [sistematitʃi'ta:t] *f* sistematičnost *f*; *al vegni fûr de fase de precarietât e de provisorietât e al jentri in chê de ~ e de cualitât su dut il teritori dal Friûl (Pa 05/12).*
sistematizâ [sistemati'dza:] *tr* sistematizirati.
sistematizazion [sistematidzatsi'on] *f* sistematizacija *f*.
sistemazion [sistematsi'on] *f* ureditev *f*; nastanitev *f*; *In ocasion di Pentecost al è dificil cjatâ une ~ a Leipzig. (Ta).*
sisteme [sis'tɛme] *m* sistem *m*, sostav *m*, sestav *m*; ***~ bancari*** bančni sistem; ***~ eletorâl*** volilni sistem; *cun 500 milions di eletôrs di 25 Paîs, e nancje che, cul ~ eletorâl in vore in zornade di vuê (Pa 04/05)*; ***~ gnervôs*** živčni sistem; živčevje; ***sistemis informatîfs*** informacijski sistemi; *e je une fuarte domande o cjatìn daspò i operatôrs tal cjamp de progjetazion e de inzegnerie, de produzion, dai sistemis informatîfs e de cualitât. (O)*;
Sistiane [sisti'ane] *kr.i f* Sesljan *m* (DE Seestein); *Cuant che o lerin a ~ in chê gnot di Avost dal '89 jê si jere bagnade la sô tenare cjar (Ta).*
sisul ['sizul] *m* → ***sisule***.
sisulâr [sisu'la:r] *m* šipek; *Il ~ par butâ jù la caveade nol à spietât la zilugne. (Percude).*
sisule ['sizule] (t. ***sisul*** *m*) *f* šipkova jagoda *f*; malennkost *f*.
sît ['si:t] *m* 1. lega *f*, ležišče *n* 2. kraj *m*, mesto *n*; *~ de manifestazion sportive al sarà Tarvis (O)*
3. teren *m*, zemljišče *n*, področje *n*; *i progjets di nivel provinciâl e comunâl che a intindin modificâ i "sîts ambientâi di importance comunitarie". (O)* 4. prostor *m*, mesto *n*; *che a permetaran di ativâ gnûfs sîts di acet di piçule dimension, tant che apartaments in citât..(O)*; *Inte nestre regjon la funzion di promotôr e coordenadôr dal sportel - che al varà ~ a Pordenon - e je stade dade ae Finest Spa. (O)* 5. (v spletu) spletna stran; ***disponibil sul ~*** dosegljivi, na voljo na spletu; ***~ internet/ web*** spletna stran: *10.30 GR in rêt - notiziari setemanaâl pal ~ internet (O)*; *Fin a lis trasmissions real audio scoltabilis sul nestri ~ internet..(O)*; *~ web (Pa).*
sitadine [sita'dine] *f* → ***citadine***.
sitât [si'ta:t] *f* → ***citât***.
sito ['sito] → ***sît***.
situâ [situ'a:] *tr* postaviti, položiti.
situazion [situatsi'on] *f* situacija *f*, položaj *m*, stanje *n*; *la grivie ~ economiche (F)*; *La ~ di crisi pai lavoradôrs de Burgo..(O)*; *Tal Friûl ocidentâl, là che a son diviersis lis situazions di crisi,..(O) ; e puarte ae diglossie, ven a stâi une ~ sociolenghistiche (Pa 3/2000).*
sium [si'um] *m* 1. spanec *m*, sen *m*; ***cjapâ ~*** zaspati; *Par me al è impussibil rivâ a cjapâ ~sentât (Ta)*; ***comparî in ~*** pojaviti se v snu; ***fâ vignî ~*** uspavati; *Che la religjon no je fate dome di devozions e di coroncinis e di Sanluigjis par fâ vignî ~ (Pa 05/05)*; ***vê ~*** biti zaspan; 2. ***il ~ dal cjâf*** ANAT teme, zgornji del glave; mehki del glave pri novorojenčku 3. → ***insium***.
~ f zaspanost *f*, dremotnost *f*; ***colâ di ~, murî di ~***
sivîl [si'vi:l, ʃ-] (*pl* ***sivîi***) *m* žvižg *m*.
sivilâ [sivi'la:. ʃ-] *it* žvižgati; *Il controlôr al tornà sù e il tren al partì sivilant. (Sg)*;
~ tr žvižgati.
sivilade [sivi'lade, ʃ-] *f* žvižg *m*, žvižganje *n*.

sivileç [sivi'lɛtʃ, ʃ-] *m* → ***sivilade***.
sivilot [sivi'lɔt, ʃ-] *m* 1. piščalka *f*; ***tanche un ~*** odlično 2. (t. **~ di scusse**) MUZ piščal, piščalka *f* 3. ***sivilots*** KUL polnjeni testeninski zvitki, kaneloni 4. ARGO kurac *m*, penis *m* 5. ZOOL kalin *m*, zimovka *f* (*Pyrrhula pyrrhula*).
sivilotâ [sivilo'ta:, ʃ-] *it* in *tr* → ***sivilutâ***.
siviluçâ [sivilu'tʃa:, ʃ-] *it* in *tr* → ***sivilutâ***.
sivilutâ [sivilu'ta:, ʃ-] (t. **sivilotâ, siviluçâ**) *tr* požvižgavati;
~ *it* žvižgati.
sivilutade [sivilu'tade, ʃ-] (t. **sivilotade, siviluçade**) *f* žvižg *m*, žvižganje *n*.
sizîl [si'dži:l] *m* → ***sigjîl***.
sizilâ [sidži'la:] (F) *tr* → ***sigjilâ***.
sizile [si'džile] *f* ZOOL kmečka lastovka *f* (*Hirundo rustica*); *No roseea pì la surìs, a cjantin li sizilis, no svualpea il colomp, a sgjarfin li gjalinis. (Pasolini).*
sjéler [ske'da:t] → ***seler***
sjelerât [ske'da:t] → ***selerât***
ski ['ski] (*pl* ***skîs***) *m* 1. smučanje *n*; ***implants di ~*** smučarske naprave; *dulà che par cumò la Secab e rifurnìs ju implants di ~ dal comprensori dal Çoncolan (La 04/12)* 2. smučka *f*; ***i skîs*** smuči *mpl*.
skiâ [ski'a:] *it* smučati se; *lis zornadis buinis par ~ a van dai 20 di Decembar ai 15 di Març (Pa 03/11)*; ***a imparâ a ~*** učiti se smučati; ***piste pa ~*** smučarska proga; *O vin costruît centri fernîts di ogni comoditât pai vilegjants su lis nestris monts, e pistis par ~ su ogni cleve (La).*
skiadôr [skia'do:r] *m* smučar *m*; *in cheste situazion i skiadôrs a continuaran a bandonâ lis stazions di basse cuote (Pa 03/11)*; *i 5 comprensoris a son stâts frecuentâts in medie di 129 mil skiadôrs zornalîrs. (Pa 03/11).*
slabratament [zlabrata'ment] *m* ?okrušenje *n*; okrušenost *f*; *è ce che si diseve modant: precision milimetriche su chelâtri mont e aprossimazion o ~ sun chest. (BelFa).*
slac ['zlak] *m* usad *m*, udor *m*; plaz *m*; *i piçui slacs di cret e i conseguents moviments di claps (SiF 03/4, 47-59)*; *Ancje se a son mancul spetacolârs dai grancj slacs di tiere (SiF 03/4, 47-59)*; ***un ~ di*** kup *m*; ogromno, veliko; *O vin un ~ di casarmis. (Pa)*; ***a slacs*** v izobilju, na kupe, v veliki količini.
slacâ [zla'ka:] (t. FIG) *it* udreti se, pogrezniti se;
~ *tr* pustiti udreti, napraviti da se udre.
slacare ['zlakare] *f* kaša *f*; blato *n*.
slacât [zla'ka:t], **-ade** *adj* pogreznjen, udrt.
slacje ['zlaqe] *f* ploščat kamen (za tlakovanje).
slaçâ [zla'tʃa:] *tr* → ***dislaçâ***.
slâf ['zla:f], **slave** (t. **sclâf**) *adj* slovanski; *chês altris etniis sfloridis tal pont di incuintri fra lis culturis latine, slave e gjermaniche. (Pa)*;
~ *m* 1. Slovan *m* 2. slovanščina *f*, slovanski jezik *m*.
slâf-macedonian ['zla:f matʃedoni'an] *adj* slovansko makedonski;
~ *m* (slovansko) makedonski; *che a cjacarin arumen (une lenghe sûr dal rumen), albanês, ~ e turc. (Pa).*
slâf-ortodòs ['zla:f orto'd s] *adj* slovansko pravoslaven; *in particolâr tra chel catolic-latin e chel ~, ma si scugne aromai considerâ ancje chel dal Islam (sf).*
slaif ['zlaif] *m* 1. zavora *f* 2. FIG zavora *f*; ***no cognossi slaifs*** ne poznati meje; *La decjadence de Cjargne no cognòs slaifs (La 06/3).*
slaifâ [zlai'fa:] *tr* in *it* zavirati; *dai, dai, slaife!*; *~ il spopolament des vals (noeles).*
slaifade [zlai'fade] *f* zaviranje *n*; *La colpe di cheste crisi, pe fabriche che e costruìs cjalderiis e climatizadôr, e divignarès di une momentanie ~ dal marcjât. (La 05/7).*
slaifadôr [zlaifa'do:r] *m* zaviralec *m*; *invezit ecezionâl il compuartament di chescj ultins timps, cundidì chel di zontâsi aes posizions dai slaifadôrs. (Pa 04/02).*
slambardâ [zlambar'da:] *it* blebetati, čvekati, kvasiti.
slambrâ [zlam'bra:] *tr* 1. raztrgati, razdrapati, uničiti 2. raztrgati, raniti; ubiti 3. (srce ipd.) razgnati, raztrgati; ~**si** *refl* 1. raztrgati se; ***~si di ridi*** počiti od smeha 2. razkosati se.
slambrade [zlam'brade] *f* špranja *f*, razporek *m*.
slambrament [zlambra'ment] *m* raztrganje *n*.
slambrât [zlam'bra:t], **-ade** *adj* 1. (splošen) raztrgan, razdrapan, uničen 2. (obleka) raztrgan, pocapan, razcapan, preluknjan 3. (srce ipd.) razgnan, raztrgan; *Bon, sigûr che o jeri stât scossât de sensazion di chel sium che al jere restade intate tal gno cûr ~. (Urban)* 4. (področje, območje ipd.) razkosan, razdeljen, razčlenjen; *il Piemont ~ des vueris par incressi il podê dai Savoia (Natisone/furlanis)* 5. (izgovor ipd.) potrgan, nerazločen.
slambri ['zlambri] *m* 1. (t. FIG) špranja *f*, razpoka *f*, brazgotina *f* 2. (mesa ipd.) kos *m*, rezina *f* 3. okrajek *m*, krajec *m*, rob *m* 4. (čas., življenje ipd.) obdobje *n*; ~ di timp časovno obdobje; *lis personalitâts plui impuartantis di chel ~ di timp (Pa)*; *Il ~ di timp cjapât in considerazion (Pa)* 5. (pesem, knjiga) odlomek *m*, kos *m*, predel *m*, del *m*, skladba *f* 6. (splošno) kos, del *m*, delček *m*; *che al cjape jenfri un ~ di Venit (Union).*
slampâ [zlam'pa:] *it* bliskati, bleščeti; → ***lampâ***.
slampe ['zlampe] *f* → ***sclampe***.
slanc ['zlank] *m* 1. zamah *m*, zagon *m*, skok *m* 2. ?razporek *m*, luknja *f*.
slancâ [zlan'ka:] *tr* ohromiti.
slancât [zlan'ka:t], **-ade** *adj* hrom, kruljav.
slancî [zlan'tʃi:] *tr* ARH roditi.
slanç ['zlantʃ] (*pl* ***slançs*** ['zlants]) *m* 1. met *m*, skok *m* 2. zamah *m*, zagon *m*, zalet *m* 3. FIG žar *m*, gorečnost *f*, vnema *f*; → ***snait***.
slançâ [zlan'tʃa:] *tr* vreči, zalučati; *Se si trate di ~ slogans a favôr dal Friûl, nissun lu bat. (Pa 06/2).*
slançade [zlan'tʃade] *f* zamah *m*, zagon *m*, zalet *m*.
slançôs [zlan'tʃo:s], **-ose** *adj* 1. vitek, hiter 2. (pre)drzen, smel 3. ognjen, ognjevit.
slanghî [zlan'gi:] (t. **langhî**) *it* medleti, slabeti; pešati; zastajati.
slap ['zlap] *m* (*carn.*) sani za prevoz lesa.
slapâ [zla'pa:] (manj obič. **lapâ**) *it* mlaskaje piti, cmokati
slapagn [zla'pañ] *m* kaša *f*; blato *n*, luža *f*; mlakuža *f*.
slapagnâ [zlapa'ña:] *tr* 1. u-, za-mazati, zamastiti; 2. (pes ipd.) oblizati, zmočiti z jezikom; *Magari di cjareçâle di strenzile di bussâle di dispueiâle di palpâle di çupâle di ~le... di lâi dentri... (Daidussi)* 3. (govor) momljati, žvečiti, nerazločno povedati;
~ *it* 1. u-, za-mazati se 2. (v vodi) zmočiti se, skopati se;

~**si** *refl* 1. u-, za-mazati se; *E tu tu podevis fâ di mancul di ~ti, sturnel! (Tolazzi)* 2. (v vodi) zmočiti se, skopati se.
slapagnade [zlapa'ñade] *f* pršec *m* (od blata, glena).
slapagnament [zlapaña'ment] *m* → ***slapagnade***.
slapagnât [zlapa'ña:t], **-ade** *adj* zamazan, umazan, zamaščen.
slapagnot [zlapa'ñɔt] *m* 1. kaša *f*; blato *n*, luža *f*; mlakuža *f* 2. umazana voda 3. mojster skaza *f*, pacar *m*; šušmar *m*, mazač *m*; momljač *m* 4. (*šalj.*) cmokač *m*, ki rad veliko poljublja.
slapar ['zlapar] *m* (*neobič.*) PEJ Nemec *m*, Švaba *f*.
slapon [zla'pon] *m* požeruh *m*.
slargjâ [zlar'ǵa:] *tr* 1. (raz)širiti, razprostreti, povečati; *che a jerin daûr a ~le e a splanâle cui buldozer. (Sg)* 2. (besedo) širiti, propagirati;
~ *it* (nebo) razjasniti se;
~**si** *refl* 1. (raz)širiti se, razprostreti se 2. (beseda, glas) širiti se; *La sô innomine si slargjà par dute la regjon. . (Bibl-Lc)* 3. povečati se; *e po, ancje, par favorî l'incressi e il ~si des ministrazions comunâls che za di secui a jerin operantis in dute la alte Italie. (Storie)*.
slargjade [zlar'ǵade] *f* razširjenje *n*, razširitev *f*.
slargjât [zlar'ǵa:t], **-ade** *adj* (raz)širjen, povečan.
slargje ['zlarǵe] *f* razširjenje *n*, razširitev *f*; → ***slargjade***.
slas ['zlas] *m* 1. volilo *n*, dediščina *f* 2. ***a ~*** prosto, razvezan, naokoli, tu pa tam; *Lis robis si fan cun plui precision, migo a ~ come di là in Italie! (Furlanist)*; ***cjavêi a ~*** spuščeni lasje; *I cjavêi su lis spalis no ju vevi mai viodûts a ~, a son une onde. (BrLi)*; ***dâ il ~ a un*** komu dati svobodo, prosto roko; ***dâ ~ a*** omogočiti, dovoliti; ***dâ ~ di*** dovoliti, da, dati možnost, da, omogočiti, da; *lis stradis che a davin ~ di rivâ a Cividât, partint di chenti ator. (bassafriulana)*; ***lâ a ~*** hoditi sem tja pa sem, prosto se sprehajati; ***lassâ a ~*** biti neurejen; pustiti, da se prosto sprehaja, v svobodo; ***molâ a ~*** pustiti iti; ***vê ~ di*** imeti možnost.
slassâsi [zla'sa:si] *refl* → ***dislassâsi***.
slassât [zla'sa:t], **-ade** *adj* razvezan, nevezan, prost, svoboden, prepuščen, odpuščen.
slatâ [zla'ta:] *tr* → ***dislatâ***.
slauac I [zlau'ak], **-ache** *adj* slovaški; *I tescj a son ancje par talian e in curt a vegnaran proponudis lis versions ceche, slauache e anglês. (Pa 03/12)*
~ *m* 1. Slovak *m* 2. slovaščina *f*.
slauac II [zlau'ak] → ***slavuac***.
Slauachie [slavu'akie] *kr.i f* Slovaška *f*.
slavâ [zla'va:] *tr* 1. (teren, zemljo) spirati, odnašati, erodirati 2. (denar) potrošiti, porabiti;
~**si** *refl* 1. spolzeti 2. znebiti se.
slavaç [zla'vatʃ] *m* 1. naliv *m*, močen dež *m* 2. FIG velika količina, množtvo *n*.
slavare ['zlavare] (manj obič. **slevare**) *f* IGRE žabica *f*; ***zûc de ~*** .
slavarot [zlava'rɔt] *m* 1. postopač *m*, lenuh *m*, brezdelnež *m* 2. debeluh *m*.
slavarute [zlava'rute] *f* ?? *dulà che i fruts a lavin inmò a fâ sbalçâ la slavarute (PauluzzoN)*
Slave ['zlave] *f* Slovanka *f*.
Slavie ['zlavie] *kr.i f* POL Slavija *f*; *Chescj documents a dan di viodi che la ~ Furlane bielzà te Ete di Mieç e jere insedade tal procès di formazion de lenghe slovene leterarie (La)*.
slavin [zla'vin] (manj obič. **sglavin**) *m* 1. naliv *m*, ploha *f*; *cui flums che a esondin a ogni ~ (Pa 02)*; *Il ~ al jere za passât; il cîl lavât de poie al jere umit e clâr. (Sg)*; *Il profîl di Claude te gnot, tal slavin (PauluzzoN)*
2. FIG ***a ~*** na veliko, ogromno, na vso moč, brez konca; ***un ~ di*** kup, veliko, ogromno.
slavinâ [zlavi'na:] (t. **sglavinâ**) *it* 1. liti (dež) kot iz škafa; *Al tacà a ~, e alore a cjaparin sù la robe a braçadis (Sg)*; ***~ a selis*** liti kot iz škafa; *Al jere tal cûr de gnot, al sglavinave a selis, lis bassis dutis sot aghe (Percude)* 2. padati (nekaj iz neba), ponujati se (v izobilju) 3. brizgniti, brizgati, liti, znojiti se;
~ *tr* zasuti, zasipati (z udarci); besno udariti, tolči.
slavinade [zlavi'nade] (t. **sglavinade**) *f* 1. naliv *m*, ploha *f*; *No vignivin jù slavinadis a colp, cun tons e fusetis, ma plovisinis lungjis e sutilis (Sg)*; → ***slavin***
2. FIG polom *m*, nesreča *f*, poraz *m* 3. (veliko število) kup *m*, množtvo *n*, množica *f*, ogromna vsota *f*.
slavine [zla'vine] (t. **sglavine**) *f* 1. naliv *m*, ploha *f* 2. ***une ~*** (veliko število) kup *m*, množtvo *n*, množica *f*, ogromna vsota.
slavisim [zla'vizim] *m* LING slavizem *m*; *Il fenonim dal ~, a Triest, al à partant lis lidrîs inte borghesie taliane (Pa 03/4)*.
slavizazion [zlavidzatsi'on] *f* slavizacija *f*, poslovanjenje *n*; *E chest al à mot il gjespâr dai trombons de talianitât, che a àn berlât al pericul di une «~ di Gurize» (Pa 02/12)*.
slavrâ [zla'vra:] *tr* raztegniti, razprosteti; raztegniti; podaljšati.
slavrât [sla'vra:t], **-ade** *adj* 1. raztegnjen, podaljšan, razširjen; *L'entusiasim masse ~ che i leaders europeans a àn palesât (Pa)* 2. FIG nedostojen, nesramen, vulgaren; čudaški; *une vosate slavrade*; *no il latin petenât dai scritôrs, ma chel ~ e sgjarnât dai soldâts, dai marcjedants*.
slavuac [zlavu'ak] *m* mlaka *f*; PROV *soreli a mont tal sac, / di ploie dut un ~*; PROV *cuanche di joibe il soreli al va tal sac, par domenie si à un ~* ; → ***svuac***.
slavuac [zlavu'ak] *adj* → ***slauac***.
Slavuachie [zlavu'akie] *f* → ***Slauachie***.
sledrosâ [zledro'za:] *tr* 1. obrniti, postaviti na glavo 2. (oči) obračati, zavijati; *Nestre mari e capive dut cuanche nus sintive rugnâ pai rips e nus viodeve ~ i voi. (Enrico)* 3. preobrniti, preobračati 4. spremeniti, ponarediti;
~**si** *refl* preobračati se, obrniti se, obračati se.
sledrosât [zledro'za:t], **-ade** *adj* 1. preobrnjen, obrnjen, postavljen na glavo 2. ***sledrosâts*** zavite (oči) 3. zmeden; popačen.
sledrosevoi [zledrose'voi] *m* (*neobič.*) svetohlinec *m*, hinavec *m*, pobožnjak *m*.
slengâ [zlen'ga:] *tr* grdo govoriti, obrekovati; ***fâsi ~*** izpostaviti se govoricam;
~ *it* opravljati, grdo govoriti, obrekovati.
slengaçâ [zlenga'tʃa:] *tr* opravljati, grdo govoriti, obrekovati;
~ *it* opravljati, grdo govoriti, obrekovati.
slengaçon [zlenga'tʃon] *adj* obrekljivec *m*, opravljivec *m*.
slengament [zlenga'ment] *m* opravljanje *n*, obrekovanje *n*.
slengon [zlen'gon] *adj* in *m* → ***lengon***.
slengonâ [zlengo'na:] *tr* slabo, grdo govoriti, obrekovati; *Ma cualchidun di lôr, dûr di cûr e cence*

nissune voie di crodi, a slengonavin in public cheste gnove dutrine. (Bibl-Az);
~ *it* na veliko opravljati, grdo govoriti, obrekovati
slep ['zlɛp] *m* (*redko*) klofuta *f*, zaušnica *f*; → ***slepe***.
slepe ['zlɛpe] *f* 1. kos *m*, košček *m*, rezina *f*; *Cussì al tornave fûr cu la solite ~ di formadi, o cuntun eto di mortadele involuçade te cjarte. (Sg)* 2. batina *f*, udarec *m*.
Slesie ['zlɛzie] *kr.i f* Šlezija *f*.
slevare ['zlɛvare] *f* → ***slavare***.
slicâ [zli'ka:] *tr* (lasje, brki) božati, gladiti;
~**si** *refl* lišpati se, izbrano se obleči.
~ *it* (*gor.*) drseti; spodrsniti; zdrkniti; → ***slichiâ***.
slicadiç [zlika'ditʃ], **-ice** *adj* (*neobič.*) spolzek; mehek, zmočen; → ***slichignot***.
slicât [zli'ka:t], **-ade** *adj* 1. polizan, oblizan; narejen, izumetničen 2. (*gor.*) spolzek, gladek; → ***slichiot***.
slichiâ [zliki'a:] (*o slichii* [zli'kii]) *it* 1. z-, spo-drsniti, drseti; 2. drsati se (na ledu);
~ *tr* žvečiti, cmokati, mlaskati; (*bolj obič.*) → ***slichignâ***.
slichign [zliki'ñ] *adj* → ***slichignôs***.
slichignâ [zliki'ña:] → ***lichignâ***.
slichigne ['zlikiñe] *m* → ***lichigne***.
slichignôs [zliki'ño:s], **-ose** *adj* 1. (manj obič. **lichignôs**) spolzek, gladek, moker; ***cjâr lichignose*** 2. → ***lichignôs***.
slichignot [zliki'ñɔt] *adj* 1. (manj obič. **lichignot**) spolzek, gladek, moker 2. (t. *m*) → ***lichignot***.
slichiot [zliki'ɔt] *adj* moker; → ***slichignot***.
slidrisâ [zlidri'za:] *tr* → ***dislidrisâ***.
sligoviz ['zligovits] *m* slivovka *f*.// cf. nem. *Sliwowitz* ; od hrv. *slivovica*.
slimi ['zlimi] *adj* → ***slichignôs***.
slinghe ['zlinge] *f* (*gor.*) jermen *m*.
slip ['zlip] *m* OBL spodnje hlače; *E il "~". E la mê cjamesute. E la mê cotule. E il gno "girocollo". (Mucci)*.
slis ['zlis], **slisse** *adj* gladek, spolzek; mehak; ***passâ ~*** dobro skozi priti; *Chê ca no ti passe slisse (Sg)*; *mi è passade slisse* dobro sem skozi prišel;
~ *m* spolzkost *f*; mehkoba *f*.
sliserî [zlize'ri:] → ***slizerî***.
sliseriment [zlizeri'ment] → ***slizeriment***.
slissâ [sli'sa:] *tr* 1. gladiti 2. oplaziti, dotakniti se (problema) 3. FIG laskati, prilizovati se, božati, ljubkovati;
~**si** *refl* lišpati se, izbrano se obleči.
slissade [sli'sade] *f* (t. FIG) prilizovanje *n*, laskanje *n*; glajenje *n*.
slissât [sli'sa:t], **-ade** *adj* 1. gladek, (po)glajen 2. FIG laskan, ljubkovan.
slisse ['zlise] *f* ARGO lakota *f*, glad *m*; ***bati la ~, patî la ~*** trpeti glad, lakoto.
slissiâ [zlisi'a:]
slissot [sli'sade] *adj* zelo gladek.
slitâsi [sli'ta:si] *refl* 1. sankati se 2. drseti; ***zuiâ di ~*** .
slite ['zlite] *f* sani *mpl*; → ***joge***.
slizerî [zlidze'ri:] *tr* olajšati; ublažiti, omiliti; *Tal indoman, parvie che o jerin batûts cence remission de tampieste, si meterin a ~ la nâf (Bibl-Az)*;
~**si** *refl* lažje se obleči.
slizeriment [zlidzeri'ment] *m* olajšanje *n*; ublažitev *f*, omilitev *f*; *par segnâ la situazion tal procès di ~ e jutori a chest setôr (Leng)*.
slocje ['zlɔqe] *f* (t. FIG) udarec *m*, batina *f*; *Ce ~! Ce brut! (Lenghe 2000)*.
slofâ [zlo'fa:] (manj obič. **slovâ**) *tr* in *it* požreti, basati se; *I gnûfs vescui àno salacôr plui salvât animis che no slovât buinis prebendis? (Eg)*.
slofe ['zlɔfe] (t. **lofe**) *f* 1. (neslišen) prdec *m* 2. BOT (vrsta gobe) pezdec *m*, prašnica *f*, puhovka *f* (*Lycoperdon*).
slofegn ['zlɔfeñ] → ***slofin***.
slofin ['zlɔfin] v: F ***a ~*** v posteljo; ***lâ a ~*** iti spati, v posteljo; *Nome il soreli al è lât a slofegn, par pôre o par coragjo no si sa, ma nissun lu à abadât (Tolazzi)*.
slogâ [zlo'ga:] *tr* → ***dislogâ***.
slogan ['zlɔgan] *m* geslo *n*, slogan *m*.
sloiar ['??] *f* ARH pajčolan *m*, tančica *f*; *altris a son ladis dismenteadis, come..~ (vêl), seiter (tace) e vie indenant. (JM)* // cf. nem. *Schleier*.
slondar ['zlɔndar] *m* jarek *m*, jama *f*, vdolbina *f*.
slondrone [zlon'drɔne] *f* vlačuga *f*, kurba *f*.
slontanâ [zlonta'na:] *tr* oddaljiti, poslati stran.
slontanament [zlontana'ment] *m* oddaljenje *n*.
slorde ['zlorde??] *f* → ***lorde***.
slossar ['zlosar] *m* (*gor.*) kovač *m*. // < sl. pog. *šlosar*, nem. *Schlosser*; → ***clavarûl***.
slovâ [zlo'va:] *tr* in *it* → ***slofâ***.
slovac [zlou'ak], **-ache** (t. **slauac**) *adj* slovaški;
~ *m* 1. Slovak *m* 2. slovaščina *f*.
Slovachie [zlo'vakie] (t. **Slauachie**) *kr.i f* Slovaška *f*.
sloven [zlo'ven] (t. **sclâf**) *adj* slovenski; *par chel che al inten la minorance slovene inte nestre regjon. (O)*;
~ *m* 1. slovenščina *f*, slovenski jezik; *a Gurize il prin cors di ~ inmaneât de locâl Aziende (Pa)* 2. Slovenec *m*; *cun altris minorancis etnichis in Italie (sarts, ladins, slovens etc..)(O)*.
Slovene [zlo'vene] *f* Slovenka *f*.
Slovenie [zlo'venie] (t. **Sclavanie**) *kr.i f* Slovenija *f*; *i colegaments sistematics cui nestris popui confinants de Carintie e de ~. (Pa)*.
slovinzi [zlo'vintsi] *adj* slovinski ;
~ *m* 1. slovinski jezik, slovinščina *f* 2. Slovinec *m*.
slozâ [zlo'dža:] *tr* in *it* → ***dislozâ***.
sluc I ['zluk] *m* požirek *m*; ***bevi un ~*** popiti požirek; // nem. *Schluck*.
sluc II ['zluk] *m* (*neobič.*) prepad *m*, brezno *n*, strmina *f*.
slucâ [zlu'ka:] *tr* piti v požirkih (žganje ipd.).
sludâ [zlu'da:] *tr* in *refl* → ***disgludâ***.
slumbriâ [zlumbri'a:] (*o slumbrii* [zlum'brii]) *tr* raztezati, zravnati, gladiti, valjati; ***~ la paste*** zvaljati testo;
~**si** *refl* raztezati se, zravnati se.
slumbriât [zlumbri'a:t], **-ade** *adj* 1. raztezan, razširjen, raztegnjen; *un talian cence consonants doplis e cu lis vocâls strissinadis, cjantadis, slumbriadis (La 06/1)* 2. spremenjen; šibek, medel.
slumbrion [zlumbri'on] *m* (*neobič.*) dolgin *m*.
slungjâ [zlun'ǵa:] *tr* 1. podaljšati; razširiti, razprostreti 2. (raz)redčiti (tekočino); *~ la orari di vierzidure ogni dì fint aes 7 di sere (CoUd)* podaljšati odpiralni čas 3. izpostaviti (vprašanje) 4. dati (napitnino);
~**si** *refl* podaljšati se, razširiti se.
slungje ['zlunǵe] *f* 1. podaljšanje *n*, podaljšek *m* 2. odlašanje *n*, odlog *m*.
slusi ['zluzi] *it* → ***lusî***.

slusî [zlu'zi:] *it* bleščati, svetiti se; lesketati se; *Tai cjamps a slusivin strichis di nêf in fonts dai agârs. (Sg)*; → ***lusî***.
slusicâ [zluzi'ka:] (*al slusiche* [zlu'zike]) *it* lesketati se, iskriti se; blesteti, bleščati, svetiti se.
slusignâ [zluzi'ña:] (*al slusigne* [zlu'ziñe]) (t. **lusignâ**) *it* iskriti se, lesketati se, bleščati; *Lis bugadis di aiar a fasevin ~ lis fueis dai pôi (Enrico)*.
slusignât [zluzi'ña:t], **-ade** (*al slusigne* [zlu'ziñe]) (t. **lusignâ**) *adj* lesketajoč, bleščeč.
slusorâ [zluzo'ra:] *tr* razsvetliti, osvetliti.
slusorade [zluzo'rade] (t. **lusorade**) *f* blešč *m*, blisk *m*, bleščava *f*; *E i vûl un moment par decidi che la ~, la sô forme inregulâr sul palment, e rive di une altre bande. (Mar)*.
smac ['zmak] *m* neuspeh *m*; ponižujoči poraz *m*.
smacade [zma'kade] *f* neuspeh *m*; ponižanje *n*, poniževanje *n*; *La ~ plui grande che a àn vût i nemîs de "Patrie" e dal Friûl (Pa).*
smacaiâ [zmakai'a:] (*smacai, smacais, smacaie*) *tr* (z)mečkati, (s)tolči.
smacât [zma'ka:t], **-ade** *adj* (oči) obdan z podočniki, obkrožen.
smadonâ [zmado'na:] *it* preklinjati mati božjo, preklinjati z „madona".
smafar ['zmafar] *m* 1. goljuf *m*, slepar *m* 2. malopridnež *m*, lopov *m*; *Mi par di vê capît che tu sês plasude une vore ancje ai smafars dal gjastalt. (Tolazzi)*; *~ adj* neotesan; nesramen, predrzen, objesten.
smafarade [zmafa'rade] *f* lopovščina *f*, barabija *f*; malopridnost *f*.
smafare ['zmafare] *f* nadutost *f*, bahavost *f*, objestnost *f*, nesramnost *f*; *la ~ dai predicjadôrs forescj e je cressude dì par dì (Eg)*.
smagâ [zma'ga:] *tr* in *refl* → ***inmagâ, dismagâ***.
smagrî [zma'gri:] *tr* 1. hujšati, napraviti da shujša 2. (zemljo ipd.) (o)slabiti, (o)siromašiti;
~ it (s)hujšati; mršaveti; slabeti; *a fasin sport o dietis par ~ e vie indenant. (SiF 03/4, 147)*;
~**si** *refl* (s)hujšati; slabeti.
smagrît [zma'gri:t], **-ide** *adj* shujšan.
smaiarele [zma'gri:] *f* (t. **bandule ~**) ZOOL ?? (*Motacilla boarula*).
smaiart [zmai'art] *m* ZOOL strnad *m* (*Emberiza citrinella*).
smalfiâ [zmalfi'a:] (*o smalfii* [zmal'fii]) *tr* 1. otipati, otipavati, dotikati se 2. zmečkati, pomečkati, stisniti; *Dal sigûr no si pues tocjâlu, ~lu, cjoilu sù e metilu jù. (Pa 05/04)*.
smalit [zma'lit] *m* (*neobič.*) drget *m*, naval *m*; šum *m*; vznemirjenje *n*; srh *m*, groza *f*.
smalitâ [zmali'ta:] *it* 1. razburiti se, vznemirjati se, premetavati se 2. močno poželeti, truditi se 3. (ogenj, riba) švigati, šiniti; *Chês che nô o viodìn tant che particelis elementârs a saressin in realtât chescj piçui laçs smalitants (vibrants) in mûts diviers. (Pa 7/99)*.
smalitament [zmalita'ment] *m* 1. vznemirjenje *n*, vznemirjenost *f*, razburjenost *f*, razburjenje *n*, nemir *m*; *l'insiemit di dutis lis sôs variantis, di dutis lis possibilitâts estetichis, di dut il ~ creol. (Pa)* 2. napetost *f*, živčnost *f*, bes *m*.
smalitôs [zmali'to:s], **-ose** *adj* (*neobič.*) 1. živčen, napet, nemiren, vznermirjen 2. švigajoč; *lis flamis a sclopavin di abàs, si distiravin tant che sarpints ~ (Lenghe 2000)*.
smalt ['zmalt] *m* malta *f*; *pierdi il ~ e la elasticitât (Bel)*.
smaltâ [zmal'ta:] *tr* 1. loščiti, lakirati; 2. GRAD (grobo) ometati, ometavati; *che lu smaltin cun malte che no ten. (Bibl-Ezechiel)*.
smaltiment [zmal'ta:] *m* *?? Si à po di considerâ ancje un ~ coret des scovacis produsidis dai esams (Pa)*.
smaltin [zmal'tin] *m* urna številčnica *f*.
smamîsi [zma'mi:si] *refl* izhlapeti, izpuhteti; oslabeti.
smamît [zma'mi:t], **-ide** *adj* 1. betežen, ostarel, onemogel 2. (slika, spomin, barva ipd.) zbledel, obledel; *idee di mudâ la steme de Regjon, eliminant i colôrs araldics zâl e blu in favôr di un ~ blanc e neri (Pa)*.
smaneç [zmani'a:] *m* → ***maneç***.
smangjâ [zman'ġa:] *tr* izjedati, razjedati, strošiti.
smaniâ [zmani'a:] (*o smanii* [zma'nii]) *it* besneti; močno poželeti; vznemiriti se.
smanie ['zmanie] *f* bes *m*, nemir *m*, napetost *f*, živčnost *f*.
smaniôs [zmani'o:s], **-ose** *adj* 1. živčen, neučakan, nemiren, vznemirjen 2. željan.
smanizâ [zmani'dža:] (t. **manezâ**) *tr* ravnati, vešče uporabljati; upravljati (s);
~**si** *refl* (po)truditi se.
smaraveâsi [zmarave'a:si] *refl* → ***maraveâsi***.
smaraveât [zmarave'a:t], **-ade** *adj* → ***maraveât***.
smare ['zmare] *f* 1. jeza *f*, bes *m*, slaba volja *f*, nejevolja *f*, zamera *f*; *ma dome ae necessitât di contignî la ~ dei contadins, cence disturbâ la nobiltât (Natisone/furlanis)* 2. žalost *f*, otožnost *f*; *Forsit par parâ vie la ~, par copâ la sensazion di pôre dal avignî (Enrico)* 3. neučakanost *f*, nepotrpežljivost *f*; *i siums..la ~ di cori, di deventâ un »om« (PauluzzoN)*; *'Sef al veve pierdude la ~ di fevelâ (PauluzzoN)*.
smargnàs [zmar'ñas] *m* bahač *m*, postavljač *m*.
smargnassâ [zmarña'sa:] *it* bahati se, postavljati se.
smargnassade [zmarña'sade] *f* bahanje *n*, baharija *f*, bahaštvo *n*.
smargnasson [zmarña'son] *m* akreš. od ***smargnàs***.
smarî [zma'ri:] *tr* obeliti, pobeliti;
~ it obledeti; ***~ di colôr*** obledeti (oseba ipd.), izgubiti barvo;
~**si** *refl* obledeti; ***~si di colôr*** obledeti.
smariment [zmari'ment] *m* izguba *f*; zabloda *f*, blodnja *f*; osuplost *f*; *E no feveli tant dal ~ fisic, che si inacuarzisi ancje se al mancje il gjat, ma dal ~ spirtuâl. (glesie)*.
smarît [zma'ri:t], **-ide** *adj* obledel, zbledel.
smart ['zmart] → ***smarît***; *Co la sere si piert ta lis fontanis il me paîs al è colôr ~. (Pasolini)*.
smascarâ [zmaska'ra:] *tr* krinko sneti, razkrinkati; *ma la pluritât di chei che lu an condanât a vevin la carognetât dai doi vecjos smascarâts dal zovin Denêl. (Bel)*.
smavî [zma'vi:] *tr* oslabeti, obledeti;
~ it oslabeti, obledeti
smavît ['zmavit], **-ide** *adj* oslabeli, obledel, bled, nemočen, žalosten, ohlapen; *al viodeve dut come intune fotografie smavide dal timp (Sg)*.
smaviment [zmavi'ment] *m* oslabitev *f*, hiranje *n*, pešanje *n*.
smavît [zma'vi:t] *adj* → ***smavit, smavî***.

Sme ['zme] *kratica > Sisteme monetari european*.
smecâ [zme'ka:] *it* ugajati, všeč biti; *la vere culture a cierts sorestants no ur smeche afat (Pa)*; *o fâs che mi smeche* delam, kar hočem.
smemorâsi [zmemo'ra:si] *refl* → ***dismemoreâsi***.
smemorât [zmemo'ra:t], **-ade** *adj* → ***dismemoreât***.
smemoreâsi [zmemore'a:si] *refl* → ***dismemoreâsi***.
smemoreât [zmemore'a:t], **-ade** *adj* → ***dismemoreât***.
smenâ [zme'na:] *tr* (raz)gibati, (pre)tresti;
~**si** *refl* (raz)gibati se, (pre)tresti se, premikati se.
smenglât [zmen'gla:t], **-ade** *adj* 1. beden, reven, suh, mršav, oslabel 2. FIG neumen.
smenolâ [zmeno'la:] *tr* gibati, premikati se prefinjeno, uglajeno.
smenteâ [zmente'a:] *tr* in *refl* → ***dismenteâ***.
smenteance [zmente'antʃe] *f* → ***dismenteance***.
smeolâ [zmeo'la:] *tr* → ***dismeolâ***.
smeralt [zme'ralt] *m* smaragd *m*; *Chel jessi al segnà une stelute che a lupiave tal scûr, lusint tanche un ~. (Urban)*.
smergon [zmer'gon] *m* ZOOL ponirek *m* (*Colymbus*).
smerili [zme'rili] *m* smirek *m*, brusilno sredstvo; ***dâ un colp di ~*** nabrusiti; *(la manarie) E. al le prime dal marangon par dâi un colp di ~ (Sg)*.
smetan [zme'tan] *m* (*gor.*) smetana *f*; // < sl. *smetana*.
smeti ['zmeti] *tr* → ***dismeti***.
smeusâ [zmeu'za:] *tr* 1. osrati, posrati 2. FIG umazati.
smicjâ [zmi'qa:] *tr* 1. (zapeljivo) pogledovati 2. meriti (udarec) 3. iskati, počakati (pravi trenutek); *In cheste otiche un grant progjet di culture furlane, condividût di ducj, al à di ~ a la costruzion, o ricostruzion, di une comunitât plurilengâl (Pa)*;
~ *it* 1. sijati, bleščati se (luna, sonce ipd.) 2. ***~ di voli a un*** (komu) pomežikniti, namigniti; ***~ cul voli sun*** vreči pogled, na kratko pogledati (kaj) 3. občudovati.
smicje ['zmiqe] *f* tarča *f*, cilj *m*; *Jo i doi la direzion e la ~ e lui al trai (blog.libero.it/bottekkia)*.
smierdâ [zmier'da:] *tr* 1. osrati, posrati 2. FIG umazati; PROV *i vûl jessi furbos par no restâ smierdâts* ;
~**si** *refl* osrati, posrati se;
→ ***smeusâ***.
smierdade [zmier'dade] *f* ***dâ une ~*** posrati; *Jo i ai dit che o varès pensât a scjaldâle (ce cavalîr!) e jê mi à dât une grande ~. (Ta)*.
smierdâr [zmier'da:r] *m* ZOOL govnač *m* (*Geotrupes stercorarius*).
smiezâ [zmie'dža:] (t. **dismiezâ**) *tr* razpoloviti, razpolavljati; *Chê di une malte no gambie masse (restant di fonde tixotropiche) pûr dopleant o smiezant il rapuart a/c (SiF 03/3, 97)*.
smilze ['zmiltse] *f* ANAT vranica *f*; → ***splenge***.
sminuçâ [zminu'tʃa:] *tr* zmrviti, zdrobiti, sesekljati; *se e je lenghe dal cûr, e je chê sminuçade, chê dal paîs. (Pa 05/05)*.
sminuî [zminu'i:] *tr* zmanjšati, krčiti; *par colpe di un scandul che al veve cirût purpûr di ~ (La)*.
smîr ['zmi:r] (t. **smir**) *m* mast *f*; *di fuarce a tiravin il cjar che al veve lis arvuedis ben ontis cul "~"! (Natisone/furlanis)*; *tu ti sês sporcjade dute di ~ (MazzonIol)*.
smirâ [zmi'ra:] *tr* 1. ogledovati, opazovati; *a cjapâ Gurize, che le vevin smirade di un pieç incà, (MazzonIol)*
~ di želeti; imeti namen 2. (tarča) meriti; *doi soldaduts che a sbaravin tal tirasegn e a ridevin contents cuant che a smiravin just (MazzonIol)*;
~**si** *refl* gledati se.
smire ['zmire] *f* 1. (t. FIG) cilj *m*; *e podeve jessi une soluzion buine pai timps luncs, e podeve clupî une smire ambizionose ma cetant lontane tal timp. (Pa 03/12)*
2. VOJ merek *m* 3. VOJ muha *f*.
Smirne ['zmirne] *kr.i f* Smirna *f*.
smistament [zmista'ment] *m* distribucija *f*; *Aquilee e culì si cjate la dogane, i magazens, la centrâl di ~ de produzion (soredut vin, vueli, pomis) (Natisone/furlanis)*; *La ex Jugoslavie e je deventade tant une destinazion dal trafic che un puest di transit e di ~. (Pa 02)*.
smocit [zmo'tʃit] *m* → ***smocjit***.
smocj ['zmɔq] *m* 1. smrkelj *m*, sluz *m*; → ***snacai*** 2. → ***smocjadôr*** 3. → ***smocjit***.
smocjâ [zmo'qa:] *tr* 1. utrniti (svečo) 2. očistiti si (nos), usekniti se 3. (cigareto) ugasniti;
~**si** *refl* ugasniti se (npr. ogenj ipd.).
smocjade [zmoqa'de] *f* utrinek *m* (sveče, stenja).
smocjadôr [zmoqa'do:r] *m* utrinjač *m*; *Nissun nol olse domandâi di plui, la compassion a passe come un ~, a distude une bocje daûr chê altre (Tolazzi)*.
smocjadure [zmoqa'dure] *f* utrinek *m* (sveče, stenja)
smocjit [zmo'qit] *m* robec *m* (za nos); *al smondee pressôs lis lints dai ocjaluts cul ~ (Mar)*.
smoç ['zmɔtʃ], **-oce** (*pl* ***smoçs*** ['zmɔts]) *adj* odsekan, odrezan; nepopoln.
smoçâ [zmo'tʃa:] *tr* 1. odrezati, odsekati 2. AGR obrezovati.
smodâ [zmo'da:] *it* pretiravati, preseči mero.
smoderât [zmode'ra:t], **-ade** *adj* nezmeren;
~ *m* ki je nezmeren, bez mere; *L'idealist, il scjaldinôs, il ~, l'om fantastic, scuilibrât, fûr dal ordenari, noaltris o podarìn capîlu o ancje scusâlu (Pa)*.
smolâ [zmo'la:] *tr* 1. nerad dati (denar) 2. odvezati, spustiti, popustiti; *parie cu la benedizion papâl, che il frari al veve vût il permès di ~. (Pa 03/11)*; 3. (po)miriti (jezo); → ***dismolâ, molâ*** ;
~**si** *refl* pomiriti se; *No podevi ~mi, o pensavi a Otti, o bramavi nome jê. (BrLi)*; → ***dismolâsi***.
smolaçât [zmola'tʃa:t], **-ade** *adj* zrahljan, razpuščen, nenapet, prost.
smondeâ [zmonde'a:] *tr* 1. (o)čistiti, oprati 2. FIG (o)čistiti, oprati.
smondeade [zmonde'ade] *f* 1. čistoča *f*, higiena *f* 2. FIG čiščenje *n*.
smondeât [zmonde'a:t], **-ade** *adj* 1. čist, umit, opran 2. FIG očiščen.
smontâ [zmon'ta:] *tr* in *it* → ***dismontâ***.
smonteâ [zmonte'a:] *it* gnati živino v dolino, iti dol v dolino.
smorbâ [zmor'ba:] *tr* 1. okužiti 2. zasmraditi.
smorentâ [zmoren'ta:] *it* v: ***une puce che e smorente*** smrad, ki ubija.
smorfeôs [zmorfe'o:s], **-ose** *adj* zmrdljiv; spakljiv.
smorfî [zmor'fi:] *tr* (*redko*) (t. FIG) žreti, požreti.
smorfie ['zmɔrfie] *f* kremženje *n*, zmrdovanje *n*, zmrda *f*.
smorfieç [zmorfi'ɛtʃ] (*pl* ***smorfieçs*** [zmorfi'ɛtʃ]) *m* prisiljeno vedenje, pačenje *n*, spakovanje *n*.
smorfignôs [zmorfi'ño:s], **-ose** *adj* zmrdljiv, spakljiv.
smorosâ [zmoro'za:] *it* ljubimkati; → ***morosâ***.

smorseâ [zmorse'a:] (t. **morseâ**) *tr* (t. FIG) glodati, oglodavati.
smorseade [smorse'ade] *f* ugriz *m*; grižljaj *m*; glodanje; ***dâ une ~*** odgrizniti, oglodati; *Su la taule al veve un pagnut e ogni tant i dave une ~. (Sg).*
smorseon [zmorse'on] *m* 1. ugriz *m*; ujedanje *n*; grižljaj *m* 2. (pos. star kruh) ostanek *m*, grižljaj *m*.
smovi ['zmovi] *tr* in *refl* → ***dismovi***.
sms ['esemes??] *m* TELEK sms (sporočilo);
smuardassâ [zmuarda'sa:] *tr* gristi (z jezo).
smuars [zmu'ars] *m* (pri konju) brzda *f*.
smuarse [zmu'arse] *f* 1. MEH primež *m*; *Chel, sintût l'ordin, ju sgurlà te stanzie plui in dentri e ur strenzè i pîts intune ~ di len. (Bibl-Az)* 2. ***~ a la todescje*** ?GOZD štor *m*, klada *f* 3. ***smuarsis*** ARH nazobčani okraski.
smuarset [zmuar'sɛt] *m* MEH primež *m*, sponka *f*.
smuart [zmu'art] *adj* obledel, bled; *E je la puare Ane, bessole, tal grant lusôr ~ ... tal inmens cidin! (Mucci).*
smuartî [zmuar'ti:] *tr* ublažiti, umiriti;
~si *refl* umiriti se, ublažiti se.
smuartît [zmuar'ti:t], **-ide** *adj* 1. ugasel, medel; brez življenja 2. (glas) ublažen, umirjen.
smuç ['zmutʃ] (*pl* ***smuçs*** ['zmuts]) *m* 1. spodrsljaj *m* 2. FIG pomota *f*, huda napaka *f*.
smuçâ [zmu'tʃa:] *it* uiti; ***~ vie*** izmuzniti se; ***~ fûr*** uiti ven;
~si *refl* popihati jo.
smuee ['zmutʃ] *f* lug *m*.
smuelâ [zmue'la:] *tr* → ***dismuelâ***.
smuiart [zmui'art] *m* seno *n*; *Te varietât cjargnele di Paluce "fen", "altivûl", "~" e "lescje" a son i lessems primaris che a tradusin il talian "fieno".(Pa).*
smunçûl [zmun'tʃu:l] *m* → ***munçûl***.
smurgnon [zmur'ñon] *m* → ***murgnon***.
smurmugnâ [zmurmu'ña:] *it* → ***murmugnâ***.
smurmuiâ [zmurmui'a:] *tr* → ***murmuiâ***.
smursiel [zmursi'ɛl] (t. **morsele**) *m* lice *n*; *ogni om vêr al scuen sentin su la propri ~ il pataf dât a ogni altri om (logosquotes).*
smursui [zmur'sui] *m* 1. ostanek *m* 2. (t. FIG) velik grižljaj *m*; konček *m*, konec *m*.
smus ['zmus] *m* zaoblitev *f*, otopitev *f*.
smussâ [zmu'sa:] *tr* zaobliti; otopiti.
snacai [zna'kai] *m* 1. sluz *m*, smrkelj *m* 2. FIG smrkovec *m*.
snacaiâ [znakai'a:] *tr* osmrkati;
~ it usekniti se; smrkati.
snacaiôs [znakai'o:s], **-ose** *adj* smrkav.
snait ['znait] *m* okretnost *f*, gibčnost *f*, urnost *f*, spretnost *f*; sposobnost *f*; *Par esempli "Dai! Un tic di ~!" al è un invît a fâ lis robis cun velocitât, cun estro (Cad-e).*
snarian [znari'an] *m* ANAT nosni pretin.
snaturâ [znatu'ra:] *tr* → ***disnaturâ***.
snazionalizazion [znatsionalidzatsi'on] *f* *??*
ae dure opare di ~ puartade indenant dal fassisim (La 05/12)
snel ['znɛl] (*pl* ***snei***) *adj* uren, gibček; vitek; hiter; *che al trate e pai obietîfs, ma a pet di chel al risulte plui ~ e razionâl. (Pa).*// cf. nem. *snel*.
snelece [zne'lɛtʃe] *f* urnost *f*, okretnost *f*; vitkost *f*; *~ e la velocitât. (CoGonars).*
sniçâ [zni'tʃa:] *tr* → ***disniçâ***.
snidâ [zni'da:] *tr* → ***disnidâ***.
snizil ['znitsil] *m* krma za konje; ***la machine dal ~*** AGR krmoreznica *f*.// ? cf. nem. *schnitz-*
snob [' ??] *adj* snobovski; *di cuant che al jere student, che la sô conversazion, il so compuartament ~, il so mût di viestî e di fevelâ a vevin un alc di (Bel).*
snobâ [zno'ba:] ?? *cu la cuâl che Pasolini al à snobade la borghesie par tufâsi intal realisim de classe proletarie. (Bel)*; *O-oh, ma al e il gjelôs Oberon! Fadis nin vie: o ai snobât il sô jet e la sô compagnie. (ShW).*
snobisim [zno'bizim] *m* snobizem *m*.
snopist [zno'pist] (*pl* ***snopiscj***) *m* pijanec *m*, alkoholik *m*.
snops ['znɔps] *m* žganje *n*, alkohol *m*.
so! ['ʃo] *int* (da se napodi kure) šššc!
so ['so] (*pl* ***siei***; *f* ***sô*** *pl* ***sôs***) *pro* njegov, njen, svoj; *La ~ manteline e jere masse curte.* Njegov plašč je bil prekratek. *(Sg)*; PROV *ognun il ~, il diaul nol à nuie.*
sô ['so:] ž oblika od → ***so***.
soâf [so'a:f] ??
soat [so'at] *m* močno usnje za povodce, uzde ipd.
sobatude [soba'tude] (t. **sobatût**) *f* MED oteklina na podplatih na nogah.
sobatût [soba'tu:t] *m* → ***sobatude***.
Sobena [so'bɛna] → ***Re de Sobena***.
sobri ['sɔbri] *adj* trezen; zmeren; umerjen.
sobrietât [sobrie'ta:t] *f* zmernost *f*, treznost *f*; *Dispès spostâ al vûl dî ridusi i consums, seondant un stîl di vite daûr ~ (Pa/Buteghe).*
socâ [so'ka:, ʃ-] *tr* odgnati, spoditi, gnati v beg; vreči stran; poslati nazaj, stran; *come il cjaçadôr che al soche de cise il jeur lât a platâsi. (BrLi)*; *Apene socât il demoni, il mut al à fevelât; e la int e faseve maraveis.(Bibl-Lc)*; *se guai tu ti inmalis, / ti sochin a cjase* ..te pošljejo domov; ***~ vie*** odgnati, pregnati, gnati ven, poslati ven; *Lui al à socât vie di Rome i gjudeos (Bibl-Az)*; ***~ fûr*** poslati ven, odgnati ven; ***~ dentri*** noter spoditi, gnati; ***~ indenant*** gnati, poditi naprej; ***~ sù*** gor spoditi, poslati gor, gnati gor.
socedât [sotʃe'da:t] (t. **socetât**) *f* drobec *m*, iver *m* (ki pride v oči); (*bolj obič.*) → ***sporcheç***.
socerie [so'tʃerie] *f* (*bolj obič.*) umazanija *f*.
socetât [sotʃe'ta:t] *f* → ***socedât***.
soci ['sɔtʃi] (t. **sozi**) *m* 1. tovariš *m*; *Mil socis e delegazions a Gurize, Cervignan, Udin..(Pa)*; *Berto, tanche al ves let daûr il cerneli di Jacum, al sameà cridâi al soci (Tolazzi)* 2. EKO družabnik *m* 3. član *m*, ud *m* (društva); naročnik *m*; *il mestri Luigi Galvani, artist nostran, ~ dal Fogolâr di Monze* član Fogolârja (ognjišča).
sociâl [sotʃi'a:l] *adj* 1. družben; *di scoltadôrs sparniçâts in ducj i nivei sociâi e culturâi e in dutis lis fassis di etât. (O)*; *e a rivuart dai problemis sociâi dal Friûl (alcolisim, droghe, emargjinazion) (O)*; ***convivi ~*** družbeno sožitje; ***vite ~*** družbeno življenje 2. POL socialen; *E je tacade la campagne di comunicazion regjonâl sul font ~ european inserît tal Obietîf 3 (O).*
socialcomunist [sotʃialkomu'nist] *m* socialkomunist; *Il colonialisim, i guviers nazionaliscj, lis ideologjiis di stamp ~, il valôr economic e strategjic dal petroli (Pa 03/2).*
socialdemocratic [sotʃialdemo'kratik], **-iche** *adj* POL socialnodemokratski; *Chê socialdemocratiche e chê liberâl. (Pa 02)*; ***Partît ~*** socialnodemokratska stranka.

socialdemocratiche [sotʃialdemo'kratik] *f* POL socialna demokracija *f*.
socialisim [sotʃi'alizim] *m* POL socializem *m*.
socialist [sotʃia'list] *m* POL socialist *m*; socialni demokrat *m*.
socialistic [sotʃia'listik], **-iche** *adj* POL socialističen.
socialitât [sotʃia'lita:t] *f* družabnost *f*, družnost *f*.
socializâ [sotʃiali'dza:] *tr* socializirati.
socializazion [sotʃialidzatsi'on] *f* socializacija *f*; *là che la scuele e je un moment fondamentâl di ~ e di inlidrisament dal frut. (Pa)*; *a presein l'ambient di vendite e la pussibilitât di incuintri e ~ tal pont di vendite. (SiF 03/3, 69-81)*.
socialmentri [sotʃial'mentri] *adv* socialno, družbeno; *Dut chest intun Friûl che si sta ripiant economicamentri e ~ ma a scapit dai siei valôrs plui profonts (Pa)*.
socide ['sɔtʃide] *f* JUR spolovinarstvo *n*, spolovina *f*; komanditna družba *f*.
socie ['sɔtʃie] *f* → ***sozie***.
societari [sotʃie'tari], **-arie** *adj* EKO družben (pos. delniška družba); *Tal fevrâr dal 1980 e tache la ativitât de emitent cun la forme societarie de cooperative a responsabilitât limitade. (O)*.
societât [sotʃie'ta:t] *f* 1. družba *f*; *ative tai problemis etnic - linguistics ma ancje in chei de ~ (O)* 2. društvo *n*, klub *m*, združenje *n*; *La ~ Autovie Venete e à presentât a Palme i risultâts dal censiment (O)*; *Societât Filologjiche Furlane* Furlansko filološko društvo.
socio- ['sotʃio-] (prvi del v sestavljenkah) socio-, socialno-, družbeno-; ***~ economic*** družbeno gospodarski, socioekonomski; *al à savût imponi la cuistion furlane - svilup ~-economic (Pa)*; ***~ demografic*** socialnodemografski; *e comparìs cetant svareade lant a scrutinâ lis variabils ~-demografichis (Pa)*;
socio ['sotʃio] *m* (*it.*) → ***soci***.
socioassistenziâl [sotʃioasistentsi'a:l] *adj* ?? ***Ambit Socioassistenziâl*** *e pues contâ par altri intun Ambit ~ che al cjape dentri une utence di adiriture (Leng)*.
socioculturâl [sotʃiokultu'ra:l] *adj* sociokulturen, družbenokulturen; *a assumin un "status" ~ diviers: une informâl ("low variety"), chê altre uficiâl ("high variety"). (Pa)*.
socioeconomic [sotʃioeko'nɔmik], **-iche** *adj* socioekonomski.
sociolenghistic [sotʃiolen'gistik], **-iche** *adj* sociolingvističen, družbeno jezikosloven; *Ricjercje su la condizion sociolenghistiche dal furlan (Pa)*; *a vignaran puartâts indenant ancje altris studis sociolenghistics (Pa)*.
sociolenghistiche [sotʃiolen'gistike] *f* sociolingvistika *f*, družbeno jezikoslovje *n*.
sociolic [sotʃi'lɔlik] *m* sociolog *m*; *Il ~ R. Strassoldo, tant che component dal "Olf" che professôr dal Dipartiment universitari (Pa)*.
sociolinguistic [sotʃiolingu'istik] *adj* → ***sociolenghistic***.
sociologjic [sotʃio'lɔgjik], **-iche** *adj* sociološki, družbosloven; *Su chest argoment la associazion e à afidât ae Swg une ricercje sociologjiche (Pa)* sociološka raziskava.
sociologjie [sotʃiolo'gjie] *f* sociologija *f*, družboslovje *n*; *siencis economichis e sociâls (economie teoriche, economie aziendâl, economie di imprese, ~..) (Pa)*.
sociopolitic [sotʃiopo'litik], **-iche** *adj* sociopolitičen.
sociopolitiche [sotʃiopo'litike] *f* POL sociopolitika *f*.

Soclêf [so'kle:f] *kr.i m* Socchieve (UD); *Ta chest document si po lei che un citadin di ~ al ricognòs di vê un feut de glesie (Pa 8-9/99)*.
soclevin [sokle'vin] *adj* socchieve-, iz Socchieve. *~ m* prebivalec Socchieve.
socol [' ??] *adj* KUL svinjski vratnik *m*; *~ di cjase*.
socombi [so'kombi] (*socomp, socombis, socomp*; p *socombût*) *it* 1. podleči, vdati se; 2. umreti, poginiti.
socomp [zmal'ta:] ??
socori [so'kɔri] (*socôr, socoris, socôr*; p *socorût*) *tr* priskočiti na pomoč.
socoridôr [sokori'do:r] *m* pomogač *m* (ki vskoči); *cun di plui e ven tornade a meti la figure dal ~, un lavoradôr che al da il gambi a chei altris tai moments di polse in maniere che i ritmis pai lavoradôrs de linie a restin compagns. (O)*.
socors [zdoa'na:] *m* pomoč *m*; ***dâ ~*** nuditi pomoč; *e veve juste 2 elicotars par rivâ a dâ ~ a superstits in 18 sîts lontanons su la cueste ovest. (Pa 05/04)*.
Socostoie [sokos'tɔie] *kr.i f* (Buie) IT Sottocostoia.
Socrate ['sɔkrate] *os.i m* Sokrat *m*.
Socuel [soku'ɛl] *kr.i f* (Buie) IT Sottocolle.
soç ['sɔtʃ], **soce** (*mpl* ***soçs*** ['sɔts]) *adj* 1. umazan; *par siet dîs al deventarà ~ ancje il stramaç dulà che si è inpognît. (Bibl-Levitic)* 2. FIG umazan, grd, gnusen.
soçarie [sotʃa'rie] *f* 1. umazanija *f* 2. FIG umazanost *f*, opolzkost *f*, nespodobno dejanje *n*, gnusnoba *f*; *Parchel, butait di bande dute la vuestre ~ (Bibl-Let-Jacun)*; ***vonde soçariis!*** dost je svinjarij.
soçat [so'tʃat] *adj* svinjski, zelo umazan; *~ m* 1. pacek *m* 2. umazanec *m*; izprijenec *m*; nepoštenjak *m*.
soçure [so'tʃure] *f* 1. umazanija *f* 2. FIG umazanost *f*, opolzkost *f*, nespodobno dejanje *n*, gnusnoba *f*.
sodalizi [soda'litsi] *m* zadruga *f*, bratovščina *f*; *e la conferme dal fuart rapuart che al lee il mont de scuele al nestri Sodalizi. (Verone)*.
sodât [so'da:t], **-ade** *adj* (oseba) resen, zanesljiv, trden, stanoviten.
sode-clôr [so'tʃure] *f* ??KEM natrijev klorid NaCl; *Mareno Settimo al à zontât che viodût che l'implant di ~ al è un dai ultins presints intal stât italian (O)*.
sodi ['sodi] *m* KEM natrij *m*; ***Ipoclorît di ~*** natrijev hipoklorit; *e zontant 0,5 mL di soluzion tampon di fosfat, daspò si zonte une cuantitât misurade di une soluzion di NaClO (Ipoclorît di ~, 100 mg/L) (SiF 02/1, 11)*.
sodisfâ [sodis'fa:] *tr* + *it* zadostiti, zadovoljiti.
sodisfabil [sodis'fabil] *adj* utešljiv, uresničljiv.
sodisfaciment [sodisfatʃi'ment] *m* ?? *di esasperade conflitualitât che e viôt in tal prossim plui un ostacul al ~ dai propis diriçs o progjets o capricis che no un jutori. (BelR)*.
sodisfasint [sodisfa'zint] *adj* zadovoljiv; izčrpen.
sodisfat [sodis'fat] *adj* zadovoljen.
sodisfazion [sodisfatsi'on] *f* zadovoljitev *f*, zadostitev *f*.
Sodome ['sɔdome] *kr.i f* Sodoma *f*.
soe ['soe] *f* 1. vrv *m* 2. ***dâ la ~ a un*** FIG norčevati se iz koga.
-sof [zof] *drugi del zloženke kot sl.* –zof; npr. ***filosof*** filozof // < gr. *–sophos*.
sofà [zo'fa] (*pl* ***sofâs***) *m* zofa *f*, blazinjak *m*; *ven ca po Marta – al veve sberghelât Fedele scrufuiât sul ~ denant de (lunari)*.

sofegâ [sofe'ga:] *tr* (*neobič.*) dušiti, zadušiti; ***~ di improperis*** ozmerjati; *Alore lu sofegarin di improperis e i diserin (Bibl-Zn)* In ozmerjali so ga in mu rekli; → ***scjafoiâ***.
sofegace [sofe'gatʃe] *f* → ***sofegaç***.
sofegaç [sofe'gatʃ] (t. **sofegace**) *m* (*neobič.*) soparica *f*; → ***scjafoiaç***.
sofêr [so'fe:r] *m* šofer *m*, voznik *m*.
soference [sofe'rɛntʃe] *f* tpljenje *n*, bolečina *f*.
Sofie [so'fie] *kr.i f* Sofija *f*.
Sofie [so'fie] *os.i f* Sofija *f*; *la Basiliche di Sante ~* bazilika Svete Sofije.
sofisim [so'fizim] *m* FILOZ sofizem *m*.
sofist [so'fist] *m* FILOZ sofist *m*.
sofistic [so'fistik], **-iche** *adj* 1. FILOZ sofističen 2. pedanten, dlakocepski.
sofisticâ [sofisti'ka:] (*o sofistichi* [sofis'tiki]) *it* sklepati s sofizmi; dlakocepiti; *Chi al covente un program lenghistic sofisticât (SiF 02/1)*.
sofisticazion [sofistikatsi'on] *f* ponarejanje *n*??; *Tropis voltis no vino sintût a cjacarâ di sofisticazions (Pa 02)*.
sofistichece [sofisti'ketʃe] *f* 1. sofističnost *f* 2. sofizem *m*; dlakocepljenje *n*.
sofit [so'fit] *m* → ***sufit***.
sofite [so'fite] *f* → ***sufite***.
soflâ [so'fla:] *tr* 1. pihati, puhati, izpihati, izpuhati; ***~il nâs*** usekniti se; ***~ tes orelis*** na ušesa šepetati 2. FIG nahujskati; ***~ la int*** zavajati narod; *Chest om lu vin cjatât che al soflave la nestre int (Bibl-Lc)* Tega smo zalotili, da zavaja naš narod;
~ it (veter) pihati; ***~ sot a un*** podkupiti koga; ščuvati, hujskati;
~**si** *refl* šušljati, pogovarjati se na skrivaj.
soflade [so'flade] *f* pihanje *n*, puhanje *n*.
sofladôr [sofla'do:r] *m* (*neolog.*) GLED šepetalec *m*, sufler *m*.
soflât [so'fla:t], **-ade** *adj* obležen.
soflet [so'flɛt] *m* 1. (pripomoček iz usnja) meh *m*, pihalnik *m* (za ogenj ipd.); *cuant che cul ~ si sabore il fûc (glesie)* 2. AGR ročni prašilnik *m* 3. (*gor.*) pahljača *f*; pahljačar *m* 4. (*šalj.*) spodbujevalec *m* 5. (veter) pihljaj *m*, sapica *f* 6. FIG objava zaupne informacije, govorice *fpl* 7. FIG hujskač *m*, podpihovalec *m*.
sofletâ [sofle'ta:] *tr* 1. prevetriti, pahljati, mahati, zračiti; podžigati 2. AGR žveplati (trte) 3. zanetiti, podpihovati;
~ it 1. pihati 2. pihati (veter) 3. vihrati, plapolati (npr. zastava);
~**si** *refl* prezračiti se, prevetriti se, pahljati se.
sofletament [sofleta'ment] *m* hujskanje *n*, podpihovanje *n*.
sofli [so'flɛt] *m* 1. pih *m*; piš *m*; dih *m* 2. FIG navdih *m* 3. rahel šum, brnenje *n* 4. MED šum *m*.
sofluçâ [soflu'tʃa:] *tr* popihati (malo);
~ it (po)pihati (malo).
Sofonie [sofo'nie] *f* BIBL Sofonija *m*; ***profete ~*** prerok ~.
sofran [so'fran] *m* ANAT podkolenje *n*; → ***fals dal zenoli***.
sofrî [so'fri:] *tr* in *it* → ***sufrî***.
sofrit [so'frit] *m* *??soffritto (carn.) Taiait a daduts l'ardiel e fasêt il ~, zontant une sedon di vueli par ogni dôs razions. (Natisone/furlanis)*.
Sofumberc [sofum'bɛrk] *f* → ***Cueste Di ~***.
sogjet [so'ǵɛt] *m* → ***subiet***.
sogjetâ [soǵe'ta:] → ***subietâ***.
sogjetivitât [soǵetivi'ta:t] *f* → ***subietivitât***;
soglereâ [soglere'a:] *tr* → ***inglereâ***.
soi ['soi] *E1* od ***jessi***; *o ~ ancje cristian* sem tudi kristjan.
soiâr [soi'a:r] *m* 1. (t. **~ abàs, ~ disot**) prag *m* (vrata) 2. okenska polica *f* 3. ***~ parsore, ~ disore*** ARH (pri oknu, vratih) preklada *f*.
soie ['soie] *f* BOT soja *f*; *il 70% de produzion di grans, e massimementri de ~, al ven di fat doprât tant che mangjative pes bestiis. (Pa 05/04)*.
soj ['soi] → ***soi***.
sôl ['so:l], **sole** *adj* 1. sam; *ma tantetant o bramarès di viodi la principesse, sedial un momentut ~. (Zili)*; *il Prefet al pues proviodi cuntun ~ decret. (Uniud)* z enim samim dekretom; ***polente sole*** brez prigrizka; ***biel ~*** sam 2. edini; ***fi ~*** edinček *m*, edini sin; ***~ che*** → ***solche***.
solaç [so'latʃ] *m* ARH, LIT veselje *n*, zabava *f*.
solâr [so'la:r] *m* 1. tla *npl*, tlak *m* 2. (*neobič.*) podstrešje *n*; → ***cjast, sufite*** 3. (pri snegu, ledu) skorja *f*.
solâr [so'la:r] *adj* sončen; *Un popul ~ al varà un Diu plui gjoldibil; un popul suturno al varà un Diu plui dûr e mastin. (BelFa)*.
Solaris [so'laris] *kr.i f* (Buie) IT Solaris.
solaritât [solari'ta:t] *f* ?? *ma i libris di Wilde a son di une trasparence e ~ uniche. (Bel)*.
solazâ [sola'tsa:] *tr* zabavati, razveseliti; *Jo o scherzi cun Oberon e lu fâs ~ co un gras e ben mitût cjaval o rivi a ingjanâ (ShW)*.
sôl che ['so:lke] *co* (*redko*) samo da, le da; *Ducj a son educâts; ~ pal plui a son educâts mâl. (bassafriulana)*.
solç ['sɔtsi] (*pl* ***solçs*** ['solts]) *f* (*neobič.*) brazda *f*, posejana površina *f*.
solçâ [sol't͡ʃa:] *tr* AGR pleti, opleti;
~ it AGR pleti; *~ cuntun bo e cuntun mus al vûl dî no lâ dacordo. (Bibl-FidiSirac)*; *Nol baste migo plantâ lis vîts, tu âs di ~, fresâ, sapinâ (PauluzzoN)*.
solçadôr [solt͡ʃa'do:r] *m* AGR plevec *m*.
solçadure [solt͡ʃa'dure] *f* AGR pletje *n*, pletev *f*; *A son comprindûts: "Ici", bonifiche dal teren, compre de samence, aridure, 2 passaçs di stirpadôrs, une fresadure, la semeneson, 2 solçaduris, 2 trinçadis, (Pa 04/02)*.
soldadat [solda'dat] *m* ?? *ogni ricjece scomparide par man des masnadis di soldadats di vinture che a corevin ca e là pe region. (JM)*.
soldât [sol'da:t] *m* 1. vojak *m*; ***il ~ cence non*** neznani vojak, neznani junak (padli) 2. BOT cinija *f* (*Zinnia*).
fâ il ~ biti pri vojakih, služiti vojake; *I zovins man a man che a rivavin a la etât di fâ il ~ (bassafriulana)*; ***di ~*** pri vojakih; *come di ~ (Sg)* kot pri vojakih.
soldon [sol'don] v: ***butâ in soldons*** jasno razložiti, reči na preprosti način.
Soldonîrs [soldo'ni:rs] *priimek* *E cussi a faserin cui altris nobii: i Candido, Francesc di Cergneu, i Troians di Percut, i Soldonîrs (Natisone/furlanis)*.
sole ['sole] *adv* *(Cormòns)* → ***nome, dome***.
soleâr [sole'a:r] *m* → ***seleâr***.
soledât [sole'da:t] *f* (*redko, poet.*) samota *f*; → ***solitudin*** // cf. šp. *soledad*.

solêf [so'le:f] *m* tolažba *f*, olajšanje *n*; *e cuanche al rivà a la fin, al tirà un flât di ~. (Sg)*; *un fregul di jutori, un ~ di nuie, lassantlu colâ dal alt (La 06/12)*.
solegn [so'lɛñ] *m* → ***solen***.
solementri [sole'mentri] *adv* (*neobič.*) samo; → ***nome, dome***.
solen I [so'lɛn] (t. **solegn**) *m* BOT negnoj *m* (*Cytisus laburnum*).
solen II [so'lɛn] *adj* (*neobič.*) prazničen, slovesen, slavnosten, svečan; formalen.
solence [so'lentʃe] *f* → ***insolence***.
solengâ [solen'ga:] *it* jeclajti, momljati.
solenitât [soleni'ta:t] *f* 1. slovesnost *f*, svečanost *f* 2. praznik *m*.
solenizâ [soleni'dza:] *tr* praznovati, proslaviti, proslavljati.
solentâ [solen'ta:] *tr* → ***insolentâ***.
Solescjan [soles'qan] *kr.i f* (Manzan) Soleschiano.
solete [so'lɛte] *f* 1. podplatek (čevlja) 2. GRAD betonska plošča (pri stropih).
solevâ [sole'va:] *tr* 1. dvigniti, dvigovati 2. FIG blažiti, olajšati, dati olajšanje.
solevazion [solevatsi'on] *f* oboroženi upor, vstaja *f*.
solfar ['sɔlfar] (manj obič. **solpar**) *m* KEM žveplo (*S*); *Ma te sornade che Lot al saltà fûr di Sodome, al vignì jù dal cîl fûc e ~ e ju incenerì ducj. (Bibl-Lc).* ..sta padala z neba ogenj in žveplo in vse pokončala; ***colôr dal ~*** žveplene barve.
solfarâ [solfa'ra:] (manj obič. **solparâ**) *tr* 1. AGR žveplati (pos. trte) 2. (železo ipd.) zvariti, variti, spajkati; zaceliti; ***~ un fiêr ??*** ; ***une gjambe solfarade*** ;
~**si** *refl* okrepiti se, ojačati se.
solfarade [solfa'rade] (manj obič. **solparade**) *f* 1. AGR žveplanje *n* (pos. trte) 2. varjenje *n*, spajkanje *n*, lotanje *n*.
solfarin [solfa'rin] (manj obič. **solparin, solferin**) *m* žveplenka *f*; vžigalica *f*.
solfarine [solfa'rine] (manj obič. **solparine**) *f* ??
solfarôs [solfa'ro:s], **-ose** (manj obič. **solparôs, solferôs**) *adj* 1. žveplast 2. FIG eksploziven.
solfât [sol'fa:t] *m* KEM žveplo (*S*); *Cerpiduris e trataments cun il ~ (misture di Bordeaux) no puartavin a nuie (SiF 03/4, 9)*.
solfe ['zɔlfe] *f* 1. MUZ petje po lestvici 2. FIG lajna *f*, ista pesem; *cuanche Ferdinant II, stuf di cheste ~, al promulgà un edit che al improibive a (Natisone/furlanis)*; *Chi l'unic che al à colpe al è chel che al à inviade la ~ (BelFa)*; ***bati la ~*** dajati takt; vztrajati pri nečem; ***començâ la ~, tornâ a començâ la ~*** ponavljati staro lajno, spet začeti s staro lajno; ***gambie ~!*** nehaj s to lajno; ***simpri chê ~!*** zmeraj ista pesem; ***e vie di cheste ~*** *??* .
solfegjo [sol'feġo] *m* (*it.*) → ***solfe***.
solferin I [solfe'rin] *adj* živordeč; ***colôr ~*** živordeča barva.
solferin II [solfe'rin] *m* → ***solfarin***.
solferôs [solfe'ro:s], **-ose** *adj* → ***solfarôs***.
solforic [sol'forik], **-iche** *adj* ***acit ~*** žveplena kislina; *A chel pont il gas che si forme al ven fat passâ in acit ~ (SiF 02/1, 11-20)*.
solidâl [soli'da:l] *adj* solidaren, vzajemen; *che che a bramin une societât plui juste e ~. (La 05/12)*; *parcè che dome cussì o podarìn costruî une Europe pardabon ~ e fuarte (Pa 03/4)*.
solidari [soli'dari] *adj* solidaren, vzajemen; *E lui li, ~ e solitari, a resisti par esisti (Pa)*.
solidarist [solida'rist] *f* ?? *Il lavôr, in plui di jessi un dirit-dovê, al devente un element di fonde pal "Principi ~" ch'al sosten il progrès di dute la coletivitât.*
solidaristic [solida'ristik], **-iche** *adj* ?? *Al covente di riclamâ chescj fats par marcâ che lis formazions solidaristichis de societât civîl a àn anticipât i guviêrs (Pa 03/8)*.
solidaritât [solidari'ta:t] *f* solidarnost *f*; *La delegazion e à domandât no dome la ~ a peraulis, ma ancje fats concrets. (O)*.
solidât [soli'da:t] *f* ?? *Un passâ de ~ 'e vite: come la prime volte. (BrLi)*; *une montanare che e veve bandonât il riscjel e la cosse in mont par cjapâ la ~. (BrLi)*.
solidificât [solidifi'ka:t], **-ade** *adj* utrjen; *di vite cuotidiane e di sistems di regulis locâls solidificâts in ûs e tradizions (Pa 04/03)*.
Soliman [soli'man] *kr.i m* Sulejman *m*; ***~ il Magnific*** Sulejman Veličastni; *dopo la ocupazion dai lôr teritôris operade dal esercit Turc di ~ il Magnific (Natisone/furlanis)*.
Solimberc [solim'bɛrk] *kr.i f* 1. (Secuals) Solimbergo 2. *furl. priimek m*; *al studià a San Vît, tal istitût dal abât don Antoni ~. (GP)*.
solist [so'list] *m* MUZ solist *m*.
solistic [so'listik], **-iche** *adj* MUZ solističen; *Ben savint però che une operazion di cheste fate, in realtât, e snature la vilote furlane, proponintle in version solistiche (Pa 05/06)*.
solit ['sɔlit], **-de** *adj* trpen, trpežen, soliden;
~ *m* trdno delo.
solit ['sɔlit] *adj* navaden, običajen; *Plui di un al à dit che si trate de solite passarele di personalitâts impuartantis (BelAlci)*; *Cussì al tornave fûr cu la solite slepe di formadi, o cuntun eto di mortadele involuçade te cjarte. (Sg)*; ***jessi ~ di*** biti navajen na; ***par ~*** ponavadi; *Il cine al è une proiezion visuâl in moviment, par ~ sonorizât (Vichi)*.
solitari [soli'tari] *adj* samoten, samotarski;
~ *m* IGRE pasjansa *f*.
solitonic [soli'tari], **-iche** *adj* solitonski; *Riflession dople normâl .. e anomale, tipichementri solitoniche, di Russell-Mach. (SiF 02/2, 129)*.
solitudin [soli'tudin] *f* samota *f*; samoten kraj.
solitudine [soli'tudine] *f* → ***solitudin***.
Solon [so'lon] *os.i m* 1. Solon *m*; 2. FIG ***Solons*** Soloni *Stant ai Solons romans e triestins, si po fevelâ di minorance, e duncje di dirit-dovê di pupilance (Pa 05/04)*.
solpar ['sɔlpar] *m* → ***solfar***.
Solsburc ['solsburk] *kr.i.m* Solnigrad *m*, Salzburg *m*.
solstizi [sol'stitsi] *m* sončni obrat, solsticij *m*; ***~ dal Istât*** poletni sončni obrat (poletni solsticij); *Midsummer day e je la dì di sant Zuan, il 24 di Jugn che e cjape dentri simbolichementri ancje il ~ dal Istât. (ShW)*.
solt ['solt] *m* 1. kovanec *m* (bakreni kovanec v vrednosti pet stotin ene lire); *Il vê di vê, par augûrs cussì speciâi, a jerin i siops, o un ~. (La 05/12)* 2. ficek *m*, krajcar *m*; nič; *pene che o ai cualchi ~ di podê spindi (MazzonIol)*; ***doi solts, cuatri solts*** ničvreden drobiž.

solubil [so'lubil] *adj* raztopljiv, razrešljiv; *azôt organic biodegradabil ~ e di azôt organic biodegradabil particulât. (SiF 03/4, 73-84)*; *Chestis frazions a puedin jessi ancjemò dividudis intune frazion solubile e une particulade. (SiF 03/4, 73-84).*

solubililât [solubili'ta:t] *f* raztopljivost *f*.

soluzion [solutsi'on] *f* 1. rešitev *f*; *e ur à domandât di sensibilizâ i ministeris competents par une ~ positive de vicende. (O)*; *a àn za incuintrât il sindic di Glemone, V. Disetti, par cirî di cjatâ une ~ positive par cheste crisi. (O)*; ***~ finâl*** FIG (do)končna rešitev; *Nol è un câs che cualchidun, cun analisi atente e impietose, al feveli di "~ finâl" dal Friûl. (Pa 05/07)* 2. HIST ***~ finâl*** (nacistična) končna rešitev; *Chel dai zingars al è il tierç grop etnic tra lis vitimis de "~ finâl" dal nazisim* ..nacistična končna rešitev "Endlösung"..; 2. KEM raztopina *f*.

somac [so'mak] *m* BOT jelenski rog, jelenski ruh, ruj (*Rhus coriaria*).

somali [so'mali] *m* Somalec *m*; *Ator di nô a son albanês, rumens, indians, somalis (Pa 05/07).*

somatics [so'matik], **-iche** *adj* somatski; *al baste fâ aments ai caratars somatics e al temperament dai Cjargnei, dai Asins (JM).*

somatizazion [somatidzatsi'on] *f* somatizacija *f*; *Al esist un procès che si clame ~. (BelAlci)*; *e reste simpri tal om chê component di fonde, chê carateristiche peculiâr, chê ~ des esperiencis passadis che si tramude in identitât di un popul. (Pa 05/12).*

someâ [some'a:] (manj obič. **semeâ, sameâ**) *tr* biti podoben; *al someie so pari* podoben je svojemu očetu; ***~ a*** biti podoben; *Purpûr lis particelis che a saltin sù in cheste regjon no somearessin tant al nestri astronaut (Pa 7/99)*; ***~ spudât*** biti popolnoma podoben; *~ it* zdeti se; *a lôr ur semeie che* zdelo se jim je, da; *no mi someie* nisem prepričan, ne zdi se mi; *Al someave dut a puest pe nomine dal comissari ad acta di bande dal Consei dai ministris di îr (O)*; *Al someave dut a puest e cence problemis (O)*;
~**si** *refl* biti si podoben.

someance [some'antʃe] (manj obič. **semeance, sameance**) *f* 1. podobnost *f* 2. videz *m*, izgled *m*.

someant [some'ant] (manj obič. **semeant, sameant**) *adj* podoben, sličen.

somerzi [so'merdži] *tr* → ***sumierzi***.

somession [somesi'on] *f* → ***sumission***.

someti [so'meti] *tr* 1. podjarmiti; podvreči; podrediti 2. predstavljati (npr. predlog) 3. zaupati, ponuditi, dati na razpolago;
~**si** *refl* podrediti, podrejati se; *e che a puedin gjoldi di renditis di posizion cence ~si a la valutazion (Pa 04/04).*

sometût [some'tu:t], **-ude** *adj* podložen, podrejen, poslušen.

somierzi [somi'erdži] *tr* → ***sumierzi***.

sominiſtrâ [somini'stra:] *tr* dobaviti, pre-o-skrbeti; *li che si puedin produsi refudums , areis par ~ aliments e (CoTav).*

sominiſtrazion [sominiſtratsi'on] *f* dobava *f*, preskrba *f*; *nol covente nissun titul autorizatîf di pueste, ma baste integrâ, cun specifiche notazion, la autorizazion di public esercizi di ~ (CoUd).*

somission [somisi'on] *f* pokornost *f*; ponižost *f*.

Somont [so'mɔnt] *kr.i f* (Dartigne) Sotto Monte.

somosse [so'mɔse] *f* vstaja *f*.

somp ['somp] v: ***in ~*** → ***insomp***.

Somplât [som'pla:t] *kr.i f* (Cjavaç) IT Somplago; *a ocupâsi dal progjetât eletrodot Würmlach-~ inte vierte passade. (La 06/2).*

Somprât [som'pra:t] *kr.i f* (Davian) Somprado.

son ['son] *m* → ***sun***.

sonambul [son'ambul] (*pl* ***sonambui***) *m* mesečnik *m*; ***fâ il ~*** biti mesečnik, hoditi v snu.

sonambule [son'ambule] *f* mesečnica *f*; *âstu finît di fâ la sonanbule? (MazzonIol)*

sondaç [son'datʃ] *m* sondiranje *n*.

sonde ['sonde] *f* grezilo *n*??; *Daspò da la ibridazion lis membranis a son stadis netadis e ibridadis di gnûf cun altris sondis (viodi i Risultâts). (SiF 02/1, 31-45).*

sonolence [sono'lentʃe] *f* 1. zaspanost *f*, dremotnost *f* 2. lenost *f*, počasnost *f*.

sonone [so'nɔne] *f* v: ***dâi di ~, petâi di ~*** delati s polnim zamahom, na vso silo; *Dut il dì i de dentri di ~ e prin di gnot al veve za finît un biel pignat (Zili).*

sonoritât [sonori'ta:t] *f* 1. zvočnost *f* 2. FIZ odmevnost *f* 3. LING zvenečnost *f*.

sonorizâ [sonori'dza:] *tr* ozvočiti.

sonorizât [sonori'dza:t], **-ade** *adj* ozvočen; *une proiezion visuâl in moviment, par solit ~ (Vichi).*

sonoteche [soli'tari] ??

sontuôs [sontu'o:s], **-ose** *adj* → ***suntuôs***.

sonze ['sɔndže] *f* svinjska mast *f*; ***dâ la ~ a un*** FIG komu jih pokazati.

sope ['sɔpe] *f* 1. juha *f*; *Il stes odôr di stiç di simpri: di ~, di vin, di lisp (Mar)*; ***~ cul brôt*** *??* ; ***~ cu la tripe*** vampi v juhi s praženimi koščki kruha; ***colaç di ~*** kolač, piškoti namočeni v juhi; ***lâ in ~*** namočiti v juhi; ***~ di vin*** → ***sopedivin***; ***~ di sclopit*** *Wolftraud De Concini nus propon lis recipis de "Sope di sclopìt e vuardi", (La 03/01)*; ***~ di tripis*** *Ricuardìn cumò la Sope di tripis, che a Glemone i morôs a ufrivin a lis morosis dopo jessi stâts a Madins (FogMil)*; ***~ e 'suf*** .. *nus propon lis recipis de .. e po: "Sope e 'suf (La 03/01)*; ***scjaldâ une ~*** pogreti juho; *se e veve in man il bronzin al jere par scjaldâ une ~. (Mar)*
2. košček kruha v juhi; košček kruha v vinu; ***~ di cjaval*** pražen kruh s oljem, sladkorjem in vinom;
3. (škoda, hud udarec ipd.) velika količina, lep kos; huda toča; ***tornâ la ~, tornâ ~ par pan bagnât*** vrniti milo za drago; ***prometi lis sopis al mus*** dajati prazne obljube.

sopedivin [sopedi'vin] *adj* ***ros di ~*** rdeče vino.

sopont [so'pont] *m* → ***sotpont***.

sopontâ [sopon'ta:] *tr* → ***sapontâ***.

soponte [so'ponte] *f* → ***saponte***.

soprabit [so'prabit] *m* (*it.*) površnik *m*; *Al sarès lât ben un ~, ma no volevi sei il prin a doprâlu. (BrLi)*; *lu ai judât a metisi sù il ~ (Pa).*

soprafazion [soprafatsi'on] *f* poseg v tuje pravice, nasilstvo *n*; *a rivuardin la part plui esposte, e duncje plui a riscjo di ~ e di estinzion. (Pa 03/2)*; *Ce ise la ~? E je la violence sul om. (Pa 7/2000).*

soprès [so'prɛs] *m* likalnik *m*.

sopressâ [sopre'sa:] *tr* 1. likati; *su la cjamese che Dirce i veve sopressade a buinore (PauluzzoN)* 2. stiskati, tlačiti 3. FIG tlačiti, podtlačiti, slabo ravnati s, zatirati.

sopressade [sopre'sade] *f* hitro zlikanje *n*.

sopressadore [sopresa'dɔre] (t. **sopressadorie**) *f* 1. likalka *f* (perila) 2. avtomatični likalnik 3. TEKSTIL raztezalo, raztezalka *f*.

sopressadorie [sopresa'dɔrie] *f* → ***sopressadore***.
sopressadresse [sopresa'dɔrie] *f* → ***sopressadore***.
sopressadure [sopresa'dure] *f* 1. likanje *n* 2. raztezanje *n*, vlečenje *n*.
sopresse [so'prese??] *f* 1. tlačilka *f*, stiskalnica *f*, preša *f* 2. KUL svinjska salama *f*; *~ fate in cjase (lunari)* domača svinjska salama.
sopression [sopresi'on] *f* potlačenje *n*, zatiranje *n*; odprava *f*, razveljavitev *f*.
soprimi [so'primi] (t. **suprimi**) *tr* 1. odpraviti, odpravljati; razveljaviti, razveljavljati; 2. odstraniti, ubiti, uničiti.
soprintendence [soprinten'dentʃe] *f* → ***soreintendence***.
sopuart [sopu'art] *m* → ***supuart***;
sopuartâ [sopuar'ta:] *tr* → ***sapuartâ***.
sopuartabil [sopuar'tabil] *adj* → ***sapuartabil***; ?? *di no podê mai imparâ un talian sopuartabil (La 07/02)*
sorâ [so'ra:, ʃ-] *tr* šaliti se s kom, norčevati se iz koga; → ***cjoli vie***;
~ it zabavati se, imeti se dobro.
sorade [so'rade, ʃ-] *f* 1. zasmehovanje *n*, šala *f* 2. zabava *f*; *La ~ tornade cu la prionte, e jere un dai segns da la identitât paesane (La 04/2)*.
soradin [sora'din, ʃ-] *adj* zasmehljiv, posmehljiv, porogljiv; *Va, Filostrat, sburte a la ligrie i zovins di Atene, dismôf il spirt ~ e plen di snait dal ridi. (ShW)*.
soranel [sora'nɛl] *m* 1. junec *m* 2. FIG mladenič *m*, fantič *m*; *a PPPasolini, nustri antic ~ (murive ai 02/11/75) (insiumps)*.
soranon [sora'non] *m* (*carn.*) → ***sorenon***.
sorbet [sor'bɛt] *m* 1. sladoled *m* 2. FIG udarec z drogom.
sorbetîr [sorbe'ti:r] *m* sladoledar *m*.
Sorbie ['sorbie ??] *kr.i f* lužiška Srbija *f*, Lužica *f* *Lis piçulis nazions rapresentadis a jerin 10: .. ~, Frisie (Pa 10/99)*.
sorbule ['sɔrbule] *f* BOT jerebika *f* (jagoda).
sorc ['sɔrk] *m* 1. BOT turščica *f*, koruza *f* (*Zea mays*); *ogni famee e podeve masanâ la siale e il ~ (don)*; → ***sorturc, blave*** 2. koruzno polje *n*.
sordin [sor'din] *adj* (*neobič.*) tih, molčeč; skrit, skriven, tajen; *Cun di plui, midiant dal caratar ~ de virtualitât sovrane (Pa)*.
sordine [sor'dine] *f* MUZ dušilo *n*; ***a la ~*** na skrivaj, naskrivno.
sorditât [sordi'ta:t] *f* gluhota *f*; *par rispuindi a la ~ des fuarcis politichis dal Consei regjonâl (Furlanist)*.
sore ['sore] *prep* na, nad, čez; *Il ben ancje vuê al vinç ~ il mâl. (glesie)*; ***~ di*** na, nad, čez; po, v; *~ di te* nad teboj; *une vore largje la sô produzion ~ di gjornâi, periodics e rivistis* veliko delo, ta njegova proizvodnja po časopisih, revijah;
~ adv 1. na, nad, čez; *~ la taule* na mizi 2. v zameno; dodatno; ***~ di*** v zameno za, za; ***ancje ~!*** IRON lepa zahvala! 3. ***~ lûc, ~ nuie, ~ pinsîr*** itd. → ***sorelûc, sorenuie, sorepinsîr*** itd.; ***di ~*** → ***disore*** .
soreâl [sore'a:l] (t. **sorgjâl**) *m* sirkova metlica *f*?? *Cussì, parceche tu sês stât un boston di ~ pe famee di Israel. (Bibl-Ezechiel)*.
sorece [so'retʃe] *f* obrv *m*.
sorecene [sore'tʃɛne] *f* prigrizek po večerji.
sore che ['sore ke] *co* ker, glede na to da, glede na dejstvo da;
sorecjâf [sore'qa:f] *m* nadzornik *m*, predstojnik *m*; upravnik *m*.
sorecognon [soreko'ñon] *m* vzdevek družine; → ***stracognon***.
sorecuvierte [sorekuvi'ɛrte] *f* ovitek *m* (knjige), platnica *f* (knjiga).
soredit [sore'dit] *adj* zgroraj naveden, imenovan; *La soredite frase tal VT e significave il ristabiliment de potence dal popul (Bibl-Apoc)*.
soredote [sore'dote] *f* vsota, ki jo nevesta prinese poleg dote.
sore dut [sore'dut] *adv* predvsem; *dât chest ultin che al diven ~ de incressite des venditis in Italie (O)*; *La programazion e ten di voli ~ i notiziariis ma tal palinsest si cjatin programs di ogni sorte (O)*; *In efiets, ~ intai ultins mês, inteletuâi e esperts ocidentâi a àn cirût (O)*.
sorefitâ [sorefi'ta:] *tr* dati v podnajem.
soreglâ [sore'gla:] (*redko* **insoreglâ**) *tr* sončiti, devati na sonce; *e jere domenie e lis monts a soreglavin te lontanance (PauluzzoN)*;
~**si** *refl* sončati se, izpostavljati se soncu.
soreglade [sore'glade] (*redko* **insoreglade**) *f* sončenje *n*, izpostavljanje soncu.
soreglât [sore'gla:t], **-ade** (*redko* **insoreglât**) *adj* prisojen, s soncem obsijan; *La posizion e je buine, soreglade, e il teren di grave al va juste ben. (PauluzzoN)*.
soreglin [sore'glin] *m* demin. od ***soreli***.
soreglon [sore'glon] *m* akreš. od ***soreli***.
soreglut [sore'glut] *m* demin. od ***soreli***.
soreimpression [soreimpresi'on] *f* ??
soreintendence [soreinten'dentʃe] → ***sorintendence***.
soreintendent [soreinten'dɛnt] *m* → ***soreintendent***.
soreli [so'reli] (*pl* ***sorêi***) *m* sonce *n*; *nol è nuie di gnûf sot dal ~ (Pa 06/1)* pod soncem nič novega; ***al jeve il ~, al ven fûr il ~*** sonce vzhaja; *parcè che fra un cuart di ore al ven fûr il ~ (La 07/01)*; ***cul ~*** z (belim) dnevom, podnevi; *e lâ di Jolande tal doman, cul ~. (Sg)*; ***di un ~ a chel altri*** celi ljubi dan; ***~ a mont, ~ bonât*** zahod *m*; *pal Friûl di ~ a mont Piercarlo Begotti, pe Cjargne Lucio Zanier e pal Friûl di ~ jevât Carlo Del Torre. (O)*; *La parêt di ~ amont (Pa)*; ***~ jevât*** vzhod *m*; ***paîs di ~ jevât*** vzhodne države; *li te "Union europeane" ai vincinants de Slovenie, ai 7 Paîs di ~ jevât (Pa 04/05)*.
sorelûc [sore'lu:k] *adv* na mestu, na določenem mestu; *~ m* ogled na kraju; *Il timp che i covente ae Polizie Municipâl pal ~ (CoGonars)*; *al è colât intun tombin fasint un sore lûc li des fornâs a Sant Liseu. (christianromanini 07/03)*.
soreluminôs [sorelumi'no:s], **-ose** *adj* ?? *mentri chei soreluminôs (1991T-vie) a tindin a sclopâ in galassiis a spirâl (SiF 02/2, 11-24)*
sorelûs [sore'lu:s] *m* GRAD nadsvetloba *f*, majno okence.
soreman [sore'man] *m* OBRT velik skobelj, oblič *m*.
soremanie [sore'manie] *f* ščitnik *m* (za rokav), narokavnik *m*.
soremarcjât [soremar'qa:t] *adv* 1. ***par ~*** povrh, še dodatno 2. ***lâ ~, vignî ~, saltâ ~*** vtikati nos; komu podstaviti nogo.
soremargjinâl [soremarġi'na:l] *adj* ?? *Leishner (1948) invezit al pensave che il mecanisim che al*

controlave il gambiament des lenghis si cjatàs intal zîr ~. (SiF 02/1).

soremestri [sore'mɛstri] *m* veliki mojster, profesor.

soremobil [soli'tari] ?? *A vivevin te contemplazion seguitive de muart e a vevin, come ~, une crepe di muart. (BelFa).*

Soremont [sore'mɔnt] *kr.i f* (Buie) IT Sopramonte.

sorenaturâl [sorenatu'ra:l] *adj* nadnaraven;
~ m nadnaravno *n*.

sorenazionâl [sorenatsio'na:l] *adj* nadnacionalen; *Naturalmentri, se si à buine volontât e sintiment, si po simpri vierzi chestis stradis sorenazionâls (BelAlci).*

sorenomenâ [sorenome'na:] *tr* dati vzdevek, imenovati z vzdevkom; *«Andiamo ad ovest»; pal fat che nol à mai smentît lu àn sorenomenât il "cow boy". (Pa 03/6).*

sore nomenât [sorenome'na:t], **-ade** *adj* zgoraj omenjeno (v pogodbah); *che lis spesis pes pratichis sore nomenadis a saran a caric nome dai compradôrs (PauluzzoN).*

sorenon [sore'non] *m* 1. vzdevek (osebe) 2. vzdevek (družine); *Il ~ da famee, "di Cian", al ven fûr dal scurtament dal non di chel Cancian Bellina vignût sù da Vençon. (Piç).*

sore nuie [sore'nuie] *adv* zastonj, brezplačno; *~ a Gargagnà no si insegne nancje la strade a un forest* ; *vonde sanc furlan ~!*

sorenûl [sore'nu:l] (*pl* ***sorenûi***) *m* v *pl* visoki oblaki, visoka oblačnost.

sorenumerari [sorenume'rari] *adj* nadštevilen.

sorepensâ [sorepen'sa:] v: ***pense e sorepense*** temeljito premisliti,

soreperaule [sorepe'raule] *f* LING izpeljanka *f*; sestavljanka *f*; zloženka *f*.

sorepinsîr [sorepin'si:r] *adv* zamišljeno, razmišljeno, skrbno; *Al saveve benon trops bêçs che i restavin, ma al controlave ~ ogni volte che al si cjatave a vê di spindiju (Sg)*; ***jessi ~, stâ ~*** biti skrben; zamišljen.

soreplui [sore'plui] *m* prebitek *m*, presežek *m*; *Intune societât cuntun ~ di stimui, informazions (Pa)*; *un al rive a viodisi smondeât di ogni soreplui, e al pues vê schifo di se (PauluzzoN)*; ***di ~*** poleg tega; povrhu; ***in ~*** odvečen, presežen; *La aghe in ~ e ven pompade tes fognis dal comun (CoUd).*

soreponibil [sorepo'nibil] *adj* ?? *9 bilengâi ~ in ducj i che a scoltin storiis tarts ma cuntun alt bilengâi cuntun alt in L1 e L2 nivel di cognossince (SiF 03/4, 97-114).*

sorepont [sore'pɔnt] *m* nadšiv *m*; *e cussì nome soreponts e soreponts ogni dì (MazzonIol).*

sorepopolât [sorepopo'la:t], **-ade** *adj* prenaseljen, preveč obljuden; *cussì si àn paîs-nazions ~, come il Ruanda (Pa).*

soreposizion [sorepozitsi'on] *f* ?? *Prin, cheste formulazion e met in lûs il rodul dal principi di ~, che al è largjementri ricognossût jessi il principi fondamentâl de Mecaniche Cuantistiche (SiF 03/3, 9-18)*; *I risultâts a mostrin la ~ di substrâts pe L1 (SiF 03/4, 97-114).*

soreregjonâl [soreġo'na:l] *adj* nadregijski; *Riferintlis a nivei soreregjonâi e sorestatâi, al à tocjade ancje la politiche economiche dal stât. (Pa 03/4).*

soreschene [sore'skɛne] *f* usnjeni pas, ki drži ojnična jermena.

sorescjaldament [soresqalda'ment] *m* pregrevanje *n*; *cumò il so pericul plui grant al è chel dal ~. (Pa 05/07).*

sorescrit [sore'skrit] *adj* spredaj, zgoraj naveden; ***tai sorescrits cjapitui*** v predhodnih poglavjih.

sore sere [sore'sɛre] (t. **di ~**) *adv* proti večeru, na predvečer; *ogni vinars des cinc e mieze aes sîs e mieze ~* vsak petek od pol šestih do pol sedmih zvečer.

sorestance [sore'stantʃe] *f* nadzorstvo *n*.

sorestant [sore'stant] *adj* nadzoren, načelen, predstojen;
~ m uradnik *m*, pristojna oseba *f*; nadzornik *m*; minister *m*; politik *m*.

sorestantari [sorestan'tari] *adj* nadzoren; *In chestis setemanis a dî la veretât i fastilis de nestre sorestantarie pulitiche a son ben âtris. (La 03/02).*

sorestatâl [soresta'ta:l] *adj* naddržaven; *Dut câs l'emerzi de gnove entitât ~ europeane (La 07/03)*

sorestimâ [soresti'ma:] ?? *di chê altre bande lis previsions ogjetivis a tindin a ~lis ancje se te stagjon 1999 si son compuartadis come chês sogjetivis (SiF 02/2, 39-58)*

soresvilup [sore'skɛne] ??

soretac [sore'tak] *m* petnik podložek *m*.

soreuniversitari [soreuniversi'tari] *adj* ?? *o pûr creâ cualchi istituzion parauniversitarie o soreuniversitarie a Udin par fâ comparî i Furlans al pas cui timps! (La 07/03)*

soreunviêr [soreunvi'e:r] (t. **Sorunviêr**) *m* pozna jesen; *Un di chei personaçs carateristichis che in chestis zornadis di ~ (don).*

sore vie [sore'vie] *adv* 1. zgoraj, v zgornjem delu; 2. ***di ~*** povrh, dodatno;
~ prep ***~ di*** nad, iznad; *viers un avignî bon di alçâsi ~ des piçulis leandis di ogni zornade (tarvisiocomeaula).*

sorevinci [sore'vintʃi] (*o sorevinç* [sore'vintʃ], p *sorevinçût/ sorevint*) *tr* nadvladati; premagati; dominirati.

sorevint [sore'vint] *m* privetrna stran, privetrje *n*, izpostavljenost vetru; ***vê il ~*** biti na vetrni strani.

sorevint [sore'vint] *adj* (*p* od ***sorevinci***) premagan; *la culture che a cheste lenghe e je leade, e puedi jessi sorevinte des influencis modernis. (La 05/6).*

sorevivence [sorevi'vɛntʃe] *f* preživetje *n*; *no si pues dineâ a lis lenghis e culturis autoctonis il dirit a la ~. (Pa 02).*

sorevivi [sore'vivi] *it* preživeti (koga kaj); *judâ une lenghe a ~ (Pa)* pomagati jeziku, da preživi.

sorevuès [sorevu'ɛs] *m* 1. MED kostna zdebelina *f*, kostni izrastek *m* 2. VETER (bolezen pri konju)
3. FIG zdravilo *n*, zaščita *f*, obramba *f*, oklep *m*; ***fâ il ~ a*** navaditi se, privaditi se.

sorferâl [sorfe'ra:l] *m* → ***cerforâl***.

sorghesse [sorevu'ɛs] *f* BOT ??(*Sorghum halpense Pers.*).

sorghete [sorevu'ɛs] *f* (t. **~ di blave**) koruza za krmo; *E je une femine maridade che o ai viodude propit cheste sere cuanche o tornavi cu la ~ e che e pareve tant bon! (Percude).*

sorgjâl [sor'ġa:l] *m* → ***soreâl***.

sorgjint [sor'ġint] *f* (*redko*) izvir *m*, vrelec *m*; → ***fontane, font, risultive***.

sorian [sori'an] ?? *I siei voi a jerin fis su la fantate, che, intant, zuiant cu la aghe e veve scomençât a vierzisi la camisole, e cun moviments lents, come di gjate soriane (Daidussi).*

soridi [so'ridi] *it* (*neobič.*) nasmehniti, nasmihati se; → ***ridi, riduçâ, fâ bocje di ridi***.

soridint [sori'dint] *adj* (*neobič.*) smejoč se, nasmejan; → ***ridint***.
sorintendence [sorinten'dentʃe] *f* 1. nadzorstvo *n*, vrhovno nadzorstvo; vodenje *n*; *la ~ pai bens culturâi. (scritorsfurlans)* 2. državna uprava *f*.
sorintendent [sorinten'dɛnt] *m* 1. nadzornik *m* 2. upravnik *m*; *che e à vût il so prin at tal câs dal dimissionament dal ~ scuelastic regjonâl Bruno Forte. (La 03/02)*
sormontâ [sormon'ta:] *tr* 1. prestopiti 2. FIG premagati, premagovati.
soro ['sɔro, ʃ-] *m* veselje *n*, zabava *f*; *Un vêr ~ di autôr. (scritorsfurlans)*.
soròs [so'rɔs] (t. **saròs**) *m* BOT 1. (t. **~ di panole**) sirek *m*, sirk *m* (*Sorghum vulgare*); *cjamps di blave ~ di vuardi da l'amôr Diu nus vuardi. (branduardi.com)*; ***polente di ~ ??***; ***murî tal soròs*** umreti v revščini 2. ***~ di scove*** navadni sirek (*Sorghum saccharatum*).
sorpàs [sor'pas] *m* AVTO prehitevanje *n*; *la nevrosi di un ~ in autostrade. (kappavu)*.
sorpassâ [sorpa'sa:] *tr* 1. preseči, presegati 2. FIG premagati, prekositi, prekašati 4. AVTO prehiteti.
sorplantâ [sorplan'ta:] *tr* spodriniti, spodrivati.
sorprese [sor'prɛze] *f* presenečenje, iznenadenje *n*; začudenje *n*; ***fâ une ~*** presenetiti, pripraviti presenečenje; *cuissà se nus fasaran une ~ ancje chest an! (Furlanist)*.
sorprindi [sor'prindi] *tr* zalotiti; presenetiti, presenečati; iznenaditi;
sorprindint [sor'prindi] *adj* presenetljiv; *Par tant, si pues dî che chest risultât ~ al riflet lis diferencis inerentis a chescj aspiets de elaborazion lenghistiche. (SiF 03/4, 97-114)*.
sorprindintementri [soprindinte'mentri] *adv* presenetljivo; *Biraghi al scuvierç une coltivazion di cjastinârs "~ sane" (SiF 03/4, 9)*.
sort ['sort], **-de** *adj* 1. gluh, naglušen; ***~ e mut*** gluhonem *m*; PROV *Nissun plui sort di cui che nol vûl sintî .(ProvBr)* 2. LING nezveneč; *Il sun sibilant palatâl ~ si lu scrîf (Vichi)*.
sorte ['sɔrte] *f* 1. vrsta *f*, sorta *f*; ***in ~*** vse vrste, vsega na pretek 4. usoda *f*, sreča *f*; naključje *n*; žreb *m*, usodnost *f*; ***a ~*** po naključju; po sreči; *No si po gambiâle a ~ (Pa)*; ***par ~*** po naključju *un pôc par ~ cussì culà si tire indenant. (cadorini/furlan)*; ***no je ~ di*** ni možno da, ni načina da.
sortî [sor'ti:] *it* → ***surtî***.
sortide [sor'tide] *f* → ***surtide***.
sortiment [sorti'ment] *m* asortiment *m*, izbira *f*, zaloga *f*; *in stât di dâi soluzion ai problemis che a cjapin mani dal ~ des sôs culturis (Pa)*.
sorturc [sorti'ment] *m* BOT koruza *f*, turščica *f* (*Zea mays*); *Si la preparave doprant il ~ ricolt tai dîs dai Sants (La)*; → ***sorc, blave***.
Sorunviêr [sorunvi'e:r] *m* → ***soreunviêr***.
sorveliance [sorveli'antʃe] *f* nadzor *m*, nadzorovanje *n*.
soscrivi [so'skrivi] *tr* podpisati.
soscrizion [soskritsi'on] *f* 1. podpis *m*, podpisovanje *n* 2. prednaročilo *n*, subskripcija *f*.
sosie ['sɔzie] *f* dvojnik *m*; *al jere compagn dal soreli che o cognossevi jo, une copie, il so ~. (Urban)*.
sospendi [sos'ment] *tr* → ***suspindi***.
sospension [sospensi'on] *f* 1. prekinitev *f*, odlog *m*, ustavitev *f*; *Cun di plui la Zonte e à domandât la ~ dal plan sanitari regjonâl (O)* 2. obešenje *n*; visenje *n* 3. (s položaja) odstavitev *f*; *Lis flascis a vegnin insemenadis cun 1 ml di une ~ di conidis otignûts su teren SNA (107 propagui/ml). (SiF 02/1, 31-45)*.
sospensîf [sospen'si:f] **-ive** *adj* 1. odlagajoč, odlašujoč 2. dvomljiv, neodločen
sospensori [sospen'sori] *adj* oporen;
~ *m* MED suspenzorij *m*; oporna obveza *f*; kilni pas.
sospiet [sospi'ɛt] → ***suspiet***.
sospindi [sos'pindi] (t. **suspindi** F) *(o sospint) tr* 1. (iz)obesiti 2. odvrniti, prekiniti, ustaviti; *mi tocje di ~ par vuê la operazion (O)*; *Licenziaments sospindûts tes conceriis Cogolo di St Zorç di Noiâr (O)* 3. (s položaja) odstaviti, odstraniti 4. ***~ un cafè, un cafè "suspindût"*** ?? *jentrant intun bar o podês domandâ un cafè "suspindût", ~ un cafè che un client al à lassât paiât par chel che nol à (Onde)*.
sospîr [sos'pi:r] *m* → ***suspîr***.
sossedâ [sose'da:] *it* zehati; *a vierzin la bocje dome par domandâ bêçs, di mangjâ o par ~? (glesie)*.
sossedade [sose'dade] *f* zehanje *n*.
sossedament [soseda'ment] *m* zehanje *n*.
sossedarie [sose'darie] *f* neukrotljivo zehanje; *ti ven fûr un predi mieç indurmît par fevelâ a int cu la ~ (BelFa)*.
sossolâ [soso'la:] *tr* 1. ljubkovati; razvaditi, scrkljati; božati 2. žgečkati 3. pogledovati, sanjariti, zaljubljeno gledati;
~**si** *refl* uživati.
sostâ [sos'ta:] *it* počiti, obstati, narediti premor;
~**si** *refl* počiti, ustaviti se; prekiniti se.
sostance [sos'tantʃe] *f* 1. premoženje *n*, imetje *n*, bogastvo *n* 2. snov *f*, substanca *f*; ***~ psicoative*** psihoaktivna snov; *Il tem al è naturalmentri l'ûs des sostancis psicoativis (La 03/5)* 3. osnova *f*; ***in ~*** v bistvu.
sostanceâl [sostantʃe'a:l] *adj* → ***sostanziâl***.
sostancealmentri [sostantʃeal'mentri] *adv* → ***sostanzialmentri***.
sostanceôs [sustantʃe'o:s], **-ose** *adj* redilen, hranilen.
sostantîf [sostan'ti:f], **-ive** *adj* samostalniški;
~ *m* samostalnik *m*.
sostanziâl [sostantsi'a:l] *adj* 1. GRAM samostalniški; 2. bistven, osnoven; *Nol esist di fat nissun motîf ~ o logjic (Lenghe 2000)*;
~ *m* bistvo *n*.
sostanzialitât [sostantsiali'ta:t] *f* bistvenost *f*.
sostanzialmentri [sostantsial'mentri] *adv* samostalniško; bistveno.
sostanzie [sos'tantsie] *f* → ***sostance***.
Sostâs [sos'ta:s] *kr.i f* (Prât) Sostasio.
soste ['sɔste] *f* odmor *m*; premor *m*; postanek *m*.
sostegn [sos'tɛñ] *m* → ***sosten***.
sosten [sos'tɛn] *m* opora *f*, pomoč *f*; ***dâ ~*** dati, nuditi podporo; *Massim ~ al va cussì dât ae piçule industrie (La 05/7)*; ***~ informatic*** računalniška podpora; *metint sot a vore un staff di uns 10 lessicolics e doprant une tressadure e un ~ informatic minimâl (Pa)*.
sostenidôr [sosteni'do:r] *m* podpornik *m*; *Prin diretôr, e sostenidôr passionât par plusôr agns di cheste istituzion al è stât il dr. Lois Craffonara (La 07/04)*
sostentâ [sosten'ta:] *tr* vzdrževati; *par ~ la sô anime (glesie)*.

sostentament [sostenta'ment] *m* vzdrževanje *n*, podpora *f*; *ai massars des tignudis rurâls e a dutis ches personis che il lôr ~ al jere leât a l'esistence dal principât gleseastic. (Natisone/furlanis)*; *i redits pal ~ des fameis a son la risulte dal lavôr pal plui davuelt inaltrò. (La 05/11)*.

sostignî [sosti'ñi:] (*o sosten*) *tr* 1. vzdrž(ev)ati 2. podpirati (npr. predlog, prijatelja); *Al sostignive che Diu al è tal aiar e che la tiere e je nostre mari (Natisone/furlanis)*
3. pomagati, hraniti (družino).

sostignibil [sosti'ñibil] (*pl* ***sostignibii***) *adj* vzdržen, vreden podpore.

sostignibilitât [sostiñibili'ta:t] *f* vzdržljivost *f*; *a discoraran di produzion de ricjece e riproduzion sociâl, di acès a la ricjece e ~ (Pa)*.

sostignidôr [sostiñi'do:r] *m* podpornik *m*, podpiralec *m*; *Marchet ~ dal insegnament dal furlan te scuele (RB)*.

sostignût [sosti'ñu:t], **-ude** *adj* nedostopen, strog, dostojanstven.

sostituî [sostitu'i:] *tr* zameniti, nadomestiti.

sostituzion [sostitutsi'on] *f* 1. nadomestitev *f*, zamenjava *f*, nadomeščanje *n* 2. LING zamenjava *f*, substitucija *f* 3. MAT zamenjava *f*.

sot ['sɔt] *adv* spodaj; dol; ***li ~*** tam doli *(christianromanini 07/04)*; *ti spieti ~* te čakam dol; ***fâsi ~*** približati se; ***restâ ~*** izgubiti;
~ prep ***sot di*** 1. prostorsko: pod; *sot dal cîl no 'nd è piôr* pod milim nebom ni slabšega; ***~ di me*** pod menoj 2. časovno: malo, tik pred; ***~ Pascje, ~ di Pascje*** tik pred Veliko nočjo; ***~ l'an*** leta; *Il non di Sudri si lu cjate scrit la prime volte sot l'an 1212 inte forme "de Sudrio" (Leng)*
3. FIG pod (v času); ***~ dai todescs*** pod Nemci; *I doi diaris che a contin il timp "~ dai todescs" (La 05/7)*; ***~ di Mussolini*** pod Mussolinijem; *O vevi let che ~ di Mussolini a vevin disfat un intîr cuartîr medievâl di Rome (Pa 05/04)*.

Sot Randis [sot'randis] *kr. i f ??* *une domenie di Mai si jerin riunîts a Darte in comandarie i meriis des tredis vilis dal cuartîr di ~, tal Cjanâl di San Pieri in Cjargne*.

Sot Zuof [al'??] *i. gozda v Gjiviano*; *Plan dal Gravon, Puint di Lans e ~, cunfinant a soreli jevât cul martôr fin al vecjo Puint di Lans (Pa Vicinia)*.

Sot Cjiscjel [~ qis'qɛl] *kr.i f* (Dartigne) Sotto Castello.

sotan [so'tan] *adj* 1. nižji, podrejen 2. odvisen, podložen 3. uslužen, poslušen, ponižen;
~ m 1. dninar *m*; hlapec *m*; reven kmet; → ***cossan*** 2. podložnik *m*; državljan; *jeristu ~ cuant che tu sês stât sielt? (Bibl-Pauli)*.

sotanance [sota'nantʃe] *f* 1. podreditev *f*; podrejenost *f*; *di cjapâ cussience che la condizion di ~ dulà che si cjatìn e je ancje colpe nestre. (La 07/03)* 2. poslušnost *f*, uslužnost *f*, ponižnost *f*.

sotanisim [sota'nizim] *m* uslužnost *f*, ponižnost *f*; hlapčevstvo *n*, klečeplaznost *f*; ***il ~ vieri*** ??.

sotbosc [sot'bosk] *m* podrast *m* (v gozdu); *A son boscs curâts, cence il ~ salvadi che achì di nô al scjafoe dut. (La)*; *par che ti invadin profums di muscli, di ~ umit (Patrie 06/1)*

sot coç [sot'kɔtʃ] (t. **di ~**, *redko* **par ~**) *adv* s priprtimi očmi, kradoma, skrivaj; *mi fasin pinsirâ lis tôs vogladis di ~. (Enrico)*; ***cjalâ ~*** kradoma gledati; ***cimiâ ~*** namigniti, pomežikniti; ***ridi ~, riduçâ ~*** na skrivaj se posmihati, hihitati se.

sotcode [sot'kɔde] *f* (pri konjih) podrepni jermen.

sotcomission [sotkomisi'on] *f* pododsek *m*; *come che je stade proponude se Seconde ~ (RB)*.

sotcost [sot'kost] *adj* ***vendite ~*** dumping *m*, pod ceno; *Cuissà se i politics autonomiscj a varan di contratâ cui partîts la "furlanetât" tant che une mercanzie in vendite ~. (Leng)*.

sotcret [sot'krɛt] *m* štrleča skala.

sotdiretôr [sotdire'to:r] *m* podravnatelj *m*; *Xabier Alegria, Luis Goya e Txema Azurmendi (sotdiretôrs de radio basche "Herri Irratia") (Basc)*.

sote ['sɔtsi] *adv* in *prep* (*gor.*) → ***sot***.

sotentrâ [soten'tra:] *it* stopiti na mesto; slediti.

soterâ [sote'ra:] *it* zakopati; pokopati.

soterani [sote'rani] *adj* podzemeljski, podzemen, podzemski; *lis sostancis incuinantis tes aghis di superficie e soteraniis, cemût che e stabilìs la leç 152/1999 (Pa 02)*;
~ m podzemnica *f*.

sotesore [sote'sore] *adv* → ***sotsore***.

sotesposizion [sotespozitsi'on] *f* podvrženje *n*, podreditev *f*.

sotet [so'tɛt] *m* bran *m*, zavetišče *n*, streha *f*, hiša *f*, bivališče *n*; PROV *cuanche al cjante il furmiâr ciriit ~ pes bestiis e pal cjâr*; ***a ~*** pod streho, na varnem; ***stâ a ~*** biti pod streho; biti na varnem.

sotetâ [sote'ta:] *tr* namestiti, nameščati, vzeti pod streho, nastaniti; *cussì si scugnive spesseâ a ~le da gnûf e di urgjence ai Trancuîi (Urli)*; *Lu à cjolt in cjase so barbe pre Zuan, biel che lis dôs sûrs a son stadis sotetadis tun istitût di Udin. (Pa 02)*;
~**si** *refl* nastaniti se.

sotetament [soteta'ment] *m* nastanitev *f*; *che a coventin par capî cuale che e je la situazion sociâl e economiche in Friûl: mesadis, cost de vite, problem pal ~ , e v. I (Pa 02)*.

sotfont [sot'fɔnt] ?? *in ~ si sint il rumôr dal mâr (Pa)*.

sot gnot [sot 'ñɔt] *adv* na podvečer, proti večeru; *Une dì di instât, ~, al ven a sintâsi su la plane dal barcon (Natisone/miti)*.

sotgole [sot'gɔle] *f* (pri konju) vratni jermen.

Sotie [so'tie] *os.i f ?? Ma ise sposade ~? (Tolazzi)*

sotiere [soti'ɛre] *adv* pod zemljo.

sotine [so'tine] *f* → ***sutine***.

sotinsiemits [sot'kɔde] ?? *Previsions pusticis a son stadis fatis par sotinsiemits des stagjons estivis passadis doprant la regule che e je a pene stade spiegade (SiF 02/2, 39-58)*

sotintindi [sotin'tindi] *tr* 1. predpostavljati, domnevati 2. vključevati, implicirati; spodrazumevati, biti jasno; ***si sotintint*** razume se, jasno je.

sotliniâ [sotlini'a:] *tr* poudariti; podčrtati; *Ancje ta cheste celebrazion e je stade sotliniade la solidarietât par ducj i muarts (O)*.

sotliniadure [sotlinea'dure] *f* poudarek *m*, podčrtanje *n*; *e dulà che la sielte lenghistiche e met in rilêf fragments emozionâi e rigorôse ~ visive. (La)*.

sotlum [sot'lum] *m* → ***poelum***.

sotluminôs [sotlumi'no:s], **-ose** *adj* ?? *a son vignudis cressint in chescj ultins dîs agns al à claramentri dimostrât che i events ~ (1991bg-vie) (SiF 02/2, 11-24)*.

sot man [sot'man] *adv* 1. pri roki 2. blizu; 3. ***di ~, par ~, ~-vie*** tajno, skrivno, pod roko; *Des informazions che o vin ~ o savìn che (Pa)*

sotmarin [sotma'rin] *adj* podmorski;
~ *m* podmornica *f*; *La Europe cumò e vîf cence drams di sorte, ma incidents come chel dal ~ rus Kursk al ven a memoreânus (Pa).*

sotmission [sotmisi'on] *f* podvrženje *n*.

sotoscrivi [soto'skrivi] *tr* 1. podpisati; skleniti (pogodbo ipd.); *venastâi su un particolâr "abonament" che i radioscoltadôrs in libertât a sotoscrivin ogni an cun chê che radio Onde Furlane (O)* 2. Aktien zeichnen.

sotpanze [sot'pantse] *m* (pri konjski opremi) podproga *f*, podprsnica *f*.

sotpont [sot'pɔnt] *m* (pri šivanju) podšiv *m*.

sotponût [sotpo'nu:t], **-ude** *adj* podvržen.

sotpuarti [sotpu'arti] *m* hodnik *m*, veža *f*, predsoba *f*, atrij *m*; *Al cirive di visâsi just il puest de stale e chel dal ~, dulà che al meteve il cjâr. (Sg).*

sotrai [so'trai] *tr* 1. odtegniti, odtegovati; odrešiti 2. FIG odvzeti, ukrasti, izmakniti 3. odbiti; odšteti.

sotratîf [sotra'ti:f] *m* klistir *m*.

sotrazion [sotratsi'on] *f* 1. odvzemanje *n*, odtegovanje *n* 2. MAT odštevanje *n*, subtrakcija *f*; ***fâ sotrazions*** odštevati; *Al faseve sumis e sotrazions cun chê sveltece (PauluzzoN).*

sotre ['sɔtre] *f* MAT odštevanje *n*, subtrakcija *f*.

sotregjon [sotre'ǵon] *m* podregija *f*; *che i furlans e i triestins plui vierts, tal mieç dai agns dal Sessante, a auguravin dôs sotregjons. (Pa 04/06).*

sotscjale [sot'sqale] *f* GRAD podstopnica *f*; *A cjaminavin lents partint di un ~ che al jere a çampe dal miò jet (Ta)*; *e si viodeve nome il ~ plen di tassis di lens verts (PauluzzoN).*

sotscrit [sot'skrit] *adj* podpisan;
~ *m* podpisani *m*; *Il/la ~/e al/e declare di vê cjapât vision e (Provincia).*

sotscrizion [sotskritsi'on] *f* podpis *m*; subskripcija *f*; *e al previôt ancje une ~ «per la nostra difesa nazionale». (Pa 04/05).*

sotsegretari [sotsegre'tari] *m* podtajnik *m*, podsekretar *m*; *il ~ pai afârs forescj Antonione de gravitât de situazion e..(O 8/2/2002)*; *Daûr dai dâts presentâts dal ~ Ombretta (O 5/5/2001)*; ***~ pal lavôr*** podsekretar za delo.

Sotselve [sot'sɛlve] *kr.i f* (Palme) Sottoselva.

sot sere [sot'sɛre] *adv* zvečer, pozno zvečer; *cjars cu lis botis a vignivin ~ fin tal flum (Lenghe 2000).*

sotsore [sot'sɔre] *adv* narobe, na glavo, v neredu; *La strade e jere dute ~. (Sg).*

sotspine [sot'spine] *f* → ***semple, sbotedôr***.

sotstâ [sot'sta:] *it* spodaj biti; podložen biti; *se pûr centade tun limitât teritori, e vebi di scugnî ~ ae volontât dai abitants dal Glemonàs e de zone di Tarvis. (La 05/7).*

sotstimâ [sotsti'ma:] *tr* podceniti, podcenjevati; *Al somee clâr che il progjet des gnovis bariduris al scuen lâ indenant pas a pas, al fin di calibrâ benon l'intervent, par no risclâ di ~ il probleme (SiF 03/4, 47-59).*

sotstime [sots'time] *f* podcenitev *f*; *e chest fat sigurementri al à compuartât une ~ dal "Livel di Sigurece Atuâl" SLACT. (SiF 03/4, 47-59).*

sotsvilup [sotsvi'lup] *m* nerazvitost *f*; *E ingrume i problemis di un Paîs che al à un grant ~ (Pa 05/07).*

sotsvilupât [sotsvilu'pa:t], **-ade** *adj* nerazvit; *che no dissipin lis risorsis naturâls e che a ridusin il sfrutament des regjons sotsvilupadis (Pa/Buteghe).*

sot-titoladôr [sottitola'do:r] *m* urejevalec podnapisov; *cors par sot-titoladôrs di cine e television (CIRF).*

sottitul [sot'titul] *m* podnaslov *m*; *Il program al è dut un talianâ (darest si clame Friuli Doc marcât di un ~ enogastropanoramic) (Leng).*

sottituladure [sottitula'dure] *f* FILM podnaslavljanje *n*; *lis ativitâts di traduzion, dopleadure, postsincronizazion e ~ (Provincia).*

sotuficiâl [sotufi'tʃa:l] *m* poduradnik *m*, podčastnik *m*; *di une scuele pe formazion dai uficiâi e dai sotuficiâi e la nomine di inspetôrs par controlâ la aministrazion. (GP)*

sotvalutâ [sotvalu'ta:] *tr* podceniti; *No si po mighe permetisi di ~ i parassits. (Pa 04/02).*

sotvalutazion [sotvalutatsi'on] *f* podcenitev *f*, podcenjenje *n*; *di masse sotvalutazions de complicazion reâl dai problems (Pa 04/03).*

sot vie [sot'vie] (*redko* **di sot vie, par sot vie**) *adv* 1. odspodaj, spodaj; izpod, pod; *ai indiriçs che a son scrits ~ (SiF)* 2. prikrito, skrivaj.

sotvint [sot'vint] *adv* v odvetrju, odvetrno; *formade da bocons vulcanics che a si son ingrumâs ator (e, par solit, te direzion ~) a une bocje erutive. (stromboli).*

sot vôs [sot'vo:s] (*redko* **di sotvôs, sotvôs-vie**) *adv* potihoma, polglasno, šepetaje; *fevelâ ~, che si sinti a pene a pene (Lenghe 2000).*

sovâ [so'va:, ʃ-] *tr* → ***socâ***.

sovenzion [soventsi'on] *f* subvencija *f*, denarna podpora *f*;
il rispiet de toponomastiche tradizionâl e sovenzions di pueste par sustignî lis ativitâts culturâls. (Cisilino, treball).

soversîf [sover'si:f], **-ive** *adj* prevraten; *Il ~ Marchi al vignarà tignût di voli, soredut in ocasion des visitis di papavars dal regjim (Pa 04/05)*; *in realtât, al jere un moviment ~ armât (Pa 03/4).*

sovietic [sovi'ɛtik], **-iche** *adj* sovjetski; *Intal mês di Fevrâr dal 1944 lis trupis dal servizi di sigurece ~ "Nkwd", par ordin di Stalin (Pa 03/5)*;
~ *m* sovjet *m*; *e je ancjemò intes mans dai Sovietics (Leng).*

sovignî [sovi'ñi:] *tr* in *it* → ***suvignî***.

sovoltâ [sovol'ta:] *tr* in *refl* → ***savoltâ***.

sovran [so'vran] *adj* vrhoven, suveren; vzvišen;
~ *m* vladar *m*.

sovrane [so'vrane] *f* 1. vladarica *f*, kraljica *f* 2. stari avstrijski zlatnik.

sovranitât [sovrani'ta:t] *f* suverenost *f*.

sovraposizion [sovrapozitsi'on] *f* ?? *di chê altre bande, une struture di coordenament e podarès coventâ par evitâ la ~ di doi concierts inte stesse dì, (Pa 02/10-11).*

sovrastruture [sovrastru'ture] *f* ?? *Il lâ al mancul de ~ politiche parturide de vuere frede (Pa 7/2000).*

Sovrintendence [sovrinten'dentʃe] → ***sorintendence***.

sozi ['sɔtsi] *m* → ***soci***.

sozie ['sɔtsie] (t. **socie**) *f* 1. družba *f*; združenje *n* 2. PEJ klika *f*.

spac ['spak] *m* nenaden strah *m*; ***cjapâ (dâ, vê) un ~*** stresti se od strahu, poskočiti od strahu; *alore a cjaparin un grant ~. (Bibl-Lc)*; ***di ~*** (*neobič.*) sunkovito;

nenadoma; ***fâ (petâ, fâ cjapâ) un ~ a*** prestrašiti koga na kosti; ***un ~ di ploie*** ploha *f*, naliv *m*.

spacâ [spa'ka:] *tr* 1. stepati; ***~ lis alis*** prhutati, potrepavati 2. stresati, stresti, otresti; majati (z glavo), mahati (z rokami), vihteti; ***~ il polvar a un*** FIG izprašiti komu hlače; ***~ jù*** FIG otresti se česa (npr. navade) 3. očistiti peč, kamin, dimnik 4. FIG ***~le, ~se*** delati se lepo življenje, dobro se imeti; ***~le ben*** dobro se imeti, dobro skozi priti; ***~le a la grande*** živeti kot gospod 5. cepiti, razklati; *chest moviment nol vûl ~ la regjon (Leng)*;
~**si** *refl* preklati se; *No pues migo ~mi la schene par lavâti di continuo i vistîts! (Tolazzi)*.

spacade [spa'kade] *f* 1. stresanje *n*, pretres *m*; udarec *m*; sunek *m* 2. potresni sunek *m*, zemljetres *m* 4. ***une ~ di ploie*** ploha *f*, naliv *m* 4. vročinski val, vročinski sunek; MED napad vročine; vnetje *n*.

spacadure [spaka'dure] *f* špranja *f*, razpoka *f*; *Ma si sarès verificade, ancje, une ~ par resons o disarìn cussì, gjeografichis. (La 03/01)*.

spacât [spa'ka:t], **-ade** *adj* izrazit, čist, pravi, pravcat, resničen; ***lari ~*** razvpit tat; ***mat ~*** čudak, prismuknjenec *m*.

spacecamin [spatʃeka'min] *m* dimnikar *m*; *E chel ~, disial che lui sì che le cognòs la gjeografie (Mucci)*; (*bolj obič.*) → ***spachenapis***.

spachecjamin [spakeqa'min] *m* → ***spachenapis***.

spachenapis [spake'napis] (t. **spachecjamin**) *m* dimnikar *m*.

spachesalate [spakesa'late] *f* kovinska košara za solato.

spacolâ [spako'la:] (*o spacoli* [spa'kɔli]) *tr* tresti, pretresti, stresati;
~**si** *refl* (t. FIG) tresti se, pretresti se.

spacutâ [spaku'ta:] *tr* na rahlo pretresti, stresti.

spacutade [spaku'tade] *f* rahel stresljaj *m*, stresljajček *m*.

spaç I ['spatʃ] *m* prodaja *f*, prodajanje *n*; razpečevanje *n*; PROV *tal ~ al sta il vuadagn*; ***dâ ~ a*** potrošiti, porabiti, pojesti (hrano); dati delo (na čez), dati v izvajanje, naročiti.

spaç II ['spatʃ] *m* omelo *n* (za čiščenje peči).

spaçâ [spa'tʃa:] *tr* 1. (blago ipd.) razpečati, razširjati, širiti, prodati 2. (posel) urediti, opraviti 3. (pos. v gostilni) potrošiti, konzumirati; pojesti, popiti 4. (sapo) porabiti, potrošiti;
~**si** *refl* ***~si (par)*** izdajati se (za).

spaçadôr [spatʃa'do:r] *m* 1. razpečevalec *m* 2. razpečevalec droge; *A son dai personaçs che a stan li a spietâ par tant timp cence fâ nie e ti ven un fuart sospiet che a sedin spaçadôrs (Pa 05/07)*.

spadâ [spa'da:] *tr* 1. VETER skopiti, kastrirati; ***~ i poleçs*** 2. VRT prirezati, obrezati, pristriči (npr. dinjo).

spadacin [spada'tʃin] *m* sabljač *m*; stara sablja *f*.

spadât [spa'da:t], **-ade** *adj* skopljen, kastriran; obrezan; *~ m* skopljenec *m*; evnuh *m*; kastrat *m*.

spade ['spade] *f* 1. meč *m*; *Su lis spadulis al veve il russac e in bande un ~ (Zili)*; ***svelt tanche une ~*** hiter kot strela; ***cori tanche une ~*** hitro teči; ***jessi une ~*** biti poln energije 2. ***spadis*** BOT perunika *f* (*Iris germanica*).

Spadecente [spade'tʃɛnte] *kr.i f* (Danon) Spadacenta.

spadepurcitis [spadepur'tʃitis] *m* svinjski skopilec *m*; svinjski klavec *m*; mesnica *f*; → ***cjalçumit***.

spadine [spa'dine] *f* v: ***in ~*** brez plašča; *il cjapiel ben fracât su lis orelis, in ~ e cu lis mans te sachete (PauluzzoN)*.

spadon [spa'don] *m* velik meč.

spadulâ [spadu'la:] *tr* skopiti, kastrirati.

spadule ['spadule] *f* ANAT rama *f*, rame *n*; *Su lis spadulis al veve il russac e in bande un spade (Zili)*.

spaghets [spa'gɛts] *mpl* 1. KUL špageti *mpl*; → ***bigui*** 2. ARGO strah *m*, trepet *m*; → ***sbigule, fufe, spali*** .

Spagne ['spañe] *f* Španija *f*.

spagnole [spa'ñole] *f* 1. MED španska bolezen, španska gripa 2. Španka *f*.

spagnolet [spaño'lɛt] *m* cigareta *f*.

spagnolin [spaño'lin] *m* drobna zlata verižica.

spagnûl [spa'ñu:l], **-ule, -ole** *adj* španski;
~ m 1. Španec 2. LING španščina *f*.

spalade [spa'lade] (manj obič. **spadulade**) *f* sunek z ramenom; skomig *m*.

spalancâ [spalan'ka:] *tr* 1. na stežaj odpreti, razpreti; *E. al spalancà i vôi di maravee. (Sg)* 2. FIG odkriti, odkrivati;
~**si** *refl* 1. odpreti se 2. FIG razodeti se, zaupati se.

spalancade [spalan'kade] *f* razpiranje *n*, odpiranje na stežaj.

spalancât [spalan'ka:t], **-ade** *adj* odprt na stežaj; razodet; *O scugni stâ simpri cui voi spalancâts; chel macaco di Vigji si lassarès mangjâ vîf se no fos jo. (Sg)*.

spalâr [spa'la:r] *m* VOJ (pri oklepu) ramenski jermen; *sul mûr intun spic di lûs di un contor mufôs: un ~, un gambâl (Mar)*.

spalât [spa'la:t], **-ade** *adj* v: ***ben ~*** tršat, čokat, širokopleči, s širokimi rameni.

spale ['spale] (manj obič. **spadule**) *f* 1. ANAT rama *f*, rame *n*; ***cu la sclope in ~*** *(MazzonIol)* s puško na rami; 2. ***spalis*** križ *m*, hrbet *m*; ***a spalis di*** na račun nekoga; *a spalis di chei che a restavin scuintiâts (Pa)*; ***cjamâsi sù pes spalis*** natovoriti si, naložiti si na ramena; naprtiti si; ***voltâ lis spalis*** obračati hrbet; ***sintî cu lis spalis siguris*** počutiti se varnega, preskrbljenega; *cussì, par vê lis spalis siguris, Albuìn al stabilì in Friûl il prin ducât (JM)*; ***su lis spalis*** na hrbtu; *la crôs che ognun di nô si cjate su lis spalis (Pa); E. al si metè l'imprest su lis spalis e al le a vore in biciclete (Sg)* 3. OBL rama *f* 4. GEO pobočje *n*, brežina *f* 4. ***~ drete*** TEAT sogovornik *m*, replikator *m*.

spalere [spa'lɛre] *f* 1. (pos. pri trtah) vrsta *f*, drevored *m*; *Lì sot e côr une ~ di pomârs che a finissin là che al comence il bosc. (BrLi)* 2. → ***spaliere***

spalet [spa'lɛt] *adj* in *m* → ***spalete***.

spaletâ [spale'ta:] *tr* ARH, GRAD vgraditi, vgrajevati špaleto (vrat, oken).

spalete [spa'lɛte] *f* 1. ograja *f*, parapet *m* (pri mostu) 2. GRAD okenska, vratna špaleta *f* 3. (v *pl*) pri plugu (orecchi) 4. (t. **spalet**) grbast, ukrivljen.

spali ['spali] (*pl* ***spâi***) *m* 1. vrvica *f*; ***dâ ~ a un*** FIG koga spodbujati, komu marsikaj dovoliti 2. FIG (*šalj.*) strah *m*, groza *f*, trema *f*.

spaliere [spali'ɛre] *f* 1. ŠP švedska letev, letvenik *m* 2. ***metisi in ~*** postaviti se v vrsto.

spaline [spa'line] *f* 1. OBL naramnica *f* 2. VOJ epoleta *f*, naramnik *m*.

Spalit ['spalit] *kr.i m* Spit *m*; *no jere altri che la formazion di coloniis venitis possentis intai puarts di ~, Zare.. (Pa 03/4)*.

spalmonâsi [spalmo'na:si] *refl* kričati, peti na ves glas.
spalt ['spalt] *m* 1. VOJ pobočje *n* (trdnjavskih okopov) 2. (t. v *pl*) ograja *f*, ograda *f*; *La gran part de citât e je sierade dentri di un grant ~ a capìs (CoUd).*
spaltade [spal'tade] *f* ograja *f*, ograda *f*, deščena pregrada *f*; *e je cuvierte di jarbe e lis spaltadis di piere che le flanconin scuasi no si viodin plui. (Enrico).*
spamiçade [spami'tʃade] *f* *?? soredut statuis di len sculpidis, spamiçadis pes tantis glesiis dulâ che par cause dal fûc (Scf).*
spampanâ [spampa'na:] *tr* odkrito povedati; izblebetati, izdati (skrivnost); širiti (novico), raztrobiti, razbobnati;
~**si** *refl* razširiti se, raznesti se.
spampanade [spampa'nade] *f* baharija *f*, bahaštvo *n*.
spampanât [spampa'na:t], **-ade** *adj* raztresen, razkropljen; *dai impegns pes emergjencis e dal "charity business" ~ dai mieçs di comunicazion massive (Pa 04/03).*
spampanon [spampa'non] *m* bahač *m*, širokoustnež *m*; ~ *adj* 1. bahaški 2. hrupen, veseljaški..
spampolâ [spampo'la:] *tr* AGR osmukati trtne liste.
spanâ [spa'na:] *tr* posneti (smetano).
spanarole [spana'na:] *f* ??
spandi ['spandi] (*spant, spandis*) *tr* izliti, raztresti, raztrositi; *no tu âs vude pôre di ~ il sanc di chealtris, cussì la spade e spandarà il to! (Bibl-Ezechiel)*;
~ *it* 1. (posoda) puščati, izlivati se 2. AGR trositi gnoj (po polju) ;
~**si** *refl* izliti se, raztresti se.
spandiment [spandi'ment] *m* trosenje *n*; razlivanje *n*; razširjanje *n*.
spandût [span'du:t], **-ude** *adj* raztresen, razsut.
spane ['spane] *f* ped *m*, pedenj *m*.
spanî [spa'ni:] *it* 1. odpreti se 2. (rože ipd.) cveteti.
spanide [spa'nide] *f* razcvet *m*.
spanzade [span'tsade] (t. **panzade**) *f* obilna jed, žrtje *n*.
spanzâsi [span'tsa:si] *refl* nažreti se.
spanzât [span'tsa:t], **-ade** *adj* s polnim trebuhom, poln kot boben.
sparagn [spa'rañ] *m* prihranek *m*; PROV *il ~ al è il prin vuadagn*.
sparagnâ [spara'ña:] *tr* 1. (pri)varčevati, prihraniti 2. o-, s-hraniti; spraviti;
~ *it* varčevati; ***~ cu alc*** varčevati s čim; ***~ ancje sul tossi*** *?? ;*
~**si** *refl* varčevati se.
sparagnadôr [sparaña'do:r] *m* 1. varčevalec *m* 2. → ***frinc***.
sparagnent [spara'ñɛnt] *adj* varčevalen; *a Rome a 'nd è tantis fontanis che a butin fûr aghe di continuo; jo, furlan ~, mi maravei di tant straçâ. (Pa 05/04)*;
~ *m* varčevalec *m*.
sparagnin [spara'ñin] *adj* skop, stiskaški.
sparavint [spara'vint] *m* 1. vetrokaz *m* (ki kaže smer vetra) 2. vetrnjak *m*.
sparavintâ [sparavin'ta:] *it* vihrati, plapolati.
sparc ['spark] *m* BOT beluš *m* (*Asparagus officinalis*); *fertaie cul sclopit e pontis di ~ di Tavagnà, cun salse di ûfs e frico friabil (CoUd)*; ***~ salvadi*** ostrolistni beluš (*Asparagus acutifolius*).
sparchine [spar'kine] *f* → ***sparghine***.
sparfum [spar'fum] ?? *je cumò ufierte ai Furlans, parcè che si fermin une dade a asedâ il ~ crei e antîc dal lôr Paîs. (La 05/4).*
spargher ['sparger] *m* (*it, ben*) štedilnik *m*; *E jere ancje la none che riduçave contente, sentade sul so scagnut dongje il spargher. (MazzonIol)*// < nem. Sparherd.
sparghine [spar'gine] (t. **sparchine, spargjine, sparghere**) *f* nasad z beluši.
spargjine [spar'ġine] *f* → ***sparghine***.
spargotât [spargo'ta:t] ??
Tu no tu mi às ~ il cjâf di vueli profumât, cu la cuâl che jê mi à ~ di profum i pîts. (Bibl-Lc)
sparî [spa'ri:] *it* → ***disparî***.
sparizion [sparitsi'on] *f* → ***disparizion***.
sparnacele [sparitsi'on] *f* BOT pasja trava (*Dactylis glomerata L. typica*); → ***jerbe dal ghiti***.
sparniçâ [sparni'tʃa:] *tr* 1. raztrositi, razširiti, razsipati, razlivati, razmetati, vreči naokoli, raznašati; *come la plume che il vint al sparnice par aiar* raznaša po zraku; *permeti ai inmigrâts di dâsi dongje in comunitât cu la stesse culture di divignince, ma ancje ~ sul teritori i servizis che a favorissin l'insediament. (Pa)* 2. FIG (novice) širiti, raznašati, nositi naokoli, obešati na zvon; ***~ vôs*** širiti govorice; *che al sarès di fâ dentri chei che a sparnicin chês vôs*;
~**si** *refl* razkropiti se, razširiti se; *origjinaris da la Indie disore, tal secul novesim i zingars si sparniçarin ta l'imperi bizantin ricevint (Pa).*
sparniçament [sparnitʃa'ment] *m* trosenje *n*, (raz)sipanje *n*; *In nature il ~ da lis culturis ipovirulentis nol è avantazât a front di chel di chês virulentis (SiF 03/4, 9).*
sparniçât [sparni'tʃa:t], **-ade** *adj* (po deželi ipd.) razkropljen, raztrošen; *tant che apartaments in citât e lozaments sparniçâts ator pe provincie là che la integrazion e je plui facile.(O)*; *Onde Furlane e je une radio gjoldude di scoltadôrs sparniçâts in ducj i nivei sociâi (O).*
sparonâ [sparo'na:] *it* oblastno se vesti, tiranizirati
sparpagnâ [sparpa'ña:] *tr* raztrositi, raztresti; razkropiti; → ***sparniçâ***;
~**si** *refl* razkropiti se.
sparpagnât [sparpa'ña:t], **-ade** *adj* raztrosen, raztresen; razkropljen.
sparpagnon [sparpa'ñon] *adj* razširjevalec *m*, popularizator *m*,
spartâ [spar'ta:] *tr* ločiti, oddeliti.
spartan [spar'tan] *adj* 1. špartanski 2. FIG špartanski; *Mangjâ dai spartans panins di persut crût e mozarele e bevi une buine e frescje bire sot dal soreli (Pa 05/04)*;
~ *m* Špartanec *m*.
spartî [spar'ti:] *tr* 1. deliti, razdeliti (na dva dela); *Un de fole i disè: «Mestri, disii a gno fradi di ~ cun me la ereditât» (Bibl-Lc)*; → ***dispartî*** 2. FIG deliti (npr. občutek).
spartidôr [sparti'do:r] *m* ?? *un alc di plui, ma la condizion stesse dal vivi, il ~ fra il vivi e il no vivi. (Pa 06/2).*
spartidure [sparti'dure] *f* (pri pričeski) preča *f*; → ***troi***.
spartît [spar'ti:t], **-ide** *adj* po-, razdeljen; *Vô, maglâts sarpints de lenghe spartide a mieç e riçs spinôs, cjalait ben di no imparî. (ShW).*
spartitori [sparti'tori] *adj* (raz)delilen; *Sichè e je saltade fûr une logjiche spartitorie tra lis areis*

gjeografichis dal Friûl e tra associazions "fantasma" (Pa 02).

spartizion [spartitsi'on] *f* razdelitev *f*, razdeljevanje *n*; ločitev *f*; *e saltà fûr la storie de ~ de robe (MazzonIol)*; → ***partision***.

sparvâl [spar'va:l] *m* ZOOL skopec *m* (*Accipiter nisus*); *L'ultin classificât al vuadagnave la purcitute, o un ~ o un gjâl. (consorziocastelli).*

spas ['spas] *m* zabava *f*; ***a spas*** mimogrede; ***cjatâsi a ~*** biti brez posla; *dopo magari si cjatave a ~ par doi trê dîs, o al plui cuntun lavorut di nuie di fâ là dal marangon. (Sg)*; ***lâ a ~*** na sprehod iti; *Difat il vanzeli nol dîs che il bon pastôr al va a ~ pai prâts (glesie)*; *a van ducj a ~, vuê che e je fieste (MazzonIol).*

spasim ['spazim] *m* krč *m*, trzaj *m*; *o ripetìn fint al ~ lis ultimis peraulis de Apocalis (Pa).*

spasimâsi [spazi'ma:si] (t. **spisimâsi**) *refl* v krčih se viti; vznemiriti se, ustrašiti se.

spasimât [spazi'ma:t] (t. **spisimât**) *adj* 1. vznemirjen, vzburjen, razburjen, razkurjen, histeričen; prestrašen; zunaj sebe 2. strašen, tesnoben, mučen.

spasmodic [spaz'mɔdik], **-iche** *adj* krčevit; *parceche tal moment stes che tu ti inacuarzis cun spasmodiche sorprese al è za sparît cun disperade e inutile nostalgjie. (BelR).*

spassegjâ [spase'ġa:] → ***spassizâ***.

spassigjâ [spasi'ġa:] → ***spassizâ***.

spassizâ [spasi'dža:] *it* 1. sprehajati se, hoditi; *Intune a jerin dôs sioris che a spassezavin su e jù pal marcjepît, cul cjan tal braç (BelFa)* 2. FIG prevladati, vladati (npr. revščina ipd.);
~ *tr* prehoditi; ***~ la Calabrie → Calabrie***.

spassizade [spasi'džade] *f* 1. sprehod *m*; *Cussì al à cjapade la amicizie cun Lord Douglas come une ~ tun zardin di rosis esotichis e (Bel)* 2. (s konjem) ježa *f* 3. (z avtom) vožnja *f*.

spassizîr [spasi'dži:r] *m* potnik *m*, popotnik *m*.

spatriât [spatri'a:t], **-ade** *adj* → ***dispatriât***.

spatule ['spatule] *f* lopatica *f*.

spatussâ [spatu'sa:] *tr* in *refl* → ***dispatussâ***.

spatussât [spatu'sa:t], **-ade** *adj* → ***dispatussât***.

spauraç [spau'ratʃ] *m* (t. FIG) strašilo *n*.

spaurî [spau'ri:] *tr* strašiti, prestrašiti, preplašiti;
~**si** *refl* prestrašiti se; *rivade sul casel, si spaurì a viodi un om, fer dongje la cjarande ad ôr de ferade (MazzonIol)*

spaurît [spau'ri:t], **-ide** *adj* prestrašen.

spaurôs [spau'ro:s], **-ose** *adj* 1. strašen, strahovit 2. plašen, boječ, bojazljiv;
~ *m* plašljivi, boječi; *ma jo ti leievi tai voi: tu mi âs simpri tignût par un ~. (Enrico).*

spavent [spa'vɛnt] *m* 1. strah *m* 2. strašilo *n*.

spaventâ [spaven'ta:] *tr* prestrašiti.

spaventepassaris [spavente'pasaris] *m* strašilo *n*; → ***pipinat, pipinate, spauraç***.

spaventevul [spaven'tevul], **-vole** *adj* strašen, grozen.

spaventôs [spaven'to:s], **-ose** *adj* strašen.

spaventosementri [spaventoze'mentri] *adv* strašno; *Il vuarderobe di Don Franziskus al jere ~ grant. (Ta).*

spavit ['spavit], **-ide** *adj* 1. plašen, nezaupen, boječ 2. obledel, uvel, bled, medel; *Là tal bosc, dulà che tu e jo cetancj viaçs si sin pognetis su jets di spavits pestelacs (ShW).*

spazecampagne [spatsekam'pañe] *f* VOJ majhna arkebuza (staro strelno orožje)

spazecusine [spatseku'zine] *f* kuhinjska shramba *f*; *une tace a drete, un coment a cui che al cimiute cun complicitât, une clamade al nevôt che si intarde te ~ (Mar)*; → ***cusine sporcje***.

spazetâ [spatse'ta:] *tr* krtačiti, ščetkati (pos. obleko).

spazete [spa'tsete??] *f* ščetka *f*, krtača *f*.

spazetin [spatse'tin] *m* (zobna) ščetka *f*.

spazeton [sparse'ton] *m* ?? *Il strus di cheste sûr Amalia, doprât, si viôt, tant che terapie un fregul bruscje, al jere il ~ par cjapâ sù i paviments. (Urli).*

spazi ['spatsi] *m* prostor *m*; *Une da lis primis nozions di matematiche superiôr e je chê di ~ vetoriâl reâl di dimension (SiF 02/1, 234).*

spaziâ [spatsi'a:] (*o spazii* [spa'tsii]) *tr* 1. razmakniti, razmikati; *ma ancje di une culture rafinade e largje che e spazie di Musil a Kafka.. (Pa 05/12)* 2. TISK razpreti, tiskati razprto, spacionirati.

spaziâl [spatsi'a:l] *adj* 1. prostorski 2. vesoljski; *Cheste perspetive e somerearès vierzi grandis possibilitâts pai viaçs spaziâi. (Pa 7/99).*

spaziôs [spatsi'o:s], **-ose** *adj* prostoren.

spaziosetât [spatsioze'ta:t] *f* (*neobič.*) prostornost *f*.

spazitemporâl [spatsitempo'ra:l] *adj* prostorskočasovno; *Une Buse Nere e je une gjeometrie ~ curvade cuntun orizont dai events (SiF 03/4, 133)*; *Se o volês cjatâmi butait il vuestri cuarp astrâl tal infinît ~ o, plui facil, scriveimi! (miotti).*

spazitimp [spatsi'timp] *m* prostor-čas *m*; *e je la gjeometrie dal ~ a jessi curvade. (SiF 03/4, 133).*

speche ['speke] *f* 1. (t. **specot**) lesena skledica *f* 2. (t. **~ di mâr**) ZOOL školjka *f*.

speciâl [spe'tʃia:l] *adj* poseben, samosvojen, specialen; *No ti covente nuie di ~ (Vichi)* ne potrebuješ nič posebnega.

specialist [spetʃia'list] (*pl* ***specialiscj***) *m* specialist *m*, strokovnjak *m*, veščak *m*; *I miôrs specialiscj de regjon si dan di volte ogni sere fin a miezegnot intune schirie di programs (O).*

specialistic [spetʃia'listik], **-iche** *adj* specializiran; *Dal pont di viste des ativitâts didatichis specialistichis di nivel universitari (Pa).*

specialitât [spetʃiali'ta:t] *f* posebnost *f*, stroka *f*; *Inte suaze dal dibatiment su Friûl storic e ~ al è di regjistrâ ancje un intervent dal segretari regjonâl (O)*; ***in ~*** posebno, predvsem; *In ~ o pensi a la disocupazion, che aromai no sparagne plui nissun.(Pa)*; *a marchin in ~ che la lôr esclusion, stant ai stampons dal decret ministeriâl su lis graduatoriis, e scatarès dome par colpe di 2 mês. (Pa).*

specializât [spetʃiali'dza:t], **-ade** *adj* specializiran, strokoven; *Intal daspò di misdì, trasmissions specializadis di musiche (O)*; *Si trate di realtâts specializadis soredut intal cjamp de ortofloriculture (O)*;
~ *m* strokovnjak *m*, specialist *m*; *che al jere un ~ e che al lavorave cu la dite dopomai. (Sg).*

specializazion [spetʃialidzatsi'on] *f* specializacija *f*; *di sustignî cors di perfezionament, di inzornament, di formazion, di ~ e di dotorât (Pa)*; *i arlêfs de Scuele di ~ (Pa)*; *I etnolics si son nacuarzûts subit des relazions fra la ~ di une lenghe e la culture che le à produsude (Pa).*

specialmentri [spetʃial'mentri] *adv* posebno, samosvojno, specialno.

speciâr [spetʃi'a:r] *m* → ***speziâr***.

speciarie [spetʃia'rie] *f* → ***speziarie***.
specie ['spɛtʃie] (t. **spezie**) *f* 1. vrsta *f*, pleme *n*, rod *m*; podoba *f* 2. BIOL vrsta *f*; *Il prin al cjape dentri lis speciis dai gjenars Fusarium, Alternaria.. (SiF 02/1, 31-45)*; ***~ animâl*** živalska vrsta; ***~ vegjetâl*** rastlinska vrsta; *intes forestis pluviâls dal Sud a son di cjase plui de metât des speciis animâls e vegjetâls dal mont intîr. (Pa 05/04)* 3. FIG vrsta *f*; ***une ~ di*** neke vrste; *une ~ di lenghe di mieç, che e somee plui il venit (Pa/OLF)* 4. ***fâ ~*** začuditi, narediti vtis; *al preave e al laudave Diu che al faseve ~ a dute la citât* 5. ***speciis*** dišava *f*; cimet *m*.
specific [spe'tʃifik], **-iche** *adj* specifičen, svojevrsten.
specifiche [spe'tʃifike] *f* 1. nadroben opis, specifika *f* 2. epitet *m*, pridevek *m*, vzdevek *m*.
specifichementri [spetʃifike'mentri] *adv* specifično, svojevrstno.
specificitât [spetʃifitʃi'ta:t] *f* specifičnost *f*.
specjere [spe'qɛre] *f* 1. stensko ogledalo *n* 2. toaletna mizica *f*.
specjet [spe'qɛt] *m* 1. LOVSTVO zrcalo *n* (*za škrjance*) 2. GRAD okrasni geometrični element 3. povzetek *m*, oris *m*, pregled *m*.
specolâ [speko'la:] (manj obič. **dispecolâ**) *tr* luščiti; čistiti; robkati (turščico); odstraniti, odstranjevati (pečke); ***~ i fasûi*** luščiti fižol;
~ m luščenje *n*, robkanje *n*; ***la machine di ~*** robkalnica *f*, robkalnik *m*; stroj za robkanje.
specolât [speko'la:t], **-ade** *adj* oluščen, očiščen.
specot [spe'k t] *m* → ***speche***.
specotins [speko'tins] *(buiat) ?? imparade dai familiârs o dai paisans, come che a provin la presince di peraulis popolârs, come "faule", "forpeade", "specotins".. (Pa 05/06)*.
speculâ [speku'la:] *it* 1. FILOZ špekulirati, teoretično premišljati, razglabljati; *Pal timp nol covente nancje ~ il cîl, che ti al sigure plui voltis in dì il casselot proviodint a distance di zornadis. (BelR)* 2. EKO špekulirati.
speculadôr [spekula'do:r] *m* špekulant *m*;
~ adj špekulantski.
speculant [speku'lant] *adj* 1. skopuški, stiskaški;
~ m 1. skopuh *m*, stiskač *m* 2. špekulant *m*.
speculâr [speku'la:r] *adj ??*
Chest compuartament ~ des previsions ogjetivis e sogjetivis al sugjerìs di doprâlis dutis e dôs metintlis insiemit tes previsions dal timp (SiF 02/2, 39-58)
speculatîf [spekula'ti:f], **-ive** *adj* 1. FILOZ špekulativen, umovalen 2. EKO špekulativen, špekulantski; *un "corpus" propiementri filosofic, par podê dineâ l'interès ~ dal pinsîr chinês? (Pa 04/07)*.
speculazion [spekulatsi'on] *f* 1. FILOZ špekulacija *f* 2. EKO špekulacija *f*.
specule ['spɛkule] *f* 1. dvignjeno mesto, višje ležeči kraj; *Ai 3 di Avrîl, la acuile furlane e à tornât a svoletâ su la ~ dal cjiscjel di Udin (Pa 02)*; ***va su la ~!*** (*šalj.*) nehaj že! poberi se!; ***mandâ un su la ~*** *??* 2. (astronomski) observatorij *m*, opazovalnica *f*, zvezdarna *f*.
spedâ [spe'da:] *tr* → ***dispedâ***.
spedade [spe'dade] *f* KUL poln raženj, naboldalo.
spedâl [spe'da:l] *m* → ***ospedâl***.
spedî [spe'di:] *tr* 1. poslati, odposlati, odpraviti, odpravljati 2. FIG (bolnega) odpisati.
spedine [spe'dine] *f* 1. raženjček *m* 2. grižljajčki na ražnju.
spedît [spe'di:t], **-ide** *adj* 1. FIG odpisan bolnik 2. (npr. ples) zastarel, ven iz mode.
spedizion [speditsi'on] *f* 1. špedicija *f*, odpošiljanje *n*, odprava *f*, odprema blaga 2. ekspedicija *f*, odprava *f* 3. VOJ ekspedicija *f*, vojni pohod *m*.
spedizionîr [speditsio'ni:r] *m* špediter *m*.
spedoglâ [spedo'gla:] *tr* → ***dispedoglâ***.
spedreâ [spedre'a:] *tr* očistiti teren od kamnov, odstraniti kamne.
spegaç [spe'gatʃ] *m* → ***sbegaç***.
speglâ [spe'gla:] *tr* → ***spielâ***.
spegnule ['spɛñule] *f* → ***penule***.
spel ['spɛl] *m* → ***spêl***.
spêl ['spe:l] (t. **spel**) *m* 1. nit *f*; kosem *m* 2. FIG črtica *f*, trohica *f*, senca *f*; ***un ~*** malo, malce; *In principi, la siore dal cont e jere un ~ intrigose, ma i vevin dit che ducj i siôrs da Udin a jerin intrigôs e che tocjave glotiju. (Urli)*.
spelâ [spe'la:] *tr* 1. oskubsti, ogoliti; smukati (listje); olupiti (krompir); oluščiti; ***~ fûr*** ?? *plui bêçs a spelin fûr a la puare int! (MazzonIol)* 2. FIG odreti, dati iz kože.
spelade [spe'lade] *f* 1. lupljenje *n* 2. skubenje *n*.
spelaie [spe'laie] *f* 1. tanka nitka svile 2. MED (t. **pelaie**) pelagra *f*.
spelât [spe'la:t], **-ade** *adj* (t. FIG) oskubljen, ogoljen; osmukan; olupljen; oluščen.
speleologjic [speleo'lɔǵik], **-iche** *adj* speleološki; *al jentre te Societât Alpine Furlane, al fonde il "Circul idrologjic e ~ furlan". (Pa 04/05)*.
speleologjie [speleolo'ǵie] *f* speleologija *f*; *Al fondà l'Istitût talian di ~ (La 06/2)*.
Spell ['spɛl] *kratica > Servizi de Planificazion e Elaborazion dal Lengaç Ladin*.
speloc [spe'lɔk] *m* 1. (pos. v *pl*) lasje *mpl*; dlake *fpl* 2. črtica oblakov; meglica *f*.
spelorcje [spe'lorqe] *adj* skopuški, stiskaški;
~ m skopuh *m*, stiskač *m*.
spelte ['spɛlte] *f* BOT bela pira *f*, bela sevka *f*, pirjevica *f* (*Triticum spelta*); → ***pire-spelte***.
spente ['spente??] *f* → ***sburt***.
spenton [spen'ton] *m* → ***sburton***.
spenzi ['spendži ??] *tr* → ***sburtâ***.
sperâ I [spe'ra:] *it* upati, nadejati se, pričakovati; *come se al speràs che cualchidun al fos lì a spietâlu (Sg)* kakor da bi upal, da ga bo nekdo tam pričakal; *i dipendents de aziende che a speravin intal comissari par puartâ a bon fin la vicende (O)*; *Si spere che il timp e il sintiment a puartin lis robis al lôr nivel naturâl..(Pa 3/2000)*.
sperâ II [spe'ra:] *tr* (npr. jajce, tkanino) pregledati (skozi lučjo).
sperance [spe'rantʃe] *f* upanje *n*, up *m*, nada *f*; *Vêso cualchi ~? (Sg)*.
sperançâsi [speran'tʃa:si] *refl* (*neobič.*) upati, nadejati se, delati si utvare.
sperançôs [speran'tʃo:s], **-ose** *adj* poln upanja.
spere I ['spɛre] *f* 1. urni kazalec *m*; *i someave che lis speris dal orloi a fossin fermis (MazzonIol)* 2. žarek *m* (svetlobe ipd.).
spere II ['spɛre] *f* (*neobič.*) upanje *n*, nada *f*.
sperecuazion [sperekuatsi'on] *f* ?? *e di une Regjon centralistics a mai finî; di une ~ insostenibil fra realtâts sioris e realtâts puaris (in specialitât la mont); (Pa 02)*;

spergot [sper'gɔt??] *m* 1. voščine *fpl*, izcedek *m*, odcedek *m* 2. kos slanine zavit v papir, katerega se zažge nad ražnjem.
spergotâ [spergo'ta:] *tr* 1. (po-/o-)škropiti, (z)močiti 2. KUL zalivati meso (na ražnju);
~ *it* kapljati; cediti se.
spergotade [spergo'tade] *f* 1. oškropitev *f* 2. pršec *m*.
sperienze [speri'ɛntse] *f* izkušenost *f*, izkušnja *f*; *O sintivi il rispiet che mi puartave cence sudizion pûr tignint cont de sô ~ personâl. (BrLi)*.
sperimentâ [sperimen'ta:] *tr* preizkušati, poskušati.
sperimentabil [sperimen'tabil] *adj* ki se da preizkusiti; *la teorie fisiche e ~ di un Diu omnipresint, omnisient, e omnipotent (SiF 03/4, 133)*.
sperimentâl [sperimen'ta:l] *adj* eksperimentalen, poizkusen; *Ai 10 di Zenâr al è stât difondût in forme ~ eletroniche ancje l'ultin numar dal "Boletin" de Societât. (Pa 03/12)*.
sperimentalitât [sperimentali'ta:t] *f* eksperimentalnost *f*; *I coeficients a son diferents in base a la struture dai cors in tiermins di agns, di carateristichis di ~, di economiis di scjale. (SiF 02/1, 209)*.
sperimentalmentri [sperimental'mentri] *adv* eksperimentalno, poizkusno; *I components azotâts no ossidâts a son determinâts ~ traviers il test Total Kjeldahl Nitrogen (TKN) (SiF 03/4, 73-84)*.
sperimentazion [sperimentatsi'on] *f* ??
spernâl [sper'na:l] *m* vrsta rezila za kovino.
speroâl [spero'a:l] *m* dolgin *m*.
spersonalizâ [spersonali'dza:] *tr* razosebiti; *une colorazion e une colocazion tun mont e tun contest simpri plui spersonalizant e dislidrisant. (Pa 05/07)*.
spersonalizât [spersonali'dza:t], **-ade** *adj* razosebljen.
spersonalizazion [spersonalidzatsi'on] *f* razosebljenje *n*; *Il rinovament, la standardizazion, la ~ e la stesse dimension dai gnûfs ponts di vendite a produsin straniment (Pa 02)*.
sperzûr [sper'džu:r] *m* 1. kriva prisega *f* 2. krivoprisežnik *m*.
sperzurâ [sperdžu'ra:] *it* priseči, prisegati po krivem; *e tant che i fruts, scherzant, bausiis contin zuiant, cussì Amôr frutut pardut va sperzurant. (ShW)*.
spes ['spɛs], **spesse** *adj* pogost; ***di ~ → dispès***.
spesâ [spe'za:] *tr* vzdrževati; plačevati stroške (za).
spese ['speze] *f* 1. izdatek *m*, štrošek *m*, izplačilo *n*, potrata *f*; ***~ corint*** tekoči strošek; *ma se si valute dome che la ~ corint, no 'nd è coscj pal belanç public (Pa 03/11)* 2. preživnina *f*, vzdrževanje *n*, hrana *f*; *Une siorute che e zueteave indenant cu la borse di plastiche plene di ~ a spià cun sospiet chei trê frutats (Tolazzi)*; ***fâ la ~ a un*** A. preživljati, vzdrževati nekoga B. FIG močno udariti nek; ***puartâ/valê/paiâ la ~*** izplačati se; ***cjamare e ~*** prenočišče in hrana; ***tirâ jù di ~, tirâ jù di spesis*** ubiti, poslati v nebesa.
Spesse ['spɛse] *kr.i f* (Cividât) IT Spessa.
spesseâ [spese'a:] *it* pohiteti; ***~ a*** + *inf* pohiteti.
spesseât [spese'a:t], **-ade** *adj* pospešen; hitro, površno opravljen.
spessôr [spe'so:r] *m* gostota *f*, debelina *f*; *Il progjet dal ~ de gabionade al è stât fat doprant la formule di Kar (SiF 03/4, 47-59)*; *In plui, prin di folcjâ i bûs di RPM e di meti sù la stabilidure (2-2,5 cm di ~) (SiF 03/3, 97)*.
spêt ['spe:t] *m* 1. VOJ koničasto orožje 2. KUL raženj *m*; ***sul ~*** na ražnju 3. KUL poln raženj, naboldalo.
spetacolâr [spetako'la:r] *adj* ??
Par un esempli la ~ conversion religjose, il grant interès par argoments religjôs e morâi (SiF 03/3, 31-49)
spetacul [spe'takul] (*pl* ***spetacui***) *m* predstava *f*; prizor *m*, spektakel *m*; *Intal daspò di misdì, trasmissions specializadis di musiche, ~ e culture. (O)*; *il festival de culture e dal ~ de Mitteleurope (O)*.
spetadôr [speta'do:r] *m* gledalec *m*; *I spetadôrs de IX Mostre dal cine furlan a an podût viodi ancje i documentaris (Pa 06/2)*; *parcè che ju trasforme di ogjets e spetadôrs de storie in sogjets e protagoniscj.(Bel)*;
speteçâ [spete'tʃa:] *it* → ***peteçâ***.
spetorât [speto'ra:t], **-ade** *adj* → ***dispetorât***.
spetrâl [spe'tra:l] *adj* FIZ spektralen; *svelt a sfantâsi e ancje chel al mostrave carateristichis spetrâls avonde par lôr cont. (SiF 02/2, 11-24)*.
spetri ['spɛtri] *m* FIZ spekter *m*; *a sedi proietade dongje di un lûc di formazion stelâr e un ~ a altissime risoluzion fat cun FEROS a La Silla (SiF 02/2, 11-24)*.
spetrofotometri [spetrofoto'metri] *m* FIZ spektrofotometer *m*; *La leture dal parametri surogât UV-254 midiant di un ~ UV (SiF 02/1, 11)*.
spetrofotometric [spetrofoto'mɛtrik], **-iche** *adj* FIZ spektrofotometričen; *misure dal assorbiment ~ UV a lungjece di onde di 254 nm (SiF 02/1, 11)*.
spetroscopic [spetro'skɔpik], **-iche** *adj* FIZ spektroskopski.
spetroscopichementri [spetroskopike'mentri] *adv* FIZ spektroskopsko; *Il prin al jere blu, lent a sfantâsi e ~ strani, il secont al jere invezit ros (SiF 02/2, 11-24)*.
spetroscopie [spetrosko'pie] *f* FIZ spektroskopija *f*, spektralna analiza *f*; *cul intent di scuvierzi l'êc di lûs e di studiâlu cun la ~. (SiF 02/2, 11-24)*.
speziâr [spetsi'a:r] *m* lekarnar *m*; farmacevt *m*; *nol zove il ~, nol zove il miedi*; *cun lis sôs peraulis misuradis che a semeavin pesadis cul belancin dal ~ (Leng)*.
speziarie [spetsia'rie] *f* 1. lekarna *f*; 2. ***speziariis*** KUL dišava *f*; cimet *m*; *ambre, vueli, vin sâl e speziariis*.
spezie ['spetsie] → ***specie***.
spi ['spi] (*pl* ***spîs***) *m* 1. BOT klas *m*; 2. reženj *m*; *(carn.)* strok *m*; *1 piçule verze, 2 bielis patatis, 1 ~ di ài, 1 sedon di savôrs pestâts (Natisone/furlanis)*; ***lâ in ~*** AGR iti v klasje 3. ***mandâ un a spîs*** FIG nekoga nekam poslati, znebiti se nek; ***lâ a spîs*** iti po svoje; iti k hudiču.
spiâ I [spi'a:] *tr* 1. vohuniti, ogledovati, oprezati za; pogledati; *spie "la Patrie", 4/2002; (Pa 02)*;
2. zaupati, razkriti, razodeti;
~**si** *refl*
spiâ I [spi'a:] *tr* 1. AGR pobirati klasje 2. FIG paberkovati.
spic ['spik] *m* 1. pomembnost *f*, poudarek *m*, izstopanje *n* 2. (t. **spi**) reženj *m*; strok *m*.
spicâ [spi'ka:] *it* izstopati; odlikovati se.
spice I ['spitʃe] *f* 1. vrh *m* (gore); *fin cumò, e je la uniche femine rivade su la ~ dal Nanga Parbat (Onde)* 2. (zgradbe itd.) vrh *m*, konica *f*; *Alore il diaul lu menà cun se te citât sante, lu poià su la ~ dal templi e i disè (Bibl-Mt)* 3. konec, konica (nosa); ***~ dal nâs*** konica nosa 4. FIG vrh *m*, konica *f*, vrhunec *m* 5. ***a ~*** koničast; ***finî in ~*** izgubiti se v nič.
spice II ['spitʃe] *f* → ***pice***.
spicelapis [spitʃe'lapis] *m* šilček za svinčnike.

Spicemei [' ??] *priimek* *Rem ~ al è lât a Mediis par domandâ la siore Del Fabbro Marchi sun chê esperience (Pa 11/99).*

spicepiere [spitʃepi'ere] *m* kamnosek *m*; (*bolj obič.*) → ***pichepiere***.

spicete [spi'tʃete] *f* GEO (gorski) greben.

spicigulâ [spitʃigu'la:] *tr* in *it* zobati, robkati, grizti, jesti po koščkih.

spicigule [spi'tʃigule] v: ***a ~ -minigule*** po malem, po koščkih; *al lavoruce a ~-minigule (OLF 2002)*; *e je diferenziade juste apont de seguitive dibisugne di rivendicâ dirits dineâts o concedûts a ~ e (La 05/12).*

spiç ['spitʃ] (*pl* ***spiçs*** ['spits]) *m* 1. preslica *f*; sulica *f*, kopje *n*; *vô granatîrs, alò cui spiçs, vô fusilîrs*; (*bolj obič.*) → ***spiçot*** 2. konica *f*, vrh *m* (gore); *un ~ di tiere dongje la Tôr*; *in bande dal ~ di une mont*; → ***spice*** ; 3. (zgradbe itd.) vrh *m*, konica *f*; ***a ~*** koničast; *Al è vêr che la stagjon passade un fantat al jere muart, parcè che al veve sbatût il cjâf suntun cret a ~ (Daidussi)* 4. ***lâ/ finîle a ~*** iti v nič, izgubiti se v nič; *E no i impuarte des fuarcis di economie e di impegn che a van a ~ (Patrie 06/1)*;
~ adj (*redko*) oster, koničast; *cu la coce spelade e secje secje, spice la barbe*; (*bolj obič.*) → ***spiçât***.

Spiç ['spitʃ] *i gore m* Spiz; *e cjalave mont ~ che i steve di cuintri. (Natisone/furlanis).*

spiçâ I [spi'tʃa:] *tr* priostriti, (po)ostriti, (na)brusiti; *si vûl ~ l'inzen par fâ un colpet di man*; ***~ la bocje, ~ i lavris*** stisniti zobe; *no soi bon di ~ i lavris*; ***~(si) lis moschetis*** priostiti si brke; *al si spice un mostacj*; ***~ i voi*** izbrusiti vid, ostro pogledati; ***~ la orele, ~ lis orelis*** naoštriti ušesa; *il client al veve spiçade la orele e i jere parût di sintî che a fevelassin di lui.*; *il vieli al spice la orele e al finìs cul jentrâ te cjantose. (Eg)*; ***~ fûr*** izplačati v gotovini, plačati na roko; *e al spiçà fûr ancje chei doi (soldi) dal pagnut.*

spiçâ II [spi'tʃa:] *tr* → ***piçâ***.

spiçât [spi'tʃa:t], **-ade** *adj* oster, priostren, koničast, rezek; *nâs ~*; *une sbessule spiçade*; *In jenfri lis monts spiçadis il timp al passe planchin (int)*; *che o ti dîs e scoltilis cu la orele spiçade (Bibl-Ezechiel).*

spiçot [spi'tʃɔt] *m* 1. klin *m*, kol(ič) *m*; *i clapons e lis gravis a jevarin, a tignî sù il cîl, chei spiçots: lis pichis des monts* 2. preslica *f*; *dulà vaie chê filadorie, alt puartant fûs e ~?* 3. (orožje) sulica *f*, kopje *n*; *al spiete il segnâl di butâsi parmîs dal nimì, par foropâlu cul ~ di fier* 4. (*gor.*) F žandar *m*, kifelc *m*; *ma in chel a capitin dentri doi spiçots e cence dî ni trê ni cuatri lu cjapin pai braçs e lu menin vie*;
~ adj izostren, priostren, rezek; *scarpets di fieste: scjapin di velût, ponte spiçote e une rosute parsorevie*; (*bolj obič.*) → ***spiçât***.
?? *è mancjât pôc par che si fasès mâl pardabon cuntun ~ che al jere dentri de buse. (christianromanini 07/03)*

spiçotâ [spitʃo'ta:] *tr* (*redko*) (z)bosti; *cualchi volte al jere stât spiçotât cu la rame di chei daprûf.*

spie ['spie] *f* 1. vohun *m*; ovaduh *m*; ***stâ in ~*** vohuniti 2. znak *m*, simptom *m* 3. kukalnik *m*.

spiegâ [spie'ga:] *tr* razložiti, razjasniti, pojasniti; *par ~ cui che al è Crist. (Bibl-Sapiense).*

spiegabil [spie'gabil] *adj* razložljiv; *Nol è ~ che, a part la stagjon dramatiche e esemplâr de ricostruzion dal taramot (Pa 06/3).*

spiegazion [spiegatsi'on] *f* razlaga *f*; pojasnilo *n*.

spieglâ [spie'gla:] *tr* in *refl* → ***spielâ***.

spielâ [spie'la:] (t. **spieglâ**) *tr* zrcaliti, odsevati;
~si *refl* 1. gledati se v zrcalu 2. zrcaliti se, odsevati se; *Une bondance che si spiegle tal so archivi, in dipuesit te Biblioteche "Joppi" di Udin (Pa 04/05).*

spieli [spi'eli] (*pl* ***spiêi***) *m* 1. zrcalo *n* 2. FIG podoba *f*, prizor *m*, znamenje *n*; *I leve daûrji unevore di int, parceche a viodevin i spiei che al faseve sui malâts. (Bibl-Zn)* Za njim je šla velika množica, ker je videla znamenja, ki jih je delal na bolnikih. 3. primer *m*, zgled *m*, vzorec *m*, model *m*; *~ di bon guvier, di coretece di rapuarts tra citadins e publiche aministrazion (La 05/11)*; ***dâ un ~*** dati primer 4. slabi primer, škandal *m*, nesreča *f*; ***fâ un ~*** napraviti škandal 5. morala *f*, moralna refleksija *f* 6. notranji del vrat; ***~ de puarte*** *..??*

spierdût [spier'du:t], **-ude** *adj* → ***dispierdût***.

spiergul [spi'ɛrgul] *m* 1. prečni tram *m* 2. klin *m* (na klinasti letvi).

spietâ [spie'ta:] *tr* 1. pričakovati, čakati; *che o spieti alc di miôr de mê vite (MazzonIol)*; ***tocjâ a ~*** morati čakati, biti primoran čakati 2. ***spietâ a*** čakati naraščaj, biti noseča; *Cuant che mê mari mi spietà a mi.. (MazzonIol)*;
~si *refl* pričakovati; *E. al cirì di no fâ viodi che i displaseve di scugnî paiâ un dusinte francs di plui di chel si spietave. (Sg).*

spiete [spi'ɛte] *f* čakanje *n*, pričakovanje *n*; ***jessi in ~*** biti na čakanju, čakati; *diviers tescj che a son in ~ di jessi publicâts. (Natisone)*; *a fâ part da la Union e altris inmò a son in ~ di jentrâ. (La)*; ***stâ in ~*** čakati.

spighe ['spige] *f* klas *m* ?? ***~ neuronâl*** *L'impuls gnervôs, potenziâl di azion o ~ neuronâl, al è un soliton dissipatîf (SiF 02/2, 129).*

spighete [spi'gɛte] *f* resa *f*; pletenica *f*; trak *m*; vezalka *f*; *Bielzà 600 agns prin di Crist i Assîrs a cjacaravin da la 'pustule perniciose da la ~' (SiF 02/1, 31-45).*

spigul ['spigul] *m* GEOM rob *m*, ogel *m*.

spiliçâ [spili'tʃa:] *tr* (*neobič.*) odreti, odirati kožo; odrgniti kožo; → ***spelâ***.

Spilimberc [spilim'bɛrk] *kr.i m* Spilimbergo (PN).

spilimberghês [spilimber'ge:s], **-ese** *adj* nanaša se na Spilimbergo;
~ m prebivalec Spilimberga; *il ~ Zuan Batiste Cavedalis nol à gjoldût di une nomenance dal dut positive.(GP)*

spiluc [spi'luk??] *m* → ***piluc***.

spilucâ [spilu'ka:] *tr* oguliti, oskubsti.

spilucât [spilu'ka:t], **-ade** (manj obič. **dispilucât, spilucjât**) *adj* oskubljen, oguljen; napol plešast.

spiluchît [spilu'ki:t], **-ide** *adj* → ***spilucât***.

spilucjât [spilu'qa:t], **-ade** *adj* → ***spilucât***.

spilucjît [spilu'qi:t], **-ide** *adj* → ***spilucât***.

spiluncje [spi'lunqe] (t. **spilungje**) *f* jama *f*, beznica *f*.

spilungje [spi'lunġe] *f* → ***spiluncje***.

spin ['spin] *m* trnov grm *m*, trnje *n*; ***~ blanc*** glogovka *f* (*Crataegus oxyacantha*); → ***baraç blanc*** ; ***~ neri, ~ cervin*** čistilna krhlika, kozja črešnja (*Rhamnus cathartica*); ***~ ledrôs, ~ cjapelût*** pasji trn; ***~ vuerç*** češmin *m* (*Berberis vulgaris*); → ***cedri*** ; ***~ in crôs*** trnovec *m* (*Gleditschia triacanthos*).

spinâ [spi'na:] *tr* 1. (sod vina) navrtati, nastaviti 2. (z)bosti, pičiti.

spinaç [spi'natʃ] *m* → ***spinel***.

spinade [spi'nade] *f* vbod *m* trna; prebod *m*.

spinadure [spina'dure] *f* tkanina, napravljena s pomočjo ribje koščice.
spinaze [spi'nadže] *f* špinača *f* (*Spinacia oleracea*); ***~ salvadie*** (*Campanula trachelium*).
spinâl [spi'na:l] *m* 1. (t. **~ de schene**) ANAT hrbtenica *f*; → ***fîl de schene*** 2. FIG hrbtenica *f*, nosilec *m*,
spinâr [spi'na:r] *m* BOT trn *m*, grm *m*, trnje *n*, grmičevje *n*, bodičje *n*; → ***spinere***.
spinarele [spina'rele] *f* ZOOL → ***spinarûl***.
spinarûl [spina'ru:l] *m* ZOOL navadni zet *m* (*Gasterosteus aculeatus*); → ***spinarele, spinelin, vrie di spine***.
spinât [spi'na:t], **-ade** *adj* 1. (o tkanini) napravljen s pomočjo ribje koščice 2. ***filistrin ~*** bodeča žica.
spindi ['spindi] (*o spint, spindis, spint*) *tr* izdati, potrošiti; *Al saveve benon trops bêçs che i restavin, ma al controlave sorepinsîr ogni volte che al si cjatave a vê di ~ju. (Sg)*; ***~ e spandi*** na veliko zapravljati; ***~ il cûr e la anime*** celo premoženje zapraviti; ***ju ai spindûts ducj*** sem dal vse od sebe, sem brez moči, ne morem več;
~**si** *refl* potrošiti svojo moč, izmučiti se, žrtvovati se.
spindibil [spin'dibil] *adj* potrošljiv; *par insiorâ la lôr mape cognitive, in mût che a sedi ~ su la sene sociâl e economiche. (didatic)*.
spindidôr [spindi'do:r] *m* potrošnik *m*, kupec *m*, stranka *f*.
spindidor(i)e [spindi'dorie] *m* potrošnica *f* ?
spine ['spine] *f* 1. trn *m*, bodica *f*; *al veve dentri une ~ di altri gjenar. (Sg)* 2. želo *n*; bodica *f*; ribja koščica *f*; 3. šilo *n* 4. nastavna odprtina *f*; (na sodu) pipa; *sul seglâr e jere la ~ gnove (MazzonIol)*;
meti a ~ il caratel, dâ di ~ al caratel navrtati, nastaviti sod; ***meti a man la ~*** navrtati, nastaviti sod; ***jo no met a man chê ~*** *(jo no met chê ~ a man)* FIG ?? ; ***tignî cont pe ~ e spandi pal cjalcon*** varčevati nespametno 5. pipa *f*; (*bolj obič.*) → ***spinel*** 6. FIG ***jessi lis spinis*** biti tesnoben; *E. si visà che e jere une altre volte su lis spinis.. (Sg)* 7. ***~ inte cjar*** MED božjast *m*; *E par che no montàs in supierbie pe grandece des rivelazions, mi è stade metude une ~ inte cjar (2 Corints 12,7) (SiF 03/3, 31-49)*; *Intal mont antîc la espression "~ inte cjar" e vignive doprade come sinonim di epilessie (SiF 03/3, 31-49)*.
spinel [spi'nɛl] *m* 1. cevka *f*; → ***cjanul*** 2. pipa *f*; *no je la marijuane e il ~ ma il spagnolet, ven a stâi il fum di tabac. (SiF 03/4, 147)*.
spinelin [spine'lin] *m* ZOOL → ***spinarûl***.
spinere [spi'nɛre] *m* trnje *n*; bodičje *n*.
spinete [spi'nɛte] *f* MUZ spinet *m*, špinet *m*; čembalo *n*.
spingje ['spinġe] *f* ograja *f* (pri stopnišču); *Catia si jere poiade ae ~. (BrLi)*;
→ ***pareman***.
spinon [spi'non] *m* (pes) ??
spinte ['spinte] *f* sunek *m*; ***~ di Archimêt*** *?? une instabilitât produsude de ~ di Archimêt (cuant che un fluit si scjalde dal font si rive (SiF 02/2, 129)*.
spion [spi'on] *m* vohun *m*, špijon *m*;
~ adj vohunski; *La Madone benedete dute spauride e maludì la piante spione e al strenzi al cûr il so Divin bambin e' disin (Scf)*.
spionâ [spio'na:] *it* vohuniti.
spionaç [spio'natʃ] *m* vohunjenje *n*, vohunstvo *n*; *vendint la "piere filosofâl"; l'uficiâl Dubreuil, incolpât di ~ e di tradiment (Pa 04/05)*.
spionade [spio'nade] *f* vohunjenje *n*, oprezanje *n*; ovadba *f*.
spirâ [spi'ra:] *it* 1. umreti, umirati; *secont la tradizion al spirà daprûf il borc di Cjasemàre (La 05/12)* 2. poteči, potekati (rok);
~ tr ***~ il timp*** bližati se čas, ko krava…;
~ m iztek *m*, potek *m* (časa); ***sul ~*** z iztekom; *discjadenant sul ~ dal 2003 une dure ribelion armade. (Pa 06/2)*; *Tes setemanis stadis, sul ~ dal 2001 (Pa)*.
spiracul [spi'rakul] *m* odprtina *f*; špranja *f*.
spirâl [spi'ra:l] *adj* vibast, spiralen;
~ f 1. MAT spirala *f*, viba *f* 2. MED (kontracepcijska) spirala *f* 3. spirala *f*, spiralast predmet; *mentri chei soreluminôs (1991T-vie) a tindin a sclopâ in galassiis a ~ (SiF 02/2, 11-24)*; ***~ de violence*** spirala nasilja; *tant che il ritîr dal embarc cuintri dal Iraq o la ~ de violence in Algjerie (Pa 02/10-11)*.
Spirdion [spirdi'on] *os.i m* Spiridione.
spire ['spire] *f* 1. zavoj *m*, vijuga *f*, spirala *f* 2. ELEK tuljava *f*.
spirele [spi'rɛle] *f* BOT preslica *f* (*Equisetum*).
spirfolet [spirfo'lɛt] *m* 1. škrat *m*; *E no mancjin i spirfolets e lis aganis: ma flabe no je. (Patrie 06/1)* 2. FIG razposajenec *m*, navihanec *m*.
spirit ['spirit] *m* → ***spirt***.
spiritoseç [spirito'sɛtʃ] *m* → ***spirtoseç***.
spirituâl [spiritu'a:l] *adj* → ***spirtuâl***.
spiritualmentri [spiritual'mentri] *adv* → ***spirtualmentri***.
spiron [spi'ron] *m* 1. ostroga *f* 2. GRAD opornik *m* 3. suha veja *f* 4. ***spirons*** (pri kmečkem vozu) zadnje pregrade.
spironâ [spiro'na:] *tr* 1. spodbosti, spodbadati (konja) 2. AGR obrezati, porezati.
spironade [spiro'nade] *f* 1. spodbadanje *n* 2. FIG spodbujanje *n*, spodbuda *f*.
spironele [spiro'nɛle] *f* BOT 1. ostroga *f* 2. ***~ di cjamp*** ostrožnik *m*, svaljnik *m*, škrniceljni (*Delphinium consolida*); → ***pît di passare***.
spirt ['spirt] *m* 1. duh *m*; duhovitost *f*; *o ai tentât, cun ~ construtîf, di dâ cualchi indreçade al caroçon (Pa)*; ***~ di veretât*** Duh resnice; *Cuanche al vignarà il Confuartadôr, che us mandarai dal Pari, il Spirt di veretât, che al ven fûr dal Pari (Bibl-Zn)* Ko pa pride Tolažnik, ki vam ga bom poslal od Očeta, Duh resnice 2. pogum *m* 3. živahnost *f*, živost *f* 4. ***~ di vin*** alkohol *m*; ***~ di sâl*** solna kislina; ***~ di vidriûl*** žveplena kislina; ***~ di milisse*** ***??***
~ construtîf *??*
spirtâsi [spir'ta:si] (*redko* **inspirtâsi**) *refl* ustrašiti se (na smrt).
spirtât [spir'ta:t], **-ade** *adj* 1. preplašen, prestrašen 2. obseden;
~ m obsedeni *m*; *il cjan al saltà fûr de stale e al tacà a vuacâ come un ~. (Sg)*.
spirteç [spir'tɛtʃ] *m* (*neobič.*) duhovitost *f*; → ***spirtoseç, spirtosetât***.
spirtel [spir'tɛl] *m* BOT → ***spirtele***.
spirtele [spir'tɛle] (manj obič. **spirtel**) *f* BOT (goba) (*Marasmius oreades*); ***~ di mont*** → ***piersulin***.
spirtôs [spir'to:s], **-ose** *adj* 1. duhovit, bister, živahen 2. (pijača) alkoholna.

spirtoseç [spirto'zɛtʃ] *m* duhovičenje *n*, dovtipkovanje *n*; *al tirave a dî une vore di spiritoseçs di nature sessuâl, disturps tipics des lesions dai lobis frontâi. (SiF 02/1)*; → ***spirtosetât***.
spirtosetât [spirtoze'ta:t] *f* 1. (t. **spirtoseç**) duhovitost *f* 2. živahnost *f*, ognjevitost *f*.
spirtuâl [spirtu'a:l] *adj* duhoven; veren.
spirtualmentri [spirtual'mentri] *adv* duhovno; *e ancje se le lôr presence fisiche a no jere lì, ~ a jerin simpri. (sf)*.
Spirtu Sant [spirtu'sant] *m* REL Sveti duh *m*; *No podìn dal sigûr pensâ che al sedi nassût par opare dal ~! (La)*; *O tâs e o vai" mi à dit une femine plene di fastidis e di ~. (Bel)*.
Spirtussant [spirtu'sant] *m* → ***Spirtu Sant***.
spisimâsi [spizi'ma:si] *refl* → ***spasimâsi***.
spisimât [spizi'ma:t] *adj* in *m* → ***spasimât***.
spissul ['spisul] (*pl* ***spissui***) *m* (vode, vina ipd.) curek *m*; *come un ~ di aghe che al mûr (Sg)*; ***a ~*** v curkih.
spissulâ [spisu'la:] (*al spissule* [spi'sule]) *it* brizgniti, curniti;
~ tr teči, liti; *Chel che al crôt in me, come che e dîs la Scriture, des sôs vissaris a spissularan flums di aghe vive. (Bibl-Zn)* Kdor veruje vame, bodo, kakor pravi Pismo, iz njegovega osrčja tekle reke žive vode.
spissulon [spisu'lon] *m* 1. (pri vodometu) metanje, škropenj, brizganje vode 2. potok *m*; *vicin al ~, culì che primevere nûl tan' bon (Cadorini/furlan)* 3. studenčnica *f*; vrelec *m*, vir *m* 4. ***~ di glace*** ledena sveča; (*bolj obič.*) → ***spissulot***.
spissulot [spisu'l t] *m* 1. curek *m*; → ***spissul*** 2. (t. **~ di glace**) ledena sveča *f*; → ***glaçon***.
spiticâsi [spiti'ka:si] *refl* → ***dispiticâsi***;
e nissun mal gjave dal cjâf par colpe dal assistent, che si spiticà di chê volte (MazzonIol);
la sere tal jet si spiticà a vaî par vêsi tant lambicât dibant (MazzonIol)
spiul ['spiul] *adj* suh; vitek; mršav.
spiulâ [spiu'la:] (*o spiuli* [spi'uli]) *tr* 1. pobirati klasje, paberkovati; po-, na-birati 2. (denar) zvrtati, poneveriti 3. dihati s težavo.
spiuladresse [spiula'drese] *f* → ***spiarie***.
spiule ['spiule] *f* posebna veja za poberanje sadja iz dreves.
spiulot [spiu'l t] *adj* *??*;
~ m dolgin *m*; *pins sglovâts ducj adun, i miluçârs plens di lûs, di spiulots e perlis. (BrLi)*.
spiumâ [spiu'ma:] *tr* → ***sbrumâ***.
spiume [spi'ume] *f* → ***sbrume***.
spiumôs [spiu'mo:s], **-ose** *adj* → ***sbrumôs***.
spiz ['spits] (*pl* ***spiz***) *m* (*carn.*) čipke *fpl*.
spiziâr [spitsi'a:r] *m* → ***speziâr***.
splaç ['splatʃ] *m* goljava *f*, jasa *f*; odprt prostor; *ma daspò di une altre polse, o ai decidût che o vevi di rivâ fintremai parsore, sul ~ là che si poie la glesie. (Enrico)*; *Sì, il paîs: un ~ vert parsore di une culine cuntun trop di cjasis e une glesie. (Enrico)*.
splanâ [spla'na:] *tr* 1. izravnati, izgladiti, valjati (testo); *che a jerin daûr a slargâle e a ~le cui buldozer. (Sg)*; *Si disfe, si sbuse, si splane, si distrûç, si asfalte, si cimente par dut… (Patrie 06/1)* 2. nameriti (puško); *A un ciert pont mi insumiai di cjapâ sù il rivolvar e di ~mal dret tal cûr, (Urban)* 3. skobljati, oblati.
splanade [spla'nade] *f* 1. zravnavanje *n* 2. plan *m*, ravan *m*.
splanât [spla'na:t], **-ade** *adj* zravnan, zglajen.
splane ['splane] *f* → ***plane***.
splantâ [splan'ta:] *tr* → ***displantâ***.
splantât [splan'ta:t], **-ade** *adj* osiromašen, propadel.
splatâ [spla'ta:] *tr* → ***displatâ***.
splaze [s'pladže] *f* plaža *f*.
spleâ [sple'a:] *tr* → ***displeâ***.
splendi ['splendi] (*o splent* ['splɛnt]) *it* bleščati se, sijati; → ***sflandorâ***.
splendit ['splɛndit], **-ide** *adj* bleščeč, sijajen; prekrasen, čudovit.
splendint [splen'dint] *adj* bleščeč, sijajen; → ***sflandorôs***.
splendôr [splen'do:r] *m* sij *m*, sijaj *m*; *Tal indoman, stant che la zornade e jere un ~, al le jù te cusine di Rita (Sg)*; → ***sflandôr***;
splenze ['splɛndže] *f* ANAT vranica *f*.→ ***smilze***.
sploiât [sploi'a:t], **-ade** *adj* 1. suh (teren), brez dežja 2. bled; plehek.
splombâ [splom'ba:] *tr* → ***displombâ***.
splorâ [splo'ra:] *tr* preskusiti, preskušati;
~ it 1. poskušati ugotoviti nekaj, iskati 2. FIG pretipavati teren;
~si *refl* poskusiti se spoznati.
splovaçon [splova'tʃon] *adj* METEO (podnebje, vreme) deževen, z veliko padavinami.
splumâ I [splu'ma:] *tr* (piščanca ipd.) skubsti, oskubsti; *e tiri fûr la cuistion ladine dome cuant che e à di ~ alc al guvier centrâl. (Pa 03/6)*; ***~ une gjaline*** oskubsti kokoš; *Il teritori dal patriarcjât al è stât fat a tocs cence rispiet e cence dûl, come cuant che si splume une gjaline. (Storie)*.
splumâ II [splu'ma:] *tr* → ***sbrumâ***.
splume ['splume] *f* → ***sbrume***.
spodestî [spodes'ti:] *tr* odstaviti, oblast vzeti; *E dopo di vêlu spodestît dal ream, al à fat vignî fûr par lôr il re David (Bibl-Az)*.
spoi ['sɔi] *m* plen *m*, vojni plen.
spoiâ [spoi'a:] *tr* in *refl* → ***dispoiâ***.
spole ['spɔle] *f* v *pl* ***spolis*** (podkev konja)
spolert [spo'lɛrt] *m* štedilnik *m*; ***~ di ghise*** štedilnik iz litega železa; *E al tornave a cognossi i mobii un par un, la taule de cusine, lis cjadreis, la credince, il ~ di ghise. (Sg)*.
Spolêt [spo'le:t] *kr.i m* Spoleto; *e vadì ancje cui duchis Arichis di Benevent e Ildebrant di ~ (JM)*.
spolete [spo'lete??] *f* 1. VOJ vžigalnik *m* 2. navijalec niti (pri šivalnem stroju).
spolpâ [spol'pa:] *tr* → ***dispolpâ***.
spolvar ['spɔlvar] *m* droben prah; oblak prahu.
spolvarin [spolva'rin] *m* 1. prašek, droben prah 2. → ***spolvarine***.
spolvarine [spolva'rine] *f* OBL lahek popotni površnik, vrhnja obleka.
spolverâ [spolve'ra:] (*o spolveri* [spol'veri]) *tr* zdrobiti v prah;
~si *refl* 1. poškropiti se; popudrati se 2. (kokoši) plahutati; → ***spulvinâsi***.
spolverade [spolve'rade] *f* posip *m*; posipanje *n* (sladkor ipd.)
spongje ['spɔnǵe] *f* maslo *n*.

sponsor ['sponzor] *m* sponzor *m*; *Par Washington, il Sudan al è un dai 7 "Stâts carogne" che a saressin i "~" dal terorisim. (Pa 03/4).*

sponsorizâ [sponzori'dza:] *tr* sponzorirati; *tant tu passarâs dute la tô vite a fâ i carosei cui fradis Bundy sponsorizant lachis! (Ta).*

sponsorizazion [sponzoridzatsi'on] *f* sponzoriranje *n*; *e di spetacul a esistin dome in gracie di finanziaments publics o di sponsorizazions privadis. (Pa 02/10-11).*

spont [spio'na:] *?? La analisi des contis par furlan e furnìs un ~ di discussion, che nol à nuie a ce fâ cui fenomens di influence interlenghistiche (SiF 02/2, 77-93).*

spontâ [spon'ta:] *tr* in *refl* → ***dispontâ***.

spontani [spon'tani] *adj* 1. spontan, samohoten; prostovoljen; neprisiljen, naraven; *Mi vignarès spontanie la domande, disperant (Bel)* 2. BOT, KEM spontan.

spontaniementri [spontanie'mentri] *adv* 1. spontano, samohotno, samodejno 2. sam od sebe.

spontanitât [spontani'ta:t] *f* spontanost *f*, samohotnost *f*, samodejnost *f*.

sponte [pon'tani] *f* 1. zbadanje *n*, zbodljaj *m*; → ***sponzude*** 2. MED injekcija *f*, vbrizg *m*; *Lis droghis che si cjolin cu la ~ (eroine) son pôc in vore jenfri la nestre zoventût (SiF 03/4, 147).*

sponton [spon'ton] *m* 1. (železni) klin *m* 2. (gorstvo) štrlina *f*, štrleča skala.

spontonâ [sponto'na:] *tr* 1. spodbosti, spodbadati 2. FIG spodbuditi, spodbujati, bodriti.

sponzarole ['sɔtsi] *f* ??

sponze ['spɔndže] (t. **~ di mâr**) *f* goba *f* (za brisati).

sponzete [spon'??] *f* 1. klobčič prediva 2. → ***sponze***.

sponzi ['spɔndži] (*o sponç* ['spɔntʃ]) *tr* + *it* 1. (z)bosti; pičiti; 2. FIG užaliti, poniževati; *E pûr cetancj ricuarts no i sponzevino dentri ancje a lui? (PauluzzoN).*

sponzint [spon'džint] (t. **ponzint**) *adj* (t. FIG) bodeč; oster; rezek; *un dolôr ~* ostra bolečina.

sponzolôs [spondžo'lo:s], **-ose** *adj* → ***sponzôs***.

sponzôs [spon'džo:s], **-ose** *adj* spužvast, gobast; → ***sponzolôs***.

sponzude [spon'džude] (t. **ponzude**) *f* 1. vbod *m*; pik *m* 2. FIG zbadanje *n*, žalitev *f*.

sponzuele [spondžu'ɛle] *f* BOT (goba) užitni mavrah, užitni smrček (*Morchella esculenta*).

sponzûl [spon'džu:l] *m* BOT → ***sponzuele***.

spopeâ [spope'a:] (t. **dispopeâ**) *tr* 1. cefrati (platno) 2. izliti, razliti 3. spraviti ven, pritegniti na dan, priti na dan s čim;
~si *refl* 1. (s)cefrati se 2. priti ven, priti na dan 3. razpasti, razpadati, odklopiti se 4. sprostiti, sproščati se.

spopeât [spope'a:t], **-ade** *adj* razcefran, raztrgan, razcapan.

sporc ['spɔrk], **sporcje** *adj* 1. umazan, nesnažen; ***a la plui sporcje*** F v najslabšem primeru; ***cusine sporcje*** ?? *e le te cusine sporcje (MazzonIol)*;
no puartâ ~ in bocje ne imeti dlake na jeziku; → ***soç, contôs, cragnôs***.
2. ?? *lis spesis militârs dal dì di vuê a tocjin il 5% dal Prodot interni ~. (Pa 04/07).*

sporcacjon [sporka'qon] *m* pacek *m*; *Se apene al tente di vierzi la bocje, si spessee a stropâie disint: "Tâs tu, ~, e vergogniti!"(Bel)*; ***vivi di ~*** razuzdano živeti; *al partì par une regjon lontane e li al mangjà dut ce che al veve vivint di ~. (Bibl-Lc)* Tam je z razuzdanim življenjem pognal svoje premoženje.

sporcheç [spor'kɛtʃ] (*pl* ***sporcheçs*** [spor'kɛts]) *m* 1. nečistost *f*, umazanost *f* 2. drobec *m*, iver *m* 3. (pos. v *pl*) svinjarija *f*, nemoralnost *f*, nespodobnost *f*.

sporcjâ [spor'qa:] *tr* + *it* (t. FIG) umazati, onesnažiti.

sporcjaçât [sporqa'tʃa:t], **-ade** *adj* zelo umazan.

sporcjarie [sporqa'rie] *f* svinjarija *f*, nespodobnost *f*.

sporcjecjarte [sporqe'qarte] *m* PEJ mazač *m*, čečkač *m*, praskač *m*, pisun *m*.

sporcjerie [sporqe'rie] *f* → ***sporcjetât 1.***

sporcjetât [sporqe'ta:t] *f* 1. (t. **spocjisie, sporcjerie**) umazanija *f*, svinjarija *f* 2. FIG svinjarija *f*, nemoralnost *f*, nespodobnost *f*.

sporcjisie [sporqi'zie] *f* → ***sporcjetât 1.***

sport ['sport] *m* šport *m*; *e pûr pûr par vacancis alternativis, ~, nature e aventure.(Pa)*; ***~ invernâl*** zimski šport; *Paraltri cuintri dai sports invernâi al è ancje un fatôr demografic. (Pa).*

sporte ['spɔrte] *f* torba *f*; ***puartâ la ~ a un, tignî la ~ a un ??***; ***~ de spese*** ?? *chê femine dongje che e tornave cu la sporte de spese (MazzonIol)*

sportel [spor'tɛl] *m* vratca *f*, okence *n*; *Istituît a Pordenon il ~ pe internazionalizazion des impresis (O)*; *E. al vierzè il ~. (Sg).*

sportelon [sporte'lon] *m* → ***portelon***.

sportîf [spor'ti:f], **-ive** *adj* športen; *cjacaris e coments dal lunis ~ par cure di Andrea Ioime (O)*; *Sît de manifestazion sportive al sarà Tarvis (O).*

sportule ['spɔrtule] *f* 1. ARH sodna pristojbina *f* 2. plačilo *n*, honorar *m*, nadomestilo *n*.

sporulazion [sporulatsi'on] *f* *?? La ipovirulence, e ancje altris caratars (colôr, ~ ridusude), a son controlâts di fatôrs citoplasmatics (SiF 03/4, 9).*

spôs ['spo:s] *m* → ***nuviç***.

sposâ [spo'za:] *tr* poročiti se, omožiti se s kom; → ***maridâ, vuadiâ***;
~si *refl* poročiti se; omožiti se, oženiti se.

sposadôr [spoza'do:r] *m* (predvsem šalj.) zaročenec *m*; ženin *m*; mož *m*.

sposalizis [spoza'litsi] *m* poroka *f*; *I batisins, i sposalizis, i funerâi? I tancj "Mandi!" ? (Mucci).*

spose ['spoze] *f* → ***nuvice***.

sposorizazion [spozoridzatsi'on] *f ?? In rivuart - simpri secont Costa - un gnûf cjanâl di sostegn al podarès divignî a traviers lis contribuzions e lis sposorizazions de cunumie privade. (La 05/4)*

spostâ [spos'ta:] *tr* (*it.*) premakniti, prestaviti, premestiti.

spostament [sposta'ment] *m* premaknitev *f*; *A restaran par simpri dome che un ricuart la scomoditât di spostaments di un puest in chel altri de citât (Patrie 06/1).*

spotecâ [spote'ka:] *tr* → ***dispotecâ***.

spotic ['spotik], **-iche** *adj* → ***espotic***.

sprafondâ [sprafon'da:] ?? *Al sbrissà lent jù viers il lavio ma i someave di ~ in cualchi alc di penç, di invuluçant, di tacadiç, ancje se l'aiar al someave simpri il stes. (Daidussi)*

spraizos ['spraitsos] *mpl* *(carn.)* treske *fpl*; *A lavoro finito, dal legno scartato, rimanevano dei bei "spraizos", stecchi per accendere il fuoco. (don).*

sprecolâ [spreko'la:] ??

spreçâ [spre'tʃa:] *it* → ***spreçâsi***.

spreçâsi [spre'tʃa:si] *refl* 1. počiti, razpočiti se; razleteti se, eksplodirati; *Lis butarin e a cjaparin tancj di chei pes che lis lôr rêts a tacarin a ~. (Bibl-Lc).* In ko so to storili, so zajeli veliko množino rib, tako da so se jim mreže začele trgati. 2. ***~ di ridi, ridi di ~*** počiti od smeha.

spreseâ [spreze'a:] *tr* zaničevati, prezirati; *Cjape un alc ancje tu e tal penç de boschete cîr une dumle di Atene dolce e inemorade cuete di un zovin che le spresee (ShW)*; → ***dispreseâ***.

spreseament [sprezea'ment] *m* zaničevanje *n*, preziranje *n*; *par judâju a sorevivi al ~ che a sintin intor di se. (Pa 05/12).*

spreseât [spreze'a:t], **-ade** *adj* preziran, nespoštovan.

spreseatîf [sprezea'ti:f], **-ive** *adj* slabšalen; *che al à une acezion plui politiche e culturâl che religjose e che dispès al ven doprât intal sens ~ (Pa).*

sproc ['spr k] *m* 1. zgovornost *f*; → ***batule, bardele*** 2. moder, poučen rek, duhovit domislek; *Al diseve il ~: tal dubit di fâ o no fâ une robe, fâle. (BrLi)*; *Il ~ gloriôs «Di bessôi» – sielzût di T. T. pe "Associazion pe autonomie furlane" (Pa 03/4)* 3. pogovor *m*, razgovor *m*, debata *f*.

sprofondâ [sprofon'da:] *tr* (pasti glasno) strmoglaviti, strmoglavljati, pasti z ropotom;
~**si** *refl* 1. pogrezniti se, zgruditi se, pasti 2. (misel) poglobiti se.

sprofont [spro'fɔnt] *m* brezna *f*, prepad *m*; *al sint cheste esigjence di totâl cognossince, tal sfuarç di colmâ il ~ che al divît l'esisti dal jessi (La 06/2).*

sprofum [spro'fum] (t. **profum**) *m* dišava *f*, vonjava *f*; parfum *m*; *Un ~ di consolazion i de tal nâs, e une biele crodie a vongolave parsore vie tal mieç dal vuardi e dai fasûi. (Percude)*; → ***bonodôr, nasebon***.

sprofumâ [sprofu'ma:] *tr* 1. odišaviti, parfumirati 2. FIG polaskati, hvaliti, pohvaliti.

sprofumarie [sprofuma'rie] (t. **profumarie**) *f* 1. izdelava, priprava dišav 2. parfumerija *f*.

sprofumât [sprofu'ma:t], **-ade** *adj* odišavljen, parfumiran.

sprolighe ['sprɔlige] *f* odlog *m*, odgoditev *f*; → ***sprolungje, sprolunc***.

sprolunc [spro'lunk] (t. **sprolungje**) *m* odlog *m*, odgoditev *f*.

sprolungjâ [sprolun'ġa:] *tr* 1. podajšati; *La mostre gurizane di Anton Zoran Music e je stade sprolungjade fintremai ai 30 di Mai (Pa 04/02)* 2. (rok) odložiti, odlagati, prestaviti, preložiti 3. (pogodba ipd.) obnoviti, podaljšati;
~ *it* podaljševati, vleči, odlagati;
~**si** *refl* 1. podaljšati se 2. stegniti se, stegovati se 3. nadaljevati potovanje, iti naprej.

sprolungjament [sprolunġa'ment] *m* podajšanje *n*; *al ven di domandâsi se la glesie e à parintât cun Crist, dal moment che si proclame so ~ e sô vôs autentiche tal timp. (Bel)*; *spieli di altris 5 agn passâts cence sgarfâ, ~ ingloriôs di une "transizion" che no je ancjemonò finide. (Pa 03/5).*

sprolungjât [sprolun'ġa:t], **-ade** *adj* 1. podajšan; *Inmagjinâsi se no ruvinavin ancje la polse, di chê setemanâl a chê plui sprolungjade che e ven une volte ad an (Pa 04/07)* 2. (rok) odložen, preložen.

sprolungje [spro'lunġe] *f* 1. odlog *m*, odgoditev *f*; *In face de ocupazion de fabriche, al concêt une gnove ~ sul cont dai sigjî. (Pa 02)*; → ***sprolunc*** 2. AVTO prikolica *f*.

sproporzion [sproportsi'on] *f* nesorazmernost *f*, neenakost *f*; *Par intant, al sarès ben no tirâ masse la cuarde in cheste ~ inconcepibil che e privilegje simpri e dome la citât di Triest (Pa 03/8).*

sproporzionât [sproportsio'na:t], **-ade** *adj* nesorazmeren; *Il progjet de Alte velocitât par ferade al domande, infats, un cunsum di materiis primis, teritori e energjie ~ (Pa 06/2).*

sproporzionadementri [sproportsionade'mentri] *adv* nesorazmerno.

sproposetâ [spropoze'ta:] *it* neumnosti govoriti.

sproposetât [spropoze'ta:t], **-ade** (t. **spropositât**) *adj* 1. pretiran, čezmeren; *In font, une gjaline o un cunin o une messe no son un presit ~ se si po salvâ la stale o la cjase. (BelR)* 2. ogromen, velikanski; *Une opare dal cost ~, 2,2 miliarts di euros (La 07/04).*

spropositât [spropozi'ta:t] *adj* → ***sproposetât***.

sproteç [spro'tɛtʃ] *m* pos. v *pl* ***sproteçs*** bahaštvo *n*; drznost *f*; ***fâ sproteçs*** bahati se.

sprovincializât [sprovintʃiali'dza:t], **-ade** *adj* ?? *Un Friûl industrializât, borghês, ~ e in tun cert sens plui provinciâl di prime (BelR).*

sproviodût [sprovio'du:t], **-ude** *adj* → ***disproviodût***.

sproviste [spro'viste] v: ***di ~*** nenadoma, nepričakovano.

spuarzisi [spu'ardžisi??] *refl* (*neobič.*) nagniti, nagibati se.

spudâ [spu'da:] *it* 1. pljuniti, pljuvati; *Ti tocje ~ dolç cu la bocje mare (BrLi)*; ***~ fûc*** ogenj bljuvati; 2. VULG dati od sebe (besede, govor ipd.) 3. VULG roditi 4. FIG ***~ balins*** izgubiti potrpljenje, živce; ***~ tal plat là che si mangje*** *Sputare nel piatto dove si mangia.?? (Verone).*

spudac [spu'dak] *m* → ***spudacj***.

spudacj [spu'daq] (t. **spudac**) *m* pljunek *m*, pljunec *m*, izpljunek *m*; ***gare di ~*** tekmovanje v pljuvanju; *Vuê o vin passât la zornade a fâ gare di ~: Dree = 2,20 m (Furlanist).*

spudacjâ [spuda'qa:] *it* pljuvati.

spudacje [spu'daqe] *f* pljunek *m*, pljunec *m*.

spudade [spu'dade] *f* pljuvanje *n*; pljunec *m*.

spudarole [spuda'rɔle] *f* pljuvalnik *m*.

spudât [spu'da:t], **-ade** *adj* očiten, izrezan, enak, isti, istoveten, identičen, prav tak; natančen; zelo podoben; ***al somee ~ so pari, al è ~ so pari*** je čisti oče, je čisto kot oče, je izrezan oče.

spudesentencis [spudesen'tentʃis??] *m* modriha *f*.

spudicj [spu'diq] *m* (majhen) pljunec *m*.

spudicjâ [spudi'qa:] *it* pljuvati (po malem).

spueât [spue'a:t], **-ade** *adj* → ***dispueât***.

spuele [spu'ɛle] *f* TEKSTIL čolniček *m* snovalnica *f*.

spuinde [spu'inde] *f* 1. obala *f*, breg *m*, nabrežina *f*; *in comun di Bordan, no distant de ~ meridionâl dal lâc di Cjavaç (SiF 03/4, 47-59)*; *Tal '38-39 al tirà sù un grant barbecjan su la ~ çampe dal Tiliment, rimpet di Osôf (GP)*
2. rob *m*, okrajek *m*, ograda *f*, ograja *f*; *Nol coventà nancje peâle parceche il cjâr al veve lis spuindis altis e la robe non si sarès nancje mote. (Sg)*; ***~ dal jet*** ?? ; ***~ dal biliard*** .

spuinde

spulçâ [spul'tʃa:] *tr* in *refl* → ***dispulçâ, spulzinâ***.

spuleâ [spule'a:] *tr* AGR vejati, plati (žito).

spulzinâ [spuldži'na:] *tr* 1. obirati uši 2. FIG izpraševati (koga), zasliševati; *cussì no stavin li a spulzinâlu (PauluzzoN)* 3. FIG podrobno pregledati, vzeti pod drobnogled, analizirati;
~ *it* preiskati podrbono; raziskati podrobno; *No vorès discomodâlu, ma mi servires di ~ tes mapis dal cumun par lâ sul puest a viodi la situazion dal teren. (BrLi).*
spulinâsi [spuli'na:si] *refl* stresti s sebe perojede.
spulvinâ [spulvi'na:] *tr* zdrobiti v prah;
~**si** *refl* plahutati.
spumant [spu'mant] *m* peneče vino; *O fasìn trusse cu lis cjicaris tanche se a fossin copis di ~. (BrLi).*
spuntî [spun'ti:] *tr* priostriti, zašiliti; → ***spiçâ***.
spuntît [spun'ti:t], **-ide** *adj* priostren, oster, zašiljen, ošiljen, koničast; ***lenghe spuntide*** FIG oster jezik; → ***spiçât***.
spunton [spun'ton] ?? *Te ponte dal gravon si cjate cualchi ~ di cret, e dute la sô superficie e je cuvierzude cuntun strât di 10-50 cm di tiere (SiF 03/4, 47-59)*
spupilât [spupi'la:t], **-ade** *adj* (ki je izgubil ves denar) suh, ..
spurgâ [spur'ga:] *tr* očistiti; → ***espurgâ***.
spurgabil [spur'gabil] *adj* očistljiv; *POX (Organics alogjenâts eliminabii o spurgabii da la aghe a mieç di gorgolament, Purgeable Organic Halogen) (SiF 02/1, 11-20).*
spuri ['spuri], **spurie** *adj* 1. nezakonski (otrok) 2. nepristen, nepravi, neizviren, ponarejen.
spût ['spu:t] *m* → ***spudacj, spudade***.
sputanâ [sputa'na:] *tr* opljuvati; opravljati?; *Tu mi stas cirint di ~ e no tu mi cognossis nancje... (FVG).*
sputanament [sputana'ment] *m* ?? *Seconde fase, lavâ il ~, almancul netâlu un pôc (Tolazzi).*
sputanizâ [sputani'dža:] *tr* opravljati, širiti govorice, slabo govoriti.
spuzâ [spio'na:] ?? PROV *La trope umiltât e spuzze di supierbie . (ProvBr)*
spuzet [spu' ??] *m* ženskar, babjek;
~ *adj* gizdalinski; domišljav.
spuzete [spu' ??] *f* domišljavka *f*.
sradisâ [zradi'za:] *tr* → ***slidrisâ***.
srarî [zra'ri:] *tr* redčiti, razredčiti;
~**si** *refl* redčiti, razredčiti se; *par ordin che la int ingrumade si srarìs e si comede su lis sentis, la musiche e va gambiantsi. (La 06/1).*
srarît [zra'ri:t], **-ide** *adj* redek, razredčen.
sredrosâ [zredro'za:] *tr* → ***sledrosâ***.
sregolatece [zregola'tetʃe] *f* nerednost *f*; zanikrnost *f*, malomarnost *f*; *là che dut al è permetût e ancje la ~ e piert di gravitât, a pat di acetâ a la fin il cont che ti mande. (Bel)*
sresonâ [zrezo'na:] *it* nespametno razmišljati.
Sri Lanka ['sri 'lanka] *kr.i m* Šri Lanka; *furlan di Gurize e conseîr di Legazion te Imbassade taliane di Colombo (~). (Pa 02).*
Sstef [' ??] *kratica > Societât sientifiche e tecnologjiche furlane (Pa 02).*
St ['sant] *kratica* Sv. (svet); → ***Sant***.
stâ ['sta:] (*stoi, stâs, sta, stin, stais, stan*; *impf stevi*) *it*
1. ostati, ostajati, biti; *ma che al stedi fra di nô!*
2. biti, stati (v telesnem, duševnem stanju); počutiti se; ***no stoi ben*** ne gre mi dobro, ne počutim se dobro; ***~ cul cûr in man*** *?? E. al stave cul cûr in man par pôre di une disgrazie (Sg)*; ***~ in spiete*** biti na čakanju; *E. al stave in spiete, passantsi il cjapiel di une man a chê altre. (Sg)*
3. biti (na nekem mestu, delu); ***~ in alt*** biti na (višjem) položaju, na oblasti: *E. chest al à simpri fat il zûc dal podê, di chei che a stan in alt..(Pa 02)*
4. prebivati, stanovati, živeti; ***femine dongje di ~*** soseda; *a varès podût domandâ alc a chê femine dongje di ~;* ***jessi a ~*** stanovati, živeti; *ise a ~ culì Rose Gjordano?" (Sg)*; ***lâ vie di ~, vignî vie di ~*** preseliti se, seliti se;
5. biti, stati, nahajati se; ***~ al pas cui timps*** iti s časom; ***~ di face*** *?? dulà che no tu viodis plui chei che un moment prin ti stavin di face. (Enrico)*
6. tičiti se, imeti opravka, imeti pri tem; *ce i staial chel discors alì, cumò?* kaj ima pri tem ta razgovor?
7. za tvorbo nikalnega velelnika; ***no ~ lâ!*** ne pojdi! ne iti! ***no ~ a pierdi timp*** ne izgubljaj časa, ne gre izgubljati časa; ***no ~ a tocjâ*** ne dotakni se; ***stant che*** glede na to,
8. ***lassâ ~ di*** nehati, opustiti nekaj; ***lassâ ~*** pustiti pri miru
9. ***une robe che e po stâi*** nekaj kar je lahko; ***al po stâi che*** lahko, da je; možno, da; ***no podê ~di ridi*** ne moči zadržati smeha; ***po stâi → postai*** ; ***che al ven a ~ (che al vegnin a ~)*** to je, se pravi, torej; → ***venastai*** ; ***al ven a stâi che*** (***venastâi che***) dejstvo je, da; ***~a pâr → pâr***; ***~a pet → pet*** ; ***~in buinis → bon*** ; ***bon ~→ bonstâ***.
10. ***~ insieme*** biti skupaj kot par, imeti spolne odnose (kot mož žena); *ma prime che lôr a tacassin a ~ insieme, al sucedè che jê e veve cjapât sù midiant dal Spirtu Sant. (Bibl-Mt).*
stâ daûr [~ da'u:r] *it* biti na tem; *Diu nol à mai molât di ~ dal mont e dai umign. (Bibl-FidiSirac)*; ***~a*** ukvarjati se, posvečati se.
stâ fûr [~ 'fu:r] *it* biti zunaj; izpostavljati se; *e je la stagjon des plois e no si po resisti a ~ (Bibl-Ezra)*
stâ parsore [~ par'z re] *it* plavati na površju, biti nadmočen, biti prvi.
stâ sot [~ 's t] *it* biti podrejen, povržen; *Se us displâs ~ dal Signôr (glesie)*; *vualtris che o vuelis ~ la Leç, no vêso sintude a lei la Leç? (Bibl-Galassie)*; ***stâ simpri sot a*** biti zmeraj na tem, da.
stâ sù [~'su] *it* 1. stati, držati se pokonci 2. držati, prenašati, prenesti, biti vzdržen 3. biti pokonci, bedeti, prebedeti (noč) 4. (trgovina) biti odprto, ostati odprto
5. plavati na površju.
stabil ['stabil] *adj* 1. trden, stalen, stabilen 2. FIG vztrajen; trajen; stanoviten;
~ *m* stavba *f*, hiša *f*.
stabilî [stabi'li:] *tr* 1. določiti, določati; odrediti, odrejati; 2. skleniti; speljati do konca; dovršiti; obnavljati (hišo); *Ogni tant al si inacuarzeve che a vevin fate sù une cjase gnove, opûr stabilide une di chês vecjis. (Sg)* 3. GRAD (zid) ometati, ometavati;
~**si** *refl* nastaniti se.
stabilidure [stabili'dure] *f* GRAD omet *m*; *Il mûr par di fûr al à la ~ che e cole jú a tocs e lu cuvierç la èlare. (Enrico)*; *al pensà 'Sef, cjalant il devant cence ~ (PauluzzoN).*
stabiliment [stabili'ment] *m* 1. ustanova *f*, zavod *m* 2. firma *f*; *se la sierade e ves di tocjâ il ~ par un timp plui lunc..(O)*; *il siopar cun manifestazions e pichets devant di ducj i stabiliments dal setôr. (O)* 3. zgradba *f*
stabilitât [stabili'ta:t] *f* 1. stabilnost *f*, trdnost *f*; *che al difidave il candidât catolic di atentâ, par une grampe di*

vôts, a la ~ e a la santitât de famee (Patrie 06/1) 2. trajnost *f*; vztrajnost *f* 3. ustaljenost *f*.

stabilizazion [stabilidzatsi'on] *f* ustalitev *f*.

stabli ['stabli] *m* → ***stali***.

stacâ [sta'ka:] *tr* 1. izdati, objaviti (ukaz, poročilo) 2. → ***distacâ***.

stadearie [stade'arie] *f* (pri vozu) zgornje stegno?; → ***siessule, siès di devant***.

stadei [sta'dɛi] *m* pregrada, zaščitni drog, ki na stranici vozu ščiti kolesa pred tovorom.

staderâ [stade'ra:] *tr* preveriti, overiti, kontrolirati; *che a varan di scrivi il gnûf Statût regjonâl no saran stâts staderâts dai eletôrs. (Pa 03/6)*.

staderâr [stade'ra:r] *m* 1. (ki proizvaja ali prodaja tehtnice) tehtničar *m* 2. ARH kontrolor, ki preverja, overja teže in mere.

stadere [sta'dɛre] *f* → ***staderie***.

staderie [sta'dɛrie] (t. **stadere**) *f* (vrsta tehtnice) rimska tehtnica *f*; *Il mont intîr al è denant di te tanche pulvin su la ~ e tanche une gote di rosade che e cole su la tiere denant dì. (Bel)*.

stadi ['stadi] *m* 1. stadij *m* (dolžinska mera) 2. štadij *m*, časovno obdobje *n*, stopnja *f*, faza *f*; *In ogni câs la lôr presince no je critiche, stant che il ~ sessuâl si pues vê ancje par autofertilizazion (SiF 03/4, 9)* 3. ŠP štadion *m*, športno igrišče *n*; *un cuc tal mont dal Balon intervistant i tifôs dentri tal ~ (Leng)*.

stadiç [sta'ditʃ], **-ice** *adj* 1. → ***staladiç*** 2. → ***stantiç***.

stadion ['stadion] *m* ŠP štadion *m*, športno igrišče *n*.

stafarîsi [stafa'ri:si] *refl* umestiti, umeščati se, namestiti se, zavzeti mesto, sesti se.

stafarît [stafa'ri:t], **-ide** *adj* postavljen, umeščen, nameščen; ustoličen; udobno sedeč.

stafarone [stafa'rone] *adj f* v: ***gjaline ~*** ?? .

stafe ['stafe] *f* 1. streme *n*; *meti i pîts in ~ (BelFa)* 2. (podnožni) hlačni trak *m* 3. ***tignîsi in ~*** ostati v sedlu, obdržati oblast; ***pierdi lis stafis*** izgubiti nadzor nad sabo, pobesniti, ne obvladati se; ***fâ ~*** (na nekem mestu) pognati korenine, nastaniti se, namestiti se 4. → ***stafon***.

stafet [sta'fɛt] *m* 1. (gorska obutev) platnen čevelj *m* 2. (v Vidmu) copata *f*; → ***scarpet***.

stafetâ [stafe'ta:] *it* švedrati, vleči čevlje za sabo.

stafete [sta'fete] *f* hitri sel, kurir *m*.

stafîl [sta'fi:l] (*pl* ***stafîi***) *m* 1. bič *m* 2. ?? (iz blaga) 3. (obala, teren) pas *m*, obalni pas *m*.

stafilâ [stafi'la:] *tr* 1. udariti, oplaziti z bičem, bičati 2. FIG bičati.

stafilade [stafi'lade] *f* 1. udarec z bičem 2. FIG bičanje *n*.

stafîr [sta'fi:r] *m* 1. konjar *m* 2. sluga *f*, služabnik *m*.

stafon [sta'fon] (t. **stafe**) *m* stopnička *f* (pri avtu).

stagjon [sta'ǵon] *m* 1. letni čas *m*; vreme *n*; čas *m*; *(carn.)* ***inta ~*** pozimi; *In ta ~ da verze si lu cueieve metintlu tal fôr suntune fuee di verze. (Barboi) (Natisone/furlanis)*; 2. sezona *f*; *Si è inviade domenie la ~ balneâr di Grau (Onde)*; ***~ invernâl*** zimska sezona; *I dâts de ~ invernâl (Onde)*; → ***seson***.

stagjonâ [staǵo'na:] *tr* → ***sesonâ***.

stagjonadure [staǵona'dure] *f* → ***sesonadure***; *Ae fin de ~ (3 dîs pal bindel e 30 dîs pe RPM) lis placisbandis a son stadis di gnûf cjamadis (SiF 03/3, 97)*;

Il sfuei al jere grant, resint, cence une grispe, ma lis peraulis a vevin une misteriose ~. (PauluzzoN)

stagjonâl [staǵo'na:l] *adj* sezonski; ***lavôr ~*** sezonsko delo; *al à assegnât ae nestre regjon une cuote di 3634 ingrès di lavoradôrs extracomunitaris, 1068 pal lavôr ~ e il rest par chel subordinât. (Pa)*.

stagn ['staň] *adj* 1. trden, čvrst, močen, robusten 2. (snov) tog, trd, neprožen 3. neprepusten; *une puarte stagne* neprepustna, hermetično zaprta vrata;
~ m (kovina) KEM kositer *m* (Sn).

stagnâ [sta'ňa:] *tr* 1. kositriti, zalivati s kositrom; zaciniti 2. (sod ipd.) mašiti; *ma ta chel aiar tombadiç e frêt al stagnave odôr di spagnolet e di cusine. (BrLi)* 3. (kri, tekočino) zaustaviti 4. FIG zaustaviti, ustaviti, preprečiti, blokirati;
~si *refl* 1. (tekočina) ustaviti se, nehati teči 2. zamašiti se 3. zaustaviti se, zablokirati se, zagozditi se.

stagnade [sta'ňade] *f* 1. zacinjenje *n* 2. kositrna posoda *f*.

stagnadôr [staňa'do:r] *m* 1. spajkalnik *m*, spajkalo *n*, lotalnik *m*, naprava za spajkanje, lotanje 2. (delavec, ki spajka) varilec *m*.

stagnadore [staňa'dɔre] *f* posodica za boraks.

stagnâr [sta'ňa:r] *m* OBRT klepar *m*.

stagnazion [staňatsi'on] *f* *??*

stagnole [sta'ň??] *f* staniol *m*, kositrna folija *f*.

Stâi ['sta:i] (t. **Stalis**) *kr.i f* (Mueç) Stavoli.

Stâi ['sta:i] *kr.i f* (Resiute) staja Pobiči (IT Povici).

Staiar ['staiar] *m* 1. GEO Štajerska *f*; *al sarà ospitât cuntune mostre a Graz, tal ~. (Pa 04/02)* 2. Štajerec *m*;
~ adj stajerski.

staiare ['staiare] *f* (stari gorski ples) štajerka *f*; ***butâle in ~*** *??*

staibio ['staibio] *f* *(carn. For di Voltri)* → ***stabli***.

staipe ['staipe] (manj obič. **staipie**) *f* 1. kopa *f* (snopja); *ancje daûr lis staipis di soreâl a jerin restâts stroputs di nêf (Sg)*; → ***tamosse*** 2. (gorska) koča *f*, koliba *f*.

staipie ['staipie] *f* → ***staipe***.

stalaç [sta'latʃ] (*pl* ***stalaçs*** [sta'lats]) *m* 1. hlev *m* 2. konjušnica *f*, kobilarna *f*.

staladiç [stala'ditʃ] (*pl* ***staladiçs*** [stala'dits]) *adj* 1. hlevski (hlevska živina, hlevski konj, ki je pretežno v hlevo) 2. (t. *šalj.*) sedeč (ki veliko sedi).

stale ['stale] *f* hlev *m*; *o magari a judâ inte ~ o netâ il cjôt (bassafriulana)*; ***nemâl di ~*** hlevna živina; *o ai viodût nemâi di ~ (Bibl-Az)*; FIG (*šalj.*) ***restâ in ~*** ostati neporočeno deklo, stara devica.

stali ['stali] (manj obič. **stabli, stauli, staulîr**) *m* gorski, planinski hlev sredi planine s senom za živino; *un om al veve vendût il ~ par comprâsi la armoniche (glesie)*.

stalin [sta'lin] *adj* hlevski; ***odôr di ~*** hlevski smrad, vonj po hlevu.

stalîr [sta'li:r] *m* hlevar *m*.

Stâlis ['sta:lis] *kr.i f* (Glemone) Stalis.

Stâlis ['sta:lis] *kr.i f* (Rigulât) Stalis.

Stâlis ['sta:lis] *kr.i f* (Sest) Stallis.

Stâlis ['sta:lis] *kr.i f* → ***Stâi***.

stalon [sta'lon] *m* VETER žrebec *m*; plemenjak *m*; *ca vignive fùr di une tane ca jere su par sore dal fen, sul ~, adalt cuasi sot il tet! (sf)*.

stambecul [stam'bekul] ?? *cemût varessie podût no viodilu cun chel ~ di vistît che al veve intor? (ShW)*.

staminâl [stami'na:l] *adj* BIOL staminalen; ***celule ~*** zarodna celica??; *Vuê si sint a fevelâ di celulis staminâls che a àn la pussibilitât di ricostruî dal di dentri il tiessût malât. (Patrie 06/1)*.

stamp ['stamp] *m* 1. model *m*, kalup *m*, vzorec *m* 2. FIG nrav *f*, vrsta *f*, kov *m*, tip *m* (npr. človeka); ***di ~*** tipa, vrste; *Il svilup economic, scomençât cu lis riformis di ~ capitalistic (Pa 05/07)*; ***di ogni ~*** vsake vrste; *sassins, canaes di ogni fate e di ogni ~! (cheidevile.it)*; ***nancje il ~ (di)*** niti senca; ***sul ~*** po vzoru; *In Somalie il partît in armis "al Ittihad al Islami", leât cun "Al Qaida", al smire di fâ sù un stât islamic sul stamp taliban. (Pa 03/4)*
3. odtis *m* 4. KUL kuhinjski kalup (forma).

stampâ [stam'pa:] *tr* 1. tiskati, dati v tisk; objaviti 2. oblikovati, kovati.

stampadôr [stampa'do:r] *m* 1. tiskar *m*; tiskarski delavec *m* 2. TEH stiskalec *m*, štancar *m*.

stampanâ [stampa'na:] (t. **~ sù**) *tr* oblikovati, kovati, tvoriti; sestaviti, proizvajati.

stampanili [stampa'nili] *m* (*redko*) dolgin *m*.

stampante [stam'pante] *f* RAČ tiskalnik *m*; *indotât di programs software pes ativitâts di fonde, di un modem, di une ~ (CoUd)*; ***~ a colôrs*** barvni tiskalnik; *E se un al vûl propi stampâsal, al scugne vê une ~ a colôrs (Pa 05/04)*.

stamparie [stampa'rie] *f* tiskarstvo *n*, tiskanje *n*; *Te prime ~ de Engjadine a Scuol a vignirin publicâts cetancj libris in lenghe rumantscha (La 05/6)*.

stampe ['stampe] *f* 1. tisk *m*, tiskanje *n*; ***dâ fûr pe ~ (in ~)*** tiskati, dati v tisk; objaviti 2. tisk *m*, časopisi *mpl*, časnikarstvo *n*, novinarstvo *n*; ***~ libare*** svobodni tisk; *I dams fats de "Aids" e de "Sars", mancjant une ~ libare, a son stâts platâts par une vore di timp. (Pa 05/07)* 3. (t. FIG) odtis *m*, oblika *f*, kov *m*; ***nancje une ~ (di)*** niti sence, niti sledi (česa) 4. vrsta *f*, oblika *f*, kakovost *f*.

stampilie [stam'pilie] *f* pečatnik *m*.

stampon [stam'pon] *m* TISK krtačni odtis *m*; *Il ~ elaborât de Convenzion al larà in Consei regjonâl (Pa 04/06)*.

stanc ['stank], **stanche** *adj* (*redko*) utrujen, truden; izčrpan.

stanciche ['stantʃike] *f* BOT skalna robida *f*, kamenčki *mpl* (*Rubus saxatilis*).

stancol [stan'kol] *m* premog *m*; antracit *m*.

stand ['] *m* stojnica *f*; *o podês vignî a cjatâmi a InnovAction 2007 li dal ~ dal Comun di Tavagnà (christianromanini 07/02)*.

standardizâ [standardi'dza:] *tr* standardizirati.

standardizazion [standardidzatsi'on] *f* standardizacija *f*; *Par cuintri, il rignuviment, la ~, la spersonalizazion e la stesse dimension dai gnûfs ponts di vendite a produsin straniment (Pa 02)*.

standart [stan'dart] *m* 1. prapor *m*, zastava *f*; *Chest ~ al larà, daspò de sconfite dai Oms dal Nord (clans britans de Scozie meridionâl),(Ac)* 2. FIG prekla *f*, suhec *m*.

standart [stan'dart] *m* standard *m*; ***standards europeus*** evropske norme; *O sperin che la legjislazion greghe e jonzi in curt i standards europeus (Pa)*.

stanghe ['stange] *f* → ***stangje***

stanghete ['sta??] *f* → ***stangjete***.

stangjâ [stan'ġa:] *tr* 1. pregraditi, pregrajevati (s kolom) 2. udariti, tolči s kolom.

stangjaç [stan'ġatʃ] *m* → ***stangjat***.

stangjaçade [stanġa'tʃade] *f* kolje *n*, deščena pregrada *f*.

stangjade [stan'ġade] *f* 1. udarec s kolom 2. FIG velika škoda *f*, težki udarec 3. → ***stangjaçade***.

stangjat [stan'ġat] *m* raven koničast kol za pregrade.

stangje ['stanġe] *f* 1. kol *m*, palica *f*, prekla *f*; *che a permetevin di jevâ la ~ inferiôr di un dîs centimetros parsore dal larìn. (Scf)* 2. pregrada *f*, konfin *m*; FIG meja *f*; *si son stabilidis cui nestris vicins dilà de ~ (JM)*; ***paiâ ~, ~ la ~*** plačati cestnino; *Nol à paiât la ~, nol à mostrât il pas! (Zili)*; ***tignî in ~ un*** zategniti uzde, vajeti, držati za uzde (t. FIG); *Marchet al jere un che al tignive in ~ i valôrs di fonde, cence pierdisi vie. (Uniud)*; *cui berlis di Claude che e ten adun i operaris, che ju ten in stangje (PauluzzoN)*; ***stâ in ~*** dobro jo iti, naravnost hoditi; FIG imeti se pod nadzorom; vesti se dobro; ***~ dal confin*** ?? *Lis stangjis dal confin fra Gurize e Gnove Gurize colarano pardabon il I di Mai di chest an (Pa 04/03)*; ***tornâ in ~*** vračati se na pravo pot 3. oje (voza ipd.); *Daspò si metè a lis stangjis e al provà a tirà. (Sg)*.

stangjete [stan'ġɛte] *f* majhen drog.

stangjute [stan'ġute] *f* majhen drog; *finalmentri finît cu lis busutis intaiadis cul curtis dilunc la ~. (Mar)*.

Stanislau [stanis'lau] *os.i m* Stanislav *m*.

stant ['stant] *prep* zaradi, spričo; *~ però che i marinârs a cirivin di fuî de nâf e che a stavin za molant jù tal mâr la barcje (Bibl-Az)*; ***~ il fat che*** spričo dejstva; *La fuarte variabilitât dai gjenoms RNA no je insolite, ~ il fat che al mancje un sisteme eficient di control (SiF 03/4, 9)*.

stant che ['stant] *co* glede na to, da, ker; recimo, da; v primeru, da; *Tal indoman, ~ la zornade e jere un splendôr, al le jù te cusine di Rita (Sg)*; *Ancje Julius Dree Pirona nol rivarà a viodi publicade la sô opare, ~ al murì tal 1895.* Tudi J.D. Pirona ni uspel videti objave svojega dela, ker je umrl v letu 1895.

stantî [stan'ti:] *it* postati žaltav, pokvariti se.

stantiç [stan'titʃ], **-ice** *adj* zastarel, slab, žaltav, pokvarjen.

stantît [stan'ti:t], **-ide** *adj* → ***stantiç***.

stantul ['stantul] *m* žagica *f*, otroška žagica *f*; → ***brendul***.

stanze ['stantse] *f* → ***stanzie***.

stanzein [stantse'in] *m* sobica *f*, izbica *f*; *ven ca tal gno ~, che o bevìn une boce di bire!*

stanziâ [stantsi'a:] (*o stanzii* ['stantsii]) *tr* 1. EKO od-, na-kazati (vsoto), nameniti denar, zadržati predvidevana (proračunska) sredstva; *La circolâr e permet di ~ i fonts destinâts de leç su lis minorancis linguistichis al setôr de istruzion. (O)*; *A son 402 i milions stanziâts de Provincie di Udin par intervents di disvilup de economie des zonis di mont.(O)* 2. ukreniti, podvzeti 3. stanovati; **~si** *refl* naseliti se, nastaniti se.

stanziament [stantsia'ment] *m* 1. EKO nakazilo *n*, namenitev denarja, sredstev; *chei altris ministris no àn inviât i ats necessaris pal ~ dai fonts. (O)* 2. ukrep *m* 3. bivanje *n*,

stanziche ['stantsike] *f* → ***stanciche***.

stanzie ['stantsie] *f* 1. soba *f*, izba *f*; *la ~ jere plene di un odôr di pipe e di sardelis di barîl*; *ancje i plui pitocs a àn un televisôr par ~ (glesie)*; ***fitâ une ~*** oddati sobo; ***une ~ di pît sù*** ena soba nad drugo, dvonadstropna soba; *la sô cjasute, ridusude a une ~ di pît sù* 2. bivanje *n*, zadrževanje *n*; *jo us prei bon viaç e buine ~* 3. REL (pri rožnem vencu) misterij *m*; *si contemple in cheste ~ come Marie Santissime le in cjase di Sante Bete*.

stanzin [stan'tsin] *m* ?? *il stanzin, lis cjamaris, il mezât. (La 07/03)*

stâr ['sta:r] *m* HIST star *m*; mernik *m* (stara prostorninska mera za žito ipd.); *Prin di cognossi ben un, bisugne mangjâ cun lui un ~ di sâl. (Natisone).*

Starançan [staran'tʃan] *kr.i m* Štarancan *m* (IT Staranzano) (GO); *là che a domandavin ai citadins di Monfalcon, ~, Roncjis (Pa).*

stari ['stari] v: ***cence dî ni ari ni ~*** ne da bi zinil besedice.

starloc [star'lɔk] *adj* in *m* → ***starlocj***.

starlocj [star'lɔq] *adj* 1. škilast; → ***losc, vuerç*** 2. FIG lahkomiseln, raztrešen, nepremišljen; *Baste che tu tu la finissis cun chestis rimi starlocjis: no tu stâs recitant! (ShW)*;
~ *m* 1. škilavec *m* 2. lahkomiselnež *m*.

staronzâ [staron'dža:] ??
Ai siôrs ur veve dite vincj, tratant di parê bon tal ~ la etât (Urli); *Livius al fâs simpri cussì: al staronze la storie cu la tradizion popolâr, in mûd che a deventi une esaltazion di Rome e des sôs impresis (JM)*;
~**si** *refl*

staronzament [starondža'ment] *m* ?? *Cul timp e a fuarce di vitis, si è rivât cun mil staronzaments e tralencs a chê malandrete di leç su lis minorancis (Pa 02/10-11)*

staronzât [staron'dža:t] ??
Tai cjantons sotvie e vignive fate la saldadure dai pits, ancje chei lavorâts e staronzâts a forme di çate (Scf)

stasonâl [stazo'na:l] *adj* → ***stagjonâl***.

stât I ['sta:t] *m* 1. stanje *n*, stan *m*; *il rapuart anuâl sul ~ des aghis balneabilis dal stât italian. (O)*; ***jessi in ~ di*** biti nečesa zmožen, biti v stanju; *Su ce fondis che si sedi cjatât l'acuardi no si è ancjemò in ~ di dîlu (O)*; ***~ di anim*** duševno stanje; *Pal fat che a son rivelazions di moments emotîfs e di stâts di anim (Pa 05/06)*; ***~ di cussience*** MED stanje zavesti; *Ancjemò cualchi zornade e il ~ di cussience al è miorât e il malât al rivave a capî i ordins ma nol à rivât mai plui a fevelâ (SiF 02/1)*; ***~ di emergjence*** nujno stanje, izredno stanje; *il Consei dai ministris al à declarât il ~ di emergjence e nomenât comissari il president Renzo Tondo. (Pa 02)*; ***~ di fat*** ?? *e presentarà al public il stât di fat dal sît dal Ospedâl di Sant Zuan (christianromanini 07/02)*; ***~ di salût*** zdravstveno stanje; *Cun cheste indagjin, si à cirût di valutâ il ~ di salût de lenghe furlane (CIRF)*; ***~ emotîf*** emotivno stanje;
2. položaj *m*; ekonomski, socialni položaj *m*; *tu viodis in ce stâts che o sin: plenis di debits*; *il costum e no il ~ fâs distinzion fra il cjatîf e fra il bon* 3. premoženje *n*; *je il tesaur di un puar vecjut, anzi il ~ de sô famee*; ***fâ un ~, fâsi un ~*** pridobiti si položaj, premoženje; *barbe Jacum al è vie pal mont – ma almancul chel cu lis sôs strussiis al si à fat un ~* 4. ***fâ ~ sun (fâ ~ di)*** zanesti se na, računati na; *il so om al jere un baban, un omp cence rimpins e di lui no podeve fâ ~*; *Une radio indipendent che pes sôs dibisugnis e fâs stât sedi su la publicitât comerciâl (O)*; ***fâ ~ di*** računati na; *par esempli intun câs di malatie o fasevi ~ di mandâi a dî che a viodi jê di assistimi*; ***jessi in altris stâts*** biti noseča; *une brute zornade, la povere Justine si indacuarzè che e jere in altris stâts*; ***~ e grât*** stan *m*; *se Lie a reste tal so ~ e grât, lui al smire a cjapâi la riditât, se Lie si maride, fieste finide*;
~ , **stade** *adj* pretekel, minil; *Ai 31 di zenâr ~ nus à lassâts Gianni Gregoricchio (La 07/04)*; ***la setemane stade*** pretekli teden; *ju àn viodûts a balâ domenie ~ vot* nedelja preteklega tedna.

stât II ['sta:t] *m* država *f*: *cun la partecipatsion di 130 delegâts vignûts di siet stâts europeans.(O)*; *che viodût che l'implant di sode-clôr al è un dai ultins presints intal ~ italian (O)*; ***~ democratic*** demokratska država; *dismenteantsi che un stât democratic al pant la sô cualitât propit mediant de passivitât di belanç (Patrie 06/1)*; ***stât di New York*** država New York; *si è spandude fûr dal stât di New York (SiF 03/4, 9)*; ***~ membri*** država članica; *«La Comunitât e contribuìs al svilup plen des culturis dai stâts membris (Pa 03/10)*

statâl [sta'ta:l] *adj* državen; *e une professionalitât di rimarc ricognossude sedi a nivel ~ che internazionâl, cundiplui de UE. (O)*; *L'incuintri al è stât centrât su la aplicazion de leç ~ 482/'99 (O)*; ***a nivel ~*** na državni ravni.

statalisim [stata'lizim] *m* statalizem *m*; *tune realtât di scuintri ideologjic tra capitalisim liberâl (Ocident) e ~ comunist (Union Sovietiche) (Pa 02/10-11).*

statalistic [stata'listik], **-iche** *adj* statalističen; *parlamentârs sengui e associâts a son atîfs par riformâ chê sorte di sistem eletorâl ~. (Pa 03/10).*

statari [sta'tari] *adj* statario??.

static ['statik], **-iche** *adj* statičen; ***resistence statiche*** statični upor; *I valôrs di resistence statiche a la flession.. a jerin di 56, 48 e 17 MPa. (SiF 03/3, 97).*

statist [sta'tist] (*pl* ***statiscj***) *m* statist *m*; *Ma al contint parceche il progjet al fâs "riclam" e al è biel zuiâ a fâ il grant ~. (Patrie 06/1).*

statistic [sta'tistik], **-iche** *adj* statističen.

statistiche [sta'tistike] *f* statistika *f*.

statistichementri [statistike'mentri] *adv* statistično.

Stâts Unîts ['sta:ts u'ni:ts] *mpl* Združene države (Amerike); *e je stade creade des lôr mans, de politiche dai ~, dai interès economics che a son sot. (Pa).*

statue ['statue] *f* kip *m*, spomenik *m*.

status ['status] *m* status *m*; *Par esempli, oltri a la dimension dai segments, che a son plui piçui, bisugne considerâ il ~ de lenghe locâl (SiF 03/3, 69-81).*

statût [sta'tu:t] *m* 1. statut *m* 2. HIST zakonik *m* (komune), statut (ceha); *Tignût cont che tal Statût i popui des Nazions Unidis a àn tornât a declarâ la lôr fede tai dirits fondamentâi dal om (Declarazion).*

statutari [statu'tari] *adj* statutaren; *Tes regulis statutariis, o vin stabilît formis di organizazion e di apartignince in stât di garantî (Pa 04/03).*

stauli ['stauli] *m* → ***stali***.

staulîr [stau'li:r] *m* → ***stali***.

stave ['stave] *E3 od impf od* ***stâ***.

staze ['stadže] *f* GRAD (zidarsko) ravnalo *n*.

stazâ [sta'dža:] *tr* in *it* 1. (z ravnalom ipd.) ravnati, nivelirati, uravnotežiti; meriti; tehtati 2. preizkusiti, preveriti, meriti, vzeti v obzir, vrednotiti, analizirati; *un cuc tal mont dal Balon intervistant i tifôs dentri tal stadi, di ~ lis rispuestis dai zovins che si dan dentri in chest sport Leng)*; *Ma ancjemò prin che inte aule di Strasburc chest fenomen al vignive stazât e valutât (SiF 03/3, 115).*

stazade [sta'džade] *f* vrednotenje *n*, cenitev *f*, ocena *f*, izračun *m*, pregled *m*, analiza *f*.

stazion [statsi'on] *f* 1. postaja *f* 2. ŽELEZ železniška postaja *f*; ***~ Centrâl*** glavna postaja; *il frut al cjape il tren par Milan. Rivât in ~ Centrâl (sf)* 3. FIG postaja *f*.

Stazion Topolò [statsi'on topo'lo] *kr.i m* Postaja Topolove (IT Stazione di Topolò).

stazionari [statsio'nari] *adj* 1. stacionaren, stalen, nepremičen 2. FIG ustaljen, nespremenjen 3. ZOOL stalen; stalni ptiči, stalnice.

stec ['stɛk] *m* 1. suha vejica *f* 2. zobotrebec *m*; → ***curedincj*** 3. palica *f*, (pregradni) drog *m*, drog *m* (rešetke v kletki) 4. (pri žitu) strnišča? ; → ***seseladiç*** 5. FIG (zelo suha oseba) prekla *f*, suhec *m*; ***jessi un ~*** biti suh kot prekla 6. ***lâ su pal ~, finîle sù pai stecs*** izgubiti se v nič, iti po gobe; *chel progjet al è lât a finîle sù pai stecs. (La 06/2)*; ***meti un ~*** vstaviti vrinek; ***tignî a ~ un*** → ***stic***.
Lunc e sec tant che un stec - Lungo e secco come un stecco. ??(Verone)

stecâ [ste'ka:] *tr* 1. zamašiti, zagraditi špranjo z deščicami, treskami 2. (t. **instecâ, stecheâ**) MED nogo, člen uravnavati z deščicami za uravnavo zlomljenih udov 3. (moda) 4. KUL naperiti (meso, slanino).

stecade [ste'kade] *f* → ***stecheade***.

stecadure [steka'dure] (t. **instecadure**) *f* MED (kirurgija)

stecarin [steka'rin] *m* BOT (goba) rumeni ježek *m* (*Hydnum repandum*).

stecarot [steka'r t] *m* (*neobič.*) treska *f*.

steche ['stɛke] *f* 1. palica *f*, drog *m*; ***~ di biljart*** biljardna palica *f*, kej *m*; ***~ de bustine*** ***??***; ***~ de vintuline*** ; ***~ de ombrene*** palica dežnika 2. (t. **steculine**) gladilna paličica čevljarja 3. ARGO pijanost *f*; ***cjapâ une ~*** .

stecheâ [steke'a:] *tr* → ***stecâ***.

stecheade [steke'ade] *f* prebod *m*, zbodljaj *m* od treščice, ivra.

stecheton [steke'ton] *m* (droben) žebljiček *m*.

stecheot [steke' t] *m* (*neobič.*) iver *m*, treska *f*, drobec *m*.

stechiometric [stekio'mɛtrik], **-iche** *adj* ??
Cinetichis e stechiometriis dal procès di rimozion dal carboni e de nitrificazion. (SiF 03/4, 73-84)

steculine [steku'line] *f* → ***steche***.

stecum [' ??] *m* (*kolekt.*) vejevje *n*, suhci *mpl*.

stecut [ste'kut] *m* ?? *e messedà cjartis e stecuts, e impià il fulminant (MazzonIol)*.

stegosaur [stego'zaur] *m* ZOOL stegozavr *m*; *A deventavin come stegosaurs e altris dinosaurs preistorics. (Ta)*.

stelâr [ste'la:r] *adj* zvezden; *Probabilmentri si trate di lûcs di formazion ~, che e je stade stiçade de fusion fra lis dôs galassiis. (SiF 02/2, 11-24)*; *Tal miò cjâf la imagjine de morute e la musiche ~ dai PORCUPINE TREE (Ta)*.

stelât [ste'la:t], **-ade** *adj* 1. zvezdnat; *lâ tes ruvinis di cjascjei e cjalâ gnots steladis e… parcè continuâ? (Ta)* 2. (živina ipd.) lisast; ***vacje stelade*** lisa *f*, lisasta krava *f*;
~ m zvezdnato nebo.

stelaze [ste'ladže] *f* strop *m*, oder *m*, podstavek *m*, predal *m*, stalaža *f* // cf. sl. *stalaža*, nem. *Stellage*.

stele ['stɛle] *f* 1. ASTR zvezda *f*; PROV *lis stelis no si a di pandilis* ; ***~ che si smocje, ~ cjadint*** zvezdni utrinek?; ***la ~ tramontane*** severnica *f*; ***la biele ~ (bielestele), ~ dal pastôr, ~ dal dì*** Venera *f*; ***la ~ di Betlem*** Sirij *m* (zvezda); ***lis stelis dai Tre Rês*** ozvezdje Orion; → ***lis Macis***; ***puartâ tes stelis*** FIG slaviti, hvaliti v nebesa; ***fâ il bec a lis stelis*** → ***bec*** 2. zvezda *f* (predmet); ***~ di Davide*** davidova zvezda 3. (t. **stelon**) FIG (ljubkovalno) ljubček *m*, srček *m* 4. ***~ di mont, ~ alpine*** BOT planika *f* (*Leontopodium alpinum*); → ***elbai*** 5. ***~ blu*** BOT navadni jetrnik *m* (*Anemone hepatica*) 6. FIG zvezda *f*; ***~ nassinte*** ??; *e al sufrive da la concorince di Freud, so coetani, che in chel moment al jere une ~ nassinte (SiF 02/1, 155-165)*.

Stele ['stɛle] *kr.i f* (Tarcint) Štéla *f* (IT Stella).

stelin [ste'lin] *m* ZOOL → ***papemoscjin***.

stemane [ste'mane] *f* → ***setemane***.

steme ['stɛme] *f* (*redko*) grb *m*; *di chest al ven il fat che inte ~ dal Comun si à une tor. (Leng)*.

stemperâ [stempe'ra:] *tr* in *refl* raztopiti; *Passade la scalmane des votazions e stemperâts i umôrs e i risentiments (Pa 03/8)*; *La binore si stempere tun soreli làmi. (BrLi)*; → ***distemperâ***.

stenograf [ste'nɔgraf] *f* stenograf *m*.

stenografic [steno'grafik], **-iche** *adj* stenografski.

stenografie [stenogra'fie] *f* stenografija *f*, tesnopis *m*.

stent ['stɛnt] *m* → ***stente***.

stentâ [sten'ta:] *it* pomanjkanje trpeti; težavo imeti; *In chê sere al stentave a cjapâ sium. (Sg)* ..je s težavo zaspal; ***~ a cjaminâ*** s težavo hoditi; PROV *simpri al stente cui che no si contente.*; PROV *Disordin in zoventût , stentâ in vecjaie. (ProvBr)*.

stentât [sten'ta:t], **-ade** *adj* beden; mučen; posiljen; s težavo.

stente [sten'ta:] *f* pomanjkanje *n*, beda *f*, muka *f*, težava *f*; ***a stentis*** s težavo, mukoma.

stepe ['stepe] *f* stepa *f*; *si vierzarà la mostre Mongolie: de patrie di Genghis Khan i vistiaris tradizionâi dai cavalîrs des stepis. (Pa)*.

stereofonic [stereo'fɔnik], **-iche** *adj* stereofonski.

stereofonie [stereofo'nie] *f* stereofonija *f*.

stereografic [stereo'grafik], **-iche** *adj* MED stereografičen.

stereografie [stereogra'fie] *f* MED stereografija *f*.

stereometric [stereo'mɛtrik], **-iche** *adj* MAT stereometričen.

stereometrie [stereome'trie] *f* MAT stereometrija *f*.

stereotasic [stereo'tazik], **-iche** *adj* *??* *Par cheste reson e je stade fate une seconde operazion cul stes metodi ~. (SiF 02/1)*; ***biopsie stereotasiche*** *Une biopsie stereotasiche e à clarît che il tumôr cerebrâl al jere un glioblastome. (SiF 02/1)*; ***resezion stereotasiche volumetriche*** *S.J. al è stât operât fasint une resezion stereotasiche volumetriche regolade par vie dal computer. (SiF 02/1)*.

stereotip [stere'ɔtip] *adj* stereotipen;
~ m stereotip *m*; *e a dinein il ~ che il furlan si lu fevele pal plui tes fameis (Pa 02)*.

stereotipât [stereoti'pa:t], **-ade** *adj* stereotipen; *Di li une religjon stereotipade, distudade, ritualizade, standardizade, parcelizade, ideologjche, distacade dal mont. (BelR)*; *Il cine furlan al à bisugne di liberâsi des formis e dai arguments stereotipâts (Pa 06/2)*.

stereotipic [stereo'tipik], **-iche** *adj* stereotipski.

sterilitât [sterili'ta:t] *f* sterilnost *f*, neplodnost *f*.

sterilizâ [sterili'dza:] *tr* sterilizirati.

sterilizazion [sterilidzatsi'on] *f* sterilizacija *f*.

sterline [ster'line] *f* funt sterling (denarna enota); *Stâts Unîts (e il dolar) a an tornât a cjapâ il stes puest che e veve la Gran Bretagne (e la ~) tal cicli di prin (Pa 04/07)*.

sterminâ [stermi'na:] *tr* → ***disterminâ***.

stermini [ster'mini] *m* → ***distermini***.

sterp I ['stɛrp] *m* grm *m*; grmovje *n*; trn *m*; *e ator dai çocs lis menadis gnovis a vignivin sù fissis come sterps. (Sg)*; ***a ~ falît*** brez reda, neredno; → ***a bâr falît***.

sterp II ['stɛrp] *adj* 1. (t. FIG) neploden, jalov, nerodotiven; ***femine sterpe*** neplodna ženska; ***jessi ~*** ne nerodoviten; *ma no vevin fruts; difat Elisabete e jere sterpe e ducj i doi a jerin za indenant cui agns. (Bibl-Lc)* Otrok nista imela, ker Elizabeta ni bila rodovitna, in sta bila že zelo v letih.; ***teren ~*** nerodovitna zemlja 2. prazen; beden; reven.

Sterp ['stɛrp] *kr.i f* (Bertiûl) IT Sterpo.

stes ['stɛs], **stesse** *adj* 1. sam 2. isti; → ***istès***.

stesure [ste'zure] *f* sestava *f*, pisanje *n*; različica *f*, verzija *f*; *colaboradôr te ~ dal "Statût" e amì dal jurist sassinât des "Br", Marco Biagi. (Pa 02)*; *no son stâts interessâts in nissune maniere inte ~ de riforme (La 07/02)*.

stetoscopi [steto'skɔpi] *m* MED stetoskop *m*.

stetoscopic [steto'skɔpik], **-iche** *adj* MED stetoskopski.

stetoscopie [stetosko'pie] *f* MED stetoskopija *f*.

steule ['stɛule] *f* slama, ki ostane na polju po žetvi.

steurâl [steu'ra:l] *adj* (*gor.*) davčni; // k nem. *Steuer*.

steure ['stɛure] *f* (*gor.*) davek *m*; → ***impueste*** // od nem. *Steuer*.

steve ['steve] različica od ***stave*** E3 od impf od ***stâ***.

Stevenà [steve'na] *kr.i f* (Cjanive Di Sacîl) IT Stevenà.

Stià [sti'a] *kr.i f* (Fossalte) Stia.

stic ['stik] *m* 1. (zemlje, polente itd.) kos *m*, koščeк *m*, konec *m*; ***un ~ di tiere*** koščeк zemlje; ***~ di polente*** rezina polente, kos polente 2. FIG ***misurâ a ~*** stiskati, skopariti; ***ridusi un a ~*** pustiti koga da obuboža; ***stâ a ~*** (obleka) se prilagajati popolnoma; ***stics e stocs*** z majhnimi koristmi, z nekaj prida koristi; ***tignî alc in ~*** varčevati; ***tignî un a ~*** v slabem stanju držati, pustiti životariti; ***vivi a ~*** bedno živeti, životariti // od nem. *Stück?*

sticâ I [sti'ka:] *it* 1. ARH plesati ples „stica", plesati po prstih 2. spotakniti se 3. ***~le, ~se*** ARH zabavati se; *~ tr* suniti, brcniti z nogo.

sticâ II [sti'ka:] *tr* in *it* (polje) prekopati, z lopati kopati; obdelati zemljo, ledino orati; → ***svangjâ***.

sticât [sti't∫a:t], **-ade** *adj* 1. (hoja) trd, hrapav, strog; ***lâ ~*** hoditi okorno, trdo; → ***sticadin*** 2. (pos. čevelj) zvezan, ozek, tesen.

stice ['stit∫e] *f* 1. jeza *f*, bes *m* 2. VETER (pri psih in volkovih) bolezen podobna garju, srabu 3. BOT pasja črnobina *f* (*Scrophularia canina*).

stiche ['stike] *f* star kmečki ples „stica", ki ga plešejo ločeni pari po prstih.

stichitât [stiki'ta:t] *f* zaprtje *n*; trma *f*, čemernost *f*.

stiç ['stit∫] (*pl* ***stiçs*** ['stits]) *m* 1. goreče poleno, živ ogorek; ***stâ sui stiçs*** greti se, držati se ognja; *cuantche al sta a cjase: dut il dì sui stiçs!*; ***meti stiçs*** FIG razprtijo delati; *a cui che i domandave par meti stiçs (F)*; (akreš. ***stiçon***) 2. (*šalj.*) prižgana) cigara *f*, smotka *f*; *cuntun ~ di sigâr in bande de bocje (F)* 3. ***cjapâ di ~*** dobiti duh po ognju, navzeti se duha po ognju; ***odôr di ~*** duh po ognju, po zasmojenem; ***savê di ~*** okus po ognju.

stiçâ [sti't∫a:] *tr* 1. (ogenj ipd.) podnetiti, podpihovati, uživeti; *la massarie a jere daûr a ~ il fûc (F)* 2. FIG (npr. čustva) podpihovati, ščuvati, hujskati, zbadati; *cussì a sticin il popul e i sorestans (F)*; *il scjaldinôs al stice la barufe. (Bibl-FidiSirac)* 3. spodbuditi; *Il cors al à l'obietîf di ~ une incressite professionâl dal personâl e..(O 31/3/2001)* 4. zahtevati od nekoga nekaj, terjati; *La Cgil, par bocje dal segretari regjonâl Paolo Pupulin, e à stiçât ancjemò une volte la Regjon a prontâ une leç organiche (O 24/3/2001)*; *a son lâts jù a Rome par un incuintri urgjent cul ministri Scajola, par discuti de situazion e ~lu a intervignî. (O)*; 5. sklicati; *La iniziative dai dîs europarlamentârs e je stade stiçade dal moviment Lega Friuli - Fuarce Friûl.(O)*; *Il confront stiçât dal nestri mensîl nus pâr fondamentâl..(Pa 6/2000)* 6. ujeziti, provocirati; *Menie la lassave cuiete, cence ~le (F)*;

~si *refl* vzburiti se, razjeziti se, pobesniti; *a tiravin pes cotulis lis feminis, che si stiçavin (F)*.

stiçât [sti't∫a:t], **-ade** *adj* vzburjen, razburjen, razjezan, besen, razgret.

stiçon [sti't∫on] *m* 1. (akreš. od ***stiç***) goreče poleno, živ ogorek; 2. MED zgaga *f* (v želodcu); *o patìs il ~ (F)*; *buine la bire par tacâ il ~*;

~ adj divji, krut, stekel, besen, jezen; *chest mont trist e vieli che si smanie, si sbrane e si feris e i mâi l'ingrume e l'odi plui ~*.

stiçôs [sti't∫o:s], **-ose** *adj* jezen, razdražen, jezav, besen, hud, vnet, razburjen; *siroc ~ e dispetôs (F)*.

stie ['stie] *f* kletka *f*; → ***scjaipule***.

Stiefin [sti'efin] *os.i m* Štefan *m*; *La propueste i plasè a dute la semblee e a sielzerin Stiefin (Bibl-Az)*.

Stiefin [sti'efin] → ***Sant Stiefin***.

stiele [sti'ɛle] *f* iver *m*, treska *f*, drobec *m*.

stiernet [stier'nɛt] (manj obič. **stiernît**) *adj* raztresen, razkropljen.

stiernete [stier'nɛte] *f* 1. kup cvetja *n*, cvetnik *m*, okraski *mpl*, okrasni cvetovi 2. razkropljene, raztresene stvari; ***fâ ~ di*** vreči, razmetati po tleh 3. ***fâ la ~*** potresti sled iz žaganja ali pepela od hiše snubca do deklice, ki je snubca zavrnila kot bodočega moža.

stierni [sti'ɛrni] (manj obič. **stiernî**) *tr* 1. (cvetove, vejevje, gnoj itd.) raztresti, razmetavati, razkropiti 2. AGR nastiljati steljo, nastiljati seno;

~ it AGR trositi gnoj.

stiernî [stier'ni:] *tr* → ***stierni***.

stiernidure [stierni'dure] *f* → ***stiernum***.

stiernît [stier'ni:t], **-ide** *adj* → ***stiernet***.

stiernum [stier'num] *m* stelja *f*, nastil *m*.

stigmatic [stig'matik], **-iche** *adj* stigmatičen

stigmatis ['stigmatis] *fpl* 1. REL stigme *fpl*, znamenja *f* (Kristusovih ran); *Ancje Milani, a mût so, al à vudis lis ~ de massion, cui clauts batûts dal Signôr cu la malatie lungje e mortâl (Bel)* 2. MED stigme *fpl*. značilna znamenja bolezni.

stigmatisim [stigma'tizim] *m* FIZ stigmatizem *m*.

stigmatizâ [stigmati'dza:] *tr* stigmatizirati, žigosati.

stîl I ['sti:l] (*pl* ***stîi***) *m* 1. vrsta pisala, črtalo *n* 2. (orožje) stilet *m*, bodalce *n*; *là che il ~ al jere il stilet che lu veve ferît. (Natisone/furlanis)*.

stîl II ['sti:l] (*pl* ***stîi***) *m* slog *m*, običaj *m*; ***~ di vite*** življenjski slog; *Al vûl dî cjapâ come ~ di vite il significât profont dal misteri. (BelFa)*; ***~ gotic*** gotski slog; *Dute la opare e je magnificamentri rimessade cun fueis, nemâi e flôrs in pûr ~ gotic tramontan. (Pa)*.

stilet [sti'let] *m* (orožje) stilet *m*, bodalce *n*; *là che il stîl al jere il ~ che lu veve ferît. (Natisone/furlanis)*.

stiletâ [stile'ta:] *tr* (t. FIG) zabosti; *E al sintive il frêt de stanzie plui di dut parvie dai reumatics, simpri pronts a sveâsi e a ~i a tradiment i braçs o la schene. (Sg)*.

stiletade [stile'tade] *f* sunek z bodalcem; *Al torne-fûr ogni dì a stiletadis simpri plui fissis. (Enrico)*.

stilisim [sti'lizim] *m* stilizem *m*.
stilist [sti'list] *f* stilist *m*.
stilistic [sti'listik], **-iche** *adj* slogoven, stilističen.
stilistiche [sti'listike] *f* stilistika *f*.
stilistichementri [stilistike'mentri] *adv* slogovno, stilistično.
stilizâ [stili'dza:] *tr* stilizirati.
stilizazion [stilidzatsi'on] *f* stilistika *f*.
stimâ [sti'ma:] *tr* 1. ceniti, vrednotiti; *si pues ~ che il. 60% di lôr - vâl a dî 430.000 (Provincia)*; *cuntun cost stimât di 28 miliarts di euris, plui o mancul (Pa)* 2. čislati, občudovati 2. ***o stimi Lui, jo!*** ; ***o stimi, jo!*** seveda, menim da, kajpak!
stimabil [sti'mabil] *adj* spoštovanja vreden.
stimadôr [stima'do:r] *m* cenilec *m*.
stime ['stime] *f* 1. cenitev *f*; ***a stimis*** po cenitvah; *Stant a stimis uficiâls, 40 milions di citadins de "Ue" a doprin (Pa)* 2. spoštovanje *n*, ugled *m*, dobro mnenje *n* 3. ***a stimis, a ~*** (*redko*) po naključju.
stimul [sti'mul] *m* (*neobič.*) dražilo *n*, dražljaj *m*, spodbuda *f*.
stimulâ [stimu'la:] (*o stimuli* [sti'muli]) *tr* (*neobič.*) spodbadati, dražiti, poživiti.
Stin ['stin] → ***Sant Stin***
stindi ['stindi] *tr* in *refl* → ***distindi***.
stipulâ [stipu'la:] (*o stipuli* [sti'puli]) *tr* dogovoriti se, pogoditi se
stipulazion [stipulatsi'on] *f* JUR stipulacija *f*, določitev s pogodbo; *che al ricognos la promozion de cooperazion transfrontaliere e inter-regjonâl e la ~ di acuardis cui stâts forescj (SiF 02/2, 139)*.
stirât [sti'ra:t], **-ade** *adj* (obraz, poteze) napet, utrujen.
stirian [stiri'an] *adj* štajerski;
~ *m* Štajerec *m*.
stiriane [stiri'ane] *f* jopič *m*, lovski jopič *m*, lovski suknjič *m*; *che so pari Sefut i veve comprât vendint la so stiriane (glesie)*.
Stirie ['stirie] *kr.i f* Štajerska *f*; *lis organizazions agriculis biologjichis dal Friûl, de Carintie, de ~, de Slovenie e dal Venit (Pa 03/12)*.
stirpâ [stir'pa:] *tr* → ***distirpâ***.
stitic ['stitik], **-iche** *adj* 1. MED zaprt 2. počasen 3. stiskaški, skop;
~ *m* 1. obstipirana oseba 2. počasnež *m* 3. stiskač *m*.
stivâl [sti'va:l] (*pl* ***stivâi***) *m* 1. škorenj *m*; *la glorie di un che al à riscjât al massim di sporcjâsi i stivâi (BelPe)*; ***un pâr di stivâi*** par škornjev; ***stivâi a postilione*** jahalni škornji; ***stivâi di palût*** visoki škornji za blato; 2. FIG ***an sa mancul dai siei stivâi (dai miei stivâi)*** prav nič ne ve (od tega); ***dâ dentri cui stivâi*** prenagliti se, riniti z glavo naprej; ***di cuâi stivâi!*** kje no! kje pa! niti malo ne; ***lustrâ i stivâi a un*** prilizovati se komu; ***mi sta sui stivâi*** ne morem ga prenašati, mi gre na jetra; ***onzi i stivâi a*** (*šalj.*) dati nekomu sveto olje; ***restâ tanche un ~*** otrpniti od začudenja; ***secjâ i stivâi a un, rompi i stivâi a un*** nadlegovati, dolgočasiti koga; ***tirâ (sù) i stivâi*** umreti;
3. FIG italijanski škorenj; *Il sistem proporzionâl adotât tal ~ al funzione su scjale statâl e duncje lis 5 circumscrizions previodudis a coventin dome par determinâ i elezûts des listis (Pa 03/10)*.
stivalâ [stiva'la:] *tr* in *refl* → ***instivalâ***.
stivalet [stiva'lɛt] *m* škorenjček *m*; → ***stivele***.
stive ['stive] *f* v: ***in ~*** (osebe, stvari) eden zraven drugega, eden na drugem.
stivele [sti'vɛle] *f* polvisoki škorenjček, odprt na sprednji strani,
stoc I ['stɔk] *m* 1. oderuško posojilo *n* 2. dolg *m*; ***fâ stocs*** zadolžiti se z oderuškimi posojili 3. zasilni izhod, rešitev v sili 4. prevara *f*, goljufija *f* 5. izmišljotina *f*, zgodbica *f*, laž *m* 6. norost *f*, neumnost *f* 7. nora zamisel, muha *f* 8. (malenkost) bagatela *f*, stvarica *f*, malenkost *f* 9. (nedoločena stvar) one, stvar *m*, priprava *f*, orodje *n*.
stoc II ['stɔk] *m* 1. beli kratel koničast meč 2. (pri koruzi) steblo *n* 3. sunek *m*, udarec *m*.
stocâ [sto'ka:] *tr* suniti, udariti.
stocade [sto'kade] *f* sunek *m*, udarec *m*.
Stocarde [sto'karde] *kr.i f* Stuttgart *m*; *Si cjate a 14 chilometris a est sud est di ~ (CoUd)*.
stocastic [sto'kastik], **-iche** *adj* stohastičen; *Par cuintri tun pont critic i elements stocastics (il câs, lis flutuazions) a predominin su chei deterministics (SiF 02/2, 129)*.
stocaus [sto'kaus] *m* VOJ celica za pripor *m*; → ***vuardiole***.
stochizant [stoki'džant] *m* oderuh *m*.
stocjâ [sto'qa:] ?? *un pinsîr che nol stocje cuintri il mût di vivi dai umigns (PauluzzoN)*.
Stocolme [sto'kolme] *kr.i f* Stockholm *m*; *I esperts in sociologjie le clamin "la sindrome di ~" (BelFa)*.
stoç A chestis veretâts veris che nô si atignìn, e di lôr o cjapin il stoç par realizâlis cuintri ogni cressint e evident manovre centraliste (La 07/01)
stofâ [sto'fa:] *tr* 1. KUL segreti, segrevati v peči 2. KUL dušiti;
~ *it* kaditi se, izhlapevati.
stofaç [sto'fatʃ] *m* sopara *f*; → ***scjafoiaç***.
stofadiç [stofa'ditʃ] (*pl* ***stofadiçs*** [stofa'dits]) *adj* soparen.
stofât [sto'fa:t] *m* KUL dušeno meso.
stofe ['stɔfe] *f* blago *n*; *Anzit cu lis pontis dai dets e lave a finî sot de ~, e lui al imagjinave che e rivàs a cjareçâsi lis pontis des tetutis. (Daidussi)*.
stoic ['stɔik], **-iche** *adj* stoičen;
~ *m* stoična oseba.
stoicisim [stoi't∫izim] *m* FILOZ stoicizem *m*.
stole ['stɔle] *f* 1. REL štola *f* 2. OBL štola *f*.
stolt ['stɔlt] *adj* debel, robusten, močan, korpulenten, obilen.
Stolvize [stol'vitse] *kr.i f* (Rezija) Solbica *f* (IT Stolvizza); *Pre Jan al è muart; i predis che a funzionavin a Resie e ~ e a Scluse a son lâts vie (BelAlci)*.
stomblâ [stom'bla:] *tr* 1. spodbosti z ostjo 2. FIG spodbuditi, spodbujati, bodriti.
stomblade [stom'blade] *f* udarec z ostjo.
stombli ['stɔmbli] *m* ost *f* (za živino); *In sumis a son ben persuadûts di vê bisugne di lôr e di no savê lâ indenant cence la bachete o il ~ dal forest. (La 06/12)*.
stomeâ [stome'a:] *tr* obrniti, obračati želodec.
stomeade [stome'ade] *f* → ***stomeament***.
stomeadure [stomea'dure] *f* → ***stomeament***.
stomeament [stomea'ment] (t. **stomeade, stomeadure**) *m* (kar obrača želodec) odvratnost, nagnusnost *f*; odpor *m*; *e soflantmi tes orelis che une di sanc strumîr no meretave altri, mai provât tant ~ e tante vergogne (Tolazzi)*.

stomeât [stome'a:t], **-ade** *adj* zagnusen; ostuden; zoprn; naveličan.
stomeece [stome'ɛtʃe] *f* (*neobič.*) slabost (na bruhanje); FIG gnus *m*, odvratnost *f*.
stomeeçs [stome'ɛts] *mpl* (*neobič.*) prisiljenost *f*, pačenje *n*.
stomeghin [stome'gin] *adj* 1. izbirčen, zahteven 2. FIG puritanski, sramežljiv.
stomeôs [stome'o:s], **-ose** *adj* zoprn; gnusen, ostuden; *al è naturâl; ma cetant ~ che al suni daspò.. (Eg)*; *Cui che al conservave ancje un vanzum di çurviel e di cussience al si è spaventât devant di chel spetacul ~ (La 07/01)*.
stomeosetât [stomeoze'ta:t] *f* gnusnost *f*, odvratnost *f*, gnusnoba *f*.
stomezane [stome'džane] *f* MED nauzea *f*, slabost *f*, teža *f* (v želodcu); prebavna motnja *f*.
stomi ['stɔmi] *m* ANAT želodec *m*; ***lamiece di ~*** želodčna slabost; ***brusôr di ~*** zgaga *f*, piroza *f*; ***mâl di ~*** obračanje želodca, slabost *f*; ***volt di ~*** bruhanje *n*, slabost (na bruhanje); gnusnost *f*, odvratnost *f*; ***justâ(si) il ~, cuinçâsi il ~*** potolažiti se; ***messedâ il ~*** iti na bruhanje, obračati želodec; ***savoltâ il ~*** obračati želodec; ***fâ ~*** obračati želodec; zagnusiti; *Strambementri lui no mi plaseve, che anzit mi faseve fin ~. (Urban)*; ***lu ài sul ~*** mi gre na živce/jetra; ***le ai ancjemò sul ~*** leži mi še na želodcu; ***vê un grop sul ~*** ?? ; ***tirâsi sul ~*** naprtiti si, naložiti si; ***scjariâsi il ~*** zaupati se; ***scjassâ la aghe dal ~a un*** komu jih naložiti; ***di bon ~*** rade volje; *i debii si someterin di bon ~ ai plui fuarts (Pa)*; ***di mâl ~*** (→ ***malstomi***); ***di cuintri ~*** (→ ***cuintristomi***); ***di cjatîf ~*** nejevoljno; ***fâ alc di cjatîf ~*** kaj nejevoljno delati.
fâ fin ~ *??*
stonâ [sto'na:] *it* in *tr* → ***distonâ***.
stonât [sto'na:t], **-ade** *adj* neubran, razglašen; *O ai sintudis cjampanis di ogni grandece e sunôr e ancje stonadis. (BelAlci)*.
stonadure [stona'dure] *f* neubrano petje; *Cuant che a cjantavin Ave Maria al jere di metisi lis mans tai cjavei a sintî lis stonaduris. (Ta)*.
stonfâ [ston'fa:] *tr* polniti, napolniti s hlapovi.
stonfât [ston'fa:t], **-ade** *adj* prežet, prepojen; poln.
stont ['st nt] *m* (veliko kmečko posestvo) najem *m*, zajem *m*.
stontâ [ston'ta:] *tr* (veliko kmečko posestvo) dati v zakup, najem.
stontist [ston'tist] (*pl* ***stontiscj***) *m* zakupnik *m*, najemnik *m* (obdelovanih zemljišč).
stopaç [sto'patʃ] *m* TEKST olje *n*, tulje *n*.
stope ['stɔpe] *f* pezdir *m*, predivo *n*; *e i cjavâi di pêl colôr madon, cu la criniere di ~ che ur sbateve di ca e di là cuanche corevin (Sg)*; PROV *la ~ dongje il fûc si impie*; ***vê la code di ~*** *Aver la coda di paglia. (Verone)*.
stopin [sto'pin] *m* → ***stupin***.
stopon [sto'pon] *m* klobčič prediva.
stopôs [sto'po:s], **-ose** *adj* suh; nesočen; vlaknat, vlaknast; trd.
storaç [sto'ratʃ] *m* 1. BOT storaks *m* 2. FARM storaks *m* 3. BOT stiraks *m* (*Styrax officinalis*).
storic ['stɔrik], **-iche** (t. **istoric**) *adj* 1. zgodovinski, historičen; *Par tornâ ae perspetive storiche e pensant ancje simpri a la esperience furlane (Pa)* 2. (npr. kraj) zgodovinski, starodaven; *Pacifico Valussi al declarà il dirit di esisti des regjons storichis talianis (Pa)*; *e je stade elaborade dal grup di studi pe tutele des minorancis linguistichis storichis (O)* 3. FIG zgodovinski, zgodovinskega pomena; *la vitorie tal Intertoto e une prime posizion storiche ta cheste stagjon (O)*; *Il moment ~ al jere dificil. (Pa)*; *La storiche conference di Stephen Hawking voltade par furlan (Pa)*; *~ m* zgodovinar *m*; *A di chest microcosmos il ~ F. B. de Universitât dal Friûl al à dedicât une mostre (O)*.
storichementri [storike'mentri] *adv* zgodovinsko, historično; *che a operin tai comuns dulà che la lenghe furlane e sedi ~ inlidrisade a puedin doprâ il furlan. (Pa)*.
storicisim [stori'tʃizim] *m* 1. FILOZ historizem *m* (gledanje na dogodke s stališča zgodovinskega razvoja) 2. ARS LIT historicizem *m*.
storicist [stori'tʃist] *m* FILOZ pristaš historizma.
storicistic [stori'tʃistik], **-iche** *adj* FILOZ historicističen.
storicitât [storitʃi'ta:t] *f* historičnost *f*, zgodovinskost *f*; *de culture e i fats de societât, metint in clâr i tocs de ~ de lenghe e des varietâts lenghistichis intal spazi gjeografic. (didatic)*.
storicizâ [storitʃi'dza:] *tr* historizirati.
storicizazion [storitʃidzatsi'on] *f* historiziranje *n*.
storie ['stɔrie] (t. **istorie**) *adj* 1. zgodovina *f*; *Lis schiriis di trasmissions a rivuart de ~ dal Friûl (O)*; *La ~ di Onde Furlane e je marcade di iniziativis popolârs (O)*; ***~ dal mont*** svetovna zgodovina; ***~ de art*** umetnostna zgodovina; *Il templut di Cividât al è un monument pardabon curiôs tal cuadri de ~ de art. (O)*; ***~ locâl*** krajevna zgodovina; *Jo o ai simpri vude la passion de ~ locâl. (Pa 03/11)* 2. zgodba *f*, povest *f*; *Bianchini al rive adore di contâ une ~ plene (O)*; *La ~ di Otto Rosenberg, che si ten inmò in bon di sintîsi todesc al pâr di chei altris (Pa)* 3. FIG (ljubezenska) zgodba *f*, afera *f* 4. bajka *f*, izmišljotina *f* 5. zadeva *f*, zgodba *f*, dogodek *m*; *La ~ de scolarizazion taliane e je une ~ vergognose (Pa)*; ***fâ storiis*** ?? *jê no veve fat storiis (MazzonIol)* 6. dejstvo *n*, dejansko, kar se je zares dogodilo.
storiograf [stori'ɔgraf] *m* zgodovinopisec *m*, historiograf *m*; *Josef Marchet, predi, insegnant, lenghist, ~, leterât, ... (CIRF)*;
~ adj zgodovinopisen; *Se po si osserve il dât ~ dulà che la peraule "filosofie" e (Pa 04/07)*
storiografic [storio'grafik], **-iche** *adj* zgodovinopisen, historiografski.
storiografie [storiogra'fie] *f* zgodovinopisje *n*; ***~ locâl*** krajevno zgodovinopisje; *l'autôr al ricuarde il grant contribût dât a la ~ locâl dal 32.esim plevan di Dieç (La)*.
storloç ['stik] *?? A fâ lis spesis al sarà il plui ~ dai artesans, Bottom, che al si cjatarà cun intorsi un cjâf di mus che jo, Puck, i metarai". (ShW)*
storlocs ['stik] *?? Al fâs part di chê famee di idealiscj o di storlocs che a vuelin gjavâ dut il Vieri Testament (BelR)*
stornâ [stor'na:] *tr* preklicati, razveljaviti, stornirati; ***~ un contrat*** razveljaviti pogodbo.
stornel [stor'nɛl] ??
storp ['storp ??] *m* odpor *m* (do česa); *Aromai Dele e jere mute, intanade tal cidinôr dal so stes ~. (Mar)*.
storpeôs [storpe'o:s], **-ose** *adj* odljuden, boječ, zavračujoč, plah, plašen.
stos [stor'na:] (t. **stoz**) *m* 1. (t. **stossade, stozade**) udar *m*, udarec *m*, udarjanje *n*, sunek *m* 2. ***cjalâ di ~*** gledati sovražno; *par no fâsi cjalâ di ~ o sintîsi a dî daûr*

"massepassût, bassarûl dal tac", e vie discorint. (cadorini/furlan).
stossâ [sto'sa:] (t. **stozâ**) *it* trkati, suvati z rogmi; ~ *tr* 1. udariti, tolči 2. FIG priganjati, spodbujati, spodbuditi; vzbujati; dražiti;
~**si** *refl* udarjati se, tolči se, trčiti; priganjati se.
stossade [sto'sade] *f* → ***stos***.
stoz ['stɔts] *m* → ***stos***.
stozâ [sto'tsa:] *it* → ***stossâ***.
stozade [sto'tsade] *f* → ***stossade***.
strabalç [stra'baltʃ] (*pl* ***strabalçs*** [stra'balts]) *m* 1. poskok *m*, skok *m*; ***di ~*** nenadoma, nepričakovano 2. neumnost *f*, norost *f*; *Mai un scat e un ~. (Urli).*
strabalçâ [strabal'tʃa:] *it* 1. poskočiti, poskakovati; planiti 2. ***~ tal matrimoni*** poročiti se;
~ *tr* 1. preskočiti, preskakovati 2. premestiti, premeščati, prestaviti.
strabasavon [strabaza'von] *m* 1. pra(pra)dedek *m* 2. (pos. v *pl*) predniki *mpl*.
strabastâ [strabas'ta:] *it* popolnoma zadoščati, biti več kot dovolj; *I trê vescui che o vevin nus strabastavin (Eg)*;
impostade a incovâ plui teren di ce che al covente, cuant che al strabastave poiâle dongje dal fossâl, o sistemâle a rimpet (Mar).
strabevi [stra'bevi] *it* piti čez mero, popivati, pijančevati.
strabisim [stra'bizim] *m* MED škiljenje *n*, škilavost *f*, strabizem *m*.
strabon [stra'bon] *adj* (*neobič.*) odličen, izjemen, izvrsten.
strabossenâsi [strabose'na:si] ?? *Jo o speri tant di sì, che se no, dut chest sbassiâsi, messedâsi, ~ in non dal furlan (La 06/3).*
Strabût [stra'bu:t] *i.g.* ?? *e che al publicà diviers tratâts su la Plêf e su la comunitât logade sotvie dal ~. (La).*
strac ['strak], **strache** *adj* 1. utrujen; slab; *cuant che si dismôf al è ~ e plen di sêt. (Bibl-Isaje)*; ***jessi stuf e ~*** biti na koncu moči; PROV *Cui che al è ~ nol sint i pulz . (ProvBr)* 2. (posel) slab, neuspel.
stracâ [stra'ka:] *tr* utruditi, utrujati; zdelati;
~**si** *refl* utruditi se; *mi soi stracade avonde par vuê (MazzonIol).*
stracade [stra'kade] *f* utrujenost *f*; izčrpanost *f*.
stracapî [straka'pi:] *tr* in *it* slabo razumeti, narobe razumeti; *I bassarûi nus stracapissin. (BrLi)*; *Pieri al pensave che o ves stracapît. (BrLi).*
stracapît [straka'pi:t], **-ide** *adj* nerazumljen, narobe razumljen; *Oms, ducj i doi, avonde dismenteâts e stracapîts. (Pa 04/05).*
stracapiment [strakapi'ment] *m* narobe razumljenje; *Al capite dispès, però, che al sedi ancje il non dal paîs che al dâ lûc a stracapiments, zûcs di peraulis o doplis sens. (Leng).*
strache ['strake] *f* utrujenost *f*; izčrpanost *f*; mlahavost *f*; slabost *f*; ***a strachis*** s težavo, mukoma.
strachece [stra'ketʃe] *f* utrujenost *f*; izčrpanost *f*; *Chel daûr, chel riçot cu la piel scure, al niçulave poiant la ~ ore su la gjestre ore su la zampe come il batacul di une pindule (Tolazzi)*; *E si dîs inmò sul manifest programatic di chest Moviment la ~ di jessi doprâts dome come mieç di concuiste eletorâl (La 05/7)*; → ***strache***.
strachecjaval [strakeqa'val] *m* BOT božja milost *f*, grenkuljica *f*, žolčica *f* (*Gratiola officinalis*).
stracheganassis [strakega'nasis??] *fpl* olupljeni, posušeni kostanji.
stracherie [strake'rie] *f* → ***strache***.
strachetât [strake'ta:t] *f* utrujenost *f*; izčrpanost *f*; *La ~ e veve su di me il so domini ancje parceche no vevi mangjât. (BrLi)*; *parcè no varessino di polsâ ancje nô, che si strachìn plui di lôr e che o vin di zontâ, a la ~ fisiche (Pa 04/07)*; → ***strache***.
strachin [stra'kin] *m* KUL vrsta mehkega sira.
Stracis ['stratʃis] *kr.i f* (Cjamin Di Codroip) IT Straccis; *a scomence a popolâsi di paisuts che e àn un non sclâf: Gurize,…, ~, e vie indenant (JM).*
stracognon [strako'ñɔn] *m* vzdevek za družinsko ime.
stracontent [strakon'tɛnt] *adj* zelo vesel, presrečen.
stracopât [strako'pa:t], **-ade** *adj* ?? *o ai vivût tal mieç dai umign in passe sîscent agn e par jessi strie, strumîr o scûr di piel mi àn copât e ~ (Tolazzi)*
stracuel [strakon'tɛnt] *m* 1. (t. **stracuelade**) ukrivljenost *f*, izkrivljenost *f* 2. MED izvin *m*, distorzija *f* 3. ***a ~*** čez rame.
stracuelade [strakue'lade] *f* → ***stracuel***.
stracuelâsi [strakue'la:si] *refl* 1. izviniti si (nogo) 2. na smrt se utruditi.
stracuet [straku'ɛt] *adj* 1. razkuhan, preveč kuhan 2. vroč, pasje vroče 3. FIG na smrt utrujen, izčrpan 4. FIG zaljubljen čez ušesa 5. FIG na smrt pijan.
stracûl [stra'ku:l] *m* zgornje stegno (pri mesu), zadnji del zaklane živine.
stracure [stra'kure] *f* → ***strache***.
straç ['stratʃ] (*pl* ***straçs*** ['strats]) *m* cunja *f*, capa *f*, krpa *f*; (*bolj obič.*) → ***peçot*** ;
~ *adj* raztrgan, razcapan; (*bolj obič.*) → ***peçotôs***.
straçâ [stra'tʃa:] *tr* in *it* zapraviti, zapravljati; *a Rome a 'nd è tantis fontanis che a butin fûr aghe di continuo; jo, furlan sparagnent, mi maravei di tant ~. (Pa 05/04)*; *La obiezion plui normâl sul boicotament e rivuarde il pericul di ~ dai puescj di vore. (Pa/Buteghe)*; → ***strassâ***.
straçarie [stratʃa'rie] *f* → ***strassarie***.
straçarûl [stratʃa'ru:l] (*pl* ***straçarûi*** [stratʃa'ru:i]) *m* cunjar *m*; (*bolj obič.*) → ***peçotâr***.
straçôs [stra'tʃo:s], **-ose** *adj* (*redko*) raztrgan, razcapan, razparan.
stradâl [stra'da:l] *adj* cesten; prometen; *cunvigne su la sigurece ~ (O)* prometna varnost; *La societât Autovie Venete e à presentât a Palme i risultâts dal censiment su lis areis de rêt ~ (O)* ..cestno omrežje;
~ *m* cesta *f*, deželna cesta *f*, magistrala *f*; drevoredna pot *f*; *il ~ di Udin a Codroip*; *il ~ dai teis*.
Stradalbe [stra'dalbe] *f* ASTR mlečna cesta *f*; → ***Strade di Rome***.
Stradalte [stra'dalte] *kr.i f* Stradalta *f* (cesta); *La ~ a fo dispès il lôr coridôr. (JM).*
stradarûl [strada'ru:l] (*pl* ***stradarûi***) *m* cestar *m*; ŽELEZ čuvaj *m*.
strade ['strade] *f* 1. cesta *f*; pot *f*; ***daûr ~*** na poti; ***di ~*** cesten, ceste, poti; *Crodint che al fos te comitive, a faserin une zornade interie di ~. (Bibl-Lc)*; ***fâ la ~*** iti po poti ??; *Se o fasês la strade di Mont (PauluzzoN)*; ***fâsi ~*** (t. FIG) utirati si pot; *ma il ricuart al pressave tal fonts e si faseve ~, cidin, intiziât (PauluzzoN)*; ***pe strade*** po cesti; ***par chê ~*** po tej poti, cesti; *E mi passà a mi l'impegn invidantmi di lâ indenant par chê strade. (La 07/04)*; ***pes stradis*** po cestah; ***fermâsi a mieze ~*** ustaviti se sredi poti; ***jessi a mieze ~*** biti na pol poti;

meti suntune ~ uničiti koga, pustiti koga v revščini; ***~ asfaltade*** asfaltirana cesta; ***~ blancje*** neasfaltirana cesta; ***~ comunâl*** občinska cesta; ***~ dal ort*** *Ma siore, a son apene vot e mieze, si rindie cont di dulà che o ven, di Padue a culì no je mica la ~ dal ort!. (BrLi)*;
~ di cjâr cestišče *n*, vozišče *n*; kolesnica *f*, tir *m*; ***~ di Damasc*** na poti v Damask; *Su la ~ di Damasc al à viodût une lûs sflandorose (SiF 03/3, 31-49)*; ***~ di montagne*** gorska cesta; ***~ mari*** glavna cesta; ***~ statâl*** državna cesta; ***vê mancul ~*** imeti bliže, imeti manj poti; *cussì E. al veve mancul ~ par rivâ su la vore. (Sg)*; PROV *pe ~ che no si vûl cjaminâ, al tocje cori* 2. FIG pot *f*, obnašanje *n*, ravnanje *n*; ***tignî un in ~*** brzdati koga 3. FIG pot *f*, način *m*; ***fâ ~*** *a'nd è une dimension transnazionâl che si sta fasint ~. (La 05/11)*;
lâ su chê ~ iti po tej poti, ubrati to pot; *Ancje jo o cîr di lâ indenant su chê ~ (RoseanEmail)*; ***metisi in ~*** stopiti na pravo pot; ***pe ~ drete*** na pravi poti; ***~ juste*** prava pot, pravi način; *Lei, scrivi, fevelâ par furlan scomençant de etât plui tenare, e je la ~ juste par rivâ a dâ dignitât culturâl ae nestre lenghe. (Verone)*; ***voltâ ~*** obrniti se drugam, vzeti drugo pot; ***di ~ → distrade*** ; ***la ~ di lâ a messe → messe*** 4. prilika *f*, priložnost *f*; ***di chê ~*** ob tej priliki 5. ***di ~*** pocesten; FIG navaden, običajen, iz ceste; vsak; ***sassin di ~*** navaden morilec; *âstu finît di urlâ come un sassin di ~? (MazzonIol)*;
6. ***Strade di Rome, Strade dal Paradîs → Stradalbe***.

stradele [stra'dele??] *f* ulica *f*, stranska cesta, cestica *f*.

stradessee [strade'sɛe] *f* → ***stradessiee***.

stradessiee [stradesi'ɛe] (t. **stradessee**) *f* razperilo *n* (orodje, s katerim se upogiba zobe žage).

stradî [stra'di:] *tr* ponoviti (ravnokar izrečeno), šeenkrat reči.

stradilà [stradi'la] *adv* čisto onstran, preko; ***~di*** več kot, čisto, popolnoma, totalno.

stradiot [stradi' t] *m* 1. HIST, VOJ stradiot *m* 2. prometni policaj *m*.

stradite [stra'dite] ??

stradon [stra'don] *m* bulvar *m*, aleja *f*, glavna cesta *f*; *e al è stât propit tai stradons ('avenues') dal zoo di New York (SiF 03/4, 9)*.

stradoncin [stradon'tʃin] *m* steza *f*, pot *f*, majhna cesta *f*.

stradonut [strado'nut] *m* stezica *f*, potka *f*; *I stradonûts dal parc a jerin blancs di nêf inglaçade. (MazzonIol)*; → ***stradoncin***.

straie ['straie] *f* AGR stelja *f*, nastil *m*; slama *f*; → ***stiernum, stiernidure***.

strafâ [stra'fa:] *it* pretiravati (z delom).

strafalâ [strafa'la:] *tr* in *it* na veliko grešiti, delati veliko napako; PROV *cui che al fâs al fale, cui che nol fâs al strafale*.

strafaniç [strafa'nitʃ] (*pl* ***strafaniçs*** [strafa'nits]) *m* (pos. v *pl*) ropotija *f*, šara *f*.

strafat [stra'fat] *adj* vznemirjen, pretresen, spačen, razburjen;
~ *m* scena *f*, škandal *m*, pretresljiv dogodek *m*,

strafevelâ [strafeve'la:] *it* opravljati, zaničljivo govoriti.

strafaniç [strafa'nitʃ] *m* smeti *fpl*, odpadki *mpl*; *O tignarìn in paradîs ancje chel gjudio che al vent strafaniçs in place" (Mar)*; *tornâ a lei cun serietât e rigôr i timps, netâju dai strafaniçs e des sprofumadis dai storics (JM)*.0

strafat [stra'fat] *adj* vznemirjen, iz sebe; *A Cret o rivavi ~ tanche dopo une bataie. (BrLi)*.

strafont [stra'fɔnt], **-nde** *adj* 1. premočen, razmočen; *O jeri ~ di ploie e o sintivi i tons di un burlaç che si inmaneave. (BrLi)*; *però te ombrene l´aiar al nasave ancjemò di tiere strafonde (MazzonIol)*
2. FIG (žalosti, utrujenost) prepoln, prežet; *là che Milani al à metût pît ai 6 di dicembar dal 1954 dut impaltanât e ~ (Bel)*.

straforâ [strafo'ra:] *tr* predreti, preluknjati.

strafotâsi [strafo'ta:si] *refl* požvižgati se na veliko na kaj.

strafotent [strafo'tɛnt] *adj* neotesan; predrzen, nesramen; *al à cjapât vizis e virtûts de int di Glemone, siore, grande, sigure di se, un pêl strafotente e arogante e, se si vûl, antipatiche. (Pa 05/05)*.

strafuei [strafu'ei] *m* BOT → ***cerfoi***.

strafuî [strafu'i:] *tr* 1. zmakniti, na skrivaj odnesti, ukrasti 2. skriti, prikriti; zastreti; *chei Paîs di Europe centrâl e orientâl che sul spirâ dal '600 a son stâts strafuîts dal domini otoman (Pa 03/11)*; *Disint cussì, si alçà par aiar sot i lôr voi e un nûl ur al strafuì dai lôr voi. (Bibl-Az)* Po teh besedah se je vzdignil pred njihovimi očmi in oblak ga je zastrl njihovim pogledom; ~**si** *refl* skriti se.

strafuide [strafu'ide] *f* kraja *f*, tatvina *f*;

strafuît [strafu'i:t], **-ide** *adj* ?? *al è deventât il voli dal burlaç, cun miârs di soldâts e cjars, cjasis e scuelis strafuidis par necessitâts belichis, cun ferîts di ogni sorte, cun spavents fûr di misure. (Pa 05/05)*.

strafusarie [strafuza'rie] *f* drobnarija *f*; kramarija *f*, krama *f*.

stragonceis [stragon'tʃɛis] *mpl* → ***sdragonceis***.

stragrant [stra'grant] *adj* čezmerno velik.

stragjavade [straǵa'vade] *f* domislek *m*; domislica *f*; hec *m*, šala *f*.

stragjo ['straǵo] *m* (*it.*) klanje *n*, pokol *m*; *Le à clamade, il 1 di avost dal 1917, e duncje cun cognizion di cause e no su la emozion dal moment, il "~ inutil". (Pa 05/05)*.

stragrant [stra'grant], **-grande** *adj* posebno velik; *Fûr di cualchi palaç public e di cualchi cjase di siôrs, la stragrande maiorance dal patrimoni artistic al è di caratar religjôs. (Pa 02/10-11)*; *In ducj e doi i continents i cjastinârs a jerin di stragrande impuartance economiche. (SiF 03/4, 9)*.

stralassâ [strala'sa:] *tr* opustiti, opuščati; izpustiti, izpuščati.

stralaudâ [stralau'da:] *tr* pretirano hvaliti; *O prometês, o zurais e lis mês dotis o stralaudais e intant soi sigure che tai vuestris cûrs mi odeais. (ShW)*.

straleche [stra'grant] *f* (*neobič.*) nevihta *f*, vihar *m*.

stralenc [stra'lɛnk] *f* ?? *Il puest al è une maravee, ma, si sa, lis vueris civîls a son un ~ pal turisim organizât. (Pa 05/04)*; *che a cjalin lis diviersitâts come se a fossin un nemì e che a smirin di contrastâlis come se a fossin un stralenc tant pai ordenaments che pai percors di svilup (Pa 06/1)*; *che lis istituzions democratichis a son plui stabils e che, di conseguence, a puedin sei un stralenc a la malsigurece. (Pa 05/06)*; *Ma al cjate stralencs tant de bande dai siôrs che di puars. (Bel)*.

stralocj [stra'lɔq] *adj* in *m* → ***starlocj***.

stralozâ [stralo'dža:] *it* izseliti, izseljevati se; premestiti se; *ma al vûl frontâ il problem di cemût ~ i centris de decision politiche (Pa 06/2)*; *Daspò il taramot che al*

sdrumà simpri Cividât tal 1348, al stralozà la sede patriarcjâl a Udin. (La 05/6); *Si trate di fituâi e di vignadiçs che a an cjapât il puest lassât di chei che a an stralozât in citât o tal bas. (Bel).*

stralozament [stralodža'ment] *m* premestitev *f*; izselitev *f*; *che al sosten il storic mons. Giancarlo Menis, e che daspò dal ~ de sede diocesane di Cividât a Udin (Pa 05/12)*

stralunâ [stralu'na:] *tr* razriti; pretresti, pretresati.

stralûs [stra'lu:s] *m* (*neobič.*) svetlost *f*, sij *m*, blesk *m*.

stralusî [stralu'zi:] (*o stralûs*) *it* presevati, presijati; *A chest rivuart al stralûs il mes dal vanzeli di spielâsi in ta chel altri cun amôr. (Pa 02/10-11).*

stralusint [stralu'zint] *adj* 1. prozoren, prosojen 2. FIG žareč od veselja, poln veselja; *Cussì il so regâl al è ancjemò plui splendit e ~. (Bel).*

stram ['stram] *adj* → ***stranc***.

stramâ [stra'ma:] *tr* → ***strangâ***.

stramaç [stra'matʃ] (*pl* ***stramaçs*** [stra'mats]) *m* 1. žimnica *f*, modroc *m*; ***~di lane, ~di grene, ~di plume*** 2. IGRE pri trešetu, kadar nobeni strani ne uspe priti do točke 3. (*šalj.*) možiček *m*, možic *m*.

stramaçade [strama'tʃade] *f* skupna nočitev, prenočitev v skupnem prenočišču; ***fâ la ~, fâ une ~*** prenočiti, prenočevati, prebiti noč.

stramaçâr [strama'tʃa:r] *m* žimničar *m*; ***bachete di ~ ??***.

stramanâ [strama'na:] *tr* prepustiti komu zapuščino, zapustiti komu; *ai furlans ur à stramanât une grande produzion di prosis, sauridis e incolmis di sapience (ud.camcom)*;
~ *it* zgoditi se, prigoditi se, dogoditi, dogajati se; preteči, miniti; *stramanin plui lunis* minilo je nekaj mesecev.

stramandâ [straman'da:] *tr* izročiti, izročati; prenašati; prepustiti, zapustiti.

stramaraveâsi [stramarave'a:si] *refl* čuditi se zelo.

strambade [stram'bade] *f* nenavadnost *f*, čudaštvo *n*, posebnost *f*; nepremišljenost *f*, neprevidnost *f*.

strambalât [stramba'la:t], **-ade** *adj* čuden, poseben; čudaški; *Pre' Pieri al cirì di dâi une suaze un alc filosofiche a chel discors un tant ~ (Enrico).*

strambarie [stramba'rie] *f* → ***stramberie***.

strambeç [stram'bɛtʃ] (*pl* ***strambeçs*** [stram'bɛts]) *m* → ***strambetât***.

strambementri [strambe'mentri] *adv* čudno, čudaško; *~ lui no mi plaseve, che anzit mi faseve fin stomi. (Urban).*

strambere [stram'bɛre] (t. **stramberie**) *m* in *f* lahkomiselnež *m*, nepremišljen, lahkomiseln človek, zaletav človek.

stramberie [stram'berie] *m* 1. čudaštvo *n*; *Ma cul timp e jere deventade masse parone, plene di stramberiis come par fâmi ingjelosî. (BrLi)*; → ***strambetât*** 2. → ***strambere***.

strambetât [strambe'ta:t] (t. **stramberie, strambeç**) *f* čudaštvo *n*, posebnost *f*, nenavadnost *f*; *Par contrastâ cheste "~", il "Wwf" ai 16 di Fevrâr (Pa 04/02).*

strambî [stram'bi:] *tr* 1. preobrniti, preobračati, izpriditi, spremeniti 2. (besede) popačiti, slabo (narobe) izgovoriti; *Dut câs chê di ~ no je une mode moderne ma za inte Ete di mieç i nons dai paîs a jerin scrits in manieris diferentis parcè che no esisteve une forme uficiâl. (Pa 03/11).*

strambìssi ?? [stra'na:] *Diu nol bandone il so popul, ancje se cualchi volte si stente a capîlu e al samee che al stranbìssi. (glesie);*

strambît [stram'bi:t], **-ide** *adj* pohabljen, popačen.

strambolot [strambo'lɔt] *m* 1. velika neumnost *f*, huda, groba napaka *f* 2. izmišljotina *f*, lažna zgodbica *f*, čenča *f* 3. šala *f*, dovtip *m*; → ***sflocje, barzalete*** 4. LIT strambotto.

strambolotâ [strambolo'ta:] *it* 1. klatiti, govoriti neumnosti, nakladati, bluziti 2. momljati, nerazločno govoriti; *Al moment de partence, la plui part de int montade sù e strambolote par talian (La 06/1)*;
~ *tr* momljati, kaj nerazločno izgovoriti; *i zovins a fasevin a gare a cui che al rivave a ~ piês il non dal paîs rivâl (Leng).*

strambolotât [strambolo'ta:t], **-ade** *adj* zmomljan, nerazločno izgovorjen.

stramboloton [strambolo'ton] *m* šaljivec *m*, humorist *m*.

Strambons [stram'bɔns] *kr.i f* (Buie) IT Strambons.

strambot [stram'bɔt] *adj* deriv. od ***stramp***;
~ *m* (ARH gor.) neumnost *f*, čudaštvo *n*.

strambotâ [strambo'ta:] *it* (*redko*) govoriti čenče, neumnosti, šaliti se, hecati se.

stramel [stra'mɛl] *m* → ***stramisel***.

stramezâ [strame'dža:] (t. **tramezâ**) *tr* 1. dati, vmes, vriniti, vrivati, vstaviti 2. GRAD ločiti, ločevati, predeliti.

stramezere [strame'??] (t. **tramezere**) *f* GRAD vmesna stena *f*, prestenek *m*; → ***paradane***.

stramî [stra'mi:] *tr* in *it* in *refl* → ***stremî***.

stramieç [strami'ɛtʃ] (t. **tramieç**) *m* 1. prečnica 2. GRAD vmesna stena *f*, prestenek *m*;

stramisel [strami'zɛl] (t. **stramel**) *m* slaba krma; → ***paludete, paludine***.

stramontâ [stramon'ta:] *tr* 1. prestopiti 2. FIG premagati;
~ *it* razliti, razlivati se, stopiti čez bregove.

stramp ['stramp], **strambe** *adj* 1. kriv (krive noge) 2. čuden, čudaško; *A disin che o soi un tipo ~. (Ta)* Pravijo, da sem čudak; *nol è nuie ~* ni nič čudnega (nenavadnega); *un tic ~* malce čudno 3. ***butâ ~*** FIG oddaliti se s prave poti, skreniti s prave poti.

stramudâ [stramu'da:] *tr* 1. (t. **tramudâ**) pretvoriti, preobraziti, (iz)premeniti, menjati, konvertirati; *stramudât intun chebar monstruôs (KF)* pretvorjen v ogromni hrošč 2. (t. **stramuzâ**) preseliti, premestiti, prevažati; *a stramudave armârs sul cjaruç* prevažal je omare na vozu;
~ *it* (t. **stramuzâ**) preseliti se; *Dal '75 al stramudà a Weimar (Eg5)* Leta '75 se je preselil v Weimar.

stramude [stra'mude] *f* 1. pretvorba *f*, transformacija *f*, preobrazba *f* 2. (pre)selitev *f*.

stramurtî [stramur'ti:] *tr* omamiti, omotiti.

stramuzâ [stramu'dža:] *tr, it, refl* → ***stramudâ***.

stran ['stran] *m* → ***stranc***;
balis di ~ snopi slame; *a jerin balis di stran in tasse (MazzonIol)*;
lui e Toni si meterin a dâ dongje il soreâl e a parecjâ il stran pal jet des bestiis (PauluzzoN);
menât di une femine cuntun cjapielon di stran sul cjâf (MazzonIol)

stranâ [stra'na:] *tr* → ***sdranâ***.

stranamentri [strana'mentri] *adv* → ***strambementri***.

stranc ['strank] (t. **stran**) *m* slama *f*; stelja *f*, nastil *m*; *la fin dal carnevâl e vignive festezade brusant un pipinot di ~. (La/tradizions)*.

strancet [stran'tʃɛt] *m* OBRT čevljarski krivec *m* (zakrivljen nož za rezanje kože).

straneâ [strane'a:] *tr* 1. začuditi, osupniti 2. zdolgočasiti;
~**si** *refl* 1. upirati se, biti brez volje, nerad storiti 2. zdolgočasiti se 3. odtujiti se.

straneament [stranea'ment] *m* 1. začudenje *n*, osuplost *f* 2. odtujitev *f*, odtujenje *n*.

straneât [strane'a:t], **-ade** *adj* 1. začuden, osupljen 2. odtujen; *No lin jù a vaî suntun mont simpri plui ~ ai valôrs cristians e religjôs (convergenzaperilfriuli)*.

straneitât [stranei'ta:t] *f* odtujenost *f*; *il sens di sotanance, di riguart, di ~ al è ancjemò plui marcât. (Pa 05/12)*; *Situazion di esili e di ~ (BelR)*.

straneôs [strane'o:s], **-ose** *adj* 1. nerad, ki se rad upira, nejevoljen, izmikajoč; ***fâ il ~*** upirati se, kazati odpor, reči ne 2. odljuden, izbirčen, spakljiv 3. sovražen, nenaklonjen.

stranfâ [stran'fa:] *tr* in *it* živeti razkošno, trošiti, zapravljati, tratiti; *par cjoli, par spindi, par ~; o stin pierdint dal dut la culture dal jessi, e o deventìn simpri plui scâfs dal vê e dal aparî. (Pa 03/2)* 2. (tekočino) razlivati, razsipati, pustiti prekipeti, iti čez; *dopo un amen che i covente par inacuarzisi de esitance dal vuarp, i sgnache te man une tace in pont di ~. (Mar)*.

stranfemalte [stranfe'malte] *m* PEJ gradbeni delavec *m*, levi zidar *m*.

stranfon [stran'fon] *adj* potraten, zapravljiv;
~ *m* zapravljivec *m*, potratnik *m*, potratnež *m*, zapravljivec *m*.

stranfum [stran'fum] *m* 1. razsipanje *n*, zapravljanje *n*, tratenje *n*; → ***strassarie*** 2. FIG dolgoveznost *f*, gostobesednost *f*.

strangâ [stran'ga:] (t. **stranzâ**) *tr* oviti, ovijati, plesti s slamo; ***~ lis cjadreis*** *??*.

strangoi [stran'gɔi] *m* (pos. v *pl*) (*redko*) hribovit, težko prehoden svet; → ***strentoi***.

strangolâ [strango'la:] *tr* in *refl* → ***sdrangolâ***.

strangolons [strango'lons] *mpl* MED angina *f*, vnetje mandeljnov, tonzilitis *m* 2. VETER vnetje žleze (pri konjih).

strangulin [strangu'lin] *m* vzvod *m*, kovinsko kopito, drog.

stranzâ [stran'dža:] *tr* → ***strangâ***.

strani ['strani], **stranie** *adj* 1. čudaški, čuden, neobičajen, samosvoj, nenavaden; ***parê di ~, savê di ~*** zdeti se čudno; ***mi pâr di ~*** zdi se mi čudno; *Ma lì i pareve di sigûr plui di ~ (Sg)*; ***jessi di ~*** biti čudno 2. tuj, tujski;
~ *m* tujec *m*.

straniament [stra'na:] ??

straniment [strani'ment] *m* ?? *Meti dentri tai ponts di vendite elements tipics de culture locâl al pues jessi un imprest cuintri il ~ e il stress, stant che al fâs cjatâ ai consumadôrs (Pa 02)*.

stranîr [stra'ni:r] *m* tujec *m*; *parâ fûr i stranîrs da la Italie (Cavedalis)*;
~ *adj* tuj; *Al scrivè libris pe scuele e al voltà par talian libris di sienciâts stranîrs (SiF)*; *Pal mont mi sintivi ~ e c'o tornavi, mi sintivi forest. (BrLi)*.

stranît [stra'ni:t], **-ide** *adj* 1. neumen, presenečen, začuden, osupel 2. živčen; zmeden, omamljen, izgubljen; *O levi dret là di Pieri Ovan. Ancje lui mi semeave ~. (BrLi)*.

stranon [stra'nɔn] *m* vzdevek *m*, psevdonim *m*.

stransmigrâ [stransmi'gra:] ?? *Une glesie escatologjche e sarà simpri in sintonie cui popui che a cjaminin, a stransmigrin, a cirin, a riscjn, a patissin. (BelR)*.

stranudâ [stranu'da:] *it* → ***starnudâ***.

stranusei [stranu'zɛi] *m* MED trd vrat; ***cjapâ un ~*** *??*.

straordenari [straorde'nari] *adj* → ***strasordenari***.

straordenariementri [straordenarie'mentri] *adj* → ***strasordenariementri***.

straore [stra'ɔre] *f* → ***strasore***.

strapaç [stra'patʃ] (*pl* ***strapaçs*** [stra'pats]) *m* 1. napor *m*, garanje *n*; ***robe di ~*** delovna obleka, obleka za doma, za na pot 2. žalitev *f*.

strapaçâ [strapa'tʃa:] *tr* 1. slabo ravnati, maltretirati 2. (posel) slabo izvajati, slabo napraviti, fušati 3. (obleko) obrabiti, ponesti 4. kritizirati 5. žaliti;
~**si** *refl* 1. uničiti se, obrabiti se, zmečkati 2. zgarati se, nagarati se, namučiti se.

strapaçade [strapa'tʃade] *f* ukor *m*, graja *f*.

strapaçât [strapa'tʃa:t], **-ade** *adj* *p* od ***strapaçâ***;
ûf ~ KUL umešano jajce.

strapaçon [strapa'tʃon] *adj* 1. zanemarjen, odporen 2. neutrudljiv, odporen, vzdržljiv;
~ *m* 1. uničevalec *m*; kvarljivec *m* 2. ki je odporen, neutrudljiv.

strapaesan [strapae'zan] *adj* izrazito domači, vaški; *I gjornâi e la television a àn fevelonât de "telenovela" nostrane, cui dispiets, i zûcs, i "coups de théatre" di cheste farse strapaesane e provincialone. (Pa 03/4)*.

strapaiâ [strapai'a:] *tr* preplačati.

strapaiât [strapai'a:t], **-ade** *adj* preplačan; *Impuartanton, par lôr, al sarà che lis strapaiadis cjadreis publichis no ur clopin sot dal cûl. (Pa 04/04)*.

strapàs [stra'pas] *m* 1. prehod *m*; prelaz *m* 2. nepravilna hoja (pri konju).

strapassâ [strapa'sa:] *tr* 1. prehajati, preiti 2. prehiteti, presegati, preseči.

strapecjâ [strape'qa:] *it* izrazito grešiti; *Ma se tu pensis pôc ae anime, pense almancul a chel cuarp che a ti è servît par pecjâ e ~ (Tolazzi)*.

strapinsîr [strapin'si:r] *m* (*neobič.*) nadležna misel, skrb *m*; *E lu preavi di tignîsi par se la novitât par no fâ nassi sperancis inutil strapinsîrs. (BrLi)*.

straplantâ [straplan'ta:] *tr* VRT presaditi, presajati.

straplombâ [straplom'ba:] *tr* štrleti navzven.

straplomp [stra'plomp] *m* prepad *m*; štrlina *f*; previs *m*; *tal principi al jere strent jenfri il convent di Sante Marie in Val, la glesie di Sant Zuan e il ~ sul Nadison (Pa)*.

strapont [stra'pɔnt] *m* 1. OBRT prešiv *m* 2. krpanje *n*, zakrpano mesto, šiv *f*.

strapontâ [strapon'ta:] *tr* OBRT prešiti, vesti.

strapontin [strapon'tin] *m* 1. (tenka) žimnica *f* 2. prešita odeja.

straponzi [stra'pondži] (*o straponç* [stra'pɔntʃ]) *tr* 1. OBRT prešiti, vesti; → ***strapontâ*** 2. krpati.

strapossance [strapo'santʃe] *f* → ***strapossence***.

strapossence [strapo'sentʃe] *f* premoč *m*, silna moč *m*; *Fermâ o inderedâ chescj procediments e sarès une sielte devastant e sotane de ~ merecane. (Pa 03/12)*;
→ ***strapotence***.

strapotence [strapo'tentʃe] *f* → ***strapossence***.

strapuartâ [strapuar'ta:] *tr* prenesti, prepeljati, speljati drugam, preusmeriti (pos. vodo); *che la lûs inradiade dal Soreli no rivarès e distacâsi di lui, ma e sarès strapuartade indaûr dal so cjamp gravitazionâl. (Pa 7/99)*.
straripâ [strari'pa:] *it* razliti, razlivati se, stopiti čez bregove (reka); *O vin dut il timp e dutis lis resons di preâ il Signôr pes pestilencis morâls, pai taramots culturâi, pal ~ de violence e de prepotence, pe ariditât dal cûr, pe sterilitât spirtuâl. (BelR)*.
Strasburc [stras'burk] *kr.i m* Strasbourg *m*, Strasburg *m*; *di zovin al studià jurisprudence a Lipsie e ~. (Eg)*; ***Parlament di ~*** strasbourška skupščina; *Cundiplui, ducj i eletôrs furlans a varan di elezi i eurodeputâts pal Parlament di ~.(Pa)*.
strasordenari [strazorde'nari] (t. **straordenari**) *adj* izreden, poseben; izjemen; neobičajen; ***un favôr ~*** posebna usluga;
~ m 1. nadurno, izjemno delo; nadomestilo za nadurno delo 2. uslužbenec za določeni čas 3. ŠOL izredni profesor *m*.
strasordenariementri [strazordenarie'mentri] *adv* izredno, izjemno; *i marmui e lis pastis di veri, creant cussì un ambient ~ mistic. (Pa)*.
strasore [stra'zɔre] *f* ***a strasoris, a oris strasoris*** ob pozni uri, pozno zvečer, ob neobičajnem času, ob neobičajni uri.
strassâ [stra'sa:] (t. **straçâ**) *tr* in *it* zapraviti, zapravljati, stran vreči; porabiti; obrabiti; *al strassave il timp e par chel al jere un spieli di no imitâ. (Pa 05/05)*; *Jê no voleve savênt di ~ la robe (Sg)*.
strassameât [strasame'a:] → ***strassomeâ***.
strassarie [strasa'rie] *f* zapravljanje *n*, poraba *f*; *La Provincie e je une ~ di bêçs e un poç cence font di burocrazie. (Pa 04/03)*; *E sarès une ~. (BrLi)*; *Lis strassariis no si à di acetâlis. (Pa 02)*.
strassât [stra'sa:t], **-ade** (t. **straçât**) *adj* zapravljen, stran vržen; rabljen; izgubljen; jalov.
strasse ['strase] *f* → ***sdrasse***.
strassecolâ [straseko'la:] *it* ostrmeti, osupniti.
strassel [stra'sɛl] *m* vrste dvoročnega kladiva.
strassezornade [strasedzor'nade] (t. **strassezornadis**) *m* lenuh *m*, postopač *m*, brezdelnež *m*.
strassin ['strasin] *m* OBL vlečka *f*.
strassinâ [strasi'na:] *tr* → ***strissinâ***.
Strassolt [stra'sɔlt] *kr.i f* 1. (Cervignan) IT Strassoldo; *i siôrs di Cucagne dal 1260 a'ndi vevin 60, e cussì i conts di Porcie, di ~, di Vilalte (Storie)* 2. *priimek e je la vore di Josef ~, l'autôr de prime opare leterarie par furlan (Pa 03/10)*.
strassomeâ [strasome'a:] (t. **strassameâ**) *tr* spremeniti, spreminjati, preobrniti, preobračati, iznakaziti, izmaličiti, predrugačiti; *A jere nestri Signôr, in persone, che si veve strassameât di pueste par vignî a domandâ la caritâ di une palote di farine (don)*.
strassomeament [strasomea'ment] *m* spreminjanje *n*, predrugačenje *n*, deformacija *f*.
strassomeât [strasome'a:t], **-ade** (t. **strassameâ**) *adj* 1. spremenjen, drugačen; nespoznaven 2. prestrašen, pretresen, vznemirjen.
strasson [stra'son] *adj* potratniški, zapravljiv;
~ m potratnež *m*, zapravljivec *m*.
strât ['stra:t] *m* 1. plast *f*, sloj *m* 2. METEO stratus *m*, plastnik *m*.
strataiâ [stratai'a:] *tr* cepiti, razklati les (po dolgem, kjer se laže cepi).
strategjic [stra'tɛġik], **-iche** *adj* VOJ strateški.
strategjichementri [strateġike'mentri] *adv* VOJ strateško.
strategjie [strate'ġie] *f* VOJ strategija *f*.
stratificâ [stratifi'ka:] *tr* stratificirati;
~si *refl* stratificirati se.
stratificazion [stratifikatsi'on] *f* stratifikacija *f*.
stratignî [strati'ñi:] (*o straten*) *tr* zadržati; ***~ il flât*** zadržati sapo; *Al stratignive di bot il flât, spietant la rispueste. (Sg)*;
~si *refl* zadržati se, ne storiti, krotiti se, brzdati se.
stratignût [strati'ñu:t], **-ude** *adj* 1. zadržan, brzdan, ukročen 2. zadržan, diskreten, rezerviran, nedostopen.
stratosfere [stratos'fɛre] *f* METEO stratosfera *f*; *Da la ~ a la sociologjie religjose (Bel)*.
stratosferic [stratos'fɛrik], **-iche** *adj* METEO stratosferski.
stratovulcan [stratovul'kan] *m* VULK stratovulkan *m*; *ma a une distance di circhе 10 km, al ~ Katmai! (stromboli)*
stravacâsi [strava'ka:si] *refl* → ***stravuacâsi***.
stravacât [strava'ka:t] *adj* → ***stravuacât***.
stravagance [strava'gantʃe] *f* ekstravaganca *f*,
stravagant [strava'gant], **-ade** *adj* 1. nenavaden, neobičajen 2. FIG ekstravaganten, poseben, čudaški;
~ m 1. ekstravagantno *n*, posebno *n*, čudaško *n* 2. posebnež *m*, čudak *m*; ekstravagantni.
stravagâsi [strava'ga:si] *refl* razvedriti se, zabavati se; *Ma sì, lassintju zuiâ chescj frutaçats, se propi ur plâs di ~ a passâ cussì lis lôr domeniis (Pa 04/02)*; ***~ un fregul*** razvedriti se malo, sprositi se malo.
stravendi [stra'vendi] ?? *Mi ven indiment il famôs "sienziât" nazionalist e fasist da ~, Enrico Tolomei (Pa 7/2000)*.
straviâ [stravi'a:] (*o stravii* [stra'vii]) *tr* 1. odvrniti, odvračati, odtegniti, odtegovati; zmesti 2. popačiti, obrniti, obračati, spremeniti (npr. besede);
~si *refl* razvedriti se; *bastât meti in lûs trop che si riscjisi lenti lì a ~si e va ben che e jere zovine (Urli)*.
straviament [stravia'ment] *m* 1. razvedrilo *n*, zabava *f*; *(Casarsa) Television a no 'nd jere e l'unic ~, a jerin lis cjartis da zûc. (Natisone/furlanis)* 2. zapeljevanje *n*, izprijenje *n* 3. pačenje *n*, potvarjanje *n*.
straviât [stravi'a:t], **-ade** *adj* 1. raztresen; zmeden 2. zaveden, izprijen 3. popačen.
stravieli [stravi'eli] *adj* zelo star, star ko zemlja, prastar.
stravinci [stra'vintʃi] (*o stravinç*) *tr* premočno premagati.
stravint [stra'vint] (t. **stravinte**) *m* vihar *m*, metež *m*, močan veter *m*; ***ploie di ~, ~ di ploie*** nevihta *f*; *E je stade a Biliris, dongje Tarcint, une sere cun unevore di ploie di ~. (Pa)*; ***al mene di ~*** pada z močnim vetrom.
stravintâ [stravin'ta:] *it* pihati močno, vrtinčiti se.
stravinte [stra'vinte] *f* → ***stravint***.
straviodi [stravi'odi] (*o straviôt* [stravi'o:t]) *it* zmotiti se, slabo videti; *che al fasarès ~ la colpe des lor disgraciis (Bibl-deuteronomi)*;
~ m ***un ~ di int*** morje ljudi.
stravistî [stravis'ti:] (*o stravistis/ o straviest*) *tr* preobleči, preoblačiti, našemiti, zakrinkati.
stravolzi [stra'voldži] *tr* → ***stravuelzi***.

stravuacâsi [stravua'ka:si] *refl* zavaliti se, pretegovati se.
stravuacât [stravua'ka:t], **-ade** *adj* zavaljen, neprimerno sedeč.
stravuelzi [stravu'eldži] (*o stravuelç* [stravu'ɛltʃ]) *tr* preobrniti, preobračati, stran odvleči, odnesti, odstraniti.
strazion [stratsi'on] *f* (loternija) žrebanje *n*.
strece ['strɛtʃe] *f* 1. predmet v obliki kite, pletenice; *e veve une lungje ~ bionde, fate sù tun biel cocon (MazzonIol)*; ***a ~*** v obliki kite, pletenice; *La edicule al centri e je bordade cun dôs colonutis e sore al si poie l'arc cu lis perlutis, une fasse a ~ e une raiere a fiers di cjaval cun fueis d'acant. (Pa 02/1)* 2. venec čebule, česna; pletena koruza; niz klobasic 3. girlanda *f*, rastlina, ki se ovija, pleza 4. ***la ~ dal cuel*** tilnik *m*.
strecearie [stretʃe'arie] *f* → ***stricearie***.
strecei [stre'tʃɛi] *f* → ***stricei***.
Stregne ['strɛñe] *kr.i f* (Prepot) Srednje *n* (lok. u Sriednjem, iz Sriednjega; prebiv. Sriednjan) (IT Stregna) (Ud); *Ancje tant grivie e je la vision dal sindic di ~, Garbaz (La 06/3).*
strem ['strɛm], **streme** *adj* → ***estrem***.
streme ['medie] *f* (*redko*) revščina *f*, pomanjkanje *n*; *Considerade la bisugne ~ di imprescj di cheste fate (Pa 04/05)*; *Difat chei altris no si rompin i ciz pe sô malatie e pe sô ~. (BelFa).*
stremî [stre'mi:] *tr* prestrašiti, širiti strah;
~ it prestrašiti se, preplašiti se;
~**si** *refl* prestrašiti se, preplašiti se.
stremît [stre'mi:t], **-ide** *adj* prestrašen.
Stremits ['strɛmits] *kr.i f* (Faedis) Grmešica *f* (IT Stremiz).
strengolâ [strengo'la:] ?? *Se un nol voleve fâ dal mâl, al leve a ~ un morâr (Natisone/miti).*
strent ['strɛnt] *adj* 1. stisnjen; *che o soi chi jo a tignîti ben strente! (MazzonIol)* 2. tesno povezan, bližnji; ozek; *La aree tradizionâl dal romanç e cjape dentri cinc zonis leadis une cu la altre pûr in mût no cetant ~. (Cisilino, treball)*; *Trop ~ che al sedi stât chest leam lu dimostrin il non dai sants (Pa 05/12)*; ***a ~*** tesno; natančno; *L'origjin di Grau e je leade a ~ cun chê di Aquilee (Leng)* 2. beden, reven, shujšan.
strente ['strɛnte] *f* stiskanje *n*, stisk *m*; ***une ~ di man*** stisk z roko.
strentementri [strente'mentri] *adv* tesno, ozko.

strentoi [??'] *m* (pos. v *pl*) hribovit težko prehoden svet; soteska *f*, ožina *f*; → ***strete***.
strentôr [stren'to:r] ?? *Ma sore il dut 'e à detât leç la "vocazion protestante" de libertât di scrivi, al di là dai strentôrs ortografics proviodûts (o miei imponûts) de koinè. (La 03/03).*
strenzi ['strendži] (*o strenç* ['strɛntʃ]), *tu strenzis, al strenç*, p *strenzût, strent, stret*) *tr* stisniti, stiskati; pritisniti;
~ it pritisniti, pritiskati;
~**si** *refl* stisniti se, stiskati se; *che si jere strenzude la piel cul mani des fuarfis. (Sg)*; ***~si la man*** rokovati se s kom; *che si ~ la man a un che al à fiscade la lôr patrie, svinidrint il lôr popul (Pa 7/99).*
strenziment [strendži'ment] *m* stiskanje *n*; ***~ di cûr*** *?? lì al lavorave simpri cuntun ~ di cûr par tantis e tantis robis. (Sg).*
strenzon [stren'džon] *m* uščip *m*.
strenzude [stren'džude] *f* 1. stisk *m*; ***~ di man*** stisk roke 2. zatesnitev *f*; omejitev *f*; ožina *f*; → ***strente***.
strepetâ [strepe'ta:] (*o strepeti* [stre'pɛti]) *it* hrumeti, ropotati.
strepit ['strɛpit] *m* hrum *m*, hrušč *m*, trušč *m*.
strepitâ [strepi'ta:] *it* → ***strepetâ***.
stress ['strɛs] *m* PSIH stres *m*; *la strachetât e il "~" psicologjic e inteletuâl? (Pa 04/07).*
stressis ['strɛsis] *fpl* kite *fpl*; *Botonant lis braghessis a vegnin jù i fantats, a i tirin lis ~ (Pasolini).*
stret ['strɛt] *adj* 1. ozek; tesen; stisnjen 2. FIG tesen; ***jessi in ~ di bêçs*** biti na tesno z denarjem.
Stret di Gjibraltar [~ di ġi ??'] *kr.i m* Gibraltarska ožina *f*; *intai strets (come la "pycnocline" dal ~ dulà che a puedin alçâsi fin a cent metris di amplece (SiF 02/2, 129).*
stretâ [stre'ta:] *tr* stisniti, stiskati; zgostiti; zožiti; zatesniti.
strete ['strɛte] *f* 1. ozek prehod; ozka cestica *f*; potka *f* 2. REL, HIST dalmatika *f* 3. ***cjatâsi a lis stretis, jessi a lis stretis*** *??*; ***cjapâ a lis stretis*** 4. → ***strente***.
stretementri [stra'na:] *adv* ozko, tesno; *Ma dal pont di viste ~ religjôs no i à insegnât o dât nuie. (Bel)*; → ***strentementri***.
stretôr [stre'to:r] *m* 1. povoj *m*, povijanje *n* 2. MEH stiskalnica *f*; stiskalnica za vino 3. FIG težava *f*; vozel *m*.
Strets ['strɛts] *kr.i f* (Scluse) Stretti.
streture [stre'ture] *f* ozkost *f*, stisnjenost *f*,
striâ [stri'a:] *tr* 1. začarati, uročiti 2. FIG začarati, očarati, zapeljevati.
striament [stria'ment] *m* 1. čarovnija *f*, čarovništvo *n*, čaranje *n*, čarovnija *f* 2. FIG čudna zadeva, čudna stvar, čudaštvo *n*, nenavadnost *f*.
striarie [stria'rie] *f* (*gor.*) čarovnija *f*, čarovništvo *n*, čaranje *n*, čarovnija *f*; (*bolj obič.*) → ***striament***.
striât [stri'a:t], **-ade** *adj* 1. začaran, uročen 2. očaran.
stric ['strik] *m* trak *m*; pas *m*; kos *m*, del *m*; *Parcè che al jere un ~ di prât sul cuel di Plovit (Lenghe 2000)*; ***~ di cjarte*** papirnati trak; ***~ di tiere*** kos zemlje; ***~ di Friûl*** .
stricâ [stri'ka:] *tr* obrobiti, obrobljati; črtati, delati vreze.
strice ['stritʃe] *f* skopuh *m*, stiskač *m*.
stricearie [stritʃe'arie] *f* → ***stricei***.
stricecrodie [stritʃe'krɔdie] *m* veliki skopuh, stiskač.
stricecûr [stritʃe'ku:r] *m* stiskanje pri srcu.
stricedubis [stritʃe'dubis] *m* dvomljivec *m*; omahljivec *m*.
stricei [stri'tʃɛi] (t. **stricearie**) *m* (pos. v *pl*) štrešni rob *m*; žleb *m*, kap *f*.
stricelimons [stritʃeli'mons] *m* ožemalnik za limone.
striche ['strike] *f* 1. trak *m*; pas *m*; *Tai cjamps a slusivin strichis di nêf in fonts dai agârs. (Sg)* 2. kos blaga, trak iz blaga; *par colpe des strichis blasfemis cuintri dal profet Maomet (Pa 06/3)* 3. (meso ipd.) kos *m* 4. (lesena) letva *f*.
stricidure [stritʃi'dure] *f* (*neobič.*) travnata površina na robu njive, travnati rob njive.
striç ['stritʃ] *m* (npr. po pranju) iztisnjenje *n*, ožemanje *n*.
striçâ [stri'tʃa:] *tr* 1. iztisniti, iztiskati; ***~ un limon*** iztisniti limono; ***~ il çurviel, ~ i çurviei*** izmozgati se 2. pritisniti, stisniti 3. FIG zmleti, zdrobiti (nasprotnika) 4. skopariti pri hrani 5. povzeti, povzemati;

~ *it* prisiliti se, prizadevati se; namučiti se; truditi se 2. skopariti na veliko 3. tuhtati, globoko razmišljati 5. ***al strice di neveâ*** izgleda, da bo snežilo;
~**si** *refl* stisniti se; ožiti se.
striçade [stri'tʃade] *f* iztisnjenje *n*, ožemanje *n*; stiskanje *n*; *A son di tignî cont plui dal aur, dal aur plui fin, a son plui dolç de mil striçade dal pietin (glesie).*
striçadôr [stritʃa'do:r] *m* ožemalec *m*, stiskalec *m*; ožemalnik *m* (za sadje).
striçadure [stritʃa'dure] *f* ožemanje *n*, stiskanje *n*.
striçât [stri'tʃa:t], **-ade** *adj* 1. stisnjen, prešan, ožet 2. (leposlovje ipd.) prisiljen, izumetničen.
strie ['strie] *f* 1. čarovnica *f*, coprnica *f*, vešča *f* 2. FIG (za staro zoprno žensko) stara baba; *e jere une cualitât di femine triste, tip ~ (Cadorini/furlan).*
strieç [stri'ɛtʃ] (*pl* ***strieçs*** [stri'ɛts]) *m* 1. čarovnija *f*, magija *f* 2. čar *m*, mik *m*, urok *m* 3. predmet *m*, stvar *m*, pripomoček *m*.
strighiâ [strigi'a:] (*o strighii* [stri'gii]) *tr* štrgljati (konja);
~**si** *refl* (*šalj.*) lišpati se, polepšati se, ličiti se.
strighiade [strigi'ade] *f* čohanje *n*, česanje *n*.
strighie ['strigie] *f* česalo *n*, čohalnik *m* (pos. za štrgljanje konja).
strimî [stri'mi:] *tr, it, refl* → ***stremî***.
strincet [strin'tʃɛt] *m* → ***strancet***.
stringâ [strin'ga:] *tr* bičati; udariti, (pre)tolči.
stringhe ['stringe] *f* 1. vezalka *f* (za čevlje) 2. udarec z bičem 3. ?? *Formalmentri, la interpretazion des POS e de morfologjie par solit le pant une ~ (string) di valôrs di une letare e ognidun di lôr al parten a di une categorie specifiche. (SiF 02/1).*
strint ['strint] *m* → ***strunt***.
strinzi ['strindži] → ***strenzi***.
strion [stri'on] *m* čarovnik *m*, čarodej *m*; *o pensi che al sedi lui il miò Joseph Curwen: chest al jere un ~ reincjarnât tune conte di Lovecraft. (Ta).*
strioneç [strio'nɛtʃ] (*pl* ***strioneçs*** [strio'nɛts]) *m* čarovništvo *n*, čaranje *n*.
stripâ [stri'pa:] *tr* → ***distripâ***.
stripicin [stripi'tʃin] *m* pocapani, revno oblečen.
stripiç [stri'pitʃ] (*pl* ***stripiçs*** [stri'pits]) *m* zaplet *m*, težava *f*, zagata *f*; *Prove che la mê azion un ~ no je stade e je che a un ateniês o ai ont la voglade. (ShW).*
stripiçâ [stripi'tʃa:] *tr* in *it* zamašiti, zakrpati.
stripiçon [stripi'tʃon] *m* nerednež *m*, zmešanec *m*, šušmar *m*.
stris ['stris] (*pl* ***stris***) *m* 1. drsanje *n* 2. čačka *f*, črta *f*, poteza *f* 3. železo za lupljenje stebel (rastlinskih) 4. → ***sdris***.
strissâ [stri'sa:] *tr* drsati, podrsati.
strisse ['strise] *f* 1. trak *m*; pas *m*; vrsta *f* 2. brisalna krpa, spužva za šolsko tablo.
strissinâ [strisi'na:] *tr* potegniti, povleči; *biel che il cjan al strissinave la cjadene diluncvie il fildifiêr, fin al puarton, cence vuacâ. (Sg)*; *un tai daûr chel altri e o soi rivât parfin a ~lu a cene al Valmontane. (BrLi)*; *e po vie pe gnot al jere stât strissinât vie e nissun lu veve viodût plui (MazzonIol).*
strissinadôr [strisina'do:r] *m* ?? *O savevin che Petracco al è stât il ~ de lote e il plui convint (Pa 02)*; *Un grant om tal so vivôr di ~ inluminât, bon di capî, (Pa 8-9/99).*
strissinament [strisina'ment] *m* vlečenje *n*; *A nivel neurologjic cuant che al cjaminave al presentave dome un piçul ~ cu la gjambe diestre. (SiF 02/1).*
strissinât [strisi'na:t], **-ade** *adj* 1. *p* od ***strissinâ*** 2. GRAM (pri furlanščini) dolgi samoglasnik.
strissindul [stri'sindul] (*pl* ***strissindui***) *adj* berašk; pocapan; *si jerin usadis a chel vistisi malinsestât e ~ (teatrodivile)*;
~ *m* berač *m*; capin *m*.
strissinecjadenis [strisineqa'denis] *m* ZOOL grilček *m* (*Serinus canarius serinus*).
strissinît [strisi'ni:t], **-ide** *adj* 1. (človek, žival) beden, reven; suhcat, oslabel; *E cumò, ve, che o sin il popul plui ~ (Bibl-Danel)* 2. (rastlina) slabo raščen.
strissule ['strisule] *f* skobljanec *m*; iver *m*; ostružek *m*.
strît ['stri:t] *m* cvrket *m*, čivk *m* (drozga); cvrčanje *n* (cvrčka); *E chel sunsûr saraial il ~ dai cjars, il batiment dai çocui, o il mai dai pichepieris, il picon dai minadôrs, (Mucci)*; *La cjase, animade, e racueieve lis vôs, i strîts (PauluzzoN).*
stroboscopi [strobo'skɔpi] *m* stroboskop *m*.
stroboscopic [strobo'skɔpik], **-iche** *adj* stroboskopski.
stroboscopie [strobosko'pie] *m* stroboskopija *f*.
strôf ['strɔ:f] *m* (*neobič.*) kazen *m*. // < bav. *strof*, nem. *Strafe*.
strofâ I [stro'fa:] *tr* (*neobič.*) kaznovati. // cf. nem. *strafen*, sln. pogov. *štrafat*.
strofâ II [stro'fa:] *it* (t. *šalj.*) pisati verze, kovati verze, stihe.
strolegâ [strole'ga:] (*o stroleghi* [stro'lɛgi]) *it* 1. prerokovati, napovedati; *Induvinâ, ~, insumiâsi: al è dut un nuie (Bibl-FidiSirac)* 2. tuhtati, globoko razmišljati;
~ *tr* 1. napovedati, prerokovati (komu); *ma il sistem economic de societât dal dì di vuê di une bande al inviestìs un grum di energjiis par ~ lis tindincis dal marcjât (Pa/Buteghe)* 2. očarati, pridobiti, osvojiti (koga z lepimi besedami) 3. vprašati za, prositi za informacije, prositi za nasvet, posvetovati se;
~**si** *refl* redno se srečevati, videvati; (ljubezenski par) ljubiti se, ljubimkati se.
strolegament [strolega'ment] *m* domneva *f*, predpostavka *f*.
strolegheç [strole'gɛtʃ] (*pl* ***strolegheçs*** [strole'gɛts]) *m* 1. čar *m*, magija *f* 2. napoved *m*, prerokba *f*; *che a vevin fat e chei che a jerin lâts daûr dai strolegheçs a puartarin i lôr libris par brusâju presince di ducj. (Bibl-Az).*
strolic ['strɔlik], **-ighe** ['strɔlige] *adj* astrološki; čarovniški;
~ *m* 1. vedeževalec *m*, astrolog *m*; čarodej *m*, čarovnik *m* 2. koledar *m*, almanah *m*.
strolighe ['strɔlige] *f* vedeževalka *f*, astrologinja *f*.
stromât [stro'ma:t] ?? *Cryphonectria parasitica al è un ascomicêt che al forme peritecis, soterâts tai stromâts, cun lungjis golarinis che a finissin a pêl cuntune viertidure, l'ostiôl. (SiF 03/4, 9).*
strombolian [stromboli'an] *adj* VULK strombolski; *eruzion stromboliane (stromboli).*
stroment [stro'mɛnt] *m* 1. naprava *f*, pripomoček *m*, instrument *m*, orodje *n* 2. MUZ glasbilo *n*, instrument *m*.
stroncjâ [stron'qa:] *it* vzeti bližnjico, presekati, skrajšati pot.
stroncje ['strɔnqe] *f* okrajek polja, obrobek, rob polja; poljska pot vzdolž polja; *Al cjaminà pe ~, che si pleave a sdrups fin là jù insom (PauluzzoN)*; *Miôr il ricuart fresc di Linde che al sabore dentri vie e al sflorìs su la ~*

(PauluzzoN); *ognun al lave a cene saludantsi cu lis vôs che a vongolavin pes stroncjis (PauluzzoN).*

stronfâ [stron'fa:] *tr* in *it* → ***stranfâ***.

stronzi ['strɔntsi] *m* KEM stroncij *m* (*Sr*).

stronzul [stra'na:] ?? *o cjali un cartel cu la imagjine di un dolç tipic todesc, a forme di ~. (Ta)*

strop ['strɔp] *m* 1. gredica *f*, greda *f*; *E esist une grande sensibilitât pes lenghis di minorance, ancje se, o crôt che al sedi just di dî che ognidun al cjale al so ~ (Pa 02)*; *che e gjavave la jerbe, plete suntun strop di lidric. (MazzonIol)*;
→ ***jeche*** 2. → ***stropul***.

stropâ [stro'pa:] *tr* zamašiti, začepiti, zapreti; *Ise une forme definitive par ~ur la bocje a di chei che a platin i privileçs di Triest (Pa 04/04)*; *Se apene al tente di vierzi la bocje, si spessee a ~ie disint: "Tâs tu, sporcacjon, e vergogniti!"(Bel)*.

strope ['strɔpe] *f* v: ***tignî in ~*** obrzdati, ukrotiti; *che e je in stât di tignî in ~ l'egoisim uman (Pa)*; ***stâ in ~, tignîsi in ~*** brzdati se, obvladovati se; ***lâ fûr di ~*** prekoračiti meje, pretiravati; ***jessi fûr di ~*** pretiravati.

stropebusis [strope'buzis] *m, f* mašilo *n* (oseba, ki nadomešča odstotnega); *al diseve che il vêr Diu al è fûr de serie, se no volìn ridusilu a ~ o a cuvierture de nestre insigurece. (BelFa)*; ***fâ di ~*** *Fare il tappabuchi. (Verone) ??*.

stropon [stro'pon] *m* (*gor.*) → ***stropul***.

stropul ['strɔpul] (*pl* ***stropui***) *m* zamašek *m*, čep *m*; → ***tapon***.

stroput [stro'put] *m* gredica *f*; *ancje daûr lis staipis di soreâl a jerin restâts stroputs di nêf (Sg)*.

stroz ['strɔts] v: ***a ~*** na veliko; *il president regjonal venit, G. Galan, al à semplificât a ~ (Pa)*; ***fâ un cjosse a ~*** nekaj na veliko napraviti.

strozâ [stro'tsa:] *tr* (besedilo, film itd.) rezati, izrezati; cenzurirati; skrajšati.

strozadôr [strotsa'do:r] *adj* oster, rezek, ki reže, trga, para.

struc I ['struk] *m* 1. sok *m* 2. FIG bistvo *n*, jedro *n*, esenca *f*; *ma dal sigûr al è vêr che il Friûl al è un ~ di Europe (Pa 02)*; ***vignî al ~*** priti do bistva; ***in ~*** v bistvu, kratkorekoč; *In ~ a son a riscjo 180 puescj di lavôr. (La 03/02)*; ***jessi rivât al ~ dal probleme*** priti do bistva problema; *O sin rivâts al ~ dal probleme e se ancje o fevelìn in forme sclete, o scugnìn vê une certe precision di tiermin e doprâ la peraule tecniche. (BelFa)*; *prin di rivâ al ~ de storie! (MazzonIol)*.

struc II ['struk], **strucje** *adj* (t. **strucj**) v: ***l'afâr al è lât ~*** zadeva se je slabo končala, posel je padel v vodo; ***lâ ~*** neuspeti, pasti v vodo, slabo se končati; ***dâle strucje a un*** komu vzeti iluzije, povedati komu, da je ničla.

strucâ [stru'ka:] *tr* pritisniti, stisniti, stiskati; ***~ limons tai voi*** metati komu pesek v oči; ***~ i voi*** pomežikniti; ~**si** *refl* beliti si glavo.

strucade [stru'kade] *f* ožemanje *n*, stiskanje *n*.

struchelimons [struke'limons] *m* → ***stricelimons***.

strucj ['struq] v: ***in ~*** postrani, poševno.

strucjâ [stru'qa:] *tr* 1. pokvariti, uničiti, porušiti; stran vreči; PROV *il purcit co al à bevût il lavum al strucje il podin*; PROV *a vuelin siet umign a fâ une cjase, e a baste une femine a ~le* ;
2. (hrano) naliti, nalivati; *O ~ il cognac in doi bussui, un i al doi a jê che e dîs di no cul cjâf. (BrLi)*; ***~ la polente***
~**si** *refl* zrušiti se, uničiti se, pokvariti se.

strucjade [stru'qade] *f* obračanje *n*; preobrat *m*.

strucjât [stru'qa:t], **-ade** *adj* uničen, porušen; završen, odvržen.

strucje ['struqe] *f* (*redko*) propad *m*.

strucjel [stru'qɛl] v: ***in ~*** → ***strucj***.

strucul ['strukul] *m* KUL jabolčni zavitek. // cf. nem. *Strudel*.

strudel ['strudel] *m* KUL jabolčni zavitek *m*; *Tra i desserts: torte di miluçs, ~, torte cu lis mandulis (consorziocastelli).*

strument [stru'ment] *m* 1. IRON pogumen, lep fantič, drznež *m* 2. → ***stroment, instrument***.

strumentalisim [strumenta'lizim] *m* FILOZ instrumentalizem *m*.

strumentalizazion [strumentalidzatsi'on] *f* instrumentalizacija *f*; *a puedin jessi analizâts cence mistificazions o strumentalizazions politichis. (Pa 03/10)*.

strumentari [strumen'tari] *m* instrumentarij *m*.

strumentist [strumen'tist] *m* instrumentalist *m*.

strumîrs [stru'mi:rs] *os.i m* HIST *Strumîrs a jerin i cjiscjelans che a puartavin la part dal imperadôr, Zambarlans a jerin i partesans di Vignesie. (JM)*

struncjâ [strun'qa:] ?? *E chi si struncje il cjar, parcè che metint in bande cualchi gloriose ecezion (Pa 04/02)*

strunt ['strunt] *m* drek *m*, sranje *n*, iztrebek *m*.

strupi ['strupi], **strupie** *adj* (*redko*) pohabljen;
~ *m* pohabljenec *m*; → ***strupiât***.

strupiâ [strupi'a:] *tr* 1. pohabiti, pohabljati 2. FIG popačiti, deformirati.

strupiade [strupi'ade] *f* 1. pohabljenje *n* 2. popačenje *n*.

strupiât [strupi'a:t], **-ade** *adj* 1. pohabljen; *Fin che o deventi ~ e vuarp. (Lenghe 2000)* 2. FIG popačen, deformiran; 3. LIT šepav (verz) 4.
~ *m* 1. pohabljenec *m* 2. popačeno; 3. ***un plat di strupiâts*** izvrstna jed.

strûs ['stru:s] *m* vrsta nepredelane svile.

strussâ [stru'sa:] *tr* drgniti; drsati, podrsavati; obrabiti, obrabljati; *parvìe di chel splorâ il teren cul baston o di chel ~ dai zocui cirint lis ruspidecis, o dal pas impicotît (Mar)*; *Strussant i piês tal polvar stralumìs di straca a van vie i Todescs (Pasolini)*;
~**si** *refl* podrsavati se; prilizovati se.

strussiâ [strusi'a:] (*o strussii* [stru'sii]) *tr* utruditi, utrujati; ***~ la vite*** izčrpavati se, kvariti si življenje; ***~ un toc di pan*** prigarati si kruh;
~ *it* izčrpavati se, ubijati se; *dispès plui a barufâsi che no a ~ pe cause comune. (Uniud)*;
~**si** *refl* utrujati se; izčrpavati se; *che o vedi simpri di cjatâ fûr alc par strussiâmi? (MazzonIol)*;
~ *m* velik napor.

strussiât [strusi'a:t], **-ade** *adj* 1. utrujen, truden 2. (delo) naporen, utrujajoč; → ***faturôs***.

strussie ['strusie] *f* 1. naporno delo, težaško delo; *O cognòs lis tôs oparis, la tô ~ (Bibl-Apoc)*; *che i bêçs che i sgjarlavin tes mans a vignivin sì des sôs voris faturosis, sudadis, che a cognossevin nome ~ (PauluzzoN)*
2. (t. v *pl*) pomanjkanje *n*, muka *f*.

strut ['strut] *m* → ***saìn***.

struturâ [strutu'ra:] *tr* strukturirati.

struturabil [strutu'rabil] *adj* ki se lahko strukturira.

struturâl [strutu'ra:l] *adj* strukturen, strukturalen; *la citât e scuen impegnâsi diretementri tes grandis cuistions struturâls (Pa 03/10)*.

struturalisim [strutura'lizim] *m* FILOZ, LING strukturalizem *m*.
struturalistic [strutura'listik], **-iche** *adj* strukturalističen.
struturalmentri [strutural'mentri] *adj* strukturno.
struturazion [struturatsi'on] *f* strukturiranje *n*, strukturiranost *f*; *Sul contignût, su la ~, sul funzionament dal gnûf ent, che si spere al larà in puart (Pa 04/03)*; *Tant la sô esistence che la sô ~. (BelFa)*.
struture [stru'ture] *f* 1. GRAD ogrodje *n* 2. FIG struktura *f*, zgradba *f*; ***~ microscopiche*** mikroskopska struktura; *al à dividût cun lui il premi Nobel par vê profondît la ~ microscopiche dal sisteme gnervôs (SiF 02/1, 155-165)*.
struz ['struts] *m* ZOOL afriški noj *m* (*Struthio camelus*); *Il ~, il falc, il cocal, il vuidul di dutis lis sortis (Bibl-deuteronomi)*.
struze ['strutse] *f* štruca *f* (kruha). // cf. sl. pogov. *štruca*.
stu ['stu] (j.zah.) → ***chest***; *chi in dut stu timp a vedin serciât di "talianizani", i po encia capîlu (Pa 02/10-11)*.
stuâ ['stua:] *tr* (pri sviloreji) ??
stuade [stu'ade] *f* (pri sviloreji) ??
stuadôr [stua'do:r] *f* (pri sviloreji) delavec, ki suši zapredke.
stuâr [stu'a:r] *m* tehnik, ki je specializiran na gradnjo rečnih pregrad.
stuart [stu'art] *adj* 1. zvit, ukrivljen, kriv, upognjen 2. FIG napačen, zmoten, zgrešen, lažniv, neiskren; ***lâ par ~*** iti narobe; 3. ***in ~, di ~*** postrani, poševno; ***cjalâ di ~*** gledati postrani; *Se dopo intun par di tratoriis ti cjalin di ~ (Pa)*; ***a dret e a ~*** sem pa tja, na vse strani.
stuarte [stu'arte] *f* 1. zvijanje *n*, krivljenje *n* 2. MED (noga) izpah *m*; *Al è un cul cjâf in bande che al semee che al vebi simpri la ~ di cuel. (Sg)* 3. KEM vijačna, spiralna cev 4. MED urinal *m*.
stuarzi [stu'ardži] (*o stuarç* [stu'artʃ], *stuarzis, stuarç*) *tr* zaviti, zviti; upogniti, upogibati; *Intant che chel i va dongje, il spirt trist lu sdrondenà par tiere e lu stuarzè plen di convuls. (Bibl-Lc)* Medtem ko je prihajal, ga je demon vrgel in stresel; ***dâ fîl di ~*** FIG delati preglavice.
stuarzidure [stuardži'dure] *f* zvijanje *n*; upogibanje *n*.
stube ['stube] ?? *Di une bande e je la ~ "stüva" dute rivistide di len (La 05/6)*.
stuc ['stuk] *m* 1. sadra *f*, mavec *m*; lepivo *n* 2. VETER vrsta bolezni pri sviloprejkah.
stucâ [stu'ka:] *tr* 1. mavčiti 2. gubati, nabirati v gube.
stucade [stu'kade] *f* 1. mavčenje *n* 2. štukatura *f*.
stucadin [stuka'din] *m* upognjen ovratnik.
stucadôr [stuka'do:r] *m* 1. OBRT, UMET štukater *m* 2. likalec *m* (ki lika blago).
stucadure [stuka'dure] *f* 1. mavčenje *n* 2. štukatura *f* 3. gubanje *n* (blaga).
stucaduta [stuka'duta] ?? *Ah, zà che sin, ancje tu tu varessis bisugne di une buine ~ (gropfurlan)*.
stucfis [stuk'fis] *m* KUL polenovka *f*.
stucj ['stuq] (*pl* ***stucjs*** ['stuqs]) *m* etui *m*, škatla *f*, puščica *f*.
studâ [stu'da:] *tr* → ***distudâ***.
studel [stu'dɛl] *m* → ***distudin***.
Studene Alte [stu'dɛne 'alte] *kr.i f* (Pontebe) Studena Alta.
Studene Basse [stu'dɛne 'base] *kr.i f* (Pontebe) Studena Bassa.
student [stu'dɛnt] *m* 1. dijak *m*, srednješolec *m* 2. študent *m*; ***~ iscrit*** vpisani študent; *Cussì par esempli la dimension aministrative di une segretarie di facoltât e pues dipendi dal numar di students iscrits (SiF 02/1, 209)*.
studente [stu'dɛnte] *m* 1. dijakinja *f*, srednješolka *f* 2. študentka *f*.
studentesc [studen'tɛsk] *adj* študentski, študentovski.
studi ['studi] *m* 1. učenje *n*; študij *m*, študiranje *n*; *si lamentà cu la signorine pene vignude fûr dal ~ (MazzonIol)*
2. raziskava *f*; projekt *m*; študija *f*; ***~ di "marketing"*** marketinška študija; *Un ~ di "marketing" di pueste al varès cirî di capî (Pa 03/11)* 3. skrb *f*, prizadevnost *f*.
studiâ [studi'a:] (*o studii* [stu'dii]) *tr* 1. učiti se; študirati (nek predmet) 2. študirati, preiskati, preučiti, preveriti;
~ it ***~ di*** poskusiti; ***~ par*** prizadevati se za.
studiât [studi'a:t], **-ade** *adj* učen, študiran; poučen;
~ m učenjak *m*, izobraženec *m*.
studin [stu'din] *m* → ***distudin***.
studiôs [studi'o:s], **-ose** *adj* 1. ki se uči 2. marljiv, prizadeven;
~ m učenjak *m*, strokovnjak *m*.
stue I ['stue] *f* 1. peč *m*; ***~ a eletric*** električna peč; ***~ di madons*** peč na les; *E. si tirà dongje une vecje ~ di madons (Sg)* 2. (svilopreja) sušilnik za zapredke 3. (v Karniji) dnevna soba *f*, jedilnica *f*.
stue II ['stue] (t. **stuet**) *f* pregrada za gorski potok.
stuerie [stu'erie] *f* rogoznica *f* (preproga); ***sul scjassâ de ~*** FIG pri obračunu.
stuet [stu'ɛt] *m* → ***stue II***.
stuf ['stuf] *adj* sit, naveličan; ***jessi ~ e strac*** imeti dovolj, biti popolnoma sit; *da un popul che al jere ~ di paidi un mâl guvier (Pa)*.
stufâ [stu'fa:] *tr* dolgočasiti, jeziti, nadlegovati, iti na živce; PROV *ogni biel bal al stufe* vsake stvari se naveličaš.
stufaderie [stufa'derie] *f* (*redko*) dolgčas *m*, nadloga *f*, sitnost *f*.
stufadiç [stufa'ditʃ], **-ice** (*pl* ***stufadiçs*** [stufa'dits]) *adj* 1. dolgočasen; nadležen; težak; utrujajoč 2. utrujen, dražljiv, brezvoljen.
stufe ['stufe] *f* dolgčas *m*, nadlega *f*, sitnost *f*.
stufeç [stu'fɛtʃ] *m* dolgčas *m*, nadlega *f*, sitnost *f*.
stufulît [stufu'li:t], **-ide** *adj* osupel, otrpel; *e scomence a vivi, stufulide, stranie (PauluzzoN)*.
stuìn [stu'in] *m* pečar *m*.
stuo ['stuo] *m* → ***stuon***.
stuon [stu'on] *m* velika rečna pregrada.
stuone [stu'one] *f* ?? *un armâr e une stuone tun (PauluzzoN)*
stupidade [stupi'dade] *f* → ***stupideç***.
stupidagjine [stupi'daġine] *f* neumnost *f*; *Se si scrivin libris interessants e biei o sin a cjaval, se si scrivin stupidagjinis o sin mâl metûts. (Pa 04/02)*; *e je lôr e de lôr ~ (La 07/02)*.
stupidece [stupi'detʃe] *f* → ***stupiderie***.
stupideç [stupi'dɛtʃ] (*pl* ***stupideçs*** [stupi'dets]) *m* 1. neumnost *f*; bedarija *f* 2. (pos. v *pl*) neumna šala *f*, neumnosti *fpl*.
stupidel [stupi'dɛl] ??
stupiderie [stupi'derie] *f* neumnost *f*; bedarija *f*; *prudelant la sô energjie e inteligjence, cence che nissun*

altri nol vegni a metii brenis e gjambadoriis par invidie, ~ (Pa 05/12).

stupidî [stupi'di:] *tr* in *refl* → ***instupidî***.

stupiditât [stupidi'ta:t] *f* → ***stupiderie***.

stupidut [stupi'dut] *adj* pomanjš. od ***stupit***.

stupin I [stu'pin] *m* 1. stenj *m*; (*bolj obič.*) → ***pavêr***; ***cjiâ il ~*** vrniti ukradeno 2. zamašek za ušesa 3. klobčič prediva (za polnjenje puške); → ***stopon*** 4. papirnata kroglica (mečejo učenci na profesorja)

stupin II [stu'pin] (t. **stupinot**) *m* FIG bedak *m*, neumnež *m*.

stupinot [stupi'nɔt] *m* → ***stupin II***.

stupit ['stupit], **-ide** *adj* neumen, bedast, trapast; *Parcè tu, ~ di gjat sêstu lât a metile lassù? (Natisone/miti)*;
PROV *cui che al è ~ che al stei a cjase*; ***a ~ vie*** po neumnosti; delajoč se neumnega; nepremišljeno.

Stupize [stu'pitse] *kr.i f* (Pulfar) Štupica *f* (Štupca) (IT Stupizza); *cun dut che la Slovenie no je plui Jugoslavie e che and'è plui cumuniscj di cà che di là de stangje di ~. (La).*

sturbâ [stur'ba:] *tr* motiti; vznemirjati.

sturbî [stur'bi:] *tr* (*neobič.*) oglušiti.

sturbît [stur'bi:t], **-ide** *adj* (*neobič.*) gluh.

sturdiment [sturdi'ment] *m* ?? *Lis esperiencis emotivis ripuartadis plui dispès a son la pôre e la ansietât, invezit il terôr, il ~, la euforie e la estasi a son plui raris (SiF 03/3, 31-49).*

sturion [sturi'on] *m* ZOOL jeseter *m* (*Acipenser sturio*).

sturnel [stur'nɛl??] (*pl* ***sturnei***) *m* 1. ZOOL škorec *m* (*Sturnus vulgaris*) 2. osupel, omoten, omamljen 3. neumen, preprost, bedast 4. ***cjavêi sturnei*** nekoliko sivi lasje;
~ *m* bedak *m*, dolgočasnež *m*, butec *m*, tepec *m*; *Gjave, gjave, ~, ti metarai chê di to fradi. (Tolazzi).*

sturnî [stur'ni:] *tr* ogluštiti; omamiti, omotiti; ***fracàs di ~*** *(Sg).*

sturnide [stur'nide] *f* omotenost *f*, omamljenost *f*; pijanost *f*.

sturniment [sturni'ment] *m* omotica *f*, omama *f*; osuplost *f*.

sturnît [stur'ni:t], **-ide** *adj* 1. oglušen; omamljen, omoten; *Mieç ~, si tignive simpri sul ôr de strade par pôre che lu cjapassin sot (Sg)* 2. raztresen, zgubljen, nepazljiv, nezbran.

stuviis [stu'viis] *fpl* (*neobič.*) (namizne) posode *fpl*; → ***massarie***.

stuz ['stuts] *m* kratka puška; HIST mušketa *f*.

stuziâ [stutsi'a:] *tr* → ***stuzigâ***.

stuzigâ [stutsi'ga:] (*o stuzighi* [stu'tsigi]) *tr* dražiti, zbosti, zbadati, podrezati.

stuzigadôr [stutsiga'do:r] *m* zbadljivec *m*.

stuzighet [stutsi'gɛt] *m* (pos. v *pl*) KUL predjed *m* (ki zbuja tek.

stuzighin [stutsi'gin] *adj* poživilen, dražilen, ki vzbuja tek.

sù ['su] *adv* gori, gor, zgoraj; ***~ e jù*** sem ter tja, gor in dol; ***di ~ e di jù*** vse povsodi; ***par ~ e par jù*** po dolgem in po čez, na dolgo in široko; ***vêle ~ cun un*** biti se v laseh z nekm.; ***~ po, ~ mo!*** dajmo! dajmo! ajde!; ***ore 24 oris su 24*** 24 ur na dan.

su ['su] (+ člen: *sul, sui, su la, su lis, suntun, suntune*) *prep* na, nad: uvaja predvsem krajevna določila; 1. krajevno mesto, na vpr. kje?: *Sul cjamp a restarin circhе 4.000 muarts (Natisone)* na bojišču je ostalo približno 4000 mrtvih; *~ ce arbul* na katerem drevesu
2. krajevno smer, na vpr. kam?: *Va sul cjamp clamât "convert"* Pojdi na polje z imenom ”convert”; *La marce su Rome* Pohod na Rim; *su une fieste* na nekem žuru;
3. predmet, tema razgovora, o: *O ai stampât ancje “Rome Jubilâr”, 10 sonets su Rome* 10 sonetov o Rimu (na temo Rim); *al organize une serade su la Bolivie: (Pa 04/05)*; *~ tantis cuistions* o toliko vprašanj
4. časovno (trenutek), na vpr. kdaj?: *Sul fâsi de sere il lavôr al è finît. (BrLi)*; *Sul moment de fin il rè dal misdì lu frontarà* Takoj po koncu (v trenutku, ko je bilo konec); *sul fâ de gnot* ko se je znočilo; *Sul fâ dal dì al clame dongje i siei dissepui* Ko se je zdanilo je k sebi poklical svoje učence; *jessi suntun lavôr* biti pri nekem delu, biti (v) sredi dela; *~ la vendeme* v času trgatve;
5. približna vrednost, okoli: *Il presit al sarà sui 50 mil francs* Cena bo znašala okoli 50 tisoč frankov; *su lis trê dopomisdì* okoli treh popoldne 6. način: *Us disìn chest su la peraule dal Signôr* v imenu Gospoda; *cjapâ sul seri il probleme* vzeti težavo resno.

su par [su par] *prep* 1. na: ***su pai mûrs*** na zidovih 2. v, po: ***lei su pai zornâi*** brati v časopisju 3. proti: ***su pai siôrs*** proti bogatim 4. FIG o, glede na, okoli: ***tabaiâ ~ te*** govoriti o tebi; ***domande su pal avignî*** vprašanje glede prihodnosti; ***ridi ~ cdn*** smejati se na račun koga; *sgagnint insieme su pai Cjargnei* smejoč se skupaj na račun Karnijcev.

SUA ['] *kratica* > *i Stâts Unîts de Americhe (SUA) (SiF 02/1, 31-45)* ZDA.

suâf [su'a:f], **suave** *adj* LIT (*redko*) sladek, prijeten, ljubek, mil; *cuvierte di plante fûr di une coltrine di ruscli vivarôs, garoful ~ di cise e di muscli (ShW).*

'Sualt [zu'alt] → ***Sant 'Sualt*** *(Pa 8-9/99).*

suavitât [suavi'ta:t] *f* ljubkost *f*, milina *f*.

suazâ [sua'dža:] *tr* → ***insuazâ***.

suaze [su'adže] *f* 1. okvir *m* (slike itd.) 2. FIG okvir *m* (npr. projekta); *Meti i puars tal puest dai siôrs te ~ di simpri no je une rivoluzion copernicane. (Bel)*; *In cheste ~, duncje, il compatât fra Friûl-V. J., Carintie e Slovenie e je une piere miliâr storiche (Pa 03/12)*;
→ ***curnîs***.

suazone [sua'džone] *f* velik okvir; *Lis dôs musis no ridin plui, a cirin di saltâ fûr des suazonis di len indorât (Tolazzi).*

subalterni [subal'tɛrni] *adj* podrejen, nižji; *un interès e un ûs dal furlan no dome tra lis classis sociâls subalternis (Pa 03/10).*

subalternitât [subalterni'ta:t] *f* podrejenost *f*; *che al sielzi il cjamp dal centri-drete, rompint cu la tradizion di ~ a la çampe (Pa 05/06).*

subapalt [suba'palt] *m* zakup *m*; *La crise dal setôr e à puartât lis aziendis "maris" de provincie di Belun a ridusi lis lavorazions in ~ (La 03/4).*

subapaltadôr [subapalta'do:r] *m* podzakupen; *cun subapaltadôrs che a fasin sfrutament ai lavoradôrs forescj (Patrie 06/1).*

subapostolic [subapos'tɔlik], **-iche** *adj* podapostolski; *Nons che nus riclamin la lidrîs de nestre çocje culturâl e cristiane e nus ripuartin ai prins timps de predicazion dal vanzeli, in ete apostoliche o subapostoliche. (Pa 04/06).*

subcomandant [subkoman'dant] *m* podpoveljnik *m*.

subcomunâl [subkomu'na:l] *adj* podobčinski ??

subcontinui [subkon'tinui] *adj* ?? *Seont Geschwind (1983), mediant une stimolazion subcontinue des struturis dal lobi limbic (SiF 03/3, 31-49).*
subcontinent [subkonti'nɛnt] *adj* podcelina *f*, subkontinent *m*.
subcussient [subkusi'ɛnt] *adj* PSIH podzavesten;
~ *m* PSIH podzavest *f*; *par altris a son i voi de leç naturâl, par altris ancjemò al è il ~ dal om. (Bel).*
subiet [subi'ɛt] (t. **sugjet, suzet**) *m* 1. predmet *m*; 2. oseba *f*; 3. motiv *m*, tema *f* 4. GRAM osebek *m*;
~ *adj* podločen, podvržen, poslušen.
subentrant [suben'trant] *adj* ?? *che a presentavin dome fenomenis di aure cence secondarie gjeneralizazion e des situazions di epilessie cun crisis subentrantis (SiF 03/3, 31-49).*
subfurnidure [subfurni'dure] *f* kooperacija *f*; *Par chel che si inten po lis piçulis aziendis des ~, Pezzetta lis invide a metisi in rêt (La 05/7).*
subî [su'bi:] *tr* trpeti, utrpeti; podrediti se; *chei che no àn mai podût comandâ o sielzi ma dome ubidî e ~, chei che no àn mai domandât o pratindût (Pa 05/12).*
subietîf [subie'ti:f], **-ive** *adj* subjetktiven.
subissâ [subi'sa:] *tr* 1. pogrezniti, pogrezati; prevrniti; strmoglaviti; 2. FIG uničiti, podreti, porušiti;
~**si** *refl* pogrezniti se.
subit [su'bit] (t. **subite**) *adv* takoj, pri priči; naglo; nenadno, nenadoma; komaj(da); *Un test che mi cjape ~ (Pa 12/99)*; *i cjastenârs ~ fûr di cjase* ..komaj iz hiše; ***~ daûr*** takoj zatem; *Il professôr Guido Barbina, par prin, e ~ daûr il so coleghe Roberto Gusmani..(Pa 8/99)*; ***~ cene*** takoj po večerji; ***~ che*** komaj, brž, bržko(ne);
? ~ *adj* nagel, nenaden, takojšen;
Subît [su'bi:t] *kr.i f* (Datimis) Subit.
subitani [subi'tani] *adj* nenaden; *a puedin parâlu di une malavoie subitanie dal re. (Eg)*; *ma ai 12 di Avost, colpît di une malatie subitanie, al murì cuntune part dal so compagnatori (Pa 03/4).*
subite [su'bite] *adv* → ***subit***; *mi sa che al rive il burlaç subite (MazzonIol)*
subitementri [subite'mentri] *adv* (*neobič.*) nenadno, naglo; *che propri pal lôr status a puedin meti in vore azions che lis rindin ~ competitivis rispiet ai Paîs confinants. (Pa 06/3).*
suble ['suble] *f* → ***subule***.
subli ['subli] *m* TEKST tkalski valj *m*.
sublim [su'blim] *adj* 1. visok, vzvišen; veličasten 2. FIG plemenit, vzvišen;
~ *m* vzvišenost *f*, plemenitost *f*.
sublimâ I [subli'ma:] *tr* 1. povzdigniti, povzdigovati 2. poveličevati.
sublimâ II [subli'ma:] *tr* KEM sublimirati.
sublimazion [sublimatsi'on] *f* PSIH sublimacija *f*, sublimiranje *n*.
sublimitât [sublimi'ta:t] *f* vzvišenost *f*, veličastnost *f*, plemenitost *f*; *Un detai di vanitât al podarès fiscâ la ~ de tragjedie. (Mucci).*
subordinât [subordi'na:t], **-ade** *adj* podrejen.
subordinazion [subordinatsi'on] *f* podrejenost *f*; *Cun chestis mancjancis une lenghe no pues competi cu la lenghe dominant: e je destinade ae ~, che al significhe intal nestri câs (Pa).*
subpolâr [subpo'la:r] *adj* subpolaren.
subregjon [subre'ġon] *f* subregija *f*; *La Bisiacarie e je une ~ dal Friûl come la Cjargne. (Vichi).*
subregjonâl [subreġo'na:l] *adj* subregijski; *e la definizion des areis là che a son lis minorancis de bande dai ents subregjonâi (SiF 02/2, 139).*
substrât [sub'stra:t] *m* substrat *m*; *I microrganisims che a costituissin il pantan a son clamâts biomasse mentri i incuinants a son clamâts ancje ~. (SiF 03/4, 73-84).*
subule ['subule] (t. **suble**) *f* šilo *n*.
subulî [subu'li:] *tr, it, refl* → ***sabulî***.
suburban [subur'ban] *adj* predmesten.
suburbi [sub'urbi] *m* predmestje *n*.
sûc ['su:k] *m* (*neobič.*) sok *m*.
sucar ['sukar] *m* → ***zucar***.
sucedi [su'tʃedi] (*al sucêt*) *it* 1. pripetiti se, prigoditi se 2. nasledovati, slediti.
sucès [su'tʃɛs] *m* 1. uspeh *m*; izid *m*; 2. pripetljaj *m*, dogodek *m*.
sucession [sutʃesi'on] *f* nasledovanje *n*, nasledstvo *n*, sukcesija *f*.
sucessôr [sutʃe'so:r] *m* naslednik *m*, dedič *m*.
sucrit [su'krit] *m* skrivališče *n*, shramba *f*, kot *m*; *e/o dipendencis (garas, puest machine, ~, e vie (CoUd).*
sucursâl [sukur'sa:l] *adj* REL podružničen (cerkev); *Intant di chest garzonât al à eseguît la decorazion de glesie ~ a Šmiklavž ob Dreti. (GE)*;
~ *f* podružnica *f*, filiala *f*.
Suçolins [sutʃo'lins] *kr.i f* (Cordovât) Suzzolins.
sud ['sud] *m* jug *m*.
sudâ [su'da:] *it* potiti se, znojiti se; PROV *miei ~ che no tossi* ; ***~ sudôrs di sane*** krvav pot potiti.
sudade [su'dade] *f* znojenje *n*; ***fâ une ~*** znojiti se (zdraviti se znojenjem); *Alore un sirop o aspirinis di fâ une buine ~. (MazzonIol).*
sudadiç [suda'ditʃ] (*pl* ***sudadiçs*** [suda'dits]), **-ade** *adj* malce prepoten, moker, zmočen.
sudafrican [sudafri'kan] *adj* južnoafriški;
~ *m* Južnoafričan *m*.
Sudafriche [sud'afrike] *kr.i f* Južna Afrika *f*; *e je stade associade cun alte incidence di cancar dal glutidôr in ~, (SiF 02/1, 31-45).*
sudamerican [sudameri'kan] *adj* južnoameriški;
~ *m* Južnoameričan *m*.
Sudameriche [suda'mɛrike] *kr.i f* Južna, Latinska Amerika *f*.
sudamine [su'damine] *f* MED sudamina *f*, miliarija *f*.
Sudan [su'dan] *kr.i m* Sudan *m*; *come la Tanzanie, o dulà che il problem al è fintremai la mancjance di popolazion, come tal câs dal ~ (Pa).*
sudanês [suda'ne:s], **-ese** *adj* sudanski; *Il câs di bin Laden nus fâs impensâ di chel dal Mahdi ~ che, vie pal XIX secul (Pa 03/12)*;
~ *m* Sudanec *m*.
sudari [su'dari] *m* 1. potni prt *m*; *Il muart al jessì fûr, leât pîts e mans cun fassis e la sô muse a jere invuluçade cuntune ~. (BelAlci)*; *I cjavei di une femine tal ~ che nol è plui, robis vecjis di secui. (Pa 05/04)* 2. REL Veronikin prt.
sudât [su'da:t], **-ade** *adj* 1. prepoten, prepojen od znoja; *Une cjase sudade dai vons (PauluzzoN)*; *al jere ~ in aghe* kopa se v znoju; ***~ come un raze*** premočen od znoja; *sudâts tanche nemâi* 2. (šipa, stekla) zarosen; *daûr veris sudâts*.
sudêt [su'de:t] *adj* sudetski;

~ *m* Sudet *m*; *Nassude in Boemie te minorance dai sudêts (La 03/01).*

sudit ['sudit] *m* 1. državljan 2. podložnik *m*; *E il ~ al scuen lâi par dret, dilunc vie e jenfri vie, ta chês riis, tant che i cjavai tra lis stangjis e i mus dai mulins di "al jere une volte". (Mucci).*

suditâ [sudi'ta:] *tr* podjarmiti, podvreči, pokoriti, podrediti.

suditance [sudi'tantʃe] *f* 1. državljanstvo *n* 2. podložnost *m*.

sudividi [sudi'vidi] (*o sudivît* [sudi'vi:t]) *tr* deliti naprej, nadalje; deliti; *La toponomastiche dal paisaç e rapresente la inteligjence coletive sparniçade e sudividude sul teritori. (Pa 7/2000).*

sudivision [sudivizi'on] *f* delitev *f*, deljenje *n*.

sudizion [suditsi'on] *f* 1. podložnost *f*, poslušnost *f*; *cheste "~" e je une des pecjis dal popul furlan (La 06/12)*
2. strah *m*, boječnost *f*, plašnost *f*; ***patî ~*** biti v zadregi *(Verone).*

sudizionôs [suditsio'no:s], **-ose** *adj* 1. podložen, poslušen; *o soi ~ di jê. (BrLi)* 2. boječen, plašen; *che si russe su l'arbul favorît (cemût no ricognossi tai siei coments a mieze vôs il rugnuçâ ~ di un purcit?) (Mar).*

sudôr [su'do:r] *m* pot *m*, znoj *m*; *Vignî i sudôr frêts - Venire i sudori freddi.?? (Verone).*

sudorâ [sudo'ra:] *it* znojiti se, potiti se;
~ *tr* ***~si il pan*** v potu si služiti kruh; PROV *il pan dal servitôr al è pan sudorât.*

sudoriç [sudo'ritʃ] *m* znoj *m*, znojenje *n*.

Sudri ['sudri] *kr.i m* Sutrio (UD); *~ al è logât inte valade de Bût (Leng).*

sudrian [sudri'an] (t. **sudriot**) *adj* iz Sutria;
~ *m* prebivalec Sutria.

sudriês [sudri'e:s] *m* → ***sudrian***; *I ~ innomenâts (Leng).*

sudriot [sudri'ɔt] *adj* in *m* → ***sudrian***.

Sud Tirol [sudti'rɔl] *kr.i m* Sud Tirol *m*; *di ricercje e di formazion par dutis lis zonis di lenghe e culture ladine dal Cjadovri, dal Trentin, dal ~ e dai Grisons (CIRF).*

sudtirolês [sudtiro'le:s], **-ese** *adj* južnotirolski; *A jerin presints a cheste edizion rapresentancis dai...~ e Walser (Todescs dal Piamont). (La 03/01).*

suee [su'ee] *f* 1. prag *m*. → ***soiâr*** 2. .

suei [su'ei] *f* → ***sfuei***.

suelâ [sue'la:] (t. **insuelâ**) *tr* podkovati, podplatiti, nabiti podplat.

sueladure [suela'dure] *f* podplatenje *n*; podplat *f*.

suele [su'ɛle] *f* podplat *m* (čevlja); PROV *~ gruesse a manten il mont.*

Suelies [su'ɛlies] ?? *lis monts parsore Davai, in Tarlesse e in Suelies e in Primant (BelAlci)*

suesar [su'ezar] *m* (*carn.*) tast *m*; → ***missêr***.

suesare [su'ezare] *f* (*carn.*) tašča *f*; → ***madone***.

'suf ['zuf] *m* 1. močnik, sok; *a cuincin cun chel lat ~ e lasagnis*; *al contrari dal 'Suf e de Jote, dulà che il lat, i fasui e la brovade a son ingredients di fonde. (FogMil)*
2. zmešnjava, zadrega, prevara; testenica, pasteta; *cjolile a voli, a tast opûr a tuf: / in conclusion al è ducuant un ~.*

suficient [sufitʃi'ɛnt] *adj* zadosten.

sufierte [sufi'ɛrte] *f* ?? *memoreant la sufierte e coinvolzent trate che e à puartât ae sô istituzion (La 07/01)*

sufìs [su'fis] *m* LING pripona *f*, sufiks *m*; ***~ cressitîf*** povečevalna pripona; ***~ diminutîf*** pomanjševalna pripona; *cul ~ cressitîf (cjasone, barcjone ecc) e cul ~ diminutîf (cjasute, barcjute ecc). (Scf).*

sufit [su'fit] (t. **sofit**) *m* strop *m*; *La ostarie e jere une grande stanzie cul ~ bas e i mûrs piturâts di vert. (Sg).*

sufitâ [sufi'ta:] (t. **sofitâ**) *tr* GRAD opremiti s podstrešjem.

sufite [su'fite] (t. **sofite**) *f* 1. podstrešje *n* 2. podstrešna soba *f*; mansarda *f*.

sufiot [sufi' t??] *m* PEJ → ***suf 2***.

sufraç [su'fratʃ] *m* volilni glas; *cu la jentrade in vore dal Sme e la prime elezion direte a ~ universâl dal Parlament European (SiF 03/3, 115).*

sufragani [sufra'gani] *adj* REL sufraganski; *il so vescul al jere ~ di Grau! (JM).*

sufrî [su'fri:] (t. **sofrî**) (*o sufris/ sofris*) *tr/ it* trpeti, prenašati, mučiti se.

sufrit [su'frit] *m* ARH mlečna poslastica ob priliki rojstva ipd.; *e il Sufrit (bisugne stâ atents di no confondilu cul talian "soffritto", che par furlan al è il Disfrit), che al è une pietance fate cun lat, ûfs, vin e sucar e al vignive prontât la vilie des gnocis inte cjase de nuvice. (FogMil)*

sugjel [su'ġɛl] *m* 1. potrdilo *n* 2. FIG potrditev *f*, potrdilo *n*.

sugjerî [suġe'ri:] *tr* prišepetati; svetovati.

sugjeridôr [suġeri'do:r] *m* 1. šepetalec *m* 2. TEAT šepetalec *m*, sufler *m*.

sugjeriment [suġeri'ment] *m* nasvet *m*, predlog *m*; namig *m*, sugestija *f*; *ma no crôt di podê puartâ contribûts sientifics, ni sugjeriments su cemût cjatâ une soluzion normative, nol è il gno mistîr. (Cad-e).*

sugjestîf [suġes'ti:f], **-ive** *m* sugestiven; *Ancje cheste e je une leture poetiche sugjestive. (Pa 02)*; *O sin par strade pal agriturisim dal Levan (Il ~ Valcalda Club, pôc plui inlà di Debelis) (Leng).*

sugjet [su'ġɛt] *adj* in *m* → ***subiet***.

sugjetîf [suġe'ti:f], **-ive** *adj* → ***subietîf***.

sugjizion [suġitsi'on] *f* → ***sudizion***.

sugjizionôs [suġitsio'no:s], **-ose** *adj* → ***sudizionôs***.

sugo ['sugo] *m* (*it.*) sok *m*; omaka *f*.

sugôs [su'go:s], **-ose** *adj* sočen.

sui ['sui] *prep mpl* → ***sun***.

suiâ [sui'a:] (*sui, suis, suie*] *tr* 1. po-, o-sušiti, obrisati; *il sanc al vegni suiât dal polvar secjât dal soreli (Mar)*
2. FIG vpiti, vsesati; 3. ***~le*** izmazati se;
~**si** *refl* posušiti se.

suiant [sui'ant] *adj* vpojen.

suiare ['suiare] *adj* v: ***cjarte ~*** vpojni papir; → ***cjarte suiarine***.

suicidi [sui'tʃidi] *m* samomor *m*.

suicidâsi [suitʃi'da:si] *refl* narediti samomor *m*.

suicidiari [sutʃidi'ari] *m* samomorilec *m*;
~ *adj* samomorilski.

suiecjavêi [suieqa've:i] *m* (*neolog.*) fen *m*, sušilnik za lase.

suieman [suie'man] *m* brisača *f*; *Ce distirâts partiere, ce in pins invuluçâs tun ~. (BrLi).*

suiemans [suie'mans] *m* → ***suieman***.

sul ['sul] *prep + art msg* → ***su*** + ***il***.

sulisu ['su??] *m* pod *m*; *La mari drenti in ciasa, tal sulisu fruvàt a spaca i stecs trimànt sul puòr zenoli alsàt. (Pasolini).*

sultan ['sultan] *m* sultan *m*; *Inte storie Francesc di Assisi al lè a cjatâ il ~ in plene Crosade, cence nissune arme. (Pa 02).*
sultive [sul'tive] *f* BOT → ***sutive***.
sumâ [su'ma:] *tr* seštevati; znašati; *ducj i soreplui rispiet al ultin limit superât par ogni C.d.L a vegnin prime sumâts e daspò dividûts de sume dai intervai (SiF 02/1, 209).*
sumacul [su'makul] *m* ZOOL morski lipan *m* (*Mugil saliens*).
Sumaghe [su'mage] *kr.i f* (Puart) Summaga.
sumari [su'mari] *m* povzetek *m*, izvleček *m*.
sumatori [suma'tɔri] *adj* MAT sumativen.
sumatorie [suma'tɔrie] *f* MAT sumacijski znak *m*.
Sumatre [su'matre] *kr.i f* Sumatra *f*; *cemût mai il guvier talian aial fat la sielte di intervignî in Sri Lanka, Thailandie e Maldivis e no a ~? (Pa 05/04).*
sumazion [sumatsi'on] *f* MAT sumacijski znak *m*.
sume ['sume] *f* 1. MAT seštevanje *n*; ***fâ la ~, fâ sumis*** seštevati; *Fasint la ~ di chescj tas (SiF 2002/1)*; *Al faseve sumis e sotrazions cun chê sveltece (PauluzzoN)* 2. vsota *f*, skupek *m*, seštevek *m* 3. ***in ~, in sumis*** → ***insume, insumis***.
4. FIG sklep *m*, bistvo *n*; ***tirâ lis sumis*** sklepati *(Pa 03/11)* 5. vsota denarja *f*; ***~ di bêçs*** denarna vsota; *di ~ di bêçs, che e je stade tirade (CoGonars)* 6. FILOZ summa *f*.
sumer [su'mɛr] *m* 1. Sumerec *m* 2. sumerščina *f*; *~ adj* sumerski.
sumeric [su'mɛrik], **-iche** *adj* sumerski; *~ m* sumerščina *f*.
sumerolic [sume'rɔlik] *m* sumerolog *m*.
sumerologjic [sumero'lɔǵik], **-iche** *adj* sumerološki.
sumerologjie [sumerolo'ǵie] *f* sumerologija *f*.
sumiament [sumia'ment] *m* → ***insumiament***.
sumiâsi [sumi'a:si] *refl* → ***insumiâsi***.
sumiere [sumi'ere??] *f* 1. zaspanost *f*, dremotnost *f* 2. FIG lenost *f*, počasnost *f*.
sumierzi [sumi'ɛrdži] (t. so-) (*o sumierç*) *tr* 1. (osebo) u-krotiti, podvreči, premagati, podjarmiti; *Difat i fruts, pôcs, a son sumierzûts di cjartis, documents, provediments (Bel)*
2. (bolezen) premagati; 3. (željo) brzdati, potlačiti.
sumierzût [sumier'džu:t], **-ude** *adj* premagan, podjarmen.
sumission [sumisi'on] *f* 1. podreditev *f*, podrejenost *f* 2. FIG krotkost *f*, ubogljivost *f*.
sumo ['sumo] *m* ŠP sumo *m*.
sun ['sun] *prep* → ***su***
sun ['sun] *m* 1. glas *m*, zvok *m*; 2. ***a ~ di*** s pomočjo + Gen; *La int e va judade a resonâ, no comprade a ~ di slogans, di lustrins (Pa)*; ***lant di chest ~*** na ta način, po tej poti 3. LING glas *m*; *Il ~ sibilant palatâl sort si lu scrîf (Vichi).*
sunâ [su'na:] *tr* 1. zvoniti; zveneti; oznaniti, oznanjati; ***~ dì*** oznanjati dan; *Dome cuanche a àn sunât dì lis cjampanis di Craurêt, lui al si à cjatât bon di (Natisone/miti)*; ***~ i bots*** pozvanjati; ***~ lis cjampanis pe messe*** zvoniti k maši; *Ogni cuart di ore a sunavin lis cjampanis pe messe des vot, e cuanche a sunarin l'ultin bot al le fûr di cjase. (Sg)* 2. MUZ igrati (glasbilo); ***~ di viulin*** igrati na violino/ gosle; *o impararès a ~ la ghitare (Furlanist)* naučil bi se igrati (na) kitaro; ***~ la trombete*** FIG širiti novice (skrivnosti); FIG ***~lis a un*** nekomu svoje povedati;
~ it 1. zveneti; *un toc di acazie e al provà a batilu suntun clap, par sintî se al sunave di sec. (Sg)*; ***no mi sune ben, no mi sune masse, mi sune mâl*** mi zveni slabo, ni mi všeč (neka zadeva) 2. zvoniti, trobiti; *O sint a ~ un telefonut. (Cadorini/furlan)* Slišim, da zvoni nek telefon; ***~ pal timp*** FIG dvigniti glas, kričati 3. MUZ igrati (glasbilo); ***~ malementri*** brenkati, slabo igrati.
sunade [su'nade] *f* 1. zvonjenje *n*, igranje *n*, sonata *f*, melodija *f* 2. lajna *f*, melodija *f*, ki ostane v ušesih.
sunadôr [suna'do:r] *m* MUZ glasbenik *m*.
sunai [su'nai] *m* 1. kraguljček *m* 2. zvonec *m* (pri budilki).
sunaiere [sunai'ere??] *f* ovratnik s kraguljčki (pri kravah, ipd.); *i cjavai di pêl colôr madon, cu la criniere di stope che ur sbateve di ca e di là cuanche corevin, e lis sunaieris di leton tacadis aes brenis. (Sg).*
sunament [suna'ment] *m* zvonjenje *n*, pozvanjanje *n*.
sunant [su'nant] *adj* zveneč, žvenketajoč.
sunarili [suna'rili] *m* zvonjenje *n*, pozvanjanje *n*.
sunet [su'nɛt] *m* 1. pesnitev *f*, poezija *f*, sonet *m* 2. MUZ skladba *f*, komad *m* 2. MUZ pihalno glasbilo.
sunete [su'nɛte] *f* MUZ orglice *fpl*.
sunisim [su'nizim] *m* REL sunizem *m*; *Bin Laden, dissepul dal ~ salafist, nol palese une solidaritât musulmane assolude (Pa 02/10-11).*
sunît [su'ni:t], **-ite** *adj* sunitski; *tierç "imam" dai sciits duodecimans, copât a Karbala' te bataie cuintri dal esercit ~. (Pa 03/10)*; *"Hamas" al jentre te tradizion sunite (Pa)*;
~ m sunit *m*; *e il pachistan S. Abul Ala Mawdudi (1903-1979), sunnîts (Pa 03/2).*
sunôr [su'no:r] *m* 1. glas *m*, zvok *m*; *chestis alucinazions a vignivin causionadis dal ~ des cjampanis (SiF 03/3, 31-49)* 2. GRAM fonem *m*; *Par savê formâ il plurâl dai sustantîfs e dai adietîfs si cjale i fonems (= i sunôrs) intal finâl de peraule intal singolâr (Cad).*
sunsûr [sun'su:r] *m* šum *m*, trušč *m*; šušljanje *n*, mrmranje *n*; ***tant ~ pa nuie*** toliko ropota za nič; *une presumude riforme cun "tant ~ pa nuie" (La 05/11).*
sunsurâ [sunsu'ra:] *it* šušljati, pozornost zbuditi.
sunsuron [sunsu'ron] *adj* hrupen.
sunsurôs [sunsu'ro:s], **-ose** *adj* hrupen; *I câs tragjics di Nairobi, di Istanbul, di Casablanca, di New York, il plui ~ e menzionât pal fat che al à colpît il stât plui fuart propit in cjase sô (Pa 04/04).*
sunt ['sunt] *m* povzetek *m*, izvleček *m*; ***in ~*** skratka, če povzamemo; *In ~, lis valutazions neuropsicologjichis a àn mostrât che (SiF 02/1).*
Sunte ['sunte] *f* REL 1. Marija v nebo vzeta; *la Madone ~, sant Uldarì, san Zuan Batiste (Pa 05/12)*; *a puntadis sul boletin de Plêf di Sante Marie ~ di Glemone (Pa 05/05)* 2. Marijino vnebovzetje *n*, veliki šmaren.
suntun ['suntun] → ***su*** + ***un***.
suntuôs [suntu'o:s], **-ose** *adj* razkošen.
suntuositât [suntuozi'ta:t] *f* razkošje *n*, razkošnost *f*; *il tron cui bovui di marmul, il contrast dai vistît des comparsis, la ~ di chês feminis daûr a preâ. (Mar).*
Sunviele [sunvi'ɛle] *kr.i f* (Sant Vît Di Feagne) Silvella.
sup ['sup] *m* cucelj *m*, dudka *f*.

supâ [su'pa:] *tr* 1. (iz)sesati, srkati, lizati, oblizovati 2. vpiti, vpijati, vsesati, vsrkati; *il fum si alce a ~ l'aiar e la vite, coparin i sorestants (Tolazzi)*; *e al cont Dracula de Transilvanie, che si nudrive supant il sanc des fantatis. (BelFa)* 3. FIG vsesati, vpiti, navzeti se (česa); ~**si** *refl* sesati se, lizati se; *I vignì subit un tic di sanc imbrucjât, e al si metè a ~si il dêt, cjalant paraiar. (Sg).*

supade [su'pade] *f* srkanje *n*; sesanje *n*.

suparjù [supar'ju] *adv* → ***su par jù***.

su par jù [supar'ju] (t. **suparjù**) *adv* približno; *cun autoritât ~ compagne di chê dai Proveditôrs di Tiere-ferme, (La).*

supât [su'pa:t] *p* od ***supâ*** ;
~ *adj* 1. upadel, bled, shujšan 2. (zemlja) izkoriščen, iztrebljen, izsušen, reven.

superâ [supe'ra:] (*o superi* [su'peri]) *tr* 1. pre-, z-magati, prekositi; ***~ records*** prekositi vse rekorde; *Dificil cuntun pape come chest, che al è rivât a ~ ducj i records (Pa 03/11)* 2. (npr. izpit, nalogo) opraviti; ***~ une prove*** opraviti izpit; *e ven atestade di un patentin di pueste, rilassât dopo vê superât une prove scrite e orâl. (Cisilino, treball).*

superabil [supe'rabil] *adj* premagljiv.

superabilitât [superabili'ta:t] *f* premagljivost *f*.

superament [supera'ment] *m* premagovanje *n*; *cun cors di teatri dal oprimût, "training" pal ~ dai conflits, "stage" di educazion a la pâs (Pa/Buteghe).*

superbombe [super'bombe] *f* VOJ superbomba *f*.

supercuarde [superku'arde] *f* ?? *La candidade vuê plui autorevule e je la ~ eterotiche. (Pa 7/99)*

supere [su'pɛre] (t. **supiere** [supi'ɛre]) *f* globok krožnik, krožnik za juho.

superenalot [superena'lɔt] *m* vrsta loto igre.

superficiâl [superfitʃi'a:l] *adj* (po)vrhnji, površen.

superficialitât [superfitʃiali'ta:t] *f* površnost *f*; *Il pericul nol è la lote ma la sglonfe, l'assuefazion, la rassegnazion, la ~. (Bel).*

superficialmentri [superfitʃial'mentri] *adv* (po)vrhnjo, površno.

superficie [super'fitʃie] *f* površina *f*, površje *n*; ***~ dal mâr*** površina morja; *a sein a pene percetibilis su la ~ dal mâr) o tal ocean (il "tsunami" (SiF 02/2, 129).*

superflui [su'pɛrflui] *adj* odvečen;
~ *m* odvečnost *f*.

superfluidificant [superfitʃi'a:l] *mentri che par fâ une RPM si doprin ancje pulvin di silice, filiots di açâr (o di altri materiâl di buine resistence) e superfluidificant. (SiF 03/3, 97)*

superfluiditât [superfluidi'ta:t] *f* FIZ superfluidnost *f*.

superfosfat [superfos'fat] *m* AGR superfosfat *m*.

supergalassie [superga'lasie] *f* ASTR supergalaksija *f*.

Supergnove [super'ñɔve] *f* ASTR supernova *f*; ***lûs te ~*** *Intant che o cirivin un êc di lûs te ~ di classe Ia SN1998es in NGC632 (SiF 02/2, 11-24).*

superimpegnât [superimpe'ña:t], **-ade** *adj* močno vpet, močno angažiran; *A. Zanello, fresc di nomine ma za ~ a ogni nivel. (BelAlci).*

superinfezion [superinfetsi'on] *f* MED superinfekcija *f*.

superiôr [superi'o:r] *adj* 1. višji; gornji 2. HIST južni (*rimska provinca*) 3. višji, večji, boljši, superioren;
~ *m* 1. predstojnik *m*; nadrejeni *m*; *che il furlan al è fevelât une vore di plui cui coleghis che cui superiôrs e cui clients (Pa 02)* 2. REL predstojnik *m*.

superioritât [superiori'ta:t] *f* vzvišenost *f*, superiornost *f*; *Si podeve cjacarâ di ordin bipolâr, cuntun statût di ~ pai Stâts Unîts (Pa 04/07).*

superiormentri [superior'mentri] *adv* zgoraj, v zgornjem delu.

superlatîf [superla'ti:f], **-ive** *adj* vrhunski, izreden;
~ *m* LING presežnik *m*, superlativ *m*; *signôr e re al ~. (Bibl-Apoc).*

supermarcjât [supermar'qa:t] *m* TRG supermarket *m*; *une marcje danese che o ai cjatât al ~ Esselunga (Furlanist).*

supernove [super'nove] → ***supergnove***.

superom [super'om] *m* FILOZ (Nietzsche) nadčlovek *m*; *a esistin categoriis di personis che a semein di vê superât il soiâr de umanitât e di jessi jentrâts te categorie dai superoms. (Bel).*

superpotence [superpo'tɛntʃe] *f* velesila *f*; *che al varès ancje podût degjenerâ intun scuintri fra lis superpotencis cun esits nucleârs. (Pa 06/3).*

supersorestant [supersore'stant] ?? *Supersorestants cristians dilà dal Tiliment e de Livence (Pa 05/05).*

superstizion [superstitsi'on] *f* prazna vera *f*, vraža *f*, babjeverstvo *f*; *a di chel che al reste di cheste grande culture popolâr che e à vût fuarts moments di fede, di superstizions e di rituâi (Natisone/miti).*

superstiziôs [superstitsi'o:s], **-ose** *adj* vražen, babjeveren.

superstrade [super'strade] *f* AVTO hitra cesta *f*.

superstringhe [superfitʃi'a:l] *?? a son teoriis une vore sofisticadis e "meraculosis" (teoriis di superstringhe, teorie-M, …) (SiF 03/4, 133).*

supervision [supervizi'on] *f* vodstvo *n*; nadzorstvo *n*.

supervisôr [supervi'zo:r] *m* nadzornik *m*, kontrolor *m*.

supet [su'pɛt] *m* → ***sup***.

supets [su'pɛts] *mpl* → ***sups***.

supiç [su'pitʃ] (***supiçs*** [su'pits]) *m* BOT narcis *m* (*Narcissus poeticus*).

supiel [supi'ɛl] *m* cokla *f*; opanka *f*.

supierbeôs [supierbe'o:s], **-ose** *adj* vzvišen, napihnjen, ohol, ošaben, bahaški; *Brute, la siore Vivenzie, sintade in cjadreon sot il litrat ~ dal siôr marît nodâr! (Mucci).*

supierbi [supi'erbi] *adj* → ***supierbeôs***.

supierbie [supi'erbie] *f* oholost *f*, ošabnost *f*, vzvišenost *f*, bahavost *f*; PROV *La trope umiltât 'e spuzze di ~ . (ProvBr)*

supiere [supi'ere] *f* → ***supere***.

supierp [supi'erp], **-erbe** *adj* ponosen, vzvišen; → ***braurôs***.

supignâ [supi'ña:] *tr* sesati, srkati, vsrkati.

supignot [supi'ñɔt] *m* cucelj *m*, dudka *f*.

supin [su'pin] *m* LING namenilnik *m*, supin *m*.

supinazion [supinatsi'on] *f* MED supinacija *f*.

supiol [supi'ol] *m* → ***supion***.

supion [supi'on] (t. **supiol**) *m* BOT, AGR zalistnik *m* (poganjek, ki ne obrodi).

suplement [suple'ment] *m* dodatek *m*, dopolnilo *n*.

suplementâr [suplemen'ta:r] *adj* dopolnilen, dodaten; *Suplementârs che dome lôr a puedin zuiâ, dome il lôr metodi, parvie che l'agricultôr di chel altri metodi al è bielzà sot de docje (Pa 04/02).*

suplence [sup'lɛntʃe] *f* 1. ŠOL nadomestovanje *n*, nadomeščanje *n*; *Lassù o soi stât trê agns fa; e veve di sei une ~ di un mês, invecit mi soi fermât dut l'unvier. (BrLi)* 2. suplentura *f* (služba profesorja pripravnika); *e*

veve di sei une ~ di un mês, invecit mi soi fermât dut l'unvier. (BrLi).
stant la anomalie de famee dulà che al à vivût: la clamorose assence dal pari, che la sô latitance e la sô suplence (CoUd)
suplent [su'plɛnt] *adj* pomožen, ki nadomešča;
~ m ŠOL suplent *m* (profesor pripravnik).
suplî [su'pli:] *tr* 1. dopolniti; nadomestiti 2. zadostiti (hrana);
~**si** *refl* 1. (s hrano) nasititi se, najesti se do sitega, nabasati se 2. FIG (veliko dela) naložiti se, naprtiti se.
suplicâ [supli'ka:] (*o suplichi* [su'pliki]) *tr* (milo, ponižno) prositi.
supliche ['suplike] *f* 1. ponižna prošnja, rotitev *f* 2. REL molitev *f*.
supliment [supli'ment] *m* dodatek *m*, dopolnilo *n*, priloga *f*.
suplît [su'pli:t], **-ide** *adj* 1. poln, napolnjen 2. nasičen, sit.
suplizi [su'plitsi] *m* telesna kazen, muka *f*; *des voltis cjaminâ par lui al jere un ~ par vie des feridis tun pît (Pa).*
supo! [su'po??] *int* → ***sù***.
suponi [su'poni] *tr* 1. podtakniti 2. domnevati, predpostaviti.
suportêr [supor'te:r] *m* podpornik *m*, navijač *m*.
suposizion [supozitsi'on] *f* domneva *f*, predpostavka *f*.
suprefazion [suprefatsi'on] *f* nasilstvo *n*, nasilje *n*.
suprem [su'prɛm] *adj* najvišji; vrhoven.
suprematisim [suprema'tizim] *m* ARS suprematizem *m*.
supremazie [suprema'tsie] *f* premoč *m*, prevlada *f*, prvenstvo *n*; *che al jere il bloc furlan par imponi la sô ~ politiche a la barbe de inferioritât numeriche (Pa 05/05).*
suprimi [su'primi] *tr* → ***soprimi***.
sups ['sups] *mpl* BOT sladko vince, strpnik *m* (*Lamium*); → ***urtie muarte***.
supuart [supu'art] *m* 1. MEH ležišče *n*, ležaj *m*; nosilec *m* 2. podpora *f*, pomoč *f*; *O varessin bisugne che cualchidun nus des un jutori di ~ (Pa 02).*
supuartâ [supuar'ta:] *tr* 1. (pre)nesti, (pre)našati; 2. podpirati; *Si sa che la lenghe no baste se no ven supuartade de cussience de int, de possibilitât di acès ai mass-media (Pa).*
supuest [supu'est] (*pl* ***supuescj***) (t. *supueste f*) *m* domneva *f*, predpostavka *f*; *Un altri ~ al è chel che il templut al sedi stât la capele de gastalgade* po drugi domnevi; *Ricercjis diretis a àn confermât chest ~. (SiF 03/4, 9)*; ***par un ~*** domnevno.
supueste [supu'este] *f* → ***supuest***.
supurazion [supuratsi'on] *f* MED gnojenje *n*.
sûr I ['su:r] *f* sestra *f*; ***~ grande*** starejša sestra; ***~ piçule*** majhna sestra, mlajša sestra; *e fasarà part de band ancje la ~ piçule di Moya/Marie (Leng)*; ***~ vere*** prava sestra; ***mieze ~*** polsestra *f*.
sûr II ['su:r] *m* BOT pluta *f* (lubje drevesa).
sûr III ['su:r] *m* ZOOL šnjur *m* (*Trachurus trachurus*).
sura ['sura] *f* REL sura *f* (poglavje v koranu); *Lis Sura dal Coran a fevelin di alc altri. (Pa).*
surealisim [surea'lizim] *m* ARS nadrealizem *m*.
surealist [surea'list] *m* ARS nadrealist *m*;
~ adj ARS nadrealističen.
sureazion [sureatsi'on] *f* JUR subrepcija *f*.
surian [suri'an] *adj* 1. ZOOL tigrast (maček) 2. FIG potuhnjen, zvit, prebrisan;
~ m 1. ZOOL tigrasti maček 2. FIG potuhnjenec *m*, zvitorepec *m*, prebrisanec *m*; *al jere un ~ .*
surie [su'rie] *f* → ***surîs***.
surietîf [surie'ti:f], **-ive** *adj* MAT surjektiven.
suriezion [surietsi'on] *f* MAT surjekcija *f*.
surîs [su'ri:s] (*pl* ***surîs***) *f* miš *f*; *pai ûs e pai piçui i nemîs a son lis çoris, i corvats piçui, i colomps di mâr, lis ~ e lis Pantianis (CoUd)*; *zuie cun Oscar come il gjat cu la ~ (Bel)*; ***~di aghe*** nutrija *f*, bobrovka *f* (*Myocastor coypus*); ***~di campagne*** mala gozdna miš (*Arvicola arvalis Pall.*); ***~di mâr ??*** (*Gadus mustella, Motella communis Costa*).
surisâr [suri'za:r] *m* → ***surisarie***.
surisarie [suri'zarie] (t. **surisâr**) *f* 1. mišje gnezdo *n*, mišja luknja *f* 2. FIG luknja *f* (prostor, lokal), temna soba *f*.
surisin [suri'zin] *m* ZOOL domača miš (*Mus musculus*); miška *f*; ***colôr ~*** siva barva; ***voli ~*** ?? ; ***odôr di ~*** .
sûr-lastre [sur'lastre] *f* (na) po poli sestra *f*.
surmiran [surmi'ran] *m* surmiranščina *f ??*; *des dôs lenghis scritis principals romancis (il ~ e in vallader) (Vichi).*
Surnins [sur'nins] *kr.i f* (Dartigne) Sornico.
surogât [suro'ga:t], **-ade** *adj* nadomesten, dopolnilen; *il contignût di materiâl organic (precursôr dai DBPs) al è testât cul parametri ~ UV-54. (SiF 02/1, 11-20).*
surogazion [surogatsi'on] *f* nadomeščanje *n*; JUR subrogacija *f*.
surplus [sur'plus] *m* presežek *m*; *a compagnâ la rivoluzion tecnologjiche e sociologjiche cuntun "~" di culture, di cussience (Pa 03/8).*
Surselve [??'] *Prin di dut la plui part de Val dal Ren anteriôr (la ~) (Cisilino, treball)*
Surses [??'] *Cun di plui il Sutses e ~ (Surmeir) (Cisilino, treball)*
sursilvan [sursil'van] *m* sursilvanščina *f*; *A chestis cinc zonis a corispuindin cinc diviers idiomis: il ~, il sutsilvan.. (Cisilino, treball)*
survivient [survivi'ɛnt] *m* preživeli *m*.
surtî [sur'ti:] *it* VOJ odstopiti, iti ven, dobiti prosto.
surtide [sur'tide] *f* 1. VOJ izpad *m*; izhod *m*; *il generâl Zucchi, al jere favorevul a lis surtidis. (GP)* 2. izhod *m*, rešitev *f*.
surtum [sur'tum] *m* barje *n*, močviren svet, močvirje *n*.
surtumôs [surtu'mo:s], **-ose** *adj* močviren.
survignî [survi'ñi:] *it* priti nenadejno, nepričakovano, zgoditi, dogajati se nepričakovano.
survivence [survi'vɛntʃe] *f* preživetje *n*.
survivent [survi'vɛnt] *m* preživeli *m*.
survivi [sur'vivi] *it* preživeti; *Se al è vêr che par ~ il furlan al à di jessi bon di esprimi i contignûts de culture contemporanee (Pa 02).*
Susane [su'zane] *os.i f* Suzana *f*; *Gjovane, femine di Cuse, ministradôr di Erode, ~ e altris di lôr. (Bibl-Lc).*
Susans [su'zans] *kr.i f* (Maian) Susans; *Mels, Pers, ~, Sandenêl a jerin dome maglis grisis te ombrene (Sg).*
susin [su'zin] *m* posušena sliva.
susine [su'zine] *f* ARGO opitost *f*, pijanost *f*.
susinît [suzi'ni:t], **-ide** *adj* gubast kot posušena sliva.

suspicione [suspitʃi'one] *adj* JUR upravičen; *che a sedin ancje chês dai aversaris, plantantsi daûr di une "~" politiche (Pa 05/04).*
suspiet [suspi'ɛt] *m* sum *m*, sumnja *f*.
suspietâ [suspie'ta:] *tr* sumiti, sumničiti.
suspietât [suspie'ta:t], **-ade** *adj* osumljen.
suspietôs [suspie'to:s], **-ose** *adj* sumničav, sumen.
suspindi [sus'pindi] → ***sospindi***.
suspîr [sus'pi:r] *m* 1. vzdih(ljaj) *m*; ***la ore dai suspîrs*** večerna ura; ***tirâ un ~*** vzdihovati; *Tirant un ~ al dîs: «Parcè cheste gjernassie cirie un segn? (Bibl-Mc)* 2. FIG želja *f*.
suspirâ [suspi'ra:] *it* vzdihovati; hrepeneti;
~ *tr* za-, po-želeti, hlepeti.
suspirade [suspi'rade] *f* velik vzdihljaj *m*.
suspirôs [suspi'ro:s], **-ose** *adj* 1. vzdihujoč 2. žalosten, otožen; čustven.
sussidi [su'sidi] *m* 1. pomoč *m*, pripomoček *m* 2. denarna pomoč, podpora *f*, subvencija *f*; *Finide la universitât, mediant dì un ~ dal guviêr (Zili).*
sussidiari [susidi'ari] *adj* podporen; pomožen.
sussidiarietât [susidiarie'ta:t] *f* podpora *f*, pomoč *f*; *il rispiet dai principis federaliscj, de libare sovranitât dai popui, de autonomie e de ~. (Pa 03/6)*; *il principi di ~ (La 07/02).*
sussiezât [susie'dža:t], **-ade** *adj* vzvišen, dostojanstven; ohol.
sussistence [susis'tentʃe] *f* 1. obstajanje *n* 2. FILOZ bivanje *n*; substanca *f*, podstat *m* 3. oskrba *f*; živež *m*.
sussisti [su'sisti] (*o sussist*) *it* obstati, bivati.
sussûr [su'su:r] *m* → ***sunsûr***.
sust ['sust] *m* → ***sustade***.
sustâ I [sus'ta:] *it* ihteti, vzdihovati, ječati;
~ *tr* (t. ***fâ ~***) (raz)dražiti, dolgočasiti, nadlegovati, iti na živce nekm.; *Simpri miôr frontâlis, magari fasint ~ cualchi benpensant, che rineâlis o rimovilis. (Pa 06/2)*;
~**si** *refl* razdražiti se, razburiti se, izgubiti živce.
sustâ II [sus'ta:] *tr* 1. narediti, delati prožno 2. odbiti, odbijati, odgnati;
~**si** *refl* prožno hoditi, prožno premikati se.
sustade [sus'tade] (t. **sust**) *f* kolcanje *n*, riganje *n*, ihtenje *n*, jok *m*.
sustament [susta'ment] *m* nejevolja *f*, zamera *f*, jeza *f*.
sustance [sus'tantʃe] → ***sostance***.
sustanceôs [sustantʃe'o:s], **-ose** *adj* → ***sostanceôs***.
sustanziâl [sustantsi'a:l] *adj* → ***sostanziâl***.
sustât [sus'ta:t], **-ade** *adj* 1. nejevoljen, zlovoljen, jezen 2. ***un vaî ~*** hud jok.
suste ['suste] *f* pero *n*, vzmet; *Po dâsi che e vebi la suste cu la clavute sot de ruedulis (PauluzzoN)*; ***a ~*** na vzmet; žložljiv; *Il gno cûr al bat a ~, al va just come l'orloi (Cjargne)*; ***jessi jù di ~*** imeti nasprotujoče si občutke; ***tirâ sù di ~*** opogumiti, opogumljati, ohrabriti; ***mol di ~*** ki mora pogosto opraviti potrebo; PSIH zelo ganljiv, dražljiv, nežen.
sustignî [susti'ñi:] *tr* → ***sostignî***.
sustituzion [sustitutsi'on] → ***sostituzion***.
suston [sus'ton] *m* globok vzdihljaj; *„No volarês insinuâ, missâr Capelino", e la difese dal nodâr e je un ~ di orgoi (Mar).*
sustôs [sus'to:s], **-ose** *adj* 1. neutrudljiv, nemiren, nepotrpežljiv, živčen, jezljiv; *Tu sês simpri stât ~, ma orepresint tu lu sês simpri di plui. (Enrico)*; ***~sore dut cuant*** skrajno nepotrpežljiv 2. (*neobič.*) v joku.
sustul ['sustul] *m* v: (*šalj.*) ***mangjâ sustui*** postiti se, živeti od zraka.
sut ['sut] *adj* 1. suh, po-, iz-, pre-sušen 2. (oseba, žival) mršav, suh 3. FIG suh, brez denarja; ***~di bêçs*** suh (brez prebite pare) 4. FIG kratek, jedrnat, malobeseden, suhoparen; *al jere deventât ~ di peraulis* postal je zelo malobeseden; *Il libri al dopre il stîl rigorôs, ~, e "economic" tipic dal lengaç mathematic professionâl. (SiF 02/1, 231)* 5. FIG ***a ~*** rezko, osorno, suhoparno; *jo rispuint a ~ e in brêf* kratko in jedrnato odgovorim;
~ *m* 1. suh teren *m*, zemlja *f* 2. suša *f*; *il ~ nus à brusade la campagne* suša nam je požgala zemljo.
sut ['sut] *m* jug *m*; *une inte lagune e une intal ~ (Cadorini/furlan).*
sute ['sute] *f* suša *f* (pos. suh potok).
sutîl [su'ti:l], **sutîl/sutile** *adj* 1. tenak, droben, nežen, rahel, fin, prefinjen; 2. prenatančen, malenkosten; ***lâ par*** spuščati se v podrobnosti 3. oster, rezek; bister.
sutilece [suti'letʃe] *f* tankost *f*, prefinjenost *f*; bistrost *f*, ostroumnost *f*.
sutiliâ [sutili'a:] (*o sutilii* [suti'lii]) *tr* stanjšati, naostriti;
~ *it* dlakocepiti.
sutilôs [suti'lo:s], **-ose** *adj* tenak; *pestât a fetis un grum ~ (Natisone/furlanis).*
sutine [su'tine] *f* AGR majhna vinska kad.
sutive [su'tive] *f* BOT ?? (*Allium schoenoprassum*).
Sutri ['sutri] *kr.i m* Sutri *m (Viterbo)*; *oben che si vebi di leâle cu la citât di ~ (Viterbo) (Leng).*
Sutselve [sut ??'] *kr.i f* Sutselva *f*; *e po dopo cualchi part di chê dal Ren posteriôr (la ~) (Cisilino, treball).*
Sutses [' ??] *Cun di plui il ~ e Surses (Surmeir) (Cisilino, treball).*
sutsilvan [sutsil'van] *m* sutselviščina?? *f*; *a corispuindin cinc diviers idiomis: il sursilvan, il ~, il surmiran, il putèr e il vallader. (Cisilino, treball).*
suturni [su'turni], **suturne** *adj* 1. molčeč, resen, (vase) zaprt; *a stavin sentâts cui pîts poiâts sul larìn e li, dongje de flame, a contavin o a pipavin suturnis. (Scf)* 2. otožen, melanholičen, zagrenjen, žalosten; *Un popul solâr al varà un Diu plui gjoldibil; un popul ~ al varà un Diu plui dûr e mastin. (BelFa)* 3. strog (videz); ***cjase suturne*** temačna hiša; *rimbombament ~* globoko, prodorno bobnjenje.
suturnitât [suturnit'ta:t] *f* mračnost *f*, žalost *f*.
suturno [su'turno] *adj* → ***suturni***.
suvidi [sisti'ñibil] ?? *Al stave fevelant dai siei fruts, che lu suvidivin intes sôs dibisugnis plui umilis. (Bel).*
suvignî [suvi'ñi:] (*o soven*, p *suvignût*) *tr* podpirati, pomagati, priti na pomoč;
~ *it* spomniti se, priti na misel; *mi soven un lontan amôr* spominjam se neke daljne ljubezni.
suzôs [su'džo:s], **-ose** *adj* sočen.
svagâ [zva'ga:] *it* bloditi, begati;
~ *tr* razvedriti, zabavati, odtegniti pozornost.
svagament [zvaga'ment] *f* razvedrilo *n*, zabava *f*, kratkočasje *n*; *Robis di ogni dì e ~ (Vichi)*
svalâ [zva'la:] *tr* in *it* → ***valâ***.
svalisâ [zvali'za:] *tr* oropati, okrasti.
svalisade [zvali'zade] *f* → ***svalisament***.
svalisament [zvaliza'ment] (t. **svalisade**) *m* rop *m*; izropanje *n*.
svalutâ [svalu'ta:] *tr* EKO devalvirati; razvrednotiti.

svalutazion [svalutatsi'on] *f* 1. razvrednotenje *n* 2. EKO devalvacija *f*; *al è un distret che tai agns passâts al è incressût intun cuadri di marcjâts sierâts e sfrutant la ~ de lire (La 05/7)*.
svampâ [zvam'pa:] *it* vzplameneti; zagoreti; izbruhniti (kot ogenj).
svampade [zvam'pade] *f* 1. plamen *m* 2. FIG izbruh (npr. jeze).
svampî [zvam'pi:] *it* 1. izpuhteti, izhlapeti; 2. FIG izgubiti se, (iz)giniti.
svampide [svam'pide] *f* izparevanje *n*, izhlapevanje *n*.
svampît [svam'pi:t], **-ide** *adj* 1. izpuhtel 2. izgubljen, ki je izginil; *un furlan inmò ~ e lami, messedât cul talian; studiât e sfuarçât. (La 06/1)*.
svangjâ [zvan'ġa:] *tr* kopati (z lopato); *~ cu la pale* kopati z lopato.
svangjade [zvan'ġade] *f* 1. kopanje z lopato 2. sunek z lopato.
svangjadure [zvanġa'dure] *f* kopanje z lopato.
svangât [zvan'ġa:t] *m* z lopato prekopana zemlja.
svangje ['zvanġe] *f* lopata *f*.
svanî [zva'ni:] *it* izpuhteti, izginiti, opešati; omedleti.
svaniment [zvani'ment] *m* omedlevica *f*; ***colâ in ~*** omedlevati, medleti.
svanît [zva'ni:t], **-ide** *adj* omedlel.
svant ['zvant] *m* bahanje *n*, bahaštvo *n*, ošabnost *f*, nadutost *f*; *No tu âs nancje il ~ di une sielte, mi pâr che tu ti vergognis di vêle fate. (Enrico)*.
svantâ [zvan'ta:] *tr* hvaliti, poveličati, poveličevati;
~**si** *refl* poveličevati se.
svantaç [zvan'tatʃ] *m* → ***disavantaç***.
svanton [zvan'ton] *m* bahač *m*, hvalisavec *m*.
svantôs [zvan'to:s], **-ose** *adj* nadut, ošaben, bahav.
svanzighe ['zvantsige] *f* (staroavstrijski kovanec) dvajsetica *f*; *inchevolte ogni fedêl cristian al sarès stât obleât di comprâ il librut, ma al presi di une ~. (Percude)*.
svaporâ [zvapo'ra:] *it* 1. izpuhteti, izhlapeti; 2. FIG izginiti;
~ *tr* izpuhtevati, izhlapevati.
svaporade [zvapo'rade] *f* izhlapevanje *n*, izparevanje *n*.
svargâ [zva'rga:] *it* iti narobe; *I verps inregulârs si clamin cussì parcè che te lôr flession la desinence e pues ~ tai mûts (Provincia)*; *Il control al jere cetant sevêr e guai a ~. (Storie)*.
svari ['zvari] *m* 1. različnost *f*, razlika *f* 2. pomota *f*, napaka *f*.
svariâ [zvari'a:] (*o svarii* [zva'rii]) *tr* 1. (iz)premeniti, menja(va)ti 2. ***~ di*** oddaljiti od, ločiti;
~ *it* 1. (iz)premeniti se, menja(va)ti se 2. izgubiti ravnotežje, glavo, izgubiti se (duševno);
~**si** *refl* zabavati se, razvedriti se, sprostiti se.
svariade [svari'ade] *f* 1. razvedrilo *n*, zabava *f* 2. čudaštvo *n* (obnašanje); → ***svariament***.
svariament [zvaria'ment] *m* 1. različnost *f*, raznolikost *f* 2. čudnaštvo *n*, norost *f*.
svariât [zvari'a:t], **-ade** *adj* 1. različen, raznolik, raznoličen, drugačen 2. raztresen, nepazljiv, brezskrben 3. nor, napet, razburjen, vzburjen.
svastiche ['zvastike] *f* REL svastika *f*.
sveâ [zve'a:] *tr* zbuditi, prebujati;
~**si** *refl* zbuditi se, prebuditi se, prebujati se; ***~si cu lis gjalinis*** zbuditi se s kuram (kokoši); *Mi svei cu lis gjalinis (Sg)*; → ***disveâ***.
sveade [zve'ade] *f* 1. bujenje *n*, prebujanje *n*, budnica *f* 2. FIG preporod *m*, prenova *f* (društvena).
svearin [zvea'rin] *adj* jutranji, zgoden, ki se vstaja zgodaj;
~ *m* spodbuda *f*, graja *f*.
svearine [zvea'rine] (t. **svearin**) *f* budilka *f*.
svearole [zvea'rɔle] *f* nespečnost *f*.
sveât [zve'a:t], **-ade** *adj* 1. buden, zbujen, prebujen 2. FIG živahen, bister, boder.
sveçâ [zve'tʃa:] *tr* očrniti, obrekovati.
svedês [zve'de:s], **-ese** *adj* švedski;
~ *m* 1. Šved *m* 2. LING švedščina *f*.
svee ['zvɛe] *f* VOJ budnica *f*.
svegrâ [zve'gra:] *tr* 1. krčiti (zemljišče); *Svegrât il teragn dal vecjo magazen sdrumât, l'ort al à scuasit incovât dut il puest (Mar)* 2. (rastline) izkoreniniti, izruvati; *Al svegre une fuee, al vualme chel blec di vert insuazât tal profil dentelât (Mar)*.
svelâ [zve'la:] *it* 1. NAVT jadrati 2. AERO jadrati.
svelt ['zvɛlt] *adj* 1. vitek, uren, hiter, okreten, gibčen; *Jo o cjamini ~, e lui? (Cadorini/furlan)*; ***~ tanche une spade*** hiter kot strela 2. bister, zvit, iznajdljiv, prekanjen 3. FIG ***beçs svelts*** gotovina *f* (denar);
~ *m* FIG mozeg *m* (pameten človek), prebrisanec *m*.
sveltece [zvel'tɛtʃe] *f* 1. urnost *f*, vitkost *f*, okretnost *f*, gibčnost *f*; hitrost *f*, brzina *f*; *Al faseve sumis e sotrazions cun chê ~ (PauluzzoN)* 2. iznajdljivost *f*, prekanjenost *f*.
svelterie [' ??] *f* → ***sveltece***.
sveltisie [zvel'tizie] *f* → ***sveltece***.
svelton [zvel'ton] *adj* prebrisan, zvit;
~ *m* prebrisanec *m*.
svenâ [zve'na:] *tr* in *refl* → ***disvenâ***.
svendi ['zvendi] *tr* prodati pod ceno; *Pozzo par altri al à garantît che cuistade la Europe des grandis, nol svendarà i zuiadôrs plui brâfs de scuadre (La 05/7)*.
sventule ['zvɛntule] *f* → ***svintule***.
sverdeâ [zverde'a:] *it* 1. zeleneti; ozeleniti, postajati zeleno 2. FIG cveteti; *vint di caritât e di amôr bon di fâ tornâ a ~ ancje il disiert dai cûrs. (La)*.
sverdeant [zverde'ant] *adj* zeleneč, zelen; → ***sverdeât***.
sverdeât [zverde'a:t], **-ade** *adj* zeleneč, zelen.
svergeâ [zverge'a:] *it* → ***sverdeâ***.
svergelin [zverge'lin] *m* ZOOL čižek *m* (*Serinus canarius serinus*).
svergonzâ [zvergon'dža:] *tr* in *refl* → ***vergonzâ***.
svergonzôs [zvergon'džo:s], **-ose** *adj* → ***vergonzôs***.
svergul ['zvɛrgul] *adj* izvit, izkrivljen les.
??sversament [sverza'ment] *m* ?? *a une contaminazion leade a organics alogjenâts vignûts di sversaments tal teren de bande di ativitâts industriâls. (SiF 02/1, 11)*
sverzûl [zver'džu:l] (t. **verzûl**) *m* ZOOL brezovček *m* (*Carduelis linaria, Carduelis flammea*).
sveuçâ [zveu'tʃa:] *tr* 1. zbuditi, prebuditi, prebujati 2. FIG vzbuditi, vzbujati (želja).
Svevie ['zvevie] *kr.i f* 1. Švabska *f*; 2. HIST ***cjase di ~*** dinastija Hohenstaufen; *Volfgar e Pertold di Andechs a forin simpri cui imperadôrs de cjase di ~. (JM)*.
Svezie ['zvetsie] *kr.i f* Švedska *f*.
sviâ [zvi'a:] *tr* in *refl* → ***disviâ***.

svicinâ [zvitʃi'na:] *tr* približati, primakniti;
~**si** *refl* pri-, z-bližati se, priti bližje; *une sperance che nus svicine a Diu* upanje, ki nas zbliža z Bogom.
svicinament [zvitʃina'ment] *m* približevanje *n*, zbližanje *n*.
svidielâ [zvidie'la:] *it* roditi nezakonskega sina.
??svidrigniment [zvidriñi'ment] *m* ??
Ta la opare sistematiche di ~ de culture tibetane i chinês a son daûr a otignî grancj risultats (Pa).
svidrinî [zvidri'ni:] *tr* → ***disvidrinî***.
svieçâ [zvie'tʃa:] *tr* → ***sveçâ***.
sviersâ [zvier'sa:] *tr* razriti; pretresti, pretresati; preobrniti, preobračati; raniti; 2. zavreti (kri), razburiti;
~**si** *refl* 1. (vino ipd.) skisati se, pokvariti se 2. razjeziti se, razburiti se.
sviersament [zviersa'ment] *m* kisanje *n* (vina).
sviersât [zvier'sa:t], **-ade** *adj* 1. razrit, razdejan, pretresen 2. vzburjen, razjezan.
svierse [zvier'sa:] *f* v: ***lâ in ~*** skisati se (vino); vreti, razkipeti (kri).
svilanâ [zvila'na:] *tr* 1. trpinčiti, maltretirati; *Tacâ a laudâ di buinore fin gnot chei che a son nassûts furtunâts e ~ chei altris? (BelFa)* 2. ozmerjati, žaliti.
svilanât [zvila'na:t], **-ade** *adj* trpinčen, maltretiran; *di un ambient naturâl ~ (Pa 02).*
svilî [zvi'li:] *tr* (denar ipd.) razvrednotiti.
sviliment [zvili'ment] *m* razvrednotenje *n*.
svilup [zvi'lup] *m* 1. razvoj *m*, rast *m* 2. razvijanje *n*, obravnavanje *n* 3. BIOL razvoj *m* 4. FOTO razvijanje *n*.
svilupâ [zvilu'pa:] *tr* 1. odviti, odvijati; odmotavati 2. sprožiti; sprostiti, sproščati 3. FOTO razviti;
~**si** *refl* 1. odviti, odvijati se 2. razviti se.
??svincjâ [svin'qa:] ?? *Si trate di une trufe, stant che fasint passâ cheste vore tant che un "scandai" gjeognostic, a àn podût ~ l'esam di valutazion ambientâl (Pa 06/2).*
svindic [zvin'dik] *m* maščevanje *n*, povračilo *n*, zadoščenje *n*; ***par un ~*** za zadoščenje.
svindicâ [zvindi'ka:] *tr* maščevati;
~**si** *refl* maščevati se.
svindicadôr [svindika'do:r] *m* maščevalec *m*.
svindicatîf [svindika'ti:f], **-ive** *adj* maščevalen; *parceche al à un Diu masse a la antighe, masse rabiôs e ~ (BelR).*
svindicazion [zvindikatsi'on] *f* (*neobič.*) maščevanje *n*.
svinidrî [zvini'dri:] *tr* → ***disvinidrî***; *cemût che al scuen, no dome disferent, ma ch'al devente forest, nimì, gjernazie di ~. (Pa 02/10-11)*
??svinidriment [sisti'ñibil] ?? *Il Friûl al è deventât il cjamp di sperimentazion dal ~ culturâl e lenghistic (Pa)*
svintâ [zvin'ta:] *it* pihati (veter); *Sul lât l'ajar al tacà a ~ unevore fuart, la barcje si jemplave di aghe e a jerin in pericul. (Bibl-Lc)*; *al scomençave a ~ come ogni sere te piche dal Cuel (PauluzzoN).*
svintade [zvin'tade] *f* sunek vetra.
svintât [zvin'ta:t], **-ade** *adj* vetroven, izpostavljen vetru.
svintriâ [zvintri'a:] *tr* razparati (trebuh).
svintriât [zvintri'a:t], **-ade** *adj* (*šalj.*) suh, z upadlem trebuhom.
svintulâ [zvintu'la:] (*o svintuli* [zvin'tuli]) *it* (hladna sapica) veti, vihteti, pihati;
~ *tr* 1. ventilirati, vetriti, zračiti, prevetriti 2. FIG načeti, načenjati; sprožiti, sprožati;
~**si** *refl* pahljati se.
svintulade [zvintu'lade] *f* mahanje *n*; vihtenje *n*; pahljanje *n*.
svintulament [zvintula'ment] *m* vihranje *n*; vihtenje *n*, mahanje *n*.
svintule ['zvintule] *f* 1. sunek vetra, vetrič *m* 2. VOJ salva *f*, rafal *m* 3. pahljača *f* 4. vihrajoče, opletajoče oblačilo.
svintulin [zvintu'lin] *m* → ***vintulin***.
svintulinâ [zvintuli'na:] *tr* (veter) pihati (na).
svintuline [zvintu'line] *f* → ***vintuline***.
svirgjinâ [zvirġi'na:] *tr* 1. razdevičiti, vzeti nedolžnost 2. posiliti, posiljevati; *ma al plombe cul impit di un vuerîr e di un nemì, che al à di ~le, di fâi violence a la mari tiere. (BelR).*
svirgulâ [zvirgu'la:] *tr* močno udariti, močno streljati;
~**si** *refl* močno se udariti; *Il secont aspiet al è leât invezit ae forme des isofotis, che a tindin a ~si in sens contrari di chel orari (SiF 02/2, 11-24).*
svirzinâ [zvirdži'na:] *tr* → ***svirgjinâ***.
svissiâ [zvisi'a:] *tr* napraviti, delati (kožne) mehurje.
svoglitâ [zvogli'ta:] *tr* bežno, kradoma gledati, pogledati;
~ *it* 1. bežno, kradoma gledati; *O magari a ~ se la femine di Andree e jere a palaç (Mar)* 2. (po)mežikati; *e al imagjinave tantis vilutis che a svoglitavin tal vert dai palûts (PauluzzoN).*
svoiâ [zvoi'a:] *tr* → ***disvoiâ***.
svoiât [zvoi'a:t], **-ade** *adj* → ***disvoiât***.
svol ['zvɔl] *m* let *m*, letenje *n*, polet *m*; ***cjapâ il ~*** poleteti, odleteti; *cuant che i Cherubins a vierzevin lis alis par cjapâ il ~ (Bibl-Ezechiel)*; ***petâ il ~*** vzleteti; ***di prin ~*** rosno mlad.
svolâ [zvo'la:] *it* (z)leteti, letati; teči, hiteti; *scoltant il ~ dai gnotui e nasant il profum de jerbe (Ta)*; ***fâ ~i bêçs*** metati denar skozi okno; ***i svole il cjâf*** je nepremišljen.
svolâ vie [zvo'la: vie] *it* odleteti.
svolade [zvo'lade] *f* 1. let *m*, letenje *n* 2. AERO let *m*; polet *m*.
svoladi [zvo'ladi] (t. **voladi**) *adj* nestalen, neuravnoveščen, nestanoviten, spremenljiv, lahkoten; *"Convergjence" no intint di jessi un sogjet ~. (Pa 04/02).*
svoladiç [zvola'ditʃ], **-ice** (*pl* ***svoladiçs*** [zvola'dits]) *adj* pripravljen za (od)let.
svoladon [zvola'don] *m* AERO letalo *n*.
svoladôr [zvola'do:r] *m* 1. ptič *m* 2. letalec *m*; VOJ vojak v letalski enoti.
svoladorie [zvola'dɔrie] *f* vrsta kravate.
svolampâ [zvolam'pa:] *it* plahutati, težko leteti; opletati.
svolampade [zvolam'pade] *f* spreletavanje *n*; plahutanje *n*.
svolant [zvo'lant] *adj* 1. leteč 2. FIG leteč, hiter;
~ *m* 1. leteč predmet *m* 2. letalo *n*.
svolarin [zvola'rin] *adj* nestalen, lahek, netrden (značaj ipd.).
svolet [zvo'lɛt] *adj* nestalen, nestanoviten; spremenljiv;
~ *m* majhen let; *che jo o soi bon di cusî plui svelt di te e di finî un lavôr intun ~? (Natisone/miti).*
svoletâ [zvole'ta:] *it* 1. (ptiči ipd.) leteti, spreletavati 2. (veter, zastava) vihreti, plapolati;
~ *tr* vihteti (s peruti); *e subit dopo e vignì fûr une buere ledrose che i faseve ~ la manteline. (Sg).*
svoletade [zvole'tade] *f* spreletavanje *n*; plahutanje *n*.

svoletôs [zvole'to:s], **-ose** *adj* (ženska) lahka; (moški ženskar) osvajalen.
??svolmenade [zvolme'na:] ?? *che a un sfuriôs i podeve tocjâ di spirtâsi ogni chel tant, metìn une ~ ogni trê cuatri dîs che alore si lu tignive di voli pronts a gafâlu, peâlu e sierâlu inte cele. (Urli).*
svolopâ [zvolo'pa:] *it* 1. (ptiči) vihteti (s peruti) 2. (pos. za ženske) naglo, vihravo, sunkovito se premikati, vihreti.
svolt ['zvolt] *m* ovinek *m*; zavoj *m*; → ***volt***.
svoltâ [zvol'ta:] *it* zaviti, skreniti.
svoltade [zvol'tade] *f* zavijanje *n*, zavoj *m*.
svosâ [zvo'za:] *it* → ***vosâ***.
svosade [zvo'zade] *f* → ***vosade***.
svris ['zvris] *m* → ***sfris***.
svroiâ [zvroi'a:] *it* → ***svruiâ***.
svruiâ [zvrui'a:] (t. **disvruiâ**) *tr* 1. robkati (koruzo) 2. → ***sbroiâ*** ;
~**si** *refl* 1. drobiti se (npr. piškoti) 2. utrgati se (zemlja, plaz), treščiti.
svuac [zvu'ak] (t. **vuac**) *m* (kri ipd.) valovanje *n*, razburkanost *f*; plimanje *n*, kipenje *n*; ***un ~di sanc*** kipenje krvi.
svuacarâ [zvuaka'ra:] (*o svuacari* [zvua'kari]) *it* 1. bresti, broditi, čofotati; 2. (tekočina) stresti se (na dnu posode) 3. (valovi) pljuskati;
~ *tr* izpirati, izplakniti; → ***resentâ***.
svuacarade [zvuaka'rade] *f* 1. čofotanje *n*; *Po ben … mi sa che al è miôr che intant si vadi a fâ une ~ tal Tiliment (christianromanini)* 2. pljusk *m*, pljuskanje *n* 3. izplakovanje *n*.
svuacarament [zvuakara'ment] *m* umivanje *n*, pranje *n*; *e cidin i lave daûr a la velocitât de corentie in mût di no produsi svuacaraments dibant. (Mar).*
svuacareç [zvuaka'rɛtʃ] (*pl* ***svuacareçs*** [zvuaka'rɛts]) *m* 1. čofotanje *n* 2. umivanje *n*, pranje *n*.
svuacarot [zvuaka'rɔt] *m* pomivanje krožnikov.
svuaceron [zvuatʃe'ron] *m* GRAD kap (pri strehi).
svuacet [zvua'tʃɛt] *m* KUL ragu *m*, omaka *f*.
svuaç [zvu'atʃ] *m* 1. mlaka *f*, brod *m*; ***passâ a ~*** prebresti 2. FIG izobilje *n*, obilica *f*, razsipnost *f*; ***un ~ di soreli*** obilo sonca; ***a ~*** na kupe, v velikem številu, na pretek; *po al cressè, al deventà fuart e plen di frascjam, e al butà a ~ te poesie, te prose, tal teatri (Pa 02).*
svuaçâ [zvua'tʃa:] *tr* (pre)bresti;
~ *it* 1. zapravljati, tratiti 2. plavati, utapljati se (v izobilju); *si svuace tal vin* utaplja se vinu.
svual [zvu'al] *m* → ***svol***.
svualâ [zvua'la:] *it* → ***svolâ***.
svualadôr [zvuala'do:r] *m* → ***svoladôr***.
Svualt [zvu'alt] *os.i m* Osvald *m*; → ***Svualdin***.
svualde [zvu'alde] *f* vlačuga *f*, pocectnica *f*; → ***svualdrine***.
svualdrine [zvual'drine] *f* vlačuga *f*, pocestnica *f*.
svuale [zvu'ale] *f* (*carn.*) krilo *n*, perutnica *f*; → ***ale***.
svualetâ [zvuale'ta:] *it, tr* → ***svoletâ***.
svualivâ [zvuali'va:] *tr, refl* → ***vualivâ***.
svualpeâ [zvualpe'a:] ?? plahutati, vihreti; *No roseèa pì la surìs, a ciantin li sizilis, no ~ il colomp, a sgiarfin li gialinis. (Pasolini).*
Svualt [zvu'alt] *os.i m* Osvald *m*; *al à miei mandâle a fâ scuele des bandis di San ~. (BelFa).*
svuarbâ [zvuar'ba:] *tr* 1. za-, o-slepiti (t. FIG) 2. žaliti, raniti, teptati (pravico) 3. ***~la fan*** potešiti lakoto; *Svuarbade la fan, si meterin a sliserî la nâf, butant il forment tal mâr. (Bibl-Az)* 4. zamegliti, skriti (neprijetnost) 5. (oseba) podkupiti, zamašiti oči 6. ***~un sium*** malo zadremati 7. ***~le*** zadremati, lakoto utešiti;
~**si** *refl* 1. zaslepiti, postati slep; 2. FIG izgubiti glavo; 3. *che mi svuarbe* prisežem.
??svuarbadoriis [zvuarba'doriis] blinkers, googles pl.
svuarbarole [zvuarba'rɔle] *f* privid *m*, halucinacija *f*; ***vê la ~*** videti dvojno.
svuarbât [zvuar'ba:t], **-ade** *adj* 1. za-, o-slepljen 2. FIG slep, raztresen, nepozoren 3. ***~di*** oropan, brez 4. ***~ in*** zaverovan v (kaj).
svuarbecjavai [zvuarbeqa'vai] (t. **svuarbevôi**) *m* ZOOL kačji pastir *m*, libela *f* (*Libellula depressa*).
svuarbevoi [zvuarbe'voi] *m* ZOOL → ***svuarbecjavai***.
svuarbon [zvuar'bon] v: ***a ~*** 1. na slepo 2. FIG raztreseno, nepazljivo.
svuatar [zvu'atar] *m* kuhinjski pomočnik, pomivalec posode.
svuatarâ [zvuata'ra:] *tr* in *it* → ***svuacarâ***.
svuec [zvu'ɛk] *adv* poprek, počez; *La uniche robe proibide, sbeleade, cjalade di ~ e je la religjon. (glesie)*; ***a ~*** poprek, počez, pošev.
svuedâ [zvue'da:] *tr* izprazniti; *Il sun de campanele al tacà a ~ il curtîl. (Tolazzi)*;
~**si** *refl* izprazniti se; → ***disvuedâ***.
svueidâ [zvuei'da:] → ***svuedâ***.
svuel [zvu'ɛl] *m* → ***svol***.
svuelâ [zvue'la:] *it* → ***svolâ***.
svueletâ [zvuele'ta:] *it* in *tr* → ***svoletâ***.
svueu [zvu'ɛu] (t. **vueu**) v: ***a ~*** vijugasto, postrani.
svuiç [zvu'itʃ] (*pl* ***svuiçs*** [zvu'its]) *m* švig *m*, šviganje *n*.
svuiçâ [zvui'tʃa:] *it* švigati, šiniti.
~ *m* švig *m*, šviganje *n*.
svuiçulâr [zvuitʃu'la:r] *m* BOT divja češnja *f* (*Prunus avium*); *Cuant che il ~ al leve in rose (Lenghe 2000).*
svuinc [zvu'ink] v: ***in ~, a ~*** poševno, počez, postrani.
svuincâ [zvuin'ka:] *tr* izogniti se, ogibati se; umakniti se, rešiti se; pobegniti; ***~se*** (manj obič. ***~le***) popihati jo;
~ *it* izvreči se, izpriditi se, izprijati se;
~**si** *refl* umakniti se.
svuirç [zvu'irtʃ] *m* oljnata usedlina *f*.
svuisulâr [zvuizu'la:r] *m* → ***svuiçulâr***.
svuizar [svu'itsar] *adj* švicarski;
~ *m* 1. švicar *m* 2. švicarščina *f*.
Svuizare [zvu'itsare] *kr.i f* Švica *f*.
svûl ['zvu:l] *m* → ***svol***.

T

T, t ['ti] *m f* črka T, t.
tabac [ta'bak] *m* BOT tobak *m* (*Nicotiana tabacum*); ***dipendence dal ~*** odvisnost od tobaka; *par fâi cuintri a la dipendence dal ~ (CoUd)*; ***fum di ~*** dim tobaka; *la seconde e je che se o nin a fâ prevenzion al fum di ~ (SiF*

03/4); ***~ di nâs*** njuhanec *m*, njuhalni tobak *m*; *Le torni a viodi, par esempli, dute cjapade dal rît dal ~ di nâs (sf)*; ***~ di fume*** kadilni tobak; ***~ di pipe*** tobak za pipo; ***~ di spagnolet*** tobak za cigareto; ***~ di troi*** ??tihotapljeni tobak; ***prese di ~*** ščepec tobaka; ***~ di montagne*** BOT → ***tabachine***; ***~ salvadi*** BOT → ***salvie salvadie.***

tabacâ [taba'ka:] *it* njuhati tobak, pogosto njuhati, njuhati;
~ tr in *refl*;
→ ***intabacâ***.

tabacade [taba'kade] *f* FIG poteg za ušesa; opomin *m*, svarilo *n*, graja *f*; *la Sanzorzine e à za cjapade / la ~ dal so morôs (F).*

tabacâr [taba'ka:r] *m* prodajalec tobaka, trafikar *m*, trafikant *m*.

tabachere [taba'kɛre] *f* tobačnica *f*; *simpri varai la ~ avierte*.

tabachin [taba'kin] *m* trafika *f*, prodajalna *f* (tobaka in splošno); *al è lât a comprâsi di fumâ tal ~ (F)*; *Sâstu, di culì viodi dret intal bar, in ~ (gropfurlan)*;
→ ***privative***.

tabachine [taba'kine] *f* (t. **tabac di montagne** *m*) BOT arnika *f*, brdnja *f* (*Arnica montana*).

tabacon [taba'kon] *adj* tobakarski (ki njuha veliko tobaka); *fazolet simpri a puartade di man par soflâ chel nâs ~ (F)*;
~ m tobakar *m* (njuhalec), ki njuha veliko tobaka.

tabai [ta'bai] *m* kvasač *m*, gobezdač *m*, klepetulja *f*; *capît, ~! (F)*.

tabaiâ [tabai'a:] (*tabai, tabais, tabaie, tabaìn, tabaiais, tabain*) *it* kvasati, klepetati, gobezdati, čvekati, čenčati; pogovarjati se; govoriti; *scusimi ma o scrîf il furlan come che lu tabai (christianromanini)*; *si mostrin i erôrs gramaticâi che a puedin capitâ intal ~ une lenghe (SiF 02/1)*; → *deriv.* ***tabaiuçâ***.

tabaiade [tabai'ade] *f* klepet *m*, blebet *m*, čveket *m*.

tabaiament [tabaia'ment] *m* klepet *m*, blebet *m*, pogovor *m*, razgovor *m*; *il rimbombant davoi dal ~ dai clients, dal tarmenament di cjadreis paradis di bande, dal talpetament dai zocui (Mar)*.

tabaieç [tabai'ɛtʃ] *m* klepetanje *n*, blebetanje *n*, žlabudranje *n*; *Businôr lontan di vite citadine: machinis, radios, tabaieçs. (Cadorini/furlan)*.

tabaion [tabai'on] *m* (velika) klepetulja *f*, blebetač *m*, gobezdavs *m*; *chel ~ di om (F)* pravi gobezdavs.

tabaiot [tabai'ɔt] *m* klepetulja *f*, blebetač *m*; *ma la finissistu, ~ di un om (F)*;
~ adj gobezdav, blebetav, čvekast, zgovoren; *ducj cognosseve Laperuta, cussì viert cu la int, cussì ~ cun ducj. (F)*.

tabaiuçâ [tabaiu'tʃa:] *it* 1. (pos. otroci) čvekati, blebetati, momljati 2. (voda ipd.) šepetati, šumeti, šušljati, brenčati; *la aghe e tabaiuce (F)* voda šumi.

tabar ['tabar] *m* 1. Slovenec *m* iz Furlanije, Slovan *m*; *i tabars che a xabaiavin* [*tabaiavin*] *par sclâf (F)* 2. neotesanec *m*, govedar *m*, tepec *m*, surovina *f*; *ce tabaris di feminiscui stafers e la cjame dal comût (F)* 3. VULG ***rompi i tabars*** nadležen biti; *i rompevin ancje i ~s ae polizie americane. (F)*.

tabâr [ta'ba:r] *m* 1. (pos. za moškega) plašč *m*, ogrinjalo *n*, kuta *f*; *prepotence ju tapone come un ~ (Sal)*; → *deriv. tabarat, tabaron, tabarìn, tabarut, tabarel, tabariel* 2. (oblika oblakov) klobuk *m*; *un ~ di nûl*; 3. FRAZ ***taiâ tabârs, tirâ jù tabârs, taçâ (i) tabârs*** (za hrbtom) opravljati nekoga; *cuindi si po permeti, / cence taiâ ~s, / che al fasi i siei afârs (F)*; ***fâ il ~, vê il ~, jessi in ~*** biti brez moči, iztrošen; *lis passaris a grops, .. son in ~ pai cops (F)*; ***fâ un biel/ bon a un***; *il cûr in pâs o met, / in Curie o torni dret; / isal predi isal frari isal dotôr, / i fâs un biel ~ a di chel siôr (F)*; ***bati il ~ a un*** nekoga s palico tepsti, nekomu jih s palico naložiti.

tabarin [taba'rin] *m* ženski plašč *m*; *cu lis cjalçutis blancjis e il ~ a ros. (Natisone.it/furlanis)*.

tabarine [taba'rine] *f* 1. duhovniški plašč *m*; 2. plašč *m*; *A Sante Catarine si met su la ~. (liceopercoto).*

tabarossâ [tabaro'sa:] *tr* zakriti, zadelati (obraz), v sveženj zaviti; *L'unvier dal trentenûf al cuarante si murive di frêt, glaçone pardut, pocje int ingrisignide e tabarossade pe vile. (Urli)*;
~si *refl* zakriti se, zaviti se, ogrniti se; *bessô culì tal frêt, bessôl tal scûr, / mi soi ~t in tal tabâr ...*

tabarossât [tabaro'sa:t], **-ade** *adj* zakrit, zadelan, zavit, ovit, ogrnjen.

tabele [ta'bɛle] *f* 1. tablica *f*, tabela *f*, razpredelnica *f* 2. glasovalna razpredelnica 3. tabla *f*, napis *m*; ***~ de buteghe*** tabla *f*, napis trgovine; *la ~ de buteghe*; ***tabelis bilenghisticis*** dvojezični krajevni napisi; *No si trate dome di salvâsi des tabelis bilenghisticis (Pa 02/12)*; *Par lui la sielte miôr ise chê des tabelis bilengâls?(Pa 02)* 4. kazalo *n* (knjige) 5. ***gambiâ ~*** menjati temo, pogovor 6. ***lis tabelis*** poštevanka; *„ah, lis tabelis, vie!”*.

tabelionât [tabelio'na:t] *m* HIST, JUR notarstvo *n*; *un feudatari il so brâf, un nodâr il so ~. (F)*.

tabelon [tabe'lon] *m* velika tabla; oglasna deska; ***~ principâl*** *Sigûr, al scugnarà frontâ i turnis preliminârs, nol sarà dabon facil rivâ al ~ principâl (La 05/7)*; *e po o ai tabelons, cops e gornis (PauluzzoN)*.

tabernacul [taber'nakul] *m* REL tabernakelj *m*.

tabiâ [tabi'a:] *tr* → ***tibiâ***.

taboghe [ta'bɔge] *f* umazano stanovanje *n*, koča *f*, bajta *f*, FIG (stanovanje) luknja *f*; *E jere une ~, un çondar di ambient, paronât di sô mari che e jere une strie. (BrLi)*.

Taboghe [ta'bɔge] *kr.i f* (Glemone) Taboga *f*.

tabù [ta'bu] *m* tabu *m*; *Cumò fevelâ par furlan nol è plui un ~ (Leng)*.

tac I ['tak] *m* 1. peta *f*, podpetnik *m*; ***cui tacs alts*** z visokimi petami; *e lis fantatis, cui tacs alts e lis cjalcis di naylon (Sg)*; ***jevâ il ~*** pete pobrati, drveti; ***scarpis cul ~*** čevlji s petami; *lis scarpis cul ~ e la cotule che i taponave apene il zenoli. (Sg)* 2. FIG ***un ~ di cristian*** možiček *m*; *un ~ di cristian cu lis gjambis che a tiravin a cavalot (F)*; *No sta mai dî ~ se nol è tal sac* PROV ne delaj račun brez krčmarja; *però mai dî ~ fin che nol è tal sac! (F)*; ***no lu ai nancje tai ~s des scarpis*** ni ni nič mar za njega; *jo? jo? il so ritrat? se no lu ai nancje tai ~s de scarpis! (F)*; ***lu ai sot i ~s*** ne briga me za njega; *ma si viôt che il Pari Eterno al veve sot i ~s chei di Ruvigne (F)*; ***bati/ movi il ~*** podati se na pot, odpraviti se; *e finalmentri, svuedât il sac, / viers la lôr patrie batin il ~ (F)* 3. ***a ~ di*** poleg, zraven, tik ob, za korak (oddaljen); *buteghe.. a ~ dal ufici (F)*; ***a ~ tiere*** gola zemlja; 4. FIG južna Italija, peta italijanskega škornja; *Par solit a son chei dal ~ a vignî cassù. (Sg)*.

tac II ['tak] (t. **tas**) *m* ZOOL jazbec *m* (*Meles meles*).

tac III ['tak] *m* BOT tisa *f* (*Taxus baccata*).

tac IV ['tak] *int* v: ***tic e ~***: 1. (pri uri) tik tak; *tic e ~ continuementri / l'orloi vecjo sul armâr (F)* 2. v trenutku; *il to CD, promovi la tô art, fâ il to sît in tic e ~ (musichefurlane)*.

tacâ [ta'ka:] *tr* 1. pri-, zapeti, pri-z-lepiti, pribiti, obesiti; ***~ sul mûr*** obesiti na zid; ***~ il fûc*** zanetiti ogenj; ***~ beghe*** začeti prepir 2. napasti, naskočiti; zadeti; *il cjan al mi tacà* pes me je naskočil; ***~le*** začeti prepir; ***~le cun cdn*** zagosti jo nekomu 3. (bolezen) prenesti, okužiti; *buine la bire par ~ il stiçon (F)* 4. začeti, prijeti za (delo); ***~ a fumâ*** začeti kaditi (s kajenjem); *e à bielzà cjapât pît in tancj di lôr che a àn tacât a fumâ a 13 agns. (SiF 03/4, 147)*; ***tacant di vuê*** ki se začne z danes; *tacant di vuê e fintremai ai 4 di Avrîl, la Cjamare di cumierç di Pordenon (Pa)* 5. načeti (temo); ogovoriti človeka; *indenant come un torent, / seneôs di ~ il combatiment (F)* 6. (stroj ipd.) v pogon spraviti, zaženiti; ***~ sù l'auto*** poženiti avto; ***~ il cjaval*** napreči konja; *a faseve ~ il cjaval dal plevan e la puare viele vie a viodi dibessole. (Percude)* 7. vrezati; *se o viodis che la peronò spere a torni a ~ ca e là lis fueis des vîts* 8. ***~ man a*** zgrabiti kaj naglo, odločno; FIG lotiti se česa 9. (t. ***ass., ~ sot***) v jaren vkleniti, podjarmiti; *sposine, al è ~t... / Dute la compagnìe passe a Braçà (F)*;
~ *it* 1. pri-, zapeti se; *il visc nol intache, / tindût masse dûr! (F)* 2. za-, načeti se; ***~ a discori/ lavorâ*** začeti se pogovarjati/delati 3. (bolezen) okužiti se, nalesti; *vere o no vere, la idee di Civon a no tacà (F)*; ***no tache!*** ne bo držalo; *Melchiôr, / no tache vie, ce mai! Ca si confont (F)* 4. (tema) prepričevati; *Dîs po: che a tachin? che a tachin? (F)* 5. (osebe) z-družiti, povezati; **~si** *refl* 1. pripeti se, zlepiti se, prijeti se, držati se, združiti se, povezati se, okleniti se; *~ cu lis mans* oprijeti se česa 2. prijeti se (pri kuhanju); *e tu viôt che no vadi fûr e che no si tachi (MazzonIol)* 3. ***~ a*** začeti z, spraviti se k (npr. delo); *mi tachi a un discors che mi pâr che al vedi fat thermonuke un pôc di timp fa. (christianromanini)*.

tacâ dongje [~ 'dɔnǵe] *tr* 1. združiti, zediniti, spraviti skupaj, poenotiti; *o vin fate chê vuere* 2. pridejati, dodati, dopolniti; *in chest, o tacant dongje o tirant vie, / soi rivât a dâ dongje un pôcs di viers. (F)*.

tacâ sot [~ 'sɔt] *tr* (konja, vosla ipd.) napreči, vpreči (pred voz);
~ *it* začeti, pričeti, stopiti v akcijo, spraviti se k; *a tachin sot a contâ flabis* začnejo pripovedati pravljice; ***~ a*** začeti z, prijeti za; *se tra la int a son des babis, / tachin sot a contâ flabis. (F)*.

tacâ sù [~ 'su] *tr* obesiti, pripeti; ***~ un boton*** našiti gumb; ***~ il grumâl*** nadeti si predpasnik; ***~ il tabâr*** ogrniti si plašč; ***~ il Sâr*** nadeti naziv „gospod".

tacade [ta'kade] *f* strel *m*, sunek *m*, zbodljaj *m*, udarec *m*; *âstu sintudis lis tacadis di Tunìn? (F)*.

tacadiç [taka'ditʃ] (pl. ***tacadiçs*** [taka'dits]) *adj* lepek, lepljiv, sprijemljiv; nalezljiv; *Al sbrissà lent jù viers il lavio ma i someave di sprafondâ in cualchi alc di penç, di invuluçant, di ~, ancje se l'aiar al someave simpri il stes. (Daidussi)*; *La polente e veve un savôr tacadiç (PauluzzoN)*; *la miserie a je tacadice?* revščina je nalezljiva.

tacagn [ta'kañ] *adj* skopuški, skop.

tacagnarie [takaña'rie] *f* skopuštvo *n*.

tacament [taka'ment] *m* 1. prilepljenje *n*, pripetost *f*, zvezanje *n*; *un fîl di anarchisim e ~ nevrotic al lavôr. (festivaldetango.it)* 2. začetek *m*; pogon *m*

tacât [ta'ka:t], **-ade** *adj* 1. prilepljen, pripet, navezan, privezan; ***jessi ~ tai bêçs*** biti lakomen na denar; *I fariseos, che a jerin tacâts tai bêçs, a stavin a scoltâ dutis chestis robis e lu cjolevin vie. (Bibl-Lc)* Vse to so poslušali tudi farizeji, ki so bili lakomni na denar, in so se mu posmehovali. 2. tik ležeč, soseden, bližnji; *stanzie tacade* sosednja soba.

tace ['tatʃe] *f* kozarec *m*, čaša *f*; ***lavâ lis tacis*** pomivati kozarce; ***trussâ la ~*** nazdraviti; ***tune ~ di aghe!*** kako da ne!; ***une ~ di vin*** čaša vina; *O pues servîus une ~ di vin" al tente lui (Mar)*; PROV ***pierdisi tune ~ di aghe*** *Perdersi in un bicchiere d'acqua.?? (Verone)*.

tacesù [tatʃe'su] *m* → ***rondul I***.

tache ['take] *f* v: ***dâ la ~ a*** zbadati, dati opazke, pripomniti, opomniti, kritizirati, presojati, napasti; *un criticon insolent, che al dâ la ~ a ducj. (F)*;

tachigrafie [takigra'fie] *f* brzopisje *n*.

tachil ['takil] *m* nadstrešek *m*, skladišče *n*; *sot il ~*

tachimetri [ta'kimetri] *m* brzinomer *m*.

tachistoscopic [takisto'sk??pik], **-iche** *adj* tahistoskopski.

tachistoscopie [takistosko'pie] *f* tahistoskopija *f*.

Tacit ['tatʃit] *os.i m* Tacit *m*.

taco ['tako] *m* → ***tac***.

tacolâ [tako'la:] *tr* omadeževati, popackati, omazati; **~si** *refl* omazati se, omadeževati se, popackati se; *la aghe come ferme dal flum si tacolave di sanganiç, tai ricès (F)*; *La piçule si niçule di polvar a si tacule. (opale-noire.com)*.

tacolât [tako'la:t], **-ade** *adj* omadeževan, popackan, omazan, lisast; *la ombre dai arbui, ferme, tacolade, / pe lûs che a passe il folt da la fueade. (F)*.

tacomaco [??'] *m* → ***tacomacjo***.

tacomacjo [tako'maqo??] (t. **tacomaco**) *m* 1. smolnata maža za rane 2. FIG (lepljiv) madež *m*, (lepljiva) umazanija *f*; *e ce ~ tai zenôi, tes mans / a butâ tal seglot chei cadavars ambulants. (F)*.

tacon [ta'kon] *m* 1. krpa *f*, zaplata *f*; *un vistît a tacons di ogni colôr* obleka s krpami vseh barev; ***piês il ~ de buse, piês il ~ che la buse*** *?? Peggio la toppa del buco. (Verone)*; → ***blec, tassel, repeç***
2. FIG izgovor *m*, opravičilo *n*; *è lesto il vantaggino (tacon); „noi .."(F)*;
→ *deriv. taconat, taconut, taconet, taconcìn, taconuçat*

taconâ [tako'na:] *tr* 1. za-, po-krpati; *o taconi i bregons se a son slambrâts (F)*; (bolj običajno) → ***imblecâ, tasselâ, repeçâ*** 2. zakleniti; ?; *vuei finî cheste vitate, / vuei cirî di morosâ; / vuei cjatâ une fantate / par podêle ~ (F)*; → ***meti in muel il piscot, tocjâ il dêt tal bussul, tocjâsi i zenoglins*** 3. FIG okoli prinesti, za nos vleči nekoga, varati; *cjo mo, che no tu mi taconis plui! (F)*.

taconade [tako'na:de] *f* 1. zaklenitev *f* 2. FIG okoli prinašanje *n*, varanje *n*.

tacuin [taku'in] *m* 1. beležnica *f*, notes *m*, beležka *f*, zvezek za beležke 2. denarnica *f*, mošnjiček *m*, novčanik *m*.

tacuinele [takui'nele] *f* (ženska) denarnica, mala torbica *f*; *jo, par sei plui in gringule chê dì, cu lacreme o vevi ben lustradis / chê puare ~ nere dure e lis manecis dutis speladis. (F)*.

tacule ['takule] *f* pega *f*, madež *m*, lisa *f*; *taculis di jerbe brusinade* lise pogorele trave.

tacuniti [takuniti] *m* FIG pohotnež *m*.

tacjât [ta'qa:t], **-ade** *adj* pegast, lisast, pikast, prižast, pisan, madežast, zamazan, umazan; *cjaval ~ a blanc* konj z belimi lisami; → ***tacolât***.

tacje ['taqe] *f* 1. pega *f*, madež *m*, lisa *f*; *un grumâl a tacjis*; → ***tacule*** 2. slabo ime *n*, slab glas *m*.

taçâ [ta'tʃa:] *tr* 1. (na tanke koščke) na-, raz-rezati, raz-, se-sekljati; *il bacalà al va taçât unmont fin (F)*; ***~ la muse/ lis orelis*** (mrzel veter) rezati; *a soflave une buere frese che a taçave la muse (F)* 2. (človeka) pobi(ja)ti, pomoriti; raztrgati (na kose), oskruniti; *che a brusavin dut cuant e cence cûr / taçavin fruts e vecjos cu la spade (F)* 3. MED razrezati, raztelesiti, razuditi, secionirati; *chel brâf miedi, / che studiant 'l à cjatât fûr / chest rimiedi al omp che al anse, / di gjavâi daurman il cûr, / par taçâlu, repeçâlu .. (F)*;
~si *refl* 1. (pos. volna ipd.) razpokati, razpadati na koščke; *cheste posade è un bon / preservatîf pe lane che si tace (F)* 2. (oblaki) razpadati, iti narazen, odpreti se; *il nûl si tace e si ridûs (F)* 3. (koža) razpokati.

taçade [ta'tʃade] *f* FIG zabod z nožem, udarec s kolom; *ce salàs! puars nô! johi! ce taçadis! / dulà salvâsi? cime parâsi? (F)*.

taçon [ta'tʃon] *m* stroj, naprava za rezanje, sekljanje, sekalce *n*; *il ~ al è un imprest par taçâ i balçûi di soreâl. (F)*.

taçum [ta'tʃum] *m* drobiž *m*, drobir *m*; *e tai lamps il ~ palomp e rabìn. (F)*.

taçutâ [tatʃu'ta:] *tr* na-, raz-rezati, se-sekljati na drobne koščke, zmrviti, zdrobiti; *~ i verzutins. (F)*.

Tadiu [ta'diu] *os.i. m* Tadej *m*.

tae ['tae] *f* → ***taie***.

taelens [tae'lens] *m* → ***taielens***.

taepan [tae'pan] *m* → ***taiepan***

taepiere [taepi'ere] *f* → ***taiepiere***.

taesopis [tae'zopis] *m* → ***taiesopis***.

taetabârs [taeta'ba:rs] *m* → ***taietabârs***.

taf ! ['taf] *int* štrbunk! pomf! bumf! pof!; *cruste i dincj e ~! la pie. (F)*.

tafagnâ [tafa'ña:] *it* 1. (v mlakuži, brozgi) broditi, bresti, čofotati; *chel canaut che al tafagne cui pîts un te poce (F)* 2. (z barvami) raz-mazati; *al saveve che mi plaseve ~ te rigile (F)*;
~ tr za-, u-, raz-mazati, onesnažiti; *un gran Crist, che al è stât masse ~t parche si puedi classificâlu miôr di cussì (F)*;
~si *refl* za-, u-, raz-mazati se, onesnažiti se.

tafagnot [tafa'ñɔt] *adj* rosen, moker, vlažen, deževen, deževnat; *stagjon tafagnote* deževna doba.

tafanari [tafa'nari] *m* rit *f*, zadnjica *f*; *e za nût si presente il ~. (F)*.

Tafanie [ta'fanie] *f* (pos. v: ***Pasche Tafanie***) REL razglašenje Gospodovo *n* (praznik 6. januarja); *Pasche ~, / je buine la luianie (F)*; PROV *Pasche ~, il frêt al va in smanie. (ProvBr)*.

tafiâ [tafi'a:] (*o tafii* [ta'fii]) *tr* in *it* žreti, lakomno jesti, vase metati jedilo; *jù tal lat un te scudiele / si tafiavile a sedon*;
~si *refl* basati se, nažreti se; *Clorinde si tafie dut tun moment, no lasse nome il plat. (F)*.

Tahiti [ta ??'] *kr.i m* Tahiti; ***isule di ~*** otok Tahiti; *Eh, o sai jo che a ti ti plasarès lâ te isule di ~ (Verone)*.

tai ['tai] *prep + art* → ***in + i***.

tai ['tai] *m* 1. rezilo *n*, ostrina *f*; *E. al le dongje il balcon par cjalâ miôr il ~ de manarie; il provà il fil cul dêt (Sg)* 2. rezanje *n*; rez *f*; ***il ~ des jerbis*** košnja 3. oblika *f*, okvir *m*, obris *m*, očrt *m*, kov *m*, tip *m*, vrsta *f*; kroj *m*; *il ~ dal libri al è fat in maniere che ognidun al po (Pa)*; *Il ~ al sarà zovin e inovatîf, tant pai sunôrs che pes ripresis (CoUd)*; ***il ~ dal abit*** kroj obleke; ***il ~ de viso*** obrisi obraza; ***om di ~ antîc*** človek starega kova; ***pe int dal gno ~*** za ljudje moje vrste 4. kos *m*, košček *m*, rezina *f*, odrezek *m*, osmina (litra), (količina) kozarec *m*; ***un ~ di cjâr*** kos mesa; ***un ~ di vin*** kozarec vina; *a jentravin a bevi un ~ di vin (BrLi)*; ***vendi a ~*** na drobno prodajati, prodajati po kosu, 5. razveljavljanje *n*, izničenje *n*, uničenje *n*; ***domandâ il ~*** zahtevati razveljavitev 6. guba *f* (pri hlačah); ***il ~ tai bregons*** 7. ***vignî a ~*** ravno prav priti.

tai ['tai] *pro pers (združeni)* < *ti + ju* tebi jih; *no ~ doi* ne dam ti jih; *tai dîs* ti jih povem.

taiâ [tai'a:] (*tai, tais, taie, taìn, taiais, tain*) *tr* in *it* 1. na-, raz-rezati, odrezati, obrezati, pre-u-rezati; pre-, od-sekati; amputirati; raz-, od-deliti; ločiti; *nol jere bon ni di ~ un len e ni nuie (bassafriulana)*; ***lâ a fâsi ~ i cjavêi*** iti se lase postriči, dati si lase ostriči; ***~ a fetis*** narezati na koščke; *~ a fetis sutilis* na tanke rezine narezati; ***~ a fin fat*** čisto natančno odrezati; ***~ lis vîts*** trte obrezovati; ***~ i cjavêi*** (o)striči lase; ***~ il bosc*** posekati gozd; *a ~ il bosc di là di Mont di Crôs (Cadorini/furlan)*; ***~ il forment, la siale*** žito, rž žeti, kositi; ***~ lis alis*** peruti pristriči; ***~ lis spesis*** zmanjšati stroške; ***~ al ingruès*** rezati na veliko; ***~ in stuart*** krivo odrezati; ***~ pal mieç*** prerezati na pol; *(carn.) Cuei par 7 minûts i ûfs ta la aghe, spelâju e ~ju pal mieç (Natisone/furlanis)*; ***~ la strade*** pot zapreti;
2. razveljaviti, preklicati, izničiti, uničiti; *il matrimoni fos taiât* 3. ***~ l'aiar*** ??F začeti dan s pitjem žganja in vina; *il romit al veve ~t l'aiar, e il velen dal flât doveve lâ di altre bande (F)*; ***~ tabârs*** → ***tabâr***.
Taiâ il tabar a un - Tagliar il tabarro a una persona. (Verone).

taiâ fûr [~ 'fu:r] *tr* izrezati, odrezati; *al à taiât fûr ducj i pipins dal libri di scuele. (F)*.

taiâ jù [~ 'ju] *it* modrovati, izrekati prenagljene sodbe o kom, o čem; *un pretesâr ignorant che al taie jù in economie e in politiche par dret e par ledrôs (F)*.

taiâ vie [~ 'vie] *tr* odrezati, odstraniti, stran odrezati; *al è chel di ~ vie un speciâl toc di mont di analizâ (SiF 02/1)*.

taiade [tai'ade] *f* rez *f*, rezanje *n*, prirezovanje *n*, prikrojevanje *n*; presečišče *n*.

taiadei [taia'dei] *mpl* → ***taiadeis***.

taiadeis [taia'deis] (t. **taiadei**) *mpl* rezanci *mpl*; *Za la viodevi a Padue a tirâ la paste dai ~ a cjase nestre. (BrLi)*.

taiadelâr [taiade'la:r] *m* testeninar *m*.

taiadice [taia'diʧe] *f* odrezek *m*; *la cjâr, cui la vioervie? Vadì une volte ad an; e, cun tantis taiadicis, a lui indi rivave apene cualchi bocjade. (F)*.

taiadôr [taia'do:r] *m* 1. rezalec *m*; sekač *m*; prikrojevalec *m* 2. dleto *n*.

Taiament [taia'do:r] *kr.i m* → ***Tiliment***.

taiarete [taia'rete] *f* → ***taiarole***.

taiarole [taia'rɔle] *f* lesen pladenj *m*; *velà la ~, / ramonde i cesarons! (F)*.

taiât [tai'a:t], **-ade** *adj* (ob)rezan; *~ in chê maniere* napravljeno na ta način; ***~ cu la manarie*** → ***manarie***.

taicj ['taiq] *m* 1. Nemec *m*, German *m*; *doi cjans vevi a la orele: a tramontane / il Taicj, lu Sclâf a orient (F)*; → ***todesc*** 2. nemški jezik *m*, nemščina *f*; 3. FIG resnost *f*, trdnost *f*, vztrajnost *f*, razum *m*, pamet *f*, presoja *f*.
~ adj nemški; *nol sa ni ~ ni todesc* PROV je velik nevednež, ne zna do tri šteti. // < bav. (j.tirol., Sauris) *taitsch*.

taie ['taie] *f* 1. (drevo) deblo *n*, trup *m*, steblo *n*, okrnek *m*, štor *m*; panj *m*, klada *f*; *La ~ de plante e à fat sì che e fos doprade, almancul tai SUA, inte planificazion urbane (SiF 03/4, 9)* 2. pos. v pl. ***taiis*** podporni trami za vinske sodove v vinskih kleteh; *~ di vassel, tais di vassel* 3. (oseba) postava *f*, rast *f*, izgled *m*, zunanjost *f*; *Stant che i implants di ~ plui grande a garantissin plui rindiment (CoUd)*; *al è une biele ~ di om* je človek lepe zunanjosti 5. glavnina; vojni davek, kontribucija, odkupnina *f* (za osvoboditev).

taielens ['taie'lens] *m* drvar *m*, gozdar *m*.

taiepan ['taie'pan] (t. **taiesopis**) *m* ki reže kruh.

taiepiere [taie'piere] *m* kamnosek *m*; → ***pichepiere***.

taiêr [tai'e:r] ?? *Strente tun ~ che la vuluçave, mi rideve contente. (BrLi)*.

taiesopis [taie'zopis] *m* → ***taiepan***.

Taiêt [tai'e:t] *kr.i f* (Cjons) IT Taiedo.

taietabârs ['taieta'ba:rs] *m* (oseba) zloben, strupen jezik *m*, jezik *m*, opravljivec *m*, gobec *m*.

tailandês [tailan'de:s], **-ese** *adj* tajski; *~ m* 1. Tajec *m* 2. tajščina *f*.

Tailandie [tai'landie] *kr.i f* Tajska *f*; *la ~ e à marcât la interazion fra discriminazion raziâl e discriminazion sessuâl. (Pa 02)*.

taion [tai'on] *m* (pos. pri kmečkem vozu) svornjak s klinom; → ***gusiele***.

taios ['taios] *m* *= grandi tronchi di resinose (don)*.

Taipane [tai'pane] *kr.i f* Tipana *f* (IT Taipana) (Ud); *Pal sloven i comuns interessâts a son: Tarvis, Malborghet, Resie, Lusevare, ~ (O)*.

taipanot [taipa'nɔt] *adj* tipanski; *~ m* prebivalec Tipane.

taiuçâ [taiu'tʃa:] *tr* razrezati, razsekati na drobne koščke; *un gurli che al veve taiuçât cun tante pazience. (F)*.

taîr [ta'i:r] *m* sekalnica *f*, deska za sekljanje *n*; (za polento) lesen pladenj *m*; *il ~ de polente.*

tal ['tal] *prep + art* → ***in*** + ***il***.

tâl ['ta:l] *prep* tak, takšen; *jo ~ le ai comprade e ~ la vent* jaz jo takšno prodajam, kakršno jo sem kupil; ***chel ~ lûc*** tisti kraj; ***~ e cual*** prav tak(šen); prav tako; *A fasevin ~ e cuâl ancje i vuestris vons (Bibl-Nehemie)*; ***~ sei di te!*** znajdi se! naredi kakor misliš!; ***un ~*** nek (določen); *al è il progjet di un ~ Richard Leviathan (Ta)*.

tal ['tal] *pro pers (združeni) < ti + lu* tebi to; *no ~ doi* ne dam ti to.

talar ['talar] *m* (nekoč: denar iz srebra) tolar *m*; ***simpri un ~ in sachete*** vedno kakšen dinar v žepu; *Simpri un ~ in sachete, i fits paiâts, il so brâf purcit, e mai partide la polente. (Percude)*; ***~ di arint*** HIST srebrni tolar; *e ufrìs justapont in don un ~ di arint a la sô glesie tes mans dal arciprêt (Scf)*.

talate ['tal??] *f* BOT → ***tale***.

tâl-cuâl [ta:lku'a:l] *adj* 1. tak, takšen 2. prav takšen; sličen; enak; *~ lis zovenotis*; ***~ di*** prav takšen, sličen, enak kot; *ma plui di gust a mene / la falç che a ten in man / ~ dal omp che al see (F)*; ***un ~*** neki, neki tip, nek oné; *un ~ che no nomeni / al esamine il copât. (F)*.

talç ['taltʃ] (pl ***talçs*** ['talts]) *m* lesena posoda, v kateri se dela sir; *belzà partîts cul trop des vacjis e il çuç, che inmò al fumave dentrivie i talçs, al jere stât metût te cjanive a suiâ (don)*.

tale ['tale] *f* BOT (t. **tale dal boton**) navadni regrat *m* (*Taraxacum officinale*); *fradis dai flôrs di tale / a son i miei cjants: / une soflade, / e di chescj e di chei / nuie plui reste*; *(carn.) Un biel cjadin di ~, 50 gr di argjel, vueli, asêt, sâl tant cal baste. (Natisone/furlanis)*; → ***pissecjan***.

tale dal boton [~ dal bo'ton] *f* BOT → ***tale***.

tale mate [~ 'mate] *f* BOT → ***lidrichesse***.

tale slisse [~ 'zlise] *f* BOT smrdljivka *f*, svinjska laknica *f* (*Aposeris foetida Less.*).

talent [ta'lent] *m* 1. nadarjenost *f*, talent *m*, sposobnost *f*, zmožnost *f*, bistrost *f*; ***scuvierzi il ~*** odkriti talent; *Al à scuvierzût il so ~ e lu à svilupât al massim (glesie)* 2. volja *f*, želja *f*, nagnjenje *n*; *chel puar omp che, strac di lavorâ..al lasse che la magne / a vadi pe campagne a so ~. (F)*.

talian [tali'an] *adj* italijanski, ARH lački; *~ m* Italijan *m*, ARH Lah *m* 2. italijanščina *f*.

talianâ [talia'na:] *it* govoriti italijansko; zavijati po italijansko; napraviti italijansko; *enogastropanoramic Il program al è dut un ~ (Leng)*.

talianisim [talia'nizim] *m* italijanizem *m*; *Ma ce vino di fâ par no fâsi scjafoiâ ta chê montane di ~ che nus somerç? (Pa 7/2000)*.

talianitât [taliani'ta:t] *f* italijanstvo *f*; *Conclusion: noaltris o scugnìn jessi lis sintinelis impavidis de Romanitât, de Venezianitât, de ~ (JM)*.

talianizazion [talianidzatsi'on] *f* italijanizacija *f*; *si ipotize che la ~ dal lessic e rapresenti un fenomen (SiF)*.

talianot [talia'nɔt] *m* (*slabš.*) Lah *m*, Italijanček *m*; *no à mai fat la mate cui talianots di passaç par chenti (F)*.

talianotâ [taliano'ta:] *it* (pos. Furlani) govoriti prisiljeno iz razvade italijansko, laško; *ma jenfri di lôr, si lu sa, a talianotin par fevelâ di cualsisei robe. (Pa 04/07)*.

taliban [tali'ban] *adj* talibanski; *leât cun "Al Qaida", al smire di fâ sù un stât islamic sul stamp ~. (Pa 03/4)*; *~ m* taliban *m*

Talie ['talie] *os.i f* pos. v: ***agne ~*** IRON Italija *f*, italijanska država *f*; *a dan une man a copâ il Friûl par fâsi biei viers ju lôrs partîts e agne ~. (F)*.

Talmasson [talma'sɔn] *kr.i m* (Fontanefrede) Talmasson.

Talmassons [talma'sɔns] *kr. i m* Talmassons (Ud); *la storie di ~ e concidè cun chê dal Friûl centri-ocidentâl (Leng)*.

talme ['talme] ?? *Ogni frut il so pagnut, ogni zocul la sô talme", (Cjargne)*.

talmentri [tal'mentri] *adv* tako, na tak način; *indebetât / ~ che nol torne / mai plui a cjapâ flât. (F)*.

talon [ta'lon] *m* → ***telon***.

talpâ [tal'pa:] *it* 1. cepetati; z nogami ob tla udarjati; *la vacje che a talpe, che a ronte* 2. FIG (osebe) teptati (pravice), slabo ravnati.

talpade [tal'pade] *f* 1. vtis *m*, odtis *m*; sled *f*, stopinja *f*, živalska stopinja *f*; pot *f*, tir *m*; *talpadis une daûr la altre*; *Mi incolpe di lâ a cirî la ~ di Diu regolarmentri (Bel)* 2. udarec s taco.

talpassâ [talpa'sa:] *tr* 1. poteptati, teptati, pogaziti, gaziti; *cilì, devant dal puartel..che al jere dut ~ (F)* 2. FIG (osebe) teptati (pravice, zakone), slabo ravnati; *che par tancj aspiets e je une regjon esemplâr ma no intal esercizi de democrazie che dispès e ven talpassade di un populisim deteriôr. (Pa 04/02)*; ***~ lis leçs*** teptati zakone, ne upoštevati zakone.

talpe ['talpe] *f* 1. (živalska) niga *f*, taca *f*, šapa *f*; stopica *f*; *cuatri talpis, une code, / cuarp pelôs al à il cunin (F)*; (deriv. od ***talpone, talpete, talpute, talpìn*** →) 2. FIG (človeška) taca *f*, šapa *f*; 3. ***a ~*** na dolg, na kredit; *al compre a ~ tes buteghis e po nol paie (F)*; ***tignî sù la ~*** biti potrpežljiv z dolžnikom; *si dîs che il biât finanziatôr al vedi tignî la ~ par un biel pieç (F)* 4. BOT ***~ di lôf*** *??* (*Chaerophyllum temulum*); BOT ***~ di ors*** navadni dežen (*Heracleum sphondylium*).

talpetâ [talpe'ta:] *it* 1. drobneti, capljati, cepetati; *sint po, Ghitute, - i dîs – usgnot passade / mi à parût di sintîti a ~, / ce vevistu? (F)* 2. capljati, stopicati; drobneti, cepetati; *al tapete in fonts de scune / il gno frut (F)* 3. kopati (konj), cepetati; *avuê pardut si sintin lis trombetis / e a trapetâ i cjavai pe lis contrandis (F)*;
~ *tr* poteptati, teptati, pogaziti, gaziti; *invezit feminis e fruts a talpetavin adore il pulvin (F)*;
~ *m* 1. cepet *m*, cepetanje *n*, topot *m*, topotanje *n*; *tra sium e vee o sint un ~ lizêr tra lis dôs filis di jets e un cisicâ sotvôs dongje di me (F)* 2. cepetanje *n*, kopanje *n* (konja); *un sunsûr di ruedulis, un talpetâ di cjavai. (F)*; (*bolj obič.*) → ***talpinâ***.

talpetament [talpeta'ment] *m* cepet *m*, cepetanje *n*; kopanje *n* (konja); *il rimbombant davoi dal tabaiament dai clients, dal tarmenament di cjadreis paradis di bande, dal ~ dai zocui denantdaûr jenfri dai taulins (Mar)*; *A 'nt cognòs i moviments, compagns dai siei, parvìe dal ~ dal cjaval tal mol dal pascjel (Mar)*.

talpin [tal'pin] *m* 1. tačica *f*; krača *f* (pri prašiču); *puartin vie a la lôr mame / di scuindon l'unic persut / che la misare tignive / impicjât tal camarin... / e cumò peât cul spali / al pendole il sôl ~ (F)* 2. (*šalj.*) (pri človeku) taca *f*, šapa *f*; *cui fâs cont di tignîsi la piel, / cui la code o il ~ par memorie. (F)*.

talpinâ [talpi'na:] *it* drobneti, capljati, cepetati; hoditi, iti; *dute la tiere dulà che al veve ~t so pari (F)*;
~ *tr* 1. poteptati, teptati, pogaziti, gaziti; stolči, tolči, mleti; pohoditi; na noge stopiti; treti, stoskati, mečkati, gnesti; *chê jerbute che nissun talpinave (F)* 2. FIG poteptati, teptati, pogaziti, gaziti; tlačiti; zaničevati, prezirati; zatirati, k tlom tiščati, moriti; *i Celtics a forin pestâts e talpinâts cence remission (F)* 3. (pot) preteči, preleteti; *ancje lis gjalinis al pareve che a vessin vût sudizion di chel gran ~ dal curtîl (F)*;
~**si** *refl* teptati se eden drugega.

talpinamet [talpina'ment] *m* cepet *m*, cepetanje *n*, topot *m*, topotanje *n*; peket *m*; gibanje *n*; *un ~ su la nêf frescje de gnot. (F)*.

talpinuçâ [talpinu'tʃa:] *it* majčkene korake delati, stopicati; *la besteute a talpuniçave plene di fan. (F)*.

talpon [tal'pon] *m* 1. BOT jagned *m* (*Populus nigra*) ; (*bolj obič.*) → ***pôl*** 2. (pri drevesu) čok *m*, štor *m*; klada *f*, panj *m*; deblo *n*; 3. FIG topoglavec *m*, bebec *m*, tepec *m*; trap *m*.

talponâ [talpo'na:] *it* s težkimi koraki stopati; *si metevin a ~ pes cjamaris. (F)*.

Talponêt [talpo'ne:t] *kr.i f* (Purcie) Talponedo.

talte ['talte] *f* štor *m*; panj *m*, klada *f*, čok *m*; deblo *n*.

tamagn [ta'mañ] *adj* → ***tavagn***.

Tamai [ta'mai] *kr.i f* (Brugnere) IT Tamai.

tamane [ta'mane] *f* → ***tomane***.

tamar ['tamar] *m* 1. staja *f*, tamar *m*; ovčnjak *m*, ivčja staja *f*; ograjena planina; količje *n*, deščena pregraja *f*; *al sierà lis pioris tal ~ (F)*; *Al va un pôc indevant e al viôt a jessi une altre bestie dal ~. (don)* 2. FIG (osebe) zbor *m*, zborovanje *n*, shod *m*, sestanek *m*; zmes *f*; čreda *f*; *sterminâ par simpri chel ~ di ladrons (F)* 3. FIG ograde *fpl*, pregrade *fpl*; *di chest gjenar di slargjâ in dutis lis parts di Europe, par sdrumâ tamars antîcs e contraposizions nazionalistichis carampanis. (Pa 7/2000)*

Tamar ['tamar] *kr.i f* (Tramonç Disot) Tamar *m*.

tamarasse [tama'rase] *f* → ***tavarasse***.

tamarisc [tama'risk] *m* BOT tamariska *f* (*Tamarix gallica*).

Tamarots [tama'rɔts] *kr.i f* (Scluse) Tamaroz.

Tamau [ta'mau] *kr.i f* (Paluce) Timau (v Timavu) (DE Tischelwang, lok. Tischblong.); *il caporâl B. Matiz di Tischlbong/~ (classe 1894) (Pa 02)*.

tamauês [tama'ue:s], **-ese** *adj* timavski, ki se nanaša na Timau; *che in Regjon e rivuarde i furlans, i slovens e i todescs saurans, ~ e de Kanaltal (La)*;
~ *m* prebivalec Timava 2. timavščina *f*, timavski jezik; *us mandìn i nons che si doprin tal nestri paîs par tischlbongarish/~. (Pa 7/2000)*.

tambarlâ [tambar'la:] *it* razgrajati; vpiti, zmerjati, kričati; ozmerjati; razglasiti; *si rive a lis letanis, / tambarlant cuant che al covente. (F)*.

tambascjâ [tambas'qa:] *it* → ***trambascjâ***.

tambûr [tam'bu:r] *m* 1. boben *m*, tambor *m*; *tant che un capo dai ~s (F)*; *laudâilu sunant il ~ e balant, laudâilu sunant struments a cuarde ea flât (Bibl-Salms)*; ***pestâ il ~*** delati hrupno propagando; *i predis pa la patrie / no pestin il ~, / però e àn dade prove / di amâle di vêr cûr (F)* 2. ***~ de orele*** ANAT bobnič *m* (v ušesu); *cussì la gran peraule / dal oratôr no mûr / in tal ~ de orele (F)* 3. (*šalj.*) trebuh *m*, vamp *m*; pos. v: ***cidinâ il ~*** pomiriti lakoto; *pan di sorturc puartaimi, / che dentri al ten plui dûr: / Agnute, ca si trate / di cidinâ il ~ (F)* 4. FIG neumen; *e sì che o ài cjalât fis il fîl e no soi po tant ~! (F)*.

tamburâ [tambu'ra:] *it* 1. izbobnati, bobnati; *ogni tant a tambure la Basse (F)* 2. (osebe) godrnjati, mrmrati; grmeti; prekleti, slabo želeti; *e lôr mari cun me / sfadiâ, ~ a plui podè. (F)*.

tamburade [tambu'rade] *f* 1. udarec na boben; *tamburadis di tinis e botons (F)* 2. (boben) bobnenje *n*; *in chel culentivìe si fâs sintî / une cierte curiose ~ (F)*.

tamburât [tambu'ra:t] *adj* stalno, neprekinjeno bobnenje; *un vosarili, dontri a vignive fûr, tamburade, par dôs oris, une uniche vôs (Bibl-Az)*; *chel sec rumôr ~ fintremai che lu disfigure (Mar)*.

tamburel [tambu'rɛl] *m* tamburin *m*; *citare, il salteri, il ~, la pivete e il vin (Bibl-Isaje)*.

tamburin [tambu'rin] *m* 1. MUZ tamburin *m*, boben s kraguljci; 2. ŠP lopar *m* (z žogo) 3. bobnar *m*; tamboraš *m*; *al mande a Cjaline a clamâ il ~ par conseâsi cun lui. (F)*.

tamburon [tambu'ron] *m* 1. MUZ veliki boben *m*; *o ai vût la inspirazion di fâ sunâ lis trombis e ancje il ~ (F)* 2. godrnjač *m*; *puar vecjo, al è ~ ma nol è trist. (F)*.

tamês [ta'me:s] (t. **temês**) *m* sito *n*, rešeto *n*; cedilo *n*; presevalnik *m*; rešetanje *n*; *un brâf stampadôr passât pal ~ di ducj i parons (F)*; *Lis primis riis aduncje a sclarissin daurman cuâl che al sarà il ~ che D'Aronco al intint doprâ par scrutinâ il mît (La)*.

tamesâ [tame'za:] (t. **temesâ**) *tr* 1. presejati, prerešetati, rešetati; preluknjati (kakor sito); *Simon, Simon, scolte! Satane al à vût il permès di ~us come il forment (Bibl-Lc)*. Simon, Simon! Glej, satan vas je zahteval, da bi vas presejal kakor pšenico; ***~ la farine*** 2. FIG grajati,

karati; presojati, kritizirati; cenzurirati; rešetati, ocenjevati; *i liberadôrs a vevin tamesât Osôf, Vençon, Udin (F)* 3. FIG pretehtati, tehtati, preudariti, premisliti; potežkati; *Lis organizazions internazionâls dal turisim invernâl a son daûr a scrutinâ lis perspetivis e a ~ strategjiis gnovis. (Pa)*; *Par profondî la riflession, o tamesìn sot vie altris argumentazions a pro de sielte autonomistiche. (Pa 04/03)* 4. FIG preluknjati (kakor sito); ubiti; prerešetati; *Albin di Are il cûl tamesât di balis (F)*;
~ *it* tankovesten biti; *se si vûl maridâ / che no stei tant a ~. (F).*

tamesade [tame'zade] (t. **temesade**) *f* 1. presevanje *m*; rešetanje *n*; presejanje *n* 2. (žalitev) graja *f*, ukor *m*; *malegraciis, ofesis e pocadis / e ancje da lis buinis tamesadis (F)* 3. ?? *i baletons i àn fat davêr un biel servizi... Che a cjalni e ce afâr! ce ~! (F).*

tamesadôr [tameza'do:r] (t. **temesadôr**) *m* 1. presejalec *m* 2. (naprava) sito *n*, rešeto *n*; *su la vintule o fâs cori sù e jù il tamês pal ~. (F).*

tamesâr [tame'za:r] (t. **temesât**) *adj* sitar *m*, prodajalec sit.

tamesât [tame'za:t], **-ade** (t. **temesât**) adj 1. presejan, prerešetan; *lis braghessis, tamesadis, / no mi tegnin plui il pont (F)* 2. FIG previden, preudaren; zvit, prevejan, iznajdljiv; bistroumen, pameten; premeten zvit; *jo, o jeri frutat inchevolte, ma un frutat ~ e o capivi za dut. (F).*

tamon [ta'mon] *m* krmilo *n*; *tachile cun sparagn, / e no mai di ~, simpri di argagn (F)*; ***rezi il ~*** krmariti, biti za krmilom; *I agns plui significants dal Moviment Friûl a saran chei dulà che Fausto Schiavi al rezarà il ~ de presidence. (La 06/3).*

tamonele [tamo'nele] *f* enovprežna kočija *f*; *di rezi lui nol dubite / a lunc la ~. (F).*

tamosse [ta'mɔse] *f* 1. kopica *f* (žita, snopja); *E son vincj agns che no viôt plui une ~. (Ta)*; *A tacarin ducj i doi a cjariâ lis tamossis sul cjar e a setâlis cui forcjons, (PauluzzoN)* 2. kup *m*, kopa *f*, kopica *f*; *ingrumade a tamossis sul ôr des stradis. (F).*

tampiestâ [tampies'ta:] *it* 1. toča gre 2. FIG vihreti; *a tampiestin come matis / se si sporcje un tavaiuç (F).*

tampiestade [tampies'tade] *f* 1. nevihta s točo; 2. FIG vihra *f*; *Rivade insomp la ~ des vueris napoleonichis (La 04/9).*

tampiestât [tampies'ta:t], **-ade** *adj* posejan, okrašen; *La particolaritât di chest drâc e je che di jessi ~ di pieris cetant preziosis (Furlanist).*

tampieste [tampi'este] *f* 1. toča *f*; nevihta *f*; *rompin i nuvolats, cjât la ~ / il contadin a regolâ di fiest (F)* 2. FIG vihra *f*.

tampin [tam'pin] *m* 1. vamp *m*, trebuh *m*; vampež *m*; *figuraisi po une valîs, e une valîs di chê tignude! – Sei dite fra nô, al jere un ~ di vacje biel e bon! (F)* 2. (oseba *šalj*.) trebušnik *m*, trebuhar *m*; *poben, pûr di jemplâ il ~ fin avonde (F).*

tam-tam ['tamtam] *int* oponaša streljanje; *ma se par disgracie a vegnin cognossûts, ~! ti fasin la piel. (F).*

tan' ['tan] *apokop.* od → ***tant***.

tanaiâ [tanai'a:] (kot ***taiâ***) *tr* 1. z razbeljenimi kleščami ščipati; s kleščami prijeti; trdno držati 2. FIG mučiti, trpinčiti, križati.

tanaiade [tanai'ade] *f* 1. prijem s kleščami 2. trpinčenje *n*, mučenje *n*.

tanaie [ta'naie] *fsg* od → ***tanaiis***.

tanaiis [ta'naiis] *f* (pos. v *pl*) klešče *fpl*; *Venere che e ten par man un amorin bendât cun arc e faretre e Vulcan cun martiel, ~ e un cjan (Provincia)*; *un pâr di ~* par klešč; ***~ di clauts*** mizarske klešče; ***~ di tai*** tenaglie a taglio; ***~ di farie*** ploščate klešče; ***~ di ponte*** priostrene klešče; *~ di cjaliâr*.

tananai [tana'nai] *m* 1. hrušč *m*, vik *m*, trušč *m*; tepež *m*, vrvež *m*; *si jevà dal curtîl un davoi, un ~ dal diambar (F)*; → ***batibui*** 2. zadeva *f*, stvar *f*, malenkost *f*; *i contadins a disevin che cun chei tananais modernos a veve di vignî la fin dal mont (F)* 3. nezgoda *f*, dogodek *m*; norost *f*, past *f*; zmešnjava *f*, zadrega *f*, neprijetnost *f*, nevšečnost *f*; *mi àn menât in preson: procès, avocats, tananais (F)* 4. F zadnjica *f*, rit *f*; *darà un pît tal ~ / al maltimp (F).*

tanar ['tanar] *m* (*redko*) skrivališče *n*, pribežališče *n*, zatočišče *n*, brlog *m*; *invisibil rindût a ducj culôr, intun ~ scuindût, mai levi a spas. (F).*

tanc ['tank] *m* tank *m*, oboroženo vozilo *n*; *cui camions, sui ~s. (F).*

tanche ['tanke] → ***tant che.***

tane ['tane] *f* jama *f*, brlog *m*, luknja *f*; *pense tropis voltis che a podevin scuvierzi chê ~ e tornâ li cui mitras! (PauluzzoN).*

tanfo ['tanfo] *m* (*it.*) zatohlost *f*; duh po plesnobi; *E po l'odôr de int sudade, un respîr pesant di nemâl, un ~ che al strope il sofit. (BrLi).*

tangâ ['tanga:] *it* plesati tango; *epûr ogni domenie / si tanghe e si fox-trote. (F).*

tangar ['tangar] *m* (*manj obič.*) neotesanec *m*, zagovednež *m*, tepec *m*, skopuh *m*, stiskač *m*.

tangjent [tan'ġɛnt] *f* 1. GEO tangenta *f* 2. pripadajoči del(ež) *m*; kvota *f*, delež *m*.

tangjence [tan'ġentʃe] *f* MAT dotikališče *n*.

tangjenziâl [tanġentsi'a:l] *adj* tangencialen, dotikalen; ~ *f* AVTO obvoznica *f*; *Intun paisaç suburban di pôre, tra la ~ , une discjarie grandone (CoUd).*

tangjibil [tan'ġibil] *adj* otipljiv; dotakljiv; *e intarde simpri a deventâ un prudêl ~: Tomâs Cossio, viodint i aversaris (Mar).*

tango I ['tango] *m* MUZ tango *m* (ples).

tango II ['tango] *m* v: ***cjapâ il ~*** dobiti jih, dobiti batine; *al à robât parfin la cjivile de tamonele / cjapant l'indoman il ~ di so pari. (F).*

taniç [ta'nitʃ] *m* jama *f*, brlog *m*, luknja *f*, mišje gnezdo *n*, mišja luknja *f*; *une dì o ài cjatât intun ~, sot des scjalis, une butilie di vueli. (F).*

tanin [ta'nin] *m* KEM tanin *m*; *Dal arbul si gjavave il len di brusâ e il ~. (SiF 03/4, 9)*; *I tanins a vignivin tirâts fûr massime de scuarce e a jerin impuartants te industrie de cuince dal pelam (SiF 03/4, 9).*

tanon [ta'non] *m* BOT navadni bljušč *m* (*Tamus communis*).

tansâ [tan'za:] (t. **tassâ**) *tr* 1. obdavčiti; preceniti, ceno določiti 2. obdolžiti, dolžiti, obtožiti, zatožiti.

tanse ['tanze] *f* taksa *f*, pristojbina *f*, davek *m*; *a scugnivin ogni altre dì meti sù tassis. (F).*

tant ['tant] (pl ***tancj***) *adj* tolik, tolikšen; *lì al lavorave simpri cuntun strenziment di cûr par tantis e tantis robis. (Sg)*;
~ *adv* toliko; *Nol ocor berlâ ~. (Sg)* Ni se treba tako dreti.
~ *pro* tolikšen;
~ *m* (*pl* ***tancj***) toliko ljudi; ***tancj di lôr*** toliko ljudi; *che a jerin stadis dopradis a pugn par distirâ tancj di lôr*; ***un ~ une ~, chest ~, chel ~*** to, takšna zadeva, zadeva

take vrste; *ce sens che al fâs vuê a lei un ~! (F)*; ***in chel ~*** v tem času, medtem; *vô vait a meti in vore la lizion / e jo in chel ~ prepararai di cene (F)*; ***in chel ~ che*** vtem ko; *a pît di un spissulon / pognets stan cjacarant, / in chel ~ che i lôr bûs van passonant (F)*; ***mieç ~*** polovica *f*; *vuê si viestin cun mieç ~ (F)*; ***par ~ che*** po tem, glede na (to); *ma une volte, par ~ che mi visi, no si faseve cussì (F)*; ***~..come, ~.. che*** toliko...kolikor; *~ chei che a partivin di tramontane viers misdì, come chei che a partivin di jevât viers amont*; ***~ che... ~ che*** bodisi da...bodisi da; *~ che o pues vinci, ~ che o pues pierdi (F)*; ***~ paraltri*** kakor koli, kakor si bodi; *l'orloi famôs de torate al è simpri indurmidît! ~paraltri, daûr i calcuiche lôr a fasin, np varès di sei lontane la miezegnot (F)*; deriv. *tanton, tantonon, tantin, tantinin, tantirulin*; *~ co* (*redko*) toda, vendar(le).

tant ['tant] *co* ker, saj; *Si podeve ancje dineâi il salari, tant lui al jere un galiot. (Sg).*

tantche ['tantke] *adv* → ***tant che***.

tant che ['tantke] (t. **tanche, tantche**) *adv* 1. (v primerjalnih stavkih) kako; kakor, ko, kot; kakor hitro, brž ko; *grant ~ une cjase* velik kot hiša; ***~ mai, ~ mai ce, ~ ce*** dosti, dovolj; precej; mnogo; zelo, jako; ***~ nuie, ~ nie*** kot nič, kot da bi bilo nič; *te aghe de Maline une saete / di cjaval nus ribalte ~ nie*; ***~.. cussì ??***; *~ tal cûr / la tô memorie cjare, / cussì denant i voi o ai simpri vive / chê tô fisonomie di galantom (F)*; ***~ tai voi → voli***; ***~ magari → magari*** ;
~ co 1. dokler 2. tako da; *L'Alfabet latin al è il plui doprât sisteme alfabetic dal mont, ~ lu si pues cjatâ in ducj i continents. (Vichi)* Latinska abeceda je najbolj razširjeni abecedni sistem na svetu, tako da ga lahko srečujemo na vseh celinah 3. kot, kakor; *o mi visi ancjemò, ~ al fos vuê (F)*; *No stin cjalâle ~ un siorat che al stranfe* kot nekega gospodiča, ki živi v razkošju 4. koliko, kolikor; *Eolo trussi ~ al vûl (F).*

tanteplui che [tante'plui] *co* kolikor; *~ che al jere in viste*; ***~ ...~*** kolikor ... toliko; *Tanteplui che e je fuarte la tô identitât, tanteplui che tu sarâs bon di integrâti (Pa)* Kolikor je močna tvoja identiteta, toliko boš v stanju se integrirati.

tantetant [tante'tant] *co* nič manj, kljub temu, vendar, vendarle, pri vsem; še vedno; *ma ~ o bramarès di viodi la principesse, sedial un momentut sôl. (Zili).*

Tanzanie [tanza'nie] *kr.i f* Tanzanija *f*; *come la ~, o dulà che il problem al è fintremai la mancjance di popolazion, come tal câs dal Sudan (Pa).*

taoisim [tao'izim] *m* FILOZ taoizem *m*.

taoist [tao'ist] *adj* taoističen;
~ m taoist *m*.

tap ['tap] *m* 1. klin *m*; podložek *m*, podstavek *m*; mašilo *n*; naprej moleči podbradek; *bote, vassel = botte. Con: ...~=cuneo* 2. zareza *f*; rovaš *m*; skrhanina *f*; madež *m*.

taparele [tapa'rele] *f* (okenska) roleta *f*; *Un condomini ros cu lis taparelis blancjis al lave sù par cinc plans a tirâ una bocjade di aiar (Tolazzi).*

tapât [ta'pa:t], **-ade** *adj* pokrit, oblečen; ***ben ~*** dobro oblečen, dobro pokrit; ***mâl ~ → maltapât***.

tapè [ta'pɛ] *m* resica, čop; (bolj običajno ***pinie***).

tape ['tape] *f* etapa *f*; *cualchidun altri di 60 mil, ciert al è che la ~ San Donà-Zoncolan dal Zîr di Italie (Friûl in rêt).*

tapecîr [tape'tʃi:r] *m* tapetni mojster *m*, tapetnik *m*.

tapeçâ [tape'tʃa:] *tr* tapecirati, z opnami (tapetami) prekriti (prevleči).

tapeçarie [tapetʃa'rie] *f* tapete *n*, dekoracija *f*, ukrasje *n*; tapetništvo *n*; tapetniška delavnica *f*.

tapêt [ta'pe:t] *m* preproga *f*; obloga *f*; *finalizade a condanâ l'abûs dal lavôr minorîl te produzion di tapêts indians e pakistans. (Pa/Buteghe)*; ***~ di asfalt*** asfaltna obloga; *Prime al vûl metût jù lis fognis, podopo il pedrât e il ~ di asfalt. (Sg)*; ***~ di jerbe*** travnata obloga; *Un ~ di jerbe al pues fâ di cussin par ducj e doi (ShW).*

tapezâ [tape'tsa:] *tr* → ***tapeçâ***.

Tapoian [tapoi'an] *kr.i m* Tapogliano (UD); *In fuarce dal seguitîf tratât a la Austrie a restavin: Gurize.. ~, Crauìs (Storie).*

tapon [ta'pon] *m* 1. (pri sodu) veha *f*, čep *m*, zamašek *m*, zatič *m*; *bote, vassiel = botte. Con ~, stropul = turacciolo (F)* 2. (pri steklenici) zamašek *m*, zatič *m*; *e si fâs sclopetâ i ~s des butiliis (F)*; → ***stropul*** 3. (splošno posoda) pokrov *m*, pokrovka *f*; *No alçant il ~ de padiele ma cucant tal profont dal nestri cûr. (glesie)* 4. FIG sklep *m*, zaključek *m*; FIG (zaključek jedila) desert *m*, sladica *f*; *te gnot dai muarts la cene no à il so just ~ cence bueriis (F)*; ***fâ il ~*** zaključiti z jedilom; *e in ultime, par fâ il ~, / a nus puartarin il savaion (F)*; ***fâ il ~ a, meti il ~ a*** zaključiti s čem, končati ka; *e cumò, par fâ il ~ 'es nestris cjacaris, che si comodin ducj in tinel (F)* 8. FIG možic *m*; *pre Luîs, birichin, / un ~ di plevanut (F)* 9. ***fâ lâ parsore il ~*** biti kaplja čez rob; *ma chel che al è nassût cheste matine, al à fat lâ parsore il ~ (F).*

taponâ [tapo'na:] *tr* 1. zamašiti, začepiti, mašiti, zadelati, zapreti; zaključiti; skleniti 2. pokrivati, pokriti, kriti; za-, pre, pri-kri(va)ti, skriti, skrivati; *Jo o cirivi di ~mi lis vergognis tirant in jù la mae che mi rivave sì e nò al boton de panze. (BrLi)*; *lis scarpis cul tac e la cotule che i taponave apene il zenoli. (Sg)*;
~si *refl* pokriti se.

taponadure [tapona'dure] *f* kritje *n*, pokrov *m*, pokrovka *f*; *cuant che o vin molât di cjamâ, par vie che la frature e jere daûr a svuincâ la ~ (SiF 03/3, 97).*

taponât [tapo'na:t], **-ade** *adj* 1. zamašen, zadelan 2. skrit, pokrit; prekrit.

tapossâ [tapo'sa:] *tr* 1. pokrivati, pokriti, kriti; za-, pre, pri-kri(va)ti; *socors al neât ~lu intune cuvierte cjalde (F)* 2. obleči, oblačiti se;
~si *refl* 1. pokriti se, skriti se 2. obleči se.

tapossât [tapo'sa:t], **-ade** *adj* 1. pokrit; zastrt, prikrit; *tignîlu mont, lustrât, / ~* 2. oblečen.

tar ['tar] *(carn. For di Voltri)* → ***(in)tai***.

tar ['tar] *kratica > Tribunâl Aministratîf Regjonâl (Friûl in rêt).*

tarâ [ta'ra:] *tr* 1. TRG taro odbiti, tarirati 2. FIG tarirati, pomeriti, mero vzeti; *Bisugne tignî presint che i valôrs normatîfs a fasin riferiment a la version taliane dal test, ven a stâi a son tarâts su fruts che a àn come prime lenghe il talian. (SiF 02/2, 77-93).*

taraban [tara'ban] *m* → ***tarbane***.

tarabane [tara'bane] *f* → ***tarbane***.

tarabûs [tara'bu:s] *m* ZOOL bukač *m*, bobnarica *f* (ptica) (*Botaurus stellaris*); (ptic) dolgokrak *m*, močvirnik *m*; *E ju soprans i ~ sonôrs: L'ultin sarà lu cuc cul cjant divin (Lenghe 2000)*;
→ ***pescjecrots***.

taradure [tara'dure] *f* TEH umerjanje *n* (merilnih instrumentov); *La ~ dal indiç coin e je stade fate cu lis osservazions de stagjon estive 1998. (SiF 02/2, 39-58).*

taramassis [tara'masis] *fpl* krči *mpl*; *alore a cheste puare femine malade, che za si cjatave a jessi fûr dai samenâts, i vignevin lis ~. (Urli).*

tarambule [ta'rambule] *f* → ***tarbule***.

taramot [tara'mɔt] *m* 1. potres *m*; *Tal 1976 il ~ al sdrume un grum di cjasis tal Friûl centrâl (Onde)* 2. FIG trušč *m*, hrum *m*; oster duh *m*; *vêle, a passe: / une svintade, un fracàs, un ~. (F).*

taramotâ [taramo'ta:] *tr* FIG bombardirati, (s topovi) obstreljevati; (o)glušiti; (oglušeti); *a rivin lì e a scomencin a saborâ e a ~ il popul (F)*;
~ it zganjati trušč, galamiti; *e il mat intant al vuacave, al vuacave taramotant (Urli).*

taramotament [taramota'ment] *m* bobnenje, trzanje potresa; *des montagnis al vignive come un ~ il bruntulâ dai canons. (F).*

taramotât [taramo'ta:t], **-ade** *adj* poškodovan od potresa; *i cjargnei a son stât taramotâts tropis voltis*; *che e vignive inviade tal 1977 cu la prime leç statâl pe riconstruzion dal Friûl ~. (Pa 02).*

tarantane [taran'tane] *f* vrsta muslina *f* (tkanina).

tarbane [tar'bane] (t. **tarabane** *f* in **taraban** *m*) *f* 1. rušina *f*; trava *f*; *une stradute di braide, cu la ~ flapide jenfri lis cjaradoriis (F)* 2. BOT plevel *m*.

tarcete [tar'tʃɛte] (t. **tarzete** [tar'tsɛte]) *f* BOT narcis *m* (*Narcissus tazeta*); jonkvila *f* (*Narcissus jonquilla*); *dal Invier a sflurissin lis cjandelutis e lis cjampanutis. di Invier, po dopo i cidivocs, lis tarcetis e i tulipans (CoUd).*

Tarcete [tar'tʃɛte] *kr.i f* (Pulfar) Tarcetta.

Tarcint [tar'tʃint] *kr.i m* Čenta *f* (IT Tarcento) (Ud); *a St Vît, ~ e a Codroip invezit la riconferme e je pal centri-çampe (O).*

tarcintin [tartʃin'tin] *adj* nanaša na Čento;
~ m 1. prebivalec Čente 2. ***Tarcintin*** območje okoli Čente; *intes valadis dal Nadison, intal ~, e inte Val de Fele, daûr des pestadicis tremendis fatis dai Ongjars (Pa 03/2).*

Tarcîs [tar'tʃi:s] *os.i m* Tarciso??; *il comitât de redazion al veve dentri pre Arduin Codutti, .. e ~ Dal Ponte (Pa 11/99).*

tardâ [tar'da:] *it* in *refl* → ***intardâ***.

tardance [tar'dantʃe] *f* zamuda *f*, zakasnitev *f*; obotavljanje *n*, odlašanje *n*; *onde Ene comandà che in ordenance / 'l armande si metès cence ~. (F).*

tardîf [tar'di:f], **-ive** *adj* pozen (sadje).

tardivâ [tardi'va:] *it* in *refl* → ***intardivâ***.

tardose [tar'doze] *f* v: ***su la ~*** ob pozni uri, pozno zvečer; *tôr il bot, su la ~, / cul si visial de morâl? (F).*

tardot [tar'dɔt] *adv* pozno; *Jersere o soi tornât ~, o ai fat rumôr e (BrLi).*

tare ['tare] *f* 1. rabat *m*, popust *m*; *mi dibatarês pûr la ~ dal sac? (F)* 2. tara *f*, balast *m*, težina *f*; pritežek *m*, breme *n*; šara *f*, ropotija *f*; *si mangje te mignestre, e cence ~, / co 'l è scussât si guste te salive (F)*
3. pomanjkljivost *f*, napaka *f*, hiba *f*; pomanjkanje *n*; *cheste tindince a "fâ di bessoi" no je propit une ~ gjenetiche di dut il popul furlan (Onde)* 4. (*kolekt.*) pomanjkljivosti *mpl*, napake *fpl*; *cence ~ / mai nissun nol è nassût. (F).*

tarezât [tare'dža:t], **-ade** (t. **tarizât**) *adj* (pri hrani) črviv, piškav; hirav; pokvarjen; poškodovan, pokvarjen; *un miluç ~. (F).*

Taresie [ta'rezie] *os.i f* Terezija *f*; (demin. ***Taresine*** FAM ***Sese***); *al à maridât une certe ~ C. e al è vignût in cuc a Negrons. (Piç)*; ***mari ~*** Mati Terezija; *o sin a nivel di mari ~ di Calcute cun (Pa 06/2).*

targhe ['targe] *f* 1. napisna taba *f*; *bilenghisim tes targhis, timbris, ats, e v.i. (CIRF)* 2. AVTO registrska tablica.

targhete [tar'gɛte] *f* tablica (pos. na vratih) *f*; *meti sù tal distributôr une ~ ben in viste (Provincia).*

targon I [tar'gon] *m* (velik srednjeveški) ščit *m*; *al fuart rumôr dai tacs e dai targons / rimbombe intor fin la ultime montagne. (F).*

targon II [tar'gon] *m* BOT → ***jerbe dragone***.

tarifâ [tari'fa:] *tr* TRG postaviti tarifo, cenik.

tarifari [tari'fari] *adj* tarifen; ***politiche tarifarie*** tarifna politika; *Se la Regjon no intarven, la politiche tarifarie di "Trenitalia cargo Spa" dal I di Zenâr (Pa 03/12).*

tarife [ta'rife] *f* tarifa *f*, cenik *m*.

tarizâ [tari'dža:] *tr* (kritično) odgovoriti, povzeti; posvariti, ošteti, pokarati, presojati; cenzurirati; *mi tocje / di sintîmi dal mont a ~. (F).*

tarizadôr [taridža'do:r] *m* obrekovalec *m*; grajalec *m*, presojevalec *m*, strog sodnik *m*, moralist *m*; *un tâl famôs lengon, / sartôr di profession / e gran ~ (F).*

tarizât [tari'dža:t] *adj* 1. *p* in *adj* od ***tarizâ*** → 2. → ***tarezât***.

tarizon [tari'džon] *m* obrekovalec *m*; grajalec *m*; človek, ki samo kritizira;

tarizone [tari'džone] *f* obrekovalec *m*; grajalka *f*; *Susane une poltrone, / Bepe une peteçone, / Cheche une ~. (F).*

tarlec [ta'lɛk] *m* → ***tarlic***.

Tarlesse [ta'lɛk] *m* *?? lis monts parsore Davai, in ~ e in Suelies e in Primant (BelAlci).*

tarlic [tar'lik] (t. **tarlec**) *m* 1. pričkanje *n*, prerekanje *n*; besedna igra *f* (na osnovi glasovne podobnosti); *parsore di chel vivi, il ~ di cjampanis contadinis (F)* 2. predrzen prepirljivec *m*, predrznež *m*, pričkar *m*; *va, va, ~! (F).*

tarlîs [tar'li:s] *m* platno za prevleko (žimnic ipd.); *jo o soi passât di Comunion in dalminis e cul vistît di ~ (F).*

tarlup [tar'lup] (t. FIG) *m* blisk *m*, blisk(et)anje *n*; *Une bocje di ridi e il ~ celest di voi lampits (Pa 06/1).*

tarlupâ [tarlu'pa:] *it* (za) bliskati se; omahovati; švigati, šiniti; *Usgnot tal cîl al è un grant ~ di stelis. (Verone)*; *Une lune grande e rosse e tarlupave daûr i arbui e lis cjasis (Sg).*

tarlupade [tarlu'pade] *f* blisk(et)anje *n*; bliščb *m*, bliščoba *f*, blesk *m*, migetanje *n* (pred očmi); *il mûr, framieç des tarlupadis dai fûcs che si intindin oltri i cops de muraie (Mar).*

tarlupan [tarlu'pan] *m* BOT zlatica *f* (*Trollius europaeus*).

tarlupulâ [tarlupu'la:] *it* v: ***i voi mi tarlupulin*** ne prav videti, motiti se; *o soi cussì strache che i voi mi tarlupulin. (F).*

tarlupulis [tar'lupulis] *fpl* previdi *mpl*, zmote čutov, halucinacije *fpl*; *la debolece e fâs vignî lis tarlupulis, benedete! (MazzonIol)*; ***vê lis ~*** imeti previde; *Bon, o vevi lis ~ però… ise vere o no che i fruts a son simpri plui sensibii dai grancj? (Ta)*; *"Mein Gott, nol è pussibil: o ai lis ~! (Ta).*

tarmadure [tarma'dure] *f* črvojedina *f*.

tarmâsi [tar'ma:si] *refl* moljav biti; *di pôre che si tarmi il so tabâr / lu à passât in consegne a un usurâr. (Pa).*

tarmât [tar'ma:t], **-ade** *adj* 1. moljav; črvojeden, črviv; od moljev sneden; *là che a son fueis che si movin e semence puartade atôr, plui che pagjinis tarmadis che une man sute e gnervose (BelFa)* 2. MED kozav; *chei puarets che de vuarvuele a àn la piel tarmade. (F).*

tarme ['tarme] *f* 1. ZOOL molj *m*; *Gjesù al invide i siei dissepui a ingrumâ "tesaurs in cîl, là che ~ e rusin no consumin (BelR)*; *i vuestris vistîts a son roseâts des tarmis (glesie)*; ***~ des âfs***; ***~ des pioris***; ***~ di cjaval***; ***~ di rusignûl***; ***~ de uve***; 2. FIG bes *m*, besnost *f*; hlepenje *n*, nestrpljivost *f*, nepotrpežljivost *f*; *la ~ de ligrie / a piês podè cucie / pivelis e pivei (F)*; ***vê lis tarmis (intor)*** imeti molje v riti; *al va abàs, al sbrufe, al cjiche, / si spalanche cui amîs, / si capis che al à lis tarmis: / „sù Rosine, a batin dîs!" (F)*; ***mi salte sù la ~, mi ven sù la ~*** izgubljam živce; *se mi ven po sì la ~, / o soi bon di vendicâmi. (F).*

tarmenâ [tarme'na:] (t. **termenâ**) *it* (*redko refl*) krožiti, vrteti se; premetavati se; pomikati sem in tja; boriti se (na turnirjih); opraviti si dati; vse okrog obrniti; vznemirit se; *intant al tarmenave par cjase fevelant pôc e nuie (F)*; *Al dismole un toc de curdele che e strenç il camisot e al tarmene fintremai (Mar).*

tarmenament [tarmena'ment] (t. **termenament**) *m* kolobocija *f*, zmešnjava *f*, hrušč *m*, hrup *m*; topot *m*, topotanje *n*, cepet *m*; *il rimbombant davoi dal tabaiament dai clients, dal ~ di cjadreis paradis di bande (Mar)*; *Ma Melie e fâs fente di nuie, e poe su la taule une bocalete di vin, jemplade tal ~ di prime (Mar).*

tarmenon [tarme'non] (t. **termenon**) *m* 1. nemirni človek; *~ di frut, cjalailu che al vûl svolâmi fûr dal braç! (F)* 2. v: ***lâ a ~*** potepati se, klatiti se; pohajkovati; *di fâ un riclam a la Deputazion / cuintri i purcìts che a van a ~. (F).*

Tarnep [tar'nɛp] *kr.i f* (Bordan) IT Interneppo.

taroc [ta'rɔk] *m* tarok *m*.

tarocâ [taro'ka:] *it* godrnjati, mrmrati; grmeti; kruliti; besneti; *a chest cjant lui svole vie imbilât e tarocant (F).*

tarocon [taro'kon] *adj* čuden; čudaški, muhast; *biliôs, scontrôs, testart e ~ (F)*;
~ m godrnjač *m*; *al è un gran ~ (F).*

tarombolâsi [tarombo'la:si] *refl* strmoglaviti, zdrčati, skotaliti (se); pasti, telebiti (na glavo), strmoglaviti; *si combateve rimpinantsi sui crets, tarambolantsi te nêf deventade rosse di sanc. (F).*

tarombule [ta'rɔmbule] *f* padec *m*, zdrs *m*; *lis mês gjambis si son viertis a archet e jo o ài fat une biele ~, par furtune cence conseguencis. (F).*

taront [ta'rɔnt], **-onde** *adj* 1. okrogel, obel; krožen; *fin che al cjatâ une cjase a trê plans cuntun balcon ~ come un oblò di nâf. (Sg)*; ***a ~*** krožen, krožno, okrogel; *Sot di lôr lis fueis za secjis, sgjarnadis a ~ (BrLi)*; ***taule taronde*** FIG okrogla miza; *Ruini, e continue a butâ fûr proclamis a rafiche, a progjetâ cunvignis e taulis tarondis (Bel)*; (demin. *tarondin, tarondit*) 2. (razprava ipd.) obsežen, (ob)širen; prazničen, slovesen; slavnosten, svečan; *e dât che al vè une ocjade al so diari, / i fevelà cun chest discors ~ (F)* 3. (oseba) top; zamolkel; teman; trd; bedast; *un puar marît, ~ / come la lune. (F).*

tarondin [taron'din] (t. **tarondit**) *adj* rejen, zalit, debel, okrogel; *Madonis tarondinis di muse. (F).*

tarondit [taron'dit] *adj* → ***tarondin***.

tart ['tart], **tarde** *adj* 1. počasen; pozen (sadje); okoren; *cumò mi racuei / dentri de sede tarde / de sanmartine (F)*; ***~ di orele*** biti gluh, naglušen; *„fantats, nocate viele, / no soi tarde di orele"(F)* 2. pozen, kasen, zakašnjen, z zamudo; *o sês rivade tarde, Sante (F)*; ***tarde infanzie*** pozno otroštvo; *Lis personis che a imparin tart une lenghe, massime dopo da la tarde infanzie o la pubertât, (SiF 03/4, 97-114)*;
~ adv pozno, kasno; *Lis personis che a imparin ~ une lenghe (SiF 03/4, 97-114)*; ***sul ~*** pozno, ob pozni uri; *sul ~, par passâ la ore in companie (F)*; ***al plui ~*** najkasneje; *il certificât al pues jessi consegnât al plui ~ doi dîs dopo o, daûr de domande (CoUd)*; ***o timp o ~*** prej ali slej; *O timp o ~, ducj i comuns dal Friûl a varan il lôr libri dut par se (Pa).*

tartai [tar'tai] (t. **tartaie**, **tartaiot**) *m* jecljavec *m*; *vami fûr dai voi, ~! (F)*; (*bolj obič.*) → ***barbot.***

tartaiâ [tartai'a:] (kot *taiâ*) *it* jecljati; momljati; bebljati; → ***barbotâ, solengâ***;
~si *refl* → ***intartaiâsi***.

tartaiade [tartai'ade] *f* jecljanje *n*, momljanje *n*.

tartaie [tar'taie] *m* → ***tartai***.

tartaiot [tartai'ɔt] *m* → ***tartai***.

tartane [tar'tane] *f* MAR majhna (tovorna, ribiška) ladja; *sì sì che no saran mai tant vilans / che a cjacin vie da lôr la tô ~. (F).*

tartar ['tartar] *adj* (polt barve kože) olivnozelen; rumenkast, bledorumen; *un omenut cu la muse tartare. (F).*

tartar ['tartar] *m* Tartar *m*; *plui svelt che dal arc di un ~ une frece (ShW).*

tartassâ [tarta'sa:] *tr* grdo ravnati, trpinčiti, mučiti; *Il cleri al fô tartassât tant che a forin dineadis lis decimis ai predis che no vevin cure di animis (Natisone/furlanis).*

tartî [tar'ti:] *it* (*olepš.*) učistiti (kemično); izločiti; → ***lâ dal cuarp***.

tartuful [tar'tuful] *m* → ***tartufule***.

tartufule [tar'tufule] *f* (t. **tartuful** *m*) BOT gomoljika *f* (gliva); *cjaçadôr di tartufui*; → ***trifule***.

tarvesian [tarvezi'an] *m* BOT volnata medena trava (*Holcus lanatus*).

Tarvis ['tarvis] *kr.i m* Trbiž *m* (IT Tarvisio) (UD); *cussì i puems de Scuelute "Gianni Rodari" di ~ a saludin di buinore (La).*

Tarvisian [tarvizi'an] *kr.i m* Trbiško (območje); *che al tire dentri i teritoris des comunitâts montanis de Cjargne, dal ~, des valadis de Tor e di chês dal Nadison. (O).*

tarzete [tar'tsɛte] *f* BOT → ***tarcete***.

tas I ['tas] *adv* ARH veliko, mnogo, toliko; *o zornade ~ famose! (F)*; ***~ prest*** zelo zgodaj; ***~ vulintîr*** zelo rad, z veseljem; ***~ ben*** zelo dobro.

tas II ['tas] *m* OBRT štirioglato nakovalo *n*.

tas III ['tas] *adv* ZOOL → ***tac II***.

Tasarios ['tas??] *i. gore v Gjiviano a varessin fat semplicementi un tai di legnan in Tasarios e paiât il debit e invecit... (Pa Vicinia).*

tascjin [tas'qin] (t. **taschin**) *m* ARH mošnjiček *m*, denarnica *f*; torba *f*; borza *f*; *fuarts no sarà tas mâl, come ti dîs, / l'avê metût la man in tal ~. (F).*

tasê [ta'ze:] (*o tâs, tu tasis, al tâs, o tasìn, o tasês, o tasin*; fut *o tasarai*; imper *tâs, taseit*; p *tasût*) *it* molčati; umolkniti; onemeti, obmolkniti, utihniti; PROV *ogni mat al pâr savi cuanche al tâs (F)*; *Bon, bon ma cumò cîr di ~, che o sintìn ce che al dîs. (CoTar)*; ***fâ ~*** utišati; *Al è timp pierdût cirî di fâ ~ la femine che tontone. (Bibl-Sprocs)*; ***tâs cidin!*** bodi tihi! tišina!; *tâs cidin, eco che al ven (F)*; ***tâs vie!*** daj mir!; *l'onôr? Ce*

jentrial? Tâs vie, no sta fâmi inrabiâ! (F); ***mai tasìn!*** dajmo mir!, bolj da smo tiho!; *mi à fat une... mai tasìn! (F)*;
~ tr zamolčati; *tasevi un desideri infantîl (F)*;
~ m molčanje *n*, molk *m*, tišina *f*; *Tantis peraulis o sintivi tal so ~. (teatrodivile)*; ***meti in ~*** utišati; pomiriti; *la gnot che a cale a met dut in ~ (F)*; PROV *Un biel ~ nol fo mai scrit . (ProvBr)*.

tassâ I [ta'sa:] *tr* → ***intassâ***.

tassâ II [ta'sa:] *tr* obdavčiti; *Dut il teritori sot Vignesie al fo tassât: di Padue a Bergamo..(Storie)*; → ***tansâ***.

tassâi [ta'sa:i] *mpl* → ***reule***.

tasse I ['tase] *f* 1. grmada *f*, skladovnica *f*, kup *m*, kupica *f*; ***une ~ di lens*** kup lesa; *un centenâr di chilos di spongje, une buine ~ di lens, un salam (BelAlci)*; ***meti in ~*** nakopičiti, nabrati na kup 2. veliko število, velika količina; *dopo une ~ di agn di apostolât (F)* 3. (pri oblakih) kopičasti oblak (*stratocumulus*).

tasse II ['tase] *f* → ***tanse***.

-tasse → ***sintasse***; ***ipotasse***; ***paratasse***.

tassel [ta'sɛl] (*pl* ***tassei***) *m* 1. (iz lesa, kovine ipd.) vkladek *m*, vmetek *m*, vložek *m* (npr. za ukras); ***~ di piere*** usnjati podložek pod vijakom 2. krpa *f*, zaplata *f*; *la cjamese justade e il ~ sui bregons (F)* 3. (na mozaiku) kocka *f*; *un ~ che al compon un biel mosaic (F)* 4. kvadratek *m*; *tes vilis un ~ di balcon inluminât di vegle (F)* 5. četverokotno nakovalo; *batteve sul ~ une caldaie (F)*; → ***tas.***

tasselâ [tase'la:] *tr* 1. krpati, zakrpati; *Taresie a tasselave cûi di bregons (F)* 2. staviti vmetke, vložke.

tasseladure [tasela'dure] *f* vlaganje *n*, vstavljanje; vložki *mpl*; *la emission di lûs par un laser, la autoorganizazion fluidodinamiche, chimiche o biochimiche (tasseladuris spaziâls.. e v.i.) (SiF 02/2, 129)*

tasson [ta'son] *m* grmada *f*, kup *m*; *Cussì il predi stes a voltis al impiave il ~ des cjanis di sorturc e di ramis di peç e sbaraçâr (La 03/01)*.

tassonomic [taso'nɔmik], **-iche** *adj* taksonomski; *I risultâts a son presentâts te Tabele 2 (tierce e cuarte colone) e a mostrin une buine corelazion fra il stât ~, (SiF 02/1, 31-45)*.

tassonomie [tasono'mie] *f* taksonomija *f*; *Se o vin une ~ di segnacui di POS tant che complès di valôrs cun dentri elements de fate di non, adietîf, verp e v.i. (SiF 02/1)*.

tast ['tast] (*pl* ***tascj***) *m* 1. tipka *f*, gumb *m*; *I tascj di acès rapit a son un imprest di navigazion (ploneparfurlan.tecnoteca.com)* 2. tipanje *n*, tip *m*; tipka *f*; ***tocâ il ~*** zadeti (pravo) struno; *ma ogni volte che al tocjave chel ~, la int e spacave il cjâf. (Sg)*.

tastâ [tas'ta:] *tr* 1. o-, po-tipati, otipavati, božati; ***~ il pols*** otipati utrip; ***tastant di jentrâ*** oprezno vstopati 2. FIG vprašati, izprašati, preiskati, zaslišati; *il siôr Prevost lu taste / in Glesie e te dutrine. (F)*.

tastade [tas'tade] *f* potipanje *n*; dotik *m*, dotikanje *n*; otipavanje *n*; (demin. ***tastadine***)

tastadure [tasta'dure] *f* tipkalnica *f*; tipkovnica *f*, tastatura *f*; *al vûl dî che e je une lenghe madure che e à dutis lis sfumaduris de ~ (Pa)*.

taste ['taste] *f* 1. veha *f*, čep *m*; *prest, ciroic, sù des tastis, des piecis! (F)* 2. MED (za notranjost človeškega telesa) preiskovalna igla *f*; sonda *f*.

tastiere [tasti'ɛre] *f* tipkalnica *f*; tipkovnica *f*; klaviatura *f*; *par digjitâ su la ~ di computer, i articui di gjornâl (Scf)*; *Ragnhild e je une secje more cui luncs cjavei: e sune lis tastieris. (Ta)*.

tastierist [tastie'rist] *m* klaviaturist *m*; *E par judâlu a vevin un ce fâ continuât i doi ghitariscj e il ~ (Pa 11/99)*; *Mi pâr di sintî il toc musicâl omonim di K. Emerson, grant ~ dai agns '70. (Ta)*.

tastizâ [tasti'dža:] *tr* tipke preleteti, po tipkah udarjati (s prsti); o-, po-tipati, otipavati, božati; *si vadin da principi tastizant / braç cun braç a la largje e manezant. (F)*.

taston [tas'ton] v: ***a ~*** tipaje; *a vignivin jù a ~. (F)*.

tata ['tata] *m* tata *m*, ata *m*; *che il barbe Toni e il ~ a jerin fradis (MazzonIol)*.

tatare ['tatare] (manj obič. ***tatareç***) *f* oprema *f*, oprava *f*, obleka *f*; priprava *f*, orodje *n*; predmet *m*; reč *f*; stvar *f*; zadeva *f*; *marmui, statuis, / teraliis, tatareçs. (F)*.

tatareç [tata'retʃ] *m* → ***tatare***.

tate ['tate] (demin. ***tatute***) *m* (*gor.*) atek *m*, očka *m*, oči *m*; *mari, dulà isal il ~ che i darès chestis dôs rosutis? (F)*; → ***pai***.

tatic ['tatik], **-iche** *adj* taktičen.

tatiche ['tatike] *f* (t. FIG) taktika *f*; vojna umetnost *f*; umno ravnanje *n*.

taticisim [tati'tʃizim] *m* taktiziranje *n*; *a àn sclarît cence grancj taticisims i ponts di viste rispietîfs (Pa 06/2)*

tatuâ [tatu'a:] *tr* tetovirati; *Alì il zovin sinti al vignì tatuât cul numar Z-6084. (Pa 7/2000)*.

tatuaç [tatu'atʃ] *m* tetoviranje *n*; ***fâsi un ~*** dati se tetovirati; *mi soi fat un ~ .. viodarès ben, haha!! (bikersromans)*.

tatuc [ta'tuk] *m* → ***patatuc***.

tauae [tau'ae] *f* → ***tavaie***.

taul ['taul] *m* (*redko*) pisarna *f*, pisalnik *m*, pisalna miza *f*.

taulaç [tau'latʃ] (*pl* [tau'lats]) *m* 1. (za vojake, ujetnike) pograd *m*, ležišče na deskah 2. MED operacijska miza; *ancje i malâts / distrâts sul ~ / inluminât dal rifletôr* 3. deščeni oboj *m*, opaž *m*, pod *m*; *i tavolaçs* [*taulaçs*] *di bar*; (*bolj obič.*) → ***breâr*** 4. MAR obitek na ladji; *al jere finît suntun barcjon fêr tun canâl, e si jere butât sun chei taulaçs.*

taulade [tau'lade] *f* 1. (osebe ob isti mizi) omizje *n*; *di falivis al criche il fûc, / al risclare la ~... ; a jerin sintâts inte ~ de Frae dal Istitût ladin-furlan (Leng)*; *Si impensà des tauladis dai parincj tes grandis ocasions. (PauluzzoN)* 2. miza *f*; menza *f*; obed *m*; *une ~ di ben di Diu*.

taule ['taule] *f* 1. miza *f*; obed *m*; ***dacjâf de ~*** na častnem mestu za mizo; *il so puest dacjâf de ~*; ***fâ ~ taronde*** zbrati se za mizo; *si fâs ~ taronde / cu la famee, si bêf tal fiasc di vin*; ***in ~*** za mizo; ***lâ in ~*** usesti se za mizo; ***lâ pe ~*** (*redko*) izgubiti se v nič; *viôt mo, Ulive, a tirâlis a lunc lis robis a van pe ~*; ***~ de cusine*** kuhinjska miza; *E al tornave a cognossi i mobii un par un, la ~ de cusine, lis cjadreis, la credinze, il spolert di ghise. (Sg)*; ***~ e jet*** hrana in prenočišče; *alozi da Cjandùs / che mi à tratât benon di ~ e jet* ; ***~ taronde*** FIG okrogla miza, omizje *n*; *Ae ~ taronde, che e cirarà di analizâ di plui ponts di viste l'ûs dal prodot cine intune biblioteche publiche, a parteciparan: (CoUd)*; *a progjetâ cunvignis e taulis tarondis, (Bel)*; ***tirâ in ~*** *al jere un ciert non no masse confuartant, e che al podeve fâ brut sens a tirâlu in ~*; (demin ***taulate, taulone, tauline →, taulete →, taulute, tauluce, tauluçate***) 2. AGR ***in ~*** seno sušiti na soncu; *meti il fen in ~* .

Taulen [tau'lete] *f* *L'Antelau sclapât al precipitave e al sapulive int'un bot Marceane e Taulen. (Percude)*; *Su e jù pei trois de l'Antelao e rivarin a Taulen che al ere za tart. (Scf)*
taulete [tau'lete] *f* tablica *f*.
taulin [tau'lin] *m* mizica *f*; delovna (študijska) miza *f*; kavarniška miza *f*; *un taulinat che al clope.*
tauline [tau'line] *f* ; *tu pûs fâ une ~!*
taulîr [tau'li:r] *m* 1. ***~ de polente*** klesen pladenj *m*; *an divore un ~* ; *Dulà esal finît chel odôr di ledan fumant che al preparave e al condizionave l'odôr de polente fumant sul ~? (BelAlci)* 2. ***~ di lavâ*** pralnica *f*.
taulon [tau'lon] *m* velika miza *f*; *il pan cuet si lu distire / parsore un gran ~.*
taumaturc [tauma'turk] *m* čudodelnik *m*; *San Grivôr ~*; *e cjapâ la volte chê dal caritatevul pastôr, dal martar, dal ~ (La 05/12).*
taumaturgjic [tauma'turġik], **-iche** *adj* čudodelen.
taumaturgjie [taumatur'ġie] *f* čudodelnost *f*.
taur ['taur] *m* 1. ZOOL bik *m*; *al començave a tufâ come i taurs cul nâs imberdeât tal anel*; *Ma se si tratàs di un ~, che al veve la abitudine di sburtâ pal passât e il paron (Bibl-Esodo)* 2. FIG bik *m*; močan kot bik.
Taur ['taur] *m* ***tunnel dal ~*** Turski predor; *Cuant che o soi tal tunnel dal Taur o soi straconon. (Pa 06/3).*
Taurian [tauri'an] *kr. i f* (Spilimberc) Tauriano; *Chest poet al à scrit cetant te fevelade di Taurian di Spilimberc, dulà che al veve vivût di frut. (La 03/02).*
Tausie ['tauzie] *kr. i f* (Trep) Tausia.
tautologjic [tauto'lɔġik], **-iche** *adj* tavtološki; *La rispueste e podarès sameâ tautologjiche (Pa 7/2000).*
tautologjie [tautolo'ġie] *f* tavtologija *f*, istorečje *n*.
tavagn [ta'vañ] (t. ***tamagn***) *adj* ***~ di*** enako kot, podoben kot; *lis âfs son dutis in confusie su la puarte: / tamagn dai miei pinsîrs*; (*bolj obič.*) → ***compagn***.
Tavagnà [tava'ña] *kr.i. m* Tavagnacco (UD).
tavagnûl [tava'ñu:l] *adj*
~ m
tavaie [ta'vaie] *f* 1. (namizni) prt *m*; *là che cinc o sîs taulis a jerin prontadis cu lis tauais parsôre.(BrLi)*; (deriv. ***tavaiate, tavaione, tavaiute, tavaiete***); → ***mantîl*** 2. (*neobič.*) polje *n*, poljana *f*; dežela *f*; *che al è un cuintrisens definî "centrâl" une stazion che e si cjate inte ~ (Onde).*
tavaiuç [tavai'utʃ] (*pl* [tavai'uts]) *m* prtič *m*, servieta *f*; *slargjant un ~ grant e metint in bon ordin plats e possadis. (Sg)*; ***jessi di ~*** biti povabljen na obed.
tavan [ta'van] *m* ZOOL obad *m*, brencelj *m* (*Tabanus bovinus*).
tavanâ [tava'na:] *tr* 1. pikati, zbadati, vbadati, spodbadati 2. FIG dražiti, zbadati, mučiti; besneti.
tavanele [tava'nele] *f* ***moscje*** ~ ZOOL → ***moscje***.
tavarasse [tava'rase] (t. **tamarasse**) *f* ZOOL ščurek *m*, kršelj *m* (uš) (*Phthirius pubis*); *chê saete.. une becade i pâr di ~ (F)*; (bolj obič.) → ***piatule, raspule***.
tavelâ [tave'la:] *tr* → ***intavelâ***.
tavele [ta'vele] *f* GRAD strešnik *m*.
tavelon [tave'lon] *m* GRAD (opečni) stropni polnilec.
taviele [tavi'ɛle] *f* POET polje *n*, poljana *f*; *Il Friûl al à pierdût dabon un patriot e un poet e scritôr che al à lassât une olme insot te ~ sverdeant de leteradure furlane. (La 05/4).*
tavuae [tavu'ae] → ***tavaie***.
te ['tɛ] *prep* → ***in*** + ***la***.
te ['tɛ] *združeni zaimek* < *ti + le* tebi jo; *lui ~ da, te mostre (F).*
te ['tɛ] *naglasni os. zaim. za premi predmet* tebe, te; *O ai cjacarât cun ~.* Pogovarjal sem se s teboj; *Se ti viôt ~, no me.* Če tebe vidi, ne mene.
tè ['tɛ] (*pl* ***têS***) (t. **thè**) *m* 1. čaj *m* 2. zeliščini čaj *m*, zavrelica *f*; *grancj têS di camamile. (F).*
teatrâl [tea'tra:l] *adj* gledališčen, gledališki; teatraličen; ***drame ~*** gledališka drama.
teatralitât [teatrali'ta:t] *f* teatraličnost *f*, teatralnost *f*; *la ~ dal moment (Mar).*
teatri [te'atri] *m* 1. gledališče *n*; ***~ di avanguardie*** avantgardno gledališče; *In chel mont Candoni si à mertade une innomine speciâl tant che puartevôs dal "~ di avanguardie". (Pa)*; (demin *teatrin, teatron, teatrut*) 2. predstava *f*; prizor *m*, dogodek *m*; zabava *f*; *al fevelave un lengaç speciâl che al jere un ~ (F).*
teatrist [tea'trist] (pl ***teatriscj***) *m* gledališčnik *m*; gledališki igralec *m*; *ai teatriscj al fite / il Flavio e il Colosseo. (F).*
tecjade [te'qade] *f* (*ben.*) polna ponev.
tecje ['tɛqe] *f* (*ben.*) ponev *f*; → ***padiele***.
tecjin [te'qin] *m* (*ben.*) ponvica *f*; → ***padielin, antian***.
tecnic ['tɛknik], **-iche** *adj* tehniški, tehničen; ***setôr ~*** tehnično področje *(O)*; ***tiermin ~*** strokovni izraz; *nol è chest dut câs il tiermin ~ (Onde)*;
~ m tehnik *m*; *Il ~ al leve a domandâ il permès. (BrLi)*; *là che i tecnics de dite Calzavara a àn ilustrât i dâts (O).*
tecniche ['tɛknike] *f* tehnika; *La ~ di D'aronco e je chê di rilei a distance Pasolini cu lis peraulis di Pasolini (La)* .
tecnichementri [teknike'mentri] *adv* tehniško, tehnično; *che nus gjave la miôr man di opare, chê plui fuarte e plui abil ~ (Pa 05/04).*
tecnicisim [tekni'tʃizim] *f* tehnicizem *m*; *In cheste nestre ete imbombade di materialisim e di ~ (Pa 03/4).*
tecnolic [tek'nɔlik] *f* tehnolog *m*.
tecnologjic [tekno'lɔġik], **-iche** *f* tehnološki; *indulà che a san lavorâlu ungrum ben parcè che a àn une buine scuele tecnologjiche. (Pa 02)*; ***siencis tecnologjichis*** tehnološke znanosti.
tecnologjiche [tekno'lɔġike] *f* tehnologija *f*; ***gnovis tecnologjichis*** nove tehnologije; *di consei e di esperience par un confront sun ce che al sucêt pal mont e che nus tegni informâts su lis gnovis tecnologjichis. (Pa 02).*
tecnologjie [tekno'loġie] *f* tehnologija *f*; *O stin ancjemò mantignint dai contats impuartants ancje pe ~ (Pa 02)*; *siencis tecnologjichis (inzegnerie, tecnologjiis agroalimentârs)(Pa)*; ***tecnologjiis di vuê*** današnje tehnologije; *ma o prei il Signôr, che cui che al dopre lis tecnologjiis di vuê (Patrie 06/1).*
tecnologjizât [teknoloġi'dza:t], **-ade** *adj* tehnologiziran; *O sin la prime testemoneance di un popul cressût, dispatussât, emancipât, ~. (Pa 03/8).*
tedeâ [tede'a:] *it* majati se; omahovati, kolebati; (na lahko) (s)tresti, (zmajati); *Ma par no ~ti plui a lunc, ti prei di scoltânus un moment cun chel trat che ducj ti ricognossin. (Bibl-Az).*
tedeon [tede'on] *m* omahljivec *m*, neodločnež *m*; počasnè *m*, previdnež *m*; *sù po, tedeone, distrighiti! (F).*
tedescofon [tedesko'fon] *adj* nemškogovoreči; *cuant che un incendi le sdrumà dute e e vignì ricostruide e ripopolade di artigjans tedescofons. (Cisilino, treball).*

Tedeum [te'dɛum??] *m* REL, MUZ Te Deum; *Cui plevans che a passavin des invocazions "a peste, fame et bello, libera nos, Domine", ai Tedeums par une vitorie inventade. (Pa 05/05)*; *cjantant tedeums mo par chei mo par chescj (JM).*

tedie ['tɛdie] *f* dolgčas *m*, naveličanost *f*; motnja *f*, nemir *m*, nevšečnost *f*; zamera *f*, jeza *f*, nevolja *f*, nadlega *f*; *un cualsisedi miliardari passût e sglonf di ~? (Pa)*; ***tignî in ~*** zabijati čas, prebijati čas; *fâlu sentâ in cusine, / scomence la comedie, / viôt di tignîlu in ~ / fin cuanche o ven abàs. (F).*

tegnadiç [teña'ditʃ] ([teña'dits]) *adj* žilav, tren, krepak, odporen; nepremakljiv, neodstranljiv; *al steve lì ~ a scoltâ. (F).*

tegnarie [teña'rie] *f* skopuštvo *n*, stiskaštvo *n*; skopost *f*, lakomnost *f*; *tegnariis, injuristiziis, crudeltâts (F).*

tegne ['teñe] *f* 1. MED AGR krasta *f*, srab *m*, garje *fpl*; *Se, po, visitant il mâl de ~ il predi al viodarà che no fâs concje su la piel (Bibl-Levitic)* 2. FIG beda *f*, revščina *f*; malenkost *f*; skopost *f*, ozkosrčnost *f*; skopuštvo *n* 3. (t. *m*) FIG skopuh *m*, stiskač *m*; *il ~, il generôs (F).*

tegnôs [te'ño:s] *m* 1. MED krastavi *m*, garjavi *m* 2. FIG skopuh *m*, stiskač *m*; *il splendit, il ~ (F)*;
~ adj 1. skop, skopuški, lakomen; *~ che nol slungjave un craizer (BrLi)* 2. FIG občutljiv, dlakocepski; razdražljiv; samovoljen, prepirljiv; vztrajen.

tegnosetât [teñoze'ta:t] *f* skopuštvo *n*; skopost *f*, lakomnost *f*.

tei ['tɛi] *m* 1. BOT lipa *f*; *zorandis che il ~ de place al saveve di mil agn in ca simpri avuâi (F)*; *il ~ vieri nol jere plui (MazzonIol)* 2. vlakno *n*; *un bon prodot in ~. (F).*

Tei ['tɛi] *kr.i m* Teglio Veneto (VE); *A vegnin presentadis lis miôr puisis dal Premiu "Barba Zep" inmaneât a Tei (Teglio Veneto) (Basse).*

tel. ['tel] *kratica > telefon* tel. (telefon).

têl ['te:l] (*pl* ***têi***) *m* širina *f* (platna itd.), kos *m* (blaga); *A completâ la mostre a saran ancje cualchi ~ picjât ae Loze e i têi ilustrâts sul teme de flabe (CoUd).*

telam [te'lam] *m* (*kolekt.*) platneno blago, prtenina *f*; *pal so ~ / pai vistiments / e furniments / nol à bisugne / di fâ reclam. (F).*

telâr [te'la:r] *m* 1. statve *fpl*; naprave za tkanje; *Il bagno di cheste robe al durave par cualchi ore, dopo Nando la cjapave, la lassave suiâ e si preparave a tiessile sul so ~ (CoLestizza)*; ***~ a man*** ročne statve; ***~ machine*** mehanične statve; (deriv. *telarat, telaret, telarìn, telarut*) 2. statve *n*; okvir *m*; stojalo *n*; ogrodje *n*; ***~ di ricamâ*** okvir za vezenje 3. ANAT okostje *n*; *di gracie che i fos restât il flât di puartâ a cjase il so ~ smagrît (F)* 4. FIG okostje *n*; ogrodje *n*; obod *m*; gradnja, ustroj; šasija (avto); *lis condizions e telârs a son ben pronts (F)* 5. FIG LIT osnutek *m*, oris *m*, popis *m*, ustroj *m*; ***~ politic*** politični osnutek.

tele ['tɛle] *f* platno *n*; tjanina *f*; (gledališki) zastor *m*; pajčolan *m*, tančica *f*, koprena; mrena *f*; koženica *f*; *la ~ dai budiei (F)*; ***~ di ragn*** pajčevina *f*; *al cjatà la sô mobilie dute intun grun, plene di polvar e di telis di ragn. (Sg)*; ***~ dai budiei*** trebušna mrena; ***~ interstiziâl*** *?? Subit dopo il todesc Rudolf Virchow (1821-1902) al scuvierç la glie, val a dî la ~ interstiziâl (stroma) dal sisteme gnervôs centrâl (SiF 02/1, 155-165)*; ***fâ ~*** vzpostaviti stik s kom, spoprijateljiti se s kom; gojiti dobre stike; *sentâts su bancjis lungjis, ma lui nol veve mai fat ~ cun nissun. (Sg)*; ***no i rive la ~*** malo je zaostal; *rispiet par chei che no ur rive la ~ (F)*; ***vê ~ e fuarpis in man → fuarpis***.

tele ['tɛle] *f* televizija *f*; *Al jere un biel film a puntadis di une volte, cuant che la ~ no faseve schifo come cumò. (Ta).*

telecine [tele'tʃine] *f* telekino *m*.

telecjamare [tele'qamare] *f* telekamera *f*, televizijska kamera *f*; *anzit cualchi arlêf al à dit che al cjaparà su intervistis ancje cun la ~ (didatic).*

telecomant [teleko'mant] *f* daljinske telekomande, daljinec *m*, daljinski upravljač; *Paradossalmentri al fâs plui stragjo un ~ di une television stupide (Pa).*

telecompanie [telekompa'nie] *f* telekompanija *f*, *?? I servizis ativâts de "Auser" regjonâl a son dividûts in 3 setôrs: sociâl ("Fil d'arint" pe ~ e pe telemedisine (Pa 03/12).*

telecomputer [tele' ??] *m* ??

telefilm [tele'film] *m* televizijski film; *Cheste volte si tratave di doplâ une vecje puntade dal ~ di fantasience (Pa 04/07)*; *Ma la bufule dal ~ The prisoner! (Ta).*

telefon [te'lɛfon] *m* telefon *m*; *mi clamin al ~* kličejo me na telefon.

telefonâ [telefo'na:] (*o telefoni* [tele'fɔni]) *it* klicati, telefonirati;
~ tr poklicati;
~si *refl* in *recipr* klicati se.

telefonade [telefo'nade] *f* telefonski klic; *I miedis di famee di chei 300 pazients, cuntune ~, a podaran otignî dutis lis informazions su la situazion sanitarie dai lôr assistîts. (Pa 04/05).*

telefonic [tele'fɔnik], **-iche** *adj* telefonski.

telefonie [telefo'nie] *f* TELEK telefonija *f*; ***~ celulâr*** mobilna telefonija; *Il Comun di Codroip al à decidût di monitorâ in vie continuative i cjamps eletromagnetics produsûts dai implants di ~ celulâr (O).*

telefonin [telefo'nin] *m* TELEK mobilnik *m*; *Il to ~ al devente un navigadôr cun tantis funzions (Furlanist).*

telefonist [telefo'nist] *m* telefonist *m*.

telefonut [telefo'nut] *m* TELEK mobilnik *m*; *dal ~ (di chei che si sintiju «a pivetâ doi metris lontan») (Pa 03/6).*

telefotografie [telefotogra'fie] *f* fotografija na daljavo.

telegjornâl [teleǵor'na:l] *m* televizijski dnevnik; *Television: ogni dì des 19.55 aes 20.00 ~ (Cisilino, treball).*

telegraf [tele'graf] *m* telegraf *m*, brzojav *m*.

telegrafâ [telegra'fa:] *tr* telegrafirati, brzojaviti.

telegrafie [telegra'fie] *f* telegrafija *f*.

telegrafist [telegra'fist] *m* telegrafist *m*.

telegram [tele'gram] *m* telegram *m*, brzojavka *f*.

telematic [tele'matik], **-iche** *adj* telematski; *lu à confermât la convigne su "Lis comunitâts lenghistichis e culturâls tal mont ~" (Pa 03/12).*

telemedisine [telemede'zine] *f* telemedicina *f*; *I servizis ativâts de "Auser" regjonâl a son dividûts in 3 setôrs: sociâl ("Fil d'arint" pe telecompanie e pe ~ (Pa 03/12).*

teleobietîf [teleobie'ti:f] *m* teleobjektiv *m*.

telepatic [tele'patik], **-iche** *adj* telepatski.

telepatie [telepa'tie] *f* telepatija *f*.

telescopi [tele'skɔpi] *m* teleskop *m*, daljnogled *m*; *Ti viôt cul ~ e mi somee di jessi parsore di te. (Ta)*; *o vin scugnût fâ lis osservazions cuntun dai telescopis. (SiF 02/2, 11-24)*; ***~ astronomic*** astronomski teleskopi.

telescopic [tele'skɔpik], **-iche** *adj* teleskopski.

telescriventist [teleskriven'tist] *m* teleprinterist *m*; *Cui sa se o impararai alc tal cors di ~. (Ta)*.

televisîf [televi'zi:f], **-ive** *adj* televizijski; ***canâl ~*** televizijski program (kanal); ***condutôr ~*** televizijski voditelj; ***program ~*** televizijski program.

television [televizi'on] *f* televizija *f*; ***fâsi viodi in ~*** kazati se na televiziji; *de int e no dal teatri che a fasin i sorestans per fâsi viodi in ~. (Patrie 06/1)*.

televisôr [televi'zo:r] *m* televizor *m*, televizijski sprejemnik.

Telin [te'lin] *priimek m* Tellini; *~, naturalist, gjeolic, folclorist, esperantist, sagjist, docent a Rome (La 05/4)*.

telinian [telini'an] *adj* telinski (se nanaša na Tellinija); *Al è chest il prin telâr dal pinsîr ~, che si mantignarà ancje daspò (scritorsfurlans)*.

telo ['telo] *m* (*it.*) → ***têl***.

telon I [te'lon] (t. **talon**) *m* peta *f*; *simpri pront al ~ di ogni vivent (F)*; ***no lu ai nancje tai ~s*** nimam nobenega spoštovanja do njega; *o sês propit 'ne marate! / Bielis robis... avarate! / No us vin nancje tai telons (F)*; ***lâ jù pai ~s*** FIG (čustveno) ohladiti se, pomiriti se; *la voie di ridi e di scherzâ ur è lade jù pai telons. (F)*.

telon II [te'lon] *m* poveč. od ***têl.***

telonade [telo'nade] (t. **talonade**) *f* udarec, batina s peto; *al veve dât cualchi ~ par tornâ sù. (F)*.

tem ['tɛme] *m* → ***teme***.

teme I ['tɛme] *m* 1. tema *f*, predmet *m*, naloga *f*; 2. LING osnova (pregibne besede) 3. dokaz *m*, sklep *m*, razlog *m*.

teme II ['tɛme] *f* → ***temit***.

temê [te'me:] (t. **temi**) (*o tem, tu temis, al tem, o temìn, o temês / o temis, a temin*; imper *tem, temeit*; ger *temint*; p *temût*) *tr* bati se; *Se tu temis il Signôr to Diu ducj i dîs de tô vite (webdiocesi)*.

temerari [teme'rari] *adj* smel, (pre)drzen; nepremišljen; *Madalene però no vîf di gnot: sberlufide legre pevarine sgherle temerarie inriverente (Mar)*.

temeraritât [temerari'ta:t] *f* smelost *f*, drznost *f*; *chel passaç di une puarte a di chê altre, lizêr fin che si vûl te ~ di chê indurance (Mar)*.

temeritât [temeri'ta:t] *f* smelost *f*, drznost *f*; nesramnost *f*; *La autonomie no je la rascje di cualchi esaltât e nancje la ~ di cualchi egoist (Pa 03/8)*; *La so nobiltât neerlandese e il Toson di aur che al à sul pet a infuartissin la sô fidance, la sô ~ (Eg)*.

temerôs [teme'ro:s], **-ose** *adj* 1. boječ, plah, plašen, trepetajoč, drhteč; *jê a saludà un pôc temerose (F)* 2. sramežljiv; *cheste rose / modestine, temerose. (F)*.

temês [te'me:s] *m* in *deriv* → ***tamês***.

temi ['temi] *tr* → ***temê***.

temit ['tɛmit] (t. **teme** ['tɛme] *f*) *m* strah *m*, bojazen *f*, skrb *f*; *se tu savessis! lu brami tant, e o ai tant ~ di viodilu! (F)*; ***par ~ che*** iz strahu, da.

Temistocle ['tɛ??] *os.i m* Temistoklej *m*.

temon [te'mon] *m* → ***tamon***.

tempare ['tɛmpare] *f* 1. kaljenje *n* (železa); tempera *f* (barva, slika); *un curtìs, un falcet dolç di ~ (F)* 2. FIG nrav *f*, značaj *m*; *comandìn di ~ lunatiche (F)*.

tempelâ ['tɛmpare] *tr* majati; omahovati, kolebati; *Za di un biel pôc di timp in ca, o tempelavi amîs e parintât cun previsions aviersis su la cualitât de vite e sul divignî. (La)*.

tempelament [tempela'ment] *m* omahovanje *n*; *Di vêr al è dome che, daspò cuarante agns di ~ de bande dal podê regjonâl, la int le à acetade. (La 05/4)*.

tempelôs [tempe'lo:s], **-ose** *adj* *?? Ah, cemût che al torne ~ il dolôr, a sintî une altre volte ce che tu contis! (Eg)*.

temperâ [tempe'ra:] (*o temperi* [tem'peri]) *tr* 1. FIG umiriti, omiliti; *Vignesie intant, che a temperave il cûr pal ultim sfuarç (F)* 2. šiliti svinčnik; *~ la pene (F)* 3. (vino) z vodo mešati; ublažiti; *abondant sarà il vin in cheste anade; / bon, cul pat che il fatôr no lu temperi. (F)*

temperadure [tempera'dure] *f* (t. FIG) temperatura *f*, toplina, toplota; *la ~ de furlanitât. (F)*.

temperament [tempera'ment] *m* narava *f*, čud *m*, značaj *m*, temperament *m*; (demin. ***temperamentat, temperamentut, temperamentin***).

temperie [tem'pɛrie] *f* vreme *n*; podnebje *n*; *Poben, ogni lunis di cheste ~ la siore le instradave su la roe a resentâ. (Urli)*; *ma dome il convinciment onest e just che dome cun lidrîs profondis e sanis l'arbul al po cressi e frontâ lis temperiis (Pa)*.

temperin [tempe'rin] *m* (žepni) nožek *m*.

tempieste [tempi'este] *f* → ***tampieste***.

templâr [tem'pla:r] *m* arhitrav *m*, glavni tram *m*; *il puarti al à parsore un ~ che si poie su (CoGonars)*.

templi ['tɛmpli] *m* tempelj *m*, svetišče *n*; *che mi varès trat dal sigûr tal cjâf, e di un precîs tal ~ dret. (Urban)*; *che a son significativis ancje pal mont e pe storie che Diu al scrîf fûr dal ~? (Bel)*.

Templi ['tɛmpli] *m* → ***Sant Zuan Dal ~***.

temporâl I [tempo'ra:l] *m* 1. nevihta *f*, vihar *m*; neurje *n*; *Tra chescj fenomens, il plui impuartant te stagjon cjalde al è il ~ (SiF 02/2, 39-58)*; *Cuanche al è par vignî ~, i pôi menâts dal vint a sbassin il cjâf (Percude)*; → ***borascje*** 2. F prasec *m*, svinja *f*; *il ~ tal cjôt... che al rime e al rugne (F)*; → ***purcit***.

temporâl II [tempo'ra:l] *adj* (po)sveten; časen.

temporani [tempo'rani] *adj* začasen.

temporobasâl [temporoba'za:l] *adj* temporobazalen; *di cualchi struture dal lobi temporâl (struturis limbichis temporobasâls, temporâls laterâls, dal operculi de insule) (SiF 03/3, 31-49)*.

temporoparietâl [temporoparie'ta:l] *adj* temporoparietalen; *che lis struturis che a regolin il gambiament des lenghis si cjatin intal lobi ~ di diestre (SiF 02/1)*.

temul ['tɛmul] (pl ***temui***) *m* 1. ZOOL lipan *m* (*Thymallus vulgaris*) 2. ime vola 3. velika žival *m*; kolos *m*; (človek) velikan *m*; velikanski kip *m*; *un controlôr al vignì indevant cunt'un frutut gras e tarondìn* [...] *„vèlu ca, siore, il vuestri ~!"* 4. surovež *m*; budala *m*; tepec *m*, norec *m*, butec *m*; *a mandin in malore un pùar diaul par judâ un ~ cence cussience.*

ten ['ten] *E3 od* → ***tignî***.

tenar ['tɛnar] *adj* (t. FIG) mehek; nežen, občutljiv; *oh, ce tenaris memoriis / che us riclamin*; *Lei, scrivi, fevelâ par furlan scomençant de etât plui tenare (VERONE)*; (deriv. ***tenaron, tenarìn*** → ***tenarut***)

tenarece [tena'rɛtʃe] *f* nežnost *f*; ljubkanje *n*; *e al vierç un mot di ~ e di amôr (CoUd).*

tenarin [tena'rin] *adj* mehak, nežen, rahel, rahločuten, ohlapen; mehkužen; vlažen; *e jere pronte la mangjative ~. (CoCamp)*.

tenarum [tena'rum] *m* hrustanec *m*; mehkoba *f*.

tencje ['tɛnqe] *f* ZOOL linj *m* (riba) (*Tinca tinca*).

Tencje ['tɛnqe] *i.g.* *Su la mont di ~ si dan adun in cunvigne e a balin lis striis (don).*
tendadôr [tenda'do:r] *m* ptičar *m* (ki nastavlja mreže); razširjevalec *m*; sestavljavec *m* (spisa).
tendarel [tenda'rɛl] *m* (***tendarei***) (*manj obič., šalj.*) modo *n*.
tende ['tɛnde] *f* šotor *m*; *Il Signôr al clama Mose e, te ~ de cuvigne, i dise (Bibl 172)* Gospod je pozval Mojzesa in ga iz zbiralnega šotora nagovoril.
tendele [ten'dɛle] *f* TEKSTIL list *m*; brdo *n* (pri statvah).
tendence [ten'dentʃe] *f* → ***tindince***.
tendine [ten'dine] *f* majhna zaveza *f*; *Mi cjati a sei tun tinelut che al nasebon di cere, lis tendinis sui balcons. (BrLi)*; *sui balcons a jerin tendinis di tele zale e lizere. (Sg).*
tendon [ten'don] *m* (velik) zastor *m*, zagrinjalo *n*; zavesa *f*; šotor *m*.
tendopoli [ten'd??] *m* šotorsko naselje, tabor *m*; *e la int dal cjamp dai Uns, la imense ~, e cîr di jentrâ te Halle Zwei. (Ta).*
tenent [te'nɛnt] *m* VOJ poročnik *m* (častnik); ***grât di ~*** čin poročnika; *che al lasse tal 1843 cul grât di ~ par jentrâ tal Ministeri de vuere (Urban).*
tenôr [te'no:r] *m* 1. MUZ ton *m*; poudarek *m*; petje *n*; spev *m*, pesem *f*; *si sintive / a cjantâ il rusignûl / di un ~ di fâ dûl (F)* 2. MUZ pevec *m*, kantor; *sloze da lis bradascjis / i campagnûi tenôrs (F)* 3. vsebina *f*, vrsta *f*; *te speziarie..preparâts e pacs di ogni ~ (F)* 4. vsebnost *f*; delež *m*; odstotek *m*.
tension [tensi'lon] *f* 1. ELEK napetost *f*; ***eletrodot a alte ~*** visokonapetostni električni vod *(La 06/3)*; ***~ nominâl*** imenska napetost; *i fii a puartaran une ~ nominâl di circje 220 kv (La 05/12)* 2. FIG napeto razpoloženje *n*; *Devant de jentrade dal palaç dal Consei si àn vûts moments di ~ (O)*; *atentât dai 11 di Setembar e la ~ che (Pa).*
tensioatîf [tensioa'ti:f] *m* tenzioaktivna snov??; *Un mecanisim avuâl al intraven cuant che, invezit di scjaldâ, si fâs agjî un ~. (SiF 02/2, 129).*
tentâ [ten'ta:] *tr* 1. potopati, po- , iz-, pre-skusiti; skušati; preizkušati; *No sta ~ il Signôr to Diu (Bibl-Mt)*; *Al decidè alore Gjude di movisi lui, tentant disperatamentri la ultime cjarte (Pa 03/8)*; *cuant che propit si lis à tentadis dutis. (Pa 04/04)* ko se je zares vse poskusilo 2. postlati; prenočiti (koga); *al ven, e nus tente, / odôr di polente. (F).*
tentadôr [tenta'do:r] *adj* skušnjevalen, poskušajoč; izzivalen; *cjalait ce pirivelis! / ... / e bluse tentadore, / e curt il cotulin / e cjalcis straforadis (F)*;
~ m skušnjavec *m*; izzivač *m*; *I le dongje il ~ e i disè: (Bibl-Mt)* In pristopil je skušnjavec in mu rekel.
tentatîf [tenta'ti:f], **-ive** *adj* poskus *m*; *E chest no par colpe di "Eta", ma pal ~ dal guvier Aznar di dâi la colpe ae organizazion armade basche (Pa 04/05)*; ***tentatîfs leteraris*** literarni poskus; *I siei prins tentatîfs leteraris a son dal 1828 (Zili).*
tentazion [tentatsi'on] *f* skušnjava *f*; izziv *m*.
tenteanimis [tente'animis] *m* nadležnež *m*, težak *m*, sitnež *m*; *aborts da la patrie e de religion, / fiscâi ~, umans ma di non. (F).*
tenticul [ten'tikul] *adj* 1. nadležen; dolgočasen, siten; dražljiv; *son tenticui e insolents, / ju busse istès, istès „ninins" ur dîs (F)*;
~ m (*manj obič.*) skušnjavec *m*; zapeljivec *m*; *alce la man, il popul benedis, / e al sbalotâ dai draps, come leon / il ~ comun rugne e sparis (F)* 2. ARH skušnjava *f*; volja *f*; poželenje *n*, mikanje *n*; *nus vignì in cjâf a ducj un gran ~ / di esponisi. (F).*
tentimbon [tentim'bon] *m* 1. BOT nepravi (lažni), jasmin *m*, navadni skobotovec *m* (*Philadelphus coronarius*) 2. spogledljivost *f*, koketnost *f*; častihlepnost *f*, prizadevnost *f*; ničemurnost *f*; *a ogni fantate i stan ben doi solds di ~ (F)* 3. ničemurnež *m*, nečimrnež *m*; *al jere propri un ~ (F).*
tentôr [ten'to:r] *m* barvar *m*; *~ prin a Tresesin e Udin e po a Vignesie. (ud.camcom).*
tentorie [tento'rie] *f* barvarna *f*.
tenture [ten'ture] *f* barvanje *n*; barva *f*; tinktura *f*.
tenzi ['tendži] (t. **intenzi**) *tr* in *refl* (po)barvati.
teocratic [teo'kratic] *m* teokrat *m*;
~ adj teokratičen, bogovladen; *ma ancje un pape medievâl sul stamp di Nocent III e di Bonifazi VIII, i plui teocratics e assolutiscj. (Pa 03/11).*
teocrazie [teokratsi'e] *f* teokracija *f*, bogovladje *n*.
teodolite [teodo'lite] *f* teodolit *m*.
teodorian [teodori'an] *f* *??* *Come che di secui nus cjante la splendide sinfonie musive de basiliche teodoriane. (Pa 02).*
Teodurì [teodu'ri] *os.i m* HIST (vzhodnogotski kralj) Teodorik *m*; *Di chê bande a rivarin Alarì, Atile, ~, Albuìn, i Ongjars (JM).*
Teofil [te'כfil] *os.i m* Teófil *m*; *mi soi rissolût a scrivi dut par ordin, sâr ~ (Bibl-Lc).*
teogonie [teogo'nie] *f* teogonija *f*; *Bastarès cjapâ in man une enciclopedie o un libri di ~ e di cosmogonie. (BelR).*
teolic [te'כlik] *m* bogoslovec *m*, teolog *m*; *al à scrit il martar e ~ todesc (glesie).*
teolighe [te'כlige] *f* 1. okretnost *f*, spretnost *f*, sposobnost *f*, možnost *f*; govorništvo *n*; zgovornost *f*; *e cu la sô ~ che a precjantave, a saveve contâ lis robis a mûd so (F)* 2. teorija *f*; doktrina *f*; pojmovanje *n*, zamisel *m*, vodilna misel *m*; *Chest miscliç di ~ e di cuintriglobalizazion al rapresente la schizofrenie profonde de societât saudite (Pa 02/10-11).*
teologâl [teolo'ga:l] *adj* teološki.
teologjic [teo'lכgik], **-iche** *adj* bogosloven.
teologjie [teolo'ġie] *f* bogoslovje *n*, teologija *f*.
Teôr [te'o:r] *kr.i m* Teor (UD).
teorem [teo'rɛm] *m* → ***teoreme***.
teoreme [teo'rɛme] *m* teorem *m*, znanstvena trditev *f*; *e il simbolisim par lassâ la place a predicjis astratis, a teoremis religjôs, a esercitazions e elucubrazions (Bel).*
teoretic [teo'rɛtik], **-iche** *adj* teoretski, teoretičen.
teoric [te'כrik], **-iche** *adj* teoretski, teoretičen; spoznaven; ***economie teoriche*** teoretična ekonomija; *(economie teoriche, economie aziendâl, economie di imprese, sociologjie). (Pa).*
teorie [teo'rie] *f* 1. teorija *f*, sistem znanstvenih trditev; ***in ~*** teoretično; ***~ atomiche*** atomska teorija *f*; ***teoriis di Ogni Robe*** FIZ teorija vsega (Theory of Everything); *Par cheste proprietât, chestis teoriis a son clamadis Theories of Everything (Teoriis di Ogni Robe). (SiF 03/4, 133)* 2. mišljenje *n*, ideja, predstava *f*.
teorichementri [teorike'mentri] *adv* teoretično.
teorizâ [teori'dza:] *tr* teorizirati; *L'aiar de Riforme teorizade di Lutero dal 1517 (Natisone/furlanis).*
tepist [te'pist] *m* malopridnež *m*, lopov *m*; *Cussì la peraule di une bande di tepiscj e je stade la prove*

provade par ruvinâ un om (Bel).

terace [te'ratʃe] *f* terasa *f*, ploščad *f*; *tal stes timp, gjoldi il panorame de ~, tacade dal locâl (consorziocastelli).*

teracîr [tera'tʃi:r] *m* → ***teraçâr***.

teraç [te'ratʃ] *m* 1. vrsta tlaka: terazzo; *Al à un paviment in ~ a la veneziane e il sofit cun trâfs in mostre. (consorziocastelli)* 2. nakopičena zemlja iz jarka; luža *f*, mlakuža *f*; *e po chel nol jere il sît just: masse ~! (F).*

teraçâ [tera'tʃa:] *it* AGR narediti omejke njive; *preparait ben il teren, teraçait, araitlu ben. (F).*

teraçade [tera'tʃade] *f* AGR omejek (njive); *ducj i trois, rivâi, lis teraçadis*; *chel di soreli jevât al jes di une fasse ~ (consorziocastelli)*; → ***çarade, cjaveçagne, sgjavin***.

teraçâr [tera'tʃa:r] *m* ki polaga terazzo; kopač *m*.

teragn [te'rañ] *m* tla *f*; podplat *m*; plast *m*; pos. v: ***sul ~*** na tla; *co 'l torne sù tal cjôt, sintintsi strac, si distire dut lunc in sul ~ (F)*; *In dut chel tarmenâ il lunc curtìs al cole cidin tal polvar dal ~ (Mar).*

teran [te'ran] *m* (rdeče vino iz Istrie) Teran *m*.

terapeutic [tera'pɛutik], **-iche** *adj* terapevtski; *che al è bon di fâ juste chê ostinazion terapeutiche (Pa 03/8).*

terapeutiche [tera'pɛutike] *f* terapevtika *f*.

terapeute [tera'pɛute] *m* terapevt *m*; *la nestre colegance spirtuâl cul mont alessandrin, il mont dai terapeutis (Pa 02).*

terapie [tera'pie] *f* terapija *f*, zdravljenje *n*; *Il strus di cheste sûr Amalia, doprât, si viôt, tant che ~ un fregul bruscje (Urli).*

teratogjenic [terato'ǵɛnik], **-iche** *adj* teratogenski *m*; *parcè che al è ben dimostrât che diviersis micotossinis a son teratogjenichis (SiF 02/1, 31-45).*

Tercimont [tertʃi'mɔnt] *kr.i f* (Prepot) Trèmun *m* (lok. Tarčmun) (IT Tercimonte).

terçane [ter'tʃane] *f* mrzlica *f* (na tretji dan); *da trê mês al spache une ~. (F).*

teren [te'rɛn] *m* 1. tla *f*; plast *m*; zemlja *f*; prst *f*, glina *f*; *Il ~ de alte planure al è formât di claps e glerie (CoGonars)*; ***~ fuart*** ilovnata zemlja, glinovina *f*; ***~ lizêr*** zemlja z malo gline; ***~ di cormanie*** močvirnata zemlja; ***cuistâ un ~*** pripraviti zemlja za obdelavo 2. zemlja *f*, teren *m*, kraj *m*, zemljišče *n*.

terenâr [tere'na:r] *m* obdelovalec *m*, gojitelj *m*; kolon *m*, kmet najemnik *m*; *e come il ~ / ducj ti daran dal Vô (F).*

Terençan [teren'tʃan] *kr.i f* (Puçui) Terenzano.

terenôs [tere'no:s], **-ose** *adj* prsten, prizemeljni; zemeljski; *cuatri zeis di glerie terenose. (F).*

Terenzi [te'rɛntsi] *os.i. m* Terenc(ij) *m*.

terest [te'rɛst] (t. **terestri**) *adj* zemeljski; *va tal paradîs ~. (F).*

terestri [te'rɛstri??] *adj* → ***terest***.

tergjestin [terǵes'tin] *m* 1. staro tržaško narečje 2. HIST Tržačan *m*; *i popui a soreli jevât de Italie dal nord, istrians e terzestins (Pa 05/04).*

teribil [te'ribil] *adj* strašen, grozen.

teribilmentri [teribil'mentri] *adv* strašno, grozno; *e lui si sintive ~ atrat di chei voi (Daidussi).*

teriç [te'ritʃ] *m* → ***tieriç***.

terine [te'rine] *f* (lončena) skleda *f* (za juho); *Dami la ~ cul lidric (Vichi).*

teritori [teri'tɔri] *m* ozemlje *n*, teritorij *m*; okoliš *m*; področje *n*; *Tra i dâts di chest scandai o cjatìn che i puescj jet tal teritori comunâl a son 189 (O)*; *economie e la dissipline juridiche tal ~ montan (Pa)* v goratem predelu; *la definizion precise di dut il ~ là che a vivin i Slovens in Italie (Pa)* celega ozemlja, kjer živijo Slovenci.

teritoriâl [teritori'al] *adj* ozemljski, teritorialen, zemljiški; *la organizazion ~ di chest spazi a son stadis ancjemò sclaridis (Pa).*

teritorialitât [teritoriali'ta:t] *f* ozemljnost *f*, teritorialnost *f*, pripadnost k ozemlju.

termâl [ter'ma:l] *adj* termalen; *e cuntun parc ~ ospitâl in plui di largjis zonis verdis. (minud.org).*

termalizazion [termalidzatsi'on] *f* FIZ termalizacija *f*; *e la superficie superiôr frede e jonzi un valôr liminâr che al superi la atrizion viscose e la ~ (SiF 02/2, 129).*

termenâ [terme'na:] *it* in *deriv* → ***tarmenâ***.

termentine [termen'tine] *f* KEM terpentin *m*.

termic ['tɛrmik], **-iche** *adj* toploten; *Intal particolâr si analize il strât licuit che al dipent dal gradient ~. (SiF 02/2, 129).*

terminâ [termi'na:] *tr* (do)končati, dovršiti.

terminazion [terminatsi'on] *f* konec *m*, zaključek *m*.

terminologjic [termino'lɔǵik], **-iche** *adj* terminološki, izrazosloven.

terminologjie [terminolo'ǵie] *f* terminologija *f*, izrazoslovje *n*; ***~ tecniche*** tehnično izrazoslovje; *mediant de publicazion di oparis fondamentâls tant che dizionaris, .., ~ tecniche (Cisilino, treball).*

termis ['tɛrmis] *fpl* toplice *fpl*; *Al fâs impression il fat che le vedin jemplade dal dut di tiere ai timps di Traian par fâi sù parsore des ~. (Pa 05/04).*

termochimic [termo'kimik], **-iche** *f* termokemijski.

termochimiche [termo'kimike] *f* termokemija *f*.

termodinamic [termodi'namik], **-iche** *adj* termodinamičen; *che al intivà come la fenomenologjie une vore divierse des transizions di ecuilibri ~ (SiF 02/2, 129).*

termodinamiche [termodi'namike] *f* termodinamika *f*.

termoeletricitât [termoeletritʃi'ta:t] *f* termska elektrika *f*.

termofil [ter'mɔfil] *m* termofil *m*; *La maioritât dai foncs presints intai grans conservâts e cres miôr fra 10 e 30°C (mesofils), ...e i termofils a puedin cressi fin a 60°C (SiF 02/1, 31-45).*

termologjie [termolo'ǵie] *f* nauk o toploti.

termometri [ter'mɔmetri] *m* termometer *m*, toplomer *m*.

termometric [termo'mɛtrik], **-iche** *adj* termometrski.

termonucleâr [termonukle'a:r] *m* FIZ termonuklearka *f*; *il fat di viodi un grum di polvar dongje des SNe termonucleârs (SiF 02/2, 11-24).*

termosifon [termosi'fon] *m* termosifon *m*; *Jessint in autun al è il riscjaldament cuntun… ~ eletric. (Pa 05/07).*

termostabilitât [termostabili'ta:t] *f* termostabilnost *f*; *a son caraterizadis di une alte ~ che e sigure la lôr presince ancje tai prodots cuets (SiF 02/1, 31-45).*

termostât [termo'sta:t] *m* termostat *m*.

terorisim [tero'rizim] *m* terorizem *m*; ***lote al ~*** boj proti terorizmu; ***~ di stât*** državni terorizem; ***~ internazionâl*** mednarodni terorizem; *o la scuse di volê meti fin al ~ internazionâl, no àn convinçût nissun. (Pa).*

terpen [ter'pɛn] *m* KEM terpen *m*.

Tersadie [ter'sadie] *i. g* Tersadia *f*; *Intai miei borcs sot de ~, ancje jo o ai sintût (Bel).*

terski ['tɛrski] *m* tersko narečje; *sicu lis feveladis protovenitis, il rosean, il bisiac,.. il nadiski, il ~ (partitrepublichefurlane).*

terziarizazion [tertsiaridzatsi'on] *f* terciarizacija *f*; *e presente une agriculture progredide e specializade e un tas fuart di ~, leât massimementri cu la impuartance che al à il turisim. (Pa 05/06).*

tes I [tes] *prep + art* → ***intes (in + lis)***.

tes II [tes] *združeni pro* ***ti*** + ***lis*** ti (tebi) jih, F t'jih; *tes tornarai doman* vrnil ti jih bom jutri.

tesaur [te'zaur] *m* zaklad *m*; zakladnica *f*; *di prevision dal Ministeri dal ~, dal belanç (Uniud).*

tesaurîr [tezau'ri:r] *m* zakladnik *m*, blagajnik *m*; *Di segretari al fasarà Piergiorgio Sclippa, il ~ al sarà invezit Giannino Angeli. (O).*

tesaurizâ [tezauri'dza:] *it* kopičiti zaklade (denar); *Fin che nol è rivât il timp de acelerazion esasperade, che ti impedis di rifleti, di memorizâ e di ~ (BelR).*

tese I ['teze] *f* razpenjanje *n*, nastavljanje *n* (mrež za ptice); seženj *m*; ptičje lovišče *n*; *siminin par lis tesis / i oseladôrs (F)*; (deriv. ***tesone, tesute***).

tesi II ['tɛzi] *f* 1. teza *f*, trditev *f* 2. ***~ di lauree*** doktorska disertacija; *Inte ~ di lauree in Jurisprudence (Pa).*

Tesis ['tɛzis] *kr.i m* (Vivâr) Tesis.

tesoreâ [tezore'a:] *it* (na)kopičiti zaklade (denar).

Tessalonicês [tesaloni'tʃe:s] *m* 1. Solunec *m* 2. BIBL Tesloničan *m*; ***letare ai ~*** pismo Tesloničanom; *Bastarès lei lis letaris ai Corints e ai ~ (BelR).*

Tessaloniche [tezore'a:] *kr.i f* Solun *m*.

tessare ['tɛsare] *f* izkaznica *f*; ***~ dal partît*** partijska izkaznica, partijsko članstvo; *par fâ un concors universitari, si scugnive vê la ~ dal partît. (Pa).*

tessêr [te'se:r] *m* tkalec *m*; *lis trê fiis dal ~ (F)*; → ***tiessidôr***.

tesserament [tesera'ment] *m* izdajanje izkaznic; včlanitev *f*; *In chest fratimp avonde curt, o vin començât ancje une ativitât interne di ~ che e domande un impegn inmò plui grant (Pa 04/03).*

tesserât [tese'ra:t] *m* član *m* (stranke, društva ipd.); *nus permet di fâ un congrès che nol lavore ancjemò dal dut cun delegâts dai circui di base, ma che in dut câs al lavore cun tesserâts in regule cul paiament de cuote. (Pa 04/03).*

tessil ['tɛsil] *m* tkalski; tkalen; tekstilen; ***setôr ~*** tkalski sektor *(O)*;
~ m tekstilni proizvod.

test ['test] (pl ***tescj***) *m* 1. testament *m*, oporoka *f*; *e je culì une puare femine unevore malade che a volarès fâ ~ (F)* 2. besedilo *n*, tekst *m*.

testâ I [tes'ta:] (t. **fâ test**) *it* oporoko napraviti; z oporoko voliti; *Nodâr: „.. ma nol è migo cu lis gjambis che al à di ~, al à di ~ cul cjâf". (F).*

testâ II [tes'ta:] *tr* (*redko*) po-, iz-, preskusiti; občutiti; dokazati; odobriti, pohvaliti, potrditi; testirati; *Ilfurlanist al teste par vualtris lis ufiertis telefonichis (Furlanist).*

testadi [tes'tadi] *m* JUR glavarina *f*.

testament I [testa'ment] *m* → ***test I.***

testament [testa'ment] *m* 1. testament *m*; oporoka *f*; 2. REL (v svetem pismu) zaveza *f*, testament *m*; *il Vecjo e il Gnûf ~* Stara in Nova zaveza.

testamentari [testamen'tari] *adj* testamentaričen, oporočen.

testart [tes'tart], **-arde** *adj* trmast, trdovraten, svojeglav, uporen, zakrknjen; *~ come i bûs cjargnei (F)*; *~ come un furlan di chei di une volte. (BrLi)* trdoglaven kot Furlan nekoč..

teste ['tɛste] *f* 1. FIG (*redko*) glava; *Cun pre Checo Placerean in ~, si scomence a tirâ dongje (Pa)* 2. mostišče *n*.

testemoneâ [testemone'a:] *tr* in *it* (iz)pričati.

testemoneance [testemone'antʃe] *f* (iz)pričevanje *n*; spričevalo *n*.

testemoni [teste'moni] *m* priča *f*; ***~ oculâr*** očividec *m*; *Dongje des celebrazions uficiâls, al è ben che ognun dai testemonis oculârs si fermi a fâ memorie (Pa 06/1).*

testiere [testi'ɛre] *f* 1. del vajeti 2. (pri postelji) zgornji, skrajni del.

testificâ [testifi'ka:] (*o testifichi* [testi'fiki]) *tr* (iz)pričati; overiti, potrditi; *chê afinitât dal gust che a testifiche la unitât de çocje. (F).*

testôr [tes'to:r] *m* (*goriško*) → ***tessêr, tiessidôr***.

tet ['tɛt] *m* streha *f*; *parsore des cjamaris al jere il solâr, il colm e i gjaris che a tignivin sù il ~ o il cuviert. (F).*

tetâ [te'ta:] *it* 1. (materinsko mleko) (iz)sesati; pupati; srkati; vpi(ja)ti; *no sta distrai il frutin intant che al tete (F)* 2. FIG vriskati, v veselju plavati; radovati se; uživati, veseliti se; *pal to umôr la tiere a ~, / la nature a va in amôr (F)* 3. v: ***~ di mai*** nadležen biti; *e massime chei tâi / che il miò sermon al po ~ur di mai (F)*;
~ tr (*manj obič.*) uživati; (p)okusiti; *o tetarìn in doi la libertât (F)* uživala sva svobodo v dvoje .

tetade [te'tade] *f* sesanje *n*.

tetan ['tɛtan] *m* MED tetanus *m*, mrtvični krč *m*; ***~ di tetan*** okužba s tetanusom; *une vore di personis cun infezion di ~ e cun polmonitis a varessin podût sei salvadis. (Pa 05/04).*

tetâr [te'ta:r] *m* izdelovalec slamnatih streh..

tetarole [teta'rɔle] *f* cucelj *m*; *massancs e britulins, / çupets e tetarolis / par fâ cjucjâ. (F).*

tetarûl [teta'ru:l] *m* → ***tetarole***.

tete ['tɛte] *f* sesec *m*, materine prsi, vime *fpl*; *nome un pôc plui scolât parsôre e lis bielis tetis a trionfin. (BrLi)*; ***dâ di ~ a*** dojiti ; FIG hraniti, oskrbovati, držati pri življenju; *Puaris mai chês feminis che spietin e chês che a dan di ~, in chei dîs (Bibl-Lc)* Gorje nosečim in doječim v tistih dneh; ***dâ di ~ al mani*** → ***mani***; ***frutin di ~*** dojenče *n*, dojenec *m*, dojenček *m*, novorojenec *m*; *no viodial che o clopìn tanche frutins di ~? (F)*; ***dâ di ~ al mani*** odpočiti se sloneč na lopati; (deriv. *tetine, tetute, tetone, tetate, tetin*).

Tetide ['tet??] *kr.i f* PALEO Tetida *f*; *cuant che dut il Friûl al jere poiât sot des aghis dal mâr de ~ (Pa).*

tetin ['tɛtin] *m* → ***tetan***.

tetin [te'tin] *m* INFAN mleko *n*; *al vûl il ~, lui, puar frut. (F).*

tetoie [te'toe] *f* nadstrešek *m*; *Aree cort sud pai mieçs privâts di Dirigjents sot de ~ (Provincia)*; *chei sentâts sot la ~ a cjantavin daûr dal juke box, che di dentri urlave a dut volum (MazzonIol).*

teton [te'ton] *m* dojenček, ki rad sesa; *la font opresse / diband clamave / i siei tetons. (F).*

tetone [te'tone] *f* 1. poveč. od ***tete*** 2. ženska z velikimi prsi.

tetracloroetilen [tetrakloroeti'lɛn] *f* tetrakloroeten *m*, tetrakloroetilen *m*, perkloroetilen *m*; *a proviodin dai controi par une vore di organics alogjenâts volatii (tra*

chescj THM, 1,2 dicloroetan, ~, tricloroetilen). (SiF 02/1, 11).

tetralogjie [tetralo'ǵie] *f* TEAT tetralogija *f* (4 drame); *senaris pe ~ di Richard Wagner par la Opera di Zuric (JM).*

tetrarche [te'trarke] *m* HIST tetrarh *m*, četrtnik *m*.

tetrarchie [tetrar'kie] *f* tetrarhija *f*.

tetrarcje [te'trarqe] *f* → ***tetrarche***.

tetri ['tetri] *adj* (*redko*) mrk, mračen; plašen; nezaupen; strašen; *il lamp che il ~ nûl serena. (F).*

tetul ['tɛtul] *m* prsna bradavica *f*, sesek *m*; → ***cjavidiel, cjavidin, pipul de tete***.

teutonic [teu'tɔnik], **-iche** *adj* tevtonski.

Tevri ['tevri] *kr.i. m* Tibera *f*.

Tg ['tevri] *kratica > Telegjornâl* televizijski dnevnik; *chei preseâts 10 minûts di ~ par furlan (Pa 7/2000).*

thè ['tɛ] *m* → ***tè***.

ti ['ti] *pro dat* ti (tebi); ***a ~*** tebi; *a ~, om di citât*; ***dal ~ al mi*** nenadoma; z danes na jutri; *dal ~ al mi al cjapâ la corse. (F).*

Tibalt [ti'balt] *os.i m* Teobald *m*.

Tiberi [ti'bɛri] *os.i m* Tiberij *m*; *Al jere l'an cuindicesim dal ream di ~ Cesar (Bibl-Lc).*

Tiberiade [tiberi'ade] v: ***mâr di ~*** Tiberijsko jezero; *Plui indenant Gjesù si palesà di gnûf ai dissepui sul mâr di ~. (Bibl-Zn)* Potem se je Jezus spet razodel učencem pri Tiberijskem jezeru.

Tibet ['tibet] *kr.i m* Tibet *m*; *al fos une sorte di ~, nome monts e nêf e ploie. (BrLi).*

tibetan [tibe'tan] *adj* tibetanski.

tibiâ [tibi'a:] (*o tibìi*) *tr* 1. (po)teptati, (po) gaziti; (s)tlačiti; *po benedete la tiere che a tibìin! (F)* 2. stisniti, tlačiti; zgostiti; s-tiskati, treti, mečkati, gnesti; *la fantate si poià te jerbe, mulisite di agaçon, tibiade des çamputis dai griis (F)* 3. (žito, pšenico) mlatiti; biti, tolči; 4. (grozdje) s-tiskati; → ***folâ*** 5. FIG zatirati, k tlom tiščati, moriti; *~ il puar al è ufindi il so creadôr vê dûl de puare int al è laudâlu. (Bibl-Sprocs)*;
~ it hoditi, iti; gaziti; *la gran nêf che vuê è colade / mi impedis di visitâti, / par timôr di palesâti / se o tibìi sot il balcon (F)*;
~ m cepet *m*, cepetanje *n*; *intor de glesie un ~ di int dutis lis jetis. (F).*

tibiade [tibi'ade] *f* teptanje *n*, stiskanje *n*; tiščanje *n*; pritisk *m*; *separant il prin most che al jes da une lizere ~. (F).*

tibiât [tibi'a:t], **-ade** *adj* zatiran; *Il paradòs al è che nol è calât l'interès de opinion publiche a pro dai popui tibiâts (Pa 04/03).*

tibidoi [tibi'dɔi] *m* vrvež *m*, nered *m*, kolobocija *f*, (velika) zmeda *f*, peklenski trušč *m*, zmešnjava *f*; *tra un ~ di sbatimans, di evivas. (F).*

tibie ['tibie] *f* (*manj obič.*) sled *f*, stopinja *f*; pot *f*; *si cognòs dal jeur lis tibiis / co i terens a son baganâts. (F).*

tibio ['tibio] *m* trud *m*; muka *f*, bridkost *f*, stiska *f*; *E cumò, daspò agns e agns di salt impegn e di ~ (Pa).*

Tibisc ['tibisk] *r.i m* Tisa *f*; *che propi in chei dîs e sta vivint il drame ecologjic dal incuinament di cianûr dal flum ~ (CoUd).*

tibissoli [tibi'soli] *m* (*redko, šalj.*) odpev(ek) *m*; očitek *m*, ukor *m*; *ma i darai po un ~ / che i farai flapî il morbin (F)*; ***di ~*** (*šalj.*) dobro narejeno; sveto, nedotakljivo; *al à parsore un voli / une crugnule e un tai di ~ / che ancjemò butin sanc. (F).*

tic ['tik] *m* 1. udarec *m*, mahljaj *m*; *sint un ~ tal balcon (F)* 2. ***un ~*** za malo, za spoznanje; (demin. ***ticut, tichin, tichinin***) *vê rabie parcè che une sûr e je vistude un ~ plui ben (F)* 3. (t. ***mâl dal ~***) trzaj *m*, krčenje mišic (na obrazu); muha *f*, (čuden) domislek *m* 4. (značaj) muha *f*, (čuden) domislek *m*, trma *f*; 5. v: ***zuiâ di ~*** balinati (t. ***zuiâ di balis di ~***); *un trop di fruts si metin a zuiâ di balis di ~ (F)*; (*posnem.*) ***~ e tac*** 1. (ura ipd.) tiktakanje *n*; *tic e tac continuementri l'orloi vecjo sul armâr (F)* 2. nenadoma, odenkrat; *e dovê passâiai ~ e tac a chel biel „giovane". (F).*

ticâ [ti'ka:] *tr* zadeti; udariti; raniti; biti, tolči; tepsti; potolči; *e se si tiche opûr che al vegni urtât / si creve in tocs (F)*;
~ it 1. biti, tolči; tepsti; udariti; pikati, pikljati; trkati; strmoglaviti; *sint un ~ tal balcon... / Primevere a ticave, cun chei siei / deduts di rose (F)* 2. biti, tolči; tepsti; udariti; *il ~ de svearine su la vitrine (F)* 2. (ura) tiktakati; *il ~ de svearine su la vetrine (F)* 3. (od ptice taščice) čvrleti, čvrčati, čivkati; *si sint culì e culà / la favite a ~ (F)*;
~si *refl* 1. biti se, tolči se; tepsti se; udariti se; pikati se; *si bechin, si tichin / e po si cischin (F)* 2. FIG nasprotovati; upirati se; oporekati; izpodbijati; *chei doi che no finivin plui di ~si. (F).*

ticade [ti'kade] *f* 1. tiktakanje *n*; tipkanje *n*; *mi fâs sens usgnot ca dentri chê ~ regolâr (F)* 2. (od ptice taščice) čvrčanje *n*, čivkanje *n*; *nol cjante ben, al fâs une ~ (F).*

ticât [ti'ka:t], **-ade** (*p* od ***ticâ***) *adj* pikčast; *la massarie ticade di lûs su lis gratulis. (F).*

tiche ['tike] *f* besedna igra *f* (na osnovi glasovne podobnosti); prepir *m*; neprijetnost *f*; burka *f*; *apont par tichis di partît, si son patufâts (F).*

tichetâ [tike'ta:] *m* tiktakanje *n*; *spacâts dome di un tichetâ di orloi sul fonts (PauluzzoN).*

tichete ['tike] *f* etiketa *f*; *In sumis, che la nestre ~ "Fat in Friûl" (La 06/3).*

tichetuche [tike'tuke] *m* TEH zabijač *m*, tolkač *m*, zabijalo *n*; *caroçons, caretis, caretons, tichetuchis di stradarûi. (F).*

tichignâ [tiki'ña:] *it* in *tr* iztikati, brskati; boriti se (na turnirjih); opraviti si dati; vse okrog obrniti; krivo (postrani) zarezati; *in timp di cene a vevin tichignât tal plat come svoiâts (F)*;
~si *refl* dražiti se, zbadati se; *Ricut e Mario si tichignavin fra di lôr come simpri. (F).*

tichigne [ti'kiñe] *f* zbadanje *n*, draženje *n*; *Cheste, impen, e à cualchi pericul di tichignis esternis, massime di confin, cul Gjapon (Pa 05/07)*; *Po e je sucedude une ~ fra di lôr (glesie).*

tichignôs [tiki'ño:s], **-ose** (t. **tichignot**) *adj* sofističen; dlakocepen; pretkan; prepirljiv; občutljiv, dlakocepski; *I pazients cun epilessie psicomotorie dispès a mostrin un mût di pensâ indurît e ralentât, intal discors a son stufadiçs e ~ (SiF 03/3, 31-49)*;
~ m natančnež *m*.

tichignose [tiki'ñoze] *f* dlakocepka *f*, (ženska) natančnež *m*; *e je Rite la tichignose, no le âstu capide inmò? (F).*

tichignosetât [tikiñoze'ta:t] *f* petičnost *f*, dlakocepstvo *n*, preobčutljivost *f*; *Se il fogolâr epiletic si cjate intal emisferi di diestre i malâts dispès a svilupin ~, viscositât, ipermoralisim, iposessualitât (SiF 03/3, 31-49).*

tichignot [tiki'ñɔt] *adj* in *m* → ***tichignôs***.

ticiâ [titʃi'a:] (t. **tiziâ**) (*bolj obič.* ***intiziâ***) *tr* 1. (t. FIG) podnetiti, podpihovati, podžgati; spodbadati; ščuvati, nahujskati; *Par ~ il dibatiment e il confront, la "Comission .." e à prontât un formulari "online" su la rêt (Pa 04/02)*; *Al è stât lui a ~ i vescui furlans e chel di Triest par che a saltassin fûr (Pa 05/07)*;
~si *refl* podžigati se, vzburjati se.
ticiadôr [titʃia'do:r], **-ore** (t. **tiziadôr**) (t. **ticiot**, **tiziot**) *adj* podžigalen, vznemirujoč, podžigalen;
~ *m* hujskač *m*, ščuvalec *m*.
ticinês [titʃi'ne:s], **-ese** *adj* se nanaša na Ticino (v Švici); *la cognossince de leteradure rumance dal Grison e podeve divignî de leture dal test di un ~ (La Leter)*.
ticiot [titʃi'ɔt] (t. **tiziot**) *adj* in *m* → ***ticiadôr***.
Tieç [ti'ɛtʃ] *kr.i f* (Daçan Di Pordenon) Tiezzo.
tiercet [tier'tʃɛt] *m* 1. trojica *f* 2. MUZ tercet *m*.
tiercin [tier'tʃin] *adj* iz Terza d'Aquileia;
~ *m* prebivalec Terza d'Aquileia.
tiercine [tier'tʃine] *f* 1. LIT tercina *f*; *cinc tiercinis.*
tierç [ti'ɛrtʃ] *adj* tretji; ***tignî ~*** žakelj držati, pomagati pri tatvini; ***Messe in ~*** novo mašo peti, v duhovniški stan stopiti; *Messe grande cjantade, in ~ (F)*; ***al ~ e al cuart*** temu pa onemu, enemu in drugemu; *al buscje al ~ e al cuart la colonization (F)*; ***cul ~ e cul cuart, cul ~ cul cuart*** z enim in z drugim; *al dîs cul ~ cul cuart che mi à sui cuârs (F)*; ***Tierç Reich*** HIST Tretji rajh; *Di chescj ats e cjapà la dade la politiche di "netisie raziâl" dal Tierç Reich. (Pa 7/2000)*;
~ *m* 1. tretjina *f* 2. tretja oseba *f*.
Tierç di Tumieç [~ di tumi'ɛtʃ] *kr. i f* → ***Tierç II.***
Tierç I [ti'ɛrtʃ] *kr.i m* Terzo D'Aquileia (Ud).
Tierç II [ti'ɛrtʃ] *kr.i m* (Tumieç) Terzo.
tierçarûl [tiertʃa'ru:l] *m* tretja košnja *f*.
tierçmondisim [tiertʃmon'dizim] *m* POL terzomondismo; *di une cierte schirie di faliments politics e ideologjics: la fin dal ~, il faliment dal socialisim arabic ,(Pa 02/10-11)*.
tierçmondistic [tiertʃmon'distik], **-iche** *adj* POL terzomondistico; *a calin lis manifestazions e al cale l'impegn tes associazions tierçmondistichis (Pa 04/03)*.
tiere [ti'ɛre] *f* 1. zemlja *f*; prst *f*, glina *f*; tla *f*; ***a fîl di ~*** tik pod vrhnjo plast zemlje; *la cisilute a svole a fîl di ~ (F)*; ***avuâl ~*** ravno z zemljo; *parcè sbassadis avuâl ~ lis presons? (F)*; ***la ~ batude*** trda zemlja; ***~ argilose, cretose*** glinovina *f*, ilovnata zemlja; ***~ glereose*** prod *m*, prodovita zemlja; ***~ nere*** črna zemlja; ***~ rosse*** rdeča zemlja (na kraškem); *zone caratarizade de sô innomenade e fertil "tiere rosse". (Leng)*; ***~ savalonose*** peščena zemlja; ***~ cjalde*** ; ***~ grasse*** ; ***~ magre*** ; ***~ sfarinose; ~ mote; ~ surtumose*** ; ***~ sute*** suha zemlja; ***~ noglose*** rodovita, rodna zemlja; ***~ pantanose*** blato *n*, blatna zemlja; ***~ clapose, clapignose*** kamnita zemlja; ***~ ponche*** laporasta zemlja; ***~ lìule*** neplodna zemlja; ***dentri*** ~ pod zemlji, v zemlji; *ferment di vite gnove / dentri ~ (F)*; ***par ~*** na zemlji, po zemlji, po kopnem; *cu la gjambe su la siele e un pît par ~ (F)*; ***restâ par ~, jessi par ~*** FIG ostati pri tleh, ostati na nogah; *se mi par tiere (F)*; ***no vê ~ ferme*** biti brez stalnega bivališča, ne držati se dolgo na enem mestu; *i viêi cence padîn / e gran di ~ ferme sot i pîts (F)*; ***sintîsi a mancjâ la ~ sot i pîts*** ne počutiti se varnega, izgubljati tla pod nogami; ***vê la ~ su la muse*** biti mrtvaško bled; *al à la tiere su la muse, che al pâr un muart gjavât de casse (F)*; ***sot ~ → sotiere***; ***lâ a fâ ~ di bocâi → bocâl***;
2. pokrajina *f*, dežela *f*; kraj *m*; zemeljišče *n*; ***in chestis tieris*** v teh krajih; *ma nol po jessi dismenteât che in chestis tieris si son simpri incuintradis lis trê animis dal Europe (La 05/11)*; ***~ di nassite*** rodna zemlja, rodni kraj, rodna dežela; ***~ prometude di Canaan*** obljubljena dežela Kanaan; *che al vorès liberât la ~ prometude di Canaan dal jôf dal prepotent di turni. (Pa 03/8)*; (deriv. *tierate, tierone, tierute*)
3. zemlja *f*; ***centri de ~*** središče zemlje; *Une di chestis variabilis e je la altece gjeopotenziâl H, definide a la distance h1 dal centri de ~ (SiF 02/2, 39-58)*.
tierecuete [tiereku'ete] *f* žgana glina *f*, terakota *f*; *Edificis sempliçs ma cun cualchi scherç decoratîf preseât come lis suasis a dincj e i arcs in cuet che cuasi ricamin lis gornis e lis voltis di ~ (joannis)*; ***vâs di ~*** lonec iz žgane gline, glinasti lonec *(AcademieSt)*.
tiereferme [tierefi'erme] *f* kopno *n*, celina *f*; *a rinfuarçâ lis zonis di colegament fra ~ e Vignesie (GP)*.
tieremari [tiere'mari] *f* Mati zemlja *f*; *di cheste ~, cui siei sants cussì espressîfs e cussì suturnos (BelAlci)*; *tant un che chel altri a àn paiât cui interès ce che la lôr ~ ur à trasmetût in leç di vite. (Pa 02)*.
tiereplen [tiere'plen] *m* nasip *m*.
tieriç [tie'ritʃ] (t. **teriç**) *m* zemlja *f*; (črna) prst *f*, glina *f*; tla *f*; zemeljišče *n*, črnica *f*.
tiermin [ti'ɛrmin] *m* 1. meja *f*; konec *m*; mejnik *m*; PROV (*carn.*) *il lôf nol mangje il ~ (F)* 2. FIG meja *f*; konec *m*; ***lâ fûr dai tiermins*** prekoračiti meje; *l'an nol rivà ancjemò al so ~ che si verificà la stabilide disgracie (F)* 3. rok *m*; konec *m*; potek *m*, zapadlost *f*; ***in ~ di*** znotraj roka, v obdobju; *il judizi statari..in ~ di 24 oris al devi jessi finît cun dut la esecuzion (F)* 4. cilj *m*, smoter *m*, namen *m*; *si invià viers Madone di mont, juste par vê un ~ (F)* 5. pogoj *m*; stanje *n*, položaj *m*; *E je vere che la culture civiche, o ideologjie dominante, si esprim massime tai tiermins, plui virtuôs, di investiments (Pa 02)*
6. (strokovni) izraz *m*, termin *m*, beseda *f*; izražanje *n*; rečenica *f*; *Un aboç (clamât ancje cun ~ inglês stub) (Vichi)*; *Secont cierts autôrs il ~ siop al diven dal latin "si opes". (don)*; ***~ tecnic*** strokovni izraz; 7. pridevek *m*, vzdevek *m*; žalitev *f*; *plenis di smare adalte vôs / une cu la altre si lein la vite, / usant i tiermits plui vergognôs. (F)*.
tiermit [ti'ɛrmit] → ***tiermin***.
tierôs [tie'ro:s], **-ose** *adj* prsten.
tiessi [ti'ɛsi] (*tiessint*, p *tiessût*) *tr* 1. tkati; zasnovati; stkati, splesti; sestaviti; uvesti (uvezem), vplesti; *dulà che al coltivave il lin che po a distribuive aes fameis che lu tiessevin (Natisone/furlanis)* 2. FIG tkati; zasnovati; sestaviti, zložiti, skladati; *jo no pues viodi chês pipinatis / che sul bal tiessin trucs, moroseçs (F)* 3. (dogovor, sporazum) skleniti, dogovoriti se, pogoditi se; *sin condanâts / a ~ cul todesc triste aleance. (F)*.
tiessidôr [tiesi'do:r] *m* tkalec *m*; *Fint in chê volte, la logjiche dal dissen, che e je tant tai tapêts che te vite, le cognòs dome il ~. (Pa 04/04)*; → ***tessêr***.
tiessidure [tiesi'dure] *f* 1.tkanje *n*, tkalstvo *n* 2. tkanina *f* (t. FIG); *Fevelant dal misteri de formazion dal om, di cheste "~", al dîs (Pa 02)*.
Tiessin [tie'sin] *kr.i m* Tessin *m* (v Švici); *Il romanç si lu fevele tai Grisons, il cjanton a sud-est de Confederazion elvetiche, framieç il ~, l'Uri, .. (Cisilino, treball)*.
tiessût [tie'su:t] *m* 1. tkanina *f* 2. ANAT tkivo *n* (t. FIG); *Vuê si sint a fevelâ di celulis staminâls che a àn la possibilitât di ricostruî dal di dentri il ~ malât. (Patrie*

06/1); *Un program di guvier al è un mût di lei tal ~ sociâl lis veris vocazions e i procès positîfs di seondâ e d'infuartî (Pa 03/10).*

tieze [ti'edže] (t. **tiezon** *m*) *f* (kmečka lopa) nadstrešek *m*; senik *m*, lopa *f*, senica *f*, svisli *mpl*; *in dialic creatîf i lûcs sugjestîfs da la grande cjase rurâl dai Colonos - lis stalis, lis lozis, lis tiezis, il granâr, i cjôts (Pa 04/03).*

tiezon [tie'džon] *m* → ***tieze***.

tif ['tif] *m* MED tifus *m*; *al è muart cul ~* umrl je za tifusom; *E po la disfate di Cjaurêt cu la profugance, il ~ e la spagnole e vie. (Pa 05/05).*

tif taf! ['tif] *m* *posnem.* ??; *~! Si pete man / a la arme cun furôr. (F).*

tifôs [ti'fo:s] *m* ŠP navijač *m*; *I ultins 90 minûts dal campionât talian di balon a àn puartade une sodisfazion pardabon grande pal Udin e pai siei ~. (Friûl in rêt).*

tifoserie [tifose'rie] *f* (*it.*) navijači *mpl*; *cucâ dentri chê part de ~ plui ruspiose e salvadie, ma ancje plui vivarose (Furlanist).*

tignî [ti'ñi:] (*o ten, tu tegnis, al ten, o tignìn, o tignîs, a tegnin*; pres co *che o tegni*; imperat co *che o tignìs* : imperat *ten, tigniit*; par pass *tignût*) *tr* 1. držati; imeti; obza-, pri-držati; čuvati; *viôt di ~le strente che no ti scjampi! (F)*; ***~ bon un*** biti dober s kom, v dobrih odnosih; ***dâ a ~*** dati čuvati 2. zadrž(ev)ati; ustaviti; brzdati; zavirati; *va pûr, cisilute, / che ~ti nol è câs (F)*; ***~ il ridi*** zadržati smeh; 3. preudariti, presoditi; pre-, po-misliti; upoštevati; imeti (smatrati) za; ceniti; čislati; smatrati (za); meniti; *in ogni câs, se il siôr culì mi ten bon me (F)*; ***~ di zingar*** imeti za cigana; *di pôre che Rita lu tignìs di zingar. (Sg)* 4. vzdrževati, držati, ohraniti; shraniti; *tancj si siervin dai augurios / par ~ la posizion (F)*; ***~ un segret*** zadržati tajno; *Se tu sês bon di ~ un grant segret (Tolazzi)* 5. obdelovati; gojiti; negovati; uriti; *~ ben, ~ mâl la campagne*; *mi viôt frute ancjemò / in cuant che un timp / a si tignive in cjase un pôcs di cjamps (F)*; ***~ di alc*** držati se česa, gojiti nekaj; *Cuanche ti passe chê altre voie, la robe che tu i tegnis di plui, e je la bocjade. (Sg)* 6. zadržati, pridržati; (v rokah) imeti, v posesti imeti 7. ***fâje ~ a un*** premagati koga, komu biti kos; *a je un model de mode, / nissun j'e fâs ~ (F)*; ***~le curte*** biti kratek (ne dolgoveziti); *tenle curte, ti prei, Toni, e rispuint (F)*; ***~ aments*** paziti, imeti na očesu; *che a tegni ben aments cheste ricete (F)*; ***~ sot control*** imeti pod nadzorom ; *dificoltâts operativis pe rilevazion dai carics, dificoltât par tignî sot control variabilis ambientâls di complicade misurazion (SiF 02/1, 209);*

~ it 1. držati, vzdržati; biti trden, odporen, obstojen; FIG biti tehten, prepričljiv; ***~strent, ~ dûr*** vzdržati, ne popustiti, ne popuščati; *e par otignî cualchi risultât concret si scugne dome ~ dûr cun ustinazion e no fâsi inceâ des impromissions e des lusinghis (La 05/7)*; ***~ cont cualchidun, ~ cont alc, ~ cont di, ~si cont → cont***; ***~ man a, ~ di man a → man***;

~si *refl* 1. (z)držati se, vzdržati se; vesti se; obvladati se; *o volevi molâi un scufiot, ma mi soi tignût (F)* 2. zadržati se, pomuditi se, ostati; *cui po ~si di pensâ a (F)* 3. imeti se za; čutiti se kot; *tune locande / che si ten di prime classe (F)* v kafiču, ki se ima za prvorazrednega 4. ***~si in bon*** s ponosom navdati; ošaben postati; z ošabnostjo navdati; bahati se; *no po ~si fregul in bon de sô famee. (F)* 5. ***~si agjornât*** biti na tekočem; *A un altri i ai domandât se al cjatave il timp e il gust di studiâ, ancje par ~si un fregul agjornât. (BelAlci).*

tignî adun [~ a'dun] (t. **~ dongje**) *tr* skupaj držati, biti enoten; *e i fruts tai lôr zûcs di matine, che al è un afâr tignîju adun. (F).*

tignî daûr [~ da'u:r] *it* (t. FIG) ***~ daûr a*** slediti, zastedovati; posnemati; pripetiti; *a cheste a ten daûr chê altre reson. (F).*

tignî dentri [~ 'dentri] *tr* 1. imeti zaprtega, na zaprtem 2. zadrž(ev)ati (del denarja); *la parone mi à tignût dentri cinc francs sul salari. (F).*

tignî dongje [~ 'donġe] *tr* držati skupaj; *ma tal stes timp al voleve ~ la int intun sisteme plui larc. (Uniud).*

tignî indaûr [~ inda'u:r] *tr* (nazaj) zadržati, brzdati; zatreti, potlačiti, krotiti, zajeziti; nazaj pognati; odvrniti; *l'om la tratave ancjemò miôr par ~ la borascje. (F).*

tignî jù [~ 'ju] *tr* dol držati, nizko držati; *chel violìn / mi môf un no sai ce te fantasie /../ che siben che la etât / a mi ten jù il morbin (F).*

tignî sù [~ 'su] *tr* 1. o-, pod-pirati; držati vzdignjeno; *mi ten sù il canocjâl in luminarie (F)* 2. FIG prenašati; podpirati, rediti, hraniti; vzdrževati, držati, ohraniti; *un bon platut di tripis / par ~ sù la mode (F)* 3. držati pri močeh; *par mês e mês lu vin tignût sù a lat e ûfs (F)* 4. vlivati, dajati pogum, privzdigniti, dvigniti moralo; blažiti, tolažiti; ščuvati; *i tacarin i pinsîrs, Ane lu tignive sù (F)* 5. (pos. zaljubljenci) laskati se; prilizovati se, sladkati se, goditi, pogodu biti (komu); *la veve lassade a colp il morôs dopo vêle tignude sù par tancj agn (F)* 6. ***~ sù lis mans*** roke zložiti pri molitvi; *se la blave, in coree, ten sù lis mans (F)* 7. (rožni venec) zmoliti, deklamirati, recitirati; *la parone / ven cun tante di corone / la preiere a ~ sù (F)*;

~si sù *refl* 1. nositi se, imeti se za pomembnega; *„Folc! Si tignìn sù, eh?" (Sg)* 2. FIG opogumiti se; *salacôr al bastarès vê la costance di ~si sù di plui (F)* 3. držati se pri močeh, dobro se držati, držati se pokonci, podpirati se.

tignidôr [tiñi'do:r] *m* (protipostaven) posestnik *m*; imetnik *m*, lastnik *m*; *i tignidôrs di bens feudâi. (F).*

tignidore [tiñi'do:re] *m* (protipostaven) posestnica *f*; imetnica *m*, lastnica *f*.

tignince [ti'ñintʃe] *f* 1. odpor *m*, odpornost *f*; upor *m*; obstanek *m*; *nissun come lui, dotôr, che al è gjeolic al sepi valutâ la sô ~. (BrLi)* 2. žilavost *f*, trdnost *f*, stanovitnost *f*, (vz)trajnost *f*; *Sul rigôr sientific e su la ~ di cierts valôrs fondamentâi (Pa)*; *Dismenteant che la tolerance e je fie de ~ e de ferbince (La)* 3. prostornost *f*, prostornina *f*; zmogljivost *f*; *par un etolitri di ~ (F)*; → ***tignude*** 4. FIG (umska) zmogljivost *f*, sposobnost *f*; *o feveli tant a la buine parvìe che a vês pocje ~ (F).*

tignude [ti'ñude] *f* 1. prostornost *f*, prostornina *f*; zmožnost *f*, zmogljivost *f*; *figuraitsi po une valîs, e une valîs di chê ~! (F)* 2. posestvo *n*, zemlja *f*, kmetija *f*; *al à comprât la prime e plui grande (240 mil etars) des 5 "estancias" (tignudis agriculis) (Pa 7/2000).*

tigrât [ti'gra:t], **-ade** *adj* tigrast;

~ m tigrasta mačka *f*.

tigre ['tigre] *f* tigrica *f*, tigra *f* (ž. tiger); *la cerve cuiete e devente une saete par cjaçâ la ~ (ShW).*

tigri ['tigri] *m* tiger *m* (*Panthera tigris*).

Tiliment [tili'ment] *r.i.m* Tilment *m*; *domandin ae Regjon intervents di netise dal jet dal ~ di realizâsi in cunvigne cui ents locâi. (O).*

Tiliment [tili'ment] → ***Sant Vît dal ~***.

tilulele [tilu'lele] *f* (*gor.*) REL opresnik *m*, opresni kruh *m*, nekvašeni kruh *m*; *la „~" jere il famòs „pane azimo" da la Bibia. (F).*

tim ['tim] *m* BOT 1. materina dušica *f* (*Thymus vulgaris*) 2. ***~ salvadi*** materina dušica *f*; → ***sarasin di mûr***.

Timâf [ti'ma:f] *r.i m* Timavo *m*.

Timau [ti'mau] *m* → ***Tamau***.

timbal [tim'bal] *m* MUZ pavka *f*, timpan *m*.

timbri ['timbri] *m* 1. žig *m*, pečat *m*; *bilenghisim tes targhis, timbris, ats, e v.i. (CIRF)* 2. MUZ zvok *m*, barva *f* tona, glasu, timbre; *al tacà a lei cuntune cierte impuartance e un timbri di vôs a pene fuscât (PauluzzoN)* 3. LIT ritem *m*, kadenca *f*.

Timent [ti'mɛnt] → ***Tiliment***.

timidece [timi'detʃe] *f* boječnost *f*, plašnost *f*; → ***timiditât***.

timiditât [timidi'ta:t] (t. **timidece**) *f* boječnost *f*, plašnost *f*; *Ancje se framieç di timiditâts e di intops, il principi federalist alfin al è jentrât te nestre Constituzion formâl. (Pa 02).*

timit ['timit], **-ide** *adj* boječ, plah, plašen; (deriv. *timidon, timidut*)

timôr [ti'mo:r] *m* strah *m*, bojazen *f*; spoštovanje *n*, čislanje *n*, spoštljivost *f*; bogaboječnost *f*; *il sant ~ di Diu (F)*; ***~ di Diu*** bogaboječnost *f*; *Si sa che ai politics ur sta in cûr plui il ~ de int che il ~ di Diu. (Pa 02/10-11).*

timorât [timo'ra:t], **-ade** *adj* bogaboječ; *Il centurion Corneli, om just e ~ di Diu, che dut il popul dai gjudeos al po dî dome ben di lui (Bibl-Az).*

Timotei [timo'tɛi] *os.i m* Timotej *m*; *~ gnûf compagn di Pauli (F).*

timp ['timp] *m* 1. čas *m*; doba *f*; časovna mera *f*, hitrost *f*; *il ~ al passe cence remission* čas mineva..; ***a luncs timps*** dolgo življenje, mnoga leta; ***a ~*** za časa; zgodaj, hitro, v času, znotraj roka; ***a ~ plen*** s polnim delovnim časom; *Il Diretôr al è un docent de Universitât a ~ plen (CIRF)*; ***ai timps di cdn*** za časa nekoga, v časih nekoga; *ai siei timps a corevin chei cuatri automobii che a jerin ator. (Sg)*; ***cul ~*** sčasoma, s časom; ***cul ~ a lâ*** v toku časa, sčasom, z minevanjem časa; *no verin cui sa ce sucès ma che, cul ~ a lâ i procurarin une innonime universâl (Zili)*; ***dâ ~ al ~*** PROV dati času čas; ***di cuissà cetant ~*** bog ve koliko časa že; *di sigûr nissun al taiave di cuissà cetant timp. (Sg)*; ***in ~ che*** medtem; *e si lambicave a cjatâ une reson, ancje in ~ che a jere daûr a lavorâ par cjase (F)*; ***in ~ di*** med, za časa. v času, v obdobju; *e i spacs, lis batiduris / in ~ da la invasion (F)*; ***jessi tant che il ~*** *?? Essere come il tempo. (Verone)*; ***lasse ~ al ~*** pustiti času čas, znati počakati čas; ***o ~*** prej ali slej; ***o ~ o tart*** prej ali slej; *cui che la dure o ~ o tart la vinç (F)*; ***par ~ pierdût*** izgubljeni čas??; *svuatar, e maggiordomo par ~ pierdût*; ***parâ vie il ~*** ubijati čas, zabijati čas, zapravljati čas; *par parâ vie il ~ al le a fâ cuatri pas (F)*; ***spirâ il ~*** (pos. pri živini) končati se čas nosečnosti; *cuant che la vacje a spire il ~ (F)*; ***stâ al pas cui ~*** iti s časom; ***sul ~*** v času, za časa, med; ***tai timps libars*** v prostem času; *al compre libris e tai ~s libars (F)*; ***tal stes ~*** sočasno; *a permetin di formalizâ cheste relazion intune funzion avonde semplice e tal stes ~ esemplificative dal fenomen studiât. (SiF 02/1, 209)*; ***~ reâl*** v resničnem času; *se no altri parcè che e je pussibile une comparazion storiche e "in ~ reâl", cu la situazion dai ladins des altris provinciis. (Cisilino, treball)*; ***un ~*** nekdaj; *che pûr un ~ al calcolave bon (F)*; ***un siôr in ~*** gospod v letih; *cualchi altri siôr in ~ e daben (F)*; ***za ~, ~ indaûr*** že dolgo časa, že nekaj časa; nekdaj; *za ~ in cheste glesie, al jere un vicjari curât (F)*; (deriv. *timput, timpon, timpat*) 2. LING (slovnični) čas 3. vreme *n*; ***brut ~*** grdo vreme, neurje *n*; *E je tacade za lunis la conte dai dams tes zonis dal Friûl fiscadis dal brut ~ di domenie. (Onde)*; ***fâ il bon ~ e la ploie*** FIG vedriti in oblačiti; *chei temui dal cjapiel in bande, che a fasin la ploie e il bon ~ tes betulis o sot il tei de place (F)*; ***rompisi il ~*** poslabšati se vreme, pokvariti se vreme; *prime che si rompi il ~ (F)*; ***~ rot*** slabo, grdo, zanič vreme; ***~ di bestie*** pasje vreme, hud mraz; ***sunâ pal ~*** FIG dvigniti glas, vpiti; *no vâl sunâ pal ~ co è za scomencât a tampiestâ*; → deriv. ***timpat, timput, timpesse*** 4. (*redko*) nevihta *f*, neurje *n*; *ma solo in alcune frasi fatte: al fâs ~, al ven sù ~ (F)*; *No suna par il ~, sunin li Aimariis. (Pasolini).*

timpani [tim'pani] *m* pavka *f*; samotežno kolo.

timpanist [timpa'nist] *m* MUZ igralec na pavko; *Ghia, il ~ de orchestre dal teatri de opare di Tblisi (Pa 05/05).*

timpat [tim'pat] (PEJ od *timp*) *m* slabo, grdo vreme.

timpesse [tim'pese] *f* bedasto, zanič vreme; *ce brute matine! / Cun cheste ~ (F).*

timpli I ['timpli] *m* ANAT sence *fpl*; *il sudôr al cessà di plovi jù pai timplis. (F).*

timpli II ['timpli] *m* ANAT bobnič *m* (v usesu); ***rompi i timplis*** oglušiti; *chel cjan al ven a rompimi i timplis. (F).*

timpon [tim'pon] (od *timp*) *m* veliko časa, dolgo časa; *al è ~ (tant ~) che no si viodìn. (F).*

timponon [timpo'non] *m* zelo zelo veliko časa; → ***timpon***.

timpuris ['timpuris] *fpl* REL kvatre *fpl*.

timput [tim'put] *m* (*ljubkov.*) vreme *n*.

tinaç [ti'natʃ] (*pl* [-'nats]) *m* kad *f*, bedenj *m*, čeber *m*; *o ai fat siet tinaçs di mîl. (F)* (deriv. *tinaçon, tinaçat, tinacet, tinaçut*).

tinde ['tinde] *f* 1. zastor *m*; šotor *m*; *sot la ~ (F)* 2. sušilnica *f* za perilo; *fate la ~, suiât la robe (F)* 3. LOVSTVO razpenjanje *n*, nastavljanje *n* (mrež za ptice); *a puedin jentrâ te ~ a rompimi i pâi e…cui mi paie lis rêts se me lis sbridinin? (F)*; (*bolj obič.*) → ***tese***.

tindi ['tindi] (*o tint, tu tindis, al tint*; p *tindût*) *tr* 1. (vrv ipd.) nape(nja)ti, razpe(nja)ti, razprostreti, *~ l'archet, la palize, lis viscjadis (F)* 2. (perilo) razprostreti; iztegniti; *e no à finît di ~ / che i tocje di distindi (F)*; *~ it* 1. ***~ a*** 1. ukvarjati se z, paziti na, brigati se za; *E par chest mi sint di ~ une man ancje ae Minorance (christianromanini)* 2. biti zatopljen v (neko delo).

tindince [tin'dintʃe] *f* 1. nagnjenje *n*; težnja *f*; ***vê ~ (par alc)*** imeti nagnjenje za; *che al conferìs al spazi-timp une ~ intrinseche a slargjâsi o pûr a schinchinîsi. (Pa)*; *te sperance di cuintribelançâ la ~ de materie a fâ impiçulî l'univiers (Pa)* 2. smer *m*, tendenca *f*; *Te mê Glesie, orepresint, a son ancje tindincis fuartis cuntri dal ecumenisim (Pa)* 3. EKO usmerjenost *f*, orientacija *f*.

tindine [tin'dine] *f* zavesa *f*, zavesica *f*; *che si indrecin al cîl, blu, net, cualchi blancje nulate tiessude a filet, come lis tindinis sui balcons des cjasis (Patrie 06/1)*; → ***coltrine***.

tindite ['tindite] *f* obešenje *n* (perila); *e po jù dal toglât a furie une altre manezade di balçs, e ducj in vore a fâ une gnove ~. (F).*

tindût [tin'du:t], **-ude** (*p* od ***tindi***) (t. *adj*) v: ***taule tindude*** slavnostno pripravljena miza; *a jere la taule inmò tindude. (F).*

tine ['tine] *f* bedenj *m*, (vinska) kad *m*, čeber *m*; *no àn par man che tinis e vassiei. (F).*

tinel [ti'nɛl] *m* družinska (poselska) soba *f*, dnevna soba, sprejemnica *f*; *O cjalìn la television intal ~. (Cadorini/furlan).*

tininin [tini'nin] *m* ***un ~*** pičica *f*, trohica *f*; *e un ~ di aghedivite dentri us tirarà. (F).*

Tinte ['tinte] *r.i. f* Tinto *m* (reka v Andaluziji); *te Andalusie al è dulà che la aghe de ~ si bute tal Atlantic. (F).*

tintinâ [tinti'na:] *it* zvončkljati??; *Cussì Dusuline e procurave di cjapâle in dolç o amancul di tasê e paidîle, che la siore no steve a ~le e i diseve a sut "ti do gli otto giorni" (Urli)*; *No si veve di stâ a ~le cuntun sfuriôs e co ur montave la matetât, nol jere timp di amîs. (Urli).*

tintine ['tintine] *f* MUZ (majhno glasbilo) dromlja *f*; *un sunai, une pive, une ~ cussì. (F).*

tintinulâ [tim'pat] *it* migljati, trepetati; *Jo o soi lontan, ricuardi lis sôs ranis, la lune, il trist ~ dai grîs. (Pasolini).*

tiosulfât [tiozul'fa:t] *m* KEM tiosulfat *m*.

tip ['tip] *m* NEOLOG tip *m*, vrsta *f*; *a son une vore tips di racomandâ (Pa).*

tipetitîf [tipe'ti:f], **-ive** *adj* *??* *cul pronon tipetitîf (nô o sin furlans, vô o sês barês ecc) (Scf)*

tipic ['tipik], **-iche** *adj* tipičen.

tipichementri [tipike'mentri] *adv* tipično; *Agns dopo o vevi ancjemò chê voie ~ infantîl di lâ a esplorâ i puescj scûrs. (Ta).*

tipicitât [tipitʃi'ta:t] *f* tipičnost *f*; *che a doprin lis peraulis di une lenghe locâl ripuartadis su lis etichetis come indicadôrs di ~. (SiF 03/3, 69-81)*; *al à difindût fûr par fûr la ~ dal nestri teritori (Pa 03/12).*

tipizazion [tipidzatsi'on] *f* tipizacija *f*; *considerazions che i autôrs a fasin su la oportunitât di "~" dai ponts di vendite, e in particolâr su la oportunitât che i supermarcjâts a cjapin sù cualchi carateristiche culturâl tipiche dal teritori (Pa 02).*

tipo ['tipo] *m* (*it.*) tip *m* (oseba); *Al è un ~ che al sta une vore su lis sôs (Sg).*

tipograf [tipo'graf] *m* tiskar *m*.

tipografic [tipo'grafik], **-iche** *adj* tiskarski, tipografski; *cualchi modernizazion e la prospetive pal avignî di un family feeling ancje intal cuarp tipografics di ducj i tescj de Regjon". (La 05/11).*

tipografichementri [tipografike'mentri] *adv* tiskarsko, tipografsko; *~ e jere un sfueiut che, massime i prins numars, plui misar di ce che al jere no si varès podût nancje inmagjnâlu (Pa 11/99).*

tipografie [tipogra'fie] *f* tiskarna *f*; tiskarstvo *n*; *ma lui al intervignî subit in ~ par fâlu gjavâ, parvie che si tratave di une bataice (GP).*

tipologjic [tipo'lɔǵik], **-iche** *adj* tipološki.

tipologjie [tipolo'ǵie] *f* tipologija *f*.

tîr ['ti:r] *m* 1. poteg *m*, potezanje *n*; met *m*; strel *m*; streljanje *n*, streljaj *m*; vlek *m*, udar *m*, udarec *m*; sunek *m*; ***un ~ di aiar*** prepih *m*; *no sta lassâ tîrs di aiar: siere lis puartis e i barcons (F)*; ***a un ~ di clap*** za streljaj; *un ~ di clap plui indenant al intopà un mussâr (F)*; ***cjoli a bon ~*** poceni kupiti; *patine pai cjavei sblacje, sbelet, / e altris cjossis che a ocorin pe toelet; / robe cjolte a bon ~ / che mi veve ordenade mê muîr (F)*; ***durmî intun ~*** spati ne da bi se zbudil; *jo vadi durmî cuant che tramonta il soreli e duarmi intun ~ sin che il soreli si alça (F)*; ***a prin ~*** na prvi pogled, koj skraja, takoj; *ma lis robis no si àn di cjoli a prin ~ (F)*; ***di ~*** neposredno, naravnost, brez ovinka; *co tu sês là, di ~ va a gjoldi il fresc (F)*; (bolj običajno ***di ~ jessi***; ***a ~***) 2. IRON dejanje *n*; kretnja *f*; delo *n*; šala *f*, *la fie a prove, ma l'arbul i fâs ancje a jê chel ~ istès (F)* 3. podnet *f*, (iz)podbuda *f*; muha *f*, (čuden) domislek *m*; volja *f*; poželenje *n*, mik *m*, mikanje *n*; *cun me nol veve chel ~… a saveve di no cjatâ teren just (F)* 4. VETER ***mâl dal ~*** (konjska bolezen); ***~ fêr ??***; ***~ in aiar ??***.

tirâ [ti'ra:] *tr* iz-vleči, potegniti; nategniti; privlačiti; *i bûs a tirin il cjâr* volova vlečeta voz; ***~ a lunc il discors*** raztegniti pogovor (na dolgo); *Al tirà a lunc il so discors fintremai a miegegnot. (Bibl-Az)*; *~ la carete* FIG garati, mučiti se s težkim delom; ***~ il flât*** vdihniti, vzeti sapo; ***~ i voi*** oči zapreti; ***~ il fren*** potegniti zavoro, stopiti na zavoro; *al à tirât il fren ancje su la cuistion de riforme dal ordenament dai ents locâi. (Pa 04/07)*; ***~ il pît*** FIG umreti; ***~ la cuarde de sô bande*** FIG vleči na svojo stran (delati po svoje); *là che ognidun al tint a tirâ la cuarde de sô bande(Pa 02)*; ***~ lis orelis*** vleči na ušesa (poslušati); *A tiravin ducj lis orelis (Sg)*; ***~ un a*** napejati koga/kaj na nekaj, privesti, voditi k; *tirait i nestris cûrs a unîsi cun Vô (F)*; ***~le*** prebijati se z muko; *se si à voie di campâle, = a si scuen cui dincj ~le (F)*; *~ it* 1. (t. **tirâsi**) iti, hoditi; odpraviti se; vesti se; *da ducj i mâi seguide in cotul neri, / tire dal ospedâl al cimiteri (F)* 2. razprostirati se, trajati, vleči se; *o vierç la associazion / che a tire par trê agns (F)* ki traja tri leta 3. (seksualni organ) tirare ??; *a mi tire la parusse, / jo no sai plui dulà stâ (F)* 4. ***~ a*** meriti na; nagibati se na; vleči na (barva), biti podoben, bližati se; *prime di sacrâ un predi vuardait ben / che nol sei dominât dal interès, / che nol tiri a la cjâr* ; *muse che a tire al lunc plui che al taront*; *vôi..cuntune lûs slavade che a tirave a vert (F)* ki vleče na zeleno 5. ***~ a*** nagibati se k, poskušati; nadaljevati; *al tirave a dî une vore di spiritoseçs di nature sessuâl, disturps tipics des lesions dai lobis frontâi. (SiF 02/1)*; *il Stât al tire a impaçâsi* država se poskuša vmešavati; ***~le indenant*** preživljati se; *un toc di ort e un fregul di polam, se no no savaressin cemût ~le indenant. (Sg)* 6. ***~ dret*** pošteno ravnati, storiti dolžnost; *siei fîs, cui a servî e cui pal mont, nissun che al vei tirât dret e che lu assisti (F)*; ***~ mâl*** slabo, grdo obnašati; *si dîs „bestie" tantis voltis / a chel omp che al tire mâl (F)*; ***~ stramp*** spriditi se; *miôr cjapâlis cu lis buinis, che no tirin stramp (F)*; ***~ in lunc*** tirare in lungo ***??*** ; *il malât al veve capît che nol varès podût ~ in lunc ancjemò par tant timp (F)*;
~si *refl* iti, umakniti se, odpraviti se; *e mentri i bogns cristians / si tirin ducj a cjase (F)*; ***~si in bande*** umakniti se na stran, odmakniti se, oddaljiti se; *si ferme di colp di face a Toni e a Zuan che si jerin tirâts in bande (F)*; ***~si in cjase*** prinesti v hišo, privesti v hišo; *Ma nancje par compassion si tirisi in cjase un galiot. (Sg)*; *~ refl recip* vleči si; *~si pai cjavêi.*

tirâ adun [~ a'dun] *tr* in *refl* zbrati, pobrati, pri-, s-tisniti; *e come tirantsi adun cui braçs tôr de vite, al sberlà par fin: „ma dai miei no'n celebrasio savêso" (F)*

tirâ daûr [~ da'u:r] *it* ***~ daûr di*** biti podoben; *un stîl che al tire daûr di chel di Eliot. (NazziD)*;
~si *refl* potegniti se nazaj, povleči se; *si tirà daûr une poltrone / e al si sintà (F).*

tirâ dentri [~ 'dentri] *tr* 1. prinesti notri; *~ dentri la blancjarie, il fen, la blave (F)* 2. pustiti notri, dati vstop; *se la vessin viodude a vaî, la varessin tornade a ~ dentri tal lôr afiet (F)*;

~**si** *refl* vstopiti, iti notri; *ma cumò si tirin dentri / in tes betulis, tes salis / a balâ come cjavalis. (F).*

tirâ dilunc [~ di'lunk] *tr* iz-, raz-, za-vleči; odložiti, odgoditi; premakniti, prestaviti, premestiti; *„ma jo ti ai scrit che no ai pront dut: no podìno sprolungjâ?" „~ ancjemò?"*;
~ *it* 1. nadaljevati pot, potovanje; *Zuan la ringracià e al tirà dilunc (F)* 2. (govoriti) nadaljevati, govoriti dalje; *tirait dilunc, tirait…* 3. preživljati se, prebijati se; *cussì, cence vê un fin, al tirave dilunc sbarçjant (F).*

tirâ dongje [~ 'donǵe] *tr* 1. pri-, navlačiti; pri-, z-vabiti; pritegniti nase, privabljati; novačiti; *par ~ int* 2. (bolezen) pritegniti nase, privlačiti; *cheste criure a tire dongje / grips, pleuritis (F)* 3. zbrati, pobrati, grabiti; *cussì al sclapà lens, al tire dongje fueis, al butà in jeche (F)* 4. približati; pripreti (vrata, okno); *jo invezi me la rît / e cence ~ / continui a menâ il pît (F)*;
~ *it* z-, po-grabiti; *la jerbe si secje verduline, / bisugne ~* ;
~**si** *refl* 1. (pri)bližati se; *par sintî miôr, ducj cuancj si tirin dongje (F)* 2. pripeljati k hiši (npr. žensko); *chê femenate che lui al si veve tirade dongje (F).*

tirâ fûr [~ 'fu:r] *tr* 1. izvleči; potegniti ven, izvažati; spet izkopati; posneti; ***~ il valôr*** izvlečiti vrednost; *Plui complicât al è ~ il valôr divisôr pes previsions ogjetivis. (SiF 02/2, 39-58)* 2. pripovedovati; *par l'an che vignarà / vuei ~ des altris antigais (F)* 3. pri-, na-vesti, navajati, citirati, spomniti; *ma al baste ~ / chest fat par fâle vere (F)* 4. izvzeti; izključiti; *ma tirant fûr chei che a lavorin tal pericul (F).*

tirâ indaûr [~ inda'u:r] *tr* nazaj potegniti; umakniti; *e lui, siôr dotôr, al à di fâmi il plasè di dîi che al tiri indaûr ce che al à fat (F)*;
~**si** *refl* umikati se, nazaj iti; *Nestri nol si ~ e al partecipà ancje lui al combatiment (GP).*

tirâ indenant [~ inde'nant] (t. **~ indevant**) *tr* 1. (pos. družino) preživljati; *o soi puar, o ai i bregons plens par ~ la famee (F)* 2. odlašati, odložiti (čas.);
~ (t. **~le indenant**) *it* preživljati se, priti skozi, prebijati se; *e al tirave indenant (F).*
~**si** *refl* slediti poti, nadaljevati pot; *si sint a nâs / che al è misdì, ma..o tiri indevant. (F).*

tirâ indevant [~ inde'vant] *tr* in *it* → ***tirâ indenant.***

tirâ jù [~ 'ju] *tr* 1. znižati, spustiti; povesiti; ponižati; potegniti dol, spustiti dol; *Eliseu al tirà jù de rêt la valîs (Sg)* E. potegne kovček z mreže.; *I contadins a scombatevin simpri tra la voie di ~ di une bande e la pôre secrete che al fos pericolôs cirî di imbroiâlu di chê altre. (Sg)* znižati (plačilo) 2. (klobuk) sneti, vzeti z glave; *prest si finirà / di ~ il cjapiel par saludâ (F)* 3. podreti, zrušiti, porušiti; *a puedin ben i purcits ~ il cjôt, al po ben il polam pitâ e bosenâ pal curtîl (F)* 4. usmrtiti, po-, ubiti, sestreliti, postreliti; *tenete, aio di tirâlu jù? (F)* 5. posneti; upodabljati, slikati; risati; fotografirati; zapisati, beležiti, zabeležiti; *e po al disè ae fantate di tirâi jù il non e l'indiriç. (Sg)* 6. (molitev, govor) dol zregljati, na hitri zrecitirati; *plen di devozion al tirave jù paternostris e avemariis (F)* 7. (kletvice) kleti, preklinjati; *~ un mocul, ~ ostiis*; *nol fâs che ~ criscj e madonis (F)* 9. ***~ jù la piel a un → piel***; ***~ jù tabârs → tabâr*** 10. RAČ download, (datoteko) naložiti, prenesti *m*; *par ~ il libri frache chi (Pa)*;
~ *it* ***~ di un*** govoriti slabo o komu, opravljati koga; *tire jù a cjampanis rotis de nuvice il vicinât (F)* soseščina govori vse mogoče slabo o nevesti.

tirâ sot [~ 'sɔt] *tr* 1. (denar) v blagajno spraviti; zbrati; *la diocesi a à tirât sot in glesie dusinte e tredis, milions (F)* 2. dobiti, priti do, zgrabiti, zalotiti, prijeti; *al veve tirade sot une calorade di chês a seselâ forment (F)* 3. zvabiti v past; *un di custôr vuê vot / al veve voe di tirâmi sot. (F).*

tirâ sù [~ 'su] *tr* 1. (t. FIG) privzdigniti, dvigniti; *chel discors e l'aspiet / dal spadon benedet / a tornin bravamentri a tirâi sù / come un pâr di bregons / juspirits che al meschìn jerin lâts jù (F)* 2. (stavbo) zidati, zgraditi, postaviti; ***~ un mûr*** postaviti zid; .. *o pai contadins che a volevin ~ un mûr o une paradane. (Sg)* 3. FIG zidati; konstruirati; *i vescui a levin tirant sù la lôr comunitât cristiane (F)* 4. (prehlad ipd.) (pri)dobiti, priti do; nakopati si (bolezen); *e a cost di ~ un rafredôr (F)* 5. (pijanost) ; *il marît come il so solit / tirial sù cualchi gran cjoche? (F)* 6. (denar) izterjavati; *pre Nardin, a fuarce di ~ limuesine (F)* 7. (navado, razvado) prevzeti, prisvojiti si; *cumò i tiei fîs si impensin / di ~ la usance / dai totems da la Australie (F)* 8. (bolano osebo) postaviti na noge; *Marie i veve metût non Svualdin e, sperant di tirâlu sù, lu jemplave come un burcjo (F)* 9. (otroke) vzgajati; vzgojiti; (vz)rediti; ***~ un frut*** vzgajati otroka; *Cui che al à un frut si è domandât plui voltis ce mût fâ par tirâlu sù ben intal mont di vuê. (Pa)* 10. (mladino) (na)učiti, poučevati; uriti, vaditi, vzgajati; *~ lis zovinis a volê ben ai lôr umign (F)* 11. (domače živali) vzgajati; gojiti; (vz)rediti; *jo crôt che lui si salvi / cul ~ cunins (F)* 12. (vonjavo) zalotiti, zaznati; *parsore dai cjavai / a ~ chê puce? (F)* 13. (podatke) vpisati, zabeležiti, registrirati; *al ven ogni mês a ~ sars dal gas e de lûs (F)* 14. izpraševati, poizvedovati; *Madame ven abàs / cul camarîr al flanc. / Lu tire sù a la largje / almancul un bon cuart di ore (F)* 15. ***~ sù l'orloi***;
~**si** *refl* 1. vstati, dvigniti se 2. stopiti (kvišku); dvigati (se); povzpeti se; *côr imbote dal fotograf, / i spedisla sô figure, / e cun letare lu invide / a tirâsi sù in premure (F)* 3. (ponovno) priti do močeh, podpreti se (z jedjo in pijačo), priti k sebi; *cul gotisin te sporte par tirâsi sù pal viaç (F)* 4. ***~si sù in comedon, ~si sù di maniis*** zavihati rokave; *tirâts sù in comedon, a si metin ducuancj a termenâ* z zavihanimi rokavi; ***~si sù in code, ~si sù in codet ??***; *ma il cotulin si bagne! Tiriti sù, Ninine*;
~ *part pass* in *adj* ***tirât sù → tirât***,

tirâ vie [~ 'vie] *tr* vzeti; odvzeti; odstraniti; ovirati; izločiti, odpraviti, odstraniti; potlačiti; zatreti; razveljaviti; *la strisse dal travuart a jere za tirade vie (F)*;
~ (t. **~le vie**) *it* iti naprej; *tiranin vie cussì diviersis oris (F)*;
~**si** *refl* umakniti se, odstopiti; v pokoj stopiti; domov se vrniti, iti svojo pot; *tancj siôrs, / cuanche un di cjase al mûr, / montin in automobil / plens di malincunie; / pontât sul braç il lutto, / cuats cuats si tirin vie. (F).*

tiracje [ti'raqe] *f* (pl ***tiracjis***) 1. naramnice *fpl* 2. vodilka *f* za majhne otroke pri prvih korakih; ***a ~ ??*** *Invezit de bande di Alfred la amôr al jere plui a ~ (Bel).*

tirade [ti'rade] *f* 1. (t. **tiron**) poteg *m*, vlek *m*; poteza *f*; požirek *m*; ***la ~ di orelis*** pozorno poslušanje; *La ~ di orelis dal Consei di Europe (Pa)*; (deriv. *tiradine, tiradone*) 2. brez postanka opravljeno delo; ***fâ dute une ~*** ne se ustaviti pri delu, opraviti vse naenkrat, v enem; *o ai fate dute une ~ da Udin fin ca; no ai nancje vût timp di bevi un got di vin (F)* 3. (čas., prostorno) del *m*, konec *m*, odsek *m*; proga; *une biele ~ di strade* lep

konec ceste; *une lungje ~ di agns* za (dolgo) vrsto leta 4. dolgovezen pogovor, poteg *m* 5. sramotenje *n*, tirada *f*.

tiradôr [tira'do:r] *m* 1. strelec *m*, borilec *m*; ***~ di arc*** lokostrelec; *al vivè tal desert e al deventà un ~ di arc. (glesie)* 2. *pos. v pl* potezna vrv; *la sô panze tormentade dai tiradôrs di cuarde gropolose (F)* 3. ?stremen (pri čevlju); vlačilec; *il puar sofêr al sfuarce / il cric e i tiradôrs, / sgrasaiaments, rumôrs. (F).*

tiradorie [tira'dɔrie] *f* pos. v: ***patî la ~*** (ženske) hlepeti po moških; *jo o patis la ~, / o ai bisugne di un ucel (F).*

tiradresse [tira'drese] *f* predica *f*, svilopredica *f*. (t. ***filadresse, filandere***)

tiradure [tira'dure] *f* TISK naklada *f*, natisk *m*; *"La Quotidiana" e à tacât a jessî fûr tal 1997 e a'nd à une ~ di circje 10.000 copiis. (Cisilino, treball)*; ***gjornâl a grande ~*** časopis z veliko naklado; *come une riviste specializade, une publicazion sientifiche, un gjornâl a grande ~. (Pa 05/05).*

tirament [tira'ment] *m* 1. vlečenje *n*, vlačenje *n* 2. FIG napetost *f*, vzburjenost *f*; *maladet / l'aiar di garbin, / che sul moment / mi promôf in tai gnerfs un ~. (F).*

tiran [ti'ran] *m* 1. tiran *m*, despot *m* 2. FIG tiran *m*, nasilnik *m*.

tiranie [tira'nie] *f* 1. tiranija *f*, tiranstvo *n*, despotstvo *n* 2. FIG tiranstvo *n*, nasilje *n*; *e je une ~ tremende, paralizant. (Bel).*

tiranizâ [tirani'dza:] *tr* tiranizirati; ravnati nasilno.

tirant [ti'rant] *m* MEH napenjač *m*, napenjalo *n*; tremen (pri čevlju); vlačilec; *plen di trabacui di ogni sorte, pâi, taulins, tabelons, tirants di fiêr, cjadenis. (F).*

tirasegn [tira'señ] *m* streljanje v tarčo; *doi soldaduts che a sbaravin tal ~ e a ridevin contents cuant che a smiravin just (MazzonIol).*

tirât [ti'ra:t], **-ade** *adj* 1. odmaknjen, oddaljen; nepristopen; *chel di vivi di memoriis / 'l è un confuart ~ pai pêi (F)* 2. zbran, na kupu, skupaj; *la int, intôr al fûc tirade (F)* 3. skrivljen, ohromel; *i voi tirâts di chel cjanton di cusine (F)* 4. napet; razdražen, na-, raz-tegnjen; živčen; *gnerfs tirâts, Caruline!* 5. skop, skopuški; *pluitost buinis personis, ma tiradis ben e no mâl (F)* 6. ***~ sù di comedon*** z zavihanim rokami; *a lavorin cuanche àn voie, / tirâts sù di comedon (F)*; ***tirade sù in codet ??***; *Sinute tirade sù in codet, cui braçs ravaiâts, a sta lavant (F)*; ***~ sù di spalis ??***; *jeri, finîts i studis, / lì lì par tirâ il pît: / sclanc, ~ sù des spalis, / rût vues e ingrisignît (F)*; ***~ sù di cuessis ??*** ; *e tirâts sù di cuessis / van vie gubitant (F).*

tire ['tire] *f* v: ***fâ la ~ a*** nadzirati; vohuniti; *E il pitôr là adalt su la armadure i faseve la ~ (Mar)*; ***di ~*** naravnost, brž, neutegoma; neposredno; *bevût, al cjât in bale, / al romp di ~ il nâs. (F).*

tireboris [tire'boris] *m* 1. grebljica *f* (za ogenj); *Po si podeve vê il ~ per movi i stiçs o lis boris (Scf)* 2. zakrivljena greblja za odstranjevanje žerjavice; → ***rali*** 3. v: ***cirî cul ~*** iskati kaj z lučjo, vneto iskati; *eh, lui po al va cirîlis cul ~! (F).*

tirebusson [tirebu'son] *m* odčepnik *m*, zatičnik *m*; *al scugnive gjavâi fûr lis peraulis cul ~ (F)*; → ***gjavestropui***.

tirecuarti [tireku'arti] *m* (konjska) četverovprega *f*; *Lucie a conclût: „'l è fin dal trentecuatri / che o marcji in ~"(F).*

tiredoi [tire'doi] *m* (konjska) dvojica *f*; vprega *f*; *infin son in dut pont, no ur mancje un et; / si po clamâju un ~ perfet (F)*; ***a ~*** v dvoje, v paru; *fats umign, si sfadie a ~. (F).*

tirele [ti'rele] *f* 1. (pripomoček iz usnja ipd.) jeziček *m*; *al veve scugnût ancje molâ la cinture e la ~ des braghessis. (F)* 2. vrsta kaveljčka; *e vignive dilunc tirant la infermiere daûr che le menave pes tirelis come un cjaval. (Urli).*

tirelinie [tire'linie] *m* črtalnik *m*, risalno pero *n*; *Te cjamare mi spietavin i lapis, il tireliniis, lis cjartis.(BrLi).*

tiremole [tire'mole] *m* 1. otroška igrica, ki se igra z nitko in trakom 2. omahljiva, neodločna oseba; *Totate, un ~ e bon cristian. (F).*

Tiren [ti'rɛn] *kr.i m* v: ***mâr ~*** Tirensko morje.

tirepare [tire'pare] *m* (*neobič.*) velika zmeda, direndaj *m*, FIG norišnica *f*; *Gjude al à sperât subit che intal ~, Gjesù a si metès in capite ai siei e cuntun dai siei famôs prodigjôs (Pa 03/8).*

tireparemessede [tirepareme'sede] *m* (*manj obič.*) prava norišnica *f*, nora zmeda *f*; *~, un cjas, un diaoleç. (F).*

tirepîts [tire'pi:s] *m* 1. rabljev pomočnik *m*; *un compagn e amì di tant timp che al crôt aes sflocjis di cualchi ~ (Macjeu)* 2. FIG (*slabš.*) podrepnik *m*.

tiresupolvar [tiresu'polvar] *m* (elektr. pripomoček) sesalec za prah.

tiretetis [tire'tetis] *m* prsni jermen *m*; *cotulis curtis, ~ e spalis ben in viste. (F).*

tiritere [tiri'tere] *f* enolična pesem; FIG lajna *f*, dolgovezen govor; *cjante il cuc la ~ (F)*; *a son leadis in ducj i nivei cun ricjece di variazions: la ~, frasis semplicis («si viodìn»), piçui motîfs, ogjets-simbul a tornin cuntune pluritât di significazions (Pa 03/10).*

Tirol [ti'rɔl] *kr.i. m* Tirolska *f*, Tirole *fpl*; *che si slargjà un pôc a la volte in dut il ~ e fintremai in Svuizare (La 06/3)*; ***~ di Misdì*** *??*
~ di Sore Zgornja Tirolska; *A jerin presints sorestants dal Land dal ~ di Sore (La 05/12).*

tirolês [tiro'le:s], **-ese** *adj* tirolski;
~ m Tirolec *m*.

tiron [ti'ron] *m* razporek *m*, luknja *f*; prelomitev *f*; *no dîs che no meriti / cualchi ~ di orele. (F).*

tirosine [tiro'zine] *f* BIOKEM tirozin *m*.

Tirteu [tiro' ??] *os.i m* Tirtej *m* (grški pesnik); *Si trate de traduzion di framents dai poetis lirics grêcs Archiloc, ~, ..(CoUd).*

tirul ['tirul] *adj* (*redko*) (mladenič) hraber, pogumen; močan, čvrst, krepak; *Dret e ~ di persone, moro di muse e neri di cjavêi (F).*

tirulîs [tiru'li:s] *adj* (pos. vol) vprežen.

Tisane [ti'zane] (t. **Latisane**) *kr.i f* Latisana (UD); *A Codenons, ~ e a Maian riconferme pes aministrazions (O).*

Tisane [ti'zane] *kr.i f* → ***Roncjis Di ~***.

tisanot [tiza'nɔt] *adj* iz Latisane;
~ m prebivalec Latisane.

Tisanote [tiza'nɔte] (t. **Latisanote**) *kr.i f* (Tisane) Latisanotta.

tisic ['tizik], **-iche** *adj* 1. MED jetičen, tuberkolozen, sušičen; 2. FIG mršav, izčrpan, medel, bled;
~ m MED jetičnik *m*; *La Meriche siore e vûl int sane. tisics e tubercolôs no jentrin in Svuizare. (Scf).*

tisicance [tizi'kantʃe] *f* MED jetika *f*, sušica *f*, jetičnost *f*; *cun chês musis di ~ (F)*; → ***eticance***.

Tissan [ti'san] *kr. i f* (Sante Marie) Tissano.

tistignis [ti'ron] *m* ?? *Un don augurâl, nolis, tistignis, patatis cuetis (La 05/12)*
titan [ti'tan] *m* titan *m*, velikan *m*.
titanic [ti'tanik], **-iche** *adj* titanski; *ma a viodile di gnot cun chês struturis maestosis e fâs l'efiet di une citât titaniche pronte a sclaçâti. (Pa 05/07).*
Titanie [ti'tanie] *i f* Titanija, vilinska kraljica v Shakespearovemu delu Sen kresne noči. *(ShW).*
Tite ['tite] *os.i m* Janez Krstnik *m.*
Titian [titi'an] *kr.i f* (Pricinins) Titiano.
titiliti [titi'liti] *m* INF lulček *m*.
titoisim [tito'izim] *m* POL titoizem *m* (po J. B. Titotu, politika Tita).
titoladôr [titola'do:r] *m* naslavljalec *m*; ***sot-titoladôrs*** podnaslavljalec *m.*
titolâr [tito'la:r] *adj* naslovni;
~ *m* cerkveni zavetnik, svetnik *m*; *si veve di cjonçâ la liste des letaniis e preâ il sant ~. (BelR).*
titolazion [titolatsi'on] *f* 1. KEM, TEKSTIL titriranje *n*; *La ~ coulometriche e je une procedure analitiche che e permet di misurâ la totalitât des sostancis organichis alogjenadis te aghe (SiF 02/1, 11)* 2. naslavljanje *n*.
Titrai ['titul] ?? *Titrai! E lavoristu? (PauluzzoN)*
titubance [titu'bantʃe] *f* omahovanje *n*, neoodločnost *f*; *Parcè vevio tantis titubancis? (BrLi)*; *Se al savès lui dutis lis mês titubancis!" (BrLi).*
titul ['titul] *m* 1. naslov *m* 2. JUR pravni naziv 3. ime *n*, naziv *m*; 4. listina *f*; vrednostni papír *m*; pravo *n* 5. ŠP naslov (prvaka); ***~ mondiâl dai pês pesants*** naslov svetovnega prvaka težke kategorije; *lu àn clamât tai Stâts Unîts a fâ cariere e a batisi pal ~ mondiâl dai pês pesants (Carnera).*
Titus ['titus] *os.i m* Tit *m*; *il storic latin ~ Livius. (F).*
tivit ['tivit], **-ide** *adj* (t. FIG) mlačen, blag, topel; *o biel Setembar, ~ e beât (F)*; *e plasevul di cafè tune atmosfere di clâr ~ (PauluzzoN)*; (demin. *tividin, tividut*); → ***clip***.
tividece [tivi'detʃe] *f* (t. FIG) blaga toplota *f*; *o sin a Pasche. O sint tal sanc lis primis / tividecis dal aiar. (F).*
tividî [tivi'di:] (t. FIG) *tr* 1. ohladiti, napraviti mlačno, blago toploto 2. FIG pomiriti, ublažiti, oslabiti;
~ *it* (t. FIG) postati mlačen; ohladiti, ohlajati se;
~**si** *refl* postati mlačen; ohladiti, ohlajati se.
tividum [tivi'dum] *m* blaga toplota; *vie vie pe taviele / si smole la tiere / e il ~ si spant par igni sît. (F).*
tivù [ti'vu] *m* televizija *f*; *e je catalizade di mil stimui: ~, trafic, zornâi, discusions, Internet, barufis (ALF).*
tiziâ [titsi'a:] *tr* in *deriv.* → ***ticiâ*** itd.
Tizian [titsi'an] *os.i m* Ticij *m*; *che al intindeve il principâl promotôr furlan, ~ Tessitori (Pa 11/99).*
to ['to] (*pl* ***tiei***, *f* ***tô***, *pl* ***tôs***) *adj* 1. tvoj; *il ~ popul* tvoj narod; *il ~ non* tvoje ime 2. tvoj, svoj;
~ *pro, m* tvoje *n*; svoje *n*.
Tobie [to'bie] *os.i. m* Tobija *f* ??
toblât [to'bla:t] (t. **toglât**) *m* senik *m*; *il ~ o fenili*; *Al jere un ~, là di Bet. (Lenghe 2000)*; *a polsavin tal fen di cualchi toblât (PauluzzoN)*; → ***fenili, fenîl***
toc I ['tɔk] *m* 1. (t. FIG) kos *m*, košček *m*, del *m*, delček *m*; *un ~ di pan* košček kruha; *un ~ di len* kos lesa; *un ~ di cjase* (en) del hiše; *un ~ di om* lepotec *m*, dedec in pol; *un ~ di femine, femenon* krasna ženska, ženska in pol; *~ di birbant!* pravi lopov! *~ di mus!* kakšen osel! *un ~ di strade* en konec ceste; *~ de autostrade* avtocestni odsek; *i lavôrs pe realizazion dal toc Sacîl-Godega de autostrade A28 (O)*; *l'ultim ~* zadnji predel, zadnji konec; ***lâ in tocs*** pokvariti se; ***jessi in tocs*** biti na koncu, zanič; ***cjadê a tocs, colâ a tocs*** pokvariti se; ***fâ in tocs*** pokvariti; ***butâ a tocs*** razbiti na kose; (deriv. ***tocat, tocon, tocut***); → ***bocon*** 2. v: ***trai ~, butâ il ~*** izžrebati; *si trai ~, si disponin, si gjavin*
toc II ['tɔk] *adj* (pos. sir) pokvarjen, gnil; *formadi ~* pokvarjen sir.
tocai [to'kai??] *m* tokaj *m*; *e si sta lant ancjemò indevant cu la cuestion de gnove denominazion dal ~: , (Pa)*; *i veve dât di bevi plui di une taçute di Tocai (MazzonIol)*; ***~ furlan*** furlanski tokaj; *a dam di chel dal vignâl che i da non al vin (al è il câs dal ~ furlan). (Onde).*
tocât [to'ka:t], **-ade** *adj* pos v: ***ben ~*** dobro grajen, čvrst, trden; *a diseve simpri di vê cjolt Toni parcè che nol jere omp di cjacaris, parcè che al jere ben ~ (F).*
tocj ['tɔq] (*pl* ['tɔq], ['tɔqs]) *m* 1. KUL omaka *f*, ragu *m*; *mangjâ simpri polente e ogni sere il ~ cuntune marcundele o une luianie (MazzonIol)*; ***~ di lave pîts*** *?? e il Tocj di lave pîts, specialitât de Val dal Dean, un plat puar fat cu la scuete fumade gratade in brût di farine zale, che si lu mangje... cu la polente. (FogMil)* 2. (pos. pri vinu) nektar *m*, ambrozija *f*; *ce ~!* 3. ARS (ničvredna slika) zmazek *m*; *nol viôt che un ~ / e ai siei compagns al dîs: „'l è un biel pastrocj" (F).*
tocjâ [to'qa:] *tr* 1. dotakniti se, potipati; (po)trkati: *propit robis tocjadis cu la man (F)*; ***~ il cûr*** dotakniti srca; *Lis vitoriis di M. Di Centa a àn tocjât il cûr ancje dal cjargniel plui dûr (Cjargne)*; ***~ il pols*** meriti utrip 2. prepojiti, pomakati (npr. kruh v juho); *o bêf di trat in trat cualchi cafè cul lat, o tocji i miei pandoi* ; *e àn bevût, e àn tocjât. (F)* 3. FIG (zadeva, vprašanje) dotikati se, dotiči se, zadevati, biti govora (o); *Il festival, come ogni an, al tocje la prose, la musiche, lis arts visivis, la poesie e il teatri di figure. (O)* 4. prizade(va)ti; *che a rivin des aministrazions comunâls e dai citadins tocjâts di chest probleme. (O)* 5. doseči, priti do; *un pae che no tocjave il francut (F)* 6. MUZ igrati glasbilo; *tocjant il sivilot torne il pastôr dal prât (F)*;
~ *it* 1. dogoditi se, pripetiti se, zgoditi se; *In Cecenie al è sucedût sù par jù ce che i à tocjât ae Serbie. (Pa)*; ***~ a cdn*** kaj se komu zgoditi, prigoditi; *Ce mi isal tocjât? (BrLi)* Kaj se je zgodilo z menoj? 2. biti na vrsti; *Tal câs che i Comuns no si ativedin par jentrâ subite in possès dai bens, i tocjarà ae Regjon zirâju ai ents locâi. (O)* 3. biti prisiljen, primoran, morati; *mi tocje di fachinâ dì e gnot*; *i tocjave dispès a lâ in preson. (F)*; ***al tocje*** potrebno je; *la condizion contemporanie al è il teatri: al tocje fâ, alore, une analise dai siei svilups.(Pa)*; ***~ a spietâ*** morati čakati, biti primoran čakati; *e invezit i ~ a spietâ (Sg)* 4. ***e tocje vie*** e via di questo passo ??; *par Cormons a disin Cormons, Cjavris par Cjavrîs; Cormor l'vûl dî Cormôr, e tocje vie! (F)*;
~**si** *refl* dotikati se, prizadevati.
tocjade [to'qade] *f* 1. dotik *m*, dotikanje *n* 2. pomakanje *n* 3. vrsta glasbene skladbe, igranje (glasbila); *tu farâs buine figure, parant al diaul la smare, cul dâ une tocjadine a la chitare.*
(demin. *tocjadine*).
tocjadine [toqa'dine] *f* demin. od ***tocjade***.
tocon [to'kon] *m* (poveč. od ***toc***) velik kos.
tocut [to'kut] *m* (pomanjš. od ***toc***) majhen kos, košček *m*.
todesc [to'desk], **-escje** *adj* nemški; *la comunitât e je di lenghe mari slovene o todescje (Onde)*;

~ *m* 1. Nemec *m*; → ***muc*** 2. nemščina *f*, nemški jezik 3. ***Todesc*** Nemčija *f*, nemške dežele *fpl*; *tai convents ogni licence / sì in Italie che in Todesc. (F)*.

todescjâ [todes'qa:] *it* govoriti po nemško; *par passâ une ore a ~ cui vecjos. (F)*.

todescjade [todes'qade] *f* vrivek po nemško, pogovor, klepet po nemško; *une ~ tal mieç dai siei ordins i pareve che al ves plui comant. (F)*.

Todescjarie [todesqa'rie] *kr.i. f* nemško govoreče dežele *fpl*, (*slabš.*) nemštvo *n*, švabarija *f*; *Ramacul, un fantaçul di ~. (F)*.

toelet [toe'lɛt] *f* 1. toaleta *f*, damska obleka *f*; *o scalci sù o fâs la ~ (F)* 2. kopalnica *f*, stranišče *n*.

tof ['tof] *m* GEOL tuf *m*, lehnjak *m*, lehkovec *m*; *un biel puatri, cui volts di ~. (F)*.

toful ['tɔful] *adj* debelušen, rejen; *une balute di zovine, bionde, tofule e mulisite. (F)*.

toglât [to'gla:t] *m* → ***toblât***.

togne I ['toñe] *f* RIB pos. vrsta odičnice (vrvice za trnek).

togne II ['toñe] *f* (pos. v *pl*) (*olepš.*) modo *n*, jajca *npl*; *dut in segret, nissun doveve rompi lis tognis al artist. (F)*.

tognon [to'ñon] *m* (*redko*) PEJ Švab *m*, Švaba *m* (za Nemca, Avstrijca); *eco la vite di chei brâfs tognons. (F)*.

Toian [toi'an] *kr.i f* (Torean) Togliano.

tolerâ [tole'ra:] (*o toleri* [to'leri]) *tr* 1. prenašati, trpeti; 2. tolerirati; dopustiti, dopuščati, biti prizanesljiv do, biti strpen do.

tolerance [tole'rantʃe] *f* 1. odpornost *f*, toleranca *f* (npr. za zdravilo) 2. strpnost *f*, prizanesljivost *f*, toleranca *f* 3. toleranca *f*, zakonit odstopek *m*, največja dopustna, možna razlika *f*.

tolerant [tole'rant] *adj* 1. strpen, strpljiv, toleranten, dopusten, prizanesljiv 2. MED toleranten (na zdravilo).

Tolminot [tolmi'n t??] *m* ?? *e à segnât la fin de apartignince des Glesiis dal ~ al Cjapitul di Cividât (Pa 05/12)*.

tololò [tolo'lɔ] *m* neumnež *m*, bedak *m*; pos. v: ***un puar ~*** revež *m*, bogi bedak; *lu cjolevin vie, … e in efiet al jere un bonat, un puar ~. (F)*.

tolp ['tolp] *m* (pri drevesu) deblo *n*; steblo *n*; štor *m*; panj *m*, klada *f*; *un ~ di frut* otrok velik.

tolpâ [tol'pa:] *tr* odrezati, krajšati; prirezati; pristriči (preruti); obrezati; potlačiti (pravdo); *il frut al tolpe / ramaçs di nostalgjie. (F)*; *Ros al è ancje il dragon (Y ddraig goch) passant in cjamp tolpât di arint (Union)*.

tolpade [tol'pade] *f* (pos. pri drevesu) obrezanje *n*, od-, pre-trganje *n*; kleščenje *n*; odrezanje *n*; amputacija *f*; *sul proposit de ~ (F)*.

toluene [tol'pade] *f* KEM toluen *m*; *Chest al è il câs dal assorbiment dal vapôr di pentan tune pelicule di ~ licuit (SiF 02/2, 129)*.

Tom ['tɔm] *m* ARH (mesec) oktober *m*; *il mês di ~ ??*; ***Otubar***.

tomâ [to'ma:] *it* (*redko*) pasti; zgruditi se; → ***colâ***.

tomade [to'made] *adj f* → ***misure***.

tomane [to'mane] (t. **tamane**) *f* (pos. od sejalca) košara *f*; *tune ~ / la mignestre ben cuete e cuinçade, / la polente rustide a la furlane / su lis boris, 'ne pladine colmade / di lidric in salate e un fiasc di vin. (F)*.

Tomâs [to'ma:s] *os.i. m* 1. Tomaž *m*; *In principi al à lavorât cul barbe ~. (GE)*; *e po lui al è piês di ~, / che nol crôt se nol tocje cul nâs. (F)*; *Curiôs tant che S. Tomâs ??Curioso come San Tommaso. (Verone)*; (deriv. ***Masut***) 2. → ***Sant ~***.

tomat [to'mat] *m* BOT paradižnik *m* (*Solanum Lycopersicum*).

tomât [to'ma:t] *m* lesena maska *f*, (pustna) velika maska *f*; *ducj la mascare o vês, il ~*; *doi curtìs, une piche, un ~ di len piturât, un scût di piel e vuès (Tolazzi)*.

tombac [tom'bak] *m* KOVIN tombak *m*, rdeča med *f*; *une scjate di tabac / gnove resint di biel ~. (F)*.

tobadiç [toba'ditʃ], **-ice** (*mpl* [toba'dits]) *adj* bled; mrtvo bled; medel; voščen; voščene barve; *ma ta chel aiar ~ e frêt al stagnave odôr di spagnolet e di cusine. (BrLi)*.

tombadiç [tomba'ditʃ] *adj* → ***tobadiç***.

tombâl [tom'ba:l] *m* nagrobnik *m*, nagrobni kamen *m*; *ancje di testemoneancis di meracui ator dal so ~. (La 05/12)*; *tu ti sintis verementri sierât intun ~ di muart. (BelFa)*.

tombe ['tɔmbe] *f* 1. grob *m*; *in cimitieri a meti cualchi rose di prât su lis tombis (Sg)*; *Al cjatà subit lis tombis dai siei (Sg)* 2. FIG ***mari e ~*** čudovite stvari; *prometin mari e ~, / fasin sunâ la trombe. (F)*.

Tombe ['tɔmbe] *kr.i f* (Merêt Di Tombe) Tomba.

Tombe ['tɔmbe] *kr.i f* (Buie) IT Tomba.

Tombe ['tɔmbe] *kr.i f* → ***Merêt Di ~***.

tombolâ I [tombo'la:] (*o tomboli* [tom'bɔli]) *tr* pustiti padati, narediti, da pade, povzročiti padec; *lì si inmanie / une barufe… Lui lis macole, lôr lu tombolin (F)*; ~ *it* pasti, telebniti, strmoglaviti, prevrniti, zdrčati, skotaliti (se); pospešiti; prehiteti se; pasti; zgruditi se; *rot il timon che mi tignivi fuart, / cul istès tombolai ta la onde infeste (F)*;
~si *refl* prevračati se, strmoglaviti, zdrčati, skotaliti (se); obrniti se, upirati; spremeniti se); *si tombolin / ancje se àn un teren dûr. (F)*.

tombolâ II [tombo'la:] *it* (igra) igrati tombolo; *scolâ bocis, ~. (F)*.

tombolât [tombo'la:t], **-ade** *adj* padel, strmoglavljen, na tleh; *pintude, umiliade, / fra il sangloç e crepecûr / ai pîts vuestris tombolade, / pensait vô ce afiets di cûr! (F)*.

tombolin [tombo'lin] *m* debeluh *m*, debeluhar *m*, sod *m*; *Orpo, a je un ~ di fâi vignî la voie a un frari. (F)*.

tomboline [tombo'line] *m* F dêbela *m*, debeluharica *m*; *e je une biele ~. (F)*.

tombolon [tombo'lon] *adv* v: ***a ~*** z glavo naprej drčeč; strmoglav; *oh Dio! Son lâts par la aghe a ~ (F)*; ***lâ a ~*** FIG propasti, iti v pogubo; *subit la orchestre è lade a ~, / fûr di ton (F)*; ***parâ a ~, butâ a ~*** koga dovesti v proprad; *e cul capriç e cu la presunzion a bute lis fameis a ~. (F)*.

tombul ['tɔmbul] *m* GEO kupček peska (na morski obali), sipina *f*, peščina *f*; *al è sui tombui / che a cenglin la lagune. (F)*.

tombule I ['tɔmbule] *f* padec *m*, preval *m*; prekucljaj *m*; kotaljenje *n*; *Un salt viers lis scjalis par scjampâ, une scjatule di carton e dibot une ~, vie di corse par no fâ la fin dal gjat (Tolazzi)*.

tombule II ['tɔmbule] *f* (igra) tombola *f*.

tomere [to'mɛre] *f* prednjik *m* (pri čevlju), oglav *m*, urbas *m*, zgornje usnje *n*.

tomo ['tomo] *m* (*it.*) 1. del *m*, zvezek *m*; 2. tič *m*, patron *m*; *Ancje jo o vevi gust di viodilu, chel ~. (BrLi)*.

tomografic [tomo'grafik], **-iche** *adj* tomografski.

tomografie [tomogra'fie] *f* tomografija *f*; *ancje parcè che a son un potenziâl imprest par fâ une ~ precise dal*

ambient ator ator de SN (SiF 02/2, 11-24); *La ~ a emission di positrons (PET) e la resonance magnetiche funzionâl (fMRI) a àn permetût (SiF 03/4, 97-114)*.

Tomuç [to'mutʃ] *m* ARH november *m*; *il mês di ~ (F)*; → ***Novembar***.

ton I ['tɔn] *m* 1. grom *m*, tresk *m*; *Al sclopà un altri ~, e fusetis lontanis a segnavin il cîl scûr (Sg)*
2. eksplozija *f*, pok *m*, detonacija *f*, vzbuh *m*; strel iz puske *m*; streljaj *m*; *a Bikini, là, di istès / saran muarts cul ~ i pes (F)* 3. v: ***dâ un ~, molâ un ~, petâ un ~*** počiti, razpočiti se; teščiti; *par fânus molâ un ~ (F)* 4. FAM prdec *m*; *daimi ca prest il savon, / che us lavi ju bregons / scuinitâts cui vuestris tons (F)*; → ***pêt, coree, puce***.

ton II ['tɔn] *m* 1. FIZ ton *m* 2. MUZ ton *m*, zven *m*; tonski način; *al va trop fûr dal ~!* neuglašeno igra! 3. FIG poudarek; moč; ***dâsi ~*** delati se pomembnega; *e ducj i paisans / vistûts in pompe, in golarine, in guants / che a zirin dantsi ~, tignintsi in bon. (F)* 4. ***il bon ~*** (družbeni) visoki sloj, prvi razred; *e se la mê pivele che a è fine e di bon ~ (F)*; 5. ***a ~*** po temeljiti presoji; *ma tancj no mi àn crodût / cuanche o disevi a ~ (F)* ko sem rekel po temeljiti presoji; ***jessi in ~*** biti v dobrem stanju; *cemût Julo? isal vîf, isal in ~? (F)*.

ton III ['ton] *m* 1. ZOOL (navadni) tun *m* (riba) (*Thunnus thynnus*) 2. KUL tunina *f*.

-ton drugi element kot v: ***aton***; ***bariton***; ***monoton***.

tonâ [to'na:] *it* 1. grmeti 2. odmevati; bobneti; ropotati, razgrajati, hrumeti, šumeti.

tonade [to'nade] *f* 1. strel *m*, streljanje *m*; udar *m*, udarec *m*; mahljaj *m*; sunek *m*; zbodljaj *m*; 2. ŠP strel *m* (pri nogometu); *A propisit di Udinese: e je rivade la prime ~ (0-1 a Messina) (Furlanist)*.

tonalitât [tonali'ta:t] *f* tonovski način, tonaliteta *f*; *dute altre ~ al à cognossût e doprât Riedo Pup, cressût te armonie des culinis di Sante Margarite (Pa 02)*; *L'interogatori al vâ a lunc e la mê fùscule mi jude, la mê vôs 'e cambie di ~. (BrLi)*.

tonelade [tone'lade] *f* tona *f*; *une densitât di centenârs di toneladis par centesim cubul. (Pa 7/99)*; *si stabilìs il presit di 1,2 centesims par ogni chilometri fat e par ogni ~ transpuartabil (Pa 03/10)*.

tondel [ton'del] *m* (majhen) krožnik; *a chel / sbrisse di man la cjicare e il ~. (F)*.

toni I ['toni] *m* pajac *m*, žaba *f* (delovna obleka); *cuatri-cinc di lôr in ~ a discjariavin la mobile. (F)*.

toni II ['toni] *m* odkrit, preprost, naiven; enostaven; *po tra i umign tancj no sono / che il çurviel struchin dì e gnot / par robâi al ~, al vuarfin (F)*.

Toni ['toni] (ljubk. za *Antoni*) *os.i.* Toni *m*, Tone *m*, Tonej *m*, Anton *m*; (deriv. *Tonin*).

tonie ['tɔnie] *f* REL tunika *f*; kuta *f*, meniška halja *f*; suknja *f*; *cjaparin lis sôs viestis e in' faserin cuatri parts, une part par ogni soldât, e ancje la ~. (Bibl-Zn)* so mu vzeli oblačila – razdelili so jih na štiri dele, za vsakega vojaka po en del – in suknjo.; ***lassâ la ~ par cjoli la Menie*** - *??Lasciare la tonaca per prendere una donna. (Verone)*; (deriv. *toneate, toneone, toneute*) (deriv. *toniate, tonione, toniute*).

tonificâ [tonifi'ka:] ?? *Al element unificant e tonificant che al à permetût, a di cheste crosere di popui, di restâ farie di culture e braide di convivence (Pa 05/07)*; ~**si** *refl* *L'impuartant al è che ognun al cjati il timp, magari dome un lamp, par ricreâsi, par tornâ a tonificâsi (Pa 04/07)*.

tonine [to'nine] *f* 1. KUL osoljen tunov hrbet; 2. salama iz tuninega hrbta.

tonsure [ton'zure] *f* REL tonzura *f*.

tont ['tɔnt], **tonde** *adj* 1. debel, močan; velik; gost; neokreten, robat; noseč; surov, neobdelan; ***fîl ~*** ?? ; *cjaveli ~ e fis colôr cjastine (F)* 2. FIG omejen, zabit, butast; ***jessi ~ come la lune*** biti popolnoma zabit 2. → ***taront***;
~ *m* 1. krog *m*, krogla *f*; okrogel krožniček *m*, postavek; *tonts di latisin* emajliran krožnik; (deriv. *tondel, tondut, tondin*) → ***plat*** 2. kotlarsko kladivo.

tontolei [tonto'lɛi] ?? *Nus cjapin par ors e par ~ parcè che o sin sclets. (BrLi)*.

tontonâ [tonto'na:] *it* očitati, oštetí; izjaviti; zagotavljati; ugovarjati; godrnjati, mrmrati; grmeti; *Alore, apene muart il siôr, la servitût e à començât a ~... a pestâ (Natisone/miti)*; *Al è timp pierdût cirî di fâ tasê la femine che tontone. (Bibl-Sprocs)*; *Intant al pensave al ~di sô sûr (PauluzzoN)*.

tontonament [tontona'ment] *m* godrnjanje *n*, mrmranje *n*; bobnenje *n*, bučanje *n*.

tonton [ton'ton] *m* godrnjač *m*.

Tonuti [to'nuti] *os.i m* (ljubk. za *Antoni*) Toni *m*, Tonček *m*.

-top drugi element v npr. ***istop***; ***alotrop*** itd.

Top ['tɔp] *kr.i f* (Travês) Toppo.

Topalic [topa'lik] *kr.i f* (Sacîl) Topaligo.

topograf [to'pɔgraf] *m* krajepisec *m*, topograf *m*.

topografic [topo'grafik], **-iche** *adj* krajepisen, topografski.

topografichementri [topografike'mentri] *adv* krajepisno, topografsko.

topografie [topogra'fie] *f* krajepisje *n*, topografija *f*.

topolic [to'pɔlik] *m* topolog *m*; *R. Gompf e A. Stipsicz a son doi topolics che a àn puartât contribûts impuartants a la topologjie (SiF 02/1, 234)*.

Topolò [topo'lo] *kr.i f* (Grimac) Topolò.

topologjic [topo'lɔǵik], **-iche** *adj* topološki.

topologjie [topolo'ǵie] *f* topologija *f*; *al cjape il non di ~ (lisse) di dimension n (SiF 02/1, 234)*.

toponim [topo'nim] *m* LING krajevno ime, toponim; *I toponims no son nons definitîfs. (Pa 03/11)*; → ***non di lûc***.

toponimie [toponi'mie] *m* LING toponimija*f*, nauka o krajevnih imen.

toponomast [topono'mast] *m* ?? *al vûl dade ancje la interpretazion dai nons e chest al è un lavôr soredut di linguiscj, o miôr, di "toponomascj". (Pa 03/11)*.

toponomastic [topono'mastik], **-iche** *adj* toponomastičen.

toponomastiche [topono'mastike] *f* toponomastika *f*; *Friûl, fin 30 agns indaûr i studis di ~ a jerin pôcs (Pa)*.

Tor ['tɔr] → ***Cjamplunc de ~***.

Tor ['tɔr] → ***Grions de ~***.

Tor ['tɔr] → ***Sant Vît de ~***.

Tor ['tɔr] *kr.i f* (Pordenon) Torre.

tor I ['tɔr] (***~ di, in~ di***) *prep* 1. okoli, okrog; *~ di chel cuarp* okoli tega telesa; *mi picjarin ~ di un ramaç dal gran rôl* okoli veje; *A cuistarin dutis lis vilis ~ di Gherar (Bibl-Cron)* 2. proti; zoper; *al jere scuasit inçampât ~ di lui* zoper njega 3. časovno 'v smeri, proti, okoli, blizu (časovno)'; *cussì ~ di sere* proti večeru; *Al jere sul tart, ~ des cinc di sere (PauluzzoN)*.

tor II ['tɔr] *m* 1. zvonik *m*; *o ai ricognossût il ~ di Acuilee (Pa)* 2. stolp *m*; *Palaç di Justizie cul so ~ di 68 m (CoUd)*; ***il Tor di Pise*** stolp v Pisi; *opûr al è un lûc alt alt, come il ~ di Pise, cun tantis scjalis che no finissin plui. (Ta)* 2. vas *m*, (domači) kraj *m*, naselje *n*; *il mâl dal ~* tožje po vasi;
~ f → ***torate***.

tôr III ['to:r] *m* (pos. pri konju) trup *m*; *viôt di verze un ~ vanzât. (F)*.

Tor Di Zuin [~ džu'in] *kr.i m* Torviscosa (Ud).

torate [to'rate] *f* stolp *m*; *la ~ metaliche di Eiffel* Eiflov stolp; *La ~ tirade sù parsore e je stade sdrumade dal XII secul. (Pa 04/06)*.

Toratis [to'ratis] *kr.i f* → ***Sbroievacje***.

torator [tora'to:r] (t. **ator ator**) *adv* okoli in okoli, vse naokoli; *lu àn leât ~ cuntune cuarde (F)*; ***~ di*** (t. **ator ator di**) čisto naokoli česa; *al tacà a cori su pal troi che al cirive la mont, voltolantsi ~ dai prâts di seâ. (F)*.

torbe ['torbe] *f* MINER šota *f*; *lu vevin viodût mieç sapulît te torbe, dut plen di scurtissadis, sfigurât come un Crist (MazzonIol)*.

torbere [tor'bere] *f* šotišče *n*; *tes busis des torberis. (F)*.

torce ['tortʃe] *f* 1. bakla *f*, ***~ a vint*** laterna 2. REL procesijska sveča; *ducj i predis dal circondari, une cuantitât di torcis, une lungje procession di int (F)*.

Torce ['tortʃe] *kr.i f* → ***Torse***.

torcenâ [tortʃe'na:] *tr* obda(ja)ti, obkoliti; *Baste lâ sù disore de capitâl mancjade, de Udin in forsit tra citadine e metropoli e rivâ tra lis clevis de corone di monts che e torcene il Friûl. (La 05/7)*.

torcolâ [torko'la:] *tr* → ***turclâ***.

torcul ['tɔrkul] *m* 1. (tiskarska) stiskalnica *f*; *ogni ~ fra vignetis / la centuplichi in librets (F)* 2. → ***turcli***.

Torean [tore'an] *kr. i m* Tovorjana *f* (IT Torreano Di Cividale) (Ud); *Pal sloven i comuns interessâts a son: Faedis, Atimis, ~, Drencje (O)*.

Torean [tore'an] *kr.i f* (Martignà) Torreano.

torel [to'rɛl] *m* bikec *m*, mlad bik.

torent [to'rent??] *m* → ***turint***.

toresele [tore'zɛle??] (t. **torisele**, **torute**) *f* stolpič *m*; *puartant, il cuel in mût di ~ / la oride creste (F)*.

Toresele [tore'zɛle] *kr.i f* (Fossalte) Torresella.

toresse [to'rɛse??] *f* zvonik na preslico; *voi grancj tanche la ~ taronde di Copenaghin (Zili)*; → ***glove***.

torgolâ [torgo'la:] *tr* → ***intorgolâ***.

torgul ['tɔrgul] *adj* in *m* → ***turgul***.

Torian [tori'an] *priimek tra i Savorgnans venezians cuintri i Torians sostignûts dal imperi (Natisone/furlanis)*

Torin [to'rin] *kr.i m* → ***Turin***.

torisele [tori'zɛle??] *f* → ***toresele***.

Torlan [tor'lan] *kr.i f* (Nimis) Torlano; *a man çampe lant sù viers ~ (PauluzzoN)*.

torme ['torme] *f* truma *f*, trop *m*, krdelo *n*, jata *f*; čreda *f*, trop(a) *m*; *Cjapitani de nestre ~ fadade (ShW)*.

torment [tor'mɛnt] *m* muka *f*; mučna bolečina *f*; trpljenje *n*, bolečina *f*; potrpežljivost *f*.

tormentâ [tormen'ta:] *tr* in *refl* mučiti, trpinčiti; *de riode che si doprave par pestâ il forment su la arie o par ~ cualchidun (Bibl-Sprocs)*.

tormentât [tormen'ta:t], **-ade** *adj* mučen, trpinčen; *par fevelâ di chest nestri mont e di cheste realtât spazi-temporâl là che o vin di passâ i nestris dîs puars e tormentâts. (BelFa)*.

tormenteanimis [tormente'animis] *m* (oseba) nadloga *f*, težak *m*, nadležnež *m*.

tornâ [tor'na:] *it* 1. vrniti, zopet priti; vračati se, prihajati spet; *dut al torne, ma il timp nus mude (F)*; ***~ di lui*** vrniti se k njemu; *Al lassà passâ trê dîs prime di ~ di lui, par jessi sigûr che cheste volte i bêçs a jerin pronts. (Sg)*; ***~ a dî*** ponoviti, reči znova; *Ancje parcè che, o torni a dîlu, o soi cjargnel. (Cad-e)*; ***torne insom*** RAČ nazaj na vrh (strani), vrni se na vrh (stran), na vrh; *(Cad)* 2. postati, spet postati; *Mariute a tornà biele di muse, come simpri (F)* 3. priti, prihajati (npr. rojstni dan); *e ogni volte che al tornave Sant Antoni (F)* 4. ponovno, ozn. ponavljajoče dejanje: ***~ a lei*** ponovno brati; ***~ a dî*** ponoviti; *nol veve nancje tornât a vierzi i voi (F)*;
~ tr 1. povrniti, nazaj postaviti; spet dati, vrniti (se); spet izročiti; *un pinsîr gnûf i tornà la sperance (F)* 2. izmenjati; *plui di une amie si lagne / che jo no soi plui chê, / che visitis no torni, / che o stoi a cjase mê (F)* 3. skrbeti za vračanje, narediti, da se vrne; *'l è il vin che al cuince, che nus torne sans. (F)*.

tornâ adun [~ a'dun] *it* pomiriti se, k pameti priti; *a use lâ in cuarts; e dopo torne adun / cence bisugn che i dedi un pont nissun (F)*;
~ tr znova sestaviti; na novo urediti

tornâ daprûf [~ da'pru:f] *it* vrniti (se); vračati se domov; *al leve in Germanie e al tornave daprûf ogni Univiêr*; (*bolj obič.*) → ***~ dongje***.

tornâ dentri [~ 'dentri] *it* zopet vstopiti; uskočiti se; *Ma soresere si lavarà cu la aghe, e sul lâ jù dal soreli al podarà ~ tal campament. (Bibl-Deuternomi)*.

tornâ di ca [~ di'ka] *it* 1. opomoči si; priti k sebi, zavedati se spet; *i butà ae femine une bocalete di aghe su la muse, e cuant che a fo tornade di ca, i sberlà (F)* 2. → ***~ in ca***.

tornâ dongje [~ 'donġe] *it* 1. pojaviti se spet, vrniti se nazaj; *biacemai che al tornàs dongje / chel bambin di caporâl! (F)* 2. zopet vstopiti v hišo, vrniti se domov; *e lu moli che al pâr un figurin: / mi torne dongje slapagnât e onzût (F)* 3. vrniti se v domači kraj; *fate la visite, a son tornâts dongje ducj (F)* 4. vrniti se v domovino; *sul molâ dal frêt, il fagot: e a Utubar al tornave dongje par Mont. (F)*.

tornâ fûr [~ 'fu:r] *it* ponovno pognati, poganjati;
~ tr nazaj vreči; zavreči, odbiti; odgnati; bljuvati; *e dopo trê dîs il „mostro" lu veve tornât fûr. (F)*.

tornâ in ca [~ in'ka] (t. **~ indaûr**) *it* vrniti se nazaj; *a ven lì cun furbetât / une gjaline, e dopo vê robât / un tic a fui; ma a torne in ca subite. (F)*.

tornâ indaûr [~ inda'u:r] *it* vrniti se nazaj; *tu mi amavis, jo ti amavi… / oh podê ~ ! (F)*;
~ tr vrniti nekaj, vračati; *jo vorès ringraziâ cun dut il flâ / e tornâur indaûr chel che mi àn dât. (F)*.

tornâ sù [~ 'su] *it* nazaj gor iti, proti toku iti; *Il controlôr al tornà sù e il tren al partì sivilant. (Sg)*.

tornâ vie [~ 'vie] *it* razdeliti; spet odpotovati.

tornade [tor'nade] *f* povratek; vrnitev v domovino; *si sa de lade, ma no de ~ (F)*; ***~ indaûr*** nazajgrede, na poti domov, pri vrnitvi; *te ~ indaûr si sin fermâts a mangjâ une sedon di mignestre. (F)*.

tornadure [torna'dure] *f* starodavna mera za poljedeljsko površino.

torne ['tɔrne] *f* 1. ??; *bisugne disfâ dôs tornis parcè che no ai fat il grop de cusidure (F)* 2. → ***tornade***.

torneâ [torne'a:] *it* boriti se (v viteških igrat); bojevati se.
torneament [tornea'ment] *m* (viteški ipd.) turnir *m*, tekma *f*; *tornade par incagnîsi in incursions o intun ~ denant e indaûr par dute la gnot tal strafont de tiere imbombade di ploie (Mar).*
tornecont [torne'kont] *m* korist *f*, prid *f*, dobiček *m*; prednost *m*; *Madalene segnade di Diu e cussì cressude in famee, te convinzion dute strafane che il just procedi de sô vite al sarès stât di ~ par ducj. (Mar).*
torneu [tor'] *m* ŠP turnir *m*; → ***campionât***.
tornî [tor'ni:] *tr* → ***turnî***.
torototâ [toroto'ta:] *it* čečkati, pesniti (slabo); *no vevi ancjemò dîs agns cuant che o ai scomençât a ~ par furlan. (F).*
torototele ['??] *m* 1. potujoči *m*, poulični pevec *m*; kričač *m*, slepar *m*; glumač *m*, žongler *m*; menestrel *m*; *al è ca il ~ / cuntune altre storiele (F)* 2. FIG šaljivec *m*, burkež *m*, pavliha *m*; *no vuei po mighe fâ il ~ / se ancje no crodis, no mi impuarte un cuâr. (F).*
torpediniere [torpedini'ɛre] *f* torpedovka *f* (ladja).
Torse ['torse??] (t. Torce) *kr. i f* (Pucinie) Torsa.
torte I ['tɔrte] *f* manjše zobato kolo pri mlinu.
torte II ['tɔrte] *f* torta *f* (kolač).
torteâ [torte'a:] *tr* in *refl* → ***intorteâ***.
torteon I [torte'on] *m* ZOOL rilčkar *m* (*Rhynchites*); *il vuluç di un ~ (F).*
torteon II [torte'on] *m* sladica v obliki polža.
tortiere [torti'ɛre] *f* KUL posoda za peko torte.
tortoluce [torto'lutʃe] *f* → ***tortolute***.
tortolute [torto'lute] (t. **tortoluce**, **tortuluce**) *f* KUL tortica *f*; zelenjavna pita *f*.
tortorele [torto'rɛle] *f* ZOOL grlica *f* (*Columba turtur*); *e par ufrî in sacrifici, come che e dîs la Leç dal Signôr, un pâr di tortorelis o doi colombuts. (Bibl-Lc).*
tortuluce [tortu'lutʃe] *f* → ***tortolute***.
tortuôs [tortu'o:s], **-ose** *adj* 1. vijugast, kriv 2. FIG nejasen, čuden, dvoumen.
torturâ [tortu'ra:] *tr* (t. FIG) mučiti, trpinčiti; ~**si** *refl* (na)mučiti se; žalostiti se.
torturadôr [tortura'do:r] *m* *?? No si varessial di berlâ di contentece savint che lis torturis e i torturadôrs (BelFa).*
torture [tor'ture] *f* 1. muka *f*, mučenje *n*, trpinčenje *n*; *il Comitât pai dirits umans e chel cuintri de ~ de "Onu", (Pa 04/05)* 2. FIG muka *f*, nadloga *f*.
torute [to'rute] *f* → ***toresele***.
torvit ['tɔrvit], **-ide** *adj* (*redko*) plašen; temen; globok; (vase) zaprt, molčljiv, zamišljen; *Erilo re cun chest gno braç ardît / mandai tal ~ regn dai danâts. (F).*
tor vie [tor'vie] (t. **intor vie**) *adv* okoli in okoli, vse čisto naokoli; *chê tan' biele palacine / che a à ~ tan' biel zardin (F).*
torzeâ [tordze'a:] *it* potikati se, pohajkovati; sanjariti; krožiti, vrteti se; bloditi, begati; *il to ~ beât vie pai trois dai cjamps. (F).*
torzeon [tordze'on] *adj* potepuški; popoten; bloden; potujoč; *Pitôr naîf e ~, Jacum al jere un om sclet e plen di umanitât (La 05/11)*;
~ *m* postopač *m*; pohajkovač *m*, potepuh *m*; *vint ormai bandonade la vite di torzeons (F)*;
~ v: ***a ~*** (na)okoli, okrog; *a ~ ta la culture furlane (colonos).*
torzeonâ [tordzeo'na:] *it* vrteti se; obrniti; potikati se; nakazati; potepati se, klatiti se; pohajkovati; *Alore, se us ven la voie di lâ a ~ inte magjie, provait a conetisi cul sît www.. (Pa 05/04).*
tos ['tɔs] *f* kašelj *m*; *Chês malatiis che a si podevin curâ di pi a jerin: il varuscli, la ~ (sangiorgioinsieme)*; ***~ paiane*** oslovski kašelj; (deriv. *tossate, tossone, tossute, tossite, tossicje*).
tosâ [to'za:] *tr* in *refl* striči, briti, obrezovati; strgati, smukniti; goliti, dlako puliti, pukati, skubsti; *cuant che Gjude si consolà, al è lât in Timnà a ~ la trope (Bibl-Gjen).*
tosc ['tosk], **tosche** *adj* (*redko*) dvoumen; dvojne morale, nepošten, sumljiv; *int tosche (F).*
tosc ['tosk] *m* (albansko) toskovsko narečje; *ricognossudis dôs varietâts dialetâls principâls: il ghêc e il ~ (Provincia).*
toscan [tos'kan] *adj* toskanski;
~ *m* 1. Toskanec *m* 2. toskanščina *f*, FIG italijanščina *f* ; 3. vrsta cigare; *E. ju cjapà e al le inte privative a comprâsi un ~. (Sg).* 4. (t. **toscjan**) kapitalist *m*, špekulant *m*, finančnik *m*, financar *m*; *il sensâr al cjapave pal braç Cuesim e il ~. (F).*
Toscane [tos'kane] *kr.i. f* Toskana;
~ *f* Toskanka *f*, prebivalka Toskane.
toscjan [tos'qan] *m* → ***toscan***.
tose ['toze] *f* 1. (seno) košnja *f*, seč *f*; rezanje *n*; ***prime ~*** prva košnja; *che a semenavin la blave o a seavin la prime ~ di meniche. (Sg)*; ***seconde ~*** otava *f*, druga košnja 2. (npr. lasje) striženje *n*, obrezovanje *n*; ostriženje *n*; gladenje *n*; *e ai frutats di prime ~. (F).*
toson [to'zon] *m* BOT ??(*Globularia vulgaris*) Srčastolistna mračica *f* (*Globularia cordifolia*);
toson [to'zon] *m* *?? *La so nobiltât neerlandese e il Toson di aur che al à sul pet a infuartissin la sô fidance, la sô temeritât (Eg).*
tosseâ [tose'a:] *tr* in *refl* → ***intosseâ***.
tossi ['tɔsi] (p ***tossût***) *it* 1. kašljati 2. FIG mučiti se, trpinčiti se; trpeti; obotavljati se; *noaltris vin bisugne / di fâsi plui cognossi, / seno sigûr nus tocje / cence morôs di ~ (F)*; ***fâ ~ un*** povzročiti komu skrbi, tprljenje; *se ancje la crisi dal petroli nus fâs ~ (F)*; ***vê ce ~*** imeti skrbi, komedije s kom; *a varà ce ~ cun chel cristian, la Fiorine (F)*; ***tu ti inacuarzarâs tal ~*** boš mi še poplačal!; *valà, valà, brut mostro! / tu ti inacuarzarâs tal ~. (F).*
tossic ['tɔsik], **-iche** *adj* toksičen, strupen; *L'antibiotic al funzione e nol è ~ par l'om. (SiF 04/5).*
tossicjâ [tosi'qa:] (t. **tossitâ**) *it* pokašljevati; *cjolin magari il vueli, / tossicjin sot la plete (F).*
tossicitât [tositʃi'ta:t] *f* strupenost *f*, toksičnost *f*; *La presince di chescj metabolitis secondariis te mangjative dal om e dai nemâi e cause ~ croniche e/o acude. (SiF 02/1, 31-45).*
tossicodipindince [tosikodipin'dintʃe] *f* odvisnost od drog; *i ditignûts tes peresons di Udin cun problems di tossicodipindincis. (La 03/5).*
tossicolic [tosi'kɔlik] *m* toksikolog *m*.
tossicologjic [tosiko'lɔġik], **-iche** *adj* toksikološki.
tossicologjie [tosikolo'ġie] *f* nauk o strupih, toksikologija *f*.
tossine [to'sine] *f* toksin *m*; *Par altri, cul timp a lâ e se la aghe e je avonde, cualchi fonc al è bon di cressi e di produsi tossinis. (SiF 02/1, 31-45).*
tossitâ [tosi'ta:] *it* → ***tossicjâ***.

tossude [to'sude] *f* napad kašlja; *trê tossudis, dôs peraulis (F).*

tostâ [tos'ta:] *tr* (o)pražiti; *il prin pas al è stât chel di realizâ dai machinaris par lavorâ la cjane dal zucar e par ~ farine di manioche. (Pa 05/06).*

totâl [to'ta:l] *adj* 1. celoten, popolen, totalen, čist; *Une soluzion cheste che e viôt la oposizion ~ dai sindacâts (O)* 2. vkupen, končen; *doi a Sacîl e 3 a Porcie par une spese totâl di 17 miliarts. (O)*;
~ *m* vsota *f*, seštevek *m*, skupek *m*; *il 60,8% dal ~ dai forescj (Pa)* 60,8 odstotkov vseh tujcev; *al vûl dî 180 lavoradôrs di mancul pe delocalizazion e 120 pe razionalizazion suntun ~ di 750 dipendents. (O)*; ***in ~*** vkupno, (vse)skupaj; *e je dut câs un element che al tocje la plui part des regjons italianis, causant in ~ un aument di spese dal 7%. (O).*

totalitari [totali'tari] *adj* totalitaren; *A riprove che lis ideologjiis totalitariis e antiliberâls (Pa 02/12).*

totalitât [totali'ta:t] *f* celotnost *f*, celota *f*; *là che e àn une buine part o la ~ dal teritori in mont e in culine (BelAlci).*

totalizâ [totali'dza:] *tr* sešteti.

totalmentri [total'mentri] *adv* docela, totalno.

totanel [tota'nɛl] *m* → ***totonel***.

totò [to'to] *m* INF kuža *m*, kužek *m*.

totonel [toto'nɛl] (t. **totanel**) *m* ZOOL mala droplja *f* (*Otis tetrax*).

totorosse [toto'rose] *f* duda diple; *cui sonave la trombete, / ~, flaut, liron. (F).*

totul I ['tɔtul] *m* ZOOL črni dular *m*; ***~ bec in sù*** ZOOL sabljarka *f* (*Recurvirostra avocetta*); ***~ gjambis lungjis*** ZOOL polojnik *m* (*Himantopus himantopus*).

totul II ['tɔtul] *m* F butec *m*, bedak *m*; *l'automobil al jere ancjemò un sium / e i totui nol rompeve a di nissun! (F).*

tovâ [to'va:] *it* 1. vneti, vžgati, opaliti; goreti, žareti; (za)vreti; *cun chel fûc che al tove dentri (F)* 2. FIG (od jeze) kipeti; rjoveti; besneti; *finide la custion cu fra vô tove (F)* 3. v: ***~le*** (t. **~se**) uiti, popihati jo; *fintremai che al scugnì ~le, lui (F)*;
~ *tr* (*manj obič.*) izdihniti, izdihavati; izhlapevati, izpuhtevati; izhajati; *il gno rispîr al tove vin e amôr (F).*

tovade [to'vade] *f* (vonjava ipd.) izliv *f*, izpuhtevanje *n*; *a florivin la culture e la art e nus mandavin une ~ di nasebon.*

tra ['tra] (t. **fra**) *prep* 1. časovno: (za izražanje oddaljenosti) čez, v roku; *In câs contrâr, tra dîs agns o sarìn inmò daûr a discuti cence costrut (La 04/1)* v roku desetih let; 2. odnos (položajsko): a) pojmovno prostorsko; *tra lis acusis e je* .. med obtožbami je..; b) časovno: *Dopo bataiât cui Ongjars (che a rivarin chenti tra il 899 e il 950)* ki so prišli med 899 in 950. c) krajevno: *Jo o soi nassût tra Glemone e Tumieç* Jaz sem rojen med Guminom in Tumiečem.

trabacul [tra'bakul] *m* 1. MAR vrsta ladje, dvojambornik *m* 2. FIG ropotija *f*, podrtija *f* (majavo vozilo, staro pohištvo ipd.); *il ~ al è a puest. (F).*

trabacje [tra'baqe] *f* mešanica rža in drenčka; *e misture, cioè vecis, ~, cun siale e vuardi (F)*; → ***trameste***.

trabant [tra'bant] *m* 1. (nemški helebardir) trabant *m* 2. FIG birič *m*, krvnik *m*; telesni stražnik *m*; *i soldâts cui trabants a lavin pardut in cercja di Drea. (F).*

trabascjâ [trabas'qa:] *it* 1. jec(lj)ati; momljati; bebljati; 2. govoriti v tujem jeziku; *une int che fevele une lenghe che no si capìs, o che trabascje forest, (Bibl- Ezechiel)* 3. blebetati, čvekati, kvasiti; *une petegule / che simpri a trabascjave / cence nissune regule (F)* 4. (ptice) cvrkutati, cvrčati; cvičkati; *cualchi passare / becote e po trabascje (F)* 5. šepetati, brenčati; šušljati; šušteti; šumljati; *zire une bavesele / che tra il fueam trabascje (F)*;
~ *tr* žvečiti; zjecljati; zmomljati; zbebljati; *il pitoc al tacà a ~ lis sôs avemariis (F).*

trabascjade [trabas'qade] *f* jecljanje *n*; marnjanje *n*; čenčarija *f*, prazne marnje *fpl*.

trabascjon [trabas'qon] *m* → ***trabascjot***.

trabascjot [trabas'qɔt] (t. **trabascjon**) *m* jecavec *m*, jecljavec *m*; žvekač *m*, momljač *m*; *Se no, disêt dal Puck che al è un ~. (ShW).*

trabochel [trabo'kɛl] (t. **trabuchel**) *m* loputa *f*, nastava *f*, skrita past, odprtina v tleh, samozaklopna vrata; *sôl che a pensâ ai trabochei, ai tradiments e ai maçalizis. (F).*

trabossigne [tra'bɔsiñe] *f* 1. izgovor *m*; pretveza *f* 2. zaseda *f*, nastava *f*, past *f*; *Dut câs a cognossevin une vore ben il teritori e lis trabossignis clupidis des monts. (scritorsfurlans).*

trabuc [tra'buk] *m* 1. skrivališče *n*; luknja *f*, odprtina *f*; *scrusignant ogni strade, ogni ~, / simpri fasin un diligjent cucu (F)* 2. separé *m*, zasebni kotiček *m*; *ca vasuts cun aghis nanfis, / polvarins, odôrs, cagneris, / là trabucs, sofâs, specjeris. (F).*

trabuchel [trabu'kɛl] *m* → ***trabochel***.

tracagnot [traka'ñot] *adj* → ***cracagnot***.

trachee [trak'ɛe] *f* ANAT sapnik *m*, dušnik *m*.

trachegjâ [trake'ġa:] *it* odlašati, obirati se, obotavljati se, mečkati; izvijati se; *e trachegjant si riscje / a pierdi la ocasion / di convertîsi a Dio. (F).*

traclut [tra'klut] *m* (skrita skrinjica v pohištvu) zapah *m*; skrivna omarica *f*; *lis cjartis di impuartance lis ten tal ~. (F).*

tracole [tra'kɔle] *f* jermen *m*, pas *m* prepasan preko ramen in prsi; obramnica *f*, naramnica *f*; *Distintîf dal sindic a son la fasse trê colôrs cul steme de republiche e il steme dal comun, di meti sù a la ~ (CoUd)*; *Schäffer al cjalà cun atenzion chês grisis figuris che si movevin sveltis cul fusîl a ~ (Ta).*

traçât [tra'tʃa:t] *m* obris *m*, začrt *m*; *Pe conclusion de opare e reste ancjemò vierte la cuestion dal ultin lot, Godega-Conean, che si à ancjemò di definî il ~ definitîf. (O).*

trade ['trade] *f* čevljarska dreta *f*; *che al jere a stâ e lâ a vivi intun busigatul su di un cjast, lustrâsi i stivâi dibessôl e ognuncuant comedâsi cu la ~. (Zili).*

tradî [tra'di:] *tr* izda(ja)ti; prevarati, varati; *Tasê al è ~ il Vanzeli, instupidî la int, fâ la politiche dal trist (glesie)*; ~**si** *refl* izdati se, prevarati se.

tradiment [tradi'ment] *m* izdaja *f*, izdajstvo *n*; *Ducj i cuatri vanselis a contin dal ~ di Pieri (Bibl-Lc).*

traditôr [tradi'to:r], **-ore** *adj* izdajalski;
~ *m* izdajalec *m*.

traditore [tradi'tore] *f* izdajalka *f*.

tradizion [traditsi'on] *f* 1. tradicija *f*, izročilo *n*, navada *f*, običaj *m* 2. JUR tradicija *f*; predaja *f*, izročitev v last.

tradizionâl [traditsio'na:l] *adj* tradicionalen, običajen, po izročilu.

tradizionalisim [traditsiona'lizim] *m* tradicionalizem *m*.

tradizionalist [traditsiona'list] *m* tradicionalist *m*;

~ adj tradicionalističen; *pupûr vint limitât lis mascaradis tai dîs di joibe grasse e de ultime zornade di carnevâl, e reste tradizionaliste. (Scf).*

tradizionalmentri [traditsional'mentri] *adv* tradicionalno, običajno, po običaju, po izročilu.

tradusi [tra'duzi] (*o tradûs*, p *tradusût* in *tradot*) *tr* 1. (jezik) prevesti, prestaviti; prenesti na drug jezik; *Par sierâ, un esempli concret: isal util fâ ~ - par solit dal anglês (Pa)*; → ***voltâ*** 2. (z enega na drug kraj) prenesti; prepeljati, prevažati; prestaviti, prevesti; peljati, voditi; *il fi al è stât tradot al ospedâl di Udin (F)*; → ***condusi, menâ.***

tradutôr [tradu'to:r] *m* prevajalec *m*.

tradutore [tradu'tore] *f* prevajalka *f*; *Nassude a Santa Maria tal 1981 la ~ e parten a la grande comunitât furlane dal Rio Grande do Sul. (Pa 05/04).*

traduzion [tradutsi'on] *f* prevod *m*; prevajanje *n*; ***~ simultanie*** simultano prevajanje; *Trop vignaressie a costâ la ~ simultanie di une lenghe (Pa 03/10).*

traence [tra'entʃe] *f* PSIH hipnotična moč; *a àn tai voi une ~ (F).*

traêt [tra'e:t] → ***trai***:

trâf ['tra:f] (*pl* **trâfs** ['tra:s] ['tra:fs]) *m* tram *m*, bruno *n*; *Spete, metintlu tal ~ sul solâr! (Natisone/miti)*; *e utopie dai solits pragmatics che no rivin a svualâ plui in alt dai trâfs dal gjalinâr. (Patrie 06/1)* (deriv. *travat, travon, travut, travet*).

trafic ['trafik] *m* 1. trgovina *f*, trgovanje *n*, promet *m*, kupčija *f*; ***~ dai sclâfs*** trgovina s sužnji; *la sclavitût e il ~ dai sclâfs di cualsisei gjenar a son improibîts. (Pa 02)*; ***~ di droghe*** trgovina z drogami; *al è ancje une crosere fondamentâl pai trafics di droghe (Pa 06/2)* 2. (cestni) promet *m*; *Lis tratis plui tocjadis dal incuinament acustic causât dal ~ a son chês dongje Palme (O)*; *~, incuinament atmosferic e scjarsetât di areis verdis (O).*

traficâ [trafi'ka:] (t. **trafigâ**) (*o trafichi* [tra'fiki]) *tr/it* trgovati, tržiti, (pre)kupčevati; barantati; *a rivavin là di te par ~ (Bibl-Ezechiel)*;
~ it dati si opravka, veliko truda si prizadeti: *e o soi simpri che o trafighi a scrivi o a pontâ*; *Helmut al trafigave tôr un so imprest. (F).*

traficât [trafi'ka:t], **-ade** *adj* prometen (cesta); *une trate di 150 m. de strade statâl n. 512, no masse traficade (SiF 03/4, 47-59).*

trafigâ [trafi'ga:] (*o trafighi* [tra'figi]) *tr* → ***traficâ***.

trafilât [trafi'la:t], **-ade** *adj* raztegnjen, zvlečen; *covente doprâ: savalon fin .., superfluidificant acrilic e filiots di açâr ~. (SiF 03/3, 97).*

trafôr [tra'fo:r] *m* (vezenje) luknjičasto vezenje; *ce blondis, ce ~, ce merlo fin! (F).*

traforâ [trafo'ra:] *tr* → ***straforâ***.

traghet [tra'gɛt] *m* 1. prevoz *m* (čez vodo, s čolnom); *dal cual a vevin cjapât il ~ par rivâ fin a Egina (lunari)* 2. (*carn.*) šranga, ki jo novoporočenci plačajo, ko zapustijo cerkev; *paiâ il ~* plačati šrango.

traghetâ [trage'ta:] *tr* prepeljati, prenesti (čez vodo);
~ it iti sem ter tja, tavati, bloditi, potepati se; *chês fiis che a traghetin solis dute la gnot. (F).*

tragjedie [traġe'die] *f* tragedija *f*, žaloigra *f*.

tragjic [tra'gjic], **-iche** *adj* tragičen.

tragjicitât [traġitʃi'ta:t] *f* tragičnost *f*; *Dome in chê ocasion, come intune compagne pe sô ~, ai 9 di Decembar dal 1944 o soi jo a firmâ a Spinipes une delibare (Pa 05/05).*

tragjicomedie [traġiko'mɛdie] *f* tragikomedija *f*; *o al è miei rassegnâsi a un faliment sigurât, a une ~ che e deventarès fatâl in chest moment cussì impuartant pal contest sorenazionâl (Pa 03/4).*

tragjicomic [traġi'kɔmik], **-iche** *adj* tragikomičen; *fantasie e strambetât ogni dì , prime di presentâsi su la sene tragjcomiche dal mont londinês a recitâ la sô comedie. (Bel).*

tragjicomicitât [traġikomitʃi'ta:t] *f* tragikomičnost *f*.

traguart [tragu'art] *m* diopter *m*; cilj *m* (pri tekmi); *a straviersin dut il libri, cence mai deventâ un ~. (Pa 03/10)*; *Varessial scombatût par une scuele furlane, slontanant cussì il ~ de ipotetiche ecuiparazion fra siôrs e puars (Bel).*

trai ['trai] (*o trai, tu trais, al trai, o traìn, o traês, a train*; imperf *o traevi*; pret *o traei*; fut *o traiarai*; konj prez *che o trai*; konj imperf *che o traès*; kondic *o traiarès*; imperat *trai, traeit*; ger *traìnt*; p *trat*) *tr* 1. potegniti; streljati, oddati (strel), eksplodirati, razleteti se, brcati; ***~ un clap*** ??; ***~ pans*** (konj) brcati, ritati; ***~ un pêt*** prditi, spustiti enega (prdec) 2. (luči ipd.) oddajati, širiti se; *une fumate di polvin che a traieve lamps (F)* 3. (t. ***~ fûr***) izvleči; izvažati; *al ~ lis grifis par ingrampâsi dulà che al po (F)* 4. (voda) izvleči; izvažati; zaje(ma)ti, črpati; *~ aghe* 5. navrtati, nastaviti (sod); *taf! di colp a la ostarie, / fasin ~ cualchi bocâl (F)* 6. razdeliti (igralne) karte; *~ lis cjartis*;
~ it 1. razparati; iz-, u-streliti; vleči; *a traevin tal balcon de Presidince (F)*; ***~ a segn*** streljati na tarčo; *mascalzons, che cui balons / di nêf e glaç .. si àn cjolt l'impegn / di ~ a segno / sui disgraciâts (F)*; ***~ un***; *la sclope i veve trat intune gjambe (F)* 2. ritati, brcati; *~ chê là come une mule (F)*; ***ni che al ~ ni che al muart*** FIG sploh se ne odziva; *a è un'è un'ore che o fâs il paiaç par fâti ridi, par fâti jentrâ in discors ancje te ; e tu lì; ni che tu trais ni che tu muardis (F)* 3. (sonce) biti, tolči; žareti, peči; *di une bande al ~ soreli, / di chê altre al è nulât (F)* 4. (luna) bleščati, svetiti se; lesketati se; *~ la lune tal balcon* 5. (puščica, strela) švigati, šiniti; *come bombe che a sclope / o come folc che al ~ / tun magazen di stope (F)* 6. (glas, ropot) počiti, razpočiti se; izbruhniti; (po)giniti; *cuanche il prin ton al ~ cuintri soreli a mont (F)* 7. nape(nja)ti, razpe(nja)ti, razprostreti; nagibati se, težiti; iztezati ; *un andament che se nol rive al ermetisim indecifrabil, al ~ di chê bande (F)*; ***~ a*** nagibati se k, biti na tem, da; *turchìn che al ~ al viole (F)*; ***al ~ daûr so pari*** (***al ~ daûr sô mari***) biti podoben očetu (materi), priti po očetu (materi); *a ~ daûr so pari, recuie (F)* 8. v: ***lâ a â*** pos. v: ***va a ~*** pojdi k hudiču; *„ma ce àio di fâti di gustâ?" „ma ce che tu vûs e va a ~..."(F)*; ***mandâ a ~*** poslati koga k hudiča; *ce disie? il so dovè? Ma che lu mandi a ~! (F)*; ***~ dret*** čisto, jasno videti, videti bistvo; *par chest la int, che a ~ simpri dret, a diseve: „là di grifuts" (F)*; ***no mi ~ il cûr di...*** nisem imel moči, da bi; *„e sô fiole, siore Rosine? / je sposade in capelin?" / „sì, parchest jê no si sporcje / e no i ~ il curisin / di vignîmi a visitâ" (F)*; ***~ di voli a*** pomežikniti; *al ~ di voli a dutis lis fantatis (F)*; ***~ di bevi*** navrtati sod; *al leve dispès cul civran a ~ di bevi te cjanive (F)*; ***~ di gjal*** → ***gjal***;
~si *refl* ***~si in fûr*** obešati se; ***~si fûr di lûc*** → ***lûc***;
~ m (orožje) strel *m*, streljaj *m*, streljanje *n*; *lontane nancje un ~ di sclope*; *sot il ~ dai todescs*; *il vint al busine d'intôr come un ~ di canon. (F).*

traisi dongje [~ 'donġe] *refl* približati se; *mi soi fat simpri rivuart di lâ a cirîle ... ni che jê i varà parût*

prudent di sei la prime a ~si dongje. (F).
trai fûr [~ 'fu:r] *tr* nesti ven; *lui mi trai fûr e jo o sint che mi capìs (Cadorini/furlan).*
~si *refl* priti iz sebe, zdramiti se.
trai vie [~ 'vie] *tr* odnesti; *come purcits parcè che la robe no si po ~ o meti in conzelatôr. (lunari)*;
~si *refl* predati se obupu.
traiar ['traiar] *m* mali srebrnik, bakren novec (cerkvene države); *un traiarut sbusât (F).*
traietorie [traie'tɔrie] *f* pot izstrelka *f*; *sevie par studiâ lis possibilis gnovis traietoriis dai slacs a vignî. (SiF 03/4, 47-59).*
traine ['traine] *f* 1. zaplet *m*, spletka *f*; zadrega *f*; *e il zûc di prime al le ben ancje cheste volte; ma vuai se il diaul al vignive a savê la ~ de sô fantate! (F)*; *Parcè che in cheste ~ Oscar al è stât la surîs e Alfred il gjat (Bel)* 2. (*redko*) opravek *m*, posel *m*, zadeva *f*; kupčija *f*; priprava *f*; *o justi la mê ~ e o ven dal lamp (F)* 3. (*redko*) delo *n*; *e sot il braç al puarte / viscjadis e filaine / par scomençâ la ~ / di pâl in pâl a fâ. (F).*
tralenc [tra'lɛnk] *??* *Cul timp e a fuarce di vitis, si è rivât cun mil staronzaments e tralencs a chê malandrete di leç su lis minorancis (Pa 02/10-11).*
traliç [tra'litʃ] *m* *??* *te innomenade "Nöt de füch", la gnot che i atentâts a desinis di traliçs eletrics a an dismote la atenzion de opinion publiche (Pa 04/04)*
tramâ [tra'ma:] *tr* in *it* 1. TEKST naviti, vnesti, vnašati votek 2. FIG (za)snovati, (s)kovati (zaroto ipd.).
tramai [tra'mai] *m* 1. past *f*, zaseda *f*, nastava *f*; izmišljotina *f*; *un gjat, che al smire / une surîs sierade in tal ~ (F)* 2. ustroj *m*, stroj *m*; priprava *f*, orodje *n*; predmet *m*; oprava *f*, mehanizem *m*, strojasta naprava *f*; *Stant che b · c al è juste un numar, o viodìn che il nestri ~ a b "al mangje" vetôrs e al torne indaûr gnûfs vetôrs proporzionâi a a. (SiF 03/3, 9-18)* 3. čeden patron; *e chel ~ di vecjo lassìn che al si disbrati cun chê ~ pantianate di massarie (F)* 4. MAR (pri ribolovu) trojna mreža *f*; *che tal moment dal procès si jere sierade intor di lui come un ~. (Sg).*
tramaiâ [tramai'a:] *tr* 1. spletkariti, snovati; *o vevin tramaiât dut par fâ une ridade: la ridade a jere fate, e buine sere Narde! (F)* 2. snovati, nameravati, delati načrte, projektirati; *cussì a àn tramaiât di ribaltâ un fôr (F)*;
~ it (za)snovati, (s)kovati (zaroto ipd.); *Jo, sì, e pes mês vistis. O ai tramaiât jo, sì, jo, e a nissun no impuarte nuie. (F).*
tramandâ [traman'da:] *tr* predati, izročiti; *«Dome la inovazion e il confront.. a puedin ~ i elements distintîfs de culture furlane e i valôrs positîfs de sô civiltât». (Pa 03/10)*; *lis sôs formis sutilis ma turnidis, mi semein vivis di une vite antighe, tramandade. (BrLi).*
trambulis ['trambulis] *f pl* v: ***tignî un in ~*** razvedriti, zabavati koga; *a leve a cjatâ il fari e lui, cu la sô sbatule sfiliose, la tignive in ~ (F)*; ***lâ in ~*** hoditi, majati se kot pijanec; ***in ~, come in ~*** majavo kot pijanec; *a tornave indaûr come in ~, che ancje la contentece a incjoche. (F)*; ***stâ in ~*** ***??*** *Dirce e stave in trambulis (PauluzzoN).*
trame ['trame] *f* 1. TEKST votek *m* 2. zanka *f*; petlja *f*; člen *m* (verige) 3. FIG spletka *f*, kovarstvo *n*; zaplet *m* (romana ipd.); snovanje *n*, spletkarjenje *n*; F mahinacija *f* 4. FIG spletka *f*, kovarstvo *n*; zaplet *m* (romana ipd.); *E tacave a fevelâ di comediis, di senis, di tramis che jo mi cjatavi a sei a scoltâ tun cjanton (BrLi).*
tramessîr [trame'si:r] *m* vaški sel *m*, potovec *m*; poštni sel *m*; vajenec *m*.
trameste [tra'meste] *f* mešanica žitaric; *doi pans di ~*
tramezâ [trame'dža:] *tr* → ***stramezâ***.
tramezere ['??] *f* → ***stramezere***.
tramieç I [trami'etʃ] *m* → ***stramieç***.
tramieç II [trami'etʃ] *adv* in *prep* → ***framieç***.
Tramonç di Mieç [tra'mɔntʃ di mi'etʃ] *kr.i f* (Tramonç Disot) Tramonti Di Mezzo.
Tramonç Disore [~ di'zɔre] *kr.i. m* Tramonti di Sopra (PN).
Tramonç Disot [~ di'zɔt] *kr.i. m* Tramonti di Sotto (PN).
tramontan [tramon'tan] *m* 1. METEO severni veter *m*, severnjak *m*, sever *m*, severnik *m*, burja *f*; *il vint clamât ~ (Acuilon, Nort, Borea)* 2. GEO sever *m*; ***a ~*** severno; *o vin lassù, a ~, / cussì ben poiât Maian (F)*;
~ adj v: ***stele tramontane*** ASTR polarna zvezda, polarnica *f*; *e la stele tramontane / a mi à mandât a dî / che no stei a voltâ strade, / che cun vô o ai di murî. (F).*
tramontanade [tramonta'nade] *f* vihar z mrzlim severnim vetrom.
tramontane [tramon'ta:ne] *f* sever *m*; severnjak *m*, severni veter *m*; FIG v: ***pierdi la ~*** zmesti se, zmedeti se; izgubiti živce; → ***tramontan.***
tramontin [tramon'tin] *adj* tramontinski;
~ m iz Tramonça, prebivalec Tramonça; *al baste fâ aments ai caratars somatics e al temperament dai Cjargnei, dai Asins, dai Tramontins (JM).*
trampulin [trampu'lin] *m* odskočna deska *f*; skakalnica *f*.
tramudâ [tramu'da:] *tr* in *refl* → ***stramudâ***; *Gjesù al tornà duncje a Cane di Galilee, là che al veve tramudade la aghe in vin. (Bibl-Zn)* Prišel je torej spet v galilejsko Kano, kjer je bil naredil vino iz vode.
tramude [tra'mude] *f* → ***stramude***.
tramuele [tramu'ɛle] *f* grot (v mlinu) *m*.
trancuîl [tranku'i:l] *adj* (*manj obič.*) miren, tih; *Al jere, par dî une, il repart dai fruts, il repart dai trancuîi (Urli)*; *Ce fasevino i fruts o cheste int trancuile intal manicomi? (Urli).*
trancuilitât [trankuili'ta:t] *f* (*manj obič.*) (t. FIG) mir *m*; tihota *f*; tišina *f*; mirnost *f*.
transalpin [transal'pin] *adj* transalpinski, čezalpski, zaplaninski; *ma ce che al conte prin, su la invasion dai Celtics transalpins (JM).*
transatlantic [transa'tlantik], **-iche** *adj* transatlantski, prekomorski;
~ m prekomorski parnik *m*; *e je la croniche dal viaç tra Italie e Mâr Egjeu dal ~ Gloria N (CoUd).*
transazion [transatsi'on] *f* transakcija *f*, poravnava *f*, sporazum *m*, dogovor *m*;
transazionâl [transatsio'na:l] *adj* transakcijski.
transdanubian [transdanubi'an] *adj* čezdonavski.
transeâ [tranze'a:] *it* poravnati se, sporazumeti se, dogovoriti se; *cunvincile a ~ almancul sun cualchi pont. (F).*
Transilvanie [transil'vanie] *kr.i f* Transilvanija *f*; *e al cont Dracula de ~, che si nudrive supant il sanc des fantatis. (BelFa).*
transistor [transil'vanie] *m* tranzistor *m*; *Cumò o vin peraulis gnovis par indicâ cjossis che une volte no esistevin, tant che "computer"e "~"(Pa).*
transit ['transit] *m* tranzit *m*, prehod *m*.

transitâ [transi'ta:] *it* mejo prestopiti; skoz (čez) iti; *mont Ambruseit..talpinât par tancj secui da chei ca transitavin da oltrialpe viers la Italie (rotec).*
transitabil [transi'tabil] *adj* prehoden; *il Cuar al è simpri stât ~ suntun puint (bassafriulana).*
transitîf [transi'ti:f], **-ive** *adj* GRAM prehoden; *Verps transitîfs* prehodni glagoli.
transitori [transi'tɔri] *adj* prehoden; *No je un alc di ideologjic ma di concret, no di ~ o ocasionâl ma di sostanziâl. (Pa 03/8)*; *Normis finâls e transitoriis (CIRF)*; *Une maiorance furlane a Triest o un president de zonte furlan a son fats transitoris. (Pa 06/2).*
transizi [tran'sidži] (*o transiç* [tran'siʧ] / *o transîç* [tran'si:ʧ]; p *transizût*) *tr* poravnati se, sporazumeti se, dogovoriti se.
transizion [transitsi'on] *f* prehod *m*; *spieli di altris 5 agn passâts cence sgarfâ, sprolungjament ingloriôs di une "~" che no je ancjemonò finide. (Pa 03/5).*
transsiberian [transsiberi'an] *adj* transsibirska (železnica).
trapanâ [trapa'na:] (*o trapani* [tra'pani]) *tr* (pre)vrtati; predreti, preluknjati.
trape I ['trape] *f* vinske tropine; *passâ il vin pe ~*; *turclâ la ~ (F).*
trape II ['trape] *f* REL trapistovski red, kraj pokoritve; *~, desert, cilizi. (F).*
trapeâ [trape'a:] *it* 1. hitro šepati; težko hoditi, truditi se; *i monte parsore; e intant che lui la puartave vie trapeant, a scomence a cjantuçâ (F)* 2. FIG truditi se, mučiti se, guliti se; *ah! ce lontan il mont / che al pâr, cul ~! / ce soste di biel stâ / e dut dismenteâ! (F).*
trapetâ [trape'ta:] *it* → ***talpetâ***.
trapin ['trapin] *m* sveder *m*.
trapist [tra'pist] (*pl* ***trapiscj***) *m* REL trapist *m*.
traplant [tra'plant] *m* *??* *àn firmât a Vignesie un compatât par colaborâ intune tal camp dai traplants. (Pa).*
traplantâ [traplan'ta:] *tr* presaditi; *Dopo di vê lavorât par cualchi timp come fituâi a àn ereditât lis proprietâts dai Rovis, une fameone di Negrons traplantade in Istria. (Piç)*;
~**si** *refl* preseliti se.
trapolâ [trapo'la:] (*o trapoli* [tra'pɔli]) *it* zaplesti, spletkariti, intrigirati; *„ah! se a les drete, se a les drete!" „o voi vie svelt, parche nissun nus viodi a ~ insieme" (F).*
trapolament [trapola'ment] *m* zaplet *m*, spletka *f*; *Però Saule al è vignût a cognossi il lôr ~ (Bibl-Az).*
trapolon [trapo'lon] *m* spletkar *m*; *la fantate je une trapule il fantat al è un ~. (usuarios/friuli).*
trapule ['trapule] *f* past *f* (za velike živali); *a rive adore / di plantâ sù la ~. (F)*; *A jerin gambiadis ancje chês, a vevin forme di razos, missii e trapulis modernis (MazzonIol).*
trapulute [trapu'lute] *f* *??* ***trapulutis di ricuart*** *curiosâ e comprâ trapulutis di ricuart (MazzonIol).*
trâr ['tra:r] *m* → ***traiar***.
trasagan [trasa'gan] *adj* iz Trasaghisa;
~ *m* prebivalec Trasaghisa.
Trasaghis [tra'zagis] *kr.i. m* Trasaghis (UD).
trasconfinari [transkonfi'nari] *adj* čezmejen, prekomejen; *e duncje la definizion dai rapuarts transconfinaris cu la Slovenie. (Pa 03/5).*
trascrivi [trans'krivi] (kot ***scrivi***) *tr* prepis(ov)ati; transkribirati.
trascrizion [transkritsi'on] *f* prepis *m*; transkribcija *f*.
trascurâ [trasku'ra:] *tr* zanemariti, vnemar puščati; opustiti; izpustiti.
trascurabil [trasku'rabil] *adj* zanemarljiv.
trascurance [trasku'rantʃe] *f* malomarnost *f*, nemarnost *f*; brezbrižnost *f*; *lu fâs cun ~ (Mar)*; ***par ~*** malomarno.
trascurant [trasku'rant] *adj* nemaren,len, zanikrn; *al menave une vite cence fastidis e al jere tant ~ tal fâ ben, che (F).*
trascurât [trasku'ra:t], **-ade** *adj* zanemarjen, nemaren; *che anzit, ringraciant il Signôr, no vevi mai fan trascurade (F).*
trasêf [tra'se:f] *f* → ***tresêf***.
trasferî [trasfe'ri:] *tr* prenesti, premestiti; preseliti.
trasferiment [trasferi'ment] *m* prenos; premestitev *f*; *e je la forme gnove par rindi positîf il ~ dai servizis e dai risultâts de ricercje al sistem industriâl. (Pa 04/04)*; *~ a Cesaree (Bibl-Az).*
trasfès [tras'fɛs] *m* šiv pri čevlju ali škornju.
trasfierte [trasfi'ɛrte] *f* premestitev *f*; *Il lâ in Cjargne nol jere plui considerât un esili a vite ma dome une ~ temporanie, in spiete di tornâ jù. (BelAlci).*
trasfigurâ [transfigu'ra:] *tr* in *refl* preobraziti, pretvoriti, preoblikovati, predrugačiti, spremeniti.
trasfigurazion [transfiguratsi'on] *f* preobrazba *f*, pretvorba *f*, sprememba *f*.
trasformâ [transfor'ma:] *tr* in *refl* pretvoriti, preobraziti, predelati, spremeniti.
trasformabil [transfor'mabil] *adj* spremenljiv.
trasformadôr [transforma'do:r] *m* transformator *m*; *e fastidie une vore i produtôrs agricui, i trasformadôrs de materie prime e naturalmentri ancje i consumadôrs. (SiF 02/1, 31-45).*
trasformazion [transformatsi'on] *f* pretvorba *f*, preobrazba *f*, sprememba *f*; transformacija *f*.
trasfrontalîr [transfronta'li:r], **-liere** *adj* čezmejen; *che al ricognos la promozion de cooperazion transfrontaliere e inter-regjonâl e la stipulazion di acuardis cui stâts forescj (SiF 02/2, 139)*; *e inmò o stin lavorant su doi progjets transfrontalîrs (La 06/3).*
trasfughe [trans'fuge] *f* ubežnik *m*, uskok *m*, odpadnik *m*.
trasfusion [trasfuzi'on] *f* transfuzija *f*; *E vignarès voie di dî che i siôrs nus a an metude tal comedon fasint une ~ cui lôr microbos o virus. (Bel).*
trasgjenic [traz'ǵenik], **-iche** *adj* transgenski; *al à difindût fûr par fûr la tipicitât dal nestri teritori che e sarès menaçade dal ingrès di chestis plantis transgjenichis. (Pa 03/12).*
trasgressîf [trazgre'si:f], **-ive** *adj* *??* *Par jessi cjalâts bisugne fâ colp e par fâ colp bisugne jessi ~. (Bel).*
trasgression [trazgresi'on] *f* prestopek *m*, prekršek *m*; transgresija *f*; *il timp de polse e vuê o vin un stîl di vacancis a la insegne de ~ che al è deleteri oltri ogni limit, a ogni etât. (Pa 04/07).*
traslazion [trazlatsi'on] *f* prestava *f*, premestitev *f*; translacija *f*; *al veve gust di tratâ de grame e mai ultime ~ des relicuis a la badìe? (Mar).*
traslusi [traz'luzi] *it* → ***stralusî***.
trasmeti [traz'meti] *tr* prenesti, prenašati; ***~ dâts*** RAČ prenašati podatke; *24 oris su 24, i dâts relatîfs ai cjamps eletromagnetics che a saran trasmetûts a di un computer centrâl (O).*

trasmission [trazmisi'on] *f* 1. (radio, televizija) prenos *m*, transmisija *f*; *La sielte de ande des trasmissions, la informazion une vore curade, il fâ aments ai contignûts culturâi (O)*; *Mai, intant de ~ "Il gjâl e la copasse"), a rivuart dal comitât che al cjacare Bressa, Cecotti al à declarât (Pa)*; ***~ di dâts*** RAČ prenos podatkov; *Trasmissions di dâts par video e vôs vie computer (La 05/6)* 2. (ukaz, informacija) prenos *m*, predaja 3. MED (bolezen) (po)dedovanje *n*.

trasmudâ [trazmu'da:]. *tr* in *refl* → ***stramudâ***.

trasmuzâ [trazmu'dža:] *tr* in *refl* → ***stramuzâ***.

trasparence [traspa'rɛntʃe] *f* prosojnost *f*, transparenca *f*.

trasparî [traspa'ri:] *it* prosevati; *co o zuri o vai, e zuraments che a nassin cussì avuâl, tal lôr nassi dute la veretât a fasin ~. (ShW)*.

trasparince [traspa'rintʃe] *f* prosojnost *f*.

trasparint [traspa'rint] *adj* posojen, proseven, transparenten; *Il presi al minût dai prodots al è ~ (Pa/Buteghe)*;
~ m transparent *m* 2. potiti se, izpuhtevati.

traspirâ [traspi'ra:] (t. FIG) *it* 1. potiti se, izpuhtevati 2. na dan priti, prenikniti.

traspirazion [traspiratsi'on] *f* tanspiracija *f*, potenje *n*, izparivanje *n*, hlapenje *n*.

trasponi [tras'poni] *tr* prestaviti, premestiti; *Se si volès ~ chest libri intal lengaç di une opare cinematografiche (Pa)*.

trasponût [traspo'nu:t], **-ude** *adj* prestavljen, premeščen.

trasposizion [traspozitsi'on] *f* prestavitev *f*; *la impuartance di cheste norme e sta te specifiche ~ ae lenghe furlane (Cisilino, treball)*.

traspuart [traspu'art] *m* 1. FIG trpljenje *n*, muka *f*; pasijon *m*; strast *f*; *eseguît cun ~ 'l è il so progjet (F)* 2. → ***transpuart***.

traspuart [transpu'art] *m* 1. transport *m*, prevoz *m* 2. FIG → ***traspuart.***

traspuartâ [transpuar'ta:] *tr* prenesti; prepeljati, prevažati; prestaviti, prevesti; *cjadint di fieste son transpuartâts al dì daûr. (F)*.

traspuartabil [transpuar'tabil] *adj* prenosen, prenosljiv; *si stabilìs il presit di 1,2 centesims par ogni chilometri fat e par ogni tonelade ~ (Pa 03/10)*.

trassendence [trasen'dentʃe] *f* trascendenca *f*; *E a preferissin la discoteche a la glesie parcè che no àn il sens dal dovê e de ~. (Bel)*.

trassendent [trasen'dent] *adj* trascendenten, nadčuten; *cussì corporâts e cjarnins e cussì spirtuâi, cussì insedâts tal nestri mont e cussì trassendents. (BelAlci)*.

trassendentâl [trasenden'ta:l] *adj* trascendentalen, nadčuten.

trassendentalisim [trasendenta'lizim] *f* trascendentalizem *m*, nadčutnost *f*.

trassunt [tra'sunt] *m* izvleček *m*, posnetek *m*, povzetek *m*; posnetek *m*, oris *m*; sinteza *f*, sestav *m*; *cussì nel estindi chest piçul ~, ai crodût ben di servîmi de lenghe furlane. (F)*.

trasversâl [trazver'za:l] *adj* prečen;
~ f prečnica *f*.

trasversalmentri [trazverzal'mentri] *adv* prečno.

trat ['trat] *m* 1. poteg *m*, potegljaj *m*, vlek *m*, sunek, močen sunek; trzaj *m*; *i difiets no si gjavin come i dincj / cuntun ~ di tanais (F)* 2. (čas., prostorsko) kos *m*, odlomek *m*, razdalja *f*, obdobje *n*; *e nome a trats / a larà vie becant (F)*; ***di ~ in ~*** na vsake toliko, občasno; *o bêf di ~ in ~ / cualchi cafè cul lat (F)*; ***a prin ~*** nagel; naglo, takoj; *a prin ~ si fasè contâ fûr un pugn di talars (F)*; ***ogni cuâl ~*** vsake toliko, občasno, v presledkih; *ogni cuâl ~ e je une risultive / che e bol e e cjacaruce e e scôr ai plans (F)*; ***denant ~ → denant-trat*** 3. (obnašanje) vedenje *n*, ravnanje *n*; *I consumadôrs a vegnin rapresentâts tignint cont da lis lôr carateristichis demografichis e sociâls, dai trats psicologjics, .. (SiF 03/3, 69-81)*; *al à un biel ~* lepo se vede 4. MED obkladek *m*, obliž *m*; *si jere ancje fat fâ de fèmine un ~ di asêt cu lis patatis gratadis (F)*; ***~ di ûf*** obliž (iz beljaka); *Catin i poià un ~ di ûf sui pîts (F)* 5. (igra) poteza *f*; ***vê il ~*** biti na vrsti (v igri, pri kartanju); *„a cui il ~?" „a done Menie, che a è la plui viele" (F)* 6. ***cjapâ il ~, cjapâ il ~ d'avantaç, cjapâ il ~ avantazât*** pridobiti si čas, opomoči si; okoristiti se; *par gust di cjap ~ / al salte da fignestre (F)*; ***jessi in ~ di*** biti na tem, da, biti tik na tem; *I operaris a son daûr a butâ jù e a gjavâ fûr i manufats..e a son in ~ di soterâ lis fognis e i implants de lûs. (CoUd)* 7. → ***trate VII.***

tratâ [tra'ta:] *tr* 1. obravnavati; obdelati, obdelovati; razpravljati; pogajati se o; *a sedin altris manieris par ~ l'argoment (christianromanini)* 2. ravnati s čim, upravljati; *Al à di jessi bon di ~ ben chêi (glesie)*; ***~ pulît*** lepo ravnati; *E jere simpri come une paradane tra lui e chei altris, ancje chei che lu tratavin pulît. (Sg)* 3. povabiti v goste, povabiti na obed, ponuditi pijačo; *se us cjati galantomp e amì cun me, / us meni, par ~us, a cjase mê (F)* 4. pogosto kaj delati; prakticirati, izvajati; *tratin la cjace cun zughets stragrancj (F)* 5. obdolžiti, obtožiti, zatožiti, tožiti; *e jo, montât in furie, / ~ di dut la muinie / e dî che a je distrate, / che i mancje cjâf e sgrimie! (F)*;
~ it 1. obravnavati; razpravljati; pogovarjati se, meniti se, pogajati se; *oremai nol restave nuie altri che ~ (GP)* 2. vesti se; delovati, ravnati, postopati; *se o ves tratât come i siei parincj di Vignesie, che no si son mai fats viodi (F)* 3. pogajati se; *si trate, vent e compre; / gran confusion, marcjât (F)* 4. ***~ di*** nameniti se, izraziti namen, imeti namen; *se o trati di menâle / di dì o di gnot a spas, / sgnaole: „soi malade!" (F)*;
~si 1. živeti; skrbeti za; *vistîts di lus: plui no si trate / di frustagn, stope, di regadìn (F)* 2. iti za (neko stvar); *„Di ce si tratial?"* Zakaj gre? ;
~ m vedenje *n*, obnašanje *n*, ravnanje *n*; *ah traditore, barbare, sperzure! / dal to ~ birbant dami reson! (F)*.

tratament [trata'ment] *m* 1. ravnanje *n*, obravnava *f*; gostitev *f*, strežba *f*; *jê mi fiscave cui siei trataments (F)* 2. gostija *f*, pojedina *f*; slavnostna pojedina *f*; *lassìn che siôr Tomâs al stei in cusine / par i preparatîfs dal ~ (F)* 3. MED način zdravljenja *f*, terapija *f* 4. TEH obdelava *f* (materiala).

tratant di [tra'tant di] *co* samo da; *o ai stât intune buteghe e mi àn lassât cjapâ sù tancj che o volevi, ~ vê la vacje (F)*.

tratant che [tra'tant ke] *co* da le, če le; *~ tu sedis feliç, o soi dispost a judâti (F)*; *daspò si inamore di un cualsisei clap ~ al stedi fis. (tarvisiocomeaula)*.

tratât [tra'ta:t] *m* 1. pogodba *f*, sporazum *m*, dogovor *m*; *In fuarce dal seguitîf ~ a la Austrie a restavin: Gurize,.. (Storie)*; ***~ internazionâl*** mednarodna pogodba 2. (znanstvena) razprava *f*, traktat *m* 3. pogajanje *n*, dogovarjanje *n*, sporazumevanje *n*; *disin cierts di lôr che za in ~ / al è par cuistâ un grât di nobiltât (F)*;
~ adj obravnavano, obdel(ov)ano.

tratative [trata'tive] *f* pogajanje *n*, dogovarjanje *n*; ***~ pe adesion*** *che a cressaran ancjemò, dal moment che a van indevant lis tratativis pe adesion di Bulgarie, di Rumenie e di Turchie (Pa 04/05)*

tratazion [tratatsi'on] *f* obravnava *f*, razprava *f*.

trate ['trate] *f* 1. trzaj *m*, poteg *m*, potegljaj *m*, vlek *m*, sunek *m*: *cuanche un pulç di improvîs cuntune ~ / i distacà di plante une culate (F)* 2. proga *f*, odsek *m*, predel *m*, del poti, pot *f*, razdalja *f*, prostor *m*; *ad ôr des grandis tratis di comunicazion che a scjavalcjavin lis Alps. (La 06/3)*; *O ai coret une biele ~ (F)* pretekel sem lep kos 3. (čas.) doba *f*, obdobje *n*; *ti vevi spietât une biele ~ (F)* čakal sem te lep čas; ***a tratis*** časoma, na čase, na obdobja; *Tal ricognossi i odôrs dal fum, de polente e lis sensazions di un frût lusorôs, a tratis trasparint (La 04/6)*; ***intune ~*** naenkrat, v enem, v eni sapi, na mah; *al cjol sù doi açalins / cun trê macs di solferins, / e cul folo sot il braç / intune ~ e al fâs il gran viaç (F)* v enem kosu, brez postanka; ***ogni ~*** na vsake toliko, na čase, presledkoma, občasno, včasih; *se in ucel podès mudâmi / vignî o, vorès a tormentâti, / e ogni ~ orès burlâti / cence mai colâ te rêt (F)* 4. močna, rezka, nenadna bolečina, vbod *m*; *po va in malore.. / tu mi âs talpât un cal... oste, ce tra tis! (F)* 5. EKO trata *f*, menica *f*; *scjarnidis su la taule / son tratis, cartulinis, / un cumul di periodics (F)* 6. (sužnji ipd.) trgovanje *n*, prekupčevanje *n*, posel *m* 7. (t. **trat**) mreža za ribarjenje v rekah: *pûr jo tem che Giunon e triste e mate / no mandi cheste pratiche al folet, / sì che al flum di spiegâ pensi la ~ / e piâ la Fenice in te tô ret (F)* 8. ***rêts di ~*** mreže, ki se nastavijo za lov na ptiče, ptičja mreža 9. obrat ključa. 10. ***une gran ~*** velika količina; *di vâs divins lavie si va amassant / e di draps indorâts une gran ~ (F)* 11. ***dâ la ~ a*** zgrabiti, ujeti v past: [il gatto] *nol po tignîsi plui, i dà la ~* [alla cinciallegra] / *e la sentence è fate (F)*; *che al viodi di un alça il cjapiel planchin planchin tant che, jo di puedi lâi sot cu lis mans; dopo i doi la ~, le: e la cuae e je nestre (F).*

tratignî [trati'ñi:] *tr* in *refl* → ***stratignî***.

tratîf [tra'ti:f], **-ive** *adj* privlačen, mikaven, atraktiven, simpatičen, ljubek, zapeljiv, očarljiv; *il predi devi jessi conseîr, / sincîr, acuart, ~, e religiôs (F)*; *In particolâr e jere un pôc trative pai clients apaiâts tal lavôr, te famee e te societât (SiF 03/3, 69-81).*

tratôr I [tra'to:r] *m* 1. gostilničar *m*, gostitelj *m*, gostinec *m*, traktor *m*; *Ristorant, ~ oben ustîr, là che si va a mangiâ alc tratâts come siôrs (Vichi).*

tratôr II [tra'to:r] *m* MEH traktor *m*, pogonski voz *m*; *a passâ cualchi cjâr di ledan o cualchi ~, tirât fûr des lobiis (Sg)*; *vignî indevant di corse un ~ (MazzonIol).*

tratôr III [tra'to:r] *m* ribiška mreža konične oblike, vrša *f*.

tratôr IV [tra'to:r] *m* ??trattore di seta; *cenonè, svilupade la racolte, / smalitin pai paîs diviers tratôrs (Br 15.42).*

tratore [tra'tɔre] *f* → ***tratorie***.

tratorie I [tra'tɔrie] (t. **tratore**) *f* veliki obelj *m*, skobelj *m*; *e dove era richiesta la sponderola (gole ruvierse)o l'incorsatoio (~ o soreman), dar di piglio al piallone (raspe) (F)*; → ***sore-man***.

tratorie [trato'rie] *f* gostilna *f*, gostišče *n*; *Tal nestri cuartîr o sin capitâts tune ~ plene di int (Pa).*

trature [tra'ture] *f* odvijanje svile; *si stue a man a man e po si cure / la volope, la debil e i doplons / e taf a si scomence la ~ (F).*

trauli ['trauli] (t. **treule**) *m* vlače *fpl*, smuke *fpl*; *o sint passâ ognitant dai cjarudiei cun traulis che a van vie cun grancj bordei. (F).*

traumatic [trau'matik], **-iche** *adj* MED, FIG travmatski; *Une vore ~ par Checut. (Ta).*

traume ['traume] *f* MED travma *f*; ***~ cranic ??***

travade [tra'va:de] *f* GRAD tramovje *n*; *in bronç la puarte, / e la ~ in bronç jere leade (F).*

travadure [trava'du:re] (t. **travamente**) *f* GRAD tramovje *n*.

travai [tra'vai] *m* 1. trud *m*, muka *f*, napor *m*; bolečina *f*, trpljenje *n*; *cheste je la stagion vere / di gjoldêse plui che mai, / che no svinte tant la buere, / che la amôr nol à ~ (F)*; *O sin furtunâts, o sin fra passât e avignî, o assistìn a un travai (glesie)*; ***in ~ ??*** *Rose è in ~, / nol vûl tetâ. / No sa ce fâ (F)* 2. delo *n*, težko delo *n*; *da la albe fin sotsere a chel ~ / il nono e so nevôt tindin bessôi (F).*

travaiâ [travai'a:] (*o travai, tu travais, al travae, o travaìn, o travaiais, a travain*) *tr* nadlegovati, mučiti, trpinčiti: *cumò un gredei di pinsîrs / al travaie lis mês zornadis (F)*; *ce isal che ti travaie?* kaj te muči?;
~ it 1. (neobič.) delati (NP 121 L). 2. (t. *refl*) truditi se, mučiti se; *vin finît di ~ (F)* nehali smo se mučiti; *e je une femine che si travaie par nuie (F)*;
~si *refl* truditi se, mučiti se; *cenonè -dopo un gran ~si - un lamp zi palesa* [alla naufraga] *un rialç (F).*

travaiament [travaia'ment] *m* nadlegovanje *n*, mučenje *n*; *in chest ~ di ideis, jo mi vistivi di umiltât par cjatâ tal cûr la devozion (F).*

travaiôs [travai'o:s], **-ose** *adj* težaven, mučen, naporen, nadložen; *viodaran se al sarà maiôr il mâl / che cumò provaran des mês fierecis / che nol è stât il ~ agagn / che a àn sopuartât sot Etore in dîs agn (F).*

travamente [trava'mɛnte] *f* 1. GRAD tramovje *n*: *si infraides la ~*; *la ~ dal cuviert*; *a tornavin a fâ il lôr nît, mieç taront, sot la ~ dai grancj puartis di madon (F)* 2. (v skladišču) tramovi *mpl*; *dipuesit di ~ e di breams (Pa 4/23).*

travanâ [trava'na:] *tr* 1. pomočiti, z-močiti; namakati; obliti, oblivati, škropiti; omehčati; namočiti; *cheste ploiute e je une mane, jê nus console, jê nus travane (F)* 2. prešiniti; prepojiti; vdreti, prodreti; pronikniti; *la aiar dongje di une rose al è travanât di profums (F)* 3. preiti; prehajati, prekoračiti; predreti, prebosti; umreti; prebosti; presuniti; *il soreli si bone, e travanant un nûl che lu tapone (F)*;
~ it 1. prekapljevati, (po kapljah) iztekati; pronicati; precediti, precejati; *E. la sintive imbombâi i scarpons e ~ par dut il cuarp (Sg)* 2. vdirati, prodirati; pronicati; *Chestis peraulis mi àn travanât par ungrum di timp, mi fasevin vignî i rimuars. (Enrico).*

travanade [trava'nade] *f* kopanje *n*, kopel *f*; kopalnica *f*; *îr matine cuanche o jeri a mieze strade / da Bolzan a culì, / o ai cjapât une buine ~ / e o ai scugnût lâ tal jet di biel misdì. (F).*

travanât [trava'na:t], **-ade** (*p* od ***travanâ***) *adj* 1. premočen, moker; razmočen, razmehčan; *soi ~ / e o mi pues clamâ fregul content (F)* 2. nasičen; poln, popoln, napolnjen; *so pari recuie, ~ di miserie (F).*

travaracje [trava'raqe] *f* neredovit galop konja; *lâ di ~, bati la ~ (F).*

travarsie [travar'zie] (t. **traversie**) *f* 1. vihar *m*, hud rušilni veter 2. FIG neprijetnost *f*, nezgoda *f*, nesreča *f*; zoprnost *f*, nadloga *f*; *ogni angustie e ~ (F).*

travâs [tra'va:s] *m* 1. pretakanje *n*, prelivanje *n*; *che la scuele e je un ~ di anime plui che di cognizions (Bel)* 2. AGR pretakanje (v sode), čas pretakanja, precejanje (vina) 3. (***~ di cjase***) premestitev *f*, preselitev *f*.

travasâ [trava'za:] *tr* in *it* 1. preliti, pretakati, prelivati (vino v sode), pretočiti; *e meteve sot la semple e e zirave la spine par ~ un pôc di most. (Sg)*; *e i travasà un tai di vin (Sg)*; *al travasà il lat dal cit te scudiele e i butà dentri un got di cafè (PauluzzoN)* 2. FIG preliti, prenesti, prenašati v.

Travasans [trava'zans] *kr.i f* (Mueç) Travasans.

Trave ['trave] *kr.i f* (Lauc) Trava.

traversie [traver'zie] *f* → ***travarsie***.

Travês [tra've:s] *kr.i. m* Travesio (PN); *Cun Cjanive e Cividât a rignuvî i lôr conseis a saran i comuns di ~, Montreâl, Barcis e Claut. (Pa)*.

travet [tra'vɛt] *m* tram *m*, tramič *m*, malo bruno; *un ~ al à cedût. Il frutat al è sbrissât jù. (F)* en tram je odnehal.

traviers [travi'ɛrs] *adj* prečen, poševen;
~ *m* 1. prečnik *m*, prečni tram (drog) *m*; osečnik *m*; prečna letev *f*; traverza *f* 2. hlačni rob, hlačna podveza; pas; *poi ci sono le serre*[*traviers*] *e nelle brache lo sparato (F)*;
~ v: ***par ~*** poševno, na počez; po strani; *il Signôr / lu cjale par ~*; ***par lunc e par ~*** (manj obič. ***di lung e di ~***) po dolgem in po čez; *lis naturâls bielecis / slargje par chês valadis / par lunc e par ~ (F)*; ***par dret e par ~*** na vse načine; *i dan par ogni viers / par dret e par ~ (F)*; ***a ~*** (na) poprek, počez, pošev; *cui paladôrs a ~ (F)*; ***a ~ di*** počez, povprek; skoz(i); pošev, po strani; *no si pâr bon di cucâ a ~ des tindinis. (F)*.

traviersâ [travier'sa:] *tr* (pre)prečkati; (pre)križati; poprek dejati; preprečiti; *Un scjap di ucei neris a traviersavin il cîl, svolant in rie come gruis o razis salvadiis (Sg)*.

traviersade [travier'sade] *f* (pre)prečkanje *n*; (pre)križanje *n*; poprek dejanje *n*.

traviersagn [travier'sañ] *m* 1. prečka *f* (pri vprežnem vozu); → ***belancin*** 2. prečnik *m*, prečni tram (drog) *m*; (železnica) prag *m*; *su lis stradis feradis par traviersagns. (F)*.

travierse [travi'ɛrse] *f* predpasnik *m*; *chê ~ di colôr. (F)*.

traviersin [travier'sin] *m* 1. prečnik *m*, prečni tram (drog) *m*; osečnik *m*; prečna letev *f*; traverza *f* 2. *pl* ***traviersins*** ?ograja *f*, prapet (pri mostu).

traviodi [travi'odi] *tr* pregledati, slutiti;
~ *it* → ***straviodi***.

travistî [travis'ti:] *tr* preobleči;
~**si** *refl* preobleči se; ***~si di nemâl*** preobleči se v žival; *A Nimis al jere tipic ~si di nemâl. (CoTar)*.

travistiment [travisti'ment] *m* preobleka *f*; *Cussi tai travistiments dal cuarp e tal mascarament de mûse, instruments cerimoniâi par tradizion (Scf)*.

travuardâ [travuar'da:] *tr* 1. skozi diopter opazovati; vnaprej videti; *su lis stradis plui impuartants al ven mandât / a dreçâ colonei, ~ parecjârs / che ogni tant, in presse a son metûts jù stuarts (F)* 2. skrivaj (kradoma) gledati; kukati; *invezit il vescul al sbassà il cjâv in bande par ~ miôr cuintri lûs (F)* 3. (pred nesreči) varovati, ščititi, braniti; *Une volte cul piçul arbul disfurnît si fasevin tre zîrs ator de cjase, parvie che esisteve la crodince che cussì e sarès stade travuardade dai fûcs (La)*; *Diu nus travuardi!* Bog obvaruj nas!

travuart [travu'art] *m* 1. VOJ merilna naprava; OPT diopter *m*; *o viôt doi cul ~ e cul fîl, / che a misurin, che a smirin, che a notin, / che a impastanin ca e là lis palinis. (F)* 2. FIG cilj *m*.

travuelzi [travu'eldži] *tr* → ***stravuelzi***.

trê ['trɛ:] *num* tri, trije; ***Trê Rês*** (Sveti) Trije Kralji; *a ricuart dal don fat dai Trê Rês a Jesù bambin (Scf)*;
~ *m* tri; tretji; trojka *f*; ***jessi sui ~ e ~ cuarts par*** biti ravno na tem (tik pred); *o soi stât su ~ e ~ cuarts par menâ ancje la mê siore. (F)*.

trece ['??] *f* → ***strece***.

trecolôrs [treko'lo:rs] *f* ***la ~*** (t. ***la bandere ~***) trobojnica *f*, trikolora *f*, italijanska trobojnica; *e displeade in alt vongole / la ~ come une flame vive. (F)*.

tredint [tre'dint] *m* trizob (vile); *che il fier ~. (F)*.

tredis ['trɛdis] *num* trinajst; trinajsti;
~ *m* (število) trinajst, trinajstica *f*.

Tredul ['trɛdul] *kr.i f* (For Disot) Tredolo.

tregar ['trɛgar] (nem. *Träger*) *m* GRAD železni tram *m*.

Treli ['trɛli??] *kr.i f* (Paulâr) Trelli; *come che îr al jere masse pôc ~ e Val e Rualp. (Bel)*.

tremâ [tre'ma:] *it* in *deriv* → ***trimâ***.

tremendementi [tremende'mentri] *adv* strašno, strahovito; *E jo o pensi che une robe dal gjenar nus vissini ~ a Diu. (Pa)*; *Il dut tun timp ~ curt (Bel)*.

trement [tre'ment], **-de** *adj* strašen, strahovit; *Intun moment ~ e confusionât (glesie)*.

trê mil [tre'mil] *num* tri tisoč.

trêmilesim [tremi'lezim] *num* tritisoči.

tren ['tren] *m* vlak *m*; *il ~ no lu vevi mai viodût in te realtât (F)*; ***~ a alte velocitât*** hitri vlak; *dal progjet TAV, o sei dal ~ a alte velocitât e ae realizazion dal cussì clamât Coredôr 5 (La 06/1)*; → ***vapôr***.

treno ['treno] *m* 1. (*manj obič.*) spremstvo *n*, sprevod *m*; 2. vlak *m*; → ***tren*** 3. ***cun ce ~!*** s koliko razkošja! ; *van po in mascare viestidis / cun ce ~! (F)* 3. → ***tren***.

Trent ['trent??] *kr.i m* Trident *m*, Trento *m*; *Bolzan e ~ a son dôs Provinciis autonimis (Pa 03/4)*; *Il president dal Consei regjonâl di ~ (Pa 06/1)*; ***Provincie Autonome di ~*** avtonomna pokrajina Trento.

trente ['trente] *num* trideset; trideseti; *vês fat ~, fasêt trenteun*; *malandret il viziat di bevi... O vês fat ~, procurait di fâ ancje trenteun e po lait a durmî (F)*;
~ *m* trideset, tridesetica *f*.

trentecinc [trente'tʃink] *num* triintrideset.

trentecuatri [trenteku'atri] *num* štiriintrideset.

trentesiet [trentesi'et] *num* sedemintrideset.

trentesim [tren'tezim] *num* 1. trideseti;
~ *m* 1. tridesetica *f*; trideseti *m* 2. REL tridesetdnevnica *f*.

trentesimprin [trentezim'prin] (t. **trentesim prin**) *num* enaintrideseti.

trenteun [trente'un] *num* enaintrideset;
~ *m* enaintrideset *m* (število); ***cjapâ il/un ~, cjapâ sù il/un ~*** FIG oditi, popihati jo, pobegniti; *prin che la messe a finissi / al à cjapât il ~... / e al è scjampât (F)*; ***volê vê simpri ~*** imeti vedno prav; *al vûl vê simpri il ~ (F)*; ***dâ ~ a un*** dati komu prav; *tu vûs vê simpri ~: ben, ti doi ~, baste che tu la finissis. (F)*.

trentin I [tren'tin] *adj* tridesetleten;
~ *m* tridesetletnik *m*.

trentin II [tren'tin] *adj* tridentinski;
~ *m* 1. Tridentinec *m*; *che a vignivin nomenâts, par esempli, i triestins, ju istrians e i trentins. (Pa 05/07)* 2.

Trentin Tridentinska *f* (pokrajina); *Cimbris (Todescs dal Venit e dal ~) (La 03/01).*

trentine I [tren'tine] *f* Tridentinka *f*.

trentine II [tren'tine] *f* 1. trideseterica, okrog trideset 2. tridesetletje; *e come me, dutis lis maris de ultime ~, / le àn cjatade brave e buine. (F)* 3. tridesetletnica *f*.

Trep ['trɛp] *kr. i f* Treppo Carnico (Ud)

Trep di Cjargne [~ di 'qarñe] *kr.i f* → ***Trep***.

Trep Grant [~ 'grant] *kr.i f* Treppo Grande (Ud)

Trep Piçul [~ 'pitʃul] *kr.i f* (Trep Grant) Treppo Piccolo.

trêpartrê [trepar'tre:] ?? *Lis ~ Musis che a vain la muart dal Savê, defont di pôc in miserie. (ShW).*

trepîts [tre'pi:s] *m* 1. (gospodinjstvo) kozica *f*; trinožnik *m*; *parsore un ~ di fier, dôs cjandelis cuasi dal dut consumadis. (Sg).*

trepolan [trepo'lan] *adj* ??
~ *m*

trepul ['trɛpul] *adj* čokat, tršat; majčken, precej majhen; *al rive sù di Bari un mestri sberlufît, ~, taront di muse, la piel dute contose (F)*;
~ *m* čokata, tršata; majčkena oseba.

tres ['tres] *m* 1. prečni tram *m* (drog, zatik); prečnica *f*; spona *f*; žični pletež *m*; palica *f*; opora *f*; *lis cjasis sieradis cul ~ (F)*; *e cumò e meteve in file lis tacis sul tres dal scafâl , une daûr chê altre (PauluzzoN)* 2. FIG prečna pot, bližnjica; vmesna rjuha; 3. ***par ~*** poševno, postrani; *voi par ~* poševne oči; *Atile, zâl di muse, cui voi par ~ (F)*; ***lâ par ~*** zaleteti se (jed, pijača); iti narobe; *no sta fâmi lâ par ~ il cafè, mostre di femine! (F)*; ***vignî par ~*** približevati se; *soi nassude contadine; deventade soprafine, plui nissun mi ven par ~ (F)*; ***par ~ e par lunc*** upravičeno ali ne??; *prime di metilis vie, a cjolerin une ramace di ulîf benedît e un po' di aghe da la Epifanie e a faserin dai grancj crosons par ~ e par lunc. (F).*

trescâ [tres'ka:] *it* → ***triscâ***.

tresclât [tres'kla:t] ?? *Cussì tresclât e gnervôs come che al jere (PauluzzoN).*

treseman [treze'man] *adj* nanaša se na Tricesimo;
~ *m* prebivalec Tricesima.

tresemane [treze'mane] *f* (*manj obič.*) hudournik *m*; *in Autun cuatri fumatis, / tresemanis, temporâi (F)*; ***butâ te ~*** FIG zavreči, opustiti, odkrižati se koga; znebiti se kaj; *pense 'es gnocis legâls, 'e sdrondenade, / a frenâ i murbinôs; po dut a un trat / bute i rispiets umans te ~ / e in dolcece di amôr proromp (F).*

Tresemane [treze'mane] *f* ***la ~*** odsek ceste „Pontebbana", ki povezuje Videm s Tricesimo-m; *i siei discors, luncs dispès come la ~. (F).*

Tresesin [tre'zɛzin] *kr.i m* Tricesimo (Ud); *~ al jere paîs di bon acet pai cercandui (F)*; *al vignì a savêlu intant che al jere in moviment fra ~ e Udin. (GP).*

tresêf [tre'ze:f] (t. **trasêf**) *f* (*redko*) jasli *mpl*, jaslice *fpl*; *la vacjute che steve rumiant daprûf la ~*; *cuant che a è basse la ~ (F)* ko ni veliko za jesti.

tresinte [tre'zinte] *adj* tristo;
~ *m* 1. tristo 2. štirinajsto stoletje 3. ***il Tresinte*** ARS trecento *m*; *une gleseute viere dal Tresinte (F).*

tresintesim [trezin'tɛzim] *adj* tristoti;
~ *m* tristoti *m*.

tressâ [tre'sa:] *tr* 1. pre-, zagraditi, zadelati; 2. (o)krepiti se; utrditi; *In chest sens, i matematics a son plui tressâts dai lenghiscj a construî i neologjisims de lôr materie. (SiF 02/1, 231)* 3. prečrtati, izbrisati;
~ *it* zdrsniti (avto);
~si *refl* okrepiti se, ojačati se; *il coro si jere tressât cuntun so statût, il so mestri, il so president, cassîr, secretari. (F).*

tressade [tre'sade] *f* zdrs *m* (avta iz ceste); *fat al è che si à sintude la caroce a ricessâ e dâ une ~, po jù par tiere. (F).*

tressadôr [tresa'do:r] (t. **tressedôr**) (t. FIG) *m* drog *m*, pregrada *f*; opornik *m*, prečnik *m*, pregraditev *f*, zapora *f*; *persuadinmi che mi tornave cont di stâ cun lôr, / metint tra me e la Italie un ~. (F).*

tressadure [tresa'du:re] *f* 1. postava *f*, rast *f*; *dentant dal predi, che al modeve la sô ~ largje e complene (F)* 2. strop *m*, oder *m*; *la tierce dì, cu lis lôr mans, i marinârs a butarin in mâr la ~ de nâf. (Bibl-Az).*

tressât [tre'sa:t], **-ade** *adj* v: ***ben ~*** močne postave, močan, čvrst, krepak; močnih udov; *si è formât midiant di un sorenon, riferît metipen a un om ben ~ (CoGonars).*

tresse ['??] *f* 1. izbris *m*, črta *f*; *Brugnere si cjate in tune ~ di Friûl une vore fertil e favorevul (friulinelmondo)*; ***tirâ une ~*** FIG črto potegniti, kaj končati; *Jo o tiri une ~ sui interès e o rinovi il capitâl, magari par dîs agn. (F)* 2. praska, odrgnina *f*, praskanje *n*; *un teribil porton di ters diamant.. Il manaron dal plui trement gigant / no i faressin mil agn nancje une ~ (F).*

tressedôr [trese'do:r] *m* → ***tressadôr***.

tressiet [tresi'et] *m* vrsta igre s kvartami; *Une briscule e ~ in ostarie no jere dome "fâ fieste" o dutcâs passâ la ore (isonzo-soca.it).*

tressietâ [tresie'ta:] *it* igrati tressiet (igra s kvartami); *ju viodarìn sta sera a ~ (F).*

treule ['trɛule] *f* → ***trauli***.

Trevîs [tre'vi:s] *kr.i m* Treviso *m*; *Simpri a ~ Cavedalis al ve une discussion cu la uficiâl de Guardie Civiche G. G. (GP).*

trevisan [trevi'zan] *adj* nanaša se na Treviso;
~ *m* prebivalec Trevisa; *si impense cussì la scuele di anglês frecuentade cui emigrants furlans, trevisans (Pa 02).*

triacetât [triatʃe'ta:t] *f* ??

triacje [tri'aqe] *f* 1. (ant. zdravilo) terjak *m*; ***vendi cassie par ~, vendi tuessin par ~*** FIG voditi za nos, prevarati; *ma in chest fat a è un pocje di basuie, / e la mitologjie / nus à vendude cassie par ~ (F)* 2. ??; *lui al è capaç, par mancul di un solt, di ridusiiu ducj e doi in tante ~ (F)* 3. FIG ?? ; *cu la ~ dai fruts che a ubidivin a Grumbule*; *che e fos une buse nere tant grande, câs diviers o saressin ridusûts in tante ~ prime ancjemò di lâi dentri. (Pa 7/99).*

triangolâr [triango'la:r] *adj* trikoten.

triangolaritât [triangolari'ta:t] *f* trikotnost *f*.

triangul [tri'angul] *m* 1. GEOM trikotnik *m*; triangel *m*; *e jere Vega, la regjine dal ~ di astât. (Ta)* 2. MUZ trikotnik *m*; triangel *m* 3. velikonočna sveča; *la zovine prepare / i scrins e i armarons, / la coltre cul ~ / in ducj i siei cjantons. (F).*

triassic [tri'asik], **-iche** *adj* triasen;
~ *m* ?? *fin prin di uns 210 milions di agns indaûr, intal ~ juste a pont. (F).*

tribâl [tri'ba:l] *m* ?? *Forsit par chestis cadencis tribâl il gno interès al cres par chest cuarp cuiet e sigurementri intat. (BrLi).*

Tribil Disore ['tribil di'zɔre] *kr.i f* (Stregne) Gorénji Tarbílj (Tarbíj) (IT Tribil Di Sopra).

Tribil Disot [~ di'zɔt] *kr.i f* (Stregne) Dolénji Tarbílj (Tarbíj) (IT Tribil Di Sotto).

tribù [tri'bu] (*pl* ***tribûs***) *f* rod *m*, pleme *n*; ***~ indigjine*** *?? A la barbe de sentence de Alte Cort de Indie, che e improibìs ogni forme di assimilazion di tribùs indigjinis (Pa 03/12).*

tribuî [tribu'i:] *tr* dodeliti, pripis(ov)ati; nakazati; dolčiti; navesti (razloge); *Intai compits plui dificii come la gjenerazion di peraulis, lis diferencis a puedin jessi tribuidis a la necessitât di plui risorsis cognitivis. (SiF 03/4, 97-114).*

tribul I ['tribul] *m* muka *f*, stiska *f*, beda *f*, nadloga *f*, bridkost *f*, žalost *f*; mučna bolečina *f*, križ *m*; *tal ~ / da la anime ingjanade. (F).*

tribul II ['tribul] *m* REL kadilnica *f*; *a jerin là in pins denant di lôr cul ~ in man (Bibl-Ezechiel).*

tribulâ [tribu'la:] (*o tribuli*) [tri'buli] *it* mučiti se, trpinčiti se, trpeti; *Conseis par scrivi un document in furlan e no ~ masse cui acents (Furlanist).*

tribulât [tribu'la:t] *adj* mučen, beden; nesrečen, ponesrečen, neposrečen; slaboumen, pohabljen;
~ m nesrečnež *m*, revež *m*.

tribun [tri'bun] *m* HIST (poslanec naroda v st. Rimu) tribun *m*; *Alore il ~ i le dongje, lu cjapà e al de ordin di peâlu cun dôs cjadenis. (Bibl-Az).*

tribunâl [tribu'na:l] *m* sodišče *n*; ***~ di apel*** *?? E deventà, daspò, sede di ~ di apel, ufici des ipotechis e, dal 1822, sede de Pueste. (Storie)*; ***~ militâr*** vojaško sodišče; *no dome cui tribunâi militârs a Guantanamo (Pa 03/11)*; ***~ strasordenari di vuere*** izredno vojaško sodišče; *Al cancele la azion, al fâs arestâ dut il ploton e al met sù daûrman un ~ strasordenari di vuere. (Pa 02).*

tribune [tri'bune] *m* 1. ŠP tribuna *f*; *sclop de grande gjonde, des tribunis, de curve, de scuadre e di Luciano (La 05/7)* 2. oder *m*; sodni stol; *Pilât al menà fûr Gjesù e si sentà suntune ~ tal lûc che i disin Pedrât di piere, par ebraic Gabatà. (Bibl-Zn)* je dal Jezusa pripeljati ven. Sédel je na sodni stol na kraju, ki se imenuje Litóstrotos.

tric ['trik] *onomat.* škripanje *n*; *e si sintive il ~ che a faseve la muinie sierant la balconete. (F).*

Trican [tri'kan] *priimek* *lis fameis nobilis: i Trican, i Torians, i Spilimberc, .. e vie indenant. (Pa 06/3).*

triche ['trike] (t. **criche**) *f* skrb *f*; nadlega *f*; prepir *m*; neprijetnost *f*; odpor *m*; spor *m*; nasprotje *n*; ovira *f*; *cuant che la aurore in cîl a criche, / ce grant spetacul, ce stupende ~ / di ligriis, di bielecis, di colôrs! (F).*

tricicli [tri'tʃikli] *m* tricikel *m*, trokolo *n*; *il peçotâr, che al jere daûr a sburtâ il so ~. (Sg).*

tricloroetilen [tri'tʃi??] *m* KEM trikloroeten *m*, trikloroetilen *m*; *tra chescj THM, 1,2 dicloroetan, ~. (SiF 02/1, 11).*

tricolôr [triko'lo:r] *adj* tribarven; (t. FIG) trikoloren; *i sindacâts "tricolôrs", a vevin fat une propagande acanide pal no. (La 05/7)*;
~ m trikolora *f*, trobojnica *f*;

tricotecenis [trikote'??] *m* trikoteceni *mpl??*; *I Fusarium a produsin une grande cuantitât di micotossinis, come i tricotecenis (SiF 02/1, 31-45).*

tricromie [trikro'mie] *f* trikromija *f*.

tricul ['trikul] *m* (*redko*) gugalnica *f*;
→ (*bolj obič.*) ***niçul***.

triculâ [triku'la:] (*o triculi*) (t. FIG) *it* omahovati, opotekati se; majati se, zibati se; majati se; kolebati; (na lahko) (s)tresti, zmaj(ev)ati; *l'açarin che al triculave*;
~ tr (*redko*) gugati;
→ (*bolj obič.*) ***trindulâ***.

triculament [trikula'ment] *m* opotekanje *n*, zibanje *n*; *Su la cuistion de risultive abilitade a ricognossi une minorance linguistiche, un resonament plui in detai – nocate i triculaments e lis voltadis rispiet ae jurisprudence costituzionâl (SiF 02/2, 139).*

tridimensionâl [tridimenzio'na:l] *adj* trodimenzionalen; *chest sisteme al è rapresentât su di une rêt ~ finide. (SiF 02/2, 39-58).*

trie I ['trie] *f* spletka *f*; ***jessi te ~*** FIG imeti nadležne obveznosti; *parvìe che al jere te ~*; ***discjoli la ~, rompi la ~*** FIG razbiti čar, razbliniti iluzijo; *il spiziâr tal inacuarzisi al gloteve une ponte di zelosie e al tacave a fevelâ par discjoli la ~ (F)*; ***rompi la ~ di*** osvoboditi se sužnosti; *e lis centis atôr e i gustâs... Ognitant si pò lâ, tant par rompi la ~ di ogni dì. (F)*; ***vê ~ a mulignel*** FIG imeti zmago v rokah; *al à ~ a mulignel (F).*

trie II ['trie] *f* tercet *m*; tercina *f*; trio *m*; *une ~ di becjârs*; *„Ah, puars nô! Religion, civiltât, morâl: e ce ~! Miôr no pensâi". (F).*

trie III ['trie] *f* ZOOL trlja *f* (riba) (*Mullus*).

trienâl [trie'na:l] *adj* trileten; *ai 24 di Zenâr o vin presentât un progjet ~ di prudêl e di ricostruzion dal sisteme sanitari (Pa 05/04).*

trieni [tri'ɛni] *m* triletje *n*; *Il ~ academic 2003-2005 al sarà (CoUd).*

Triest [tri'ɛst] *kr.i m* Trst *m*; *~, dulà che i vecjos fevelavin furlan..(F)*; *~ si de al Duche di Austrie Liopolt, intal 1382. (Pa 03/4).*

triestcentrisim [triesttʃen'trizim] *m* POL Trst-centrizem *m*; *Dut chest cence nancje fevelâ dal "~" de Rai regjonâl"(Pa 11/99).*

triestin [trie'stin] *adj* tržaški, iz Trsta; *la comunitât slovene dal Friûl e chê triestine (Pa 2/2000)*;
~ m Tržačan *m*; *par man di un grop di zovins e di viêi furlans, sclâfs, gardesans, bisiacs e triestins (Pa 2/2000).*

triestinecentric [triestine'tʃɛntrik], **-iche** *adj* POL Trst-centričen; *ferbince no dome par mandâ sui paradôrs une Regjon centraliste, triestinecentriche, clientelâr e pôc curient (La 05/12).*

triestinitâ [triestini'ta:] ?? *l'indis di furlanetât, valadì di inlidrisament tal teritori, dal ateneu furlan al reste unevore plui bas di chel de ~ de consûr . (La 05/4).*

triestinizâ [triestini'dza:] *tr* POL napraviti tržaško, potržačiti; *Cheste e je une cuistion centrâl, parcè che il risc di une Regjon centralizade e triestinizade al è un pericul reâl. (Pa 04/06).*

trifoi [tri'foi] *m* → ***cerfoi***.

trifuei [trifu'ei] *m* → ***cerfoi***.

trifule ['trifule] *f* BOT gomoljika *f* (goba) (*Tuber cibarium*); *pet di colomp rustît profumât cu la ~ nere (consorziocastelli).*

trigimul [tri'džimul] *m* → ***trizimul***.

trilaterâl [trilate'ra:l] *adj* tristranski.

trilengâl [trilen'ga:l] *adj* trojezičen; *La mê gjenerazion e à vût la fortune di cressi inte culture bilengâl e ~ che e jere tipiche de Valcjanâl. (Pa 02).*

trilenghisim [trilen'gizim] *m* trojezičnost *f*; *fin cumò, il ~ dal Cjanton nol à puartât a une efetive paritât jenfri lis trê lenghis. (Cisilino, treball).*

trilogjie [trilo'ǵie] *f* trilogija *f*.

trim ['trim] *m* drget *m*, trepet *m*, tepetanje *n*, drget *m*, utrip; *Gno nono, che al si jere apene solevât da la pôre,*

al cjape un altri ~ e al dîs (sangiorgioinsieme); (poveč. *trimon*).

trimâ [tri'ma:] *it* 1. tresti se, drgetati, trepetati, drhteti; migljati, plapolati; tremolirati; *Se o savìn fâi dî ce che al fâs ~ la anime dal om, di ogni om sot il soreli, alore o stin doprant une lenghe. (Pa 03/10)*; *Ane Sì, ma mi trime il cûr! (Mucci)* 2. ***~ di*** bati se, tresti se od strahu pri misli; *trimant di scugnî dîlu al omp (F)*.

trimaç [tri'matʃ] *m* trepet *m*, tepetanje *n*, drget *m*; *o soi dute intun ~ (F)*.

trimant [tri'mant] *adj* trepetajoč, drgetajoč; *o dopravin trimants sclope e metrais. (F)*.

trimarole [trima'rɔle] *f* strah *m*; trepet *m*, trepetanje *n*, dreg *m*; *ce baticûr, ce ~ pe vite! (F)*.

triment [tri'ment], **-ende** *adj* (*manj obič.*) strahovit, strašen, grozen; *e chest moment par te al è ~ (F)*.

trimestrâl [trimes'tra:l] *adj* tromesečen.

trimestri [tri'mestri] *m* tromesečje *n*, trimester *m*; *La Associazion dai Industriâi e à comunicât i dâts dal ultin ~ dal 2001 (O)*; *Al è un cors universitari ..che si davuelç tal prin ~ dal an. (Pa 6/2000)*.

trimetri ['trimetri] *m* trimeter *m*.

trimon [tri'mon] *m* → ***trim***.

trimôr [ti'mo:r] *m* trepet *m*, trepetanje *n* , dreg *m*, dreganje *n*, tresenje *n*; *Jesu! / e mi sint dute un ~ (F)*; *E cuant che l'altri finalmentri al fâs di sì cul cjâf tal ~ dal cjapielat, al pâr consintî par no jessi inderedât ancjemò. (Mar)*.

trimul I ['trimul] (t. **trimule**) *m* (ženski nakit v obliki glavnika) ukrasni glavnik *m*; *e si ponte tes strecis ducj i siei trimui (F)*.

trimul II ['trimul] *m* ZOOL električni skat *m* (riba) (*Torpedo*).

trimul III ['trimul] *adj* trepetajoč; *cul viaç dai voi tal mont a planc a planc si cjatarìn 'ne gnot, cjalant di nô ce che a nol reste, intun trimul lusî di lune, di fûr, tal cûr dentri la lûs. (colonos)*; *e i pareve di viodi come un vêl trimul sui cits e i colôrs ganzants dislidisi vie. (PauluzzoN)*.

trimulâ [trimu'la:] (*o trimuli* [tri'muli]) *it* trsti se, trepetati; migljati, tremolirati; dregtati, drhteti; *o soi che o trimuli di pôre (F)*; *Al fracàs de lôr colade, la tiere a trimule. (Bibl-Gjeremie)*.

trimulant [trimu'lant] *adj* trepetajoč, drgetajoč; *la lune a sarès nassude su la aghe, a varès slungjât i braçs te cjarece ~ di simpri. (F)*; *Daspò di un trimolant tarmenâ, e rive a meti tes mans dal om il sacut di panine che e à tirât fûr de scjatule. (Mar)*.

trimule ['trimule] *f* → ***trimul I***.

trimulice [trimu'litʃe] *f* (*manj obič.*) tresenje *n*, drgetanje *n*; *o ai chê porche di ~ / che cuanche o mangji mi ven la stice. (F)*.

trimulin [trimu'lin] *adj* tresoč se, trepetajoč, drgetajoč; *benzà si impie, trimuline di lûs, la stele dal pastôr (F)*; *A chê volte che l'odôr des viis al saveve di muscli e il cidinôr si impastave cul asfalt ~ di Lui. (scritorsfurlans)*.

Trinc ['trink] *kr.i m* (Drencje) Trinko (IT Trinco).

trincâ [trin'ka:] *it* in *tr* piti (velike požirke), požirati, napajati se; *il Cudicj che al à tacât à ~ come un mat drenti te bote (Natisone/miti)*; ***~ tanche un ôc*** piti kot goba; *e intant al trincave tanche un ôc (F)*.

trincade [trin'ka:de] *f* pitje *n*, nacejanje *n*, popivanje *n*, pijančevanje *n*.

trincee [trin'tʃɛe] *f* → ***trincere***.

trincere [trin'tʃere] *f* prekop *m*, okop *m*, strelski jarek *m*; *dulà che te sô cente sevi i israelians sevi i palestinês a vevin cjatât une lôr logazion, naturalmentri su trinceris opuestis. (Pa 02/10-11)*; *di canons e di munizions e preparant parepets e trinceris. (GP)*.

trinche ['trinke] *f* v: ***di ~*** 1. nenadoma, odenkrat, v trenutku; *Di ~ , il svuarp al à trât di sclope (bottekkia)* 2. popolnoma, v celoti; *dopo di chê famose rebaltade / che us à sbalçât di ~ tal fossâl. (F)*.

trinçâ [trin'tʃa:] *tr* (pos. meso) razrezati na majhne kose.

trinçade [trin'tʃa:de] *f* razrezanje *n*, rezanje *n*; *A son comprindûts: "Ici", bonifiche dal teren, compre de samence, aridure, 2 passaçs di stirpadôrs, une fresadure, la semeneson, 2 solçaduris, 2 trinçadis (Pa 04/02)*.

trinçant [trin'tʃant] *m* 1. (velik nož za razrezanje pos. mesa) razrezalnik *m* 2. (v gosposkih hišah) kuhar rezalec *m*.

trindul I ['trindul] *adj* (*manj obič.*) tresoč se, trepetajoč, drgetajoč; nihati, kolebati, zibati se, omahovati; *nissune lampide a moveve la flame ~ (F)*.

trindul II ['trindul] (*pl* ***trindui***) *m* zrnca stekla, stekleni biseri, stekleni drobci; *il soreli, jessût fûr di un nûl, al fâs lusî i trindui che a corin, ch', che a zirin. (F)*.

trindulâ [trindu'la:] (t. **drindulâ**, **sdrindulâ**) (*o trinduli / o drinduli / o sdrinduli*) *tr* 1. gugati; gugati se, bingljati, mahedrati, kolebati, omahovati, opletati; *l'elefant trindulant la probosside (F)* 2. zibati, gugati; *trindulaile, trindulaile, / che a si torni a indurmidî (F)*; → ***niçâ, niçulâ***;
~ it brez dela obešati se; nihati, kolebati, zibati se, omahovati; *lis fueis dai rôi a trindulavin te bueresine (F)*;
~si (t. **drindulâsi**, **sdrindulâsi**) *refl* 1. nihati, kolebati, zibati se, omahovati; tresti se, drgetati, trepetati, drhteti; *si trindulin bussant la valade (F)* 2. brez dela obešati se; *intant che mi sdrinduli sul niçul* 3. ***~si ator*** (t. **drindulâsi ator**, **sdrindulâsi ator**) gugati se, bingljati, mahedrati, kolebati, omahovati, opletati; *Ducj compagns! une manie di pucefadie: ~si ator e lassâ che a lavorin chei altris. (F)*.

trindulade [trindu'la:de] (t. **drindulade**, **sdrindulade**) *f* guganje *n*; nihanje *n*, zibanje *n*, tresenje *n*; → ***trindulament***.

trindulament [trindula'ment] (t. **drindulament, sdrindulament**) *m* guganje *n*; nihanje *n*, zibanje *n*, tresenje *n*, kolebanje *n*; valovanje *n*; obotavljanje *n*.

trindulât [trindu'la:t] (t. **drindulât, sdrindulât**) (*part pass* od ***trindulâ***) *adj* neodločen, omahljiv (t. FIG); *la politiche sdrindulade dai prins timps di puar Pius. (F)*.

trinitari [trini'ta:ri] *adj* REL trinitaren, triniteten; *piturantlu te sô vite intime personâl e trinitarie, misurant ancje il calôr des flamis dal infiêr (BelFa)*;
~ m REL trinitarec *m*.

trinitât [trini'ta:t] *f* REL trojica *f*; triniteta *f*.

trinitrin [trini'trin] *f* KEM nitroglocerin *m*.

trinomi [tri'nɔmi] *m* trinom *m*, tročlenik *m*.

trio ['trio] *m* trio *m*.

triomf [tri'ɔmf] *m* 1. HIST triumf *m* 2. (splošno) zmagoslavje *n*, uspeh *m*, bleščeča zmaga 3. adut *m*, tarok *m* (pri kartah).

triomfâ [triom'fa:] *it* 1. triumfirati, slaviti zmago 2. FIG zmagati, premagati; adutirati 3. veseliti se.

triomfadôr [triomfa'do:r] *m* triumfator *m*, zmagovalec *m*.

triomfâl [triom'fa:l] *adj* triumfalen, zmagoslaven.
triomfant [triom'fant] *adj* zmagoslaven; radosten, navdušen.
trionf [tri'ɔnf] *m* in *deriv* → ***triomf***.
tripâr [tri'pa:r] *m* prodajalec vampov.
tripartizion [tripartitsi'on] *f* raztrojitev *f*.
tripe ['tripe] *f* 1. vamp *m*, trebuh *m* 2. KUL *pl* ***tripis***; vampi *mpl* (jed); *Cuanche e viodè che al veve finît lis tripis (Sg)* 3. (*šalj*. o človeku) vamp *m*, vampež *m*, trebušnik *m* 4. bučino meso, sadno meso, pulpa (pos. buče); *dopo vêle svuedade ben ben de ~ e des sepis* po odstranitvi mesa (buče) in koščic 5. PROV ***lâ in tripis*** izgubiti izvorno obliko, končati se; *se tu cjapis cuatri gotis di ploie, chest vistît al va in tripis (F)*; ***fâ tripis di alc*** kvariti, obrabiti, uničiti; *o ai nome un gran difiet: / di fâ tripis de lenghe di Çorut (F)* 6. → ***tripete.***
tripete [tri'pɛte??] *m* 1. ovratnik *m*, vratni ščitnik *m*; *il cuadrel e la ~. (F)*.
triplete [tri'plete] *f* kolo s tremi sedeži.
tripli ['tripli] *adj* trojen; ***salt ~*** trojni salto.
triplicâ [tripli'ka:] *tr* potrojiti; *Orepresint, la int dal mandament a son obleâts a ~ energjiis (e spesis) par servîsi (Pa 05/06)*.
tripliç ['triplitʃ], **-ce** *adj* trojen, trojnat; *E nô, creaturis fadadis dal cjar de triplice Ecate puartadis che o scjampìn vie dal soreli (ShW)*; *E ven dite triplice parcè che e protezeve lis signiestris croseris des stradis (ShW)*.
triplist [tri'plist] *adj* ?? *la Italie e scomençà a bandonâ lis "posizions triplistis" par compuartâsi simpri plui a clâr in maniere cuintriaustriache. (Pa 03/4)*.
Tripolitanie [tripoli'tanie] *kr.i f* HIST Tripolitanija *f*.
triptofan [tripto'fan] *m* KEM triptofan *m*.
tripul ['tripul] *m* GEO tripol *m*, kremenčeva pena *f*.
Tripul ['tripul] *kr.i m* Tripolis *m*.
triscâ [tris'ka:] *it* (*manj obič.* ***trescâ***) 1. ***~ cun un*** družiti se s kom, shajati s kom, imeti s kom opravka; *e màssime cul pari al jere miôr no ~ (F)* 2. ***~le (cun un)*** prepirati se, pričkati se, kregati se s kom, skregati se; polemizirati; *Achì tu jentris e tu sês jenfri amîs, tu sâs cun cui che tu le trischis. (Enrico)*.
triscule ['triskule] *f* BOT jagoda *f*; *al veve voie di lâ insomp dal boschet par cjapâ sù des trisculis* ...da bi nabiral jagode.
trisilabic [trisi'labik], **-iche** *adj* trozložen.
trisomie [trizo'mie] *f* MED trizomija *f*.
trispont ['??] *m* ASTR aerolit *m*, kamen izpodnebnik *m*, meteorit *m*.
trist ['trist] (*pl* ***triscj***) *adj* 1. žalosten, pobit, nesrečen 2. FIG slab, podel, grd, malopriden; hudoben, zloben; grozoviten; *la veretât: plui tu sês ~, plui chei altris ti rispietin. (Leng)*; (deriv *triston, tristut, tristulit*).
Tristan ['tristan] *os.i m* Tristan *m*.
tristerie [tris'terie] *f* hudobija *f*, hudobnost *f*; zloba *f*, zahrbtnost *f*, verolomnost *f*; lopovščina *f*, sleparstvo *n*; šušmarstvo *n*; *Tu ju viodis a cressi in sapience, etât e gracie ma ancje in baronade, in ~, in egoisim. (Bel)*.
tristimp [tris'timp] *m* slabo vreme; nevihta *f*; *al jere ~ e al slavinave. (F)*.
tristizie [tris'titsie] *f* (*manj obič.*) žalost *f*; hudobnost *f*, zlobnost *f*, podlost *f*; *o sin simpri a chê: ~ o fissazion? (F)*.
tristut [tris'tut] *adj* žalosten (demin. od *trist*); *Ce tristut di frut...i toi (FVG)*.
tritic ['tritik] *m* triptih *m*.
triton ['triton] *adj* tritonski.
tritonc ['trit nk??] *m* triglasnik *m*.
triumvîr [trium'vi:r] *m* triumvir *m*; *Cuant che, dilunc il guvier dai "Zovins turcs", i triunvîrs Talaat Pascià, Enver Bey e Djemal Pascià (Pa 04/06)*.
triumvirât [triumvi'ra:t] *m* triumvirat *m*, trivladje *n*; *La ditadure dal ~ e durà fin ai prims di març dal 1849 (GP)*.
trive ['trive] *f* (pos. z orožjem) premirje *n*; zatišje *n*; mir *m*, pokoj *m*; *e fo content che si fasès la ~. (F)*.
trivel ['??] *m* sito *n*, rešeto *n*; rešetanje *n*; *o vevi stabilît duncje di fâ passâ pal ~ dute la tiere. (F)*.
trivelâ [trive'la:] *tr* prerešetati, sejati, presevati (pos. pesek); *Scomençarin a trivelà: e mene, e mene (Scf)*.
trivenetist [trive'la:] *m* trivenetist *m* (nanaša na Triveneto); *Dutcâs nol è di crodi che chescj trivenetiscj afanôs a sedin dute int originarie di Pordenon (La 03/02)*.
Trivenit [tri'vɛnit??] *m* Triveneto (katol. dežela); *La uniche ecezion, plui prudelade di ciertis lobbies partesanis "dal Grant ~" (La 03/02)*.
Trivià [trivi'a] *kr.i f* (Maian) Tiveriacco.
triviâl [trivi'a:l] *adj* 1. ljudski; *lis scuelis triviâls (F)* 2. preprost, vsakdanji, navaden, splošen; prostaški, nizkoten; *no vorès che i temporâi / a fossin tant grintôs, / nè i folcs tant triviâi / e tant curiôs (F)* 3. banalen, navaden, vsakdanji, puhel, prazen, plebek; *un sogjet di nobil coni / (paraltri ~ di patrimoni) / osservant une dì / cun invidie il purcit di Sant Antoni (F)*.
trivialitât [triviali'ta:t] *f* prostaštvo *n*, surovost *f*; trivialnost *f*, vulgarnost *f*.
Trivignan [trivi'ñan] *kr.i. m* Trivignano Udinese (UD); *Al è un an che, come usgnot, daspò la Avemarie, te canoniche dal plevan di ~ (Percude)*.
trivoltin [trivol'tin] *adj* ZOOL žuželka, ki zarodi trikrat na leto; *al è ~, valadì capaç di trê gjenerazions intun an. (F)*.
trizimul [tri'džimul] *m* trojček *m*; *Drilling / tre gemelli / un ~. (F)*.
trocaic [tro'kaik], **-iche** *adj* trohejski.
trocje ['trɔqe] *f* (*redko*) trebuh *m*, vamp *m*.
troi ['trɔi] *m* 1. steza *f*, potka *f*, stezica *f*; *isal chest il ~ de braide/ che al mi mene a fâ la amôr? (F)*; *e je par mi une aventure une vore ecitante, e je tanche scuvierzi trois inesplorâts (Pa 02)*; ***pierdi il ~*** izgubiti se, zaiti s poti; *e sore sere o ai pierdût il ~ (don)* (deriv. *troiat, troiet, troiut*) 2. FIG steza *f*, cesta *f*, pot *f*; *e je par mi une aventure une vore ecitante, e je tanche scuvierzi trois inesplorâts (Pa 02)*; *Si trate di une iniziative pensade par capî miôr il ~ dai furlans (Onde)*; ***lâ fûr dal ~*** iti s prave poti, zaiti; *cussì cualchi volte / si va fûr dal ~ (F)*; ***menâ la vite sul ~ just*** usmeriti življenje na pravo pot; *parcè che e puedi iluminâ la nestre vite e tornâ a menâle sul ~ just. (La 06/3)*; ***segnâ il ~*** pokazati (pravo) pot; *Giovannin, che i segnât il ~, al merte, al merte... o vuei paiâi di bevi, ostrighe! (F)* 3. (pri laseh) preča *f* 4. FRAZ ***lâ pai ~s*** (iz)giniti, odhajati, oditi, zapustiti, izgubiti se; *isal lât pai trois chel secje, erindis? (F)*; ***mandâ pai ~s, parâ pai ~s, inviâ pai ~*** koga stran poslati, se znebiti; *„sierâle intun convent?..." „mandâle pai ~s?" (F)*; ***vignî pai ~s*** nenadoma, nepričakovano se prikazati; *se no pense biel prest a mudâ vite / e a vuardâsi dai scherç da la stagjon, / i vegnarà pai ~s un rafredôr / di mandâle a la svelte al Creatôr (F)*; ***di ~***

(pos. za cigarete) s črnega trga, F švercan, tihotapljen; *un bon sigar di ~. (F).*

troian ['trɔmbe] *sul fûc che la regjine di Cartagjn al à brusade co à viodût velizâ vie il troian che le à ingjanade (ShW)*

Troie ['trɔie] *kr.i f* Troja *f*; ***cjaval di ~*** Trojanski konj; *(Pa)*; ***vuere di ~*** trojanska vojna; *E chel biel disen realistic su la vuere di ~? (Ta).*

trombe ['trɔmbe] *f* 1. MUZ tromba *f*, trobenta *f*; ***tocjâ la ~*** FIG razbobnati vse novice; *in serpe Toni Sombe / che al tocjave la ~ (F)*; ***sunâ la ~*** igrati na trobento 2. AVTO troblja *f*, F hupa *f*; *in chel o sintìn la ~ di un automobil (F)* 3. natega *f*, votel členek *m*, golenica škornja; noga hlače; zračnik *m*, cev *f*; ***~ di stivâl*** golenica škornja; *~ di stivâl tipo marassial di finance (F)*; ***la ~ dal cjamin*** cev peči; 4. odprtina za seno 5. GRAD stopniško okno *n*; *e si butave a trot jù pe ~ des scjalis (F)* 7. FRAZ ***partî in ~*** zagnati se, odločno se lotiti česa; *al partis subit in ~. (F).*

trombetâ [trombe'ta:] *it* (t. FIG) igrato trobento; *il sest agnul al trombete (F)*;
~ tr raztrobiti, razbobnati, naokoli trobljati; *sui milante riteivâts / che a son stâts tant trombetâts. (F).*

trombetade [trombe'tade] *f* 1. trobentanje *n*; hupanje *n* 2. FIG kar se razbobna, raztrobi; *Di' vuardi i abitants de tiere di chês trombetadis! (F).*

trombete [trom'bɛte] *f* 1. trobentica *f*, mala trobenta *f m*; ***tocjâ la ~*** FIG razbobnati vse novice; *se almanco a fos secrete! / Ma a tocje la ~ (F)* 2. FIG trobentač *m*, jezik *m*, ki razglaša novice; *„benon cussì. Podarìn discori cence trombetis". (F).*

trombetîr [trombe'ti:r] *m* trobentač *m*; *E il prin ~ di cheste brigade di atac nol podeve jessi che l'on. (Pa 02/12).*

trombeton [trombe'ton] *m* (pri puški) trombon *m*.

trombin I [trom'bin] *m* 1. mali trombon 2. kopito za škornje, škornjica *f*; *'l à di screâ un batel par pontepet, / e i stivâi cui trombins Jacum Cincin. (F).*

trombin II [trom'bin] *m* pregraja *f*, zaprt (ograjen) prostor *m*; odtočni jarek *m*, prekopa *f*.

trombinâ [trombi'na:] *tr* (t. FIG) raztrobiti; razbobnati; *nus vês propit stupidîts..trombinant grandis promessis. (F).*

trombon [trom'bon] *m* 1. MUZ trombon *m*, pozavna *f*; pozavnist *m*; *un mandulin fat cuntun urinâl, jo o vevi un ~, al jere ancje il tambûr; diretôr al jere il fradi di Meni Ucel (CoTar)* 2. (pri puški) trombon *m* 3. FIG širokoustnež *m*, bahač *m*.

trombonâ [trombo'na:] *it* igrati trobento;
~ tr 1. FIG raztrobiti, razbobnati; *a trombone: al è ofensîf, gnervôs, bevon (F)* 2. FIG pri izpitu vreči (odkloniti); biti neuspešen.

trombonade [trombo'nade] *f* 1. trobentanje *n*; FIG bahaštvo *n* 2. strel trombona puške; *po une altre ~ / e cualchi pistolade (F)* 3. pasti na izpitu, izgubiti na volitvah; *il competitôr, P. G., cuanche al à savût che al veve cjapade la ~, al à tacât a berlâ. (F).*

tron ['tron] *m* prestol *m*; ***sul ~*** na prestolu; *Un altri forest sul ~ de Patrie dal Friûl!" (friulpoint.it).*

tronc ['] *m* 1. BOT deblo *n*, trup *m*; *i morârs che an un ~ grues (ilpaesedellemeridiane.com)* 2. FIG deblo *n*;

trop I ['trɔp] (*pl* ***trops*** ['trɔps]) *m* 1. čreda *f*, trop *f*, tropa *f*; *un sôl ~ e un sôl pastôr (F)*; ***a trops*** (ptice) v jatah; *i uciei a rivavin a trops jù dal ronc (MazzonIol)*; (deriv. *troput, tropet, tropon*) 2. (ljudje) truma *f*, krdelo *n*, četa *f*; roj *m*; družba *f*; brigada *f*; *un ~ di fantatis a vevin scomençade la fieste (F)* 3. FRAZ ***in ~*** v skupini, skupaj; *la int a côr in ~ (F)*; ***a trops*** na trope, v trumah (ljudje); *la int a ~s a va a messe (F)*; ***fûr di ~*** osamljen, ločen, poseben; razkropljen; *altris poesiis. E finalmentri cualchi poesie fûr di ~ (F)*; ***un ~ di*** veliko, mnogo (število); *il messâl roman par furlan, a coronament di un lavôr pazient e passionât di un ~ di predis (Pa 06/1).*

trop II ['trop] (*pl* ***trops*** ['tros]) *adj* veliko število, številen; *al nas cussì un gnûf ~ di naratôrs, Wu Ming (wumingfoundation)*; ***trops di lôr*** veliko ljudi, F veliko naroda; *trops di lôr a laudin su la muse e par daûr a tain tabârs (F)*;
~ adv veliko, mnogo; preveč; *il so omp nol jere ~ legri (F)*; *che nol duràs ~ (MazzonIol)*; *il miedi i veve dit che no varès cundurât ~ (MazzonIol)*; ***o pôc o ~, pôc o ~*** več ali manj, v večji ali manjši meri; *ciertis confidencis no mi plasin ni pôc ni ~ (F)*; ***ni par pôc ni par ~*** za nobeno ceno, nikakor ne; *risolût a no molâle (la Furlanie) ni par pôc ni par ~ (F)*; ***ben ~ → bentrop***; ***ogni trop?*** kolikokrat?;
~ pro (inter) koliko?; *in trops sêso* koliko vas je?; *trops beçs?* koliko denarja?; *~ costial?* koliko stane?.

-trop ['trop] drugi element v znanstvenih izrazih ***isotrop***; ***alotrop*** itd.

trop che ['trop ke] *rel* 1. koliko (+ rodilnik); *no sai ~ al coste* ne vem, koliko stane; *trops che a son i zovins* .. koliko je mladih; *Nol dîs trop che a'n covente par deventâ sassins (Bibl-Zn)* Ne pove, koliko je potrebno, da se postane morilec; *fânus viodi trops che a son i zovins che ur plâs vivi cussì (SiF 03/4)* ..pokaži nam, koliko je mladih, ki jim je všeč tako živeti 2. v kolikšni meri, do katere mere; *pensâ un pôc su ~ o savoltìn la nestre lenghe (F)* malo razmisliti, do katere mere postavljajo naš jezik na glavo.

trope ['trɔpe] *f* (*redko*) krdelo *n*, četa *f*, truma *f*; vrsta *f*; *une ~ di cavalîrs*; (*bolj obič.*) → ***trop***.

troput [tro'put] *m* demin. od ***trop***; *Une vore che e podeve domandâ un pâr di agns e un ~ di personis. (Pa 03/6).*

tros ['trɔs] *adj* in *pro pl* → ***trop II***.

trot ['trɔt] *m* dir *m*, nagel, hiter korak *m*; ***a ~*** (*redko* ***ad introt***) hitro, na hitro, naglo; *e si butave a ~ jù pe trombe des scjalis (F)*; ***lâ di ~*** (t. FIG) iti hitro, dirjati; *e ogni ben i vuei augurâ che tai siei studis vadi di ~ / tant che in passât, cun chel biel bot (F)*; ***di chest ~*** s tako hitrostjo; *ma pal stât che si cjate.. – e vie di chest ~ (F)*; ***fâ cjapâ un biel ~ a un*** koga gnati v beg; *al cjapitani, tra pôcs dîs, i farin cjapâ un biel ~, sta pûr sigure; lu mandarìn tai siei paîs (F)*; deriv. *trotesel, trotet, trotin, trotut*.

trotâ [tro'ta:] *it* 1. (t. FIG) dirjati; v dir jahati; deriv. *trotuçâ* 2. vreti, kipeti; kuhati se; peči se; *sul nestri fogolâr a trotavin plui fasûi che cjâr. (F).*

trotade [tro'tade] *f* (t. FIG) dir *m*.

trotesel ['??] *m* dir *m??*; *'l à continuât a cori / cun chel trotesel / di mus di buinevoe (F).* //cf. ?? bav. *trotesel*.

trotuçâ [trotu'tʃa:] *it* teči v počasnem kasu, drncati; *al trotuce, al scurte il pas. (F).*

trotul ['trɔtul] *m* 1. vrtavka; → ***gurli, pirli*** 2. (*manj obič.*) vrtiljak *m* (z)lesenimi konji; *la storie dal ~, comprât in trê e finît tes mans di un (F)* 3. FAM kapsula vesoljske ladje; *i Rus e i Americans a àn mandât i prins trotui tor di tiere (F)* 4. FIG fantek *m*, deček *m*; *un ~*

curt e penç, cuntune panze che i fâs ravoi parsore la cinturie. (F).

truc ['truk] *m* 1. slučaj *m*, naključje *n*; pripetjaj *m*; dejanje *n*, dejstvo *n*, zadeva *f*; *un ~ cussì curiôs (F)* 2. zmešnjava *f*, zadrega *f*, prevara *f*; skrivnost *f*; *si veve cumbinât il ~: / la Lie mi cjoleve come cuc (F)* 3. ljubezenska spletka, afera *f*; nerodnost *f*; svinjarija *f*; *al veve i mûrs dirocâts / e la cele mortorum a siervive dome a platâ cualchi ~ di gnot (F)* 4. FRAZ ***cul ~ di*** z opravičilom, da, z izgovorom, da; *cul ~ di colâ partiere, o soi rivât juste in timp (F)*; ***cun chest ~, cun chel ~*** zaradi, na tak način; *cun chel ~ a vivevin ta la abondance, in pâs e in caritât (F)* 5. trik *m*, ukana *f*; maskiranje *n*, preobleka *f*, ličenje *n* (obraza) 6. → ***trucul***.

trucâ [tru'ka:] *tr* 1. suniti, udariti, dotakniti se, potipati; (po)trkati; *e Bete simpri serie che a cusive / e Min simpri d'intor che a la trucave, / e jê simpri par scherç lu minaçave (F)* 2. zadeti, naleteti na, udariti ob; napasti, oblegati; *van a sbati intôr lis ondis, / ma si rompin sui siei flancs, / bastiments di fiêr lu truchin, / van a fond, no passin francs (F)* 3. FIG drezati, bezati; zbadati, dražiti; spodbadati; *i patatucs tornâ!?... / tornait pûr, bambins cjârs, / tornait, se par chest viars / il vuestri diaul us turche! (F)* 4. prekaniti, prevarati; (v igri) odvzeti žogo; **~si** *refl* drgniti se; dotikati se; laskati se; *int strucade, che a sta a cjalâ lis cubiis che a balin, che si truchin, che si sburtin. (F).*

trucade [tru'kade] (demin *trucadine*) *f* sunek *m*, udarec *m*; spopad *m*; trčenje *n*, napad *m*.

truchet [tru'kɛt] *m* 1. zgodbica *f*; *e' à confidât a siore Meneghine / un curiôs ~ (F)* 2. svinjarija *f*; *viele famose par urdî bazârs / e butâ zovenots in precipici, / comari dai truchets plui purcitârs, / anzi, dirai, la galarie dai vizis. (F).*

trucidâ [trutʃi'da:] (*o trucidi* [tru'tʃidi]) *tr* kruto ravnati, trpinčiti; mučiti; *ma la cjate, chel mostro, in dut, par dut / e mi trucide me, trucide i fîs. (F).*

trucul ['trukul] *m* kriket *m* (igra); *zuee di ~ la ariete, / la campagne e il bosc svintule. (F).*

trufâ [tru'fa:] *tr* prevarati, oslepariti, ogoljufati.

trufadôr [trufa'do:r] *m* goljuf *m*, slepar *m*; *'l è in 'ste fuesse un avâr / ~ e usurâr (F).*

trufarie [trufa'rie] *f* zmešnjava *f*, zadrega *f*, prevara *f*, goljufija *f*, sleparstvo *n*; *lis leçs a àn di cirî di difindi il spargnadôr dai imbrois e des trufariis (Vichi).*

trufon [tru'fon] *m* goljuf *m*, slepar *m*, prepirljivec *m*; *Tullio al domandave al cjapecjoc ~ di trai a Vulmaro, cence savê che al jere juste il bulat. (bottekkia).*

Truie ['truie] *kr.i f* (Prât) Truia.

Truois ['truie] *(cjargnele-fornès)?? Che si viodi sun chest cont "Iesi", opûr "Diman" e in fin "~". (La 03/03)*

trunî [tru'ni:] *tr* stružiti; zaokrožiti.

trupe ['trupe] *f* krdelo *n*, četa *f*, enota *f*; *dopo, chê ~ / si sfante talpetant. (F).*

trus ['trus] *m* (poveč. *trusson*) trk *m* (z rogmi); sunek *m* (z rogmi); udarec z glavo; *al provà a molâ un ~. (F)*;
~ adj otopel, bedast, neumen; neveden; *puar pampalugo o mat o ~. (Lenghe 2000)*;
~ m tepec, bebec; bedak, neumnež; *Cui jerie? Un ~ di sigûr. (F).*

Trusgne ['truzñe] *kr. i f* (Drencje) Trušnje *n* (IT Trusgne).

trussâ [tru'sa:] *tr* 1. trkati z rogmi suvati; suniti, trčiti; pobijati se, nasprotovati si; suniti; žaliti; *si leve sù cuntune scjale a man / trussant il cjâf tai trâfs! (F)*; *di strabalç ju veve gafâts pe schene e trussâts benenomâl un cul altri. (Urli)* 2. ***~ la tace*** napiti, nazdraviti s kozarci; *„'e sô salût, / siôr cont" „profacie, amîs..." „grazie, trussìn / la tace" (F)*; ***~ la bocalete ??*** ; *trussìn la bocalete!* 3. nasprotovati, napadati; *epûr no mi inmusoni / se cualchidun mi trusse, / pûr che no mi bandoni / in chest moment la musse (F)*;
~ it 1. trkati, suvati; suniti, trčiti; *Eolo trussi tant che al vûl a trussin lis tacis e a ripetin ligriôs la formule dal brindis (Eg)* 2. (vino) iti v glavo; *stait atents, che un vin che al trusse / al è piês di un sfolmenât (F)*;
~si *refl* trkati z rogmi suvati; suniti, trčiti; pobijati se, nasprotovati si; v lase si skočiti; trčiti; *fâ lâ lis stelis pe lôr strade / che guai se si trussassin fra di lôr. (F).*

trussade [tru'sade] *f* sunek z rogmi, udar *m*; udarec *m* z glavo; trk *m* (z rogmi); *intun crudêl mismàs, apene in timp pe ~ (Mar).*

trusse ['truse] *f* ***fâ ~ ??*** *O fasìn ~, prosit cu la tace e o bevìn. (BrLi)*; ***bati la ~*** beračiti, prosjačiti; *al va batint la ~ di ogni part. (F).*

trusson [tru'son] *m* poveč. od ***trus***.

trutarie [tru'tarie] *f* ribogojnica za trote, ribnik za trote; *il paron di diviersis trutariis razionâls intune largje zone. (F).*

trute ['trute] *f* ZOOL postrv *f* (*Salmo trutta*); *sore il paîs e je une baite là che a fasin la ~ cul vin. (BrLi)*; *che in Inghiltere miârs di dindiuts e trutis di arlevament, nudrîts cu la farine di bagjigjis e di semence di coton, a son muarts di colp. (SiF 02/1, 31-45)*; ***lâ a trutis*** iti na postrvi, iti na lov postrvi; *in chel puest dulà che al lave a trutis (PauluzzoN).*

tsunami [tsu'nami] *m* cunami *m*; *o tal ocean (il "~" (SiF 02/2, 129)*

tu [tu] *pro* ti; *e ~ forsi, par vedêmi, / ~ âs patide sêt e fan (F)*; ***dâ dal ~*** tikati; *mi permet di dâti dal "~" (Furlanist)*; *ma Ti ricuardi dantTi dal Tu (Leng)*; *E je la prime volte che i doi dal ~ (BrLi)*; ***~ a ~*** na štiri oči; *Si capìs che la mestre e fevele a ~ a ~ cui fruts inte lenghe (Pa).*

Tualias [tu'alias] *kr.i f* (lok.) → ***Tualiis***.

Tualiis [tu'aliis] *kr.i f* (Comelians) IT Tualis; *bocons de presentazion dal libri a ~ di Comelians, tal mês di Avost (Pa 03/10).*

tuarec [tu'aliis] *m* tuareg *m*; *Jacum al jere jentrât te pelicule de sô fantasie e cumò al zirave il desert african a cjace di tuarecs (Tolazzi).*

tuart [tu'art] *m* krivda *f*; krivica *f*; žalitev *f*, pregrešek *m*; ***a ~*** po krivici, krivično; *par vie che ju suspiete, e no a ~, di volê robâi il Teatri. (Brevet)*; *che a ~ e je spes considerade minôr (CoUd)*; ***dâ ~ a un*** komu ne dati prav; ***vê ~*** ne imeti prav; PROV *cui che al à ~ al sberle plui fuart* ki nima prav, glasneje kriči.

tuarte [tu'arte] *f* → ***tuartie***.

tuartie [tu'artie] *f* (*manj obič.* ***tuarte***) 1. vrbova šiba *f*; povreslo *n*; *bisugne stuarzi la ~ fin che a è frescje (F)* 2. MAR debela vrv *f*; *'l àncure e la tuarte. (F).*

tubercolosi [tuberko'lɔze] *f* MED jetika *f*, sušica *f*, tuberkoloza *f*; ***cjapâ la ~*** dobiti tuberkolozo; *Al veve cjapât la ~ in montagne (Sg)*; → ***eticance***.

tubo ['tubo] *m* (*it.*) → ***tubul***.

tubul ['tubul] (*pl* ***tubui***) *m* cev *m*; *tubui di plomp* svinčene cevi; ***~ di lave*** *?? (stromboli).*

tuc ['tuk] v: ***~ ~*** tok tok (trkanje na vrtih); *~, ~ / Cui è là? / Il Signôr / Ce vustu? / Un colôr (don)*;

~ *m* dotik; udarec; *trê tucs in ta la puarte / e al jentre il diretôr. (F).*

tucâ [tu'ka:] *it* 1. (po)trkati; biti, tolči; udariti; tepsti; potolči, premagati; *E. al tucà su la puarte, e cuasi subit une femine sui cuarante e vignì a vierzi. (Sg)*; *dal moment che Diu al sta a la puarte e al tuche..ma par solit no le bute jù. (Bel)* 2. biti (srce); *il cûr al tuche, al tuche, / sfogantsi in mil suspîrs! (F).*

tucade [tu'kade] *f* udar(ec) *m*; trkanje *n*; mahljaj *m*; sunek *m*; zbodljaj *m*; strel *m*.

tucament [tuka'ment] *m* neprestano trkanje, trkanje *n*.

tuchinâ [tuki'na;] *it* rahlo potrkati.

tuç ['tutʃ] *m* fantovska igra, kjer poskušajo igralci zadeti kovanec na kamnu; → (*carn.*) ***madon***.

tudâ [tu'da:] *tr* 1. oglodati; glodati, gristi; jedkati; piliti, stružiti; *se i viers e lis surîs / durant l'Inviêr no tudin / sot tiere lis lidrîs (F)* 2. mučiti, trpinčiti; uničiti; *chel puar omp lu àn tudât a fuarce di maltrataments (F)* 3. porabiti; použiti; potrošiti; uničiti, pokončati; zapraviti;
~si *refl* bičati se; obrabiti se; trpinčiti se, uničiti se; *puar Toni, par ce pôc che al è a ~si! / par ce reson di nie che al vîf in pene! (F).*

tuessi [tu'ɛsi] *m* 1. (t. **jerbe more, jerbe cjanine**) BOT pasje zelišče *n* (*Solarum nigrum*) 2. → ***tuessin***.

tuessin [tu'ɛsin] *m* 1. (t. **tuessi**) strupen, toksičen; *il so penâl al è intenzût inte ironie contadine e mai intal ~ o intal velen. (Pa 02)* 2. → ***tuessi***.

tuf ['tuf] *m* 1. puh *m*; puh smradu; tohlina *f*, duh po plesnobi (trohnobi); smrad *m*; *che a van vie de ostarie, lassant un nuie che purpûr al reste, e al è il ~ che a àn sui vistîts, su la piel. (Mar)*; *Berlaments, tufs di calôr te paludere umide (PauluzzoN)* 2. žar *m*, vročina *f*, plamen *m*; *un ~ di cjalt, une puce di solfar (F)* 3. (t. FIG) nenaden, sunkovit skok; *un ~ di ridi (F).*

tufâ [tu'fa:] *it* 1. puhati, pihati, sopsti, prskati; podpihovati; prišepetati; *Dido al mole il lavôr, al ~, po al cjape il cjapiel e si svintule (F)*; *si sentà dongje E., tufant e menant il cjâf (Sg)* 2. (po vinu, žganju) smrdeti; *dongje di un Arlechin / che al tufave di vin (F)* 3. vneti, vžgati, opaliti; *il vin i burlave tes orelis, i tufave tes venis (F)*;
~ *tr* v: ***~ velen*** FIG kazati, bljuvati sovraštvo; *dan aduès tufant velen. (F).*

tui ['tui] (demin. *tutui*) *m* INF FAM mucek *m*; maček *m*; *chel toc di cicin / a miezis cul ~, / che al vivi ancje lui. (F).*

Tuieç ['tul] *m* → ***Tumieç***.

tul ['tul] *m* til *m* (tkanina).

Tuliment [tuli'ment] *m* → ***Tiliment***.

tulmignon [tulmi'ñon] *m* (t. FIG) vrtinčasti veter *m*, vihra *f*, vihar *m*, vrtež *m*; vrtinec *m*; *il ~ fiscjant e businant / ve jù pa la planure. (F).*

Tulmin [tul'min] *kr.i m* Tolmin *m*; *e ancjemò di plui Oton III, massime des bandis di Pleç, ~, Gurize e sul Vipau. (JM).*

tulminot [tulmi'nכt] *adj* tolminski;
~ *m* Tolminec *m*.

tulugn [tu'luñ] *m* MEH vijačno dvigalo; vitel *m*, dvigalo *n*; vrtača *f*.

tulugnâ [tulu'ña:] *it* godrnjati, mrmrati; godrnjati, grmeti; *Orange nol tulugne nuie di bon, i siei pinsîrs a cjalin lontan (Eg).*

tulugnament [tuluña'ment] *m* godrnjanje *n*, mrmranje *n*; bobnenje *n*, bučanje *n*; *al jere nassût un grant ~ a rivuart de „strade dal Signôr" (Bibl-Az).*

tumiâ [tumi'a:] (*o tumii* [tu'mii]) (t. FIG) *tr* mučiti, trpinčiti; kruto ravnati; *No pal gno amôr tradît, ma pal vuestri amôr tumiât! (Mucci)*; *e al sintive un tumiâ dentri di se (PauluzzoN)*;
~si *refl* FIG mučiti se, trpinčiti se; *ma cui dai diambar isal? Laurinç si tumie, al sgarfe tai ricuarts. (F).*

tumie ['tumie] *f* 1. vivisekcija *f*; raztelešenje *n*; obdukcija *f*; *gjavât... fate la ~ / d'acordo àn concludût / che il gjat masse passût, / tal ort 'l à dât un sclop (F)*; ***fâ la ~ a un*** neusmiljeno kritizirati koga; *za la uniche sô glorie / jè chê di fâ la ~ / ai nestris plui bogns predis / a base di calunie (F)* 2. krutost *f*; slabo ravnanje *n*; *si lasse fâ ogni ~ / pûr di cjapâ un gustà: / e par un plat di tripis / si lassarès picjâ. (F).*

tumiecin [tumie'tʃin] *adj* tolmezzino; *Chei che a varessin vût, ancje te brame de int tumiecine, di cjapâ la ereditât dal grant bons. (BelAlci)*;
~ *m* prebivalec Tolmezza; *Ma naturalmentri dut chest cence spreseâ il nestri passât, dal Cincent dai Tumiecins in cà: (Pa 7/2000).*

Tumieç [tumi'ɛtʃ] *kr.i m* (glavno mesto Carnije) Tolmeč *m* (IT Tolmezzo, DE Schönfeld).

tumôr [tu'mo:r] *m* MED oteklina *f*, nabreklost, bula; *nô o vin studiât un individui bilengâl che daspò un ~ intal lobi frontâl di çampe e in parts dai zîrs cingulâts anteriôrs (SiF 02/1)*; ***~ cerebrâl*** možganski tumor; *Une biopsie stereotasiche e à clarît che il ~ cerebrâl al jere un glioblastome. (SiF 02/1).*

tundre ['tundre] *f* tundra *f*; *Si cjacare di "prât" tant che o cjacarassin di "desert" o di "~".(Pa).*

tunel ['tunel] *m* predor *m*, tunel *m*; *al jere come jessi tun lunc ~ (MazzonIol)*; *~ di Bohinj* bohinjski predor; *La imprese di Cecon e realizà il ~ di Bohinj (Pa).*

tuniche ['tunike] *f* tunika *f*; *presentât cu la ~ blancje dal so ordin (CoGonars).*

Tunin [tu'nin] *os.i m* Tonček *m* (IT Tonino).

Tunine [tu'nine] *os.i f* Tončka *f* (IT Tonina).

Tunis ['tunis] *kr.i m* Tunis *m*; *Al nas a ~ tal 1332 (Pa 02/10-11).*

tuntar ['tuntar] *m* nemec *m*; barbar *m*, surovež *m*, divjak *m*; *San Pieri che al pensave pôc di lâ sù in chei grebanos di Cleulis e mancul ancjemò di impaçâsi cun tuntars (F)*; ***int tuntare*** barbari, divjaki; *a jere int tuntare che no voleve pierdi timp nancje a saludâ (F)*;
~ *adj* nemški, barbarski, surov, divjaški.

turbament [turba'ment] *m* zmešnjava *f*, razburjenje *n*; *No po di sigûr incolpâsi i turbaments dai omps che la vicinin. (BrLi).*

turbit ['turbit], **-ide** *adj* nemiren, vznemirjen, razburjen; *a forin timps turbits e tribulâts (F)*; ***aghis turbidis*** nemirne vode; *al jere un omp che le saveve lungje e che al veve navigât unevore tes aghis turbidis de diplomazie. (JM).*

turc ['turk], **-che** *adj* turški;
~ *m* Turek *m*.

turchês [tur'ke:s] *m* MIN turkiz *m*; *noaltris o cjalavin il cîl di Arabba che al semeave un ~. (F).*

Turchie [tur'kie] *kr.i m* Turčija *f*; *un furlan emigrât in ~ (CoUd).*

turchin [tur'kin] *adj* temnomoder, sinji, višnjev;
~ *m* modrina *f*, sinjina *f*.

turclâ [tur'kla:] *tr* 1. AGR stiskati (v stiskalnici; iztosniti, ožeti); *~ il vin* prešati, stiskati grozdje 2. FIG stiskati; *e a cognossi lis sôs pelandis inscueladis, e*

turclant cence pietât i fedelissimi distrittuali de Tiereferme. (JM).

turclade [tur'klade] *f* AGR stiskanje *n*, ožemek *m*; iztisnjen mošt.

turcladôr [turkla'do:r] *m* → ***turcli***.

turcli ['turkli] *m* (manj obič. ***turcladôr***) AGR stiskalnica *f*; *tai curtii i contadins a metevin in sest i turclis e a bagnavin lis semplis par sgonflâ lis dovis. (Sg).*

turgul ['turgul] *adj* 1. moten, medel, kalen; temen; *Al jentre tal jenfri dai vistîts, sot la linde des cjasis, cence stagjons, cul cîl seren o ~. (BrLi)*; *Un smarîsi di colôrs su la aghe turgule (PauluzzoN)* 2. FIG srdit, hud, čemeren; temen; (vase) zaprt;, molčljiv, zamišljen; mračen; *lu cjalà cun voli ~ e no disè nuie (PauluzzoN)*; *~ m* nemir *m*; nečistost *f*, umazanost *f*; *onde lis aghis vevin a deponi il ~. (F).*

turgulâ [turgu'la:] *it* omotiti, zamračiti, zatemniti, zamegliti; *Chel timp che nome un cuatri a scuele al podeve ~, ormai al è passât par simpri. (BrLi).*

Turiac [turi'ak] *kr.i m* Turjak *m* (IT Turriaco) (Go).

Turide [tu'ride] *kr.i f* (Sedean) Turrida; *no ai une vision clare di ce che al è in face di Rivis, di ~, di Redenzic. (Pa 02)*;

turiferâr [turife'ra:r] *adj* kadilničar *m*; *Dilà de stanghe - che le contin cemût che a vuelin i turiferârs inredentiscj - il guviêr da la Austrie al jere stât plui svelt e plui onest. (JM).*

Turin [tu'rin] *kr.i m* Turin *m*; *Ae cunvigne a jerin presints i rapresentants des universitâts di Lecce, .., Sassari, ~, (O).*

turinês [turi'ne:s] *adj* turinski;
~ m 1. Turinčan *m*; 2. turinščina *f*.

Turinese [turi'neze] *f* Turinčanka *f*.

Turingjie [tu'rinġie] *kr.i f* Turingija *f*.

turint [tu'rint] (t. **torent**) *m* (*redko*) hudournik *m*; *In chê zone il ~ al coreve jenfri dôs rivis altis vistudis di baraçs e arbuluts nassûts intra lis crepiduris des cretis. (Daidussi).*

turion [turi'on] *m* stolp z zobčastim nadzidkom, stražni stolp; *Savêso lì che al è chel ~, li' dai Visintins? (Cadorini/furlan).*

turisim [turi'zim] *m* turizem *m*; ***~ invernâl*** zimski turizem; *la ufierte dal ~ invernâl si concentrarà simpri di plui in pocjis postazions turistichis. (Pa)*; ***~ montan*** gorski turizem; *la domande di ~ montan e je destinade a cressi massime tai puescj che no son masse svilupâts dal pont di viste turistic (Pa 03/11)*; ***~ sessuâl*** seks turizem; *Ma in zornade di vuê si fâs pôc e nuie par contrastâ la vergogne dal "~ sessuâl" (Pa 02).*

turist ['turist] (*pl* ***turiscj***, *f* ***turiste***) *m* turist *m* (turistkinja *f*).

turistic [tu'ristik], **-iche** *adj* turističen.

turni ['turni] *m* 1. turnus *m*, red *m*, vrsta *f*, (volilni) krog *m*; *al à concuistât la presidence al prin ~ (O)* v prvem krogu (volitev) 2. (delo) izmena *f*, turnus *m*; *di fat la proteste sindacâl e nas de esigjence di garantî ai lavoradôrs dai turnis e dai timps di vore acetabii (O)* zagotoviti sprejemljive izmene in..

turnidôr [turni'do:r] *m* 1. stružnica *f*; *ma doprant il ~ / speri istès di fâmi onôr (F)* 2. strugar *m*.

turoldoc [turol'dɔk] *adj* se nanaša na Turolda; *La cjase di Turoldo, tornade a regolâ che al è pôc, e je la abitance de Associazion Turoldoche (Pa).*

Turolt [tu'rɔlt] *priimek m* Turoldo; *pre Davit ~ (Bibl).*

turtiçade [turti'tʃade] *f* *??* *Si prontarin pal petorâl cjadenutis di aur pûr, turtiçadis sicu cordons. (Bibl-Esodo).*

tus ['tus] *m* tuš *m*.

Tussie ['tusie] *m* *??* *che i à costât al nestri autôr plusôrs viaçs in Toscane e te ~ laziâl (La Leter)*

tut ['tut] *int* → ***tute***.

tute ['tute] *int* (ukaz otroku) ne se dotakniti, ne pipati; *viôt, ninin, che l´orloi al è dal nono, ~, ~, picinin (F).*

tute ['tute] *f* pajac *m*, žaba *f* (delovna obleka); *e tal casoto si gjavave fûr la ~ e si mudave cun vistîts di lusso (Sg).*

tutelâ [tute'la:] *tr* varovati; ščititi.

tutelât [tute'la:t], **-ade** *adj* varovan; zaščiten; *fin a cinc agns indaûr, e jere un dai grops retoromançs mancul tutelâts. (Cisilino, treball).*

tutele I [tu'tɛle] *f* 1. zaščita *f*, varovanje *n*, varstvo *n*, obramba *f* 2. JUR skrbništvo *n* 3. JUR (npr. okolja, potrošnika) zaščita *f*, varovanje *n*, varstvo *n*: ***~ des minorancis*** zaščita manjšin; *La circolâr e je stade elaborade dal grup di studi pe ~ des minorancis (O)*; *Si à di zontâ che par chel che al inten la leç di ~ a restin ancjemò fers tai ministeris 18 miliarts (O)*; ***~ dal ambient*** okoljevarstvo, varstvo okolja; ***leç di ~*** zaščitni zakon; *No bisugne fermâsi ae aprovazion de leç di ~ des minorancis linguistichis (O).*

tutele II [tu'tɛle] *f* INF mlekec *m*.

tutubie [tu'tubie] *f* (za hišo) bedna koča *f*, luknja *f*, mišja luknja *f*; *cussì cjalt di comedâ chê ~ di cjase che o vin. (F).*

tutui [tu'tui] *m* → ***tui***.

U

U, u ['u] *m, f* črka U, u.

Uanis [u'anis] *kr.i m* (Dael) Ioannis; *sore il dut Lussia di ~ (Pa).*

Ubert [u'bɛrt] *os.i m* Hubert *m*.

ubicuitât [ubikui'ta:t] *f* vsepričujočnost *f*.

ubidî [ubi'di:] *tr* ubogati, pokoren biti; *di no volê plui ~ sô mari (F)*; ***~ a*** ubogati komu; *O sin culì, te nestre mariglesie, par ~ a un ordin dal Signôr (Pa 10/99).*

ubidience [ubidi'ɛntʃe] *f* poslušnost *f*, pokornost *f*; zapoved *m*, postava *f*; *che ur vanzave dut il timp par fevelâ di altris robis, impuartantis ma cetant mancul, come la ~ e la castitât. (BelFa).*

ubidient [ubidi'ɛnt] *adj* poslušen, ubogljiv.

ucâ [u'tʃa:] *it* vzklikati iz veselja, vriskati veselo; *Intant che lôr a scomençavin a ~ e a laudâ il Signor (Bibl-Cron)*;
~ tr vzklikati veselo nekaj; *sot di un bâr platât, al uche / lis sôs notis plui sfogadis. (F).*

ucade [u'kade] *f* vzklik *m* veselja, vrisk *m*; *jessin fûr fra sbârs e ucadis. (F).*

uce ['utʃe] *f* 1. dih *m*, sapa *m*; vztrajnost *f*, energija *f*, krepkost *f*; *i piçui a jerin tornâts cuntune ~ frescje (F)* 2. volja *f*; poželenje *n*, mik *m*, mikanje *n*, poželjivost, želja *f*; sila *f*; *i comuns interessâts a stan lavorant di buine ~ (Provincia).*

Ucee [u'tʃɛe] *kr.i f* (Rezija) Učeja *f* (IT Uccea).
ucefuarfis [utʃefu'arfis] *m* → ***ucefuarpis***.
ucefuarpis [utʃefu'arpis] *m* brusač *m*; *~ , fornasîrs in Brasîl (Pa)*; → ***gue***.
ucel [u'tʃɛl] *m* → ***uciel***.
ucele [u'tʃɛle] *f* → ***uciele***.
ucepopul [utʃe'pɔpul] (pl ***ucepopui***) *m* ščuvalec *m*, hujskač *m*, izzivač *m*, rovar *m*; demagog *m*; *chescje insensâts ucepopui. (F)*.
uchì [u'ki] *adv* (*redko*) tu, tukaj, tukajle; *Al si pense che ~ e vignì mitude in pîts ancje la antighe gastalgade, ven a stâi il palaç dai duchis langobarts. (Pa)*.
uciel [utʃi'ɛl] (*pl* ***ucei***) *m* ptič, ptica *f*; *Furp tanche un ~ di plomb, si muardè i lavris (Mar)*; *prime o ai vivût libar come un ~ (bassafriulana)*; ***scjaps di ucei*** *?? (Sg)*; PROV *Ogni ~ al cîr il so nît. (ProvBr)*; deriv. *ucelat, ucelon, ucelut, ucelin*.
uciel biel vert [~ bi'ɛl 'vɛrt??] *m* ZOOL čebelar *m* (*Merops apiaster*).
uciel de biele creste [~ bi'ele 'krɛste??] *m* ZOOL → ***gjalut de biele creste***.
ucielam [utʃie'lam] *m* ptičja lov *m*; ptiči ; ptičarstvo *n*, ptičji lov; *mi dirês che il bec al puarte, / no i dincj, el ~. (F)*.
ucielâr [utʃie'la:r] *m* ptičar *m*.
ucielat [utʃie'lat] *m* 1. PEJ od ***ucel*** 2. kanja *f*, ptica roparica *f*; *cussì il nono, par bonâmi, / mi promet un pôc di lat: / po mi clame e, par svagâmi: / "ve, mi dîs, ve l'~!" (F)* 3. v: ***fâ l'~*** biti zlovestnik, napovedati, prinašati slabe novice; *jo no volevi fâ l'~ (F)*.
uciele [u'tʃiɛle] *f* ptica *f*; *la cicogne: ce ~ benedete! (F)*.
ucielut [utʃe'lut] *m* (pomanjš. od ***ucel***) ptiček *m*; *Il garofolâr al è disponût a fâi il regâl, ma a pat che l'~ lu sclipissi. (Bel)*.
ucrain [u'krain] *adj* ukrajinski;
~ m 1. Ukrajinec *m* 2. ukrajinščina *f*; *cence contâ chês che no son uficiâls come serbian-crauat, rom, ~ (Pa 04/03)*.
Ucraine [u'kraine] *kr. i f* Ukrajina *f*; *Par esempli a proposit des rivendicazions teritoriâls su la Crimee cu lis menacis a la ~ (Pa 7/2000)*.
uç ['utʃ] *int* medmet, s katerim se ščuvajo psi proti komu.
uçâ [u'tʃa:] *tr* 1. razvrstiti; brusiti; gladiti; drgniti; povoziti; *un cuintri l'altri doi curtis al uce (F)* 2. ščuvati, hujskati; spodbadati; *e a uçavin il cjan che al vuagnave come lôf; al met dute la sô vôs / par ~ chei scjaldinôs (F)* 3. poostriti, ostriti, nabrusiti, brusiti, podnetiti, podpihovati; *Par taiâ l'arbul bisugne denant trat ~ la manarie (La 05/11)*;
~si *refl* razburiti se; *i perseguitârts, invezit di pleâsi, si no dreçâts e uçâts par lavorâ ancjemò di plui (F)*.
uçade [u'tʃade] *f* brušenje *n*, lahno brušenje *n*, ostrenje *n*; trenje *n*.
udience [udi'ɛntʃe] *f* 1. zaslišanje *n*; sprejem *m*, zasluh *m*; *al cjate spazis tai media e ~ tai ambients inteletuâi. (Pa)* ; *Parceche lis simiis e àn simpri vude grande ~ e la mari dai stupits e je simpri insinte. (BelFa)* 2. REL avdienca *f*; ***~ di Pape*** papeževa avdienca; *al cjape part a la ~ di Pape Benedet XVI (Pa)*.
Udin ['Udin] *kr.i m* Videm *m* (glavno mesto Furlanije); *Universitât di ~* Videmska Univerza; *Provincie di ~* Videmska pokrajina *f* // nem. *Weiden*, Tischlbong *Bain*.
udinas [udi'nas] *adj* → ***udinês***.
udinês [udi'ne:s], **-ese** *adj* videmski, z Vidma; *Tacade "Dulinvie", manifestazion udinese dedicade al furlan (O); sul altâr di une oposizion mastine al progjet ~ dal "Friûl storic" (Pa)* videmski projekt;
~ m 1. Videmčan *m* 2. ***Udinês*** videmska pokrajina; *I cuotidians a son plui doprâts tal ~ (Pa)*; *dal Gurizan al ~, al Pordenonês, ae Cjargne e a dute la mont. (Pa 06/1)*.
udinese [udi'neze] *f* Videmčanka *f*.
uditîf [udi'ti:f], **-ive** *adj* slušen; *Discriminazion Uditive verbâl (SiF 02/1)*.
uditori [udi'tori] *mpl* poslušalci *mpl*.
ue ['ue] *f* → ***uve***.
ùe ['ue] *(Sg)* → ***vue***.
Ue ['ue] *kratica > Union europeane* EU (Evropska unija); *dai gnûfs Paîs che tal mês di Mai a aderiran a la Ue (Pa 04/02)*.
Uefa [u'efa ??] *kratica* → ***cope Uefa***
ueli [u'eli] → ***vueli***.
uf ['uf] *int* ??uf!; *~! ce stufe, ce stufe!*
ûf ['u:f] (*pl* ***ûfs*** ['u:s]) *m* jajce *n*; *~ di ocje, ~ di colomb, ~ di lodule (F)*; ***rompi i ~s*** *(F)*; *cumò che us ai rot cun chest i ~s, / de la spose i difiets vuei dîus e lis virtûts (F)*; ***durmî sui ~s, clucî sui ~, stâ sui ~s ??***; *ne duâr sui ~s il Genio Nazionäl, / che a libertât aspire par onôr (F)*; ***jessi sui~s ??***; *il biât Dario al jere sui ~s. Nol saveve di ce bande tacâ (F)*; ***lassâ sui ~*** zapustiti, opustiti; *ma mandaimal a dî la corone / e lassaitlu sui ~s dutis (F)*; ***jessi mo di ~s mo di lat*** spremeniti svoje mnenje od danes na jutri; *cui parons no tu sâs mai ce che al è sporc e ce che al è net. Vuê a son di ~ e doman di lat (F)*; ***viodi il pêl tal ~, cjatâ il pêl tal ~ ??***; *fûc di file. Il comissari / al vûl viodi il pêl tal ~ (F)*; ***cir il pêl tal ûf ??*** ; *dut il Friûl al spiete / il strolic, il profete, / che slungjant il canocjâl, / cirint il pêl tal ~, / al disi sul an gnûf / daurman il so parè (F)*; ***fâ i ~s di cuc***; *nus butave in crôs su la jerbe / par fânus i ~s di cuc / cu la sô barbe lungje di vot dîs (F)*; ***l'~ di Colomp*** kolumbovo jajce; *e dome dapît comprensibil in mût perfet (tant che l'~ di Colomp) (Pa 02)*; ***ûfs sbatûts*** *(carn.) ?? 2 ûfs sbatûts benon, zontà formadi nostran gratât e a fetutes une pontute di curtìs di bicarbonato (Natisone/furlanis)*; deriv. *uvon, uvat, uvut; ovon, ovat, ovut, ovet*.
ufe ['ufe] *f* BOT → ***urtiçon***.
ufici [u'fitʃi] *m* 1. urad *m*; služba *f*; dolžnost *f*; ***~ dal protocol*** zapisniški (protokolni) urad; *Lis voris a varan di rivâ ca dal Comun di Cordenons dentri dai 31 di Mai (~ dal protocol, place de Vitorie 1). (Pa)*; ***~ European*** Evropski urad; *Par chest Onde Furlane e à vût il jutori dal ~ European pes lenghis mancul pandudis (O)*; ***~ scuelastic*** šolski Urad, Urad za šolstvo; *al dîs l'ispetôr O. S. par cont de Direzion gjenerâl dal ~ scuelastic de Regjon (Pa)*; ***~ statistic*** statistični urad; *daûr dai dâts furnîts dal 1927 dal ~ statistic dal ministeri de Vuere. (Pa 02)* 2. REL služba božja *f* 3. ***un ~ di cjocolate*** tablica čokolade; *Chokolatenhändler / colui che vende bastoncelli di cioccolata / ùn che vend ~s di cjocolada (F)*; ***scûrs a ~ ??*** ; *gli usci, altri avrebbero a essere a due bande altri a libriccino (a ~) (F)*.
uficiadôr [ufitʃia'do:r] *f* REL celebrant *m*.
uficiâl [ufitʃi'a:l] *adj* uraden, služben; *La pâs e fo firmade in forme ~ a Worms (Renanie) al 1521. (Storie)* uradno, v uradni obliki; *cence contâ chês che no son uficiâls come serbian-crauat, rom, ucrain (Pa 04/03)*; *pe traduzion dai ats uficiâi, des verbalizazions, de segnaletiche bilengâl (Pa 02)* uradni akti; *Dome 11*

però a son lenghis uficiâls de Union: danês, finlandês, francês, … todesc. (Pa 03/10) so uradni jeziki Unije; ~ *m* 1. uradnik *m* 2. VOJ častnik *m*, oficir *m*; *l'~ Dubreuil, incolpât di spionaç e di tradiment (Pa 04/05)*; → ***ufizîr***.

uficialitât I [ufitʃiali'ta:t] *f* uradnost *f*; *Si pues dî che e fo une vere inversion di rote, stant che fin ta chel moment la Diete e veve simpri confermât la ~ dome dal todesc. (Cisilino, treball)*.

uficialitât II [ufitʃiali'ta:t] *f* častniški zbor *m*.

uficializâ [ufitʃiali'dza:] *tr* ADMIN objaviti, objavljati; *e à stabilît il compit positîf dai ents locâi talians e e à uficializât i lôr intervents (Pa 04/03)*.

uficializazion [ufitʃialidzatsi'on] *f* ADMIN (uradna) objava *f*; *Dut câs, prin di rivâ ae ~ (parziâl) dal '96, a forin aprovadis, sedi de Confederazion (ciemen)*.

uficialmentri [ufitʃial'mentri] *adv* uradno, službeno; *e a domandâi ~ al ministri Moratti la rimozion di Bruno Forte (Pa 02/10-11)*.

uficiature [ufitʃia'ture] *f* REL opravljanje bogoslužja; *Abolîts i agnei e i vigjei e dutis lis uficiaturis, il vêr sacrifici al è chel dal cûr, la ufierte di une vite sante (BelR)*.

uficiôs [ufitʃi'o:s], **-ose** *adj* 1. prijazen, vljuden, uslužen, prizadeven 2. poluraden.

uficiosementri [ufitʃioze'mentri] *adv* poluradno.

ufiel [ufi'ɛl] (pl ***ufiei***) *m* 1. kuhana repa *f*; *bulît ta la aghe, / il râf si clame ~, / e pitiniç al ven tal fûc rustît (F)* 2. FIG butec *m*, naivnež *m*.

ufiert [ufi'ɛrt] *adj* (p. od ***ufrî***) ponujen.

ufierte [ufi'ɛrte] *f* 1. ponudba *f*; *~ dal turisim invernâl si concentrarà simpri di plui in pocjis postazions turistichis. (Pa)*; ***ufiertis di lavôr*** delovne ponudbe; *podopo a son a disposizion ufiertis di lavôr e di volontariât internazionâl (O)* 2. EKO ponudba *f*; *La ~ dal grup lombart - che e passe di 10 miliarts la propueste miôr rivade fin cumò (O)* 3. REL darovanje *n*, daritev *f*, daritvena žrtev *f*, ofer *m*; *Cuantche un di vualtris al volara fâi une ~ al Signôr (Bibl 172)* Če bi nekdo od vas rad daroval Gospodu.

ufiziature [ufitsia'ture] *f* → ***uficiature***.

ufizîr [ufi'tsi:r] *m* VOJ častnik *m*, oficir *m*.

ufrî [u'fri:] (*o ufris*, p *ufiert/ufrît*) *tr* (po)nuditi; *No par sierâsi ma par confrontâsi e par ~ a un mont pluriculturâl il nestri apuart unic e specific. (Pa 10/99)*; ***~ l'incens*** *?? i tocjà, daûr la usance des funzions dai predis, di jentrâ tal santuari par ~ l'incens (Bibl-Lc).* ga je po običaju duhovniške službe zadel žreb, da je šel v Gospodovo svetišče zažgat kadilo.

Ugande [u'gande] *kr.i f* Uganda *f*; *al fâs riferiment a chel che un dai personaçs principâi de storie al considere il non vêr de tiere da la ~. (Pa)*.

ugandês [ugan'de:s], **-ese** *adj* ugandski; *Lis etniis ugandesis dal nort, di gjernazie nilotiche e imparentadis cun Masai (F)*;
~ *m* prebivalec Ugande; *al è un romanç scrit par anglês, di un ~ che al vîf e al lavore in Neerlandie. (Pa)*.

ugnul ['uñul] (*pl* ***ugnui***) *adj* 1. enostaven, preprost 2. edini, enkraten, edinstven, ekskluziven; *No bastial il dolôr che la mê ~ fie a sedi pierdude? (Eg)*.

Ugon [u'gon??] *os. i m* Hugo *m*.

Ugovize [ugo'vitse] *kr.i f* (Malburghet) Ukve *fpl* (v Ukvah) (IT Ugovizza, DE Uggowitz).

uguâl [ugu'a:l] *adj* 1. enak 2. raven, gladek 3. enakomeren; istovrsten; umerjen.

uh! ['uh] *int* uh! av!

uhi! ['ui] *int* uj!

ûl ['u:l] *m* → ***vûl***.

ulà [u'la] *adv* → ***là***.

uldî [ul'di:] (*o ult*) *tr* slišati; poslušati, čuti; občutiti, čutiti; duhati; *jê uldì ducuant par jestri dongje.. in Indie uldì. (F)*.

uldide [ul'dide] *f* sluh *m*; *Minôrs cun lesions a la ~. (CoUd)*.

ulì [u'li] *adv* → ***alì***.

ulîf [u'li:f] (pl ***ulîfs***) (t. **ulivâr**) *m* 1. oljka; *i tiei fîs come menadis gnovis di ~ ator de to taule (glesie)* 2. oljka; *~ benedet*; ***Domenie dal Ulîf, Domenie Ulive*** REL cvetna (oljčna) nedelja; PROV *Domenie di Ulîf, ogni ucel al fâs il nît*.

ulîf mat [~ 'mat] *m* BOT ?? (*Phyllirea media*).

ulivâr [uli'va:r] *m* → ***ulîf***.

ulivastri [uli'vastri] *adj* olivnozelen; *David, cussì mâl imbletât e ~. (F)*.

ulive [u'live] *f* oliva *f*; ***vueli di ~*** olivno olje; ***la mont Ulive*** Oljska gora; *Gjesù invessit al le su la mont Ulive. (Bibl-Zn)* Jezus pa je krenil proti Oljski gori.

Ulme ['ulme] *kr.i f ?? Po Sigjeart al le daûri a Indrì IV a ~, difindintlu devant dai siôrs e dal popul (Pa 03/4)*.

Ulrì [ul'ri] *os.i. m* Ulrih *m*; *un altri di chescj poetis .. ~ di Lichtenstein, al conte intun libri (JM)*.

ulteriôr [ulteri'o:r] *adj* onostranski, nadaljnji; *~ disferenceazion di risorsis fra ateneus te stesse facoltât (Efiet ateneu). (SiF 02/1, 209)*.

ulteriormentri [ulterior'mentri] *adv* vrhu tega; naknadno; *di fat e mostre che i consumadôrs che no àn viodût la cartelonistiche a son ~ segmentâts (SiF 03/3, 69-81)*.

ultim ['ultim] → ***ultin***.

ultimementri [ultime'mentri] *adv* 1. v zadnjem času: *~, fate viele, a viveve cun so fi predi (F)* 2. nazadnje; zadnjič, na koncu; *e ~ a no podeve plui la a fa le spese cu le biciclete (sf)*.

ultimatum [ulti'matum] *m* ultimat *m*, zadnji pogoj *m*, poziv *m*; *Al è pussibil dut câs che i ultimatums di C. (O)*.

ultimazion [ultimatsi'on] *f* dokončanje *n*.

ultin ['ultin], **ultime** *adj* zadnji, skrajni, končni, najnovejši; *Çorut al jere solit di lâ al Ufici l'~ e di vignî vie il prim (F)*; *dât chest ~ che al diven soredut de incressite des venditis in Italie (O)* zadnji podatek; *e je un dai ultins ats dal ministri de istruzion (O)*; ***ultime version*** RAČ zadnja različica (spletne strani ipd.); *Ultime version: ai 23 di Lui dal 2002 (Cad)*; ***ultims "mohicans"*** zadnji mohikanci; *pe scuele, pe salût e par dut, o stin butant fum tai voi e inludint i ultims "mohicans" ancjemò restâts tes lôr riservis. (BelAlci)*;
~ *m* zadnji, skrajni; ***tal ~, sul ~, par ~, in ~*** nazadnje, v zadnjem trenutku, na koncu; *e par ~ al mandà a saludâ*; *al disè par ~ (F)*; ***jessi pes ultimis, jessi tal ~*** biti na koncu (blizu smrti); *Al jere pes ultimis chel puar omp. (F)*.

ultrà [ul'tra] *m* ultraš *m*; *O che e je un mâl, come che a mostrin di crodi i "~" (La 06/2)*.

ultraconservadôr [ultrakonzerva'do:r] *m* ultrakonzervativen; *Un pape ultrarivoluzionari in cjamp sociâl e politic, ma ~ in cjamp religjôs. (Pa 03/11)*.

ultraconservatîf [ultrakonzerva'ti:f], **-ive** *adj* ultrakonzervativen; *la Polonie, .. e duncje e scugnive*

jessi ipercatoliche, compate, monolitiche, ultraconservative (Pa 03/11).

ultramoderni [ultramo'dɛrni] *adj* ultramoderen; *Un pape ~, che al bale, al cjante, al sune, al busse, al strenç, al rît, al fâs bocjatis (Pa 03/11).*

ultranazionalist [ultranatsiona'list] (*pl* ***ultranazionaliscj***) *m* ultranacionalist *m*; *Un populist, un cinic, un ~, un nazist. (Pa 7/2000).*

ultraortodòs [ultraorto'dɔs] *kr.i f* ultraortodoksen; *Lui si è simpri vantât di jessi ~ e ultraubidient (Bel).*

ultrarivoluzionari [ultrarivolutsio'nari] *adj* ultrarevolucionaren; *Un pape ~ in cjamp sociâl e politic, ma ultraconservadôr in cjamp religjôs. (Pa 03/11).*

ultraubidient [ultraubidi'ɛnt] *adj* ultraposlušen.

ultraunitari [ultrauni'tari] *adj* ?? *Che no stein a fâsi indenant i ultraunitaris di ducj i colôrs a dânus la man (RB).*

ultraviolet [ultravio'lɛt] *adj* ultravioleten.

ululament [ulula'ment] *m* tuljenje *n*, zavijanje *n*; *E la marmae e rispuint cuntun murmui che al monte sù fintremai di slavrâsi intun ~. (Mar).*

ululât [ulu'la:t] *m* tuljenje *n*, zavijanje *n*.

uman [u'man] *adj* 1. človeški: *pe valorizazion dal patrimoni naturâl e ambientâl, e des risorsis umanis (O)*; *il Pape al veve invidât ducj i catolics e in gjenerâl dute la famee umane (Pa)*; ***dirits umans*** človeške pravice; *Ancje la irlandese M. Robinson, alt Comissari "Onu" pai dirits umans (Pa)*; ***risorsis umanis*** človeški viri; 2. človekoljuben, humanitaren 3. humanističen; *Ancje studiôs di altris dissiplinis, soredut di chês umanis (sociolics, storics e v.i.) (SiF 02/1).*

umanementri [umane'mentri] *adv* človeško; *ma nome cuntun sens just e ~ doverôs di valorizazion culturâl (Pa).*

umanisim [uma'nizim] *m* humanizem *m*.

umanist [uma'nist] *m* humanist *m*.

umanistic [uma'nistik], **-iche** *adj* 1. LIT, ARS humanističen; *a jerin leadis sore dut a la culture umanistiche e prin di dut a la filologjie. (Pa)* 2. človekoljuben.

umanitari [umani'ta:ri] *adj* humanitaren, človekoljuben; *Chel che al à crodût al nestri slanç ~, a la nestre simpatie pai umiliâts e pai maltratâts che a son di là dal Adriatic? (Pa).*

umanitarist [umanita'rist] ?? *mantignint distancis cence fin dal paredigme militâr/~, magari bruntulant cidin, o scuen gloti amâr e spudâ dolç. (Pa 05/04).*

umanitât [umani'ta:t] *f* človeštvo *n*, človečanstvo *n*; človečnost *f*; *Un invît a la ~ a fâ cence di Diu. (Pa 02)*; *A disin i mestris e soremestris di bielis peraulis che la espression plui alte da la ~ a son il poete (Pa).*

Umbert [um'bɛrt] *os.i m* Humbert *m*.

umbrî [um'bri:] *it* in *tr* → ***ombrî***.

umbricion [umbrit∫i'on] *m* → ***umbriçon***.

umbriçon [umbri't∫on] *m* 1. ANAT popek; ***vê l'~ ancjemò sporc di vueli ??***; *un bon racli, altri che ben... a àn l'~ ancjemò sporc di vueli chês vergognosis (F)*; → ***bugnigul*** 2. (t. FIG) popek *m*, središče *n*; *Udin, ~ dal Friûl (F)*; *Invezit a Piccadilly, la place cosiderade l'~ dal mont (Pa).*

umbrie [um'brie] *f* → ***ombrie***.

Umbrie ['umbrie] *kr.i f* Umbrija *f*; *Regjons cun dôs provinciis come la ~, il Molise e la Basilicata. (La).*

ume ['ume] *f* ARH mati *f*; matica *f*, maternica *f*; mama *f*; *ma al zurà ben pe pote di sô ~. (F).*

umerâl [ume'ra:l] *adj* g; ***vêl ~*** REL ??; *stolis, flocs, vêi umerâi. (F).*

umic ['umik], **-iche** *adj* ?? ***acits umics*** *cu la conferme de bande di ducj che il materiâl organic (in particolâr i acits umics humics e fulvics) (SiF 02/1, 11-20).*

umidî [umi'di:] *tr* oteči; omočiti, ovlažiti; *il fresculin de rosade che a umidive la campagne. (F).*

umidiç [umi'dit∫], **-ice** (manj obič. ***umiduç***) *adj* vlažen, moker; *lis seris si fasevin umiducis. (F).*

umiditât [umidi'ta:t] *f* vlažnost *f*; *La jarbe e il muscli a jerin une vore umits, e lis fueis che a sabulivin partiare, ancje lôr a judavin la ~. (Sg)*; ***~ relative*** relativna vlažnost; *Il secont grup, foncs di magazen, .. buinis di cressi intune ~ relative dal 70-90%, in assence di aghe. (SiF 02/1, 31-45).*

umiduç [umi'dut∫] *adj* → ***umidiç***.

umidum [umi'dum] *m* (*redko knjiž.*) vlažnost *f*; *L'~ al veve sglonfât i mûrs come biscots tocjâts tal lat (Tolazzi)*; *cui mûrs piturâts di ~. (Tolazzi).*

umign ['umiñ] *mpl* moški *mpl*; ljudje *mpl*; *Cun lôr e rive une gnove arme, di doprâle cuintri ~ e no par cjaçâ: (cadorini/furlan).*

umil ['umil] (pl ***umii***) (neobič.) *adj* nizek, ponižen; preprost; *e chest al vâl pal plui ~ dai dialets come pe lenghe plui cognossude e innomenade e fâs part dai nestris afiets (Pa).*

umiliâ I [umili'a:] *tr* 1. oteči; omehčati, mehčati; namočiti; popustiti, odjenjati; *'ne midisine che a umilie il glutidôr (F)* 2. olajšati, lajšati, ublažiti, blažiti, utešiti, tešiti; *il vueli al umilie lis scotaduris (F)* 3. stanjšati; zmanjšati; oslabiti; razredčiti, olajšati, omiliti, lajšati; utešiti; *il profum des rosis al umiliave il savôr penç dai toscans e dai spagnolets (F)*;
~si *refl* 1. popuščati, omehčati se; olajšati se, blažiti se; *ma apene che si disglaçave, apene che il frêt si umiliave, al prin cricâ de Vierte (F)* 2. slabiti se, omiliti se; *la Rosine intant no viodeve plui il mont cu stes voi, ancje se il dolôr si jere un pôc umiliât. (F).*

umiliâ II [umili'a:] *tr* (neobič.) ponižati; *Prin di dut e finissarès par penalisâ e ~ int za penalisade e umiliade (BelFa)*;
~si *refl* ponižati se;
→ ***mortificâ***.

umiliant [umili'ant] *adj* poniževalen, ponižujoč; *che lui al deve di mance e si bute tes aventuris plui torbidis e sordidis e umiliantis (Bel).*

umiliazion [umiliatsi'on] *f* ponižanje *f*; *che a son dibot simpri une reazion violente a une situazion di injustizie, di ~, di rapine. (Pa 04/04).*

umilmentri [umil'mentri] *adv* nizko, ponižno, preprosto.

umiltât [umil'ta:t] *f* ponižnost *f*; *pe tô bielece interiôr, che ti à compagnade in dute la tô vite, pe tô sensibilitât straordenarie, pe tô ~ gjenuine (Pa 03/12)*; PROV *La trope ~ e spuze di supierbie. (ProvBr).*

umit ['umit], **-ide** (*pl* ***umits***) *adj* vlažen, moker, premočen; *O cjaminavi dilunc ambients clips e umits tanche sedreris (BrLi)*;
~ m 1. vlažnost *f*, vlaga *f* 2. KUL vlaga *f*; omaka *f*, ragu *m*.

umôr [u'mo:r] *m* 1. vlaga *f*, mokrota *f* 2. sok *m*; humor *m*; vlažnost *f*; izločevanje *n*, izločina *n*; *plovisine*

benedete, / vin bisugne dal to ~ (F) 3. narava *f*, značaj *m*; nagnjenje *n*; *come che cualchidun al à berghelât e paventât, inviant umôrs e malumôrs che si crodeve superâts. (Pa 04/04)*; *vessis volût comprâmi cui umôrs (Enrico)*.

umorisim I [umo'rizim] *m* MED humorizem *m*.

umorisim II [umo'rizim] *m* humornost *f*; humor *m*.

umorist [umo'rist] (*pl* ***umoriscj***) *m* 1. humorist *m*, šaljivec *m*, duhovitež *m* 2. pisec humoresk; karikaturist *m*;
~ *adj* humorističen.

umoristic [umo'ristik], **-iche** *adj* humorističen; šaljiv.

umoristichementri [umoristike'mentri] *adv* humoristično; šaljivo.

un ['un] *art, num* 1.en, eden; nek, neki; *o ai viodût une femine*; ***une dì o chê altre*** nek dan, ta ali oni dan; *Une dì o chê altre bisugnave che al vignìs lì cuntune piere pomice e un vernîs nere par netâ il marmul (Sg)* 2. približno; ***~ dîs minûts*** približno deset minut, (*cf.* F enih deset minut), nekih deset minut; *Dome dopo ~ dîs minûts al incrosà ~ vieli in biciclete (Sg)* Po samo dobrih 10 minutah.. *(Sg)*; ***~ sîs mês*** približno, okoli šest mesecev; *Di ~ sîs mês in ca o jeri assistent di gjeologjie te Universitât. (BrLi)* 3. pl ***uns*** en, eden; okoli, približno, okroglo; *ma uns cuatri messis a fâs celebrâ (F)*;
~ *pro* 1. en, eden; kdo, nekdo; *fevelâ a di ~ (F)*; *che e veve sposât ~ cuntune buteghe di coloniâi. (Sg)*; ***~ par ducj e ducj par ~!*** *(sf)* eden za vse, vsi za enega; ***~ par ~*** enega po enega; *farai remondâ i claps ad ~ par ~ (F)*; ***birbant che tu sês ~ ??*** ; *oh birbant che al è un!...* ; (bolj obič. ***birbant di ~!***); ***jessi simpri intune ??***; *o sês simpri intune, di buinore fin sere! (F)*; ***dut intune*** ?? ; *e alore a dute bocje, dut intune: „ âstu viodût?" (F)*; ***ad ~ → adun***; 2. v: ***dal ~*** vsak; *cuatri pichets, di cuatrisoldâts dal ~ (F)*.

une ['une] *f* ena *f*.

unanim [un'anim] *adj* enodušen; složen; soglasen; *La laude unanime ae grandece di chel pionîr de Europe che al fo Marc di Avian (Pa 8-9/99)*.

unanimementri [unanime'mentri] *adv* enodušno; složno; soglasno.

unanimisim [unani'mizim] *m* enodušje *n*.

unanimistic [unani'mistik], **-iche** *adj* enodušen.

unanimitât [unanimi'ta:t] *f* enodušnost *f*; složnost *f*; sloga *f*; soglasnost *f*: ***ae ~*** soglasno; *I sindics dai 19 comuns de zone interessade .. a àn votât ae ~ (O)*.

undis ['undis] *num* enajst; *~ cent*; ***jessi su lis ~ e trê cuarts*** biti tik pred; *no son muarts, nò. Chel zovin al jere su lis ~ e trê cuarts par lâ (F)*;
~ *m* enajst; ***Undis*** enajsteri; *a tornarin indaûr dal moment a Gjerusalem, là che a cjatarin i Undis riunîts cun chei che a jerin cun lôr. (Bibl-Lc)* in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi.

une vore [une'vore] (akreš ***une vorone***, demin. ***une vorute***) *adv* dosti, dovolj; precèj; zelo, jako, veliko; *L'esperant al è une lenghe ~ svilupade. (Leng)* Esperanto je zelo razvit jezik;
~ *pro* ***~ di*** mnog, mnogo, veliko; *Il furlan al ven fevelât ancje in ~ di paîs. (Vichi)* Furlanščina se govori tudi v velikem številu vaseh.; *~ di int* veliko ljudi; *~ di int intal Comun di Udin (Sclese)* veliko ljudi v videmski občini.

une vorone [unevo'rone] *adv* in *pro* → ***unevore***.

une vorute [unevo'rute] *adv* in *pro* → ***unevore***.

ungjint [un'ġint] *m* → ***ongjint***.

ungnan [un'ñan] *adv* letos, letošnje leto; *la campagne ~ e à vût il so indret. (F)*

un grum [un'grum] *adv* precèj; zelo, jako, veliko;
~ *pro* mnog, mnogo, veliko; *ur insegnavin ~ di erôrs che dopo al è tant dificil netâ vie. (CoTav)*.

unî [u'ni:] *tr* združiti, spojiti; zediniti, zbrati; zaceliti (rano); *al jere diretôr dai lavôrs pe costruzion de ferade che e veve di ~ la capitâl dal Imperi a Lubiane. (GP)*;
~si *refl* 1. združiti se, spojiti se, zediniti se, zbrati se; *radicâl in dut ce che al fâs ma ancjemò bon di ~si intun progjet comun (Pa 03/11)* 2. FIG biti združen.

unisessuâl [unisesu'a:l] *adj* BIOL enospolen.

unisessualitât [unisesuali'ta:t] *f* BIOL enospolnost *f*.

unic ['unik], **-iche** *adj* edin, edinsven, samo e(de)n, e(de)n sam; *cirint intervents cuntun impat mancul penç e no concentrâts tune aree uniche* osredotočeni ne samo na eno področje; *e al restà E. ~ client. (Sg)*;
~ *m* edini, edinstveni.

unicelulâr [unitʃelu'la:r] *adj* BIOL enoceličen; *I conidis, trasparents, unicelulârs e di forme cilindriche (SiF 03/4, 9)*.

unicistic [uni'tʃistik], **-iche** *adj* ??

unicitât [unitʃi'ta:t] *f* edinstvenost *f*; *E un dai prins lavôrs di fâ al è chel di cirî la nestre specificitât, la nestre ~, il nestri carisme. (Bel)*.

unificâ [unifi'ka:] *tr* zedniti, združiti; *ducj cuancj i tescj a coventin unificâts intune cierte maniere. (SiF 02/1)*.

unificant [unifi'kant] *adj* združujoč; *ce che al à savût resisti a dutis lis tentazions e pressions di division e di lote e che si è rivelât un dât ~. (Pa 05/07)*.

unificazion [unifikatsi'ont] *f* 1. zedinitev *f*, zedinjanje *n*; združitev *f*, združevanje *f*; *sun cheste cuistion, tal an de ~ europeane (Pa 04/05)*; *ma che e à segnât in neri dut il timp che al va de ~ taliane ai nestris dîs. (Pa)* 2. TEH poenotenje *n*; standardizacija *f*.

uniform [uni'form] *adj* istoličen, enoten.

uniformâ [unifor'ma:] *tr* 1. izenačiti, izenačevati; uniformirati 2. prikrojiti, prikrajati; prilagoditi, prilagajati;
~**si** *refl* uniformirati se, prilagajati se, prilagoditi se.

uniformementri [uniforme'mentri] *adv* enakomerno; primerno, skladno.

uniformitât [uniformi'ta:t] *f* 1. uniformnost *f*, enoličnost *f*, izenačenost *f*; enakomernost *f* 2. enotnost *f*, poenotenost *f*; soglasje *n*; *Une lenghe che no à vonde lessic e che no si presente cun ~ e je destinade a dipendi di une altre e a discomparî (Pa)*.

unigjenit [uni'ġɛnit] *adj* REL edinorojen; *Difat Diu i à volût tant di chel ben al mont, che al à dât so Fî, l'~, par che ducj chei che a crodin in lui no perissin ma a vedin la vite eterne. (Bibl-Zn)* Bog je namreč svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina;
~ *m* ***Unigjenit*** edinorojeni, Edinorojenec *m*.

unilaterâl [unilate'ra:l] *adj* 1. enostranski, unilateralen; *Par altri, al sarà avonde dificil di rivâ, in maniere ~, a di chel obietîf (Pa 05/06)* 2. FIG samovoljen.

unilateralitât [unilaterali'ta:t] *f* 1. enostranskost *f*, unilateralnost *f* 2. samovoljnost *f*.

unilateralmentri [unilateral'mentri] *adv* enostransko, unilateralno.

uninominâl [uninomi'na:l] *adj* uninominalen, enoimenski, z enim kandidatom; ***coleç ~*** volilno

okrožje s po enim predstavnikom vsake stranke; *cul sistem dai coleçs uninominâi (Pa 03/5).*

union [uni'on] *f* zedinjenje *n*, združenje *n*; zveza *f*, sloga *f*, unija *f*.; ***Union Europeane*** Evropska unija; *par fortune intai ultins agns la ~ Europeane (CIRF)*; ***Union Sovietiche*** Sovjetska zveza.

unionisim [unio'nizim] *m* 1. unionizem *m* 2. EKO sindikalizem *m*.

unionist [unio'nist] (*pl* ***unioniscj***) *m* unionist *m*;
~ *adj* unionističen, sindikalističen.

unît [u'ni:t], **-ide** *adj* 1. enoten, složen; *o ben dut un popul ~ che al emigre parcè che achì e je disunion. (Pa 04/04)*; *dai sindacâts che a domandin che la industrie maniaghese e resti unide. (O)* 2. združen; *Un clic dopli pal Friûl ~ (Pa)*; ***Stâts Unîts*** Združene države; *Tal ultin cicli, i Stâts Unîts (e il dolar) a àn tornât a cjapâ il stes puest che e veve la Gran Bretagne (Pa 04/07).*

unitari [uni'tari] *adj* 1. enoten; skupen; unitarističen; *a pro de lenghe furlane unitarie, la cussì-clamade koinè. (JM, Salvâ)* 2. organski, skladen, celovit; *e l'ingjessât mont musulman, rapresentât inte sô identitât unitarie, cence podê politic efetîf, dal Calìf di Istambul. (Pa 03/2)*
~ *m* 1. unitarist *m* 2. REL unitarec *m*.

unitariementri [unitarie'mentri] *adv* enotno; *dividint "Fogolârs" creâts e svilupâts ~ tai agns. (Pa 02).*

unitarisim [unita'rizim] *m* 1. unitarizem *m* 2. REL unitarizem *m*.

unitarist [unita'rist] (*pl* ***unitariscj***) *m* LIT unitarist *m*;
~ *adj* unitarističen; *Critiche de ideologjie unitariste. (La 05/4).*

unitât [uni'ta:t] *f* 1. enotnost *f*, složnost *f*, enakost *f*; *che al domandave une ~ di tratament cui dipendents de Regjon ancje par chel che al inten la diesimecuarte mensilitât. (O)* 2. FIG enotnost *f*, združitev *f*, zedinjenje *n*; 3. FIZ enota *f* 4. (splošno) enota; *e i obietîfs sorescrits e varâ di davuelzisi cun lis unitâts didatichis puartadis indevant dal professôr in clas (didatic)*; ***~ di base*** osnovna enota; *La idee che i enunciâts, e no lis peraulis, a sedin lis unitâts di base dal lengaç (SiF 02/1)*; ***~ organizative*** organizacijska enota; *dulà che la tipologjie dal lavôr e pues disferenceâsi no pôc ancje a livel de stesse ~ organizative (SiF 02/1, 209)* 5. VOJ enota *f* 6. MED enota *f* 7. INFORM enota *f*;

univers [uni'vɛrs] *m* → ***univiers***.

universâl [univer'za:l] *adj* splošen, vesoljen, univerzalen; *Lis siencis, par definizion, a son universâls, ma a puedin jessi realizadis dome intune culture particulâr. (Pa).*

universalisim [univerza'lizim] *m* FILOZ, POL, REL univerzalizem *m*.

universalist [univerza'list] (*pl* ***universaliscj***) *m* univerzalist *m*;
~ *adj* univerzalističen; *Si interessà po daspò al esperant e di chest lenghe "universaliste" al deventà cultôr e propagandist. (La 05/4).*

universalistic [univerza'listik], **-iche** *adj* univerzalističen; *par che a fondin la lôr mission educative su la dimension universalistiche de culture e su lis formis che si realize te comunitât locâl. (Pa 04/07).*

universalitât [univerzali'ta:t] *f* 1. splošnost *f*, univerzalnost *f*; večstranskost *f*; *a Rome nol celebre plui nissun in particolâr parceche i sengui popui, cu lis lôr culturis e ricjecis, a vegnin inglobâts tal concet di une ~ (Pa)* 2. vsota *f*, ?vkupnost *f*.

universalizâ [univerzali'dza:] *tr* univerzalizirati; *concors e premis leteraris (par es. "~" il Sant Simon) (CIRF)*;
~**si** *refl* razširiti, razširjati se.

universalizazion [univerzalidzatsi'on] *f* univerzalizacija *f*.

universalmentri [univerzal'mentri] *adv* univerzalno, splošno.

Universiade [univerzi'ade] *f* ŠP Univerziada *f* (študentska olimpijada); *che cussì al podarà testâ la organizazion e i implants in spiete des Universiadis invernâls che al ospitarà intal 2003. (O).*

universitari [univerzi'ta:ri], **-arie** *adj* univerziteten, vseučiliški; *E je stade assegnade al Friûl-Vignesie Julie la organizazion dai campionâts universitaris invernâls italians dal 2002.(O)*; ***professôr ~*** univerzitetni profesor;
~ *m* 1. študent *m*, slušatelj *m* 2. univerzitetni učitelj *m*.

universitât [univerzi'ta:t] *f* 1. univerza *f*, vseučilišče *n*: ***Universitât di Udin*** Videmska univerza; *Al è Furio Honsell il gnûf retôr de ~ di Udin (O)* 2. splošnost *f*, vesoljnost *f*.

univiers [univi'ɛrs] *m* (t. FIG) vesoljstvo *n*, vesoljni svet *m*; *Chest piçul ~ autosuficient, daspò jessisi distacât de nestre regjon spazitemporâl dal ~, e podarès tornâ a daonzisi cun jê. (Pa 7/99).*

univoc [u'nivɔk], **-oche** *adj* 1. enopomenski; *I sistemis e i codis plui rigorôs (univocs) a son chei che a vegnin in prevalence doprâts tal cjamp sientific.(Pa 02/10-11)* 2. MAT enoličen.

un mont [un'mɔnt] *adv* (*manj obič.*) dosti, dovolj; precèj; mnogo; zelo, jako; *Se tu leis alc che ti plâs ~ (Vichi)*;
~ *pro* (*un monte*; *un moncj, un montis*); ***~ di*** veliko, mnogo; *~ di bêçs mi covente.* veliko denarja potrebujem; ***un moncj di lôr*** (***unmontis di lôr***); *e consultât sun chest unmoncj di lôr.*

un montonon [unmonto'non] *adv* in *pro* poveč. od → ***unmont***.

untiç [un'titʃ] *m* → ***ontiç, untum***.

untum [un'tum] *m* maščoba *f*; tolšča *f*, mast *f*; izobilje *n*; gnojilo *n*; maža *f*, mazilo *f*; *~ par rindei la piel de cjalcidure impermeabil (F)*; *che pardabon a son sucedûts, se a àn lassât chei dissens; di tacis, di bocai, ma ancje di ~, aromai travanât par simpri (Mar).*

Unviêr [unvi'ɛ:r] *m* zima *f*; *Jo mi soi fat l'~, e cumò vô o vês denant cuatri mês di biel timp. (Sg)*; *l'~, cuanche si glaçave la roe, tirade sù in cinturie, cu la manarie a liberave i rôts. (Percude).*

unzion [untsi'on] *f* (t. FIG) maziljenje; mazilo; sladkobnost; *Par vualtris invessi, la ~ che o vês ricevude di lui (Bibl-Zn).*

unzude [untsi'on] *f* → ***onzude*** → ***onzi***.

up ['up] (t. ***upe!***) (izraža napor pri dviganju velike teže).

upe ['??] *int* → ***up!***.

Uque ['ukve] *r.i m* Ukva *f*; *al è lât jù il cjampanili e la glesie e je stade savoltade de plene dal riul ~. (La 05/11).*

ur [ur] *pro pers m* in *f 3os.pl* njim, jim; *~ ai dât un pagnut paromp*; *Alore lui ~ rispuindè (Bibl-Lc).*

uragan [ura'gan] *m* 1. METEO uragan *m*, orkan *m* 2. FIG vihar *m*.

ur ai [ur'ai] *pro pers comp 3os.pl < ur+ju* jim jih; *~ doi.*

ur al [ur'al] *pro pers comp 3os.pl < ur+lu* jim ga, to; *~ doi - ~ dirai cence fal.*
urani [u'rani] *m* FIZ uran *m*; ***inricjî l'~*** obogatiti uran; *l'~ al ven inricjît cun tecnologjie laser (Pa 06/1).*
urban [ur'ban] *adj* 1. mesten 2. HIST rimski.
Urban [ur'ban] *os.i m* Vrban *m*, Urban *m*.
urbanistic [urba'nistik], **-iche** *adj* urbanističen; ***plan ~*** urbanistični načrt; *Parcè che il plan ~ prontât tai palaçs di Triest (La 03/03).*
urbanistiche [urba'nistike] *f* urbanistika *f*.
urbanizâ [urbani'dza:] *tr* 1. napraviti mestno 2. FIG olikati, omikati 3. urbanizirati.
urbanizazion [urbanidzatsi'on] *f* urbanizacija *f*; *che a puedin jessi studiadis lis strategjiis pal recupar dai flums savoltâts de antropizazion e de ~. (Pa 02).*
urbari [ur'bari] *m* (*gor.*) ??; *e pront al mi à menât in fatorie / e al mi à mostrât i rotui e i urbaris. (F).*
Urbignà [urbi'ña] *kr.i f* (Buie) IT Urbignacco; *Nome a ~ cussì! (Tolazzi).*
urcje! ['urqe] (t. **~ vie !**) *int* ??; *„~!~!"*. ; *"~ vie!" al berlà disdegnât. (Zili).*
urdî [ur'di:] *tr* 1. zasnovati, snovati; *al proponeve di ~ la trame / di un biel programe par chel gran sant (F)* 2. FIG zasnovati, snovati, skovati, kovati (zaroto ipd.); vtkati; zavotčiti; *urdissin sioperos ancje i students. (F).*
urdidôr [urdi'do:r] *m* ??; ***~ a la todescje***.
urdidure [urdi'dure] *f* zasnova *f*, snovanje *n*; razpored *m*; osnutek *m*, snutek *m*; tkanje *n*, pletenina *f*.
urdiment [urdi'ment] *m* osnutek *m*, snutek *m*; tkanje *n*, pletenina *f*; *sta par tiere e che e permet di cjalâ la trame, l'~ e i ponts (Pa).*
ur e [ur e] *pro pers comp 3 os.pl < ur + le* jim to; *~ da.*
uremie [ure'mie] *f* krvomočnost *f*.
ur es [ur es] *pro pers comp. 3os.pl < ur + lis* jim te; *che Jo no ~ ai metudis tal cjâf* ki jih (zakone) jaz jim nisem vbil v glavo (naročil).
urgjence [ur'ġɛntʃe] *f* nujnost *f*; *Savint che la nestre lenghe e à ~ di une "midisine" par salvâsi (Pa 7/2000).*
urgjent [ur'ġent] *adj* nujen; MED urgenten; *a son lâts jù a Rome par un incuintri ~ cul ministri Scajola (O)*; *a prontâ une leç organiche su la imigrazion che e frontedi problematichis urgjentis (O 24/3/2001).*
Uri ['uri??] *kr.i m* Uri; *framieç il Tiessin, l'~, il Glarus, e il Sankt Gallen (Cisilino, treball).*
urî [u'ri:] *tr* → ***aurî***.
uriane [uri'ane] *f* → ***auriane***.
urinâ [uri'na:] *it* scati; *son po dei bussulots tacâts al mûr / dulà che ognun al po ~ al sigûr. (F).*
urinâl [uri'na:l] *m* posteljna posoda.
urine [u'rine] *f* urin *m*, seč *m*, scalnica *f*; ***ritenzion di ~*** MED zapiranje vode.
urlâ [ur'la:] *it* tuliti, rjuti, zavijati; tarnati, cviliti; vpiti, zmerjati; razglasiti.
urlade [ur'lade] *f* tuljenje *n*, krik *m*.
urlarili [urla'rili] *m* (*manj obič.*) tuljenje *n*; *e dopo, un ~, un vaiarili, laiù abàs. (F).*
urle ['urle] (t. **urli**) *f* tuljenje *n*, krik *m*, zavijanje *n*; *la ~ al cricà disperât. (F).*
urli ['urli] *m* → ***urle***.
urlon [ur'lon] *m* 1. poveč. od ***urli*** 2. kričač *m*, vpijat *m*.
urmisin [urmi'zin] *m* TEKST lahka svilena tkanina; *par podê cjaminâ sclet, / jo o soi vignût vistût cul ~. (F).*
urne ['urne] *f* žara *f*.
Ursinins Grant [ursi'nins 'grant] *kr.i m* (Buie) Ursinins Grande.
Ursinins Piçul [ursi'nins 'pitʃul] *kr.i m* (Buie) Ursinins Piccolo.
Ursule ['ursule] *os.i. f* Uršula *f*.
urtâ [ur'ta:] *tr* 1. suniti; → ***truçâ*** 2. žaliti; razdražiti, dražiti, razburjati; *al à un mût di fâ che al urte ducj (F)*; **~si** *refl* razburjati se.
urte ['urte] *f* v: ***vê in ~ un*** koga imeti na piki, komu želeti zlo; *lu àn in ~ tancj par colpe / che nol puarte sporc in bocje (F)*; ***cjapâ in ~ un*** komu biti nenaklonjen; *il siôr plevan, mamute, / mi à cjapade in ~ / pe cotule trop curte (F)*; ***jessi in ~ cun un*** biti s kom v sporu.
urtiade [urti'ade] *f* pik koprive; *dolôrs che a lassin lis urtiadis (F)*; *tô none nus deve une ~ pes gjambis. (liceopercoto).*
urtiarie [urti'arie] *f* MED koprivnica *f* (bolezen); → ***mâl de urtie***.
urtiçon [urti'tʃon] *m* BOT hmelj *m* (*Humulus lupulus*); *L'om al è fat pal 70% di aghe. I furlans ancje di malt e ~ (Leng).*
urtie [ur'tie] *f* BOT kopriva *f* (*Urtica dioica*).
urtie di bosc [~ di 'bɔsk] *f* BOT navadna mačja meta *f* (*Nepeta cataria*).
urtie zale [~ 'džale] *f* BOT *??* (*Galeobdolon luteum*).
urtie muarte [~ mu'arte] *f* BOT pezdečevje *n*, prisadnica *f* (*Lamium maculatum; Lamium album*).
Urtijei [??] *kr.i m* → ***Ortisei***.
urtôs [ur'to:s], **-ose** *adj* (*manj obič.*) jezljiv, živčen.
Urturis [ur'turis] *kr.i* (Rude) Alture.
Uruguay [ur't??] *kr.* in *r. i m* Urugvaj *m*; *Ta chei sportei, i furlans in Argjentine, dal Brasîl e dal ~ (Pa 02).*
urzent [ur'džɛnt] *adj* → ***urgjent***.
us I [us] *pro pers 2os.pl* vam; vas; *No sês mico in fabriche, dulà che ~ controlin i oraris. (Sg).*
us II [us] *m* → ***lus***.
ùs III ['us] *m* vrata *f*; vhod *m*; *A si viers l'~ da l'ort, e palidut il nini al ven fòur curint (Pasolini).*
ûs ['u:s] *m* 1. šega *f*, navada *f*, nagnjenost *f*; *a gambie muse spes, che al è il so ~ (F)* 2. raba *f*, uporaba *f*; ***a ~ di, a ~*** za, v namen (za); *la femine cumò vûl libertât, / e l'~ al è biel parcè che al ven di France (F)*; ***~ corint*** tekoča raba ; ***~ tecnic*** tehnična raba; *peraulis che a son sinonims tal ~ corint no lu son tal ûs tecnic (SiF 02/1, 231).*
usâ [u'za:] *tr* navaditi, priučiti; vzgajati; *cu la pazience si podeve ~le a mangjâ la frunt come lis cjaris (F)*; *~ it* navadno imeti, navajen biti; v navadni biti; navaditi, izučiti; *ogni mês / a use a lâ in cuarts (F)*; **~si** *refl* navaditi se, privaditi se; *no je buine di ~si al frêt. (F).*
usabilitât [uzabili'ta:t] *f* uporabnost *f*; *WineNews al à analizât 1500 sitos di aziendis che fasin vin e al à selezionât i 12 miôr, in base ae navigabilitât, ae grafiche, ae ~ (Furlanist).*
usaç [u'zatʃ] (*pl* ***usaçs*** [u'zats]) *m* (*redko*) raba *f*; navada *f*; vaja *f*, ravnanje *n*, izurjenost *f*, skušnja *f*; *a son di "frecuence alte o alt ~", e uns 1900 a son di "disponibilitât alte". (Pa)*; ***~ comun*** splošna raba; *uns 40 mil vocabui che si ju capis e si ju dopre parcè che a son di "~ comun". (Pa).*

us ai [u'zai] *pro pers 2os.pl < us + ju* vam jih; *~ doi*; *Rivuart a la storie, jo ~ dât il cjaveç e vualtris lait indenant cu la glagn. (glesie).*

us al [u'zal] *pro pers 2os.pl < us + lu* vam ga, to; *~ dirai*; *e ~ consei* vam to svetujem; *~ pues garantî* vam lahko to zagotavlja.

usance [u'zantʃe] *f* šega *f*, navada *f*; raba *f*; vaja *f*; *al veve anzi cjapade la ~ di lâ a scoltâ ogni fieste la messe grande (F)*; ***a ~ di*** po navadi; *si stuarzin, si incolacin / a ~ dai madracs (F)*; ***fûr di ~*** izven rabe, zunaj rabe, izven mode, iz mode; *lâ fûr di ~* iti iz rabe; ***daûr la ~*** po običaju; *i tocjà, daûr la ~ des funzions dai predis, di jentrâ tal santuari par ufrî l'incens (Bibl-Lc).* ga je po običaju duhovniške službe zadel žreb.

usât [u'za:t], **-ade** *adj* navajen, vajen ; navaden, običajen; *a lui, ~ a fâ nome lavôrs cuiets.*; *e tu sustignis che si scuen dî "~" e no "abituât", "lampion" e no "lampadari" (Mucci)*; ***jessi ~*** biti (na)vajen; *O soi ~ cussì (Sg).*; *La gnot e jere state malubiade, ma tant, ormai, mi jeri ~. (BrLi).*

us e [??'] *pro pers 2os.pl < us + le* vam jo; *~ da*; *jo no ~ doi* jaz jo vam ne dam

us es [??'] *pro pers 2os.pl < us + lis* vam jih; *~ darai doman.*

usetât [uze'ta:t] *f* običaj *m*, navada *f*; *Simpri sul cont des usetâts tamuesis di chest timp (La 03/4).*

usgnot [uz'ñot] *adv* nocoj; danes zvečer, drevi; *o vignarai a cjatâti ~ (F)*; ***~ passade*** sinoči; *~ passade, / mi à parût di sintî a talpetâ (F)*; ***par usgnot*** za to noč ; *Vêso ancje une cjamare par ~? (Sg).*

usmâ [uz'ma:] *tr* 1. vohati, slediti, njuhati; poduhati, duhati, zavohati, vohati; *cul so cjan: e chest, usmade la zovine (F)* 2. občutiti, čutiti; čuti, slišati, poslušati; slutiti; *Ma almancul des ricercjis editis e di cierts documents conservâts in archîfs privâts si puedin ~ un fervôr, un interès e un ûs dal furlan no dome tra lis classis sociâls subalternis (Pa 03/10).*

usmade [uz'made] *f* ovohavanje *n*, voh *m*.

usme ['uzme] *f* 1. LOVSTVO sled *f* (divjačina) 2. FIG previdnost *f*, preudarnost *f*; bistroumnost *f*; zvitost *f*, prebrisanost *f*; ostrost *f*; *Cassù invecit o nasìn, o savìn che la ~ no scolorìs mai, gjat o om al è compagn. (Tolazzi)*; *La ~ dai seguaçs di bin Laden e reste la plui calcolade pai atacs teroristics in Kenye. (Pa 03/4).*

ussar [u'sar] *m* husar *m*; *Il re di Polonie cui soi ussars cu lis alis te schene. (Pa 05/04).*

ussilut [usi'lut] *m* (*nareč.*) → ***ucelut***.

ussiorie [usio'rie] *f* vaše blagorodje *n*; *ma ~ passi pûr. (F).*

ussîr [u'si:r] *m* vratar *m*; sluga *f*; *condutôr di cjalderiis a vapôr, ~ in servizi (Provincia).*

ustere [us'tɛre] (t. **ostere**) *f* gostilničarka *f*; (*manj obič.*) → ***ustirie, ostirie***.

Ustin [us'tin] *os.i m* → ***Justin***.

ustinadementri [ustinade'mentri] *adv* trmasto, trdoglavo.

ustinâsi [usti'na:si] *refl* trdovratno vztrajati, upirati se, trmasto vztrajati; *Si à di smicjâ a un alc che al vedi la sostance de Provincie, co a àn volût formalizâsi e ~ sul non. (Pa 04/04).*

ustinât [usti'na:t], **-ade** *adj* trdovraten, trmast, uporen, zakrknjen, svojeglav; *O ben che al sedi stât nome un sium, une biele utopie tignude in vivâl di un manipul di romatics e ustinâts autonomiscj. (La 03/02)*; *Sul font di un cîl simpri plui suturni, un sflamiâ rossit (il so rivoc su la creste dai vencjârs ustinâts su lis golenis) al segnale che il soreli (Mar)*; ***~ a*** odločen za; *cu la anime ustinade a no slontanâsi mai da la strade drete (F)*; *~ m* trmoglavec *m*, trdovratnež *m*; *chel là al è un ~. (F).*

ustinazion [ustinatsi'on] *f* trmoglavost *f*, trdovratnost *f*; trma *f*, zatelebanost *f*, vztrajnost *f*; *E daûr e je une bataie politiche e parlamentâr fate cun decision e ~ dal centri-çampe. (Pa 02/10-11).*

ustîr [us'ti:r] (t. **ostîr**) *m* gostilničar *m*; *al lavorà dutaldì ca da l'~ a resentâ botis e damigjanis (Sg)*; *Di gnûf insentât a la sô tribune di plebean, il nestri benedet ~ (Mar).*

ustirie [us'tirie] *f* → ***ustere***.

usufrut [uzu'frut] *m* JUR užitek *m*.

usufrutâ [uzufru'ta:] *tr* JUR uživati kaj.

usufrutant [uzufru'tant] *m* 1. JUR užitkar *m* 2. uživalec *m*, koristnik *m*; *oposizion da part dai ~s. (F).*

usufrutuari [uzufrutu'ari] *m* izkoriščevalen; *Sô agne e jere dome usufrutuarie, e la cjase e jere sô. (Sg).*

usurâ [uzu'ra:] *it* obrabiti se; *a fuarce di avarizie di ~. (F).*

usurâr [uzu'ra:r] *m* oderuh *m*; *Un ~ al veve doi debitôrs: un al veve di tornâi cincent denârs e chel altri cincuante. (Bibl-Lc)*;
~ adj oderuški.

usure I [u'zure] *f* oderuštvo *n*; ***cun ~*** FIG obilo, v izobilju; *a lis faressin rindi cun ~ (F)*; *e la ~ e la speculazion e il trafic di personis che a bramin di emigrâ. (Pa 02).*

usure II [u'zure] *f* TEH obraba *f*, obrabljanje *n*, izraba *f*.

usurp [u'zurp] *m* prekoračenje meje; *contesis par ~ di pascui comunâi (F).*

usurpâ [uzur'pa:] *tr* prisvojiti si (nepostavno); *Leade al sanc e a la difese de tiere e je ancje la mari rosse dai O' Neills vuê usurpade de bandiere inveritade dai inglês pes sîs conteis dal Ulster ancjemò sot di lôr. (Ac).*

usurpadôr [uzurpa'do:r] *m* uzurpator *m*, nasilnik *m*; *Intant, dal pulpit si predìcje cuintri dai parons e si uce il contadin di no paiâ ai usurpadôrs. (Pa 03/4).*

utence [uzurpa'do:r] *m* ?? *e pues contâ par altri intun Ambit Socioassistenziâl che al cjape dentri une ~ di adiriture (Leng)*; *Za che la ~ finâl da lis previsions e je la int (SiF 02/2, 39-58).*

utent [u'tɛnt] *m* uporabnik *m*; ***~ regjistrât*** RAČ prijavljeni uporabnik.

utie [u'tie] *f* → ***tese***.

util ['util] (pl ***utii*** ['utii]) *adj* koristen, donosen; *isal ~ fâ tradusi - par solit dal anglês aromai- articui e saçs par furlan ? (Pa 02/10-11)*;
~ m koristnost *f*, dobiček *m*, korist *m*; *fasìn che ur buti ~ / la Fieste d'ogni flôr. (F).*

utilitarisim [utilita'rizim] *m* FILOZ utilitarizem *m*.

utilitaristic [utilita'ristik], **-iche** *adj* FILOZ utilitarističen, glede na splošno korist; *E nol à mai cirût di dâi un intent ~ al so insegnament. (Bel).*

utilitât [utili'ta:t] *f* koristnost *f*; *La promozion di studis filologjics de lenghe furlane e je stade fin cumò di grande ~ (Pa).*

utilizâ [utili'dza:] *tr* izrabiti, uporabiti.

utilizi [uti'litsi] *m* uporaba *f*, raba *f*; *Si ipotize che la muart o la pierdite di vitalitât dai microrganisims si davuelzi cence l'~ di acetôrs di eletrons (SiF 03/4, 73-84)*

utilizazion [utilidzatsi'on] *f* izraba *f*; *Ma chest, naturalmentri, al sta compuartant une riorganizazion des liniis di produzion, e aduncje ancje a une divierse ~ dal personâl. (La 05/7).*

utilmentri [util'mentri] *adj* koristno, donosno.

utopie [utopis'tik] *adj* 1. utopija *f*; *o no si tratial di une ~ tal sens plui crût de peraule, che no esist "in nissun lûc"? (Bel)*; *A son utopiis a berlin i partesans de globalizazion e de industrializazion a ogni cost. (La)* 2. utvara *f*; neuresničljive sanje.

utopist [uto'pist] *m* utopist *m*; *Cualchi ~ isolât, cualchi sflameade momentanie in cheste direzion si jere simpri mostrade in Friûl (La 06/3).*

utopistic [uto'pistik], **-iche** *adj* utopističen, utopičen; *e teologjiche di dut chest flagjel, magari ripiantsi a un ~ ordin mondiâl. (Pa 7/99)*; *La liberazion ese realistiche o utopistiche? (Bel).*

utri ['utri] *m* → ***ludri I***.

utroque [u'trɔkue] v: ***in ~*** (t. *šalj.*) ?? ; *al fronte il neri, i plâs il blanc, / cussì in ~ si mostre franc.*; *par un dotôr in ~ iure, cjatât fûr intun fontego (Mar).*

uvarie [u'varie] *f* BOT vinska trta; *Le to femine e sarà come une vît (~) cjariade tal cûr de cjase tô (glesie)*; → ***vît***.

uve ['uve] *f* grozd *m*; *Al sarà disvistît tanche lis uvis crudis (Bibl-Jop)*; ***uvis blancjis e neris*** belo in rdeče grozdje; *uvis blancjis e neris,. contadins e àn vendemât (CoCassacco)*; ***~ calabrie*** posušeno grozdje *n*; *cui pignûi e la ~ calabrie (F)*; ***~ grispine*** kosmulja *f* (*Ribes grossularia*); *te cise / di ~ grispine (F)*; ***~ orsine*** brusnica *f* (*Vaccinium vitis idaea*); ***~ di cornile*** navadni rakitovec (*Hippophae rhamnoides*); ***~ cjarandine***; ***~ cassute***; ***~ di pome*** → ***amrant***; ***~ di San Zuan*** → ***madresilve***; ***~ mauce*** → ***cernicule***; ***~ ribis*** → ***ribis***.

uzinâ [utsi'na:] *it* (*redko*) veselo vzklikati; *ducj corin viers la chiase dal bon paron uzinant di legrece (F)*; → ***ucâ***.

V

V, v ['vu] *m, f* črka V, v.

va ['va] v: ***~ e no ~*** skoraj, za malo; ***~ e ven*** ?? .

va ['va] *E3 prez od* → ***lâ***.

vacance [va'kantʃe] *f* prostost *f*, prosto mesto; počitnice *fpl*; ***lâ in ~*** iti na počitnice; *al jere lât in ~ doprant l'avion (SiF 02/1)*; ***vacancis*** počitnice *fpl*, dopust *m*.

vacant [va'kant] *adj* nezaseden, prost.

vachete [va'kɛte] *f* 1. kravina *f*, kravje usnje *n* 2. zapisna knjižica.

Vacîl [va'tʃi:l] *kr.i f* (Spilimberc) Vacile.

vacin [va'tʃin] *m* cepivo *n*; *E o crôt che e sedi stade inviade dai vacins o des armis bateriologjichis (Pa).*

vacinâ [vatʃi'na:] *tr* MED cepiti.

vacine [va'tʃine] *f* MED 1. cepivo *n*; ***meti la ~*** cepiti 2. cepljenje *n*.

vacjade [va'qade] *f* (*neobič.*) svinjarija *f*, nečastno dejanje *n*.

vacjâr [va'qa:r] *m* kravji pastir *m*, kravar *m*.

vacjarie [vaqa'rie] *f* 1. mlekarna *f* 2. → ***vacjade***.

vacje ['vaqe] *f* 1. krava *f*; ***~ di lat*** ZOOL krava mlekarica *f*; *joibe la ordenance che e previôt l'abatiment des 40 vacjis di lat (O)*; ***vacje mate*** nora krava; *Pal «ddt» a son coventâts 20 agns, pal amianto 40, pai pesticidi 30, pa la ~ mate 40 agns (Scf)* 2. FIG krava (ženska), kurba *f*, vlačuga *f* 3. FIG strahopetnež *m* 4. FIG ***di ~*** kakor bog, izvrstno; ***lâ in ~*** *?? che un sôl compuartament pratic incoerent al fâs lâ in ~ une profession di fede fate di mil di lôr in catedrâl cun tant di vescul. (BelFa)*; ***tancje la ~ tal sorc*** brez mere, brezobzirno.

vade ['vade] *m* v: ***fûr dal ~*** neobičajno, čudno; *si realizin manufats orents e fûr dal ~. (La 04/11)*; ***lâ fûr dal ~*** prestopiti meje, pretiravati; ***no jessi fûr dal ~*** primerno, ne neobičajno.

vadè [va'dɛ] *int* (*poud.*) kaj ne, a ne; *il dì di vinars sant si rispietavin il cidinôr, il dizun e il ripôs, ~ che no si lavorave. (La/tradizions).*

vademecum [vade'mɛkum] *m* vodilo *n*, priročnik *m*, svetovalec *m* (knjiga); *Une sorte di ~, di promemoria ancje e soredut pal vieli di bessôl (Leng).*

vadì [va'di] *adv* morda, mogoče; *a lerin al mancul ~ ancje par colpe des scorsizadis dai Uscocs. (consorziocastelli).*

vadoance [vado'antʃe] (t. **vedovance**) *f* vdovstvo *n*.

vagabundâ [vagabun'da:] *it* potepati se, klatiti se; pohajkovati.

vagabunt [vaga'bunt] *m* potepuh *m*, postopač *m*, klatež *m*; *Tu âs fevelât taront taront: o soi jo de gnot chel legri ~. (ShW).*

vagan [va'gan] *m* čebrič *m*; (*bolj obič.*) → ***semple, sbotedôr***.

vagn ['vañ] *m* vrste kanala; *cjantautôr di Sudri al varà mût di passonâ tal so larc ~ musicâl (Leng).*

vagolâ [vago'la:] (*vagoli* [va'gɔli]) *it* bloditi, begati; *Dolç amôr, ti à scanade tal bosc a fâti ~ e, par dîle juste (ShW).*

vagon [va'gon] *m* železniški voz, železniški vagon; ***~ par marcjanzie*** tovorni vagon; *A vignirin mandâts vie e une vore di lôr a muririn intant dal viaç, fat cun vagons par marcjanzie (Pa 03/5).*

vai ['vai] *m* jok *m*, jokanje *n*.

vaî [va'i:] (*vai, vais, vai*) *it* 1. jokati; *mandâts sù pes monts a ~ e forsit a pierdi la lôr vergjnitât, come la fie di Jefte (BelAlci)*; ***~ dal dûr ~*** izjokati se, prelivati solze; *A cui che i plâs dome il balon o di meti vie bêçs, opûr di ~ dal dûr ~ no i reste nuie altri ce pensâ. (Pa 04/02)*; 2. kapljati (tekočina pri drevesih, trtah);
~ tr objokati; *No lin jù a ~ un passât che al è passât (Pa 04/06)*;
~ m jokanje *n*; *I vignive adaments il ~ disperât di jê, cuanche i vevin lete la condane. (Sg).*

vaiarili [vaia'rili] (t. **vaiere, vaiarie, vaieç**) *m* javkanje *n*; vekanje *n*.

vaiarole [vaia'rɔle] *adj f* od ***vaiarûl***;
~ f

vaiarûl [vaia'ru:l], **-ole** *adj* solzen, jokav, solze izvabljajoč, ganljiv.

vaìde [va'ide] *f* → ***vaiude***.

vaieç [vai'ɛtʃ] *m* → ***vaiarili***.

vaiere [vai'ɛre] *f* → ***vaiarili***.

vaine ['vaine] *f* *?? E ce vàine usgnot! (BrLi)*

vaiolâ [vaio'la:] (t. **vaiulâ**) *it* cviliti, stokati (žival).

vaion [vai'on] *m* velik jok *m*.

vaionâ [vaio'na:] (t. **vaiononâ**) *it* in *tr* močno jokati.
vaiononâ [vaiono'na:] *it* in *tr* → ***vaionâ***.
Vaiont [vai'ɔnt] *kr.i f* Vajont (Pn).
vaiot [vai'ɔt] (t. gor. **vaiùs**) *adj* solzen, žalosten.
vais ['vais] (t. **lais**) *M2 prez od* → ***lâ***.
vait ['vait] *M2 imper* pojdite; ***~ cun Giò*** pojdite z bogom ; *~ cun Giò.- Insomp la vile a jerin ancjemò dôs cjasutis (Scf)*.
vaiuçâ [vaiu'tʃa:] *it* jokcati se.
vaiuçade [vaiu'tʃade] *f* jokcanje *n*; *No si onore la tiere che si è nassûts cu lis vajuçadis e cui siums nostalgjics (Bel)*.
vaiude [vai'ude] (t. **vaìde**) *f* jokanje *n*; *la frute cheste no si sarès molade ta une ~ liberatorie (lunari)*.
vaiulâ [vaiu'la:] *it* → ***vaiolâ***.
vaiulade [vaiu'lade] *f* stokanje *n*; *Al è vêr che la stagjon passade un fantat al jere muart, ... ma dopo l'ingòs e cualchi zornade di vaiuladis des maris (Daidussi)*
vaiulint [vaiu'lint] *adj* jokajoč; stokajoč; tožen, otožen.
vaît [va'i:t] *m* solze *fpl*, jok *m*.
vaiùs [vai'us] *adj* in *m* → ***vaiot***.
val I ['val] *f* sito *n*, rešeto *n*.
val II ['val] *f* dolina *f*; *al somearès di podê crodi che il movement viers ~ dai claps intercetâts de baridure, ancje se cheste e ves di sdrumâsi intal scuintri, al puedi fermâsi dongje di jê (SiF 03/4, 47-59)*; deriv. → *valate, valute, valisine*.
Val I ['val] *kr.i f* (Darte) Valle.
Val II ['val] *kr.i f* (Faedis) Valle.
Val III ['val] *kr.i f* (Reane) Valle.
Val Ciline [~ tʃi'line] *kr.i f* Cellina.
Val Cjalde [~ 'qalde] *kr.i f* ?? ; *La piçule comunitât di Çurçuvint a è la puarte d'entrade da Val Cjalde ch'a coleghe la Valade dal Bût a Valade dal Dean passant par Monai. (don)*.
valâ [va'la:] (t. **svalâ**) *tr + it* presejati, (pre)rešetati.
valade [va'lade] *f* dolga, široka dolina; ***~ alpine*** alpska dolina ; *che insiemit al amì Cerletti al ricercjave sul cjamp intes valadis alpinis (SiF 02/1, 155-165)*.
Valade de Bût [~ de 'bu:t] *kr.i f* dolina reke Bût; *Sudri al è logât inte ~ (Leng)*
Valade de Vipau [~ de vi'pau] *kr.i f* Vipavska dolina *f*; → ***cjanâl***.
valadì [vala'di] *adv* namreč, to se pravi; *~ come se i comandaments a fossin fats par Diu e no pal om. (Pa 02)*; *~ che si permeteve di doprâ lis feveladis regionâls come lenghis veicolârs pa l'insegnament (RB)*.
Valadis dal Lisunç [va'ladis dal li'zuntʃ] *kr.i fpl* Soška dolina; *che al unìs lis ~ e de Vipau. (Pa 03/12)*.
Valadis dal Nadison [~ dal nadi'zon] *kr.i fpl* → ***Vals dal Nadison***.
valanghin [valan'gin] *m* 1. dno, spodnji del soda 2. ***in ~*** v ravnovesju.
Valantin I [valan'tin] *os.i m* Valantin *m*; *- Il Turc? - I voi di ~ si rimpinarin parsore dai ocjaluç di aur (Tolazzi)*; PROV *a San ~ al cjante il lodulin.*; → ***Sant ~***.
Valarian [valari'an] *kr.i f* (Pinçan) Valeriano.
valariane [valari'ane] (t. **valeriane**) *f* BOT baldrijan *m*, metvica *f* (*Valeriana off.*); → ***jerbe passare***.
Val Badie [valba'die] *kr.i f* Opatijska dolina *f* (DE Abteital, IT Val Badia); *Nol larà vie cui sa cetant che al sarà pront, a San Martin de Tor in ~ (La)*.
Valbrune [val'brune] (t. **Cjalavai**) *kr.i f* (Malburghet) Ovčja vas *m* (IT Valbruna, DE Wolfsbach).
Val Cjanâl [valqa'na:l] *kr.i f* Kanalska Dolina *f* (IT Val Canale, DE Kanaltal); *e religjose de int des Valadis dal Natison e des Valadis de Tôr e ancje de ~! (BelAlci)*.
Val dal Dean [~ dal de'an] *kr.i f* → ***Cjanâl di Guart***.
Val dal En [~ dal 'ɛn] *kr.i f* Dolina reke Inn ; → ***En***.
Val dal Lumiei [~ dal lumi'ɛi] *kr.i f* Dolina Lumiei (Valle del Lumiei (v Karniji); *La sô posizion e je maraveose, slungjantsi par 9 chilometris dilunc la ~ (Pa 8-9/99)*.
Val dal Ren [~ dal 'rɛn] *kr.i f* Dolina Rena; *Prin di dut la plui part de ~ anteriôr (la Surselve), e po dopo cualchi part di chê dal Ren posteriôr (la Sutselve). (Cisilino, treball)*.
Val de Fele [~ de 'fɛle??] *kr.i f* Dolina Bele (IT Valle del Fella); *intes valadis dal Nadison, intal Tarcintin, e inte ~ (Pa 03/2)*.
Val di Aoste [~ do a'ɔste] *kr.i f* Dolina Aoste; *And'è regjons monoprovincie di 30 mîl abitants, come la ~. (La)*.
Val di Fasse [~ di 'fase] *kr.i f* Val di Fasse; *Il carnevâl de ~ al è cetant vieri e originâl. (La 03/03)*.
Val di Guart [~ di gu'art] *kr.i f* → ***Cjanâl di Guart***.
Val di Lauc [~ di 'lauk] *kr.i f* *(carn.)* IT Val di Lauco; *e de Mont di Sadi che a i fâs da corone, a si cjate ~. (Pa 03/8)*.
Valdimontane [valdimon'tane] *kr.i f* (Nimis) Vallemontana.
Val di Munistîr [~ di munis'ti:r] *kr.i f ??* *la Alte Engjadine [4] e la Basse Engjadine cu la ~ [5]. (Cisilino, treball)*.
Val di Non [~ di 'non ??] *kr.i f* Val di Non (Trentino) ; *a partecipâ ai campionâts nazionâi assolûts di sci alpin e nordic, fats in ~ (Pa 03/6)*.
valdostan [valdos'tan] *adj* se nanaša na Dolino Aoste; *~ m* prebivalci Doline Aoste ; *Ai 8 di Jugn, ancje i valdostans a votin par rinovâ il so Consei regjonâl (Pa 03/6)*.
valdrape [val'drape] *f* konjska odeja *f*.
valê [va'le:] (*al vâl*) *it + tr* veljati, vreden biti; *Pe nestre int, il furlan nol vâl il talian e nancje il venit. (Pa 05/12)*; ***al vâl tant aur che al pese*** ??;
~si *refl* → ***avalêsi***.
Val e Rualp [~ e ru'alp] *kr.i f* (Karnija) Valle e Rivalpo; *come che îr al jere masse pôc Treli e ~. (Bel)*.
valence [va'lɛntʃe] *f* 1. vrednost *f*; ***vê ~ teoriche*** imeti teoretično vrednost; *Naturalmentri chest lavôr al à ~ teoriche (SiF 02/1, 209)* 2. KEM valenca *f*, vrednost *f*.
valent [va'lɛnt] *adj* sposoben, zmožen, uren, vreden; *Al educà valents glotolics, ma nissun di lôr al rivà a superâ il maestri. (La 07/04)*.
Valeri [va'lɛri ??] *os.i m* Valerij *m*; *che il cont di Gurize al vendeve a ~ Bertold di Spilimberc une vore di possessions e derits (Mar)*.
Valerian [valeri'an] *os.i m* Valerijan *m*; *cu lis grandis figuris di Fortunazian, Cromazi, ~, Rufin e dal stes san Jeroni (Storie)*.
valeriane [valeri'ane] *f* → ***valariane***.
valesan [vale'zan] *m* dolinar *m*.
valevul [va'lɛvul] (*pl* ***valevui***) *adj* veljaven; *La ministrazion publiche e va umanizade e rindude plui ~, infuartint il sistem des autonomiis locâls. (Pa 03/6)*.

validitât [validi'ta:t] *f* moč *f*; veljavnost *f*; *par capî la ~ e la perenitât dai stimui, des intuizions e des premonizions (Bel)*.
valie ['valie] *f* EKO vrednostni papir *m*.
valîs [va'li:s] *f* kovček *m*, prtljaga *f*; *E. al tirâ jù de rêt la ~ di fibre (Sg)* E. potegne kovček z mreže.
valisie [va'lizie] *f* → ***valence***.
valisot [vali'zɔt] *m* nosač *m* (prtljage).
valì-valà [valiva'la] *m* omahljivost *f*, obotavljivost *f*.
valia ['valia] v: (*it.*) ***~ puestâl*** poštna nakaznica; *Coordinadis bancjariis.., opûr doprant un ~ puestâl e intestantlu (La)*. // < it. *vaglia postale*.
Valmontane [valmon'tane] *kr.i f ?? Il ~ al veve lis lûs impiadis, ma no un rumôr di vite. (BrLi)*.
Valnunciel [valnunt∫i'ɛl] *kr.i f* (Pordenon) Vallenoncello.
Valon [va'lɔn] *kr.i f* (Doberdò) Dol *m*, v Dolu (IT Vallone).
Valon [va'lon] *m* Valonec *m*.
valonic [va'lɔnik], **-iche** *adj* valonski.
valonie [valo'nie] *f* BOT cer *m* (*Quercus aegilops*).
valope [va'lɔpe] (t. **falope**) *f* nedokončan zapredek sviloprejke.
valôr [va'lo:r] *m* 1. vrednost *f*, cena *f*; čast *f*; 2. vrednost *f*; ***~ liminâr*** FIZ pražna vrednost; *la superficie superiôr frede e jonzi un ~ liminâr che al superi la atrizion viscose e la termalizazion (SiF 02/2, 129)*; ***~ mezan*** FIZ srednja vrednost *al varie tal interval 0.2-2m3 cuntun ~ mezan di circhè 0.5m3 (SiF 03/4, 47-59)*; ***~ zontât*** EKO dodana vrednost; *plui fuarte influence sul marcjât, incressite dal valôr ~ (Pa)*.
valoriâl [valori'a:l] *adj ??*
valorizazion [valoridzatsi'on] *f* valorizacija *f*; *Une grande scomesse e furtune se e je la sintesi e la ~ des culturis, une sorte di areopago o di forum mondiâl (BelR)*
valorôs [valo'ro:s], **-ose** *adj* vreden, pogumen; *il so esercit al fo subit sconfit in Cjadovri des trupis de Serenissime al comant dal ~ B. D'Alvian (Storie)*.
Valpadane [valpa'dane] *kr.i f* Padska nižina ??; *La vuere fra piemontês e todescs e tornà sui cjamps de ~ e a Vignesie a forin manifestazions di gjonde (GP)*.
Valpicêt [valpi't∫e:t] *kr.i m* (Rigulât) Valpicetto.
Val Pustarie [munis'ti:r] *kr.i f* Pustriška dolina *f* (IT Val Pusteria, DE Pustertal, LAD Val de Puster); *i ladins furlans a àn cussì davuelte une interessante visite al centri storic dal capolûc de alte ~. (La)*.
Vals dal Nadison [vals dal nadi'zon] *kr.i fpl* Nadiška dolina, Nadiške doline; *In Friûl il lavôr al è stat concentrât te ~ (SiF 03/4, 9)*.
valsusine ['] ?? *La grande novitât e la ricjece morâl e culturâl de oposizion a la Alte velocitât valsusine (Pa 06/2)*; *Ma, i valsusins parcè fasino oposizion a di cheste "grande opare"? (Pa 06/2)*
valude [va'lude] *f* EKO valuta *f*.
valutabil [valu'tabil] *adj* ocenljiv; *al palese un cost net pe finance publiche regjonâl, sedi ancje limitât, ~ sù par jù 0,11-0,23 euros (Pa 03/11)*.
valutatîf [valuta'ti:f], **-ive** *adj ??*
Cheste vore e presente une indagjin valutative dal disvilup lenghistics di fruts bilengâi furlan-talian (SiF 02/2, 77-93).
valutazion [valutatsi'on] *f* (o)cenitev *f*; *Curiose e risulte la ~ sul câs dal comprensori di Tarvis (Pa 03/11)*.
Valvason [valva'zɔn] *kr.i m* → ***Volveson***.
valvolon [valvo'lon] *f ?? pipinis di ceramiche che ti cjalin cui vôi sbarâts, velîrs e ancje poltronis in vere piel, radios cui valvolons (Ta)*.
valvule ['valvule] *f* ventil *m*, zaklopka *f*.
valz ['valts] *m* valček *m* (ples); → ***bolz***.
valzer ['valtser] *m* valček *m* (ples).
vambraçs ['valvule] *f ??*
vampadorie [vampa'dɔrie] *f* greznica *f*, odtočni kanal *m*.
vampuest [vampu'est] *f ?? prime Acuilee, masse ~ par jessi difindude a oltrance di Rome (Mar)*; *consisteve no dome de citât di Vignesie, ma ancje di isulis e dai vampuescj sul ôr de Tiereferme (GP)*.
van ['van] *M3 prez od* → ***lâ***.
vançâ ['valvule] *f ??*
vançum ['valvule] *f ?? cualchi sgjâf al à menât a la lûs vançums di elements architetonics, sicu colonis e cjapitei (Leng)*.
vandal [van'dal] *m* vandal *m*; *Regjine ancje dai Vandai? (Pa 05/04)*.
vandalic [van'dalik], **-iche** *adj* vandalski.
vandalisim [vanda'lizim] *m* vandalstvo *n*, vandalizem *m*.
vandi ['vandi] (*o vant*) *tr + it* 1. presejati, prerešetati; → ***valâ (svalâ)*** 2. FIG pretehtati, (o)ceniti, preiskati 3. (*redko*) nihati.
vaneglorie [vane'glɔrie] *f* ničemurno slavohlepje; *Ve ca Superbone, un fantat plen di ~ che al cirive di jessi plui svelt di ducj ma che a la fin al restave simpri freât. (Ta)*.
vaneze [va'nɛdze] *f* (*ben.*) gredica *f*, greda *f*; *meti in aridure la ~ (Pa)*; → ***jeche, strop***.
vanezon [vane'dzon] *m* 1. poveč. od ***vaneze*** 2. vrsta svinje.
vangjâ [van'ġa:] *tr* → ***svangjâ***.
vangjelist [vanġe'list] *f* → ***vanzelist***.
vanguardie [vangu'ardie] *f* avangarda *f*, prednja četa *f*; *lis lôr vanguardiis a jerin a Romans e a Visc. (GP)*.
vangulin [vangu'lin] *m* orodje za dviganje in spuščanje pokrova mlinskega kamna v mlinu.
vanificâ [vanifi'ka:] *tr* napraviti neuporabno; *dal moment che se un bon comitât al riscje di jessi une buine premesse e promesse, un comitât incompetent al riscje di comprometi e di ~ dut. (BelAlci)*; *Seont il gran scritôr rus, un frut malât al vanifiche dute la dogmatiche. (christianromanini 07/04)*.
vanilie [va'nilie] *f* vanilija *f*; ***zucar di ~*** vanilin sladkor *(PauluzzoN)*.
vanitât [vani'ta:t] *f* 1. nečimrnost *f* 2. jalovost *f* 3. ničevnost *f*, ničnost *f*, minljivost *f*.
vanitôs [vani'to:s], **-ose** *adj* 1. nečimrn; *O jeri gnervôs par vê precipitadis lis robis, par sei stât tant ~, par seimi mitût a riscjo. (BrLi)* 2. puhel, prazen;
~ m nečimrnež *m*; puhlež *m*.
vansum [van'zum] *m* → ***vanzum***.
vant ['vant] *m* → ***svant***.
vantâ [van'ta:] *tr* in *refl* → ***svantâ***.
vantaç [van'tat∫] *m* 1. prednost *f*; *Chest nus da il ~ di vivi inte diviersitât e inte universalitât insiemit.* To nam daje prednost živeti v..; *Clârs i vantaçs di vê fruts plurilengâi (O)*; ***jessi in ~*** biti v prednosti, biti spredaj; ***vê di ~ su un*** imeti prednost pred nekomu; *Monfalcon là che invezit il candidât dal centri-çampe al à une vore di ~ su chel dal centri-diestre (O)* 2. korist *f*, dobiček *m*,

prid *f*; ***a ~ di un*** v korist nekoga; *cemût che al sucêt za in Slovenie a ~ dai Talians. (Pa)* 3. ŠP prednost *f*, številčna premoč.
vantazâ [vanta'dža:] *tr, it, refl* → ***avantazâ***.
vantazôs [vanta'džo:s], **-ose** *adj* → ***avantazôs***.
vanton [van'ton] *m* → ***svanton***.
vanzâ [van'tsa:] *it* naprej iti; napredovati; ~ *tr* dobiti, zaslužiti; *I vanzavin ancjemò disevot cjartis di mil. (Sg)*; ***~le*** zmagati, uspeti; ***~lis*** tepen biti; ***~ grât*** → ***grât***.
vanzadicis [vantsa'ditʃis] *fpl* ostanek *m*, odpad *m*.
vanzeli [van'dzeli] (*pl* ***vanzei***) *m* 1. REL evangelij *m* , evangelij *m*; *al tornave a lei i comandaments a partî dai vanzei apocrifs (Pa 2002)* 2. FIG sveta resnica *f*.
vanzelist [vandze'list] *m* evangelist *m*; *Tornâts a partî tal indoman, o rivarin a Cesaree e, jentrâts in cjase dal ~ Filip (Bibl-Az)*.
vanzelizâ [vandzeli'dza:] *tr* evangelizirati.
vanzelizazion [vandzelizatsi'on] *f* evangelizacija *f*.
vanzete [van'tsɛte] *f* ostanek blaga, konec, kos blaga.
vanziduin [van' ??] *m* (pre)ostanek *m*; *Le sere viers sîs e mieze si cenave i vanziduins di misdì cu la polente e un toc di formadi (Natisone/furlanis)*.
vanzum [van'dz??um] *m* (pre)ostanek *m*; *ma simpri cjapât i vansums che une societât passude, egoiste e classiste ur passave. (Pa 05/12)*.
vapôr [va'po:r] *m* 1. para *f*, hlap *m*, izparina *f*; ***~ di aghe*** vodna para; *e sogjete a une complete condensazion dal vapôr di aghe. (SiF 02/2, 39-58)*; ***lâ a ~*** FIG iti s polno paro 2. parni kotel *m*, lokomotiva *f*.
vaporet [vapo'ret] *m* ladja parniček *m*, vodni avtobus *m*; vaporetto; *tal vaporet si sintive come un frute (MazzonIol)*
Var ['var] *m* → ***Vile Di Var***.
varachine [vara'kine] ?? *la solite fantate plene di salût che si puarte intor odôr di ~. (BrLi)*.
varc ['vark] *m* 1. korak *m* 2. skok *m*, konjski skok, dolgi korak; 3. prehod *m*; *A faserin di dut par creâ un ~ te fuartece (Natisone/furlanis)*; *ma i francês ormai a vevin viert un ~ te difese e cence dâ un moment di polse al nemì (Natisone/furlanis)*.
Varc ['vark] *kr.i f* (Stregne) Várh (IT Varch).
varcâ [var'ka:] *tr* skakati, hoditi v skokih; *Si trate di grandis jempladis di tiere par ~ lis muris di une fuartece. (Bibl-Habacuc)*.
varcon [var'kon] *m* (poveč. od ***varc***) velik korak, skok *m*.
vare ['vare] *f* (*carn.*) mrtvaška nosilnica.
varès [va'rɛs] *E1, E3 pogoj od vê*; *O varès miôr subit. (Sg)*.
Varese [va'reze??] *kr.i f* Varese; *Grente al cjape sù tocs di scuarce di cjastinârs rinsanâts cressûts tes provinciis di Como e di ~. (SiF 03/4, 9)*.
variâ [vari'a:] *tr* spremeniti; ~ *it* spremeniti se.
variabil [vari'abil] *adj* spremenljiv; ~ *f* MAT spremenljivka *f*; ***~ dipendente*** MAT odvisna spremenljivka; ~ ***indipendente*** MAT neodvisna spremenljivka; *la relazion plui adate fra une ~ dipendente (y) e un vetôr di k variabilis indipendentis (SiF 02/1, 209)*.
variabilitât [variabili'ta:t] *f* spremenljivost *f*; *e il fenomeni naturâl al presente une grande ~ spaziâl e temporal (SiF 03/4, 47-59)*
Varian [vari'an] *kr. i m* (Basilian) IT Variano.
variance [vari'antʃe] *f* MAT varianca *f*; *i dâts a vevin di fat une ~ statistiche minime. (SiF 03/4)*.
variazion [variatsi'on] *f* sprememba *f*, menjava *f*, razlika *f*, variacija *f* 2. različica *f*, varianta *f*.
varicele [vari'tʃɛle] *f* MED norice *fpl*, varičela *f*.
variegât [varie'ga:t], **-ade** *adj* pisan, pikčast; *Si trate di une Europe grande e variegade, un autentic mosaic di popui e di culturis (Pa 03/10)*.
varoli [va'rɔli] *m* zvitek blaga, kos blaga, krpa *f*.
varot [va'rɔt] *m* OBL (kožuh) sivo krzno *n*.
varotâr [varo'ta:r] *m* krznar *m*, prodajalec sivega krzna.
Varsavie [var'savie] *kr.i f* Varšava *f*.
Varsuole [varsu'ɔle] *kr.i f* (Sest) Versiola.
varûl [va'ru:l] *m* 1. malopridnež *m* 2. → ***virûl***.
varuscli [va'ruskli] *m* 1. MED ošpice *fpl* 2. BOT → ***bacjare***.
vâs ['va:s] *m* 1. posoda *f*, lonec *m*; vaza *f*; *e par un pêl nol ribaltà il ~ dal zucar. (Sg)*; ***~ di tierecuete*** glinasti lonec; *ju sepelissin in ~ di tierecuete metint insieme ae cinise imprescj di lavôr (AcademieSt)* 2. ***i ~ dal sanc*** ANAT, MED ožilje *n*, žile *fpl*; *altris a son costritôrs dai ~ dal sanc e a promovin gangrene di gjambis e braçs (SiF 02/1, 31-45)*.
vâs ['va:s] *E2 prez od* → ***lâ***.
vasâr [va'za:r] *m* lončar *m*; *Parie ancje il ~, daprûf de sô vore al fâs sghirlâ il rodul cui siei pîts (Bibl-FidiSirac)*.
vasc ['vask], **vascje** *adj* (*neobič.*) (pos. za semena) pokvarjen, poškodovan, neuporaben.
vascje ['vasqe] *f* vrtni ribnik *m*, bazen *m*; kopel *f*; *A Gjerusalem, dongje de puarte des Pioris, e je une ~ (Bibl-Zn)* V Jeruzalemu je pri Ovčjih vratih kopel.
vascolâr [vasko'la:r] *adj* MED vaskularen; *al discut ancje su la ipotesi da la origjin ~ o neuronâl (SiF 02/1, 155-165)*.
vase ['vaze] *f* posoda iz pločevine (za mleko, olje ipd.)
vasel [va'zɛl] *m* vrsta velikega kotla; → poveč. ***vaselon***.
vaseline [vaze'line] *f* vazelin *m*.
vasine [va'zine] *f* → ***vazine***.
Vasinis [va'zinis] *kr.i f* (Trasaghis) Avasinis.
vassâl [va'sa:l] *m* vazal *m*; *In principi il patriarcje al scomençà a convocâ lis assenbleis dai vassâi par concuardâ cun lôr i tribûts in bêçs (Storie)*.
vassin [va'sin] *m* → ***bacin***.
vassel [va'sɛl] (t. **vassiel**) *m* 1. sod *m*, kad *f* 2. (morska) ladja *f*.
vasselâr [vase'la:r] (t. **vassielâr**) *m* 1. sodar *m*; → ***botâr*** 2. MAR kapitan *m* (bojne ladje).
vassiel [vasi'ɛl] *m* → ***vassel***.
vassielâr [vasie'la:r] *m* → ***vasselâr***.
vast ['vast] (*pl* ***vascj***) *adj* (*neobič.*) prostran, razsežen; *Un al viôt plui diaui di chei che il ~ Unfier al po tignî, e chest al è il mat. (ShW)*.
vastitât [vasti'ta:t] (t. **vastitudin**) *f* (*neobič.*) prostranost *f*, razsežnost *f*, obširnost *f*; širina *f*; *al travierse fûr i nestris teritoris par une ~ di circje 35 chilometris (La 05/12)*; *In Friûl ciertis antighis fameis nobiliârs a àn tignudis di grande ~. (La 06/1)*.
vastitudin [vasti'tudin] *f* → ***vastitât***.
vasule ['vazule] *f* majhna ročka *f*.
vât ['va:t] *m* brod *m*; *inte plane de Richinvelde, daprûf il ~ sul Tiliment (La 05/12)* ;

lis businadis dai pôi e des agacis dilunc il vât (PauluzzoN)

Vatalcîr [vatal'tʃi:r] *m* bogsigavedi.

vati ['vati] *tr* in *it* (*redko, carn.*) naliti, nalivati enolončnico, juho.

vaulâ [vau'la:] *m* ?? *E lì dut un ~ pe' botis e intant il Diaul... sparît. (Natisone/miti)*.

vave ['vave] *f* (*carn.*) staramama *f*, babica *f*; *mê ~ une gnot in sium mi à dit nome di no dismenteâmi di bagnâ. l'ort (salmandrie)*; → ***ave***.

vazine [va'dzine] (t. **vasine**) *f* 1. nožnica *f* 2. steznik *m*.

vè ['vɛ] (t. **ve'**) *adv, int* lej! glej! ná!

vê ['ve:] (ARH **avê**) (prez. *ai, âs, à, vin, vês, àn*, impf. *vevi*, p *vût*) *tr* 1. imeti; prijeti, dobiti; ***~ di durmî*** imeti kje za spati, imeti streho nad glavo; *Al jere tal cjalt, al veve di mangjâ e di durmî, (Sg)*; ***~ di ~*** na/ v dobrem imeti; ***~ i sgrisui*** *?? o ai vût i sgrisui a pensâ al proposit manifestât tal "referât (sic!) de jentrade" (Pa)*; ***~ il mût*** izgledati kot *(BrLi)*; ***~ mancul strade*** imeti bliže, imeti manj poti; ***~ nâs e cjâf*** *?? però al à vût nâs e cjâf di clamâ cun se a Heidelberg tal 1895 Franz Nissl (SiF 02/1, 155-165)*; ***~ pôre*** bati se; ***~ une gruesse part in alc*** imeti veliki delež pri čem; ***~ une vision*** imeti videnje; *alore a capirin che tal santuari lui al veve vude une vision. (Bibl-Lc)* Tedaj so spoznali, da je imel v svetišču videnje; ***~la cu cdn*** jeziti se na koga; ***~le plui dure*** imeti bolj težko; *se o volìn preâ te nestre lenghe, vuê le vin plui dure. (Pa 03/11)*; PROV *Bisugne ~ par cui che no 'nd à . (ProvBr)*.

ve' ['vɛ] *adv, int* → ***vè, veh***.

veâ [ve'a:] *tr, it* → ***veglâ***.

vebi, vebis ['vebi] (t. **vedi, vedis**) konj prez od ***vê***; *Savêso di nissun che a'n vebi une? (Sg)*.

vece ['vɛtʃe] *f* BOT drenček *m*, grašica *f*, grahova *f*, ribjek *m* (*Vicia sativa*).

vece cjavaline [~ qava'line] *f* BOT ?? (*Lathyrus vernis*).

vecis ['vetʃis] *f* v: ***fâ lis ~ di un*** koga nadomestiti, prevzeti posle nekoga.

vecjaie [ve'qaie] *f* (*ben.*) starost *f*; *al à derit a la sigurece in câs di disocupazion, malatie, invaliditât, veduance, ~ (Declarazion)*; → ***veglece***.

vecjo ['vɛqo] *adj* (*ben.*) star; ***vecjos amîs*** stari prijatelji; *il sartôr invezi lu tratave come se a fossin vecjos amîs, (Sg)*; → ***vieli***.
~ *m* (*ben.*) starec *m*;→ ***vieli***.

vecjon [ve'qon] *f* poveč. od ***vecjo***.

vecjut [ve'qut] *adj* pomanjš. od ***vecjo***.

vedê [ve'de:] *m* razgled *m*; ***meti in biel ~*** razkazati; ***biel ~*** → ***bielvedê***.

vedè [ve'dɛ] *int* → ***vadè, vè***.

vê di ['ve: di] *it* morati, imeti (dolžnost tudi dejanje v prihodnosti); ***~ di*** + nedol.: *O ai di ameti che..* moram priznati, da..; *o ai di lâ dal barbîr* moram (bom) iti k brivcu; *o ai di spietâ* moram čakati; ***~ di jessi*** mora biti; *Al veve di jessi Fraelà. (Sg)* To bi moralo biti Fraelà.

vedi, vedis ['vedi] konj prez od ***vê***;

vê di dâ ['??] *m* → ***vê***.

vê di vê ['??] *m* dolg *m*, kredit *m*, delež *m*; *Intune si meteve il ~ dal plevan, e ta chê altre chel dal muini. (La/tradizions)*; → ***vê***.

vedovance [vedo'vantʃe] *f* vdovstvo *n*, vdovščina *f*; *al à derit a la sigurece in câs di disocupazion, malatie, invaliditât, ~, vecjaie (Declarazion)*.

vedovele [vedo'vɛle] *f* BOT poljsko grabišče *n* (*Scabiosa atropurpurea*); ***~ salvadie, ~ di prât*** BOT njivsko grabljišče (*Scabiosa arvensis*).

vedran [ve'dran] *adj* neporočen, samski;
~ *m* 1. samec *m*; *che al jere miôr restâ vedrans, cuanche nol lave dacordo cu la femine, o un fi nol riave dret. (Sg)* 2. zakrnjen samec *m*, star ženskar *m*, star babjek *m*.

vedranance [vedra'nantʃe] *f* 1. življenje kot stara teta 2. življenje kot stari samec *m*.

vedrane [ve'drane] *f* devica *f*, dekle *n*, samska ženska *f*.

vedranote [vedra'n te??] *f* stara teta *f*, stara devica *f*.

vedranum [vedra'num] *m* (*kolekt.*) 1. stare tete, stare device 2. stari samci.

vedreâr [vedre'a:r] *m* steklar *m*.

Vedronze [ve'drɔntse] *kr.i f* (Lusevare) Njivica *f* (IT Vedronza).

veduance [vedu'antʃe] *f* → ***vedovance***.

vedue ['vɛdue] *f* vdova *f*; *za di agns, che e jere restade ~. (bassafriulana)*.

vedul ['vɛdul] (*pl* ***vedui***) *m* vdovec *m*.

vee ['vɛe] *f* 1. bedenje *n*, čuvanje *n*; ***fâ la ~*** bedeti ob mrtvem; *Le puartìn a cjase, cussì o fasìn la vegle lì di nô. (MazzonIol)*; ***tra sium e ~*** polsen *m*, dremavica *f* 2. mrtvaška straža *f* 3. REL bedenje *n*; *In fin, par sierâ la cene de ~ in glorie, a rivavin dispès ancje lis fritulis. (don)*; ***Vee di Pasche*** velikonočno bedenje.

vegjetâl [veġe'ta:l] *adj* *?? Elaborazions sucessivis, come la nestre, midiant de "Omeopatie" e de "Isopatie" aplicade al ~ e al minerâl (Pa 03/4)*.

vegjetarian [veġetari'an] *adj* vegetarijanski;
~ *m* vegetarijanec *m*; *un al è plui cjargnin e un plui ~ (Bel)*; *Ursus e Civitatum a son i doi vegjetarians de compagnie. (Ta)*.

vegjetarianisim [veġetaria'nizim] *m* vegetarijanstvo *n*.

vegjetatîf [veġeta'ti:f], **-ive** *adj* vegetativen; *Numar di grups di compatibilitât vegjetative (SiF 03/4, 9)*.

vegjetazion [veġetatsi'on] *f* vegetacija *f*.

veglâ [ve'gla:] *it* bedeti, čuti;
~ *tr* paziti na, bedeti pri; *lui si varès cjatât a ~ jets di cuarps bandonâts dal spirt in viaç? (Mar)*; ***~ il muart*** bedeti pri umrlem.

veglant [ve'glant] *m* (nočni) čuvaj *m*.

veglat [ve'glat] *m* → ***vieli***.

vegle ['vegle] *f* → ***vee***.

veglece [ve'glɛtʃe] *f* starost *f*; *stagjon de maturitât e de ~ e po il moment de muart (La 06/5)*.

veglon [ve'glon] *m* → ***vieli***.

veglut [ve'glut] *m* → ***vieli***.

vegnadiç [veña'ditʃ] *adj* in *m* → ***vignadiç***.

vegnî [ve'ñi:] → ***vignî***.

veh ['vɛ] (t. **ve'**) *int* lej! glej! ná!

vei ['vɛi] *(j. zah)* → ***vê***.

veicolâr [veiko'la:r] *adj ?? e tal Engjadine di sot tes scuelis elementârs fin ae cuarte classe il rumanç al è la lenghe ~ di insegnament. (La 05/6)*.

veicul [ve'ikul] *f* sredstvo *n*; *Dal sigûr un mût par "rindi zovine" une lenghe, o almancul la popolazion che le fevele, al è chel di selezionâ i veicui di difusion (CIRF)*.

veion [vei'on] *m* ples v maskah.

vèju ['vɛiu] *adv* evo ih, evo; ***~ ca*** ***??***
vêl ['ve:l] (manj obič. **veli**) *m* pajčolan *m*, tančica *f*; *Il ~ dal templi si sbregà pal mieç. (Bibl-Lc)*; ***meti sù il ~*** pokriti se s tančico; *Lis feminis a vegnin insolentadis e obleadis a meti sù il ~. (Pa 05/12)*; ***~ di muinie*** REL nunski pajčolan; ***~ pietôs*** *??* *Par chel che si inten po la clase sorestante e politiche al è miôr cuvierzi l'argument cuntun ~ pietôs. (La 03/02)*.
velâ [ve'la:] *tr* zastreti, zagrniti; preslikati;
~**si** *refl* zastreti se, zagrniti se.
velade [ve'lade] *f* 1. frak *m* 2. duhovniška halja *f* 3. FIG (iron.) gospod *m*, meščan *m*; ***mieze ~*** FIG malomeščan *m*; *Lis miezis veladis a son simpri lis primis a gloti lis cjastronadis di cheste fate. (La 07/04)*.
veladin [vela'din] *m* 1. suknjo z robovi 2. FIG malomeščan *m*.
veladon [vela'don] *m* OBL redingot *m*; ***vêle tal ~*** (*šalj*.) znajti se v težavah, zaiti v težave.
vele ['vɛle] *f* jadro *n*, platno *n*; ***a ~*** s polno paro (zelo hitro); ***displeâ la ~*** razpeti jadro; *Displeade al vint la ~ grande, si lassarin sburtâ sul ôr. (Bibl-Az)*; ***voltâ/ gambiâ ~*** spremeniti mnenje; *Tu âs di cambiâ vele. (PauluzzoN)*.
vèle ['vɛle] *adv* ná, glej; ***~ là*** ná ti, evo ti ga na.
velegnôs [vele'ño:s], **-ose** *adj* 1. sovražen, poln sovraštva, jezen, strupen, hudoben 2. → ***velenôs***.
velen [ve'lɛn] *m* 1. strup *m*; *a àn ~ di liparis sui lor lavris (Bibl-Romans)*; → ***tuessin*** 2. FIG sovraštvo *n*; hudobnost *f*; *Chestis a son minorancis par vie des decisions politichis e des politichis dai stâts nazionalistics, autentic ~ e calamitât dal secul passât (Pa 05/04)*.
velenâ [vele'na:] *tr* zastrupiti; *'Sef, continus cemût che ti àn velenât là disot.. (PauluzzoN)*;
(*bolj obič.*) → ***intosseâ***.
velenôs [vele'no:s], **-ose** *adj* strupen.
velete [ve'lɛte] *f* 1. (žensko oblačilo) tančica *f*, pajčolan *m*; *vistude ben, cul cjapiel e une ~ nere devant de muse, bielis scarpis e lis manecis (MazzonIol)*
2. pajčolan na moškem klobuku.
veleton [vele'ton] *m* → ***velete***.
velezâ [vele'dža:] *it* jadrati; *Cussì jê, cun ande graciose e niçulante i leve daûr - il so grim bielzà siôr dal gno zovin scudîr - e lis imitave, velezant su la tiere (ShW)*.
veli ['veli] *m* → ***vêl***.
veline [ve'line] *adj f ??* *La realtât percepide le podês lei ogni dì sui cuotidians ben suplîts di luianiis des velinis dal podê regjonâl. (Pa 06/2)* ;
il perît che intant al veve disponût su la taule une risme di incjartaments e di velinis (PauluzzoN);
→ ***cjarte veline***.
vèlis ['vɛlis] *adv* glej! lej! na!; ***~ ca*** ; ***~ là*** ??
velizâ [veli'dža:] *it* (*redko*) 1. NAVT jadrati; *sul fûc che la regjine di Cartagjin al à brusade co à viodût ~ vie il troian che le à ingjanade (ShW)* 2. AERO jadrati.
velme ['velme??] *f* blato *n*, glen *m*.
velmôs [vel'mo:s], **-ose** *adj* blaten, glenast.
velocipedist [velotʃipe'dist] (*pl* ***velocipediscj***) *m* kolesar *m*.
velodrom [ve'lɔdrom] *m* kolesarsko dirkališče *n*.
velosie [ve'lɔzie] *f* (*šalj*.) širok plašč *m*.
vèlu ['vɛlu] *adv* glej! lej! na!; ***~ ca*** ; ***~ là*** .??
veludin [velu'din] *adj* (t. FIG) žameten;
~ m BOT ?? ; → ***flôr di muart***.
veludine [velu'dine] *f* TEKST lahek baržun *m*, žamet *m*.
velût [ve'lu:t] *m* žamet *m*; *e je ricuvierte di ~ celest cun ribatins arzentâts metûts a spirâl. (CoGonars)*.
venadì [vena'di] *adv* to je, to pomeni; → ***venastai***.
venâl [ve'na:l] (*pl* ***venâi***) *adj* prodajen, kupen; tržen.
ven a stâi [venas'ta:i] *co* 1. to je, to pomeni, v drugih besedah, dugače povedano, to se pravi; *jentrant intun bar o podês domandâ un cafè "suspindût", ~ un cafè che un client al à lassât paiât par chel che nol à (Onde)*; *il profil di un gnûf branc de leteradure furlane, ~ chel pai zovins (Pa)* 2. ***(al ven a stâi)*** → ***stâ***.
venc ['venk] *m* vrbova šiba *f*; *A misdì al impirà i vencs intun côl di savalon (Sg)*; *podopo ju pleave in bas e ju peave tai filistrins cuntun ~ (Sg)*; ***mangjâ vencs*** FIG žalostiti se, obžalovati, čutiti grenkobo.
vencade [ven'kade] *f* ***puartâ la ~*** ***??***.
vencei [ven' ??] *m* → ***vincei***.
Venceslau [ventʃes'lau] *os.i m* Venčeslav *m*.
venci ['vɛntʃi??] *adv* → ***venti***.
vencjâr [ven'qa:r] *m* BOT 1. (**~ zâl**) bekvar *m* (*Salix viminalis*) 2. (**~ blanc**) vrba *f* (*Salix alba*); *dulà che l'aiar al à puartât la semence dal perpetui ~. (Mar)*; → ***molec*** 3. ***~ ros*** beka *f* (*Salix purpurea*) 4. ***~ de Madone*** vrba žalujka (*Salix babylonica*).
vencjarêt [venqa're:t] *m* vrbovje *n*.
Vencjarêt [venqa're:t] *kr.i f* (Sest) Venchiaredo.
vencolade [venko'lade] *f* (*redko*) ??
vencul ['vɛnkul] *m* môra *f*, pošast *m* (ki obišče spečega); *o vevi di persuadêmi che si tratave nome di un sium, un ~ malandret. (BrLi)*; *A parevin slambris di vôs lontanis, robis di sium cul ~. (BrLi)*.
Vençon [ven'tʃɔn] *kr.i m* Pušja vas *f* (IT Venzone, DE Peitscheldorf, Peuschelsdorf) (UD).
vençonàs [ventʃo'nas] *adj* nanaša na Pušjo vas;
~ m prebivalec Pušje vasi.
Vençonasse [ventʃo'nase] *kr.i f* področje Pušje vasi; *In plui Vençon al jere unevore comut ancje par partigjans parceche, pe ~ e par chês 3 valadis salvadiis e tignudis pôc di voli (BelR)*.
vendele [ven'dele??] *f* (pos. v *pl*) praska *f*, odrgnina *f*; → ***vergule***.
vendelis [ven'delis??] *fpl* sledi bičevanja, udarcev, praske.
vendemâ [vende'ma:] *tr + it* trgati, obirati (grozdje); *ma no podeve ~le parceche e scugnive spietâ che i imprestassin semplis e brentiei. (Sg)*; ***sul ~*** pri trgatvi.
vendemadôr [vendema'do:r] *m* trgalec *m*, obiralec *m*; vinogradnik *m*.
vendeme [ven'dɛme] *f* 1. trgatev *f* (grozdja), obiranje *n* (sadja); *dute la atenzion metude pai vignâi si le met ancje pe ~ (consorziocastelli)*; ***il Mês de Vendeme*** september; ***vendemis*** čas trgatve; počitnice.
vendi ['vendi] (*vent* ['vɛnt], *vendis, vent*) *tr* proda(ja)ti; ***~ a voli*** prodati na oko; *la vent come che le ai comprade* povem ti, kakor sem slišal; ***~ cjare la sô piel*** ne se kar tako predati, za drago predati svojo kožo; *o sai di pierdi la bataie ma o vendarai cjare la mê piel. (Ta)*; *~ cul flôr a la orele* prodajati za visoko ceno;
~**si** *refl* 1. prodati se; prostituirati sei 2. ***~si par*** izdajati se za.
vendidôr [vendi'do:r] *m* prodajalec *m*; *i compradôrs che o vin nomenâts a dan une capare e un principi di paiament al ~ (PauluzzoN)*.

vendite ['vɛndite] *f* 1. prodaja *f*, razpečevanje *n*, razpečava *f*; *e torne a meti dut in discussion pe ~ de aziende (O)*; *Al è stât aprovât un document unitari contrari ae ~ fruçonade dai stabiliments (O)*; ***presit di ~*** prodajna cena *(PauluzzoN)*
2. EKO promet *m* (od prodaja); *la produzion e mostre une incressite dal 4,4% e la ~ dal 3,3 (O)* 3. prodajalna *f*.
Vendoi [ven'dɔi] *kr.i f* (Trep Grant) Vendoglio; *Cjaminant pe strade di ~, E. al viodeve lis culinis e i boscs di Buie e di Sandenêl (Sg)*.
vene I ['vɛne] *f* 1. žila *f*, vena *f*; *e il sanc al tacà a glaçâsi tes venis, ma si sbagliave (Tolazzi)*; ***~ maestre*** arterija *f* 2. FIG navdih *m*, inspiracija *f*.
vene II ['vɛne] *f* 1. BOT oves *m* (*Avena sativa*) 2. FIG udarec *m*, batina *f*; ***dâ la ~ a un*** udariti nekoga; *che i miedis a provavin cumò o dibot a fâle tornâ cjase sô, infalibil e cjapave da dî cun sô mari e i deve la ~ (Urli)*.
venerâ [vene'ra:] (*o veneri* [ve'neri]) *tr* spoštovati, častiti; *a rivarin adore di copâlu su la plane de Richinvelde, i furlans lu venerarin come un sant. (La 05/6)*.
venerabil [vene'rabil] *adj* častitljiv, častit.
venerabilitât [venerabili'ta:t] *f* častitljivost *f*; *cence pêl di rispiet nè pe sô etât nè pe sô ~. (BelR)*.
venerant [vene'rant], **-ande** *adj* častitljiv; *Parcè che la razionalitât nus oblee a cjalâlu come une istituzion venerande (Pa 03/11)*.
venerazion [veneratsi'on] *f* spoštovanje *n*; češčenje *n*; *~ pe classicitât (Bel)*; *Inte maturitât e inte veglece al vivè simpri compagnât de plui alte stime e ~. (La 07/04)*.
venerei [ve'nɛrei] *adj* veneričen, spolen; ***malatiis venereis*** spolne bolezni; *La analisi dai compuartaments sessuâi e je une vore impuartante par prevignî lis malatiis venereis (SiF 03/4, 147)*.
venetic [ve'nɛtik], **-iche** *adj* venetski;
~ m 1. venet *m*; *I Venetics a popolarin il Venit e Ateste (Este) (AcademieSt)* 2. venetščina *f*.
venetizâ [veneti'dza:] *tr* napraviti beneško; *90 mil animis, dutis venezianis o venetizadis secont une professoresse di Padova (Pa 02/10-11)*.
venezian [venetsi'an] *adj* in *m* → ***vinizian***.
Venezianitât [venetsiani'ta:t] *f* beneštvo *f* (glede na pripadnost Beneški republiki); *noaltris o scugnìn jessi lis sintinelis impavidis de Romanitât, de ~, de Talianitât cuintri i lôr tradizionâj aversaris (scritorsfurlans)*.
Venezuele ['??] *kr.i f* Venezuela *f*; *che al è daûr a partî pal ~. (Furlanist)*.
venit ['vɛnit] *adj* beneško (narečje);
~ m 1. Benečijec *m* 2. beneščina *f*; *inmò vuê, une vore divierse inviers dal italian e des altris lenghis feveladis tor a tor (todesc, sloven e ~). (Cisilino, treball)*.
Venit ['vɛnit] *kr.i m* Benečija *f*; *La situazion e jere oremai dramatiche, parvie che il ~ e cuasi dut il Friûl si jerin rindûts ai todescs. (GP)*.
vent ['vent??] → ***vint***.
vente ['vɛnte] *f* v: ***cjoli la ~ a un in alc*** koga v čem presegati, biti boljši v čem od koga.
ventesel ['??] *m* POET lahen morski vetrič *m*; *a vegnin clamadis "aure", che par latin al vûl dî "flât, ~". (SiF 03/3, 31-49)*; → ***aiarin, bueresine***.
venti ['venti] (t. **venci**) *adv* tam, onkraj, ondi; ***la ~*** tamle (dol); ***~ ator*** tam okoli; ***~ ca*** tukaj, na tej strani; ***~ là*** na oni strani (tam); *e o stavi lant a cjapâ chei di ~ là par menâju incjadenâts a Gjerusalem e par pestâju a dovê. (Bibl-Az)*; ***~ jù*** tam dol, doli; *Chêi di ~ jù, invessit, a rivin prins ancje fasint il pîsul. (Cjargne)*; ***~ sù*** tam gor; *Ancje jo o jeri ~ sù (Pa)*; *Se no lu san, che a fasin un salt ~ sù pal Sud-Tirol o in Carintie (Pa)*; ***~ vie*** tam dol (oddaljeno).
ventilatôr [ventila'to:r] *m* ventilator *m*; *a mi ricuardi che il ~ (Natisone/furlanis)*.
ventilazion [ventilatsi'on] *f* ventilacija *f*, zračenje *n*.
ventolane [vento'lane] *f* BOT norski oves *m*, rapulja *f*, repača *f* (*Bromus arvensis*).
ventûr [ven'tu:r] *adj* (*neobič.*) bodoči;
~ m bodočnost *f*; *bisugne che si rindin cont che il ~ de societât al dipent de salût de famee (La 05/12)*.
venturât [ventu'ra:t], **-ade** *adj* srečen.
venture [ven'ture] *f* slučaj *m*, usoda *f*, sreča *f*; ***siôr Venture*** (*šalj.*) veter *m*.
venturîr [ventu'ri:r] *m* pustolovec *m*.
Venus ['venus] *os.i f* MIT Venera *f*.
vêr ['ve:r] *adj* res, resničen; pravi, pristen; *Corot par un ~ furlan (bassafriulana)* za pravega Furlana; *Al è ancje ~ che (bassafriulana)* res je tudi, da; ***no mi pâr che al sevi vere*** ne zdi se mi, da bi bilo res; ***no mi pâr vere*** ne zdi se mi resnično, ne verjamem, da je res; ***dal ~, par ~*** zares, po resnici; ***vere piç!*** nič ni res!; ***par dîle vere*** po pravici povedano; ***fâ ~*** zatrditi;
~ m resnica *f*.
verande [ve'rande] *f* veranda *f*.
verbâl [ver'ba:l] (*pl* ***verbâi***) *adj* 1. glagolski; ***predicjât ~*** glagolski povedek; *Il predicjât al pues sei nominâl o ~. (Verone)* 2. verbalen, usten, dobeseden; *Il furlan, come ogni sisteme di espression ~ (Pa 03/10)*;
~ m zapisnik *m*; *Dentri di sîs mês si varà di vê il ~ di consegne dai bens (O)*.
verbalizadôr [verbalidza'do:r] *m* zapisniški; *Lis funzions di Segretari ~ a son davueltis dal personâl aministratîf assegnât ae struture (CIRF)*.
verbalizazion [verbalidzatsi'on] *f* zapisnik *m*; verbalizacija *f*; *Si impegnarà duncje a coordenâ la azion di tradutôrs e interprits pe traduzion dai ats uficiâi, des verbalizazions, de segnaletiche bilengâl (Pa 02)*.
verbalmentri [verbal'mentri] *adv* verbalno; *Biel che i fasevin la valutazion il malât al jere dispès euforic e plui di cualchi volte ancje ~ disinibît. (SiF 02/1)*.
verbene ['??] *f* BOT → ***vermene***.
verbigracie [verbi'gratʃie] *adv* (*neobič.*) na primer.
verbo ['vɛrbo] → ***verp***.
Verbum ['vɛrbum] *m* 1. REL Beseda *f* 2. → ***verbum*** → ***verbum-caro***.
verbum-caro [verbum'karo] *m* (*šalj.*) očetovsko svarilo *n*, opomin *m*, pridiga *f*; *Molâ fûr il ~ Fare una solenne ammonizione, paternale.?? (Verone)*.
verdaç [ver'datʃ] (*pl* ***verdaçs*** [ver'dats]) *adj* zelenkast;
~ m BOT sliva *f*, češplja *f* ?? (*Prunus domestica L. var. Catalana*).
verderam [verde'ram] *m* 1. (bakrov oksid) zeleni volk 2. modra galica *f*.
verderamâ [verdera'ma:] *it* škropiti zeleni volk, modro galico;
~ tr poškropiti trte z zelenim volkom.
verdon [ver'don] *adj* sončnozelen.
verdôr [ver'do:r] *m* 1. zelenost *f* 2. zelenina *f*.
verduç [ver'dutʃ] *m* furlanska trtna vrsta; *e un bocâl di bon ~. (friulicrea)*.
verdulin [verdu'lin] *adj* zelenkast, bledozelen;

~ *m* zelenkasta, bledozelena barva.
verdum [ver'dum] *m* zelenina *f*, zelenje pri rastlini.
verdure [ver'dure] *f* 1. zelenje *n* 2. zelenjava *f*.
vere ['vɛre] *f* 1. kamnit obod *m*, ogradek *m* 2. (pri nožu) kovinski obroč, okov 3. → ***verete*** 4. → ***vergje***.
verementri [vere'mentri] *adv* 1. resnično, res, v/ po resnici 2. pravzaprav.
veressit [vere'sit] *m* pomanjš. od ***veri***.
veressut [vere'sut] *m* pomanjš. od ***veri***.
veretât [vere'ta:t] *f* resnica *f*, resničnost *f*; *ma se o dîs la ~* če moram povedati resnico; ***disìn la ~*** po pravici (povedano); *Par dî dute la ~ (GP)*; *par dî la ~ (MazzonIol)*; ***un fat di ~*** resnično dejstvo; PROV *a dî la ~ si laude Diu*.
verete ['??] *f* prstan *m*; poročni prstan *m*; prstan zvestobe.
vereton [vere'ton] *m* VOJ, HIST sulica *f*.
vereut [vere'ut] *m* pomanjš. od ***veri***.
vereute [vere'ute] *f* → ***verie***.
vergelâ [verge'la:] (*o vergoli* [ver'gɔli]) *tr* (*redko*) tolči s palica.
vergelât [verge'la:t], **-ade** *adj* pisan, pester, raznobarven.
vergelin [verge'lin] *m* ZOOL → ***svergelin***.
vergerave [verge'rave] *f* BOT podzemna koleraba *f* (*Brassica napobrassica*).
vergjâ [ver'ǵa:] *tr* namestiti okov na kolesa voza.
vergjât [ver'ǵa:t], **-ade** *tr* opremljen z okovom (kolesa voza).
vergje ['vɛrǵe] *f* okov *f*, obroč *m*.
vergjin ['verǵin] *adj* → ***virgjin***.
vergjinâl [verǵi'na:l] *adj* → ***virgjinâl***.
verglemât [vergle'ma:t] ?? *Il sintisi ladin al puartarà Zannier a scrivi in chel particolâr ladin orientâl, che al è il furlan, ancje lui cetant ~. (La 05/7)*.
Vergnà [ver'ña] *kr.i f* (Reane) Vergnacco.
vergogne [ver'goñe] *f* → ***vergonze***.
vergognôs [vergo'ño:s], **-ose** *adj* 1. sramežljiv, boječ 2. sramoten 3. nesramen; brez sramu; neolikan; *Dopo i pinsîrs ~ che o vevi fat su di jê, dopo che o vevi ancje pensât di bandonâ dute la partide (BrLi)*.
vergolâ [vergo'la:] (*o vergoli* [ver'gɔli]) *tr* (*redko*) tolči s šibo.
vergon [ver'gon] *m* LOVSTVO limanica *f* (za ptice); ***capitâ sul ~*** FIG pripeti se po naključju.
vergonarie [vergo'narie] *f* LOVSTVO škatla za limanice (za ptice).
vergogne [ver'goñe] *f* 1. sramota *f*, sram *m*, sramežljivost *f* 2. (t. *pl*) spolovila *f*; *Jo o cirivi di taponâmi lis vergognis tirant in jù la mae che mi rivave sì e nò al boton de panze. (BrLi)*.
vergonzâ [vergon'dža:??] *f* (t. **svergonzâ**) *tr* (javno) osramotiti, ponižati;
~**si** *refl* sramovati se, zardeti; *no mi vergonzi a dîlu* ni me sram tega povedati/ reči.
vergonzament [vergondža'ment] (t. **svergonzament**) *m* osramotitev *f*; razkrinkanje *n*.
vergonze [ver'gon??] *f* → ***vergogne***.
vergule ['vɛrgule] *f* 1. palica za mlatenje žita 2. (zaradi udarca) pordečitev *f*, pordelost *f*.
veri ['veri] *m* 1. steklo *n* 2. (pri oknu) vetrobransko steklo *n*, šipa *f*, steklo *n*; → ***lastre*** 3. steklenica *f*; → ***butilie*** 4. steklen vrč, steklena posoda 5. ***cjarte di ~*** brusilni papir; *E. la (Bianchi) puartà a cjase, e dopo gratade cu la cjarte di ~ la piturà miôr che al podê. (Sg)*.
verie I ['verie] *f* steklenička *f*.
verie II ['verie] *f* → ***vergje, vere***.
verificâ [verifi'ka:] (*o verifichi* [veri'fiki]) *tr* 1. overiti, preveriti, preverjati; preizkusiti 2. ugotoviti, potrditi pravilnost;
~**si** *refl* 1. izkazati se za resničnega 2. FIG dogoditi, dogajati se, pripetiti se.
verificadôr [verifika'do:r] *m* overovatelj *m*; *e je stade sperimentalmentri verificade (e i verificadôrs a àn par chest cjapât il premi Nobel). (SiF 03/4, 133)*.
verifiche [ve'rifike] *f* preverjanje *n*, kontrola *f*; verifikacija *f*, overitev *f*; *chest al ven let come une influence de ~ des previsions (SiF 02/2, 39-58)*; *la cualitât dal cret de montagne e di dut fâ une relazion cun ~. (BrLi)*.
verigule [ve'rigule] *f* → ***virigule***.
verin [ve'rin] *adj* (*neobič.*) steklen, steklast; *une varietât di coltivazion biologjiche, clamade "Lucia", une blave cui grans verins, che e da des panolis piçulis e compatis, colôr zâl auriane. (Pa 04/02)*.
verisim [ve'rizim] *m* LIT, ARS naturalizem, realizem.
verist [ve'rist] (*pl* ***veriscj***) *m* LIT, ARS naturalist *m*, realist *m*.
veristic [ve'ristik], **-iche** *adj* LIT, ARS naturalističen, realističen; *Sul imprin artist neoclassic, daspò sensibil a influencis veristichis. (GE)*.
veriute [veri'ute] *f* majhna pletenka *f*.
vermene [' ??] *f* 1. poganjek *m* 2. BOT sporiš *m* (*Verbenia off.*); ***~ di mûr*** *f ??* BOT → ***jerbe bicine*** .
vermeneç ['??] *m* ??
vermuline [vermu'line] *f* FARM zdravilo, sredstvo proti glistavosti.
vermut ['vɛrmut] *m* pelinkovec *m*; *Une mangjative di cheste sorte si cubie pulît cul vin blanc, cul ~ e cu la bire di spine. (La 03/4)*.
vernacolâr [vernako'la:r] *adj* vernakolaren, narečen; *ven a stâi un gjenar poetic là che l'autôr al use esprimisi tes formis vernacolârs e visserâls (Pa)*.
vernacul [ver'nakul] *adj* narečen;
~ *m* narečje *n*.
vernade [ver'nade] *f* (*redko*) zima *f*; PROV *rompi prin de ~ / al è tanche une coltade. (F)*.
vernadi [ver'nadi] *adj* zimski.
Vernàs [ver'nas] *kr.i f* (Sant Pieri Dai Sclavons) Vernasso.
Vernassin [verna'sin] → ***Cueste Di ~***.
verneglât [verne'gla:t], **-ade** *adj* pisan, pester, raznobarven; → ***vergelât***.
vernîs [ver'ni:s] *f* firnež *m*, lak *m*; ličilo *n*; lošč *m*; *Une dì o chê altre bisugnave che al vignìs lì cuntune piere pomice e un ~ nere par netâ il marmul (Sg)*; *sot la ~ des sôs pieris e dai siei carnavâi cence fin (JM)*.
vernisâ [verni'za:] *tr* → ***invernisâ***.
vernisade [verni'zade] *f* → ***invernisade***.
vernisadôr [verniza'do:r] *m* → ***invernisadôr***.
vernisam [verni'zam] *m* (*kolekt.*) laki *mpl*, barve *fpl*, premazi *mpl*.
Verone [ve'rone] *kr.i f* Verona *f*; *Dal 773 al rivà re Carli, al cjapà Pavie di Milan e po ~ (JM)*.
veronês [vero'ne:s], **-ese** *adj* veronski; *Cussì l'herzog di Carintie al comande ancje de marcje veronese e de Furlanie (JM)*.

Veroniche [ve'rɔnike] *os.i f* Veronika *f*; *Tantis voltis cence nancje un Cireneo che ti judi o une ~ che ti sui il sudôr e il sanc. (BelAlci).*

verôs [ve'ro:s], **-ose** *adj* steklen, steklast.

verp ['vɛrp] *m* 1. glagol *m* 2. beseda *f*; *si jere sintade al so puest cence dî verbo (PauluzzoN)*; *In principi al jere il ~ (Bibl-Zn)* V začetku je bila Beseda.

Versaie [ver'saie] *kr.i f* Versailles.

versant [ver'sant] *m* pobočje *n*.

versatil [ver'satil] *adj* vrtljiv; *Artist ~, al à disegnât fiêrs batûts e furniments, al à comedât edificis e indi à progjetâts i internis. (GE).*

versel [ver'sɛl] *m* → ***versôr***.

verset [ver'sɛt] *m* majhen verz; *Il pari di H. Hesse al veve lassât par test che i metessin su la tombe il ~ 7 dal Salm 124 (BelFa).*

versicul [ver'sikul] *m* 1. majhen verz 2. REL vrstica *f* (v bibliji, koranu); *Lui al sostignive che une vore dai versicui origjinâi dal Coran (Pa 03/12).*

version [versi'on] *f* 1. verzija *f*, inačica *f*; RAČ različica *f*; ***ultime ~*** RAČ zadnja različica (spletne strani ipd.); *Ultime ~: ai 23 di Lui dal 2002 Gjastalt dal sfuei: G. C. (Cad)*; *Notiziari in Internet - ~ in lenghe furlane(O)* 2. prevod *m*; *La ~ furlane di "Black Holes and Baby Universes" e je stade proferide a Gurize (Pa).*

versôr [ver'so:r] (t. redko **versel**) *m* AGR lemež *m*.

Versute [ver'sute] *kr.i f* (Cjasarse) IT Versutta.

vert ['vɛrt], **verde** *adj* 1. zelen; *il cjamp semantic dai colôrs al è formât di ducj i nons dai colôrs: ~, ros, blanc e v.i. (O)* 2. FIG zelen, neizkušen 3. ***numar ~*** (telefonija) zelena, brezplačna številka; *Par informazions numar ~ .. (Pa 04/05)*;
~ *m* 1. zelenina *f*, zelenje *n*; *il ~ dai prâts, il zâl dal soreâl. (Sg)* 2. FIG mladostnost *f* 3. zelena *f* (barva) 4. POL zeleni *m* (pripadnik zelenih); *Pe oposizion 5 a son i conseîrs dai DS, 4 de Margherita, e un parom di Verts, Socialiscj (O)*; *Bon gnûf puartevôs dai Verts (O).*
?? ***Vert Public*** *Midiant dal progjet Ator zuiant la US Animazion sul Teritori, il Ludobus e la UO Gjestion dal Vert Public a*

vertebrâl [verte'bra:l] *adj* ***colone ~*** hrbtenica *f*; *e che cheste maniere di jessi e je stade la colone ~ e culturâl di dute (Natisone).*

vertebre ['vɛrtebre] *f* vretence *n*; hrbtenica *f*

vertence [ver'tentʃe] *f* spor *m*.

vertent [ver'tɛnt] *f* ?? *un vêr e propri dirit a doprâ la lenghe furlane cu la Publiche Aministrazion, sedi inte vertente ative (Cisilino, treball).*

verticâl [verti'ka:l] *adj* navpičen, vertikalen;
~ *f* vertikala *f*.

verticalmentri [vertikal'mentri] *adv* navpično, vertikalno; *metin di trai de superficie de Tiere une bale di canon ~ viers l'alt (Pa 7/99).*

verûl [ve'ru:l] *m* → ***virûl***.

verze ['vɛrdže] *f* BOT glavnato zelje *m* (*Brassica oleracea crispa*); *In ta stagjon de ~ si lu cueieve metintlu tal fôr suntune fuee di ~. (Natisone/furlanis)*; ***salvâ l'ort e lis verzis → ort***; ***tignî l'ort pes verzis → ort***; PROV *la amôr nol è brût di verzis* z ljubeznijo se ne šali.

verze cincuantine [~ tʃinkuan'tine] *f* BOT → ***verzot***.

verze di Istât [~ di is'ta:t] *f* BOT → ***verzot***.

verze di lôf [~ di 'lo:f] *f* BOT → ***lavaç***.

verze di sfueâ [~ di sfue'a:] *f* BOT črna ogrščica *f* (*Brassica oleracea var. nigra*).

verzegnàs [verdže'ñas] *adj* nanaša na Verzegnis;
~ *m* prebivalec Verzegnisa.

Verzegnis [ver'dzɛñis] *kr.i m* Verzegnis (UD); *Ai lunaris di Dimponç, di For Disore, di Maiâs, di Piedim, di Dimplan e Darte e di ~ (Pa 02/12).*

verzelât [ver'tentʃe] *f* ?? *Il lessic al è ~, siôr, origjinâl, cence misturots cun talianisims. (Pa 05/06).*

verzin [ver'dzin] *m* BOT bražiljka *f* (les).

verzot [ver'džɔt] *m* 1. brsota *f*, kodrasti ohrovt *m* 2. FIG zadnjica *f*, rit *f*.

verzui [ver'džui] *m* BOT ?? (*Brassica palustris*); → ***racon, racòs***.

verzûl [ver'džu:l] *m* ZOOL → ***sverzûl***.

verzute [ver'džute] *f* BOT ?? (*Silene inflata*).

verzutin [verdžu'tin] *f* BOT ?? .

ves ['vɛs] *m* 1. (t. **vesse**) pezdec *m*, prdec *m*; ***no stimâ un ~*** VULG ?? ; 2. FIG VULG babje čenče *fpl*, opravljenje *n*; ***cjapâ sù i ~*** VULG vtikati nos v tuje zadeve.

ves ['ves] E1, E3 pogoj od ***vê***; *se nol ~ cjatât di lavorâ, i vignive un sgrisul jù pe schene. (Sg).*

ves di lôf [~ di 'lo:f] *m* BOT (goba) pezdec *m*, prašnica *f*, puhovka *f* (*Lycoperdon*).

vescolâ [vesko'la:] (*o vescoli* [ves'kɔli] *tr* REL birmo vezati; *Si podarès clamâ il vescul a ~.(Bel)*;
~**si** *refl* REL birman biti.

Vescolâsi [vesko'la:si] *m* REL birma *f*.

Vescoltât [veskol'ta:t] *f* ?? *Vescoltât ai 12 di jugn dal 1943, si è preparât al seminari cuntune indigjestion di religjon (Bel).*

vescovât [vesko'va:t] *m* škofovstvo *n*, škofija *f*; *al butà jù il Patriarcjât di Aquilee par creâ i vescovâts di Udin e di Gurize. (La 05/12).*

vescul ['vɛskul] (*pl* ***vescui***) *m* REL škof *m*; ***un regâl di ~ ??*** ; ***a ogni muart di ~*** ; ***~ ausiliâr*** pomožni škof ; *Dal 1987 il ~ ausiliâr Brollo, cjargnel e titolâr di Zui (BelAlci).*

Vesfalie [ves'falie] *kr.i f* Vestfalija *f*.

vessâ [ve'sa:] *it* prdeti, spustiti prdece.

vesse ['vɛse??] *f* → ***ves***.

vestî [ves'ti:] *tr, refl* → ***vistî***.

vestît [ves'ti:t] *m* → ***vistît***.

Vespasian [vespazi'an] *os.i m* Vespazijan *m*; *~ al torne a dreçâlu (Bibl-Apoc).*

vessazion [vesatsi'on] *f* trpinčenje *n*; *e cuintri la politiche di ~ economiche metude in vore dai grancj grops finanziaris forescj (Pa 7/2000).*

vestâl [ves'ta:l] *f* vestalka *f*; *Al à smicjât, infalibil, une incjantevule ~ che e regnave ad amont (ShW).*

vestiari [vesti'ari] *m* obleka *f*, garderoba *f*; *Ogni individui al à derit a un sistem di vite bon di garantî la salût e il bonstâ so e de sô famee, massime pal nudriment, il ~ (Declarazion).*

Vesuvi [ve'zuvi] *kr.i m* Vezuv *m*

vêt ['ve:t] *m* ARH, LIT penis *m*, moški ud *m*; → ***bighe***.

veteran [vete'ran] *m* veteran *m*.

veterinari [veteri'nari] *adj* živinozdravniški;
~ *m* živinozdravnik *m*; *La visite dal ~ no à di jessi un fat traumatic pal cjan (CoUd).*

veterinarie [veteri'narie] *f* živinozdravništvo *n*.

veto ['vɛto] *m* veto *m*, ugovor *m*; ***dirit di ~*** veto - pravica do ugovora.
vetôr [ve'to:r] *m* vektor *m*; *In sostance, al consist di doi polaroids cu lis lôr direzions di passaç te direzion dai vetôrs unitariis u e v. (SiF 03/3, 9-18).*
vetoriâl [vetori'a:l] *adj* vektorialen; *par prionte, il formalisim matematic fondât sui spazis vetoriâi e sui operadôrs liniârs al da une visuâl unitarie di ducj i fenomenis microscopics (SiF 03/3, 9-18).*
vetrade [ve'trade] *f* steklena vrata *f*; *O cjali la ~, chê dal jeur cui cuars, o sin propit daûr. (BrLi).*
vetrinari [vetri'nari] *m* → ***veterinari***.
vetrine [ve'trine] *f* → ***vitrine***.
vetrôs [ve'tro:s], **-ose** *adj* *I bocons, cinise e scuriis, a son dispès vetrosis e a contignin cetantis bufulis di gas "inglaçadis" tal moment che il magma al vignive erutât (stromboli).*
veture [ve'ture] *f* vozilo *n*; *plui alte dal dopli di chê che e paie une ~ (Pa 03/10)*; *Intant che o discjamavi la valîs de ~ al coredôr glaçât (BrLi).*
v.i. ['vie indev'ant] *kratica > vie indevant* t.d. (tako dalje); *grafems, peraulis, frasis e v.i. (SiF 02/1).*
viabilitât [viabili'ta:t] *f* voznost *f* (ceste); *P di Basilian e à finîts i lavôrs pe ~ di Plaçâl Cella un mês prin dal timp stabilît: (CoUd)*; *gjestion de ~ comunâl, provinciâl e statâl (Pa 7/2000).*
viaç [vi'atʃ] *m* 1. potovanje *n*, pot *f*; ***jessi in ~*** biti na poti; *ma secont i dirits di nature e partant tremende, e je in ~. (La 06/3)*; ***par ~*** med potovanjem, na poti 2. krat; ***mil viaçs*** stokrat.
viadanis [vi'atʃ] *m* ?? *La produzion e rivà a cuarantemîl piecis, cence contâ lis viadanis (telis pe velis des nâfs). (Natisone/furlanis).*
viâl [vi'a:l] *m* (*neobič.*) drevored *m*, bulvar *m*, steza *f*; *La secretarie de scuele e je a Udin, alì dal vieri 'seminari di ~ Ungjarie (Pa)*; *Alore in ~ Triest a Udin (Natisone/miti)*; *Là jù in fonts, te povolade che si viodeve trimâ di lontan, e dopo un viâl imbombât di brume (PauluzzoN)*;
→ ***stradon***.
viamence [via'mɛntʃe] *f* silovitost *f*, sila *f*; *vevio salacôr di saborâ prin chestis flamis e di sgjarnâlis, cu la ~ de asse? (Eg)*; *no polsadis o azardosis strategjis, ma dome la ~, il ribalton massim di miârs di animis e di bestiis (Mar).*
viament [via'mɛnt] *adj* siloviten, silen; *La sô vene e je aghe limpide, mai intorgulade e mai viamente (Pa 02).*
viandant [vian'dant] *m* popotnik *m*, romar *m*; *Il ~ che al passe par lenti, al cjale chel brut arbossat e al dîs (Percude).*
viarie [vi'art] ?? *come a di une grande servitût militâr, viarie e energjetiche? (christianromanini 07/02)*
viart [vi'art] → ***viert***
Viâs [vi'a:s] *kr.i f* (Soclêf) Viaso.
viatic [vi'atik] *m* 1. (t. FIG) popotnica *f* 2. REL viatik *m*, sveta zadnja popotnica *f*.
viazâ [via'dža:] *m* potovati.
viazadôr [viadža'do:r] *m* 1. (po)potnik *m* 2. trgovski potnik *m.*
viazant [via'džant] *m* popotnik *m.*
vibrâ [vi'bra:] *tr* vihteti; tresti se; *che e fâs ~ il colôr di implant tonâl (CoUd).*
vibrant [vi'brant] *adj* tresoč.
vibratori [vibra'tɔri] *adj* tresilen.
vibrazion [vibratsi'on] *f* tresenje *n*; tresljaj *m*.
Vîc ['vi:k] *kr.i f* (For Disore) Vico.
vicediretôr [vitʃedire'to:r] *m* pomožni direktor *m*; *Il Diretôr al sielç jenfri i membris dal Consei Diretîf un ~ (CIRF).*
vice ['vitʃe] *m* namestnik *m*, namestnica *f*;
vice- ['vitʃe] *m* pomožni-, pod-; npr. ***~-diretôr*** pomožni direktor.
Vicence [vi'tʃɛntʃe] *kr.i f* Vicenza *f*, Vičenca *f*.
Vicenç [vi'tʃɛntʃ] *os.i m* Vincencij *m*.
vicende [vi'tʃɛnde] *f* pripetljaj *m*, naključje *n*, slučaj *m*, dogodek *m*, primer *m*, zadeva *f*; *La notizie e à esasperât i dipendents de aziende che a speravin intal comissari par puartâ a bon fin la ~ (O)*; *Sclaride ancje la ~ Cecotti cu la Leghe (O)* ..primer Cecotti.. ; *al à volût memoreâ tun libri la propie ~ di berlinês perseguitât parcè che al jere di etnie zingare (Pa)* ..slučaj, primer.
vicendevul [vitʃen'devul] *f* vzajemen, medsebojen; *In sumis il gnûf rapuart fra Triest e il Friûl, fondât su la ~ autonomie, pûr restant te comun cjase regjonâl (La 05/6).*
vicendevulece [vitʃendevu'letʃe] *f* vzajemnost *f*, medsebojnost *f*.
vicentin [vitʃen'tin] *adj* nanaša na Vičenco;
~ m prebivalec Vičence; *Cemût ese che un ~, storic dal art, al è deventât studiôs di furlan? (Pa).*
vicepresident [vitʃeprezi'dɛnt] *m* podpredsednik *m*.
vicerê [vitʃe're:] *m* podkralj *m*; *Eugjeni di Beauharnais, ~ di Italie. (Natisone/furlanis).*
viceretôr [vitʃere'to:r] *m* ?? *Epûr e àn siet predis, paris spirtuâi, viceretôrs e sielte di animadôrs. (BelAlci).*
vicevierse [vitʃevi'ɛrse] *adv* obratno; *cetant mancul precise e je la misure de sô velocitât, e ~. (Pa 7/99)*; *Dopo un pôc di timp si ur à fat il test par talian a chei che lu vevin bielzà fat par furlan e ~. (SiF 02/2, 77-93).*
vichinc [vi'kink] *m* HIST Viking *m*; ***vichincs*** Vikingi.
vichingo [vi'kingo] → ***vichinc***.
vichipedie [viki'vitʃi] *f* wikipedija *f*; *Liste dai articui che dutis lis vichipediis a varessin di vê (Vichi).*
vici- ['vitʃi] → ***vizi-***.
vicidôr [vitʃi'do:r] *m* ?? *Scomentçant de 18ª edizion dal Premi, chê dal 1997, autôr de opare vicidore nol pues concori pe edizion seguint. (Codroip, Avis).*
vicin [vi'tʃin] *adj* bližen, soseden; *Orient Vicin* Bližnji vzhod;
~ adv blizu;
~ prep ***~ di*** blizu (nekomu);
~ m sosed *m*; *e duncje di capacitât di fevelâ, scrivi e comunicâ cul ~ (Pa)*; → ***vicinant***.
vicinâ [vitʃi'na:] *tr, refl* → ***svicinâ***.
vicinance [vitʃi'nantʃe] *f* sosedstvo *n*, soseščina *f*, bližna okolica *f*.
vicinant [vitʃi'nant] *m* sosed *m*; *mai in stât di strenzi une aleance positive cui siei vicinants (Pa 04/04)*; *dal moment che o sin vicinants (PauluzzoN)*;
~ adj soseden.
vicinât [vitʃi'na:t] *m* soseščina *f*, soseska *f*; *e je une varietât di dimension doi, parcè che localmentri o podìn considerâ il ~ di un pont de sfere come un toc di spazi vetoriâl (SiF 02/1, 234).*
vicinie [vi'tʃinie] *f* 1. JUR (zbor prvakov iz soseske) soseska *f* 2. zbor *m*, shod *m*.

vicjari [vi'qari] *m* REL vikar *m*, namestnik *m*; ***~ apostolic*** apostolski vikar; *il pape al nomenarà pal Friûl sot la Austrie un ~ apostolic (Natisone/furlanis)*; *~ adj* nadomesten.
vicjariance [viqari'antʃe] *f* *??*
vicjarie [viqa'rie] *f* zastopstvo *n*, nadomestovanje *n*; *graduatorie nol è stât mandât tun paîs di mont, tune capelanie o ~ spierdude e dismenteade (BelAlci)*.
Vidâi [vi'da:i] *kr.i m* (Dogne) Vidali.
Vidâl [vi'da:l] *i.m* Vitale.
vide ['vide] *f* v: ***purcit di ~*** merjasec *m*.
video ['video] *m* video *m*; ***~ conference*** videokonferenca; *Colegade in ~ conference cun Conean e Rome si à davuelte îr a Pordenon la cunvigne (O)*.
videocassete [videoka'sete??] *m* videokaseta *f*; *materiâl cjatât in rêt e materiâl multimediâl (videocassetis, cd, e v. i.). (Pa 02/10-11)*.
videocjamare [video'qamare] *f* video kamera *f* (videokamera); *Par regjistrâ il videomessaç o podês doprâ la webcam, une ~ e ancje il videofonin... (christianromanini 07/04)*.
videoconference [videokonfe'rɛntʃe] *f* videokonferenca *f*; *La ~ e la bande largje in gjenerâl a permetin di ativâ colaborazions, in timp reâl (La 05/6)*.
videofonin [videofo'nin] *m* videofon *m*, videotelefon; *Par regjistrâ il videomessaç o podês doprâ la webcam, une videocjamare e ancje il ~... (christianromanini 07/04)*.
videoimprest [videoim'prɛst] *m* videonaprava *f*; *Daspò dai prins esperiments, cu la produzion di videoimprescj didatics curâts de catidre di Didatiche (Pa 04/05)*.
videomessaç [videome'satʃ] *m* videosporočilo *n*; *Par regjistrâ il ~ o podês doprâ la webcam, une videocjamare e ancje il videofonin... (christianromanini 07/04)*
videoregjistradôr [videoreǵistra'do:r] *m* video predvajalnik *m*; *Po la mobilie sicu l'armâr, l'armaron, il scrign, la librarie, lis cjadreis, ma purpûr il televisôr, il ~ e il telecomant. (La 07/03)*.
videoteche [vidio'tɛke] *f* videoteka *f*; *Planc planchin, la ~ sometude a la Scuele furlane e je daûr a inricjîsi. (Pa 04/05)*.
vidiâ [vidi'a:] (t. **invidiâ**) *tr* zasaditi trte.
vidiam [vidi'am] *m* (*kolekt.*) vinogradi *mpl*.
vidice [vi'ditʃe] *f* → ***vidiç***.
vidiç [vi'ditʃ] (*pl* ***vidiçs*** [vi'dits]) *m* BOT vitica *f*.
vidiçon [vidi'tʃon] *m* rozga *f*, (trtna) mladika *f*; *R. i mostrave cul dêt un ~ (Sg)*; *Se al taie al è parcè che al constate che il ~ al è za muart (friuli.qnet)*.
vididule [vidi'dule] *f* 1. BOT poljski slak *m* (*Convolvolus arvensis*); *Cussì la ~ a la dolce marisilve dolcementri si invuluce e la feminine elare imbocole i ruspiôs dêts dal olm. (ShW)*; → ***campanelis*** 2. BOT → ***vididulaç***.
vidiel [vidi'ɛl] (*pl* ***vidiei***) *m* 1. tele *n*; *Ancje un gno barbe, là vie, prin de vuere, che al veve vacjis e un ~ (Cadorini/furlan)* 2. teletinja *f*; ***~ rost*** pečena teletinja.
vidielute [vidie'lute] teliček; *Po i consegnarin un altri brengulut di cjarte e i menarin vie la ~ . (JM, Salvâ)*.
vidon [vi'don] *m* 1. poveč. od ***vît*** 2. vijak *m* 3. VOJ zaklep topovske cevi.
Vidot [vi'dɔt] → ***Sant Vidot***.
vidriç [vi'dritʃ] (*pl* ***vidriçs*** [vi'drits]) *adj* beden, trpeč, zdelan, izmučen (človek, rastlina); *Un bon pomâr nol fâs pomis vidricis, e un pomar ~ nol po fâ pomis buinis. (glesie)*.
vidriûl [vidri'u:l] *m* 1. KEM sulfat *m*; ***~ vert*** železov sulfat; ***spirt di ~*** žveplena kislina 2. ***~, ~ di ram, ~ turchin*** PROV *aghe e ~ / si fâs vin par dut il Friûl*.
viduçon [vidu'tʃon] *m* *??* *E. al taiave jù dut, fûr di doi tre viduçons dal ultin an (Sg)*.
vidul ['vidul] *m* ZOOL sokol *m*; *e il ~ strac al plombarà sul nît (Lenghe 2000)*.
Vidulis ['vidulis] *kr.i f* (Dignan) Vidulis.
Vidunce [vi'duntʃe] *kr.i f* (Cjiscjelgnûf) IT Vidunza.
vie ['vie] *f* 1. pot *m*, cesta *f*; ***~ dal sâl*** *??* ***~ de sede*** *Il teme de edizion 2001 al è chel de "~ dal sâl" che, cu la "~ de sede e chê de ambre" (O)* 2. trak *m*, pramen *m*, proga *f*; ***par ~ di*** po, preko, s pomočjo; zaradi; ***par dutis lis viis*** za vsako ceno, na vsak način.
vie ['vie] *adv* 1. proč; naprej; ***va ~!*** pojdi že! pojdi proč!; ***~ e ~*** postopoma, polagoma; ***~ par*** ob; počez, povprek; skozi, preko (čas.); *No si sa nuie in cont di Sudri ~ pe Ete di Mieç (Leng)* skozi srednji vek; ***~ pe citât*** skozi mesto; ***~ pe zornade*** čez dan, preko dneva; ***~ par dut il gustâ*** za čas celega kosila; ***~ di*** proč od, oddaljen od 2. MAT minus (odštevanje); *tredis ~ cuatri, nûf* trinajst minus štiri (je) devet.
viee [vi'ee] *int* (*redko*) glej ga no!
Viecrucis [vie'krutʃis] *m* REL križev pot; *cjalant lis pituris de ~. (Sg)*.
viele [vi'ele] *f* stara baba *f* (ženska), stara *f*.
vieli [vi'eli] (*pl* ***viêi/ vielis***) *adj* (predvsem za osebe) 1. star 2. star, starinski, starega kova 3. zastarel 4. star, obrabljen, ponošen;
~ m starec *m*, stari *m*; *Dome dopo un dîs minûts al incrosà un ~ in biciclete (Sg)*; ***vignî ~*** postati star, postarati se.
vielon [vie'lon] *adj* zelo star;
~ m zelo star starec.
Vielm [vi'elm??] (t. **Wielm**) *os.i m* Vilhelm *m*.
viemence [vie'mɛntʃe] *f* → ***viamence***.
viement [vie'mɛnt] *adj* → ***viament***.
Viene [vi'ɛne] *kr.i f* Dunaj *m*; *Tal març dal '48, savût che ~ e jere in rivoluzion. (GP)*.
vienês [vie'ne:s], **-ese** *adj* dunajski;
~ m Dunajčan *m*; *o ai vude la percezion che chest ~ ur fevelàs ai furlans (Pa 03/12)*.
vienon [vie'non] *adv* (*redko*) daleč daleč.
viêr [vi'e:r] *m* črv *m*; *Tu ti sintis un ~ de tiere e une sorte di titan (BelR)*; ***viêrs*** gliste *fpl*; ***vê un ~ tal cjâf*** biti malo nor.
viêr blanc di tiere [~ blank di ti'ɛre] *m* ZOOL Poljski majski hrošč *m* (*Melolontha melolontha*).
viêr dal ardiel [~ dal ardi'ɛl] *m* ZOOL ?? (*Darmestes lardarius*).
viêr dal formadi [~ dal for'madi] *m* ZOOL *Musca putris*-e.
viêr dal forment [~ dal for'mɛnt] *m* ZOOL 1. veliki košeninar *m* (*Tipula oleracea*) 2. *Calandra granaria*-e.
viêr de uve [~ de 'uve] *m* ZOOL → ***tarme de uve***.
viêr des ceriesis [~ des tʃeri'ɛzis] *m* ZOOL *Musca cerasi*-e.
viêr di tiere [~ di ti'ɛre] *m* ZOOL navadni deževnik *m* (*Lumbricus terrestris*).
vierp [vi'ɛrp] *m* → ***verp***.

vierzi [vi'ɛrdži] (*vierç, vierzis, vierç* p *viert*) *tr* odpreti; ***~ la bocje*** odpreti usta, nekaj reči, ziniti; *a vevin ancje di ~ la bocje (SiF 04/5)*; ***~ un sf(r)ese*** odpreti malo; ~**si** *refl* odpreti se.

vieri [vi'eri] *adj* star (samo za stvari, ponavadi za samostalnikom); ***di ~*** od nekdaj; *I sintoms clinics dal ergotisim a jerin cognossûts di ~. (SiF 02/1, 31-45)*; ***lâ in ~*** postarati se; priti iz mode; ***meti in ~*** dati na stran, ne uporabljati več; ***par ~*** nekoč, nekdaj; po starem; *Par ~ il mostron in mascare al vignive daviert dal "Jandeluvio" (La/tradizions)*; ***Continent Vieri/Vieri Continent*** Stara celina; *ancje il Vieri Continent al à di frontâ il pericul de omologazion des culturis (CoTav)*; *e segnade cheste pagjine gnove e no masse esaltant des storie dal ~ Continent. (Pa 04/05)*;
~ *m* AGR ledina *f*, neobdelana zemlja *f*.

vierf [vi'ɛrf] *m* → ***verp***.

viers [vi'ɛrs] *m* 1. verz *m*, stih *m*, vrstica *f* 2. smer *m*, stran *m*, del *m*; ***al ~ di*** v smeri k.

viers [vi'ɛrs] *prep* 1. EKO v zameno za, za, proti; ***~ un mercedi*** proti plačilu 2. → ***inviers***;
~ *adv* proti, v smeri, do; *Si sa che il mont al va, al galope ~ la globalizazion (Pa).*

viersâ [vier'sa:] *tr, refl* 1. izliti, izlivati; naliti 2. točiti.

Vierse [vi'ɛrse] *kr.i f* (Romans) Versa.

viersuçat [viersu'tʃat] ?? *nissun omp di biel inzegn che al ves podût doprâlu altri che a fâ viersuçats di Arcadie (JM).*

viert [vi'ɛrt] *adj* 1. odprt; ***a ~*** na prostem, zunaj; *A jerin sentâts a ~* Sedeli so od zunaj; ***~ dì e gnot*** odprto dan in noč ; *cu lis discotechis viertis dì e gnot, cu la int che ti baline e ti folpee (Pa 04/07)*; *~ dutis lis zornadis, fûr il Lunis (Leng)* odprt vse dni v tednu, razen ob ponedeljkih 2. FIG pošten, odkrit.

vierte [vi'ɛrte] *f* odpiranje *n*; ***a la ~*** na prostem, zunaj.

Vierte [vi'ɛrte] *f* pomlad *f*; *La ~ (o ancje primevere) e je une des cuatri stagjons (Vichi) //* < lat. *apertam.*

viertidure [vierti'dure] *f* 1. odprtina *f*, razpoka *f* 2. obširnost *f*, prostranost *f*; ***~ dal cîl*** obširnost neba 3. prehod *m* 4. FIG izhod *m* (iz težave) 5. razporek, izrez (pri obleki); *De ~ de cjamese di gnot, i viôt lis dôs tetutis. (BrLi)* 6. odprtje *n*, začetek *m*, otvoritev *f*; ***orari di ~*** odpiralni čas; *orari di ~ 24 oris su 24 (CoUd).*

vierzidure [vierdži'dure] *f* → ***viertidure***.

vieste [vi'este] *f* obleka *f*, oblačilo *n*, halja *f*; ***~ di cjamare*** spalna halja *f*; ***sot ~ di*** FIG pod krinko (nekoga).

viesti [vi'esti] *tr, refl* → ***vistî***.

viestî [vies'ti:] *tr, refl* → ***vistî***.

viestût [vies'tu:t], **-ude** *adj* → ***vistût***.

vietnamit [vietna'mit] *adj* vietnamski;
~ *m* 1. Vietnamec *m*; *ma bielzà in chê volte dai 2 milions di vietnamits copâts no vin dibot savût nuie (Pa 03/11)* 2. vietnamščina *f*.

vietnamite [vietna'mite] *f* vietnamščina *f*; *Ancje jo o capìs ben il ~. (Cad/furlan).*

vîf ['vi:f], **-ve** *adj* 1. živ; živahen; ***a vive vôs*** ustno; ***fâsi ~*** dati znamenja življenja, pojaviti se; 2. FIG živ; *cussì di tignî ~ l'interès (Vichi)*;
~ *m* živi (človek) *m.*

Vigji ['viǵi] *os.i m* ??

vigjilance [viǵi'lantʃe] *f* čuječnost *f*, pazljivost *f*; *usadis dispès cun scarse ~ e cun pôcs scrupui (Pa 03/2).*

vignadiç [viña'ditʃ] (*pl* ***vignadiçs*** [viña'dits]) *m* prišlek *m*, tujec, od drugod prihajajoči, imigrant *m.*

vignâl [vi'ña:l] (*pl* ***vignâi***) *m* vinograd *m.*

vignarûl [viña'ru:l] (*pl* ***vignarûi*** [viña'ru:i]) *m* naprstnik *m*; *in part, si lis dopre ancjemò (vuaite, paisse, ~ etc.) (JM)*; ***inneâsi intun ~*** FIG affogare in un bicchier d'acqua?? // < st.v.nem.

vignesian [viñezi'an] *adj* beneški; *la lote clarementri classiste jenfri la minorance vignesiane (Pa 03/4)*; *Scalvanie vignesiane* Slovanska Benečija, Beneška slovenija.

Vignesie [vi'ñezie] *kr.i f* Benetke *fpl*; ***~ Julie*** Benečija Julijska krajina.

vignî [vi'ñi:] (*ven, vegnis, ven, vignìn, vignîs, vegnin*, fut *vignarai*) *it* 1. priti, prihajati; ***come che e vignive*** kakor je prišlo; ***~ di cdn*** priti h komu, do koga; *O soi jo che o ai dibisugne di jessi batiât di te e tu invezit tu vegnis di me? (Bibl-Mt)*; ***~ di ridi ??*** *Ancje a mi mi ven di ridi. (BrLi)*; ***~ la pôre a cdn*** bati se; *I vignì a colp pôre di sintîsi dî di nò, (Sg)*; ***~ tal cjâf*** priti na misel. *(Sg)*; ***~ un sgrisul jù pe schene ??*** *Cuanche al pensave, che…se nol ves cjatât di lavorâ, i vignive un sgrisul jù pe schene. (Sg)* 2. izhajati, priti; ***~ dal fat*** izhajati iz dejstva, priti od nečesa; *Che i vignive dal fat di no vê nuie di pierdi. (Pa 02)*; *il corean al ven de piel* usnje izhaja iz kože 3. dospeti; *une letare mi e vignude* dobil sem pismo 4. postati; *ce grant che al è vignût* kako velik je postal 5. pristajati; *ce che i vignive* kar mu je pristajalo.

vignî dilunc [~ di'lunc] *it* iti, hoditi naprej.

vignî dongje [~ 'dɔnǵe] *it* 1. priti bližje, približati se 2. prispeti, priti 3. priti skupaj, zbrati se 4. priti domov, vračati se domov.

vignî fûr [~ 'fu:r] *it* ven priti, priti na dan; *No volarès che a chest pont al vignìs fûr cualchidun cu la pantiane de globalizazion. (Pa 05/12).*

vignî indenant [~ inde'nant] *it* priti naprej, napredovati.

vignî jù [~ 'ju] *it* dol priti, iti dol, sestopiti.

vignî parmìs [~ par'mis] *it* približati se.

vignî parsore [~ par'zɔre] *it* FIG priti na dan, na površje.

vignî sot [~ 'sɔt] ??

vignî sù ['su:] *it* 1. iti gor, priti gor 2. (z)rasti 3. priti na misel; ***mi ven sù di*** rad bi zdaj.

vignole [vi'ñɔle] *f* dobiček *m*, zaslužek *m*, profit *m*.

Vignûf [vi'ñu:f] *kr.i f* (Fontanefrede) Vigonovo.

vignude [vi'ñude] *f* prihod *m*; *La ~ dal cristianisim a Aquilee (Cadorini/furlan)*; ***di biele ~*** dobrega izgleda/ videza; ***di buine ~*** iz dobre družina, izvrsten; ***di grande ~*** iz velike družine.

Vignût [vi'ñu:t] *i.m* v: ***come il cjan di ~ ??***

vigogne [vi'goñe] *f* 1. ZOOL vikunja *f* (*Lama vicugna*) 2. ***di mieze ~*** skromen, zmeren; ***di ogni ~*** vse vrste; ***di chê ~*** PEJ te vrste, takšne vrste.

vigôr [vi'go:r] *m* moč *f*, čvrstost *f*; veljavnost *f*; ***jentrâ in ~*** stopiti v veljavnost, začeti veljati; *La Convenzion e je jentrade in ~ il I di Lui dal 2003 (Pa 03/12).*

vigorôs [vigo'ro:s], **-ose** *adj* močen, čvrst; bujen.

vîl ['vi:l] (*pl* ***vîi***) *adj* 1. strahopeten, slaboten 2. prostaški, preprost 3. cenen; *Bussimi par traviers de buse di cheste parêt ~! (ShW)*;
~ *m* 1. strahopetec *m* 2. podlež *m*, prostaštvo *n*; *Parcè, jo che o vuei murî pe pôre de vite muarte, varessio di sei dome pecjadore e ~, e chei altris salacor ju varan in glorie? (Mucci).*

Vilac [vi'lak] *kr.i m* Beljak *m*; *Il Savorgnan al cjatà ripâr a ~ in Austrie (Natisone/furlanis)*; *al divignive di Treffen, une vile daprûf ~.(La 07/04)*.
vilaç [vi'latʃ] (*pl* ***vilaçs*** [vi'lats]) *m* (*neobič.*) vas *m*.
Vilalte [vil'alte] *kr.i f* (Feagne) Villalta; *i siôrs di Cucagne dal 1260 a'ndi vevin 60, e cussì i conts di Porcie, di Strassolt, di ~ (Storie)*.
vilan [vi'lan] *m* kmetavz(ar) *m*, PEJ kmet *m*; *e podeve ancje ofindisi e stimâlu un ~ (Sg)* lahko se bi užalila in ga imela za neolikanega.
vilanade [vila'nade] *f* neotesanost *f*; *ducj contents di vê mertât di sopuartâ une ~ pal non di Gjesù (glesie)*.
Vildivâr [vildi'va:r] *kr.i m* Varmo (UD).
Vildivar [vildi'var] *kr.i f* → ***Vile di Vâr***.
vile ['vile] *f* 1. vas *m* 2. podeželje *n*, predmestno okolje *n*, dežela *f* 3. vila *f*, gosposka hiša na deželi; *La ~ furlane e je par solit un viere e ben plantade cjase di piere (La 06/1)* 4. (redko) mesto *n*.
Vile ['vile] → ***Sant Jacum*** (Vile)
Vile ['vile] *kr.i f* (Buie) IT Avilla.
Vile ['vile] *kr.i f* (Verzegnis) Villa.
Vile ['vile] *kr.i f* Villa Santina (Ud).
Vile di Flum [~ di 'flum] *kr.i f* (Flum) Fiume Veneto (Pn); *compagn par "Fiume Veneto" che al varès di vê non "Villa di Fiume" parcè che par furlan e je ~.(Pa 02)*.
Vile Di Fûr [~ di 'fu:r] *kr.i f* (Paulâr) Villafuori.
Vile Di Mieç [~ di mi'ɛtʃ] *kr.i f* (Paulâr) Villamezzo.
Vile Di Reant [~ di re'ant] *kr.i f* (Torean) Reant.
Vile di Vâr [~ di 'va:r] *f* Varmo (Ud); *diluncvìe des stradelis de ~; dai trois che a menin al svuaç. (Mar)*.
Vile Santine [~ san'tine] *kr.i f* Villa Santina (UD); *Chei che ancjemò in dì di vuê no àn declarât lis sôs intenzions a restin: Trep di Cjargne, Trivignan e ~. (Pa)*.
Vile Visintine [~ vizin'tine] *kr.i f* Villa Vicentina (Ud)
vilece [vi'letʃe] *f* (*redko*) gnus *m*, odvratnost *f*, odpor *m*; (*bolj obič.*) → ***riviel***.
Vilecjace [vile'qatʃe] *kr.i f* (Listize) Villacaccia; *ven a stâi chel Fidrì dai Ros di ~ che nol à di sigûr dibisugne di jessi laudât e preseât culì. (Pa 7/2000)*.
Viledolt [vile'dɔlt] *kr.i f* (Fontanefrede) Villadolt.
Vilefrede [vile'frɛde] *kr.i f* (Tarcint) Villafredda.
vilegjant [vile'ǵant] *m* letoviščar *m*; *O vin costruît centri fernîts di ogni comoditât pai vilegjants su lis nestris monts, e pistis par skiâ su ogni cleve (La)*.
vilegjature [vileǵa'ture] *f* letovanje *n*; *(carn. For di Voltri) a 'nd è albergos, cjasis, cjôts, stalis e tante ~. (Pa 03/8)*.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Fare) Villanova Di Farra.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Fossalte) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Lusevare) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Pordenon) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Sant Denêl) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Sant Micjêl) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Sant Zorç Di Noiâr) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Prate) Villanova.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Sant Zuan Di Manzan) Villanova Del Judrio.
Vilegnove [vile'ñɔve] *kr.i f* (Scluse) Villanova.
Vilegnove di Sant Denêl [vile'ñɔve] → ***Vilegnove***.
Vilès [vi'lɛs] *kr.i m* Vileš *m* (IT Vilesse) (Go); *Chei che a restin ancjemò fûr a son: Caprive, Dolegne, Fare, Mosse e ~. (Pa)*.
Vilevuarbe [vilevu'arbe] *kr.i f* (Sacîl) Villorba.
Vilevuarbe [vilevu'arbe] *kr.i f* (Basilian) IT Villaorba.
Vilfrêt [vil'fre:t] *os.i m* Vilfred *m*; *daspò che ~ il Pelôs cont di Barcelone (Ac)*.
viliâ [vili'a:] (*o vilii* [vi'lii]) *it* postiti se; → ***fâ vilie***.
viliac [vili'ak] *m* strahopetec *m*; *seont lui, si sarès puartât di vêr ~ (Pa)*;
~ adj strahopeten.
viliacarie [viliaka'rie] *f* strahopetnost *f*; *la cerve cuiete e devente une saete par cjaçâ la tigre - velocitât inutil co la ~ e cor daûr e il valôr al scjampe vie. (ShW)*.
vilie ['vilie] *f* REL vigilija *f*, bedenje *n*, večer (post) pred praznikom; ***~ di Nadâl*** svet večer; ***fâ ~*** postiti se.
vilient [vili'ɛnt] *adj* ponižujoč, žalosten.
viliis ['viliis] *fpl* BOT → ***voli di jeur***.
vilipendi [vili'pɛndi] (*o vilipent* [vili'pɛnt], *tu vilipendis, al vilipent*) *tr* (*neobič.*) zasramovati; žaliti;
~ m (*neobič.*) zasramovanje *n*, žalitev *f*.
vilipendiôs [vilipendi'o:s], **-ose** *adj* (*neobič.*) obrekljiv; sramotilen; *chest puint di comant là dulà che a scomencin i Balcans al è pai furlans (par chei che àn dignitât) dabon ~. (La 03/02)*.
vilît [vi'li:t], **-ide** *adj* užaloščen, žalosten, podrt; → ***avilît***.
vilotâr [vilo'ta:r] *m* (*neobič.*) skladatelj vilot.
vilote [vi'lɔte] *f* značilno furlansko petje.
Vilote [vi'lɔte] *kr.i f* (Davian) Villotta.
Vilote [vi'lɔte] *kr.i f* (Cjons) IT Villotta.
viltât [vil'ta:t] *f* 1. ravnodušnost *f*, brezvoljnost *f*, duševna lenoba *f*, topost *f*; *aes ultimis conseguencis chês viltâts e chês tristeriis che i talians a vevin za dafonts de anime (La 07/01)* 2. strahopetnost *f*, strahopetno dejanje *n*; *Salacor un altri at di ~. (Enrico)* 3. ponižnost *f*.
Viluce [vi'lutʃe] *kr.i f* (Ruvigne) Villuzza.
vilût [vi'lu:t] ?? *E lì o incuintri dôs scarputis di ~. (BrLi)*
vilute [vi'lute] *f* majhna vila *f*.
vimine ['vimine] *f* vrbova šiba *f*.
vin ['vin] *m* vino *n*; ***~ blanc*** belo vino; ***~ neri*** rdeče vino; ***~ di messe*** mašnjo vino; ***~ gnûf*** mlado vino; ***~ di une fuee*** enoletno vino; ***~ ricercjât*** iskano vino; *o vin par esempli une slargjade presince di vignâi che a produsin vins ricercjâts, (La 06/3)*; ***~ sec*** suho vino; ***~ piçul*** blago vino; ***~ gruès*** težko vino; ***il ~ cuet*** kuhano vino; ***butâsi masse tal ~*** preveč se vinu(pijače) predati.
vinace [vi'natʃe] *f* hudobno vino; → ***vinat***.
Vinadie [vi'nadie] *r.i f* Vinadia *f*; *Tra lis miôr atrativis al risalte il foran de ~ cul so canyon font (Provincia)*.
Vinai [vi'nai] *kr.i f* (Lauc) Vinaio.
vinâr [vi'na:r] *m* vinar *m*.
vinars ['vinars] *m* petek *m*; ***Vinars Sant*** Sveti petek, Veliki petek; *Come chê di clamâ la crôs te predicjie di Vinars sant. (Bel)*; PROV *Se al plûf Vinars Sant, la tiere no je mai sazie. (ProvBr)*.
vincei [vin'tʃei] *m* 1. BOT vrba *f* 2. vrbova šiba *f*; *mi vierç i braçs e jo mi buti cuintri il so cuarp che si plee tanche un arc di ~. (BrLi)* 3. naročje šib.
vinci ['vintʃi] (*vinç, vincis, vinç*) *tr* 1. zmag(ov)ati, premagati; ***~ par ko*** zmagati s knockoutom; *dal 1929 al Setembar dal 1930, al veve pugnât 27 voltis e vinçût simpri par ko. (Carnera)* 2. dobiti (stavo); zadeti

(dobitek); ***~ l'apalt*** *?? daspò che Autovie Venete e à consegnât i lavôrs ae associazion di impresis che a àn vinçût l'apalt (O)*; ***~ il premi Nobel*** dobiti Nobelovo nagrado; *al à vinçût il premi Nobel par la Medisine (SiF 02/1, 155-165)* 3. prepričati, pregovoriti.
vincibil [vin'tʃibil] *adj* premagljiv.
vincidôr [vintʃi'do:r] *m* zmagovalec *m*; *Al è a disposizion un premi di 1500 euros pal ~ dal concors cinematografic (Pa 04/06)*;
~ adj zmagovalen; *La proclamazion dai autôrs vincidôrs (Codroip, Avis)*.
Vincislau [vintʃi'slau] *m* Venčeslav *m*; *nol rivave adore di fâsi ricognossi imperadôr cuintri di so fradi ~ (JM)*.
vincite ['vintʃite] *f* zmaga *f*; dobiček *m*, dobitek *m*; *Ce ~ jerie che ca? (BrLi)*.
vincj ['vinq] *num* 1. dvajset 2. dvajseti; *tal secul ~* v dvajsetem stoletju.
vincjecuatri [vinqeku'atri] *num* štiriindvajset.
vincjenûf [vinqe'nu:f] *num* devetindvajset.
vincjesiet [vinqesi'et] *num* sedemindvajset.
vincjesim [vin'qezim] *adj* dvajseti;
~ m dvajseti.
vincjesimcuint [vinqesimku'int] *adj* petindvajseti;
~ m petindvajseti
vincjesimnovesim [vinqezimno'vezim] *adj* devetindvajseti;
~ m devetindvajseti.
vincjesimotâf [vinqezimo'ta:f] *adj* osemindvajseti;
~ m osemindvajseti.
vincjesimprin [vinqezim'prin] *adj* enaindvajseti;
~ m enaindvajseti.
vincjesimsecont [vinqezimse'kont] *adj* dvaindvajseti;
~ m dvaindvajseti.
vincjesimsest [vinqezim'sest] *adj* šestindvajseti;
~ m šestindvajseti.
vincjesimsetim [vinqezim'sɛtim] *adj* sedemindvajseti;
~ m sedemindvajseti.
vincjesimtierç [vinqezimti'ɛrtʃ] *adj* triindvajseti;
~ m triindvajseti.
vincjetrê [vinqe'tre:] *num* triindvajset.
vincjeun [vinqe'un], **-une** *num* enaindvajset.
vincjevot [vinqe'vɔt] *num* osemindvajset.
vincjin [vin'qin] *adj* dvajsetleten.
vincjine [vin'qine] *f* 1. dvajseterica *f* 2. dvajsetletje *n*.
vincjute [vin'qute] *f* dvajsetak *m* (kovanec za dvajset).
vinculâ [vinku'la:] *tr* (z)vezati; *A jerin vinculâts ae cjase e ae tiere assegnadis, e di chestis no podevin dislontanâsi. (Storie)*.
vinculât [vinku'la:t], **-ade** *adj* (z)vezan.
vindicatîf [vindika'ti:f], **-ive** *adj* maščevalen; *là che la idee di un Diu fuart e ~ no je temperade di altris inmagjinis plui "umanis". (Bel)*.
vindicazion [vindikatsi'on] *f* (*neobič.*) maščevanje *n*.
vineule [vi'nɛule] *f* vince *n*, lahko vino; → ***sbicje***.
vinicul [vi'nikul] *adj* vinski; vinarski.
vinîl [vi'ni:] *m* vinil *m*; *Il DJ al rompeve i discs vecjos e al butave lis sclesis di ~ in piste. (Ta)*.
vinizian [vinitsi'an] (t. **venezian**) *adj* beneški;
~ m Benečan *m*.
vinizianâ [vinitsia'na:] (t. **venezianâ**) *it* po beneško govoriti.
vinizianade [vinitsia'nade] (t. **venezianade**) *f* pogovor v benečanščini.
vinôs [vi'no:s], **-ose** *adj* 1. vinski 2. FIG pijači vdan.
vint ['vint] *m* veter *m*; ***ce ~!*** kakšen veter! ***un ~ che al taie*** leden veter; ***~ in schene*** ugoden veter. → ***aiar***.
vint ['vint], **vinde** *adj* slovanski; *popolazions sclavis (vindis) si implantarin ancje tal cjanâl dal Fiêr (JM)*.
vintri ['vintri] *m* trebuh *m*; *Ti cuiete cheste musiche come cuanche tal ~ di nestre mari (Natisone)*.
vintrilocui [vin'trilokui] *m* govornik iz trebuha.
vintule ['vintule] *f* krušna skrinja; (*bolj obič.*) → ***panarie***.
vintulin [vintu'lin] (t. **svintulin**) *m* vetrc *m*, vetrček *m*, vetrič *m*; ***al sofle un ~*** piha vetrček.
vintuline [vintu'line] *f* pahljača *f*; → ***parefresc***.
vinture [vin'ture] *f* ?? *Inmò, simpri in chei agns al ve la ~ di podê lei in stampon part dal monumentâl (La 07/03)*.
viodi [vi'odi] (*viôt, viodis, viôt*, p *viodût*) *tr + it* videti; (po)gledati (t. FIG); *No lu viodeve cun simpatie, ma no i à nancje metût i bastons tra lis ruedis. (Pa 12/99)*; ***che no viôt*** slep; *A fasin un bon "punkrock" e a àn la bateriste che no viôt! (Pa 06/3)*; ***lâ a ~ cdn*** nekoga obiskati; ***dâ a ~*** nekomu kaj dokazati (prepričati); ***fâ ~*** (po)kazati; ***fâsi ~*** kazati se; *de int e no dal teatri che a fasin i sorestans per fâsi ~ in television. (Pa 06/1)*; ***fâsi ~ cul*** komu se kazati; *che al rivàs sul lavôr prime di chei altris par fâsi ~ cul perît o cul impresari (Sg)*; ***stâ a ~*** gledati (prisostvovati); ***no vê a che ~ cun alc*** nič imeti s čim; ***pôc a vê ce ~ cun alc*** nič imeti s čim; *un mismas di elements che pôc a varan ce ~ cul so gjeni profont. (Pa 12/99)*; ***~ di sbris*** mimogrede pogledati; *le ai viodude cun chescj doi voi* videl sem jo z lastmi očmi; ***~ neri*** videti (vse) črno; ***viôt di stâ san*** glej, da ostaneš zdrav; ***viôt di tignî dûr*** glej, da boš trden; ***biel ~!*** IRON dobri izgledi! ***~ di*** gledati na, paziti na (npr. otroke); skrbeti za (npr. živali, rastline); misliti na;
~ dal fûc pogledati po ognju; *E. al sintive frêt e si jevà sù par lâ a ~ dal fûc. (Sg)*; ***~ des bestiis*** pogledati živino (če je vse v redu); *e sô sûr e viodeve des bestiis, tal curtîl (PauluzzoN)* 2. predvide(va)ti; *I campionâts si davuelzaran dai 6 ai 12 di Zenâr e a viodaran la partecipazion di passe 300 atletis. (O)*
3. doživeti; *sindacâl e je stade imediade cu la proclamazion di un siopar che al à viodût une partecipazion massive (O)*;
~si *refl* videti se; pogledati se; dobiti se (srečati se); *In ce maniere e cuantitât si viodarà (Pa)* se bo pokazalo, se bo videlo; ***no ~si nancje a blestemâ*** ne vidi se niti roke pred očmi;
~ m 1. gledanje *n*; pogled *m*; ***restât tal ~*** ?? *o soi propit restât tal viodi come che un paisut di mont al pues deventâ sede di un grant event. (christianromanini 07/04)* 2. vid *m*.
viodude [vio'dude] *f* pogled *m*, razgled *m*; gledanje *n*; perspektiva *f*; ***cognossi par ~*** na videz poznati; ***testimoni di ~*** očividec *m*; *a crein une ~ plui che maraveose (F)* ..razgled..
viodût che [vio'du:t ke] *co* glede na, upoštevaje, ker; *Mareno Settimo al à zontât che ~ l'implant di sode-clôr al è un dai ultins presints (O 30/6/2001)*; *nome se si podeve mangjâ ~ mi cjati a sei tune tratorie. (BrLi)*; *~ ormai achi no si capìs plui nuie o ai decidût di clamâ il webmaster. (Furlanist)* Glede na to, da se tu nič več ne razume, sem se odločil poklicati webmasterja.
violâr [vio'la:r] *m* 1. BOT levkoja *f*, šeboj *m* (*Matthiola incana*) 2. (t. **violâr zâl**) ?? (*Cheirantus cheiri*).

viole I [vi'ɔle] *f* 1. BOT vijolica *f*; ***~ cuete*** mačeha; ***~ di madrac*** zimzelen *m*; ***lâ cul cjâf a violis*** segati po nebes 2. vijolična barva; *che al stave parsore di une di chês pocis, dulà che la aghe e jere di un blu cuasi ~ che no si rivave a viodint il font. (Daidussi).*

viole II [vi'ɔle] *f* MUZ viola *f*; ***menâ la ~*** delati se pametnega; ***lâ a ~*** iti po maslu; ***lâ di ~ (di cane)*** - *Stare a meraviglia.?? (Verone).*

Viole [vi'ɔle] *i f* Vijola (ime krave); ***volte ~!*** (t. ***volte ~ che al à plot***) niti najmanj! Kje neki! Sploh ne!

violence [vio'lɛntʃe] *f* nasilje *n*, nasilnost *f*, silovitost *f*.

violent [vio'lɛnt] *adj* nasilen, silovit;
~ m nasilnik *m*.

violentâ [violen'ta:] *tr* posiliti.

violin I [vio'lin] *m* 1. MUZ violina *f*, gosli *mpl*; ***sunâ di ~*** igrati violino.

violin II [vio'lin] *m* FIG nočna posoda *f*.

violinâ [violi'na:] *it* violone ??.

violinist [violi'nist] *m* MUZ violinist *m*, goslač *m*.

violon [vio'lon] *m* MUZ bas *m*, godalo *n*.

violoncel [violon'tʃɛl] *m* MUZ čélo *n*.

viote [vi'ɔte] *f* steza *f*, stezica *f*.

vipare ['vipare] *f* → ***lipare***.

Vipau [vi'pau] *kr.i m* Vipava *f* ; *massime des bandis di Pleç, Tulmin, Gurize e sul ~. (JM)*; ***valade de ~*** Vipavska dolina.

Vip ['vip] *m* VIP osebnost; *di fâ vignî in Friûl o adiriture in Cjargne, ducj i Vips che a vuelin. (BelAlci).*

viraç [vi'ratʃ] *m* obrat *m*.

virâl [vi'ra:l] *adj* viralen; *la fiere emoragjiche ~, endemiche a Aceh. (Pa 05/04).*

Virc ['virk] (t. Vuirc) *kr.i f* (Bertiûl) IT Virco.

Virgjili [vir'ġili] *os.i m* Vergil *m*; *"Sì" dissè la femine. "Poldo, ~, Silvie e Gjulie." (Sg).*

virgjilian [virġili'an] *adj* ?? *il Forum Julii, ricolt tal grim prin e inviolabil, che al varès di lâ de Livence al ~ Timâf". (La 03/4).*

virgjin ['virġin] *adj* deviški; neomadeževan; nerabljen; ***bosc ~*** pragozd *m*.

virgjine ['virġine] *f* 1. devica *f*; 2. ***la Virgjine*** REL madona *f*.

virgjinâl [virġi'na:l] *adj* deviški.

virgjinitât [virġini'ta:t] *f* devištvo *n*; neomadeževanost *f*; nedotaknjenost *f*; ***~ di Marie*** Marijino devištvo; *nol crodeve te ~ di Marie (Natisone/furlanis).*

virgule ['virgule] *f* GRAM vejica *f*; ***pont e ~*** podpičje *n*; ***in pont e ~*** na brezhiben način; ***a pont e ~*** natančno, brezhibno; *Il to nemì nol è il siôr che al à mil, ma il to prossim che al è une ~ plui dal to un.(Pa 02).*

virgulute [virgu'lute] *f* pomanjš. od ***virgule***; *?? doprâ lis virgulutis par ogni peraule che no le àn doprade i vons (Mucci).*

viri ['viri] *int* klic za race.

virigule [vi'rigule] (t. **verigule**) *f* MEH svedrc *m*; ***a ~*** polžasto, .

virtuâl [virtu'a:l] *adj* virtualen, navidezen; ***realtât ~*** RAČ navidezna resničnost *(Pa)*

virtualitât [virtuali'ta:t] *f* virtualnost *f*.

virtualizazion [virtualidzatsi'on] *f* virtualizacija *f*.

virtualmentri [virtual'mentri] *adv* virtualno, navidezno; *cemût che si presentin lis potencis che ~ a son concorintis (Pa 04/07).*

virtudiôs [virtudi'o:s], **-ose** (t. **virtuôs**) *adj* vrl, virtuozen; čednosten;
~ m MUZ virtuoz *m*.

virtuôs [virtu'o:s] *adj* → ***virtudiôs***;
~ m virtuoz *m*.

virtuosisim [virtuo'zizim] *m* virtuozizem *m*, virtuoznost *f*.

virtuositât [virtuozi'ta:t] *f* virtuoznost *f*.

virtût [vir'tu:t] *f* 1. vrlina *f*, čednost *f* 2. učinkovitost *f* 3. notranja moč *m*, energija *f*; moškost *f*, potenca *f*.

viru ['viru] *m* merjasec *m*; → ***purcit di vide***.

virûl [vi'ru:l] *m* 1. prašiček *m* 2. → ***varûl***.

virulence [viru'lɛntʃe] *f* strupenost *f*; *Di chestis al tire fûr culturis dal fonc che a somein subite diferentis e che di plui a mostrin une ~ ridusude (SiF 03/4, 9).*

virulent [viru'lɛnt] *adj* strupen; *al cambie il fonc di ~ a ipovirulent, al devente ancje saldementri integrât tal gjenome cromosomic (SiF 03/4, 9).*

virus ['virus] *m* virus *m*; *une trasfusion cui lôr microbos o ~. (Bel).*

virzin ['virdžin] *adj* → ***virgjin***.

virzine ['virdžine] *f* → ***virgjine***.

virzinâl [virdži'na:l] *adj* → ***virgjinâl***.

virzinitât [virdžini'ta:t] *f* → ***virgjinitât***.

vîs ['vi:s] *m* obraz *m*; ***~ di caz, ~ di cuatri*** ?? → ***visdicaz, visdicuatri***.

visâ [vi'za:] *tr* 1. obvestiti, (po)informirati; *un amî al vignî a ~le (F)*; *Il paron da fabriche, al veve contestât il siopar dai siei lavorents pal fat che nol jere stât visât in timp (Pa 7/99)* 2. opomniti, opozoriti, svariti; *Tondo al à ancje visât il president dal Consei e ... de gravitât de situazion (O 8/2/2002)*;
~ refl 1. spomniti se; *no mi visi* ne spomnim se; *jo mi visi, pal fat, che la aule di un seminari là che a parteciparin la lôr discuvierte e jere decorade (Pa 7/99)*; *Sperin che cualchidun si visi (Pa 12/99)*; *No ~si dal nâs ae bocje (Verone)* biti brez spomina 2. o-, za- paziti; *se si vise* če bo opazil.

visadôr [viza'do:r] *m* NEO napovedovalec *m*, oznanjevalec *m*, obveščevalec *m*; *i visadôrs a marcjavin ogni minût il partî e il rivâ des cumitis (F).*

visaperto ['vi??] *m* → ***viso-aperto***.

visât [vi'za:t] *p* od ***visâ***; PROV *omp ~, mieç armât (F)*; ***fâ ~ un*** koga poinformirati, držati na tekočem.

visavi [viza'vi] *adv* vizavi, nasproti.

visc ['visk] *m* 1. BOT omela *f* (*Viscus album*) 2. ptičji lep; *Ancje il timp al someave come impantanâsi intun ~ che no lu faseve lâ indenant. (Daidussi).*

Visc ['visk] *kr.i m* Visco (UD); *lis lôr vanguardiis a jerin a Romans e a ~. (GP).*

viscât [vis'ka:t], **-ade** *adj* → ***viscjât***.

Viscon [vis'kɔn] *kr.i f* (Cjopris) IT Viscone.

viscôs [vis'ko:s], **-ose** *adj* lepek, lepljiv; *Cuant che si scjalde un licuit parsot, metin un vueli di silicon o cualsisei licuit ~ (SiF 02/2, 129).*

viscositât [viskozi'ta:t] *f* lepljivost*f*, sluzavost *f*; *Se il fogolâr epiletic si cjate intal emisferi di diestre i malâts dispès a svilupin tichignosetât, ~, ipermoralisim, iposessualitât (SiF 03/3, 31-49).*

viscjade [vis'qade] *f* limanica *f*; ***cjapâ un te ~*** FIG koga ujeti v past; ***puartâ fûr la ~*** FIG rešiti si kožo; *nancje che al ves puartade fûr la ~ dal taramot chel vecjo dal patriarcje (Mar).*

viscjât [vis'qa:t], **-ade** *adj* ***~ di*** privabljen, pritegnjen od.
viscje ['visqe] *f* repne cime; ***fasûi e viscje*** KUL ??
visdicaz [visdi'kats] *m* VULG idiot *m*, trap(on) *m*, tepec *m*.
visdicuatri [visdiku'atri] *m* VULG kreten *m*, butec *m*, bedak *m*.
visentin [vizen'tin] *adj* in *m* → ***visintin***.
Visepente [vize'pɛnte] *kr. i f* (Basilian) IT Basagliapenta; *Tancj mi disin, forsit cul fin di fâmi un compliment, che ~ al è masse pôc par me (Bel)*.
visibil [vi'zibil] *adj* viden, vidljiv; očiten.
visibilitât [vizibili'ta:t] *f* vidnost *f*, vidljivost *f*.
visiere [vizi'ɛre] *f* vizir *m*, ščitnik na kapi (čeladi ipd.).
visîf [vi'zi:f], **-ive** *adj* viden, vizualen; ***arts visivis*** vizualne umetnosti; *il teatri "Zuan di Udin" e il "Centri pes Arts visivis". (Pa 05/04)*.
Visigots [vizi'gɔts] *i mpl* Zahodni Goti.
visin [vi'zin] *adj, m, adv* → ***vicin***.
visin [vi'zin] *m* pomanjš. od ***vîs***.
visinâl [vizi'na:l] *m* soseska *f*, soseščina *f*.
Visinâl [vizi'na:l] *kr.i f* (Cuar Di Rosacis) Visinale Del Judrio.
Visinâl [vizi'na:l] *kr.i f* (Pasian Di Pordenon) Visinale.
Visinâl [vizi'na:l] *kr.i f* (Buri) IT Vicinale.
visinât [vizi'na:t] *m* → ***visinâl***.
visintin [vizin'tin] (t. **visentin**) *adj* *??*; *~ m*
Visintine [vizin'tine] → ***Vile Visintine***.
vision [vizi'on] *f* 1. vizija *f*, videnje *n*; predstava *f*; *Dut il contrari de ~ wojtyliane (Bel)*; *no ai une ~ (Pa 02)* nimam jasne predstave 2. privid *m*, prikazen *m*, predstava *f*, fantazija *f*; *E no capivi ce che a podevin sei chestis visions, che a jerin robis di fantats di prin pêl. (BrLi)*; ***~ speculâr*** *??* *Il fenomen de autoscopie, intes sôs variis manifestazions (sensazion di une presince, ~ speculâr e Doppelgänger) (SiF 03/3, 31-49)* 3. prizor *m*, pogled *n* 4. REL videnje *n*; prikazovanje *n*; *~ di Stiefin e lapidazion (Biblie)*.
visionari [vizio'nari] *m* sanjač *m*, videc *m*, vizionar *m*; *Dome paron Toni al podeve vê chê fuarce, lui al jere un ~, al crodeve che al bastàs cressi i sfuarçs (Enrico)*.
visitâ [vizi'ta:] (*o visiti* [vi'ziti]) *tr* 1. obiskati; *tu puedis ~ museus (ass3.sanita)*; *si pues ancje partî par ~ il parc naturâl da lis dolomitis furlanis (Vichi)*; ***~ il sît internet*** obiskati spletno stran 2. pre- ogledati, preiskati.
visitadôr [vizita'do:r] *m* 1. obiskovalec *m*; *Ma sore il dut, lu confermin ogni dì chei centenârs di visitadôrs (Pa 03/12)* 2. pregledovalec *m*.
visitât [vizi'ta:t], **-ade** *adj* obiskan.
visite ['vizite] *f* 1. obisk; ***~ di Stât*** državni obisk; ***~ pastorâl*** pastoralni obisk; *Dal 1930, in plene crisi economiche, il vescul Nogara al organize la ~ pastorâl (BelAlci)* 2. pregled *m*, preiskava *f*; ***fâ la ~*** pregledati prtljago (na carini).
viso-aperto ['vizo a'pɛrto] (t. **visaperto**) *m* (*it.*) preiskava *f* (policijska).
visôr [vi'zo:r] *adj* vidni.
Vissandon [visan'dɔn] *kr.i f* (Basilian) IT Vissandone.
vissar [vi'sar] *m* → ***vissare***.
vissaris [vi'saris] *fpl* 1. črevesje *n*; notranjščina *f*, drob *m*, (živalska) črева *npl*; osrčje *n*; *Chel che al crôt in me, come che e dîs la Scriture, des sôs vissaris a spissularan flums di aghe vive. (Bibl-Zn)* Kdor veruje vame, bodo, kakor pravi Pismo, iz njegovega osrčja tekle reke žive vode. 2. FIG (notranji) občutki 3. FIG FAM ljubček *m*, srček *m*, dragi *m*.
visse ['vise] *f* (*redko*) KUL bržola *f*.
visserâl [vise'ra:l] *adj* ?? *ven a stâi un gjenar poetic là che l'autôr al use esprimisi tes formis vernacolârs e visserâls, spes lontanis mil miis de lenghe comune. (Pa)*; *che al frontave cun sigurece e voli critic secui di storie, al à simpri vût un leam vîf, vitâl, o sarès par dî ~ cu la sô tiere e comunitât di riunde. (Pa 05/05)*.
vissiâsi [visi'a:si] (t. **invisiâsi**) *refl* pokrivati se z mehurčki.
vissie [vi'sie] *f* 1. ANAT mehur *m* 2. MED (na koži) mehur *m*, bula *f*.
vissigant [visi'gant] *m* 1. FARM mehurnik *m* 2. BOT (*Ranunculus glacialis*).
vissigon [visi'gon] *m* VETER mehurjavost *f*.
Vissoc [vi'sɔk] *kr.i f* (Dogne) Vissocco.
viste ['viste] *f* 1. vid *m*; oči *mpl*; pogled *m*; ***plui in ~*** *Tre dîs dopo, al clamà dongje i gjudeos plui in viste. (Bibl-Az)*; *Intant voaltris, caporions plui in viste, o fevelais par talian in public e par venit in privât (La 07/04)*; ***a ~*** EKO takoj, pri priči; ***curt di ~*** kratkoviden; ***pont di ~*** vidik, stališče 2. namen *m*, cilj *m*.
vistî [vis'ti:] (*viest, viestis, viest, vistin, vistîs, viestin*) *tr + it* obleči, oblačiti (se); preobleči (za nuno); opremiti (sobo);
~si *refl* obleči se; ***~si di fieste*** praznično se obleči; ***~si in parade*** svečano se obleči; ***~si a brun*** črno se obleči (v žalni obleki).
vistiari [visti'ari] *m* oblačilo *n*; *si vierzarà la mostre Mongolie: de patrie di Genghis Khan i vistiaris tradizionâi dai cavalîrs des stepis. (Pa)*.
vistidon [visti'don] *m* poveč. od ***vistît***; *Il ~ al à des lungjis maniis, a tipo Morticia Addams o Lady Vampira. (Ta)*.
vistidure [visti'dure] *f* 1. oblačenje *n* 2. noša *f*; obleka *f*.
vistirie [vin'qezim] ??
vistît [vis'ti:t] *m* obleka *f*, oblačilo *n*; *E veve un ~ maron cence cuel (Sg)*; ***mudâsi di ~*** preobleči se. ***~ di militâr*** vojaška obleka; *O parcè che no vevin intorsi i vistîts di militâr? (Pa 04/02)*.
vistizion [vistitsi'on] *f* ?? *A la cumplicade ~ des mascaris a cjapavin part lis feminis di cjase, che a jerin chês che a creavin, e a custodivin, i custums. (La 03/03)*.
Vistuarte [vistu'arte] *kr.i f* (Sacîl) Vistorta.
vistudon [vistu'don] *adj* 1. preveč napravljen 2. zelo eleganten, uglajen.
vistût [vis'tu:t], **-ude** *adj* oblečen; ***~ a la buine*** dobro oblečen; *e al vignì dentri un siôr sui cuarante, ~ a la buine, cu lis scarpis dutis pantanosis. (Sg)*.
visuâl [vizu'a:l] *adj* vidni, vizualen; *Dal Vittoriano si à une biele ~: vêlu il tor des miliziis! (Pa 05/04)*; *i arbui cence chê filiade che e cjoleve vie la ~ (MazzonIol)*.
visualizâ [vizuali'dza:] *tr* vizualizirati; *intun senari di plui di 250 diapositivis che man a man a visualizin ce che i atôrs a lavin disint. (Pa)*.
vît I ['vi:t] *f* BOT vinska trta *f* (*Vitis vinifera*); *dulà che a son ancje l'ort, lis vîts e i pomârs. (CoGonars)*; PROV *ogni ~ a vûl il so pâl*; ***~ americane*** ameriška vinska trta (*Vitis labrusca*); ***~ di mûr ??*** (*Parthenocissus quinquifolia*).

vît II ['vi:t] *f* MEH vijak *m*; ***a ~*** zavojit, vijakast, v obliki vijaka; *lis butiliis a son stadis implenadis fin parsore e sieradis cun tapons a vît in TFE (Tetra FluoroEtilen) (SiF 02/1, 11)*.
Vît ['vi:t] *os.i m* Vid *m*; deriv. → ***Vidùs, Vidot, Vidon***.
Vît ['vi:t] *kr.i f* Vito D'Asio (Pn)
Vît di Mont di Ât [~ di 'mont di 'a:t] *kr.i m* Vito d'Asio (PN).
vitâl [vi'ta:l] *adj* življenski, vitalen; *Dut chest al è peât in maniere ~ a la universitât dal Friûl (Pa 05/12)*.
vitalitât [vitali'ta:t] *f* življenska moč/ sila; *Dilunc dal Sietcent il Friul al dimostre un alc di ~ (Natisone/furlanis)*.
vitalizi [vita'litsi] *adj* dosmrten;
~ m dosmrtna renta *f*.
vitamine [vita'mine] *f* vitamin *m*.
vitaminic [vita'minik], **-iche** *adj* vitaminski.
vite ['vite] *f* 1. življenje *n*; obstoj *m*; ***di ~ mê/ tô*** v mojem/ tvojem življenju; ***fâ ~*** dobro rasti (živina); ***fâ/ menâ une ~ sole*** živeti brez predaha; ***lâ di ~ (par)*** sijajno iti (nekomu); ***mi cole la ~*** izgubljam moči; ***par in ~*** za celo življenje, doživljensko; ***pericul di ~*** življenjska nevarnost; ***stîl di ~*** življenjski slog; ***~ eterne*** večno življenje; *par crodi che il Pont Omeghe nus fasarà realmentri resurî e nus darà la ~ eterne. (SiF 03/4, 133)* 2. ANAT stas *m*, pas *m*; ženski životec; FIG telo *n*, postava *f* 3. FIG ljuba (moja) 4. (posebno v *pl*) trud *m*, muka *f*, napor *m*; ***fâ vitis*** (na)mučiti se, truditi se; *No savês ce vitis che o fâs par tignîlu une dì a cjase (Sg)*.
viticultôr [vitikul'to:r] *m* vinogradnik *m*, viničar *m*; *Gnovis assegnazions par arlevadôrs e viticultôrs (Pa)*.
viticulture [vitikul'ture] *f* vinogradništvo *n*; *che a operin te sede di Gurize e di Cormòns, al ven a stâi Relazions publichis, ~ e enologjie (Pa 06/1)*.
vitim ['vitim] *adj* mrtev, brez življenja, v nezavesti.
vitime ['vitime] *f* 1. žrtev *f*; ***~ de vuere*** žrtev vojne; *Si continue a celebrâ la vuere cu la scuse di celebrâ lis vitimis de vuere. (Pa 05/05)* 2. REL daritvena žival *m*.
vitimistic [viti'mistik], **-iche** *adj* *?? Cui sa se i fîs e fiastris di Pannella e de Bonino a cjataran un lamp par fâ autocritiche o se a continuaran cu la lôr politiche vitimistiche e inconcludent? (Pa 05/06)*.
vitivinicul [viti'mistik] *?? e il president dal Ersa che a an fat il pont su la situazion dal setôr ~. (Pa)*.
vitiviniculture [vitivinikul'ture] *f* vinogradništvo *n*; *La assegnazion si insuaze intal program di infuarciment struturâl de ~ . (Pa)*.
Vitôr [vi'to:r] *os.i m* Viktor *m*; *E ai 14 di Novembar al rivà a Udin re ~ Manuêl II. (JM)*.
vitorian [vitori'an] *adj* viktorijanski; *Chei che, in non de morâl o dal moralisim ~, che al tolerave il mâl ma no la sô divulgazion (Bel)*; *Wilde al à fat furôrs inte Londre vitoriane, puritane (Bel)*.
vitorie [vi'tɔrie] *f* zmaga *f*; ***cjantâ, festegjâ ~*** zmago slaviti; triumfirati; *La ~ e je lade di fat al president jessint Giorgio Brandolin (O)*; ***~ eletorâl*** volilna zmaga; *Par chel, ancjemò prin de ~ eletorâl dal 1968 (O)*.
Vitorie [vi'tɔrie] *f* Viktorija *f*; ***regjine ~*** kraljica Viktorija; *adiriture int dai ministeris e de cort de regjine ~ parvie des altis aderencis di Lord Douglas (Bel)*
Vitorio [vi'to:rio] *os.i m* → ***Vitôr***.
vitoriôs [vitori'o:s], **-ose** *adj* zmagovit; *Vuê mi soi cjatât cul mitic A. R., il fautôr de vitoriose proteste di 2 zornadis indaûr. (christianromanini 07/03)*;
~ m zmagovalec *m*; *i sondaçs che a dan ~ un moviment che nol vedi leams cun Rome, sul tipo "Südtiroler Volkspartei" (Pa 06/3)*.
vitrinari [vitri'nari] *f* → ***veterinari***.
vitrine [vi'trine] *f* 1. izložbeno okno *n*, izložba *f*; *E sarà valadì une ~ internazionâl di rilêf dulà che a vignaràn esponûts documents (La)* 2. pohištvo iz stekla *f*; *E difat lis cjatà parsore la ~. (Sg)*.
vitro ['vitro] v: ***in ~*** MED in vitro; *In conclusion al è possibil tratâ il cDNA in ~ fasint in mût che al vedi dome i caratars plui vantazôs par il control biologjic. (SiF 03/4, 9)*.
vituperâ [vitupe'ra:] (*o vituperi* [vitu'peri]) *tr* žaliti; sramotiti.
vituperevul [vitupe'revul] *adj* graje, zaničevanja vreden.
vituperi [vitu'pɛri] *m* 1. sramotitev *f*, psovka *f* 2. sramota *f*.
vituperiôs [vituperi'o:s], **-ose** *adj* 1. sramotilen, žaljiv 2. sramoten, nizkoten.
vitute [vi'tute] *f* ?? *I voltave lis spalis e 'Sef i viodeve la ~ sutile, un pôc impicotide. (PauluzzoN)*
viulin [viu'lin] *m* → ***violin***.
vivacitât [vivatʃi'ta:t] *f* živahnost *f*; življenjska moč; *Cun grant damp dal pluralisim teologjic e morâl e de ~ de glesie. (Pa 03/11)*.
vivaçâ [viva'tʃa:] *it* živeti na veliki nogi; PROV *a son trê manieris di vivi: ~, vivi e vivulâ*.
vivade [vi'vade] *f* klic živijo, živel.
vivaisim [viva'izim] *m* *?? Si trate di realtâts specializadis soredut intal cjamp de ortofloriculture, dal ~ e de agriculture biologjiche. (O)*.
vivâl [vi'va:l] *m* sadilnica *f*; ***stâ in ~*** ostati pri življenju, preživeti; ***tignî in ~ ??***.
vivan [vi'van] *m* v: ***un bon ~*** sladokusec *m*, gurman *m*.
vivande [vi'vande] *f* jed *f*, jedilo *n*.
vivandîr [vivan'di:r] *m* VOJ, HIST vojaški branjevec *m*.
vivârs [vi'va:r] *m* živila *npl*; *Lis azions a jerin improvisis e a vevin soredut che di taiâ il riforniment di ~ e munizions (Natisone/furlanis)*.
Vivâr [vi'va:r] *kr.i m* Vivaro (Pn); *o vin ducj Comuns furlans, tal ordin: San Lenart, .. e ~. (Pa 4/2000)*.
vivarôs [viva'ro:s], **-ose** *adj* 1. (za otroka) živ, živahen; PROV *~ tanche l'arint vîf* 2. (za starejšega) vitalen, čil, čvrst; (za mlade) čil, močen 3. (rastlina) bohoten, dobre rasti 4. (za mesto) živ, živahen.
vivarositât [vivarozi'ta:t] *f* živahnost *f*; živost *f*; *cu la ~ des sôs clapis e iniziativis (Pa 04/06)*; *Vuê si dibat cun ~ su lis resons e i dituarts de vuere cuintri il regjim irachen di Saddam Hussein. (Pa 02/10-11)*.
vive! ['vive] *int* živijo!;
~ m ??
vivece [vi'vɛtʃe] *f* živahnost *f*.
vivent [vi'vɛnt] *adj* živ;
~ m živo bitje *n*.
Vivenzie [vi'vɛntsie] *f* *?? Ma no ti plasaressie di plui chê de siore ~, che e môf i voi? (Mucci)*.
vivêr [vi've:r] *m* uživač *m*, lahkoživec *m*.
vivi ['vivi] (*vîf, vivis, vîf*) *it* 1. živeti; ***~ a stic*** živeti v bedi/ pomanjkanju; ***~ di glorie*** *Viver di gloria*.

(Verone); PROV *Vivint si impare a vivi . (ProvBr)*; ***~ tal mont de lune*** FIG živeti na luni; *Ideologiis mauchis di int che vîf tal mont de lune. (La)* 2. preživljati se, živeti; *E jo cemût crodistu che o vivi? di rendite? (Sg)*; ***~ a la zornade*** delati kot dninar, živeti z dneva v dan, životariti; *O savevis che jo o vîf a la zornade. (Sg)*; ***~ cun nuie*** živeti od nič (nič ne potrebovati); *parvie che nol veve famee, e al viveve cun nuie. (Sg)*;
~ tr preživljati; živeti; ***~ une vite*** voditi življenje;
~ m 1. življenje *n* 2. živež *m*, živila *fpl*.

vivibilitât [vivibili'ta:t] *f* *?? Il sflandôr, la puisie, la armonie, la ~ dal zardin e jè comprometude par simpri. (BelR)*.

vivificâ [vivifi'ka:] *f* (po)živiti; *No bastin i tocs, lis parts, i vuès se no son tignûts adun e vivificâts dal spirt. (Pa 04/06)*.

vivint [vi'vint] *adj* živeč, živ; ***anime ~*** živa duše *(Pa)*.

vivo ['vivo] *f* ***in ~*** MED in vivo; *In C. parasitica la ipovirulence e je controlade da la compatibilitât vegjetative che e pues jessi dimostrade sedi in vitro.., sedi in ~ (SiF 03/4, 9)*.

vivôr [vi'vo:r] *m* 1. živahnost *f*, življenjska moč *f* 2. moč *f*, čvrstost *f*.

vivucjâ [vivu'qa:] (t. **vivulâ**) *it* životariti.

vivuçâ [vivu'tʃa:] *f* → ***vivucjâ***.

vizi ['vitsi] *m* 1. napaka *f*; *Ma cjale se propit e à di jessi jê che a à di cjatâ il ~ ! (musichefurlane)* 2. razvada *f*, pregreha *f*.

vizi- ['vitsi] → ***vice***.

viziâ [vitsi'a:] *tr, refl* → ***inviziâ***.

vizin [vi'tsin] *adj, m, advl* → ***vicin***.

vizinâ [vitsi'na:] *tr, refl* → ***vicinâ***.

vizinance [vitsi'nantʃe] *f* → ***vicinance***.

vizinant [vitsi'nant] *adj, m* → ***vicinant***.

viziôs [vitsi'o:s], **-ose** *adj* pomankljiv, napačen; pregrešen, pokvarjen.

V.J. ['va] *kratica > Vignesie Julie (CIRF)*.

vô ['vo:] *pers* 1. → ***voaltris*** 2. (vljudnostno naslavljanje ene osebe) vi.

voaltris [vo'altris] (t. **voâtris**) *pers* (2. os. mn.) vi; *ancje ~ fantats* tudi vi fantje.

vocabul [vo'kabul] (*pl* ***vocabui***) *m* beseda (v slovarju).

vocabulari [vokabu'lari] *m* besednjak *m*, slovar *m*.

vocabularist [vokabula'rist] (*pl* ***vocabulariscj***) *m* leksikograf *f*, pisec besednjakov.

vocâl [vo'ka:l] *adj* 1. glasoven, vokalen; *Il cuartet ~ "Achille Tellini" di Manzan (bassafriulana)* 2. LING samoglasniški;
~ f (*pl* **vocâls**) samoglasnik *m*, vokal *m*; *al à dispès daûr peraulis che a scomencin cun ~ (Lenghe 2000)*.

vocalisim [voka'lizim] *m* vokalizem *m*.

vocalitât [vokali'ta:t] *f* vokalnost *f*.

vocalizâ [vokali'dza:] *f* biti bogati vokalov; vokalizirati.

vocalizazion [vokalidzatsi'on] *f* vokalizacija *f*; *(1) a capitin soredut intal sium; (2) lis lôr auris a scjadenin des emozions (di pôre); (3) a produsin ~ (ciuladis); (SiF 03/3, 31-49)*.

vocatîf [voka'ti:f] *m* GRAM vokativ *m*, zvalnik *m*.

vocazion [vokatsi'on] *f* 1. poklic *m*, nagnenje *n*, predispozicija *f*; *Za prime, tai ritars avârs dal so lavôr, la sô ~ al scrivi, lu à puartât a colaborâ (BrLi)* 2. namen *m*, želja *f*.

Vodaldrì [vodal'dri] *m* HIST *??cuanche il patriarcje ~, te basiliche di Acuilee, al fasè cjantâ la orazion pal pape Lissandri III (JM)*.

voe ['voe] *f* → ***voie***.

vogâ [vo'ga:] *it* 1. veslati 2. FIG rjoveti, besneti.

vogade [vo'gade] *f* veslanje *n*, veslaj *m*.

voghe ['vɔge] *f* 1. MAR veslanje *n*; vesljaj *m* 2. FIG moda *f*, popularnost *f* 3. glas *m*, novica *f*, govorice *fpl* 4. MUZ zvok *m*; arija *f*; motiv *m*.

voglâ [vo'gla:] *tr + it* strmeti (z očmi), ogledati si.

voglade [vo'glade] *f* pogled *m* (z očmi).

voglarie [vo'glarie] *f* očesna votlina *f*.

voglat [vo'glat] *m* 1. PEJ od ***voli*** 2. hud pogled *m*, urok *m*.

voglitâ [vogli'ta:] *tr, it* → ***svoglitâ***.

voglon [vo'glon] *m* 1. poveč. od ***voli***; *Sui disevot agns, mi cjalave imberdeade cui soi voglons di un biel vert di prât. (BrLi)* 2. radovednež *m*; gleduh *m*, voajer *m*.

voglonâ [voglo'na:] *tr + it* gledati radovedno.

voglut [vo'glut] *m* 1. pomanjš. od ***voli*** 2. BOT brkati klinček (*Dianthus barbatus*).

Vogneli [vo'ga:] *m* ARH evangelij *m*; ***sent ~! Sant ~!*** → ***seogneli, savogneli***.

voi ['voi] E1 prez od ***lâ***.

voi de Madone [~ de ma'done] *mpl* BOT → ***voli de Madone***.

voie ['vɔie] *f* 1. volja *f*, želja *f*, poželenje *n*, mik *m*, mikanje *n*; (seksualno) poželenje; *Cuanche ti passe chê altre ~, la robe che tu i tegnis di plui, e je la bocjade. (Sg)*; ***vê ~ di*** hoteti, imeti željo za; ***cjolisi la ~*** izgubiti voljo; ***fâ ~*** skomine zbuditi; ***vignî ~ di (fâ alc)*** začutiti voljo (nek. narediti); ***~ o no ~*** hočeš, nočeš; ***ti passe la ~!*** iz glave si izbij! ***~ di fâ nuie*** lenuh, brezdelnež; *i publics dipendents che a scugnin sopuartâ, cun vergogne, di sedi considerâts dai scjinfons, ~ di fâ nuie. (Pa 05/12)*; ***buine ~ di lavorâ*** volja za delo (rad dela); PROV *Cui che al à buine ~ di lavorâ al è plui siôr di cui che al à sîs cjamps di arâ. (ProvBr)* 2. vrojeno znamenje *n*.

voiedifanie [voiedifa'nie] *f* → ***voie di fâ nuie***; *No che o fos un ~ e cence il sburt dal volê sei (BrLi)*.

voiôs [voi'o:s], **-ose** *adj* voljan; željan.

vôl ['vo:l] (t. **voul**) *m* BOT javor *m*.

vôl ['vo:l] (t. **voul**) *m* BOT predenica *f*.

volade [vo'lade] *f* tolkač *m* (na vratih).

voladi [vo'ladi] *adj* → ***svoladi***;
A 'Sef i semeà, come simpri, un cuarpesel voladi (PauluzzoN);
Slontanantsi, e semeave un disegnut voladi che lu puartave il vint. (PauluzzoN)

voladie [vo'ladie] *f* paliska *f* (moka), prah moke, ki se dvigne pri mletju.

voladive [vola'dive] *f* (*carn.*) svojat *f*, sodrga *f*, drhal *f*.

volant [vo'lant] *m* volan *m*, krmilo *n*, ***rezi il ~*** obračati volan; *Lis mans di Claude, piçulis e duris, a rezin il ~. (PauluzzoN)*.

volantin [volan'tin] *m* tiskan listek, letak *m*; *chei di "Aleance nazionâl", che a àn decidût di invadi la citât cun 50.000 volantins là che a ripuartin la leç (Pa 02/12). Dut câs o vevi preparât un ~ e (christianromanini 07/04)*.

volantine [volan'tine] *f* kolesno obzobje (pri kolesu).

volatil [vo'latil] *adj* 1. leteč 2. KEM hlapljiv; *Il probleme de presince di sot prodots volatii de clorazion*

al è stât esaminât midiant dal parametri totâl POX (SiF 02/1, 11) 3. EKO volatilen.

volatilitât [volatili'ta:t] *f* EKO volatilnost *f*, nihalnost *f*.

Volce [vi'trine] *f ??* *che al slargjave la sô jurisdizion su lis Glesiis di Cjaorêt, di ~, di Pleç..(Pa 05/12).*

volê [vo'le:] *m* hotenje *n*, volja *f*.

volê [vo'le:] (*vuei, vuelis/ vûs, vûl, volin, volês/ vuelis, vuelin*) *tr* hoteti; ***o vuei*** rad bi; *O vuei ricevi ancjemò cheste letare di informazion (SiF)*; *Jo o vuei lei e scrivi la mê lenghe (Provincia)*; *o vuei ringraziâ* rad bi se zahvalil; ***ce volêso?*** kaj želite? ***~ ben/ bon*** rad imeti, ljubiti; ***~ mâl*** sovražiti (nek.); ***no vûstu?*** kako, da ne, seveda! ***a vuelin bêçs*** potrebujemo denar, potrebuje se denar; ***ce vuelial dî*** kaj naj to pomeni? ***i vûl*** *(+ inf/ p)* potrebno je, mora se; ***i vûl preâ/ preât*** potrebno je moliti; ***al vûl*** *(+ p)* mora biti/ naj bo (+ *p*); *chel al vûl rispietât* to naj bo spoštovano; ***al vûl*** bo potrebno; *Pal frico al vûl un moment di timp. (BrLi)*; PROV *Al vûl savê une cjarte dopo dal cjarton . (ProvBr)*; ***volint o no volint*** hočeš nočeš; *La strade plui juste, la uniche di bati, volint o no volint, e je ..(glesie).*

volenterôs [volente'ro:s], **-ose** *adj* poln volje; goreč, vnet; *che lui di vot agns i cor daûr pai cjasâi, compagnât di ~ e sudizionôs predis (Mar).*

Volfanc [vol'fank] *kr.i f* → ***Sant ~***.

Volfgar [volf'gar] *m* HIST ?? *ma nissun, dal sigûr, no nus à contât che i Godfrît, ~ e Pertolt di Andechs (JM).*

volgâr [vol'ga:r] *adj* ljudski, vulgaren; *permetint la publicazion di Bibiis te version "~", baste che a vessin vût il predêl de S. Sede o dai vescui competents (La 03/4).*

volgarisim [volga'rizim] *m* vulgarizem *m*.

volgaritât [volgari'ta:t] *f* prostaštvo *n*, surovost *f*, vulgarnost *f*; *lui che al veve dit che al esist un sôl pecjât: la ~ e la mancjance di bon gust. (Bel).*

Volghe ['vɔlge] *r.i f* Volga *f*.

voli ['voli] (*pl* ***voi***) *m* 1. oko *n*; ***la cocule dal ~*** ANAT zrklo; ***la pipine dal ~*** ANAT zenica; ***(dî alc) a cuatri vôi*** nekaj čisto osebo/ na štiri oči povedati 2. vid *m*, pogled *m*; ***a ~*** F (*hrv.*) od oka, na oko; *Cussì al comandà ce che a ~ i pareve mancul cjâr. (Sg)*; ***a ~ e crôs*** na bežen pogled; *A ~ e crôs la tô gramatiche e à circhе 50 pagjinis (RoseanEmail)*; ***al à bon ~*** ima dober vid; ***cognossi cdn a ~*** nek. na videz poznati; ***costâ un ~ dal cjâf*** *Costare un occhio della testa. ?? (Verone)*; ***cun voi dûrs*** ?? *Dirce, molant la mace, lu cjalà cun voi dûrs (PauluzzoN)*;
dâ di/ il ~ pogledati; ***fâ/ trai/ smicjâ di ~*** namigniti, pomižikniti; ***fâ di ~*** zaljubljeno pogledovati *(Verone)*; ***mi sta sui voi*** pred očmi imam; ***no durmî (un) voli*** ne zatisniti očesa; ***~ i voi*** zapreti oči (pogledati skozi prste); *a sierin ducj i 2 i voi sui grâfs ats di violazion dai derits umans in Iran. (Pa 06/1)*; ***tignî di ~ a*** *(chê frutate)* imeti na (to dekle) očeh, paziti na (to dekle); ***tun batût di ~*** v hipu, v trenutku; *Tun batût di ~ si cidinarin ducj e Pauli ur fevelà par ebraic. (Bibl-Az)*; ***vê alc tai voi*** imeti nekaj pred očmi; ***vê lavôr fin parsore i voi*** imeti dela do vrh glave *(Sg)*; ***vê sot dai voi*** imeti pred očmi; *I risultâts ju vin sot dai voi ogni dì (Pa 06/1)*; *Mediant di chescj lidêrs, vuê o vin sot dai voi no un progjet ma une realtât (Pa 06/1)*; ***voi di cjochele*** *O stevi par dîsi ancje a lui lis stessis robis intant che mi cjalave cui sôi voi di cjochele. (BrLi)*;
2. FIG ljuba, mila (nagovor) 3. FIG (za stvari, podobne očesu) okroglo okence *n*; uho *n*, ušesce (pri škarjah); luknja v siru.

voli de Madone [~ de ma'done] *m* (t. v *pl* ***voi de Madone***) BOT spominčica *f* (*Myosotis palustris*); → ***grisolute, ricuarditi-di-me***.

voli di bo [~ di 'bo] *m* 1. BOT → ***astri montan*** 2. BOT → ***viole di madrac*** 3. ZOOL → ***buvulin*** 4. ZOOL → ***codon II***.

voli di cisile [~ di 'ga:] *m* BOT njivska kurja češnjica *f* (*Anagallis arvensis*).

voli di diaul [~ di di'aul] *m* BOT → ***viole di madrac***.

voli di jeur [~ di 'jeur] *m* BOT navadna sretena *f* (*Geum urbanum*).

volintîr [volin'ti:r] *adv* → ***vulintîr***.

volontari [volon'tari] *adj* prostovoljen.

volontariât [volontari'a:t] *f* prostovoljstvo *n*; *E fâs ativitât di ~, di socializazion e di educazion dai adults. (Pa 03/12).*

volontariementri [volontarie'mentri] *adv* prostovoljno.

volontaristic [volonta'ristik], **-iche** *adj* *??* *il prodot dal metodi "intensîf" al è di 55 cuintâi, chel dal metodi "~" al è di 23 cuintâi. (Pa 04/02).*

volontât [volon'ta:t] *f* 1. volja *f*; ***~ politiche*** politična volja; *se la ~ politiche di Illy e ves di confermâsi chê pandude tal mês di Setembar. (Pa 03/12)* 2. želja *f*, namen *m*; ***a mê ~*** po moji želji; ***buine ~*** dober namen;

volop [vo'lɔp] *m* galop *m*, dir *m*, skok *m*; ***a ~*** v galopu, s polno hitrostjo; *che il cjan al partì a ~ e prin che lui si indès (Zili)*; *E cussì disint 'e butà fûr i zucui, e su a ~ pe s'ciale a preparà di durmì.(Scf).*

volopâ [volo'pa:] *it* → ***svolopâ***.

volope [vo'lope??] *f* → ***valope***.

volopons [volo'pons] v: (*redko*) ***a volopons*** z velikimi skoki; *Al monte sù pes scjalis a ~. (Mar).*

volp ['volp??] *f* → ***bolp***.

volpat [vol'pat] *m* → ***bolpat***.

volpine [vol'pine] *f* ZOOL cipelj *m*, morski lipanj *m* (*Mugil cephalus*).

volt ['volt] *m* 1. lok *m* 2. ovinek *m* 3. krog *m*, obrat *m*.

voltâ [vol'ta:] *tr* 1. obrniti; vrteti; ***~ cjarte*** obrniti stran (v knjigi); ***~ a un di opinion*** nekoga od obratnega prepričati; ***~ la schene → schene*** *(PauluzzoN)*; ***~ lis spalis*** obrniti hrbet; *podopo al voltà lis spalis e al si invià a cjapâ la Pontebane (Sg)*
2. prevesti (knjigo);
~ *it* obrniti se, zaviti; ***~ ju di chê bande*** zaviti na to; ***~ viers*** obrniti se proti;
~**si** *refl* spremeniti se, spremeniti mnenje.

voltaç [vol'tatʃ] *m* FIZ voltaža *f*; ***~ in ingrès*** vhodna voltaža; *E lavore come une valvole variabil, che a seconde dal ~ in ingrès (Vichi).*

voltade [vol'tade] *f* 1. obrat *m*, okret *m*; ovinek *m*; *E. si fermà a cjalâlu fin che i fanâi a forin discomparîts dal dut daûr di une ~ (Sg)* 2. obračanje *n*.

voltaleç [volta'lɛtʃ] ?? *Pensant a altri, il ~ al cres. (Pa 05/04).*

voltament [volta'ment] *m* 1. obračanje *n*, obrat *m* 2. sprememba *f*.

volte ['volte] *f* 1. pot, krat, brd; ***al e la tô ~*** vrste je na tebi; ***dôs voltis*** dvakrat; ***la pluritât/ la plui part des voltis*** največkrat; ***trê voltis daurman*** trikrat zapored; ***une ~*** enkrat; ***une altre ~*** drugič, drugikrat; ***une ~ in trente*** enkrat v tridestih (slučajih); ***~ par ~*** vsakokrat; *Ancje in chest câs si fâs viodi al frut ~ par ~ une schede cun cuatri figuris (SiF 02/2)* 2. MAT krat;

cuatri voltis cuatri MAT štiri krat štiri; 3. FIG ***dâsi di ~*** spremeniti se (za osebe, vreme); ***a lôr ~*** *?? I nobii, a lôr ~ a incolparin Antoni Savorgnan di intiçâ la asse (Natisone/furlanis)*; ***~ dal cîl*** *?? di mût che tu puedis sintîti ben e in pâs sot i trâs di cjase, sot i cops de glesie o sot la ~ dal cîl (BelAlci)*; ***pe tierce ~*** tretjič; *Lui, pe tierce ~, ur disè (Bibl-Lc)* Še tretjič jih je vprašal; 4. (čas.) nekoč; ***des voltis*** včasih; ***finiile une ~!*** končajte to že enkrat!; ***une ~*** nekoč; ***nol è plui il mont di une ~*** Ni več tako, kakor je nekoč bilo. (Pa).
?? ***un a la volte*** *lu sintive meti adun un a la volte chei tocuts di tiere (PauluzzoN)*

voltebandiere [voltebandi'ɛre] *f* ***??*** *E alore, secont la logjiche, nol è il parcè di domandâ perdon a nissun, ni di scusâsi denant di cualchi emerit ~ (La 06/2)*

voltedôr [volte'do:r] *m* motovilo *n*; → ***corli***.

voltignum [volti'ñum??] *m* ASTR prehod luninih men.

voltin [vol'tin] *m* ?? → ***moretine***.

voltizâ [volti'dža:] *it* (*neobič.*) krožiti, motati se, vrteti se.

Voltois [vol'tɔis] *kr.i f* (Dimpeç) Voltois.

voltolâ [volto'la:] *tr* 1. prevrniti, obrniti; *come che e je la tiere tes jechis, la voltole un pôc parceche il sanc al vegni suiât dal polvar secjât dal soreli (Mar)* 2. JUR prepisati, prenesti;
~ it strmolglaviti, zdrčati;
~si *refl* prevrniti se, obrniti se 2. oviti, ovijati se.

voltoline [volto'line] *f* pirueta *f*; obrat *m*, preobrat *m*; *Il crichecoculis al faseve lis voltulinis, il zes s'e gjoldeve a scribiçâ su la lavagne. (Zili)*.

voltolon [volto'lon] *m* 1. padec *m*; ***a ~*** kotaleč se 2. zvijanje *n* 3. FIG obrat *m*, preobrat *m*, velika sprememba *f*.

volton [vol'ton] *m* v: ***petâ un ~ di schene (a un), dâ un ~ di spalis (a un)*** obrniti komu hrbet.

voltone [vol'tone] *f* v: ***une ~/ in chê ~ (inchevoltone)*** nekoč, nekdaj.

Voltri ['voltri??] *kr. i f* → ***For di Voltri***

volture [vol'ture] *f* JUR prepis *m* (posesti); prenos *m* (dolga); *pal furniment di servizis e pe ~ dai contrats (CoUd)*.

volubil [vo'lubil] (*pl* ***volubii***) *adj* 1. FIG (oseba) nestalen, nestalnega značaja 2. vrtljiv, spremenljiv.

voluç [vo'lutʃ] *m* → ***vuluç***.

volum [vo'lum] *m* 1. knjiga *f*, zvezek *m*; *te Sale Cunvignis in vie Petracco 8, il ~ Hrabal, Opere scelte (CoUd)* 2. prostornina *f*, gmota *f*; obseg *m*; ***a dut ~*** na največjo glasnost; *chei sentâts sot la tetoie a cjantavin daûr dal juke box, che di dentri urlave a dut ~ (MazzonIol)*.

volumetric [volu'mɛtrik], **-iche** *adj* volumetričen; *Doi dîs daspò..S.J. al è stât operât fasint une resezion stereotasiche volumetriche regolade par vie dal computer. (SiF 02/1)*.

voluminôs [volumi'no:s], **-ose** *adj* obsežen, debel (knjiga).

voluminositât [voluminozi'ta:t] *f* obsežnost *f*, zajetnost *f*.

volumut [volu'mut] *m* pomanjš. od ***volum***.

volutât [volu'ta:t] *f* pohotnost *f*; *Wilde al à spesseât a tornâ 'e vite discjadenade di simpri, cun in plui une volontât o ~ di autodistruzion. (Bel)*.

volutementri [volute'mentri] *adv* ?? *Lis ipotesis, ~ restritivis, che a son stadis adotadis in chest studi a consintin di concludi che al è oportun (Pa 03/11)*.

Volveson [volve'zon] *kr.i m* Valvasone (Pn); *La "Fieste nazionâl" di ~ (Pa)*.

vomitossine ['??] KEM vomitoksin *m*; *I Fusarium a produsin une grande cuantitât di micotossinis, come i tricotecenis.., ~, (SiF 02/1, 31-45)*.

von ['vɔn] *m* 1. ded(ek) *m*; 2. ***i vons*** predniki *mpl*; *a restâ te tiere dai lôr vons (Pa)*.

vonde ['vonde] *adv* dovolj, dosti; ***~ dal vin*** dovolj vina; ***fin (a)vonde*** več kot potrebno, popolnoma dovolj.

vongolâ [vongo'la:] (*o vongoli* [von'gɔli]) *it* omahovati, valovati, zibati se; *a svolavin jù vongolant di montagne in montagne fin dulà che a nas la Bût. (Percude)*; *o ben la definizion insumiade di une idee vongolant pe nebulose de utopie? (Pa 05/06)*; *ognun al lave a cene saludantsi cu lis vôs che a vongolavin pes stroncjis (PauluzzoN)*

vongolade [vongo'lade] *f* valovanje *n*.

vongule ['vɔngule] *f* 1. val *m*, velik val *m*; *Un cisicôr, un sutîl murmuiament, come di piçulis lontanis lizeris vôs che si incrosin e si sarmontin a vongulis (Daidussi)* 2. FIG val *m*.

-vor ['su:] *drugi del zloženke v* sl. „-jed": ***carnivor*** mesojed *m*, ***erbivor, omnivor*** vsejed *m*.

vore ['vore] *f* delo *n*, posel *m*, napor *m*, naloga *f*, opravek *m*; ***dì di ~*** delavnik; *La prime dì di ~ a àn dit a Clifford (SiF 02/2)*; ***jessi a ~*** biti na delovnem mestu, delati; ***lâ a ~*** hoditi delati/ na delo; ***lâ pes sôs voris*** urejati svoje zadeve/ opravke; ***lûc di ~*** delovno mesto; *Vuide ae sigurece sui lûcs di ~ dai lavoradôrs forescj in Italie (O)*; ***metisi a vore*** podati se na delo, prijeti za delo; ***puest di ~*** delovno mesto; ***stuf di ~*** naveličan dela; ***tornâ te ~*** vračati se na delo; ***voris*** dninarji.

vorone [vo'rone] *f* poveč. od ***vore***.

vorspan [vor'span] *m* VOJ vojaški vlak *m*.

vôs ['vo:s] *f* 1. glas *m*; *~ di un che al berle tal desert: prontait la strade dal Signôr, dreçait i siei trois! (Bibl-Mt)*; ***a alte (basse)*** ~ glasno (tiho); *lei a alte ~ (SiF)* na glas brati; ***a dute ~*** na ves glas; ***a fîl di ~*** z rahlim/ tenkim glasom; ***a mieze ~*** na pol glasno; *un talian peqri, sudiziôs, malsigûr, fevelât, par solit a mieze ~ . (La 06/1)*; ***pensâ a ~ alte*** na glas razmišljati *(BrLi)*; ***sot ~*** potiho; ***~ fate*** glas odraslega; ***~ massice*** poln glas; 2. glas *m*, sloves *m* 3. volilni glas *m* 4. LING glas *m*, beseda *f*; *su la sô divignince si à dome che ipotesis: che e sedi une ~ celtiche (Leng)*.

vosâ [vo'za:] (t. **svosâ**) *it* dvigniti glas, vpiti, glasno govoriti, dreti se.

vosade [vo'zade] *f* vpitje *n*, dretje *n*; zmerjanje *n*.

vosament [voza'ment] *m* mrmranje *n*, šušljanje *n*.

vosarie [voza'rie] *f* vpitje *n*.

vosarili [voza'rili] *m* kričanje *n*, hrušč *m*; opravljanje *n*; *Po, compagnade sul imprin di un ~ bas che al cres daurman intun davoi cacofonic (Mar)*; *Berto! Berto! - parsore dal ~ dal coridôr (Tolazzi)*.

vose ['voze??] *f* golenice *fpl*.

voson [vo'zon] *m* → ***vosonat***.

vosonâ [vozo'na:] *it* vzdigniti glas.

vosonat [vozo'nat] (t. **voson**) *m* kričač *m*.

vosone [vo'zone] *f* poveč. od ***vôs***.

vot ['vɔt] *card* osem; ***vuê ~*** danes teden.

vôt ['vo:t] *m* 1. volilni glas *m*, mnenje *n*; glasovanje *n*; *batint il candidât dal centri-çampe Flavio Pressacco, che si è fermât al 36,5% dai vôts (O)*; *ancje se doi esponents de maiorance a son jessûts de aule al moment dal ~ . (O)*;

dâ il ~ dati glas, glasovati; *dai il ~ ancje tu* 2. (za)obljuba *f*; želja *f* 3. → ***avôt***.

votâ [vo'ta:] *it* 1. oddati glas, glasovati; *In Friûl-V. J. si votarà ai 10 di Jugn pes elezions aministrativis (O); dulà che si invidave la int a meti schede blancje o a no lâ a ~ par proteste cuintri di chê Regjon (Pa)*; ***~ un document*** izglasovati, sprejeti dokument; *Il document al è stât votât di dutis lis fuarcis politichis, ae unanimitât. (Pa 7/99)* 2. posvetiti, zaobljubiti; ~ *tr* izglasovati (npr. zakon); *lu vin votât fûr (F)*.

votadure [vota'dure] *f* glasovanje *n*; referendum *m*; plebiscit *m*; *par chê altre ~ (F)*.

votazion [votatsi'on] *f* glasovanje *n*; *E la cualitât dai vins e je testemoneade dal fat che l'80% dai vins presentâts a an passât i 80/100 di ~ (O)*; *la proclamazion e je rivade joibe di sere daspò che, te seconde ~ (O)*.

votazzidus [votatsi'on] *f* *??* *7. Il spuei e il scrutini des schedis al ven fat subit daspò di vê sierât lis votazzidus di elezion dal President dal ufici (CIRF)*.

votcent [vot'tʃɛnt] *num* osem sto; ***Il Votcent*** devetnajsto stoletje.

votcentesim [vottʃen'tɛzim] *adj* osemstoti.

votnari [vot'nari] *m* osmerec *m*

voul ['voul] *m* BOT → ***vôl***.

vraie ['vraie] *f* 1. BOT omotnica *f*, omotica *f* (*Lolium temuletum*) 2. FIG jeza *f*, razdraženost *f* 3. FIG navlaka *f*.

vraiuce [vrai'utʃe] (t. **vrauce**) *f* BOT omotnica *f*, omotica *f* (*Lolium perenne*)

vrauce [vra'utʃe] *f* BOT → ***vraiuce***.

vreâs [vre'a:s] *m* pijandura *f*, pijanec *m*, alkoholik *m*.

vreasat [vrea'zat] *m* → ***vreâs***.

vreason [vrea'zon] *m* → ***vreâs***.

vriam [vri'am] *m* → ***vrie II***.

vrie ['vrie] *f* ZOOL ribji zarod *m*, mlada ribica *f*.

vuac I [vu'ak] *m* lajanje *n*, laež *m*; → ***vuacade***.

vuac II [vu'ak] *m* → ***svuac***.

vuacâ [vua'ka:] *it* + *tr* 1. (pes) lajati; ***~ a la lune*** volk tuli v luno; *Cumò il leon al renç di fan e il lôf al vuache a la lune (ShW)* 2. (žaba) krakati 3. FIG zmerjati, vpiti.

vuacade [vua'kade] *f* lajanje *n*, laež *m*.

vuacament [vuaka'ment] *m* laež *m*.

vuacarili [vuaka'rili] *m* lajanje *n*, laež *m*; *al jere dut un ~ (PauluzzoN)*.

vuadagn [vua'dañ] *m* zaslužek *m*, dobiček *m*. *a ~ zero* ??; *indulà che il franchisor nol cjape nuie, al lavore ancje lui "a vuadagn zero" (christianromanini 07/03)*

vuadagnâ [vuada'ña:] *tr* 1. zaslužiti, prislužiti; ***~ il pan*** služiti kruh 2. (pri)dobiti si (npr. izkušnje) 3. doseči, zaslužiti (npr. sloves).

vuadagnaçâ [vuadaña'tʃa:] *tr* → ***vuadagnuçâ***.

vuadagnonâ [vuadaño'na:] *it* na veliko zaslužiti.

vuadagnuçâ [vuadañu'tʃa:] *it* majhno zaslužiti.

vuadiâ [vuadi'a:] (*vuadii* [vua'dii]) *tr* 1. oženiti, vzeti za ženo 2. ženiti (npr. hčerko); ~**si** *refl* oženiti se.

vuadiâl [vuadi'a:l] *adj* (*neobič.*) poročen.

vuadolâ [vuado'la:] (*o vuadoli* [vua'dɔli]) *tr* tolči, udariti, biti; *cussì si scugnive spesseâ a sotetâle da gnûf e di urgjence ai Trancuîi che alì no vuadolave nissun e jere un pipin di fantate. (Urli)*.

vuadolade [vuado'lade] *f* tepež *m*, batinanje *n*.

vuadul [vu'adul] *m* 1. REL kropilo *n*; → ***asperges*** 2. IRON palica *f*.

vuadule [vu'adule] *f* 1. ***la ~ di ulîf ??*** 2. IRON palica *f* 3. ***vuadulis*** udarci *mpl*, batine *fpl*; *ma chêi a parin vie cence nuie ancje il secont dopo vêlu jemplât di vuadulis e di inproperis. (Bibl-Lc)*.

vuagnâ [vua'ña:] *it* (pes) lajati; → ***vuacâ***.

vuai [vu'ai] (t. **guai**) *m* neprijetnost *f*, nadloga *f*, težave *fpl*, nesreča *f*, FAM FIG komedije *fpl*; *a son muarts tancj in tantis vueris, ~ se si ves di pensâsi di ducj (MazzonIol)*.

vuainâr [vuai'na:r] *m* BOT (rastlina) stročji fižol *m*.

vuaine [vua'ine] *f* 1. strok *m* 2. ***jemplâ la ~*** nabasati se.

vuainis [vua'inis] *fpl* 1. BOT (sad) stročji fižol *m* 2. batine *fpl*, tepež *m*.

vuaitâ [vuai'ta:] (*o vuaiti* [vu'aiti]) *tr* (*redko*) oprezati za; (*bolj obič.*) → ***fâ la vuaite a***.

vuaite [vu'aite] *f* 1. stražar *m*, paznik *m*; ***fâ la ~*** stražiti, biti na straži; *cussì di gnot a fasaran la ~ (Bibl-Nehemie)*; ***fâ la ~ a un*** oprezati za; ***meti in ~ ??*** 2. straža *f*, čuvanje *n* 3. zaseda *f*, preža *f*.// < st.v.nem.

vuaiâ [vuai'a:] (*vuai, vuais, vuaie, vuain, vuaiais, vuain*) *tr* 1. zenačiti, po- z- ravn(av)ati 2. (lasje ipd.) gladiti, urejati; *~ lis cuestis/ comissuris/ cusiduris a un* premlatiti nek.

vuaiade [vuai'ade] *f* 1. izenačenje *n*, poravnanje *n* 2. glajenje *n*, izglajevanje *n*; → ***vuaiadine*** 3. tepež *m*, batinanje *n*.

vuaiât [vuai'a:t], **-ade** *adj* oglajen, glajen; izenačen, poravnan.

vualece [vua'lɛtʃe] *f* veljavnost *f*, pomembnost *f*, format *m*, kakovost *f*; *finide cul rivâ dai Venezians tal 1420, al à dât fuarce e ~ .. ae lenghe furlane. (Pa 7/2000)*; *si spiete un intervent statâl plui o mancul de stesse ~ (Pa)*; ***de istesse ~, di chê ~*** iste postave, rasti, velikosti, ravni; ***de sô ~*** njegovega formata, kalibra; ***chê ~ là*** IRON, PEJ ; ***a ~ di ??***.

vualîf [vua'li:f], **-ve** *adj* gladek, mehak, uležan, raven, enakomeren; *di un tai di tocai dai Cuei che ti va jù ~ (La 05/7)*; *Il Signôr al à volût sbassà ducj i monts implenà lis valadis fa dut ~ il mont (Pasolini)*; *che a vevin di jessi nome scletis e vualivis (PauluzzoN)*.

vualît [vua'li:t], **-ide** *adj* → ***vualîf***.

vualivâ [vuali'va:] *tr* (z)gladiti, izravnati, zlikati; *Cheste concezion deleterie, centralistiche, monolitiche e mortificant, e à vualivât dut sul nivel plui bas (Pa 02/10-11)*.

vualivece [vuali'vetʃe] *f* gladkost *f*, izglajenost *f*; enakost *f*.

vualivât [vuali'va:t], **-ade** *adj* enak, izravnan; *la sigurece sul puest di vore, il rispiet de etât minime par començâ a lavorâ, il tratament ~ par mansions compagnis. (Pa/Buteghe)*.

vualivament [vualiva'ment] *m* izravnavanje *n*, izenačenje *n*; *Il ciment par cheste Europe che o sin daûr a tirâ sù, duncje, nol pues jessi chel dal ~, ma al contrari al à di jessi chel dal rispiet par dutis lis diviersitâts. (Pa 04/02)*.

vualmâ [vual'ma:] *tr* 1. o-, za-paziti; zagledati; *In altris peraulis, chei che no vualmavin la cartelonistiche par furlan (SiF 03/3, 69-81)* 2. pregledati, raz-, pre-izkati 3. FIG zreti, slutiti, zavohati, občutiti 4. napovedati, prerokovati.

vualmac [vual'mak] *m* 1. mlakuža *f* 2. (*neobič.*) tvor *m*, forunkel *m*.

vualmade [vual'made] *f* pogled *m*; *dulintor dai cjamps, a imponevin une ~ curte curte (Pa).*
vualme [vu'alme] *f* 1. v: ***stâ in ~*** biti na preži, priostriti pogled; → ***stâ in vuaite*** 2. ***la ~*** hud pogled *m*, urok *m*.
vuampe [vu'ampe] *f* → ***vuampis***.
vuampis [vu'ampis] *fpl* vampi *mpl*.
vuâr [vu'a:r] *m* BOT mali jesen *m*, jesenica *f* (*Fraxinus ornus*).
vuarbetât [vuarbe'ta:t] *f* 1. slepota *f*, slepost *f*; *par trê dîs al è restât vuarp (~ post-critiche). (SiF 03/3, 31-49)* 2. FIG slepota *f*, slepost *f*.
vuarbisin [vuarbi'zin] *adj* in *m* → ***vuarbit***.
vuarbisine [vuarbi'zine] *f* ZOOL → ***vuarbite***.
vuarbit I [vuar'bit] (t. **vuarbisin**) *adj* slaboviden, kratkoviden;
~ m ki slabo vidi.
vuarbit II [vuar'bit] *m* MED ječmen *m* (na očesu).
vuarbite [vuar'bite] (t. **vuarbisine**) *f* ZOOL slepec *m* (*Anguis fragilis*); *Tritons e vuarbitis, no stêt a puartâ peteç: ae regjine fadade dongje no stêt a vignî. (ShW).*
vuardâ [vuar'da:] *tr* 1. nadzirati, nadzorovati, imeti na očesu, paziti (na) 2. vzeti v obzir, računati na, upoštevati 3. zaščititi, paziti, čuvati; *La justizie e vuarde chel che al è su la buine strade (Bibl-Sprocs)*; ***che Diu nus vuardi → Diu***;
~ it biti pozoren, paziti;
~**si** *refl* 1. biti pozoren, paziti 2. čuvati se, varovati se.
vuardât [vuar'da:t], **-ade** *adj* v: ***stâ ~ di*** biti pozoren na, čuvati se pred, varovati se pred.
vuarde [vu'arde] *adj f* v: ***di man ~*** (*redko*) nepričakovano.
vuardeâ [vuarde'a:] *tr* → ***vuardiâ***.
vuardean [vuarde'an] *m* → ***vuardian***.
vuardebosc [vuarde'bosk??] *m* gozdni čuvaj; *jo o ai cjatât bielzà e tant che un vuardeboscs lis forestis pues lâ scorsizant fin che il puarton di orient ros e sflamant vierzintsi (ShW).*
vuardefûc [vuarde'fu:k] *m* gasilec *m*.
vuardeman [vuarde'man] *m* 1. ščitnik, ščit za roke 2. ograja *f* (pos. pri stopnicah); → ***passeman***.
vuardi [vu'ardi] *m* BOT ječmen *m* (*Hordeum vulgare*); *da-pè meti adun il ~ za bulît da bande, sâl, pevar e formadi gratât. (Natisone/furlanis)*; ***~ salvadi*** ?? BOT → ***code di diaul***.
vuardiâ [vuardi'a:] (*o vuardii* [vuar'dii]) *tr* čuvati, stražiti, paziti, nadzirati, nadzorovati, varovati.
vuardian [vuardi'an] *m* 1. čuvaj *m*, stražar *m*, paznik *m* 2. REL gvardijan *m* 3. (mestni, občinski) čuvaj *m*, policaj *m*, redar *m*, reditelj *m*; ***~ di campagne*** (zasebni) poljski čuvaj *m*.
vuardie [vu'ardie] *f* 1. stražarnica *f* 2. čuvanje *n*; pažnja *f*, straža *f*; ***stâ in ~*** biti na straži 3. čuvaj *m*, stražar *m*, paznik *m*; ***vuardiis forestâls*** gozdni čuvaj; *Par chest o sin lâts a recuperâ ancje plantutis di lidric di mont fin sù sul Pura intune cu lis vuardiis forestâls di Dimpeç. (Pa 03/2).*
vuardiecjace [vuardie'qatʃe] *m* lovski čuvaj *m*; *Un di vualtris al ledi a cirî il ~. (ShW).*
vuardiole [vuardi'??] *f* celica za pripor *m*.
vuardul [vu'ardul] *m* (pri čevlju) notranji vmesni usnjeni podplat.
vuarfin [vu'arfin] *adj* ositorel;
~ m sirota *f*; *I vuarfins a son il plui vêr litrat de puare int. (Bibl-Sprocs).*
vuarî [vua'ri:] *tr* 1. ozdraviti, pozdraviti; *Ma pal moment a jerin vuarîts, trancuîi justeapont e fidabii. (Urli)*;
~ it ozdraveti, okrevati.
vuarision [vuarizi'on] (t. **vuarison**) *f* ozdravljenje *n*, okrevanje *n*; *Di cuant che al sucedè il prin meracul – la ~ de muinie Vincenza Francesconi (Pa 03/11).*
vuarison [vuari'zon] *f* → ***vuarision***.
vuarnace [vuar'natʃe] *f* dolga suknja, širok plašč, ki pokriva drugo oblačilo.
vuarp [vu'arp], **-be** *adj* 1. slep; ***~ di un voli*** slep na enem očesu 2. FIG (posel ipd.) velik, uspešen, zlat; ***violence vuarbe*** slepo nasilje; *che e sdrume cun violence vuarbe (CoUd)* 3. (zrcalo ipd.) zatemnjen 4. (pismo ipd.) anonimen, brezimenen;
~ m slepec *m*; *Alore i disin al ~ une altre volte (glesie).*
vuarvuelât [vuarvue'la:t], **-ade** *adj* MED kozav.
vuarvuele [varvu'ɛle] *f* MED osepnice *fpl*, koze *fpl*; *uficialmentri al morì di ~ a 16 agn (Pa 04/05)*; ***~ nere*** črne koze; ***meti la ~*** cepiti proti osepnicam.
vuarvuelon [vuarvue'lon] *m* ??
vuarvuelôs [vuarvue'lo:s], **-ose** *adj* MED kozav;
~ m MED kozavec *m*.
vuarzenâr [vuardže'na:r] *m* 1. orač *m* 2. proizvajalec plugov.
vuarzenon [vuardže'non] *m* dvojni plug.
vuarzine [vu'ardžine] *f* AGR plug *m*; *O pûr un colp di ~.. (PauluzzoN).*
Vuascogne [vuas'kɔñe] *kr.i f* Gaskonja *f*; *catedratic e diplomatic di ~ ben famôs (Union).*
vuascon [vuas'kon] *adj* gaskonjski;
~ m Gaskonjec *m*.
vuast [vu'ast] (*mpl* ***vuascj***) *adj* 1. pokvarjen, uničen, razdejan; *E o fâs fente di ufrîi il sanc ardint des mês venis, e invezit al è un sanc ~, inmalât, cence valôr. (Mucci)*; ***vin ~*** pokvarjen vin 2. FIG pokvarjen (moralno), bolan; gnil;
~ m 1. okvara *f* 2. pokvarjenost *f*, gniloba *f*.
vuastâ [vuas'ta:] *tr* 1. pokvariti, uničiti, razdejati, poškodovati 2. FIG pokvariti (moralno), uničiti, skaziti; *permeti la vision dal film in Gjermanie par no ~ i rapuarts cun la France (Vichi)*;
~ it škodovati;
~**si** *refl* pokvariti se.
vuastadôr [vuasta'do:r] *m* ?? *O puarti la gnove de muart a la mari di Aldino, ~. (Pa 05/05).*
vuat [vu'at] *adj* sklonjen, potuhnjen, tih; ***~ ~*** čisto sklonjen.
vuate [vu'ate] *f* 1. RIB mreža vlačnica *f* 2. mrežica za metulje 3. FIG mreža *f*, past *f*, prevara *f*; *par asse cuintri di lui, che al fos trasferît a Gjerusalem; a stavin prontant la ~ par fâlu fûr par strade. (Bibl-Az).*
vuaton [vua'ton] *m* RIB štirioglata ribiška mreža *f*; → ***belance***.
vuê [vu'e:] *adv* danes, dandanes; ***di ~ in doman*** od danes na jutri; ***~ a vot*** danes teden; ***dì di ~*** današnji dni, dandanašnji dni, čas; ***al/ in dì di ~*** dandanes; *di crise fuartone come chê dal dì di ~. (Pa)*; *lu fasin une des lenghis plui puartadis par fevelâ di siencis intal dì di ~. (Pa)*; ***in zornade di ~*** dandanes; *che in zornade di ~ il furlan nol sedi presint al è visibil.(Pa 6/99)*; ***come ~*** na današnji dan; ***~ di matine*** danes zjutraj; *Viodude la situazion, ~ di matine il president de Zonte regjonâl (O)*;

fin a ~ do danes, dosedaj; *come che si à fat fin a ~ (O)*; ***~ come ~ ??*** ; *~ come ~ al merte pluitost considerât a ce pont e in ce stâts che o sin in rapuart (Pa 12/99)*; ***mont di ~*** dandanašnji svet *(Pa)*; PROV *Pense ~ par doman. (ProvBr)*;
~ m današnji dan, današnjost; *Inventâ un logo identificatîf che al rapresenti la storie, il ~ e il doman de citât (CoUd).*

vuedant [vue'dant] *adv* → ***maimodant***.

vuede [vu'ɛde] *f* ZOOL koklja *f*; *e chei altris pensistu che ti vegni daûr come polecius daûr de ~ ?? (christianromanini)*; → ***clocje***.

vuei [vu'ei??] *m* BOT → ***vraie***.

vueit [vu'eit], **-ide** *adj* prazen; ***a ~*** v prazno; *implant stes de leç che al samee metût dongje a pueste par zirâ a ~. (bassafriulana)*;
~ m praznina *f*, praznost *f*; *Intal ~ la propagazion dal calôr e ven par raiament rais dal soreli. (Lenghe 2000).*

vueleâ [vuele'a:] *tr* → ***invueleâ***.

vueleaç [vuele'atʃ] *m* oljnata usedlina *f*.

vueleade [vuele'ade] *f* oljnati madež.

vueleôs [vuele'o:s], **-ose** *adj* oljnat.

vuelf [vu'ɛlf] *m* HIST gvelf *m*; *un politic, clarementri ~, al rive a tratâ cence (friulpoint.it/blog).*

vueli [vu'ɛli] *m* 1. olje *n*; ***butâ ~ sul fûc*** olje na ogenj dati; ***~ di clap*** mineralno olje; petrolej, nafta; ***~ di mangjâ*** jedilno olje; ***~ di silicon*** silikonsko olje; *Nassite spontanie di une cele di Bernard intune pelicule milimetriche di ~ di silicon scjaldât di abàs (SiF 02/2, 129)*; ***~ di ulive*** olivno olje; *4 sedons di ~ di ulive extravirgjin, sâl. (Natisone/furlanis)*; ***~ sant*** sveto olje; ***dâ il ~ sant*** *??* *Tal ospedâl, daspò di vêsi confessât e cumunicât, propit pre Pieri i à dât il ~ sant. (Enrico)*
2. FIG ***cjoc di ~*** totalno pijan; PROV *Al è parsore come il vueli - È sopra come l'olio. ?? (Verone)*; *Pachis di vueli sant - Botte da orbi ?? (Verone)* 3. FIG hrana *f* 4. BOT → ***raviçon***; ***~ di riç salvadi*** BOT kristavec *m*, volek *m*, svinjska dušica *f*.

vuelin [vu'elin] *M3 prez* → ***volê***.

Vuelis [vu'ɛlis] *kr.i f* (Manzan) Oleis.

vuerç [vu'ɛrtʃ] *adj* škilast;
~ m škilasti (človek).

vuere [vu'ɛre] *f* vojna *f*; spor *m*; ***lâ a la ~*** iti v vojno; ***~ civîl*** državljanska vojna; *La azion, compagnade di strissons che a fevelavin di "~ civîl" (O)*; ***~ dai Trente agns*** Tridesetletna vojna; *intant che la ~ dai Trente agns.. za di cinc e veve incendiât mieze Europe (Natisone/furlanis)*; ***~ dal golf*** Zalivska vojna; *Une comission e à contât muarts e ferîts civîi de seconde "~ dal golf" (Pa 03/11)*; ***~ di Crimee*** Krimska vojna; *Si jere prin de ~ di Crimee. (Pa 05/04)*; ***~ di religjon*** verska vojna; *No le viôt ni come ~ di religjon (Pa)*; ***~ frede*** hladna vojna; *Nol è di dâsi di maravee, alore, se la "New Economy" e je nassude propit in Americhe daspò finide la "~ frede" (Pa 04/07)*; ***~ pe sucession al podê in Spagne*** Španska nasledstvena vojna; *Il '700 in Europe si viarç la lungje e insanganade ~ tra France e Austrie pe sucession al podê in Spagne. (Natisone/furlanis)*; ***~ sante*** sveta vojna; *il tiermin jihad nol volte il concet di ~ sante, il so sens leterâl al è: sfuarçâsi par otignî alc (Pa).*

vueresc [vue'rɛsk] *adj* vojen, vojaški.

vuerezâ [vuere'dža:] *it* vojskovati se, bojevati se, boriti se;
~ tr bojevati se proti nek.

vuerezîr [vuere'dži:r] *m* vojščak *m*.

vuerezâ [vuere'dža:] *it* vojskovati se, boriti se, bojevati se;
~ tr boriti se, bojevati se (proti).

vuerilie [vue'rilie] *f* gverilja *f*; *In Iraq, par esempli, la cussì clamade "resistence" o "riviel" – ma jo o ai miôr dâi il non di "~" (Pa 05/06).*

vuerilîr [vuerili'i:r] *m* gverilec *m*; *Aromai no esistin dubis di sorte sul cont dal finanziament e sostegn, cun furniduris di armis e di vuerilîrs (Pa 06/1).*

vuerîr [vue'ri:r] *m* vojščak *m*.

vuès [vu'ɛs] *m* 1. kost *m*; *cuant che mi duelin i ~ (scritorsfurlans)* ko me bolijo kosti; ***~ dûr*** trd oreh; ***fintremai sul ~, fintremai sui ~*** do kosti (skrajna mera); ***cuinçâ i ~ ??*** ; ***~ in rie*** počivati; ***meti il ~ su la belance*** FIG ***??***; 2. BOT pečka *f*, jedro *n*; → ***sepe*** 3. FIG težava *f*, zagata *f*.

vuessam [vue'sam] *m* 1. kosti *mpl*; 2. okostje *n* 3. FIG okostje *n*, ogrodje *n*.

vuessidure [vuesi'dure] *f* okostje *n*; FIG okostje *n*, ogrodje *n*; *La ~ dal libri e je fate di tematichis perenis e universâls (Pa 03/10).*

vuessut [vue'sut] *m* BOT → ***vuisin***.

vuestri [vu'estri] *adj* 1. vaš 2. Vaš;
~ pro vaš;
~ m vaše *n*.

vuêt [vu'e:t] *adj, m* → ***vueit***.

vueu [vu'e??] v: ***a vueu*** → ***svueu***.

Vuezis [vu'ɛtsis] *kr. i f* (Rigulât) Vuezzis.

vuic [vu'ik] *m* 1. škripanje *n* 2. krik *m*, vrisk *m*; *e de un ~ cussì fuart che si sveà di colp (MazzonIol)*; *ma instès la Arsilia si dismovè cuntun ~ (MazzonIol)*

vuicâ [vui'ka:] *it* 1. zaškripati 2. (oseba, žival) vpiti, vriskati, kričati, cviliti.

vuicade [vui'kade] *f* 1. škripanje *n* 2. krik *m*, vriskanje *m*, kričanje, vpitje *n*, cvilež *m*; *Si tratave di un mût di ciulâ che al someave a la ~ di une çuite (SiF 03/3).*

vuicon [vui'kon] (t. **vuicot**) *m* → ***vuicon***.

vuidâ [vui'da:] *tr* → ***guidâ***.

vuidadôr [vuida'to:r] *m* → ***guidadôr***.

Vuirc [vu'irk] (t. **Virc**) *kr.i f* (Bertiûl) IT Virco. //
< slov.

vuiscjâ [vuis'qa:] *tr* tepsti s šibo, dati batine, tolči s palico;
~ it (veter) žvižgati.

vuiscje [vuis'qe] *f* šiba *f*, dolga palica *f*; *e salacor a doprin la ~ o lis sberlis cun chei fruts che si fasin sintî a fevelâ come che ur à insegnât lôr mari. (La).*

vuisignâr [vuizi'ña:r] *m* BOT → ***vuisinâr***.

vuisin [vu'izin] *f* sadež divje češnje; → ***vuessut***.

vuisinâr [vuizi'na:r] *m* BOT divja češnja *f*.

vuit [vu'it] *m* 1. LOVSTVO piščalka *f* (za oponašanje ptic) 2. ZOOL listnica *f* (*Phylloscopus*).

vuitâ [vui'ta:] *it* LOVSTVO ptice vabiti s piščalko.

vuitarie [vui'tarie] *f* ptičje lovišče, kjer se vabi s piščalko.

vuitat [vui'tat] *m* ZOOL vriskarica *f*, obvodna cipa *f* ? (*Anthus aquaticus*).

vuite [vu'ite] *f* ZOOL mala cipa *f*, travniška cipa *f* (*Anthus pratensis*); → ***fiste***.

vulcan [vul'kan] *m* ognjenik *m*, vulkan *m*;

vulcanian [vulkani'an] *adj* VULK *eruzion vulcaniane (stromboli).*

vulcanic [vul'kanik], **-iche** *adj* VULK vulkanski, ognjeniški; ***bloc ~*** *??*; ***gas ~*** vulkanski plin.
vulcanolic [vulka'nɔlik] *m* VULK vulkanolog *m*.
vulcanologjic [vulkano'lɔǵik], **-iche** *adj* VULK vulkanološki; *Peraulis vulcanologjichis daûr teme (stromboli)*.
vulcanologjie [vulkanolo'ǵie] *f* VULK vulkanologija *f*.
vulintîr [vulin'ti:r] *adv* rade volje, z veseljem; poveč. *Vulintiron*.
vulnerabil [vulne'rabil] *adj* ranljiv; *Al è clâr par altri che i frutins a son une vore vulnerabii pa la sempliç reson che (SiF 02/1, 31-45)*.
vulnerabilitât [vulnerabili'ta:t] *f* ranljivost *f*.
Vulpins [vul'pins] (t. **Bulpins**) *kr.i f* (Tarcint) Volpins.
vuluç [vu'lutʃ] (t. **voluç**) (*pl* ***vuluçs*** [vu'luts]) *m* 1. zavoj *m*, omot *m*, sveženj *m* 2. KUL (mesni) zavitek *m*, svaljek *m* 3. zmešnjava *f*, zagata *f*, zapletena zadeva *f*; *par vie che il ~ tal balon no son dome robe di vuê (Furlanist)* 4. opisava *f*, opisovanje *n* (z besedami) 5. zavojek *m*, zavojček *m*.
vuluçâ [vulu'tʃa:] *tr, it* → ***involuçâ***.
vuôt [vu'o:t] *int* beseda za priganjanje volov; pos. v ***~ a man!*** pojdi na desno!

W

W, w ['vu] *m, f* črka W, w.
wagnerian [vagneri'an] *adj* MUZ Wagnerjev, wagnerjanski.
walkman ['vokmɛn] *m* walkman *m*, prenosni kasetar *m*.
Wallì [va'li] *os.i f* (ž. ime) *~ Gigante, Alla foce del fiume, 1994. La autore, a è nade a Roncjs ma a vîf a Lignan. (Basse)*.
walser ['valser] *m* nemška manjšina v Dolini Aoste (Walser); *che za di un an a colaborin cui albanês de Calabrie, i grîcs dal Salento e i ~ de Val di Aoste. (OLF)*.
Walter ['valter] *os.i. m* Valter *m*.
Warnîr [var'ni:r] *os.i. m* *??*
wat ['vat] *m* ELEK vat *m*.
wat-ore [vat' re??] *f* ELEK vatna ura *f*.
web ['vɛp] *m* RAČ splet *m*; ***sît ~*** spletna stran; *La sielte di un sît ~ pal CIRF (CIRF)*.
webmastri [veb'mastri] *m* RAČ webmaster *m*.
western ['vɛstern] *adj* in *m* vestern; *o podevin inmagjinâsi il disiert e i cjamps luncs dai ~. (Pa 02)*.
Wielm [vi'ɛlm] (t. **Vielm**) *os.i m* Viljem *m*.
Wilfrêt [vil'fre:t] *os.i m* Vilfred *m*.
Wilme ['vilme] *os.i f* Vilma *f*.
wildian [vildi'an] *adj* se nanaša na Oscarja Wilda.
wittgensteinian [vitgenʃtaini'an] *adj* se nanaša na Wittgensteina; *il stîl filosofic ~ al mostre un rispiet pal cidinôr une vore curiôs. (Pa 03/12)*.
wiz ['vits] (*pl* ***wiz***) *m* (*gor.*) duhovitost *f*; dovtip *m*, vic *m*; *Cuntun ~ fortunât, "Il Nuovo Fvg" al à definît la campagne pes regjonâls (Pa 03/4)*.
wojtylian [vojtili'an] *adj* nanaša se na papeža Wojtyla; *Dut il contrari de vision wojtyliane, fate di definizions, di sigurecis (Bel)*.
Wolfgang [fan'ton] *os.i m* Volfgang *m*; *SPIRITO BULFONE (Wolfgang) (Glemone, sec. XVI) Architet militâr. (GE)*
wolfram [vol'fram] *m* volfram *m*.
wolframit [volfra'mit] *m* volframit *m*.
workshop ['workʃop??] *m* delavnica *f*; *Si pense ancje a un ~ di esperts inte redazion di dizionaris des lenghis minoritariis. (Pa)*.

X

X, x ['iks] *m, f* črka X, x.
xenie ['ksɛnie] *f* BOT ksenija *f*.
xenofil [kse'nɔfil] *adj* prijazen do tujcev; *pluitost "xenofile" tal so jessi che xenofobe, in sumis. (La Leter)*.
xenofilie [ksenofi'lie] *f* ksenofilija *f*; prijaznost do tujcev.
xenofobic [kseno'fɔbik], **-iche** *adj* ksenofobičen, tujcu sovražen *m*;
~ m tujcu sovražni *m*, ksenofob.
xenofobie [ksenofo'bie] *f* sovraštvo do tujcev, ksenofobija .
xenofop [kse'nɔfop], **-obe** *adj* sovražen do tujcev, ksenofob.
xilofon [ksi'lɔfon] *m* ksilofon *m*.
xilofonist [ksilofo'nist] *m* ksilofonist *m*.
xilograf [ksi'lɔgraf] *m* lesorezec *m*.
xilografie [ksilogra'fie] *f* lesorez *m*; *Al à inlustrât cun cualchi ~ la composizion Flordicise di G. L. (GE)*.
xilolite [ksilo'lite] *m* ksilolit *m*.

Z

Z, z ['dzɛte] *f* črka Z, z.
za ['dža] *adv* 1. že; *~ campione olimpiche de 30 km (Onde)* 2. (čas.) pred, nazaj; *Il rapuart tra l'om e i animâi dumiestis si è svilupât ~ di agns (CoUd)*; ***~ un pôc*** pred kratkim;
zabaion [dzabai'on] *m* jajčni punč *m*, šodo *m*; *si po mangjâ un dolç tipic fat di biscots a tucuts, ~ e miluçs cuet (Pa)*.
zac ['džak] *m* 1. telovnik *m*. → ***camisolin*** 2. HIST železna srajca *f*, verižna srajca *f*.
zacai [dza'kai] *m* PEJ Slovan *m*; Slovenec *m*;
~ adj slovenski, slovanski
Zacarie [dzaka'rie] *os.i m* Caharija *m*, Zaharija; *al jere un predi di non ~, de classe di Abie (Bibl-Lc)* je živel duhovnik, ki mu je bilo ime Zaharija.
za che ['džake] *co* ker; ker pač; ko pa že; glede na to da; *~ tu sês stât fedêl tal piçul, ti met a cjâf di dîs citâts (Bibl)* ker si bil zvest v malem, te postavim za poglavarja desetih mest;
→ ***dizà che***.
Zacheu [' ??] *os.i m* BIBL Zahej *m*.

zachete [dza'kete??] *f* → ***jachete***.
zae ['džae] *f* košara voza.
za-fa [dža'fa] *adv* → ***za 2.***
zafaran [dzafa'ran] *m* 1. BOT žafran *m* (*Crocus sativus*) 2. žafran *m*;
zafaran di mont [~ di 'mont] *m* BOT kosmatica *f*, kurja črevca *f* (rastl.) (*Hieracium aurantiacum*).
zafîr [dza'fi:r] *m* safir *m*.
zafran [dza'fran] *m* → ***zafaran***.
Zagabrie [za'gabrie] *kr.i f* Zagreb *m*; *Al à progjetât ancje il teatri di ~. (GE)*.
zaghet [dza'gɛt] *m* ministrant *m*; *Vignût plui grant o jentrai tal cuarp dai zaghets. (Ta)*; → ***zagut***.
zago ['dzago] *m* klerik *m*; duhovnik *m*; semeniščnik *m*; *Dopo un pôc al tornà fûr daûr dal predi, vistût di ~. (Sg)*; pomanjš. ***zagut, zaghe***
zagot [dza'gɔt] *m* → ***zigot***.
zagut [dza'gut] (t. **zaghet**) *m* ministrant *m*; *Il corteu al va daûr di un ~ - che al ten sù une crôs di arint (consorziocastelli)*.
Zahre ['tsa:re??] (*nem.*) → ***Sauris***.// < ilir. *Savira* 'rečni tok'.
Zaire [dza'??] *kr.i f* Zaire *m*.
zairês [dza'gut], **-ese** *adj* zairski; *stramudant regjons intieriis ex zairesis in protetorâts, dopo dal sfas dal imperi di Mobutu. (Pa 03/4)*.
zâl ['dža:l], **zale** *adj* 1. rumen; *La campagne e jere dute une fieste di colôrs, il maron dai cjamps preparâts pal forment, il vert dai prâts, il ~ dal soreâl. (Sg)*; ***farine zale, pan ~*** koruzna moka; ***mâl dal ~*** → ***mâl***; ***~ dal ûf*** rumenjak *m* 2. ***libri ~*** LIT kriminalni roman
~ *m* 1. rumena barva *f* 2. LIT, FILM kriminalni roman; kriminalka *f*; *o ai viodût un ~ te television îr sere (MazzonIol)*.
zalece [dža'lɛtʃe] *f* rumenost *f*.
zalet [dža'lɛt] *m* ??
zaletâr [džale'ta:r] *m* ??
zalî [dža'li:] *m* (*neobič.*) rumenilo *n*.
zalit [dža'lit] *adj* bledo, svetlo rumenkast, rumenkast.
zalum [dža'lum] *m* 1. kričeča rumena barva, živo rumena 2. rumenkasta snov 3. rumen madež, lisa (na koži).
zalut [dža'lut] *adj* rumenkast, bled, malce rumen; *Al jere un puar pipin meschinut, vidriç, cu la muse zalute. (Scf)*.
Zambarlans [dzam'barlans??] *os.i m* HIST *La lote si davualzeve tra i Zambarlans, scuasi ducj contadins comandats di Antoni Savorgnan, e i Strumîrs (Storie)*; *Cualchidun al berle ~ e ducj a tachin a cjantâ ~ ~, o savin menâ lis mans (Tolazzi)*.
Zambon [dzam'bon ??] *kr.i f* (Cjavàs) IT Zambon.
Zamier [zami'ɛr] *kr.i f* (Stregne) Zamír *m* (IT Zamir).
Zancan [' ??] *kr.i f* (Travês) Zancan.
zancât [tzan'ka:t], **-ade** *adj* TEH upognjen na enem koncu.
zanche ['tzanke] *f* TEH, GRAD skoba *f*, penja *f*, klamfa *f*. // cf. nem. *Zange*.
Zanetti ['??] *priimek* pogosti furlanski priimek.
Zanier [' ??] *priimek* *Durant i prins ancj dal Votcent a son rivâts a Negrons ancje i ~, origjinaris di Clausêt. (Piç)*.
Zanon [' ??] *priimek* *?? Antoni ~ (1696-1770) al merte une note particulâr (Natisone/furlanis)*.
zapatist [tsapa'tist??] *m* POL zapatist *m*.
zar ['dzar] *m* car *m*; *il gnûf ~ di Mosche (Pa)*.
zarde ['tsarde] *f* pivnica *f*, krčma *f*; gostilna *f*; *e al jentrà te prime ~ (teatrodivile)*.
zardin [dzar'din] *m* vrt; *di frut il ~ par me al jere dut il mont (F)*; ***~ dal Eden*** vrt Eden; *Un Diu che si plate in tancj moments de storie coletive e ancje te storie personâl dai omps. (BelFa)*; ***~ grant*** *?? Compagn, simpri a Udin, o varìn ~ grant e no place Prin di Mai. (Pa 03/11)*; deriv. *zardinat, zardinet, zardinon, zardinut*.
zardinaç [džardi'natʃ] *m* vrtnarstvo *n*; *La ativitât di tignî il zardin si clame ~ (Vichi)*.
zardinere [dzardi'nere??] *f* 1. štirikolesno odprto vozilo z bočnimi sedeži 2. vrtnarica *f*; cvetlična miza *f*; *in ~ capìte / la orchestre di Marcot (F)* 2. zelenjada juha *f*; v kisu vložena zelenjava *f*: *une brave ~ (F)*.
zardinet [dzardi'nɛt] *m* v kisu vložena zelenjava; *mangjà ancjemò mieze purtizion di ~. (F)*.
zardinîr [dzardi'ni:r] *m* vrtnar *m*; *Jê, pensant che al fos il ~ (Bibl-Zn)* Mislila je, da je vrtnar.
zardinut [dzardi'nut] *m* vrt *m*, vrtiček *m*.
zare ['dzare] *f* vrč *m*, časa *f*.
Zare ['dzare] *kr.i f* Zader *m*, Zadar *m*; *coloniis venitis possentis intai puarts di Spalit, ~, .. (Pa 03/4)*.
zaretiere ['dzare] ***??*** *Po folc, se cui che lu à scrit al ves fat la part di Piram e si fos picjât cu la zaretiere di Tisbe, e sarès stade une comedie (ShW)*.
zarisim [dza'rizim] *m* carizem *m*.
zaromai [džaro'mai] *adv* že.
zatare ['tsatare] *f* → ***satare***.
zau ['džau??] ***ziu ~*** ***??*** *dut chel ~ di int (MazzonIol)*
Zavart [za'vart] *kr.i m* (Drencje) Zavárt (IT Zavart).
zazare ['tsatsare] → ***sassare***.
Zeà ['??] *kr.i f* (Trep Grant) Zegliacco.
Zeanùt ['nut??] *kr.i f* (Trep Grant) Zeglianutto.
zeâr [dže'a:r] *m* pletar *m*, košar *m*, ki prodaja koše.
zearalenone ['??] *m* zearalenon *m*; *come i tricotecenis (tossine ..), zearalenones, moniliformin (SiF 02/1, 31-45)*.
zebre ['dzɛbre] *f* ZOOL zebra *f*.
zeche I ['dzɛke] *f* ZOOL klop *m*;
zeche II ['dzɛke] *f* kovnica *f*; *duncje a Aquilee e iere sede di une ~ impuartante (praxisfriuli)*.
zechin [tse'kin] *m* → ***zichin***.
zee ['džɛe] *f* košara *f*.
zegheâ [džege'a:] *it* → ***gighiâ***.
zegheons [džege'ons] *mpl* → ***gighions***.
zeghie [dže'??] *f* → ***gighie***.
zei ['džɛe] *m* 1. koš *m*, košara *f*; *In chê la puarte di cjase si spalancà e Rita e corè fûr cul ~ de robe sul braçs (Sg)*; PROV *Vê il cjâf come un ~ - Aver la testa come un cesto. ?? (Verone)* 2. kmečka pletenica 3. (*carn.*) oprtni koš *m*.
zelade [dže'lade] *f* → ***gjelade***.
zeladine [džela'dine] *f* → ***gjelatine***.
Zelande [dze'lande] *kr.i f* Zelandija *f*.
Zelìne ['??] *kr. i f* (Sant Zorç Di Noiâr) Zellina.
zelo ['dzɛlo] *m* (*manj obič.*) gorečnost *f*, vnema *f*, prizadevnost *f*; vztrajnost *f*, marljivost *f*; *e se si inmale a lunc? / La spiete l'ospedâl... / Che a sinti cjare jê: / che a meti il ~ in sâl! (F)*.
zelôs [dže'lo:s], **-ose** *adj* → ***gjelôs***.
zelosie [dželo'zie] *f* → ***gjelosie***;

zelot ['??] *i m* HIST, BIBL zelot *m*; *al partignive a sete ebraiche dai "Zelots" (Pa 03/8).*

zelten ['??] *m* *?? Pan di coculis, potize e ~. (La 05/12)*

zenit ['dzɛnit] *m* zenit *m*.

zeme ['??] *f* biser *m*, dragocen kamen *m*; *plui armoniose dal cjant de odule al orele dal pastôr co il forment al è vert e lis zemis a la albespine dan colôr. (ShW).*

zemê [dže'me:] *it* → ***zemi***.

zemi ['džɛmi] (*zem, zemis, zem*) *it* vzdihovati, stokati; *come il ~ de stagjon da la istât, strache e smavide (scritorsfurlans)*; → ***jesolâ***.

zemit ['džɛmit] *m* stok *m*, ječanje *n*; *Zemits e berlis di fâ dreçâ i cjavêi. (Pa).*

zemude [??'] *f* vzdih *m*, vzdihljaj *m*.

Zen ['dz] *os.i. m* *??*; *sta pula a era platada tal cuel di San ~.*

Zen ['dz??] *m* FILOZ Zen *m*; *dai gjaponês che àn par fonde la filosofie ~ (Vichi).*

zenar ['džɛnar] *m* → ***gjenar***.

zenâr [dže'na:r] *m* naprava za sušenje perilo.

Zenâr [dže'na:r] *m* januar *m*, prosinec *m*.

zenarâ [džena'ra:] *it* biti januar; PROV *Se zenâr nol zenare e fevrâr nol fevrare, març mâl al fâs e mâl al pense . (ProvBr).*

zendâl [dzen'da:l] *m* tančica *f*; *vue vistîmi di cristiane, / mi vuei cjoli un biel ~, / vuei comprâmi un biel grumâl / cui siei flocs di tele indiane. (F).*

zene [dže'na:r] *f* zareza na okencu na ohišji ure, kjer se vstavi kristal.

zenerâl [džene'ra:l] *adj* → ***gjenerâl***.

zeneral- [džene'ra:l] → ***gjeneral-***.

zenerale [džene'ra:le] *m* → ***gjenerâl***.

zeneradôr [dženera'do:r] *m* → ***gjeneradôr***.

zenerazion [dženeratsi'on] *f* → ***gjenerazion***.

zenerôs [džene'ro:s], **-ose** *adj* → ***gjenerôs***.

zenerosetât [dženeroze'ta:t] *f* → ***gjenerosetât***.

zenese ['džɛneze] → ***gjenese***.

zeneule [dže'nɛule] *f* BOT → ***zenevre***.

zenevrâr [džene'vra:r] *f* BOT → ***zenevre***.

zenevre [džene'??] *f* 1. brin *m* (*Juniperus communis*); *denant la puarte di cjase ulîf benedet, orâr, ~, artemisie e altri plantis cul podê di slontanâ lis malignitâts (bassafriulana)*; → ***barancli*** 2. (pijača) gin *m*, džin *m*.

Zenevre [dže'nɛvre] *f* → ***Gjenevre***.

zenevron I [džene'vron] *m* BOT rdečeplodni brin *m* (*Juniperus oxycedrus*).

zenevron II [džene'vron] *m* ZOOL brinovka *f* (*Turdus pilaris*).

Zenghis Khan ['džengis kan??] *i. m* Džingis Kan *m*; *dopomisdì, a lis 6 e mieze tal auditorium, si vierzarà la mostre Mongolie: de patrie di ~ (Pa).*

zeni ['džɛni] *m* → ***gjeni***.

zeniâl [dženi'a:l] *adj* → ***gjeniâl***.

zenigo [dze'nigo] *m* hud mraz; *là di me, invezit, vin l'Unviêr a mieze gjambe e un ~ che al fâs bati lis bruchis. (F).*

zenitôr [dženi'to:r] *mpl* → ***gjenitôr***.

Zenodis [dze'nɔdis] *kr.i f* (Trep) Zenodis.

zenoglarie [dženo'glarie] *f* nakolenka *f*; odtis od kolena na hlačah.

zenoglere [dženo'glɛre] *f* nakolenka *f*, nakolenski ščitnik *m*.

zenoglin [dženo'glin] *m* pomanjš. od ***zenoli***.; ***tocjâsi i zenoglins*** ??

zenoglon [dženo'glon] *m* 1. poveč. od ***zenoli*** 2. ***in ~*** kleče, na kolenih; *Mari dal Signôr, frescjâts in ~ sot di un maiestôs crucifis. (Mar).*

zenoli [dže'nɔli] (*pl* ***zenôi***) *m* 1. ANAT koleno *n*; *si lasse sbrissâ jù, pontant i pîts e pleant i zenôi (Mar)*; ***la cocule dal ~*** ANAT pogačica *f*; ***cui zenôi rûts ??*** ; (bolj obič) → ***in ~*** ; ***tu mi fasis colâ i zenôi*** FIG ?? ; PROV *Fin al ~ ogni voli , e dal ~ in sù nome jo e tu . (ProvBr).*

zenso ['dzenzo] *m* 1. soimenjak *m*; *tant al è vêr che to ~ San Pieri (F)* 2. dvojnik *m*; *un ciert ~ di Modugno (F)* 3. ***un ~ ??*** ; *o vuei che o cognossis chescj zensos (F).*

zentîl [džen'ti:l] (*pl* ***zentîi***) *adj* 1. ljubezniv, prijazen, ljub, nežen, blag, fin; *Tu sês stât une vore ~ (Leng)*; *Jê lu cjalave cun chel so fâ ~ e lui al sintive alc di incagnît e fis dentri vie. (PauluzzoN)*; ***il budiel ~*** ANAT danka *f* 2. (v pismu) dragi, cenjeni.

zentildone [džentil'dɔne] *f* plemenita gospa *f*.

zentilece [dženti'letʃe] *f* ljubeznivost *f*, prijaznost *f*, ljubkost *f*; *che cun tante ~ mi àn dât un po di informazions (Natisone).*

zentilin [dženti'lin] *adj* vljuden, ljubezniv, fin, uglajen.

zentilmentri [džentil'mentri] *adv* ljubeznivo, prijazno, vljudno.

zentilom [džentil'ɔm] *m* 1. plemič *m*; žlahtnik *m* 2. gospod *m*, žlahten gospod; *che al jere un brâf zovin, simpatic, creançôs: un ~ insumis (Zili).*

zeo- [džeo] → ***gjeo-***.

zeolite [dzeo'lite] *f* MIN zeolit *m*, vrelovec *m*.

zepelin [tsepe'lin] *m* vodljivi zrakoplov *m*, cepelin *m*; *su par aiar a sdrondenin / aeroplans e zepelins. (F).*

Zepit ['džɛpit] *m* HIST (ant. ljudstvo) Gepid *m*; *Fintremai in chel an a jerin stâts in Ongjarie e te Basse Austrie indulà che a vevin vinçûts e pleâts i Zepits (JM).*

zergo ['dzɛrgo] *m* žargon *m*, jezikovna posebnost družbene plasti, nareçje *f*; *di cûr la saludavin / tal ~ dal paîs. (F).*

zergon [džer'gon] (t. **zergo**) *m* žargon.

zermoi [džer'mɔi] *m* → ***gjermoi***.

zermoiâ [džermoi'a:] *it* → ***gjermoiâ***.

zero ['dzɛro] *m* → ***nule***.

zeroglific [džero'glifik] *adj* → ***gjeroglific***.

zeromete ['dzɛromete] *f* → ***gjeromete***.

zes ['dzɛs] *m* sadra *f*, kreda *f*; ***piere di ~*** *??* *Pai mûrs di clap si scugne fâ fâ un scandai di un gjeolic par sigurâsi che no vebin doprât, par fâju, piere di ~ (SiF 03/3, 97).*

zest ['džɛst] *m* → ***gjest***.

zetâ [dze'ta:] (*manj obič.*) (t. **zigzetâ**) *it* švigati, šiniti, premikati se v cikcaku, cikcakati.

zete ['dzɛte] *f* ze, z (ime črke z); *La cedilie si doprile al puest dal ~ dûr e dal dopli ~ de viere grafie. (Verone)* 2. v obliki črke Z; *al va a cjase fasint la strade a ~. (F).*

zeugme ['dzɛugme] *m* zevgma *f*.

zeut ['dzɛut] *m* košarica *f*; *I trâfs vecjos tal sufit alt e i ûfs di Pasche tun ~ ufrît de siore parone (Pa 05/07)*; *Lis sbaris verticâls a finivin ad alt cuntun ~ di fier, clamâl "citarie" (Scf).*

Zeus ['dzɛus] *m* MIT Zeus *m*; *E il filosof J. P. Sartre, intal dram "Lis moscjis", i fâs dî di ~, il pari dai cîi (Pa 02).*

zi ['dži] → ***gji***.
zî ['dži:] *it* → ***gjî***.
zibaldon [tsibal'don] *m* zmes *m*, mešanica *f*; zbornik beležk *m*.
zibet [dzi'bɛt] *m* 1. ZOOL cibet *m*; cibetovka *f* (*Voverra*) 2. cibet *m*; cibetovka *f* (*Voverra*).
zîc ['tsi:k??] *m* *?? Berto al molà il ~ viodint che Jacum si jere pleât a cjapâ sù il curtìs (Tolazzi)*.
zicâ [tsi'ka:] *it* izgovarjati [ts] namesto [tʃ] in [dz] namesto [dž] v določenih furlanskih narečjih, npr. v Tarcint.
zichin [tsi'kin] *m* cekin *m*, zlat *m*, zlatnik *m*; *un sachet di ~s (F)*.
zifare ['tsifare] *f* → ***cifare***.
zigâ [tsi'ga:] (t. **cigâ**) *it* (*neobič.*) vpiti, zmerjati; razglasiti; *al zigave inritât, ma daspò al tornave a cjapâ dut in dolç (F)*; ***~ come une scrove ??*** *parvie che chê putane e à tacât di colp a ~ come une scrove e a son rivâts dongje ducj a viodi ce che a 'nd jere (Tolazzi)*;
~ tr zmerjati;
→ ***berlâ (sberlâ), ciulâ, berghelâ (sberghelâ), craçâ, vosâ, businâ***.
zigainar [tsi'gainar] *m* 1. cigan *m*; *ebreos, ~s (F)* 2. . cigan *m*; potepuški *m*; *chel ~ di Pinocchio* // nem. *Zigeuner*, bav. *Z'gainar*.
zigaine [tsi'gaine] (t. **zigainare**) *f* ciganka *f*.
zigâr [tsi'ga:r] *m* → ***sigâr***.
Zigmunt ['??] *m* Žiga *f*; *par doprâ i tiermins di ~ Bauman, il sociolic de «mondialitât licuide». (Pa 03/6)*.
zigo ['tsigo] (*manj obič.*) (t. **cigo**) *m* vpitje, klic, krik; sloves; *Il metrò, il ~ de sirene dal cantîr (PauluzzoN)*;
→ ***berli, ciul, vosade***.
ziguzaine [dzigu'dzaine] *f* 1. MUZ posebni način igranja violine; *a sunarin la sclave, la monferine, la ~ (F)* ; *Cu la peraule " Ziguzaine " i nestris vons volevin intindi un mût particulâr di sunâ il violin , une " sviolinade " dedicade a la morose . (folkcapriva)* 2. dolgoveznost *f*, dolgovezen govor *m* ipd.; *te ~ simpri avuâl des oris / rimuars di jessi vîf (F)* 3. spremstvo *n*; procesija *f*, sprevod *m*; izhajanje *n*; *cheste ~ di int, dopo vê fat un zîr pe cusine, si ferme (F)* 4. AVTO brisalo za šipe, brisač *m*, brisalnik *m*.
zig zag [dzig'dzak] *m* križem-kražem; *chel che al va indenant a ~ al finissarà cjastiât (Bibl-Sprocs)*; *pe pôre di viodisi lâ vie a ~ (MazzonIol)*.
zigzetâ [dzigdze'ta:] *it* hoditi v cikcaku, cikcakati; *infat lôr a zigzetavin cun chei arnês. (F)*.
zilar ['tsilar] *m* ARH puška.
zilê [dži'le:] *m* telovnik *m*. → ***camisolin***.
zilet [dži'let] *f* britvica *f*; *i imprescj che i vevin coventât a chê vore, il pinel, la ~, il savon (PauluzzoN)*.
Ziline [dži'lɛt] *kr.i f* Zellina *f* ;
Ziline [dži'lɛt] *r.i f* Zellina *f*; *la esistence di une strade cubiade a chês bielzà innomenadis, ma logade a çampe de ~. (bassafriulana)*.
zilugne [dži'luñe] *f* → ***zulugne***.
zimare [tsi'mare] *f* dolga halja, duhovniška halja (sutana); *cu la ~ blancje. (F)*.
zimnasi [džim'nazi] *f* → ***gjimnasi***.
zimnasist [džimna'zist] *m* → ***gjimnasist***.
zimnastiche [džim'nastike] *f* → ***gjimnastiche***.
zimul ['džimul] (*pl* ***zimui***) *m* dvojček *m*;
~ adj (po)dvojen; dvojček; *www.musicologi.com al varà po ancje un sît ~ (Pa)*; ***fradi ~*** brat dvojček.
zimulâ [džimu'la:] *tr* roditi (dvojčke);
~ it roditi, rojevati dvojčke; imeti dvojčke;
~si *refl* (*neolog.*) pobratiti se.
zimulament [džimula'ment] *m* (*neolog.*) pobratenje *n*; *a Santa Maria del Fiore (Domo), cuasi a rapresentâ une sorte di ~. (Pa 05/07)*; *A son in pâs e a son chenti par screâ un impuartant ~ cu la comunitât di Pasian di Prât. (Pa)*.
zimulât [džimu'la:t], **-ade** *adj* pobraten; ***citât zimulade*** pobrateno mesto.
zimule ['džimule] *m* dvojčica *f*.
zinar ['dzinar] *m* zet *m* (hčerin mož); *jê si jere inacuarte subit di ce raze di lazarons che a jerin i zinars (Sg)*.
zinc ['dzink] *m* MIN cink *m* (kovina).
zincografie [dzinkogra'fie] *f* cinkografija *f*.
zindar ['tsindar] *m* 1. vžigalnik *m* 2. prižigalnik *m* (pri topu); (semenska) glavica *f*, strok *m*; strelna kapica *f*; zdravilna kroglica *f*.
zinecolic [džine'kɔlik] *m* → ***gjinecolic***.
zingâ [dzin'ga:] *tr* pocinkati.
zingar ['tsingar] *m* (t. FIG) cigan *m*; ***lavorâ come un ~*** delati kot zamorec??; *Tu âs lavorât come un ~ là jù (PauluzzoN)*; ***tignî di ~*** imeti za cigana; *di pôre che Rita lu tignìs di ~. (Sg)*;
→ ***zigainar***.
zingarâ [tsinga'ra:] *it* potepati se, klapiti se; pohajkovati; bloditi, tavati; motiti se; zgrešiti; *o torni a cjase; e je ore di finîle di ~. (F)*;
~ tr → ***in ~***.
zingât [dzin'ga:t], **-ade** *adj* pocinkan;
~ m KEM cinkat *m*.
zingie ['??] *f* dlesni.
zingo ['dzingo] *m* → ***zinc***.
zinìcul ['] *?? Usgnot o vin di fâ un zinìcul! (Natisone/miti)*.
zinigo [dzi'nigo] *m* → ***zenigo***.
zintîl [džin'ti:l] *adj* → ***zentîl***.
zinzimpere [dzindzim'pɛre] *f* → ***zizimpere***.
zinzin [dzin'dzin] *m* ničemurnost, igrače, lesk; *di ornaments di cartons e di bandieris e di flocs e di ~s. (F)*.
zinzirinâsi [džindžiri'na:si] *refl* ličkati se, lepo se oblečiti, olepšati se, našminkati se.
zipiot [džipi'ɔt] *m* BOT → ***zupiot***.
zipiote [džipi'ɔte] *f* BOT → ***zupiot***.
zipon [dzi'pon] *m* ARH telovnik; obleka, oblačilo, halja; *come un fîc i passe la rotele, / la corace, il ~ la coradele. (F)*.
zîr ['dži:r]*m* 1. krog *m*, obrat *m*; ovinek *m*, obtok *m*, obseg *m*; pot *m*; *o fâs doi, trê zîrs par parchegjâ (bassafriulana)*; *râr che sbaljin cualchi ~ (F)* redkokdaj se zmotijo pri kakšnem gibu; *la notizie al passe in ~ (F)* novica gre v obtok; ***in ~*** naokrog, v toku; ***Zîr di Italie*** ŠP Giro d'Italia; *ciert al è che la tape San Donà-Zoncolan dal Zîr di Italie e à viodût une grande partecipazion di public. (Friûl in rêt)* 2. sprehod *m*, izlet *m*; *un ~ in montagne* pohod v gore 3. (čas.) potek *m*, trajanje *n*, tok *m*; *tal ~ de zornade* v toku dneva; *al à dit che tal ~ di pocjis zornadis si decidarà i components de gnove Zonte (O)*; ***intal ~ di*** v roku; *Intal ~ di un minût la aghe radioative si ingrume intal çurviel e cussì e permet di fâ une foto dal flus di sanc. (SiF 03/4, 97-114)*; ***tal ~ di un an*** v krogu enega leta *(BrLi)* 4. trgovina *f*,

kupčija *f*; *ai sofrît des vicendis maladetis in art, salût, ~ e Imeneo rabin. (F).*

zirâ [dži'ra:]*tr* 1. vrteti: *~ i vôi* 2. potikati se, pohajati po, obhoditi; *~ i marcjâts* obhoditi tržnice; *o ai zirât dut il Friûl* hodil sem po celi Furlaniji 3. (posel) opraviti, sprovesti, dati skozi; *al à zirât unevore di afârs* opravil je veliko poslov
4. dati naprej: *Tal câs che i Comuns no si ativedin par jentrâ subite in possès dai bens, i tocjarà ae Regjon zirâju ai ents locâi.* 5. snemati; ***~ un film*** posneti film: *e cirive di colaborâ ae idee di pari Turoldo di ~ un film su la vite dai contadins in Friûl..(Pa)*;
~ it vrteti se; *mi zire il cjâf* vrti se mi (v glavi); *la muele a zire* mlin se vrti; ***~ a rovede/ ruede*** krožiti: *la cicogne su la cjase zire a ruede plan plancut*;
~**si** *refl* vrteti se

Zirà [dzi'ra] *kr.i f* (Remanzâs) Ziracco.

zirade [dži'ra:de] *f* 1. vrtenje *n*, obrnjenje *n* (ključa) 2. sprehod *m*, krog *m*; *che o lin a fâ une ~ tal bosc. (F).*

zirafe [dži'rafe] *f* ZOOL žirafa *f*.

Ziralt [dži'ralt] *os.i m* IT Giraldo.

zirament [džira'ment] *m* vrtenje *n*, obrat *m*, obrnjenje *n*; *~ di cjâf. (F).*

zirandolâ [džirando'la:] *it* potikati se, pohajkovati, potepati se; *zirandolant pes stradis* potikajoč se po cestah; ***lâ zirandolant*** pohajkovati;
~ tr 1. potepati se po; *~ Vignesie* potepati se po Benetkah 2. okoli prinašati, slepariti; *i plâs di ~ la int (F)* všeč mu je okoli prinašati ljudi.

zirandolon [džirando'lon] *m* postopač *m*, potepuh *m*; ***lâ a ~*** potikati se, postopati, pohajkovati.

zirandul [dži'randul] (*pl* ***zirandui***) *m* 1. nomad *m* 2. potepuh *m*; *il gno biel nol è di chenti, 'l è un ~ di chest mont (F)*;
~ adj 1. nomadski; *A son un popul di cjaçadôrs e di ricueidôrs zirandui (Pa)* 2. potepuški.

zirandule [dži'randule] *f* 1. vetrnica *f* 2. FIG spletka *f*.

zirasol [džira'sol] *m* sončnica *f*; → ***gjirasol***.

zirecuel [džireku'ɛl] *m* ?? *girocollo ; E il gno "girocollo". Lu clamarìno "zirecuel" o cemût, par vie de purece de lenghe? (Mucci).*

ziredisc [džire'disk] *m* gramofon *m*.

zirele [dži'rɛle] *f* kolesce *n*.

zirevolte [džire'volte] *f* 1. obrat *m*, vrtljaj *m*, vrtenje *n* 2. FIG preobrat *m*.

zirevul [dži'rɛvul] *adj* vrtlijiv, premičen; *le marine par Grau a vevin fate le strade e il punt ~ (bassafriulana)*; *Simpri tes stangjis verticâls a jerin colegâts dai montants zirevui e ognidun al veve un braç cuntun zeut o une cjadenute (Scf).*

zirlâ [dzir'la:] *it* glas dobiti, drobneti, žvrgoleti; žvenketati; *zirle la lodulute su pal cîl. (F).*

zirli [??'] *m* ?? ***vignî il ~*** *a voltis i vignive il ~ a pensâ di no podê lâ fûr (MazzonIol)*; *parcè che i vignive il ~ a cjalà jù (MazzonIol).*

zirpâ [tsir'pa:] *it* vreščati, škipati, prasketati; vpiti (brave); *zirpe il gri su la sô tane, / penetrât da un fervit dûl. (F).*

ziruc [tsi'ruk] *m* v: ***fâ ~***; umikati se, nazaj iti; umaknini se, odstopiti; degradirati; *A àn fat ~ e a son tornâts a cjase insieme al lôr gnûf amî (digilander.libero.it/undoitre)* (t. **zirucâ**); ***a ~*** vzvratno, nazaj, v obratno smer; *al fâr / di chel che a fasin ducj, e cun chest truc / i altris van indenant, lui a ~. (F)* // < bav. *z'ruck* , sln. (gorenj.) *crukati.*

zirucâ [tsiru'ka:] *it* (t. **~ indaûr**) umikati se, nazaj iti; umakniti se, pomikati se vzvratno; odstopiti; degradirati; *che i atacants a scugnirin ~ e riprendi. (scritorsfurlans)*; *In efiet, i patriots a zirucarin fin tes posizion di partence e i todescs a tornarin a ocupâ i lûcs che a vevin bandonât. (GP).*

zirutâ [džiru'ta:] *it* pohajkovati; → ***zirandolâ***.

zîs I ['dži:s] *m* BOT ?lilija *f*; *Cjale la steme, descrivile e induvine ce che al è di une bande e di chê altre dal arbul:. a) doi garofui. b) dôs barburicis. c) doi zîs (tarvisiocomeaula)*; *O dismenteavi il blanc sparfum dai zîs ('gigli') (fogolarmilano)*; → ***zi***.

zîs II ['dži:s] *f* snežni metež *m*, rahel sneg *m*.

Zisute [dži'zute] *os.i f* Gizela *f*; *si fermavin su la puarte a sclarî il voli cun ~. (F).*

zit ['tsit] *m* → ***cit 2.***.

zitel ['??] *m* (*redko, knjiž*) deček *m*, otrok *m*; *di trisinta cjavai che avea in stala, / in fè donâ ùn paromp ai cent citei* [*zitei*]. *(F).*

zitele ['??] *f* (*redko, knjiž*) deklica *f*, dekle *n*; *pretint une ~ / in profîl di sei biele. (F).*

zito ['tsito] (t. **cito**) *m* (*it.*) mir *m*, molk *m*, tišina *f*; *par fâ i siei afârs dut a ~ e di scuindon (F)*; *Dome ai vecjos come me ur plâs il ~. (Sg)*; → ***cidin, cidinôr, silenzi***

ziu zau [dziu'dzau] *m* viavai *m*, vrvež *m*, živ žav *m*, gneča *f*; *dut chel ~ di int (MazzonIol).*

zizimpere [dzidzim'pɛre] (t. **zinzimpere**) *f* vabilna piščalka za ptice; lov na ptice s piščalko; *lava cjapâ assai ucei cui vergons e la zinzimpera. (F).*

zodiac [dzo'diak] *m* ASTR zodiak *m*, živalski krog *m*.

zodiacâl [dzodia'ka:l] *adj* zodiakalen.

zonzolâ [dzondzo'la:] *tr* (*redko*) zasmehovati, smešiti, norčevati se; šaliti se; *ti colin in te rêt cence inacuarziti! A mi po a cjatâ il pont di ~lis dutis dôs! (F).*

zocolâ [džoko'la:] *tr* striči, na kratko ostriči.

zocul ['džɔkul] (*pl* ***zocui***) *m* 1. kozliček *m*; *Ogni frut il so pagnut, ogni ~ la sô talme (Cjargne)* 2. FIG zelenec *m*, golobradec *m*.

zocule ['džɔkule] *f* 1. kozica *f* 2. FIG smrklja *f*.

zôf ['džo:f] *m* → ***jôf***.

zoie I ['džɔie] *f* cvetna kita, venec *m*, girlanda *f*

zoie II ['džɔie] *f* dragulj *m*; *Haiti e je la ~ des Antilis. (Pa)*; (*bolj obič.*) → ***bilisie***.

zoiel [džoi'ɛl??] (*pl* ***zoiei***) *m* dragulj *m*.

zoielîr [džoie'li:r] *m* draguljar *m*.

zoielut [džoie'lut] *adj* majhen dragulj *m*; *al è il templut sul Nadison, piçul ~ architetonic. (Pa).*

zòio de tàio = *smussare da ambo i capi il tronco (don)*

Zomeàis [' ??] *kr. i f* (Tarcint) Zomeais.

zonc ['džɔnk] *m* → ***zoncli***.

zoncjadure [' ??] *m* ?? *lenghe furlane e risulte "aspre, malavuâl, plene di zoncjaduris, sdrupiade, ingrisignide (scritorsfurlans).*

zonclade [džon'klade] *f* sesirjeno mleko.

zoncli ['džɔnkli] *m* BOT ločje *n*, loč *m* (*Juncus*).

Zoncolan [tʃonko'lan] *i. g m* → ***Çoncolan***.

zone ['dzɔne] *f* 1. cona *f*, pas *m*, odsek terena, (določeno) področje *n*; *I sindics dai 19 comuns de ~ interessade (O)*; *13 a son invezit i agriturisims de ~ (O)*; ***~ industriâl*** industrijska cona; *là che la decision di destinâ une buine fete de aree a ~ industriâl (O 7/4/2001)*; ***~ de Cjargne*** POL Karnijska cona; *daspò la impuartante esperience de ~ Libare de Cjargne (La 06/1)*

2. podnebni pas 3. predel *m*; ***~ di contat*** kontaktna cona; *ma ancje par vie des diferencis di rigjiditât jenfri malte, ~ di contat e modon (SiF 03/3).*

zonizazion [dzonidzatsi'on] *f* ??conizacija *f*; *Lis comunicazions nomenadis a integnin invezit la ~ previodude de leç di tutele des minorancis linguistichis storichis (482/'99) (Pa 04/04).*

zontâ [džon'ta:] *tr* 1. dodati, pridejati, primešati, spojiti, dati skupaj, zjediniti; *no sta mai ~ aghe al vin*; *zonte un cop di aghe al vin (F)*; *l'imprenditôr lombart De Angelis e la Dresden Bank - si è zontade ta chestis zornadis ancje la Pirelli. (O)* 2. (govoriti) pristaviti, dodati; *al fevele di fase di ralentament pe industrie dal Friûl V. J., ma al zonte ancje che lis previsions di riprese a permetin di evitâ alarmisims. (O).*

zontadure [džonta'dure] *f* 1. spojitev *f* 2. dodatek *m*, spojeno 3. spoj *m*, šiv *m*.

zonte ['džɔnte] *f* 1. dodatek *m*, pristavek *m*, dopolnitev *f*; *o ai fat une ~ tai bregons parcè che la robe mi rivave (F)*; ***di ~*** dodatno, vrh tega; *nêf in montagne e po di ~ buere (F)*; ***par ~*** za dodatek, vrh tega; *E je une robe inutile, che par ~ e fâs mâl. (CoUd)* 2. ?? *co tu vâs dal becjâr fati dâ un pocje di ~ pal gjat (F)* 3. patočno vino; *al pâr che vin nè ~ / no vein bevût da un pieç (F)* 4. POL komisija *f*, odbor *m*; *Si è sclaride intant la posizion de Leghe Nord inte ~ comunâl di Udin (Pa).*

zontraviers ['??] ***??*** *zontraviers la ripropueste di une identitât origjinâl mediade de storie. (La)*; *ae ricercje de essence plui profonde di chê patrie de anime che si clame Ladinie, ~ la ripropueste di une identitât origjinâl mediade de storie. (La 05/7)*

zoo ['dzɔo] *m* živalski vrt *m*.

zoofil [dzo'ɔfil] *adj* zoofil *m*.

zoografie [dzoogra'fie] *f* opisovanje živali.

zooiatrie [dzooia'trie] *f* živinozdravstvo *n*.

zoolatrie [dzoola'trie] *f* češčenje živali.

zoolic [dzoɔ'lik] *m* zoolog *m*.

zoologjic [dzoo'lɔġik], **-iche** *adj* zoološki.

zoologjie [dzoolo'ġie] *f* zoologija *f*, nauk o živalstvu.

zoom ['??] *m* FOTO zoom *m*, zum *m*.

zootecnic ['??] *m* zootehnik *m*; *~. Al à scrit un piçul tratât su la art di tirâ sù i cjavâi. (GE).*

zootecnie [' ??] *f* zootehnika *f*; *tra chescj o vin iniment la ~, il turisim, i aspiets forestâi (La 06/3).*

Zorç ['džɔrtʃ] *os.i m* Jurij *m*; *traduzion di ~ Blarasin (Pa 02)*; → ***Sant ~ de Richinvelde*** *(Pa 03/5)*; deriv. ***Zorzut, Zorzon***; → ***Jori***.

Zordan [džor'dan] *m* → ***Gjordan***.

zorgjine [džor'džine] *f* BOT dalija *f*, georgina *f* (*Dahlia variabilis*).

zornâ [dzor'na:] *tr* 1. glas drobiti, drobneti, žvrgoleti; žvenketati; *a zornin rusignûi a butadis (F)*; *l'aiar che al sivile, il ~ dai ucei sui ramaçs frondîts (Bibl-Sapiense)* 2. (*šalj.*) blebetati, brbljati; jecljati; *si sint pa la campagne / ~ "bebès", „mascjetis"(F)*; ***lasse che al zorni!*** pusti, da pove!; *carogne di vecje!... tâs, tâs, Marie, suiti chês lagrimis; lasse che zorni pûr (F)*; *~ tr* 1. (*šalj.*) gostoleti; žvrgoleti, prepevati (pesem); *la companie cjargnele / zorne di gust a orele / il cjant di San Gregôr (F)*; *parcè che tu mi vegnis iniment cuant che il cûr al à voie di ~ (PauluzzoN)* 2. (*redko*) zasmehovati, smešiti, norčevati se; šaliti se; *sichè tu faressis il missete? Ce mistîr di lus! „finîle, orco mondo! no sta ~mi ancje me". (F).*

zornadate [dzorna'date] *f* naporni, težki dan; *Cumò al è tart, o sin ducj masse stracs, e je stade une ~. (BrLi).*

zornade [dzor'nade] *f* 1. dan *m* (pos. nekaj, kar traja 1 dan), tekoči dan; *Te ~ dal siopar e je daspò previodude ancje une manifestazion a Udin. (O)*; ***in ~, in ~ di vuê*** dandanes, v današnjem času, sedaj; *cussì in ~ no ai ni chest ni chel (F)*; *In ~, nissun tra ducj i musulmans che o cognòs e che mi à capitât di fevelâ parie (Pa)*; ***dute la mari ~*** celi ljubi dan; *dute la mai ~ a son stadis a rimirâsi tal spieli (F)*; ***parâ vie la ~*** zabi(ja)ti čas, zapravljati čas; *ce si aial di fâ vuê par parâ vie la ~? (F)*; ***meti in ~*** v red (na tekoče) spraviti, spraviti na tekoče, aktualizirati; *e par metiti un pôc, Muse, in ~ (F)*; ***metisi in ~*** spraviti se na tekoče, poinformirati se; *no si cjate mai timp ne voie di metisi in ~ dai afârs publics (F)*; ***tignî in ~*** sproti obveščati o čem; *di tignîlu in ~ des utils scuviertis (F)*; ***tignîsi in ~, stâ in ~*** ; *par socori il compagn / impotent a cjapâsi la ~ (F)*; ***~ grise*** enoličen vsakdan; *che mi sarès plui tart ripresentade te memorie tes zornadis grisis di ogni dì. (BrLi)* 2. dnina *f*; *al ven il pai, al puarte la ~ (F)*; ***lâ a ~, lavorâ a ~*** delati kot dninar, z dneva v dan; ***vivi a la ~*** delati kot dninar, živeti z dneva v dan, životariti *(Sg)*; PROV *Ogni dì e passe une ~ . (ProvBr).*

zornadesse ['??] *f* dan nestalnega vremena; *a jere une ~ malsigure. (F).*

zornadîr [dzorna'di:r] → ***zornalîr***.

zornadist [dzorna'dist] (*pl* ***zornadiscj***) *m* → ***zornalîr***.

zornâl [dzor'na:l] (*pl* ***zornâi***) *m*→ ***gjornâl***.

zornalîr [dzorna'li:r] *m* dninar *m*; *meti il malumôr tra i bogns-parons e i ~ (F)*; *e tancj altris industriants e lavorents e ~ (F)*;
~ adj dnevni; *une serie zornalire di dâts di concentrazions di incuinants rilevâts in jentrade..e (SiF 03/4, 73-84)* ; *in medie di 129 mil skiadôrs zornalîrs. (Pa 03/11).*

zornalist [dzorna'list] (pl ***zornaliscj***) *m* → ***gjornalist***.

zornament [dzorna'ment] *m* gostolevek *m*, gostolenje *m*, trilček *m*; *il soreli ti invide a ~s di vite. (F).*

zornatari [dzorna'tari] (*redko*) *m* → ***zornalîr***.

Zoroastri ['??] *m* Zoroaster *m*, Zaratustre *m*.

zoroastrian [??'] *adj* zoroastrski.

zoroastrisim [??'] *m* Zoroastrstvo *n*.

zovâ [džo'va:] *it* 1. koristiti, pomagati, delati dobro, služiti; *che la sentence di assoluzion di Bletsas e zovi par dutis lis comunitâts lenghistichis de Grecie (Pa)* koristi vsem jezikovnim; *altre vite, jo o crôt che la reson no zove. (Pa)* ne pomaga; *Se no ur zove a lôr nus zovarà a nô (Pa)*; ***ce zovial?*** kaj (to) koristi; *ce zovial il vaî? ce il bacilâ? (F)*; ***epûr no zove!*** pa vendar je tako!; *impossibil no cognossilu ! scuse 'Sef, e pûr no zove! (F)*; ***no zove!*** ne pomaga, nič ne koristi, nimamo kaj; *jo o crôt che la reson no zove (Pa)* 2. FIG biti všeč, prijati;
~si *refl* izkoristiti, koristiti; uporabiti; *ancje il Comun di Udin si zovarà dal jutori finanziari dal Ministeri dai internis (O)*; *che a disin di jessi bogns cristians, cuant che ur semee che al coventi a tornin a ~si dai rituâi dai basavons. (Pa).*

zovament [džova'ment] *m* korist *m*, prednost *f*, užitek *m*; ***jessi di ~*** biti koristen, uporaben.

zovel [džo'vɛl] *m* vrsta jarma za enega vola ali kravo; → ***argagn***.

zovenat [džove'nat] *adj* mladinski; *Zovenate e fuarte, a leve a cjariâ come se a fos stade un omp. (Percude)*;

~ *m* mladenič *m*; *I zovenats dal paîs a disevin di lâ a messe (Ta)*.

zovenin [džove'nin] *adj* deček *m*, fantič *m*.

zovenot [džove'nɔt] *m* mladenič *m*.

zoventût [džoven'tu:t] *f* 1. mladost *f* 2. mladina *f*.

zovenut [džove'nut] *adj* mlad;
~ *m* deček *m*.

zovevul [džo'vɛvul] (*pl* ***zovevui***) *adj* učinkovit, uporaben, prednosten; *o miôr di promozion de salût, taiâts daûr de realtât dai nestris paîs, come misuris di outcam ~ tal timp. (SiF 03/4, 147)*; *Se a la aministrazion Usa no i sta ben une "Onu" "super partes", democratiche, eficiente e zovevule (Pa 03/8)*.

zovin ['džɔvin] *adj* mlad, mladosten;
~ *m* mladenič *m*; ***za di ~*** že od mladih nog; *Za di ~ al veve scomençât a considerà la possibilitât di meiorà il lavôr (Natisone/furlanis)*; ***zovins di vuê*** današnja mladina; *Chest studi epidemiologjic al à scrutinât in ce maniere che a vivin i zovins di vuê (SiF 03/4, 147)*; ***Zovins turcs*** POL Mladi Turki; *Cuant che, dilunc il guvier dai "Zovins turcs", i triunvîrs T. Pascià, E. Bey e D. Pascià (Pa 04/06)*.

zovinece [džovi'netʃe] *f* mladost *f*; mladina *f*; *che e à disferenziât la nestre ~ (La 05/12)*.

zovinilisim [džovini'lizim] *m* *??*

Zuan [džu'an] *os.i m* Ivan *m*, Janez *m*, Jani *m*; ***~ il Batiste*** Janez Krstnik; *In chei dîs al capità ~ il Batiste a predicjâ tal desert de Gjudee (Bibl-Mt)* Tiste dni se je pojavil Janez Krstnik; ***~ Pauli II*** Janez Pavel II.; *~ Pauli II al à declarât che: «I oms a son stâts metûts di Diu (Pa 02/10-11)*.

Zuanbatiste [džuanba'tiste] *os.i m* IT Giambattista; *Un che nol mancjave scuasit mai al è stât il dotôr ~ Corgnali (Pa 11/99)*.

Zuane [džu'ane] *os.i f* Ivana *f*, Jana *f*.

Zuanfrancesc [džuanfran'tʃɛsk] *os.i m* IT Gianfrancesco.

Zuanluche [džuan'luke] *os.i m* IT Gianluca.

Zuantoni [džuan'toni] *os.i m* IT Giantonio.

zuc ['tsuk] *m* poteg *m*, vlek *m*; poteza *f*; požirek *m*; trzaj *m*; *un ~ e jù tal stranc (F)*// nem. *Zug*, sln. pogov. *cug*.

zûc ['džu:k] *m* igra *f*, zabava *f*, šala *f*; ***un ~ di peraulis*** besedna igra; *Lissandri al è une vore brâf tai zûcs di peraule! (ShW)*; ***nol è un ~ di lodulis*** ni tako enostavno; ***fâ ~*** LOVSTVO vabiti, privabljati ptice; ***fâ ~ a un*** ***??***

zucâ [tsu'ka:] *tr* vleči, potegniti; netegniti; privlačiti; tiskati; *chest mi bussa e mi cocola, / chel mi zuca e mi strangola (F)*// sln. pogov. *cukati*.

zucar ['tsukar] *m* sladkor *m*; ***~ di vanilie*** vanilin sladkor; *no vevi vonde ~ di vanilie (PauluzzoN)*; ***~ di vuardi ??***; ***~ di uve*** grozdni sladkor *m*, glukoza *f*; ***~ su lis freulis → freule***.// nem. *Zucker*, sln. pogov. *cukr*.

zucarâ [tsuka'ra:] *tr* ***→ inzucarâ***.

zucariere [tsukari'ɛre] *f* sladkornica *f*; *e tornà cul platel parecjât di cjicaris e ~ (PauluzzoN)*.

zucarin [tsuka'rin] *adj* sladkoren, sladkornat; *un piruç ~ (F)*;
~ *m* sladkorček *m*; *anzit, vin di fâi gjoldi il ~ fin insomp. (F)*.

zucje ['tsuqe] *f* buča *f*, tikva *f*; *Cussì podes meti in tiere lis anguris, il basili, il cadumar, il melon, la ~ (lunari)*.

Zucuin ['??] *kr.i f* → ***Cjôt Di ~***.

zuculîr ['džɔvin] *??* *Un al somee Buzzanca di zovin: al sta in ecuilibri suntun monocicli cu la siele alte alte alte e al fâs il ~ cuntun miluç, un çonc e un curtìs! (Pa)*.

zude ['džude] *f* (*neobič.*) vožnja v eno smer; → ***lade***.

zudiò [džudi'ɔ] *m* → ***zugjò***.

zudis ['džudis] *m* → ***judis***.

zufès [tsu'fɛs] *m* (*pl* ***zufès***) VOJ ??

zugatolon [džugato'lon] *m* → ***zuiatolon***.

zugatul [džu'gatul] *m* → ***zuiatul***.

zugatulâ [džugatu'la:] *it* → ***zuiatulâ***.

zughesse ['??e] *f* 1. nezanimiva igra, dolgočasna igra 2. žoga (pri nogometu).

zughet [dzu'get??] ?? *tu lu gjoldis come un ~ (PauluzzoN)*.

zugjo [džu'ǵɔ] (*pl* ***zugjos***) (t. **zudjo**) *m* žid *m*, jud *m*.// it. *giudeo*.

Zugn ['džuñ] *m* → ***Jugn***.

zugul ['džugul] (*pl* ***zugui***) *m* 1. LOVSTVO vabnik *m*, vabnica *f* (za ptice) 2. ??

zugulâ [džugu'la:] (*o zuguli* [džu'guli]) *it* igračkati se, poigravati se; → ***zuiatulâ***;
~**si** *refl* zabavati se, igračkati se.

zugule ['džugule] *f* → ***zugul***.

zugulon [džugu'lon] *m* igrav fantek, vesel, brezbrižen deček; → ***zuiatolon***.

zugut ['??] ??

Zui ['dzui] *kr.i m* Zuglio (Ud); *la glesie di san Pieri di ~ in Cjargne, cu la sô storie gloriose (BelAlci)*.

zuiâ [džui'a:] (*zui, zuis, zuie, zuin, zuiais, zuin*) *it* igrati; ***~ a cjartis scuviertis*** igrati z odprtimi kartami; *No nus fâs specie il Comitât "Salvare Venezia" che nol semee masse svelt (La 06/3)*; ***~ cul Lego*** igrati se z lego kockami; *I operaios someavin chei frus che zuin cul Lego. (gropfurlan)*; ***~ di bale*** žogati se; ***~ di balon*** igrati nogomet; ***~ di cjartis*** kvartati; PROV *Cui che al è fortunât in amôr, nol zuie di cjartis . (ProvBr)*; ***~ al lot*** igrati loto; ***~ di bêçs/ a bêçs*** igrati za denar; *Ve alore che frutats che a fumin al è facil viodiju ancje a bevi masse, a doprâ droghis o ~ a bêçs. (SiF 03/4, 147)*;
~ *tr* staviti.

zuiade [džui'ade] *f* 1. igra *f*; *à rivât a cjapâ i trê ponts in graciis di une grande ~ di Iaquinta (Onde)* 2. stava *f*, vložek *m*.

zuiadôr [džuia'do:r] *m* igralec *m*.

zuiatolon [džuiato'lon] *m* igrav, vesel, brezbrižen fantek.

zuiatul [džui'atul] (*pl* ***zuiatui***) (t. **zugatul**) *m* igrača *f*.

zuiatulâ [džuiatu'la:] (t. **zugatulâ**) *it* igračkati se.

zuionâ [džuio'na:] *it* poveč. od → ***zuiâ***.

zulâr [džu'la:r] *m* glumač *m*, pavliha *f*; *Lu dopravin come che i res e i princips a dopravin i bufons e i zulârs te ete di Mieç. (Bel)*.

zulugne [džu'luñe] *f* ?? *cuant che e cricave la ~ di unvier (PauluzzoN)*.

zumâ ['dzɔvin] ??

zumiele [džumi'ɛle] *f* prgišče *n*; *O speravi che sore mi ves dât cuatri zumielis di farine tant di tirâle indevant par vuê (Scf)*.

zun ['džun] *adj* 1. tešč 2. FIG ki je brez.

zunâ [džu'na:] *it* postiti se; *E, dopo di vê zunât par corante dîs e corante gnots, i vignì fan. (Bibl-Mt)* Ko se je postil štirideset dni in štirideset noči, je postal naposled lačen.

zunadôr [džuna'do:r] *m* ki se posti, ki drži post.

Zuof [džu'džun] → ***Sot ~*** *(i. gozda v Gjiviano) (Pa Vicinia)*;
~ i. gore v Gjiviano e la Vize dal Cuartîr di Guart o Distret di Rigulât e a tramontane la strade che da Plan des Clâs a va sul ~ viers Culino. (Pa Vicinia).
zup ['tsup] *m* → ***sup***.
zup I ['džup] *m* 1. skokec *m* 2. FIG hrup *m*, šumenje *n*, šum *m*.
zup II ['džup] *m* → ***zupon***.
zupâ [tsu'pa:] *tr* → ***supâ***.
zupâ [džu'pa:] *it* poskakovati; *che mi da un pâr di gjambis come chês dal cjavrûl e che mi fâs ~ su lis spicis des monts. (Bibl-Habacuc).*
zupan [dzu'pan] *m* (*manj obič.*) parlamentarec *m*, poslanec *m*.// sln. *župan*.
zupe ['džupe] *f* (*redko*) OBL dolga suknja *f* (iz 17., 18. stoletja).
zupet [džu'pɛt] *m* ZOOL kobilica *f* (*Tettigonia viridissima*); *R. al molà la bale par cori de sô bande, petant salts come un ~. (Sg)*; ?? (*Acridium migratorium*).
zupet [dzu'pɛt] *m* → ***supet***.
zupetâ [džupe'ta:] *it* poskakovati, delati skokce.
zupete [dzu'pɛt] *f* → ***zupet***.
zupets [dzu'pɛts] *m pl* BOT → ***sups***.
zupignâ [tsupi'ña:] *tr* → ***supignâ***.
zupignot ['??] *m* → ***supignot***.
zupiot [džupi'ʤt] *m* (vzh. furl.) ZOOL kobilica *f*; (osred. furl.) → ***zupet***.
zupiote [džupi'ote] *f* → ***zupiot***.
zupon [džu'pon] (t. **zup**) *m* jopič *m*.
zûr ['džu:r] *m* prisega *f*; (*bolj obič.*) → ***zurament***.
zurâ [džu'ra:] *tr* priseči, prisegati;
~ it JUR priseči, prisegati.
zurament [džura'ment] *m* prisega *f*, priseganje *n*.
zurâr [džu'ra:r] *m* občinski odbornik *m*, pomočnik *m*, uradnik *m*.
zurât [džu'ra:t], **-ade** *m* JUR porotnik *m*.
zuri [džu'ri] *m* → ***jurie***.
Zurì [dzu'ri] *kr.i. m* Zürich *m*.
zurigês [dzuri'ge:s], **-ese** *adj* züriški.
zus ['tʃus] → ***çus***.
zurie [džu'rie] *f* → ***jurie***.
Zuviel [dzuvi'ɛl] *kr.i f* (Ravasclêt) Zovello.